

ISSN: 2773-9449 (Online)

วารสาร

ศิลปศาสตร์

Journal of Liberal Arts, Maejo University

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มิถุนายน 2565

Vol.10 No.1 January - June 2022

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Journal of Liberal Arts Maejo University

เจ้าของผลงาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Owner: Faculty of Liberal Arts, Maejo University

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้เผยแพร่ผลงานวิชาการงานวิจัย
2. เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อคิดเห็นทางวิชาการในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์และการสื่อสาร และด้านการพัฒนาสุขภาพ
3. เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. เพื่อเป็นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

Objectives:

1. To promote and distribute academic work and the research of academics, students and interested individuals.
2. To serve as a platform for the exchange of knowledge and academic findings in the Humanities, Social Sciences, Languages and Linguistics, Mass Communication and Health Science.
3. To publicise the Faculty of Liberal Arts, Maejo University.
4. To offer academic expertise to the general public.

ขอบเขต

องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์และการสื่อสาร และด้านการพัฒนาสุขภาพ

Areas of Interest

Humanities, Social Sciences, Languages and Linguistics, Mass Communication and Health Science.

บรรณาธิการ (Editor)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาพร ชันธบุตร
Asst. Prof. Chanaporn Khantabutr, Ph.D.

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ดร.ศาสตรี เสาวคนธ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
Prof. Emeritus, M.D. Sasthi Saowakontha, Ph.D.	Burapha University
ศาสตราจารย์ ดร.ธนอมวงศ์ ฤกษ์เพ็ชร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Prof. Thanomwong Kritpet, Ph.D.	Chulalongkorn University
ศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Prof. Sompong Witayasakpan, Ph.D.	Chiang Mai University
ศาสตราจารย์ ดร.สุภา เพ่งพิศ	มหาวิทยาลัยมหิดล
Prof. Supa Pengpid, Ph.D.	Mahidol University
รองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Assoc. Prof. Ungsinun Intarakamhang, Ph.D.	Srinakharinwirot University
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
Assoc. Prof. Thanya Sangkhaphanthanon, Ph.D.	Naresuan University
รองศาสตราจารย์ ดร.สรณัฐ ไตลังคะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Assoc. Prof. Soranat Tailanga, Ph.D.	Kasetsart University
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวดี ศรีลัมพ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Assoc. Prof. Chatchawadee Saralamba, Ph.D.	Thammasat University
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Assoc. Prof. Pinkaew Laungaramsri, Ph.D.	Chiang Mai University
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ นำเจริญ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Assoc. Prof. Narin Numcharoen, Ph.D.	Chiang Mai University
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรุต์ ถึงนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Assoc. Prof. Nirut Thuengnak, Ph.D.	Rajabhat Maha Sarakham University
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อ่อนศิริ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Assoc. Prof. Sombat Onsiri, Ph.D.	Kasetsart University
รองศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์อัมพร จงเสรีจิตต์	โรงพยาบาลลาดพร้าว
Assoc. Prof. M.D. Amporn Jongsareejit	Ladprao General Hospital
รองศาสตราจารย์วาสนา จันทรสว่าง	มหาวิทยาลัยมหิดล
Assoc. Prof. Wasana Junsawang	Mahidol University

อาจารย์พงษ์ศักดิ์ รุมทรัพย์
Pongsak Ruamsap
อาจารย์วิไลวรรณ รัตนพันธ์
Wilaiwan Rattanapan
อาจารย์พสุนิต สารมาศ
Pasunit Saramad
อาจารย์มนฤทัย ไชยวิเศษ
Monruetai Chaivisate
อาจารย์อาภาลัย สุขสำราญ
Apalai Suksamran
อาจารย์ปาริฉัตร พิมล
Parichat Pimon
นางสาวศุภลักษณ์ ดิน้อย
Supaluck Deenoi
นางสาวหญทัย คงธนารูอนันต์
Haruthai Kongtanajaruanun

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Advisory Board of Honour)

ศาสตราจารย์ ดร.ธนอมวงศ์ กฤษณ์เพชร
Prof. Thanomwong Kritpet, Ph.D
ศาสตราจารย์ ดร.เอมอัชมา วัฒนบุรานนท์
Prof. Aimutcha Wattanaburanon, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์
Prof. Parichart Sathapitanont, Ph.D
ศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สรายุทธพิทักษ์
Prof. Jintana Sarayuthpitak, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.สุภา เพ่งพิศ
Prof. Supa Pengpid, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา
Prof. Unchalee Wongwattana, Ph.D.
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข
Prof. Kulthida Tuamsuk, Ph.D
ศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์
Prof. Sompong Witayasakpan, Ph.D.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ศาสตราจารย์เกียรติคุณสายชล สัตยานุรักษ์
Emeritus Prof. Saichon Sattayanurak
ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุรพล ดำริห์กุล
Emeritus Prof. Surapol Damrikul
ศาสตราจารย์กิตติคุณสุกัญญา สุจนายา
Emeritus Prof. Sukanya Sujachaya
ศาสตราจารย์อุษณีย์ ธงไชย
Prof. Usanee Thongchai
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรมินท์ จารุวร
Assoc. Prof. Poramin Jaruworn, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา สุนทรทรัพย์
Assoc. Prof. Suchitra Sukonthasab, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล
Assoc. Prof. Auyorn Ruengtragul, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.จีรารณ แสงเพ็ชร
Assoc. Prof. Jeerawan Sangpetch, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.เรือโท นกตล ชาติประเสริฐ
Prof. Lt.JG. Nophadol Chartprasert, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวดี ศรีลัมพ์
Assoc. Prof. Chatchawadee Saralamba, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงธรรม อินทจักร
Assoc. Prof. Songthama Intachakra, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หนูนรินทร์
Assoc. Prof. Pornsuk Hunniran, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ขวัญบุญจันทร์
Assoc. Prof. Supranee Kwanboonchan, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เรืองจรรยา
Assoc. Prof. Sugunya Ruangjaroon, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง
Assoc. Prof. Rungrat Chaisamrej, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์
Assoc. Prof. Chintana Waeharasin, Ph.D.
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย
Assoc. Prof. Yuvadee Rodjarkpai, Ph.D.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
University of the Thai
Chamber of Commerce
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

รองศาสตราจารย์ ดร.นิรุต ถึงนาค

Assoc. Prof. Nirut Thuengnak, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา อนันต์สุชาติกุล

Assoc. Prof. Buppha Anansuchatkul, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธรประเสริฐ

Assoc. Prof. Choocheep Puthaprasert, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา เศวตมालย์

Assoc. Prof. Saranya Savetamalya, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.ทักษิณา कुमारักษ์

Assoc. Prof. Taksina Kunarucks, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ

Assoc. Prof. Suebsak Sanyakiatkun, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ นำเจริญ

Assoc. Prof. Narin Numcharoen, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.ธิติพัฒน์ เอี่ยมมนรินทร์

Assoc. Prof. Titipat Iamnirun, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

Assoc. Prof. Namtip Wipawin, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สูดสังข์

Assoc. Prof. Nirat Soodsang, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์

Assoc. Prof. Thanya Sangkhaphanthanon, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาวุธตระกูล

Assoc. Prof. Wasin Panyavuttrakul, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรี ฤกษ์จารี

Assoc. Prof. Suwaree Rerkjaree, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สรณัฐ ไตลังคะ

Assoc. Prof. Soranat Tailanga, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อ่อนสิริ

Assoc. Prof. Sombat Onsiri, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งสัจพจน์

Assoc. Prof. Suvimol Tangsujapoj, Ph.D.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham
University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

Sukhothai Thammathirat

Open University

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

Sukhothai Thammathirat

Open University

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย พูลศรี

Assoc. Prof. Winai Poonsri, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง

Assoc. Prof. Kowit Pimpuang, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาศ สิงห์ชัยนรา

Assoc. Prof. Juthamas Singhachainara, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุฤษดิ์พงศ์ ขุนทรง

Assoc. Prof. Saritpong Khunsong, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ

Assoc. Prof. Sorabud Rungrojsuwan, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์

Assoc. Prof. Premwit Vivattanaseth, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.ผณิตรา ธีรานนท์

Assoc. Prof. Phanintra Teeranon, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ มะโนรมย์

Assoc. Prof. Kanokwan Manorom, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.กนกกานต์ แก้วนุช

Assoc. Prof. Kanokkarn Kaewnuch, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงศ์

Assoc. Prof. Suwaree Namwong, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ฉลอง สุนทรวาณิชย์

Assoc. Prof. Chalong Soontravanich

รองศาสตราจารย์วาสนา จันทรสว่าง

Assoc. Prof. Wasana Junsawang

รองศาสตราจารย์ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล

Assoc. Prof. Songsak Prangwatthanakun

รองศาสตราจารย์นราวัลย์ พูลพิพัฒน์

Assoc. Prof. Narawan Poonpipat

รองศาสตราจารย์หทัยวรรณ ไชยะกุล

Assoc. Prof. Hataiwan Chaiyakun

รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมา

Assoc. Prof. Krisada Srithamat

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Mae Fah Luang University

มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao

มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

National Institute of

DevelopmentAdministration

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

National Institute of

DevelopmentAdministration

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham

University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ ปจน์ประสาท

Asst. Prof. Somboon Pojprasat, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง

Asst. Prof. Somwang Kaewsufong, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ นันทศรี

Asst. Prof. Chaiwat Nantasri, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวีวรรณ แพทย์สมาน

Asst. Prof. Raweewan Patsamarn, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ประจัญบาน

Asst. Prof. Satin Prajanban, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์

Asst. Prof. Pnomsit Sonprajak, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร ทิพย์เดช

Asst. Prof. Uamporn Thipdet, Ph.D

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา โยธินศิริกุล

Asst. Prof. Supatra Yothinsirikul, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์

Asst. Prof. Pornnapa Homsin, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร ศรีคำ

Asst. Prof. Watcharee Srikham, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง

Asst. Prof. Chomphunut Makemuengthong, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ

Asst. Prof. Rungson Singhalert, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรโชค พิชญ อุสมบูรณ์

Asst. Prof. Pornchok Pechaya Usomboon, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธุ์

Asst. Prof. Autthapon Sirivejjabhandu, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สฤติย์ ภาคมฤค

Asst. Prof. Satit pakmaluk, Ph.D.

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao

มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao

มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha University

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham

Universit

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham

University

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Rambhai Barni Rajabhat

University University

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Sisaket Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Sakon Nakhon Rajabhat

University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ณ พิบูล
Asst. Prof. Praphat Na Phikun, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานกุล
Asst. Prof. Patipan Uayanugul, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ
Asst. Prof. Dujruedee Kongsuwan, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ สติธิปัญญา
Asst. Prof. Chutarat Sathirapanya, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรองค์ ชาคกร
Asst. Prof. Ora-Ong Chakorn, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล คัชมิมา
Asst. Prof. Kangvol Khatshima, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารถนา จันทรพันธ์
Asst. Prof. Pradhana Chandharuphan, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ ผาทอง
Asst. Prof. Supakarn Pathong, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ เควียะเสน
Asst. Prof. Kanyarat Kwiecien, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์
Asst. Prof. Thanapauge Chamaratana, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง
Asst. Prof. Pollavat Prapatthong, Ph.D.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศันสนี ชูมนมณี
Asst. Prof. Sunsanee Chumnummanee, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ คำศรีจันทร์
Asst. Prof. Wirat Kamsrichan, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร ศิริสัญลักษณ์
Asst. Prof. Bangon Sirisunyaluck, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไตรแสง
Asst. Prof. Apichart Traisaeng, Ph.D.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiangrai Rajabhat University
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiangrai Rajabhat University
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiangrai Rajabhat University
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of
Development Administration
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University
นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai
นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai
นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai
นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา โพธิ์สุวรรณ
Asst. Prof. Ratana Photisuwa, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง
Asst. Prof. Nikom Moonmuang, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดา จิตตคุตตานนท์
Asst. Prof. Ladda Chittakuttanon, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาพร ขันธบุตร
Asst. Prof. Chanaporn Khantabudr, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ ขายทวีป
Asst. Prof. Saowalak Chaytawee, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณิดา ขันธพัทธ์
Asst. Prof. Phannida Khanthaphad, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี เมธาสิทธิ สุขสำเร็จ
Asst. Prof. Metee Medhasith Suksumret, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ค่ายอด
Asst. Prof. Sunthron Khamyod, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจียรชาย อักษรดิษฐ์
Asst. Prof. Thianchai Aksrondit

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วไลยพร กาญจนการุณ
Asst. Prof. Walaiporn Kanjanakaroon

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจรงค์ ใจใส แดร์ อาร์สลานีอง
Asst. Prof. Benjang Jaisai der Arslanian

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์ รักษ์วงศ์
Asst. Prof. Anong Rukwong

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตรี สิทธิพงษ์
Asst. Prof. Ratri Sittipong

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิวรรณ อินทะกนก
Asst. Prof. Suttiwan Inthakanog

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัควรินทร์ มานะสิริสิทธิ์
Asst. Prof. Pakwarin Manasirisit

นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่
Independent scholars,
Chiang Mai

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี

Rajamangala University of
Technology Thanyaburi

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Kamphaeng Phet Rajabhat

University
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat
University

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
Karasin University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรศักดิ์ บุญอาจ

Asst. Prof. Surasak Boon-arch

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันท์ธนา เมธานนท์

Asst. Prof. Ananthana Methanont

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพรทิพย์ คำดี

Asst. Prof. Viporntip Komdi

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทยา อนันต์สุขชาติกุล

Asst. Prof. Hataya Anansuchatkul

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารานี ชุมทอง

Asst. Prof. Daranee Choomthong

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงหทัย ลือดั่ง

Asst. Prof. Duanghatai Luedung

อาจารย์ ดร.วชิราภรณ์ คลังธนบูรณ์

Wachiraporn Klungthanaboon, Ph.D.

อาจารย์ ดร.อิสระ ชูศรี

Isara Choosri, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ตะวัน วาทกิจ

Tawan Watakit, Ph.D.

อาจารย์ ดร.กนกวรรณ สมศิริวรังกูล

Kanokwan Somsirivarangkool, Ph.D.

อาจารย์ ดร.จารุวรรณ หัตถผลสุ

Jaruwan hatapasu, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ฉลองรัฐ เจริญศรี

Chalongrat Charoensri, Ph.D.

อาจารย์ ดร.สุรสม ฤกษ์ณะจุทะ

Surasom Krisnachuta, Ph.D.

อาจารย์ ดร. สาลาม๊ะ หลงสะเตียะ

Salamah Longsatia, Ph.D.

อาจารย์ ดร.สุจิรา อัมรักเลิศ

Sujira Ammarukleart, Ph.D.

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University

นักวิชาการอิสระ, เชียงใหม่

Independent scholars,

Chiang Mai

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ล้านนา

Rajamangala University of

Technology Lanna

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Mae Fah Luang University

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Mae Fah Luang University

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

Prince of Songkla University,

Pattani Campus

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ChiangMaiRajabhat University

อาจารย์ ดร.วินยาภรณ์ พราหมณ์โชติ
Winayaporn Phrammanachote, Ph.D.

อาจารย์ ดร.กันยารัตน์ รินศรี
Kanyarat Rinsri, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ธรรศ ศรีรัตนบัลล์
That Sriratanaban, Ph.D.

อาจารย์ ดร.อนิสรา รัชมีเจริญ
Anisara Ruseecharoen, Ph.D.

อาจารย์ ดร.วีโรจน์ สุทธิสีมา
Viroj Suttisima, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ชัยพงษ์ สำเนียง
Chaipong Samneing, Ph.D.

อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์
Somkit Kaewtip, Ph.D.

อาจารย์ ดร.สุจิตรา แก้วสินวล
Sujitra Kaewseenual, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ปารดา เดชะประทุมวัน
Parada Dechapratumwan, Ph.D.

อาจารย์ ดร.เมธี วงศ์วีระพันธุ์
Metee Wongweerapun, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ปิยะพันธุ์ นันตา
Piyaphun Nunta, Ph.D.

อาจารย์ ดร.กิตติคุณ กิตติธรรมกุล
Kittayut Kittitornsakul, Ph.D.

อาจารย์ ดร.พินนภา หมวกยอด
Pinnapa Muakyod, Ph.D.

อาจารย์ ดร.จิรวรรณ รักชาติ
Jirawat Rugchat, Ph.D.

อาจารย์ ดร.อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ
Ittipong Thongsrikate, Ph.D.

อาจารย์ ดร.ปิยาพัทธ์ อารีญาติ
Piyapat Areeyat, Ph.D.

Dr. Venny Eka Meidasari, M.Hum.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ChiangMaiRajabhat University

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
Bangkok University

มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Maejo University

Indraprasta PGRI University,
Indonesia

Dr. Hanna Sundari, M.Pd.

Indraprasta PGRI University,
Indonesia

Dr. Asti Ramadhani Endah Lestari, M.Pd.

Indraprasta PGRI University,
Indonesia

Dr. Ria Saraswati, M.Hum., M.Pd.

Indraprasta PGRI University,
Indonesia

กำหนดออก (Publication Dates)

ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม)

Two editions of the journal are published each year

(issue 1: January - June; issue 2: July - December)

ออกแบบปก (Cover Design)

นายกิตติวัฒน์ ติจินดา

Kitiwat Tijinda

เลขาบุการ (Secretary)

นางสาวศุภลักษณ์ ดีน้อย

Supaluck Deenoi

ผู้ช่วยเลขาบุการ (Assistant Secretary)

นางสาวหฤทัย คงธนจารุอนันต์

Haruthai Kongtanajaranun

พิมพ์ที่

เอ็น.พี.ที. ปริ้นตัง (NPT Printing)

166 หมู่ 6 ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

166 M.6 Padad, Muang Chiang Mai, Chiang Mai 50200

ข้อความหรือบทความในวารสารฉบับนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทัศนะของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

All the articles in this journal are the sole property of their authors.

The editorial board accepts no responsibility for the contents thereof.

Journal of Liberal Arts

Maejo University

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ก้าวเข้าสู่ปีที่ 10 ด้วยความมั่นคง โดยในฉบับที่ 1 ของปีนี้มีบทความวิจัยจำนวน 13 เรื่อง และบทความวิชาการจำนวน 2 เรื่อง ที่นำเสนอองค์ความรู้จากหลากหลายศาสตร์มาเผยแพร่ให้นักวิชาการและผู้ที่สนใจทั่วไปได้อ่านเช่นเดิม

บทความวิจัยเรื่องแรกคือ กลวิธีการถ่ายทอดลักษณะทางกวีนิพนธ์ในการแปลนิราศเมืองเพชรจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากลวิธีที่เสาวมีย์ นิวาตะบุตร ใช้ในการถ่ายทอดลักษณะทางกวีนิพนธ์ของนิราศเมืองเพชร ที่แต่งโดยสุนทรภู่ เรื่องที่สองคือ การจัดเก็บและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เรื่องที่สามคือ การพัฒนาคู่มือการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการพัฒนาคู่มือการจัดการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษารวมไปถึงการศึกษาความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของนักเรียน เรื่องที่สี่คือ การวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการผลิตซ้ำตำนานอินทิล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทิลทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา ศึกษาการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความหมายของตำนานอินทิล เรื่องที่ห้าคือ การวิเคราะห์ปัญหาและการประเมินคุณภาพการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปลภาษา Baidu Translate และ Google Translate ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัญหาและการประเมินคุณภาพการแปลของโปรแกรมแปลภาษา เรื่องที่หกคือ การศึกษาการแปลประโยคเงื่อนไขจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยใช้คลังข้อมูลภาษาผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้สามารถแก้ไขปัญหาการแปลประโยคเงื่อนไขได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เรื่องที่เจ็ดคือ ปริมาณคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษและอิทธิพลของคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน ซึ่งผลงานงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการออกข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษระดับชาติของไทย (O-NETs) ในการวางแผนและพัฒนาการใช้คำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ เรื่องที่แปดคือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสุขของนักศึกษา และค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความสุขของนักศึกษา เรื่องที่เก้าคือ ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตีที่มีต่อองค์ประกอบรูปร่างกายและคุณภาพชีวิตในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน เรื่องที่สิบคือ รถแห่งดนตรีสด: ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มา พัฒนาการของรถแห่งดนตรีสดรวมถึงความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรื่องที่สิบเอ็ดคือ องค์ประกอบ การสื่อสารและกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นในเพจโรคซึมเศร้า: การศึกษาตามแนวบริเวณวิเคราะห์ และวิจัยปฏิบัติการ เรื่องที่สิบสองคือ องค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรม ในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่มาท่องเที่ยวหลวงพระบางในช่วงการระบาดของโควิด-19 และเรื่องที่สิบสามคือ อิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง

ส่วนบทความวิชาการมีสองเรื่อง ได้แก่ การจัดการรูปแบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีนที่มีทักษะการสื่อสารภาษาไทยและพฤติกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีน และเรื่องจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐ: บทบาททวนวรรณกรรม เป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานว่าด้วยจริยธรรม ภูมิหลังและทฤษฎีว่าด้วยจริยธรรม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติทางจริยธรรม เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรม จริยธรรมในการศึกษาทางรัฐศาสตร์ และจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐ ในบริบทสังคมทั่วไปและบริบทสังคมไทย

สุดท้ายนี้ วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ขอขอบคุณนักวิชาการทุกท่านที่ได้ส่งผลงานมาร่วมเผยแพร่ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาสละเวลาพิจารณาบทความและให้ข้อเสนอแนะอันมีคุณค่ายิ่ง ที่ทำให้วารสารศิลปศาสตร์สามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาพร ชันบุญตร
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

กลวิธีการถ่ายทอดลักษณะทางกวีนิพนธ์ในการแปลนิราศเมืองเพชรจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ Translation Strategies in Rendering Literary Features in the Translation of Nirat Meaung Phet from Thai into English หทยา อนันต์สุขาติกุล	23
การจัดเก็บและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน Storage and Retrieval of Lanna Information Resources at the Institutes of Information Services in the Upper North of Thailand แพรวนภา ศรีวรรณตัน วรชพร อารยะพันธ์	42
การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา The Development of a Handbook for Activities Promoting Health Education Learning about the Coronavirus Disease for Students in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง	67
การวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการผลิตซ้ำตำนานอินทิล Analysis of the Cultural Communication to Reproduce the Inthakin Legends ลัดดา จิตตคุตตานนท์	90
การวิเคราะห์ปัญหาและการประเมินคุณภาพการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปลภาษา Baidu Translate และ Google Translate Problem Analysis and Quality Assessment of Translation from Thai to Chinese with Baidu Translate and Google Translate Translation Tools กัลยา ขาวบ้านแพ้ว	109

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

การศึกษาการแปลประโยคเงื่อนไขจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยใช้คลังข้อมูลภาษา
ผู้เรียน 134

A Study of English-Thai Translation of Conditional Sentences Based on
a Learner Corpus

ศุภกาญจน์ ผาทอง

ปริมาณคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษและอิทธิพลของคำศัพท์ประสมใน
ข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน 153

The Size of Multi-Word Units Used in English O-NET Exams and the Influence
of Multi-Word Units Used in English O-NET Exams on Learners' Test
Performance

ศุภิกา นริตติชัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง 177

Factors Influencing Students' Happiness on Prince of Songkla University,
Trang Campus

นัฐนรี ศรีชัย

กรรฎา มาตยากร

จิระวัฒน์ ต้นสกุล

ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางดั่งเตีที่มีต่อองค์ประกอบของร่างกายและ
คุณภาพชีวิตในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน 192

Effects of square hopscotch exercise program on body composition and
quality of life in overweight children

อรทัย กัลยาวุฒิ

ถนอมวงศ์ ฤกษ์พันธ์เพ็ชร

รถแห่ดนตรีสด: ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ประเทศไทย 208

Live Music Truck: The Popularity of Community Activities in the Northeast
of Thailand

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ

องค์ประกอบการสื่อสารและกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นในเพจโรคซึมเศร้า: การศึกษาตามแนวปริศนาวิเคราะห์และวจนปฏิบัติศาสตร์ Communicative Elements and Linguistic Strategies for Commenting on Depression Pages: A Discourse Analysis and Pragmatics Approach ศิริวัชร์ กาวิละนันท์	224
--	-----

องค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่มาท่องเที่ยวหลวงพระบางในช่วงการระบาดของโควิด-19 Components of Destination Image, Overall Satisfaction and Behavioral Intention of Lao Tourists Traveling to Luang Prabang during the Covid-19 Pandemic รัศมี บุญประทับ อัศรพงศ์ อ้นทอง วลัยลดา ถาวรมงคลกิจ	248
---	-----

อิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตร อุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง Influences of Big Five Personality, Job Characteristics, Perceived Self-Efficacy on Organizational Citizenship Behavior of Sale Representatives in an Agro Industry Company กาญจนา ต่างแก้ว ทิพทินนา สมุทรานนท์	265
---	-----

สารบัญ

บทความวิชาการ

หน้า

การจัดกิจกรรมแบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีนที่มี
ทักษะการสื่อสารภาษาไทยและพฤติกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน 286

Proceeding Work Integrated Thai Language Learning Activity for Chinese
Students with Different Levels of Thai Communicative Skills and Learning
Behavior

สมประสงค์ แสงอินทร์

กรชนก นันทกนก

จริยธรรมการบริหารงานภาครัฐ: บทการทบทวนวรรณกรรม 302

Ethics in Public Sector Administration: Literature Review Chapter
ทวนธง ครุฑจ้อน

คำอธิบายความหมายของคำทับศัพท์ในเชิงอรรถ และกลวิธีการให้ความหมายของคำในชื่อเฉพาะ เมื่อเป็นคำสามัญไว้ในเชิงอรรถ 6) ในการแปลโวหารเชิงภาพพจน์ ผู้แปลใช้กลวิธีการใช้ภาพพจน์เดียวกันกับภาษาต้นฉบับ ในบางกรณีมีคำอธิบายเสริมในบทกลอนหรือในเชิงอรรถ กลวิธีการแปลอุปถัมภ์เป็นอุปมา และกลวิธีการถอดความ กลวิธีการแปลเหล่านี้แสดงให้เห็นบทบาทของผู้แปลในการต่อรองทั้งด้านสุนทรียลักษณ์และความหมาย เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเนื้อหาเรื่องราวของเมืองเพชร และได้สัมผัสประสบการณ์ทางวรรณศิลป์ที่ใกล้เคียงกับผู้อ่านต้นฉบับ ซึ่งกระบวนการต่อรองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นแนวทางการทำให้กลมกลืน (domestication) และแนวทางการทำให้แปลก (foreignization) ที่แสดงให้เห็นการคงไว้ซึ่งร่องรอยวรรณศิลป์ของกวีนิพนธ์ต้นฉบับ ซึ่งในกระบวนการต่อรองดังกล่าวผู้แปลต้องอาศัยความสามารถทางภาษา การตัดสินใจ และการคิดสร้างสรรค์ของผู้แปลภายใต้ข้อจำกัดของฉันทลักษณ์และทรัพยากรทางภาษาที่มีในภาษาปลายทาง

คำสำคัญ: การแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ การแปลกวีนิพนธ์

Abstract

This research article aims to survey and analyze strategies used by Sawanee Nivasabutr to render poetic features in Sunthorn Phu's "Nirat Mueang Phet" in her Thai - English translation, *Journey to Phetburi - A Poem by Sunthorn Phu*. Supaporn Makjaeng's concept of Thai poetry is applied for constructing the analytical framework. The analysis covers the translation strategies for rendering sound devices and semantic devices. The analysis of translation strategies at word level relies on the categorization of translation strategies introduced by Baker (2011) and that of figures of speech, Larson (1998). The findings show that 1) the translator adopts the types of stanza, rhyming scheme, and various sound devices available in English poetry to create rhyming effects in the translation; 2) in translating onomatopoeia, the translator uses the equivalent terms in English; 3) in translating phonesthemes, the translator tends to use the equivalent terms in English and paraphrases; 4) in translating clusters of synonyms, the translator uses more general words, more neutral or less expressive words, and paraphrases; 5) in translating word puns, the translator uses loan words, and, in some cases, loan words plus explanation in footnotes; 6) in translating figures of speech, the translator tends to maintain the same types of devices - to some of which explanations are added either in the same stanzas or in footnote; however, the strategies of translating metaphor into simile and paraphrasing are also found. The application of these strategies also reveals an active role of the translator in bargaining between the loss and the gain in translation both in terms of sounds and meanings. Such a bargaining process also reflects the tension between 'domestication' and 'foreignization' in Venuti

(1995)'s term through the attempts of the translator to domesticate both prosodic patterns and contents in the context of target culture to facilitate the reader's understanding of a poetry from abroad and to maintain and creatively reproduce the styles and meanings of the original work under the constraints of prosody and linguistic resources in the target language.

Keywords: Thai - English Translation, Poetry Translation

บทนำ

Journey to Phetburi - A Poem by Sunthorn Phu เป็นงานแปลนิราศเมืองเพชร³ ซึ่งประพันธ์โดยสุนทรภู่ เป็นภาษาอังกฤษ โดยเสาวณีย์ นิวาสะบุตร นักแปลรางวัลสุรินทราชา พ.ศ. 2557 ผลงานแปลนี้เป็นหนึ่งในผลงานแปลนิราศ 4 เรื่องของสุนทรภู่โดยเสาวณีย์ นิวาสะบุตร ซึ่งได้แก่นิราศเมืองแก่ง นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง และนิราศเมืองเพชร ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาการแปล นิราศเมืองเพชรซึ่งเป็นนิราศร้อยกรองที่ยาวที่สุดของสุนทรภู่และเป็นผลงานล่าสุดของผู้แปล ผู้วิจัยเห็นว่าการแปลจากร้อยกรองภาษาหนึ่งเป็นร้อยกรองอีกภาษาหนึ่งเป็นงานที่ทำทนายเนื้อหาของเรื่องต้องถูกถ่ายทอดผ่านคำที่ถูกเลือกสรรภายใต้กฎเกณฑ์ของกวีนิพนธ์ที่มีการกำหนดฉันทลักษณ์ทั้งในแง่วรรคและรส อีกทั้ง เพื่อสร้างความงามด้านเสียงคู่ไปกับการสื่อความหมายซึ่งผู้แปลจึงต้องทำงาน “ข้ามภาษา” ภายใต้เงื่อนไขที่ซับซ้อนและท้าทายมากยิ่งขึ้น

บนพื้นฐานที่ว่าภาษาสองภาษามีคำศัพท์ที่มีชุดเสียงและความหมายต่างกัน การแปลที่จะสามารถถ่ายทอดทั้งเนื้อหาและรูปแบบอย่างสมบูรณ์แบบนั้นเป็นเรื่องที่เรียกได้ว่าเป็นไปไม่ได้ ดังนั้น โจทย์ของผู้แปลอยู่ที่การจัดการกับความเป็นไปได้และข้อจำกัดต่าง ๆ การสูญเสียความหมายหรือลักษณะทางภาษาบางประการเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และบางครั้งก็เป็นไปเพื่อแลกกับการรักษาความหมายหรือลักษณะทางภาษาอื่น ๆ (Bassnett, 2002 : 87) Pym (1992 อ้างใน Baker, 2000 : 78) เสนอให้มองกระบวนการแปลเป็นกระบวนการแห่งการแลกเปลี่ยน และทุกการแลกเปลี่ยนย่อมมีการต่อรองและตัดสินใจ และการตัดสินใจนั้นย่อมขึ้นอยู่กับหน้าที่และจุดมุ่งหมายของการแปล (Reiss อ้างใน Byrne, 2010 : 31) ในการแปลกวีนิพนธ์ หากผู้แปลมีจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดเนื้อเรื่องเป็นหลัก ผู้แปลก็อาจเลือกทั้งฉันทลักษณ์และแปลเป็นร้อยแก้วแทน อย่างไรก็ตาม แม้การแปลกวีนิพนธ์เป็นกวีนิพนธ์ในภาษาแปลจะเป็นเรื่องยาก แต่ก็ยังคงมีผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ทำทนายอยู่เสมอ ในกรณีของการแปลนิราศเมืองเพชร การที่ผู้แปลเลือกแปลเป็นร้อยกรองย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้แปลไม่ได้มุ่งที่จะถ่ายทอดเนื้อเรื่องเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งสร้างสรรค์ผลงานที่มีสุนทรียลักษณ์ของกวีนิพนธ์ด้วย ดังที่ผู้แปลได้กล่าวไว้ในคำนำถึงแรงจูงใจที่จะถ่ายทอดผลงานวรรณศิลป์ของกวีไทยที่ผู้แปลยกย่อง โดยผู้แปล “พยายามใช้สำนวนภาษาอังกฤษแบบพื้นบ้านที่เรียบง่าย คล่องจอง และมีจังหวะ เพื่อให้อ่านง่าย อ่านสนุกตามแนวการเขียนของท่านมหากวีสุนทรภู่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ “เผยแพร่ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม และความงดงาม

³ นิราศเมืองเพชรประพันธ์โดยสุนทรภู่ (2539-2398) ประมาณพ.ศ. 2388 ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4)

ของธรรมชาติในเมืองไทย ให้ออกสู่สายตาของชาวต่างประเทศซึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวประเทศไทยได้อีกด้วย” (Nivasabutr, 2015 : 17)

ผู้วิจัยเห็นว่าการแปลเป็นภาษาต่างประเทศจาก “คนใน” ที่เป็น “เจ้าของภาษา” ของภาษาต้นฉบับเป็นประเด็นศึกษาที่น่าสนใจ ประกอบกับผู้แปลมีจุดมุ่งหมายในการเผยแพร่ความรู้ทางวัฒนธรรมของตนสู่ผู้อ่านอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แปลน่าจะมีแนวโน้มที่จะต้องใช้กลวิธีการแปลที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจโดยง่าย แต่ในขณะเดียวกันเนื่องจากผู้แปลเองก็มีจุดมุ่งหมายที่จะเผยแพร่เอกลักษณ์ของกวีนิพนธ์ต้นฉบับ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าผู้แปลจะมีกลวิธีการถ่ายทอดลักษณะเฉพาะของกวีนิพนธ์ต้นฉบับให้ปรากฏในผลงานแปลอย่างไร ในบทความแนะนำหนังสือ “การแปลนิราศ 4 เรื่องของสุนทรภู่ โดยเสาวนีย์ นิวาสะบุตร” โดย อรศิริ พลเดช (2016) อรศิริได้กล่าวถึงเนื้อหาของนิราศทั้ง 4 เรื่อง และการกล่าวถึงลักษณะทางกวีนิพนธ์และกลวิธีการแปลบางส่วนที่ตรงกับผลการวิจัยนี้ อย่างไรก็ตาม บทความวิจัยนี้จะได้นำเสนอกลวิธีที่เสาวนีย์ นิวาสะบุตรใช้ในการถ่ายทอดลักษณะทางกวีนิพนธ์ซึ่งประกอบด้วยวรรณศิลป์ด้านเสียงและวรรณศิลป์ด้านความหมาย โดยในการวิเคราะห์ความหมายระดับคำ ผู้วิจัยใช้การจำแนกกลวิธีการแปลระดับคำที่นำเสนอโดย Baker (2011) และการวิเคราะห์กลวิธีแปลโหราภาพพจน์ ผู้วิจัยได้ใช้จำแนกกลวิธีการแปลของ Larson (1998) และการอภิปรายผลที่เกิดจากการเลือกใช้กลวิธีแปลประกอบกับมโนทัศน์การทำให้กลมกลืน (domestication) และ การทำให้แปลก (foreignization) ที่เสนอโดย Venuti (1995) ซึ่งจะสะท้อนบทบาทของผู้แปลในการจัดการ แทรกแซง และสร้างสรรค์ของผู้แปลบนเงื่อนไขของการนำเสนอลักษณะเด่นของกวีนิพนธ์ต้นฉบับที่เอื้อและการเข้าถึงเนื้อหาและความงามเชิงกวีนิพนธ์ของผู้อ่านต่างวัฒนธรรม

แนวคิดทางทฤษฎีและกรอบการวิเคราะห์

1. แนวคิดทางทฤษฎี

1.1. แนวคิดเกี่ยวกับการแปลกวีนิพนธ์

การแปลกวีนิพนธ์อาจจะถือได้ว่าเป็นการแปลที่ยากที่สุดในการแปลงานเชิงวรรณกรรมเนื่องจากภาษาที่ใช้ในกวีนิพนธ์มักเป็นภาษาที่มีความต่างจากภาษาทั่วไป มักเป็นภาษาสูงหรือวิจิตรกว่าภาษาทั่วไปและเนื้อหาของกวีนิพนธ์ยังถูกถ่ายทอดผ่านเสียงที่เสมือนดนตรี มีท่วงทำนอง จังหวะ และเสียงสัมผัส (meter, rhythm, and rhyme) การแปลที่จะสามารถถ่ายทอดทั้งเนื้อหาให้ถูกต้องแม่นยำและลักษณะเชิงกวีที่จะส่งผลกระทบต่อผู้อ่านให้เหมือนกับได้อ่านต้นฉบับไปพร้อมกัน อาจเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ (Connolly, 2000 ; Newmark, 1988) การเสียคุณลักษณะบางประการเพื่อแลกกับการคงรักษาคุณสมบัติบางประการไว้เป็นเรื่องหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Basnett, 2002 : 87, Connolly, 2000) อย่างไรก็ตาม Pym (อ้างใน Baker, 2000 : 78) เสนอมุมมองที่ให้ความสำคัญกับบทบาทในการต่อรองของผู้แปล และไม่มองความสูญเสียเป็นจุดอ่อนของผลงานเสียตั้งแต่ต้น แต่เสนอให้มอง “การแปลในฐานะการแลกเปลี่ยนมูลค่าทางความหมาย (transaction) และการเทียบเคียง (equivalence) ในฐานะที่เป็น “มูลค่าการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน” (equality of exchange value) ดังนั้น การเทียบเคียงจึงกลายเป็นสิ่งที่ต่อรองได้

(negotiable entity) โดยมีผู้แปลเป็นผู้ทำการต่อรอง

1.2. กลวิธีการแปลกวินิพนธ์

Holmes (1988 : 25 - 28) ได้แบ่งกลวิธีการแปลกวินิพนธ์ออกเป็น 4 กลวิธี ได้แก่ 1. การเลียนแบบ (mimetic form) เน้นการรักษารูปแบบตามต้นฉบับไว้ เป็นรูปแบบที่เคร่งครัดกับรูปแบบของต้นฉบับมากที่สุด 2. การเทียบเคียง (analogical form) คือการใช้รูปแบบที่เทียบเคียงกันได้ในวัฒนธรรมภาษาแปล เป็นรูปแบบที่มีความเคร่งครัดกับรูปแบบของต้นฉบับน้อยกว่าแบบแรก 3. การพัฒนารูปแบบขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับความหมายของต้นฉบับ (organic form) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้สอดคล้องต่อการสื่อความหมายของเนื้อหา และ 4. การแปลงรูปแบบโดยไม่คำนึงความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกับรูปแบบและเนื้อหาของต้นฉบับเลย (deviant or extraneous form) การเลือกกลวิธีการแปลนั้นขึ้นอยู่กับความนิยมของยุคสมัยหรือการเลือกของผู้แปลเองว่าจะใช้แบบใด

1.3. บทบาทของผู้แปลในฐานะผู้สร้างสรรค์

จากแนวคิดทฤษฎีข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้ผู้แปลไม่ได้สร้างตัวบทนั้นออกมา แต่เป็นผู้แปลตัวบทนั้นเป็นตัวบทอีกภาษาหนึ่ง แต่กระบวนการเลือกและตัดสินใจของผู้แปลก็มีบทบาทสำคัญต่อเนื้อหาและการวางรูปแบบของตัวบทในภาษาแปล ดังนั้น คำว่า “แปล” หรือ “ถ่ายทอด” ที่ใช้ในงานวิจัยนี้วางอยู่บนพื้นฐานของการมองผู้แปลในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์ตัวบทด้วย Loffredo and Perteghella (อ้างใน Munday, 2008 : 150) ชี้ให้เห็นว่าการข้ามพรมแดนการแปลไปสู่การสร้างสรรคั้นมีความเชื่อมโยงกับกลไกที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน (mechanics of reading) กระบวนการคิด (cognitive processing) และ กระบวนการทดลองคิดแปลงตัวบทต้นฉบับ (experimental reformulation of the source) ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้แปลจะมีจุดมุ่งหมายในการแปลให้ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด หรือแม้แต่ผู้แปลเจตนาปรับเปลี่ยนหรือดัดแปลงเนื้อหาหรือรูปแบบเพื่อแสดงความคิดสร้างสรรค์เฉพาะตัวก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดนี้มีประโยชน์ต่อการอธิบายรูปแบบการต่อรองของผู้แปลในการจัดการกับรูปแบบของตัวบทโดยเฉพาะอย่างกวินิพนธ์ที่มีฉันทลักษณ์และเสียงสัมผัสเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่ง

1.4. การทำให้กลมกลืน (domestication) และ การทำให้แปลก (foreignization)

Venuti (1995 : 1) วิพากษ์แนวการแปลกระแสหลักโดยเฉพาะในหมู่นักแปลที่พูดภาษาอังกฤษในอเมริกาที่มุ่งเน้นการสร้างบทแปลที่กลมกลืน อ่านได้ลื่นด้วยภาษาที่เป็นธรรมชาติในแบบภาษาแปล (domestication) และให้ความสำคัญกับบทบาทผู้แปลในการเป็นผู้ถ่ายทอดสารข้ามภาษาโดยไม่ทิ้งร่องรอยของผู้แปลในงานแปล (invisibility of the translator) Venuti มองว่าแนวการแปลดังกล่าวเป็นแนวการแปลที่สะท้อนการใช้คุณค่าทางวัฒนธรรมของภาษาปลายทางเป็นศูนย์กลางและลดทอนคุณค่าทางวัฒนธรรมของภาษาต้นทาง Venuti (1995 : 148) เสนอแนวทางให้ผู้แปลที่พาผู้อ่านก้าวสู่โลกของผู้เขียน โดยยอมให้มีลักษณะทางภาษาหรือการสื่อความหมายที่แปลกแยกแตกต่างในมุมมองของผู้อ่าน (foreignization) แต่สะท้อนลักษณะเฉพาะทางภาษาและวัฒนธรรมของผู้เขียนและภาษาต้นทาง รวมถึงส่วนที่เกิดจากการแทรกแซงของผู้แปลในการตีความในบริบทเฉพาะของผู้แปล และความคิดสร้างสรรค์ การทดลองของผู้แปลเอง ซึ่ง

Philip Lewis เรียกว่า ‘abusive fidelity’ (Venuti 1995 : 23) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ Venuti สนับสนุนให้เกิดขึ้นในวงการแปล

2. กรอบการวิเคราะห์กวีนิพนธ์

อลังการของกวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์เป็นรูปแบบการประพันธ์ที่เน้นการสร้าง ความงามด้านเสียงและจินตภาพค่อนข้างมากมักมีการใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างเข้มข้น ในการวิเคราะห์มิติด้านความงามของกวีนิพนธ์ ผู้วิจัยได้นำมโนทัศน์ อลังการของกวีนิพนธ์ ที่นำเสนอโดย สุภาพร มากแจ้ง (2535) เป็นกรอบคิดและเครื่องมือในการวิเคราะห์ สุภาพร มากแจ้ง (2535 : 45) ให้คำจำกัดความ “อลังการของกวีนิพนธ์” ว่าเป็น “เครื่องตกแต่งให้กวีนิพนธ์งดงาม หรือเครื่องตกแต่งให้กวีนิพนธ์มีสุนทรียะ” โดยเสนอว่าอลังการของกวีนิพนธ์จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ศัพทาลังการและอรรถาลังการ

ศัพทาลังการ หมายถึง ความงามอันเกิดจากการใช้ถ้อยคำให้เกิดความงามด้านเสียงและจินตภาพชัดเจน อันเกิดจากกลวิธีทางภาษา ได้แก่ 1) เสียงสัมผัส 2) เสียงหนักเบาหรือเสียงสั้นยาว 3) การซ้ำคำ 4) การเลียนเสียงธรรมชาติ 5) ระดับของถ้อยคำที่เหมาะสมกับเนื้อความ

อรรถาลังการ หมายถึง อลังการด้านความหมายอันเกิดจากการใช้โวหาร สัญลักษณ์ หรืออาจเกิดจากการใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมาก็ได้ การเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้เกิดคุณสมบัติดังกล่าว นั้นนับว่าเป็นศิลปะในการใช้ภาษานั้นเรียกว่า วรรณศิลป์

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้านการสร้างศัพทาลังการของต้นฉบับและบทแปลผ่านการวางรูปแบบฉันทลักษณ์ของกวีนิพนธ์ฉบับแปลโดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับ และสำรวจกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่สร้างความงามด้านเสียงและถ้อยคำที่ใช้ในการแปล ส่วนในการวิเคราะห์ด้านอรรถาลังการ ผู้วิจัยพบว่านอกจากการใช้โวหารภาพพจน์ซึ่งเป็นกลวิธีสร้างอรรถาลังการที่สุภาพร มากแจ้ง (2535) เสนอไว้ นิราศเมืองเพชร ยังมีลูกเล่นที่สร้างความงามด้านเสียงและความหมายไปด้วยกัน อันได้แก่ การซ้อนคำ และการเล่นคำเล่นความหมาย เรียกได้ว่ากลวิธีทางภาษาดังกล่าวนั้นมีส่วนทั้งในการสร้างศัพทาลังการและอรรถาลังการ และเป็นลักษณะทางภาษาที่ผู้วิจัยเห็นว่าท้าทายต่อการแปลเป็นอย่างยิ่ง

ในการวิเคราะห์ความหมายระดับคำที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้การจำแนกกลวิธีการแปลระดับคำที่นำเสนอโดย Baker (2011) และการวิเคราะห์กลวิธีแปลโวหารภาพพจน์ ผู้วิจัยได้ใช้จำแนกกลวิธีการแปลของ Larson (1998) เป็นแนวทาง ซึ่งการจำแนกกลวิธีการแปลในมิติดังกล่าวของนักทฤษฎีการแปลทั้งสองที่เลือกมานั้นครอบคลุมกลวิธีการแปลที่พบในงานวิจัยนี้

กลวิธีการแปลระดับคำที่เสนอโดย Baker (2011) ได้แก่ 1) การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่า 2) การใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางกว่า หรือสื่ออารมณ์น้อยกว่า 3) การแปลโดยการถอดความด้วยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกัน 4) การใช้คำทับศัพท์ 5) การใช้คำทับศัพท์ที่ประกอบคำอธิบาย 6) การใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม 7) การแปลโดยการละ 8) การแปลโดยใช้ภาพประกอบ

กลวิธีการแปลโวหารภาพพจน์ที่เสนอโดย Larson (1998) ได้แก่ 1) การถ่ายทอดภาพพจน์จากภาษาต้นฉบับเป็นภาษาแปล กรณีที่เมื่อแปลแล้ว ได้ภาษาแปลที่เป็นธรรมชาติและผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้อง 2) การแปลอุปลักษณ์เป็นอุปมา 3) การแทนที่ด้วย

ภาพพจน์ที่เทียบเคียงกันได้ ในภาษาแปล 4) การถ่ายทอดภาพพจน์ตามภาษาต้นฉบับประกอบการอธิบายเสริม 5) การแปลเป็นภาษาธรรมดาโดยไม่ถ่ายทอดภาพพจน์

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิคือหนังสือ Journey to Petchburi - A Poem by Suthorn Phu ฉบับไทย - อังกฤษ แปลโดยเสาวณีย์ นิวาตตะบุตร ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2558 โดยผู้วิจัยสำรวจบทกลอนในผลงานแปลเล่มดังกล่าวซึ่งมีจำนวน 252 บท เพื่อรวบรวมลักษณะทางกวีนิพนธ์ตามกรอบคิดการวิเคราะห์และอ้างอิงกลวิธีการแปลที่นำเสนอข้างต้น จัดหมวดหมู่ จำแนกประเภทของกลวิธีการแปลที่พบ คัดเลือกบทแปลที่จะนำเสนอเป็นตัวอย่าง และนำเสนอข้อสังเกตและอภิปรายผลตามกรอบคิดทางทฤษฎีที่นำเสนอไว้

ผลการวิจัย

จากการจำแนกกลวิธีการแปลกวีนิพนธ์ของ Holmes (อ้างใน Connolly, 2000 : 174) อาจกล่าวได้ว่า การแปลนิราศเมืองเพชรเป็นภาษาอังกฤษใน Journey to Phetburi นี้เป็นการแปลโดยใช้คู่เทียบ (analogical form) ซึ่งคือการใช้รูปแบบที่เทียบเคียงกันได้ ในวัฒนธรรมภาษาแปล นอกจากนี้ ผู้แปลมีการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ขึ้นมาเพื่อสร้างความงามเชิงวรรณศิลป์ในบทแปลอีกด้วย

1. การถ่ายทอดรูปแบบฉันทลักษณ์: คณะและสัมผัส

นิราศเมืองเพชรเขียนด้วยกลอนแปด ในกลอน 1 บทประกอบด้วยวรรค 4 วรรค จัดเรียงเป็นบรรทัด ๆ ละ 2 วรรค (บาท) แต่ละวรรคมี 8 คำ ตามชื่อกลอนแปด อย่างไรก็ตาม บางวรรคอาจมีถึง 9 คำ มีสัมผัสบังคับเป็นสัมผัสสระระหว่างวรรค และสัมผัสสระหว่างบาท

นอกจากนี้ กลอนแปดของสุนทรภู่มีสัมผัสในระหว่างคำที่ 3 กับ 4 และระหว่างคำที่ 5 กับ 7 อาจเป็นสัมผัสสระหรือสัมผัสอักษร แม้ไม่ใช่ลักษณะบังคับแต่สัมผัสในลักษณะนี้มีในแทบทุกวรรค และถือว่าเป็นลักษณะเด่นของกลอนของสุนทรภู่

๒ อนาถหนาวคราวอาสาเสด็จ
ลงนาวาหน้าวัดนมัสการ

ไปเมืองเพชรบุรีที่ถิ่นหวาน
อธิษฐานถึงคุณพระกรุณา

ในฉบับแปล ผู้แปลกำหนดฉันทลักษณ์ไว้ดังนี้

12 ⁴ At Bang Luang we turned into a small klong.	a
Chinese pork-butchers settled houses along.	a
Gambled-rich, their young wives were lovely and fair.	b
Oh, how tedious was I, deeply in despair.	b

⁴ หมายเลข (อารบิก) ลำดับบทกลอนภาษาอังกฤษ

ในส่วนของคนะ ผู้แปลเลือกใช้ quatrain (Thornborrow and Wareing, 1998 : 39) ซึ่งเป็นลักษณะบทที่มี 4 บรรทัด แต่ละบทถ่ายทอดเนื้อหาต้นฉบับแบบบทต่อบท แต่ละวรรคมีจำนวนคำไม่แน่นอนและหากนับเป็นพยางค์จะพบตั้งแต่วรรคละ 6 พยางค์⁵ ไปจนถึง 14 พยางค์⁶ และไม่มีรูปแบบจังหวะหรือการลงเสียงหนัก-เบาของแต่ละพยางค์ (meter) ที่ตายตัว ในส่วนของสัมผัส แต่ละบทมีสัมผัสบังคับเป็นสัมผัสระหว่างวรรคภายในบทแบบ a a b b กล่าวคือพยางค์สุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับพยางค์สุดท้ายของวรรคที่ 2 พยางค์สุดท้ายของวรรคที่ 3 สัมผัสกับพยางค์สุดท้ายของวรรคที่ 4 และไม่มีสัมผัสระหว่างบท

อนึ่ง ลักษณะเสียงคล้องจองของเสียงสัมผัสในบทแปลนี้ มี 2 ลักษณะคือ

1) สัมผัสที่มีเสียงคล้องจองกันสมบูรณ์ (rhyme) คือสัมผัสที่มีเสียงเสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน เทียบได้กับสัมผัสสระในกวีนิพนธ์ไทย เช่น

50 Fishermen were full of greed.

Fear sin not, money was all they need.

2) สัมผัสที่มีเสียงคล้องจองไม่สมบูรณ์ คือสัมผัสที่มีเสียงพยัญชนะท้ายไม่เหมือนกัน เช่น

11 No steady loved one to call my own,

I drifted around searching for my soul.

32 Chirr, chirr, crickets chirped with friends,

Insect orchestra chilled my heart again.

อย่างไรก็ตาม สังเกตได้ว่าแม้เสียงสัมผัสจะไม่สมบูรณ์ ผู้แปลจะใช้พยัญชนะสะกดหรือพยัญชนะท้ายของพยางค์ที่มีฐานการออกเสียงเดียวกัน เช่น /n/ ในคำว่า own และ /l/ ในคำว่า soul โดยคู่เสียงนี้ออกเสียงด้วยปลายลิ้นและเคลื่อนที่ไปหาปุ่มเหงือก (alveolar) (Yule, 2014 : 30) นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่เป็นคำที่มีเสียงพยัญชนะสะกดสะกดเหมือนกัน แต่มีเสียงพยัญชนะท้ายตามมาหลายเสียง แต่เป็นเสียงที่ไม่ได้ประกอบสระ เกิดเป็นเสียงท้ายเพียงเบาๆ เช่น friends - again ในคำว่า friends ประกอบด้วยเสียง /n/ สัมผัสกับเสียง /n/ ในคำว่า again แต่ friends มีเสียงพยัญชนะตามมาอีก 2 เสียง คือ /d/ และ /s/ ตัวอย่างเพิ่มเติมที่แสดงสัมผัสเสียงคล้องจองกันไม่สมบูรณ์ที่ปรากฏในฉบับแปล ได้แก่ chorus - lush, side - might, away - prayed, trees - me, house - about เป็นต้น ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าสัมผัสในตำแหน่งบังคับนี้ ส่วนใหญ่เป็นสัมผัสที่มีเสียงคล้องจองไม่สมบูรณ์

2. กลวิธีวรรณศิลป์อื่นๆ ผู้แปลสร้างขึ้นในกวีนิพนธ์ฉบับแปล

2.1 สัมผัสใน (internal rhyme) หมายถึงการสร้างเสียงสัมผัสสระ (assonance) ภายในวรรคเดียวกัน เช่น

⁵ ตัวอย่าง Pallid sky blushed redly.

⁶ ตัวอย่าง Tearing carapaces, eating roes, monkeys weren't dummies.

63 Some fruits split, seeds glittered like jewels,
90 “In a boat, I was bitterly floating along.”
170 Couldn't visit her by the fire she was lying.

2.2 สัมผัสอักษร (alliteration) คือการเล่นเสียงพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน มีทั้งที่ปรากฏภายในวรรคเดียวกัน และระหว่างวรรค

63 Different shades and colors, buds and blooms around.
90 Sea swept, water splashed, the boat twirled.
Bullying me, waves and winds took their turns.
195 Everywhere over the land of Pribpri,
Every which way one turned there're sugar palm trees.

นอกจากนี้ ยังมีสัมผัสอักษรชนิดที่มีพยัญชนะต้นและสระเป็นเสียงเดียวกัน (reverse rhyme) โดยตัวอย่างข้างล่างนี้แสดงให้เห็น สัมผัสชนิดนี้ในตำแหน่งสัมผัสใน เช่น

64 The canal was shallow, mucky and muddy.
90 Shamefully, just like what was said in a song:
111 Losing their mates, the males starved poorly.

จากการสำรวจพบว่ามีการใช้สัมผัสอักษรเป็นจำนวนมากและมีตลอดทั้งเรื่องจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของกวีนิพนธ์ฉบับแปลนี้ อีกทั้งยังเป็นลักษณะเด่นของสัมผัสในบทกวีต้นฉบับอีกด้วย

2.3. การซ้ำคำ (repetition) - คือการซ้ำคำเดียวกันในวรรคหรือระหว่างวรรค เช่น
78 Had we been like lovebirds together nesting,
We would be sitting together, snuggling.
202 Buzzing, buzzing, carpenter bees were buzzing.
Like humming of a gong, giant bees were humming.

นอกจากนี้ ยังมีการซ้ำคำเดียวกันในตำแหน่งต้นวรรค (anaphora) ปรากฏในบทกลอนหลายบท เช่น

4 Pulling boat alongside, the women glanced bashfully,
Pulling out, they glared nastily.
125 Circling the Bote with candles, asking for redemptions.
Circling clockwise thrice, our sins should clear away.

2.4. การซ้ำโครงสร้างไวยากรณ์ - มีการใช้โครงสร้างไวยากรณ์แบบเดียวกันในวรรคที่ต่อเนื่องกัน เช่น

36 So dark at night, I barely saw the way.
So cold in the boat, I was dismayed.
70 With good manner, the girl spoke politely.
With thick accent, she looked quite pretty,
238 To bid goodbye to Brahmins, I was going
To ask Yai Kham to show me the way

ตัวอย่างข้างต้น นอกจากจะแสดงให้เห็นการซ้ำโครงสร้างไวยากรณ์ ผู้แปลยังใช้การซ้ำคำในตำแหน่งต้นวรรค (anaphora) อีกด้วย

3. การแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่าผู้แปลมีกลวิธีการแปลโดยใช้คำเลียนเสียงภาษาอังกฤษ (onomatopoeia) และมักมีการซ้ำคำ

๔๑ เสียงแต่ดำน้าพริกอยู่กริกกราว เหมือนเสียงส้าวเกราะไกร่งที่โรงงาน ฯ	41 Clop, clop, chili-paste crushing seemed non-stop, Like mortars clanking on tripods in a shop.
๘๘ เสียงโครมครั่นคลื่นกระแทงฝั่งชล ลมสลาตันตึงหึ่งหึ่งฮือ	88 Rush, rush, the waves noisily rushed the shore. Crash, crash, Salaton crashed in an uproar.

ผู้วิจัยเห็นว่ากลวิธีนี้ทำให้ฟังดูเป็นธรรมชาติและกลมกลืนไปกับความคุ้นเคยของผู้อ่านที่ใช้ภาษาแปล และการซ้ำคำช่วยถ่ายทอดความต่อเนื่องของเสียงทำให้ผู้อ่านเสมือนได้ยินเสียงประกอบชัดเจนขึ้นและทำให้บทกวีมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น

4. การแปลคำที่มีเสียงและความหมายสัมพันธ์กัน⁷

คำที่มีเสียงและความหมายสัมพันธ์กันถ่ายทอดลักษณะ การเคลื่อนไหว หรือ อากัปกิริยาทางกายภาพที่เห็นด้วยตา ในการถ่ายทอดคำที่มีเสียงและความหมายสัมพันธ์กัน พบว่าผู้แปลมีกลวิธีการแปลดังนี้

⁷ เช่น เสียด สี แทรก สอด เสียบ สื่อถึงการเคลื่อนไหวในที่แคบหรือการเสียดสี วิบ วับ แว่ว วาว วาม สื่อลักษณะของการสะท้อนแสง เป็นต้น ส่วนในภาษาอังกฤษ มีตัวอย่างเช่น twinkle sparkle dazzling glittering glistening สื่อถึงแสง ความวาวแวว เป็นประพจน์

4.1. การแปลโดยใช้คำที่ประกอบด้วยกลุ่มเสียงที่มีความสัมพันธ์กับความหมายในภาษาอังกฤษ (phonesthemes)

๔๓ เวทนานวนร่อนน้อยน้อย
กระจ้อยร่อยกระจิดจืดจืดจืด

43 Poor dear little baby-monkeys,
Itsy-bitsy, tiny baby-monkeys

๘๑ ดาวกระจายพรายพร่างกลางนภา
แสงคงคาเค็มพราวราวกับพลอย

81 In the sky, stars brightly twinkled.
Glittering like jewels, saltwater sparkled.

๕๖ เป็นคราบน้ำคร่ำคร่าแตกตารุม
ตุกระปุมกระปิมตุ่มติ่มเต็ม

56 Water-stained, skin-cracked, and bumpy,
Taboon trees were knobby and knotty.

4.2. การใช้การถอดความด้วยคำศัพท์บอกอากัปกิริยาประกอบคำวิเศษณ์

๕๗ เห็นปูเปี้ยวเที่ยวไต่กินโคลเค็ม
บ้างเก็บเล็มลาก้ามครุ่มครำมครั้น

57 Seeing crabs crawling, salty dirt nibbling,
Dragging their claws, they were clumsily walking.

๙๘ เขาสั่นต้นหล่นผอยผลอยผลอยไป
ลงมุดใต้ตมเลนเห็นแต่ตา ฯ

98 People shook the trees, the crabs loosely fell down,
Burrowed themselves in the mud, eyes peeked around

การแปลด้วยคำที่มีเสียงและความหมายสัมพันธ์กันในภาษาแปลนอกจากจะเป็นการสื่อความหมาย และจินตภาพแล้ว ยังทำให้ผู้อ่านได้รรถรสของการเสียงและจินตภาพที่สัมพันธ์กับเสียงด้วย ส่วนการแปลด้วยการถอดความซึ่งเป็นวิธีที่ไม่สามารถถ่ายทอดการเล่นเสียงที่สัมพันธ์กับความหมายได้ผู้แปลได้ใช้คำวิเศษณ์ขยายความบอกลักษณะของอาการที่เฉพาะเจาะจงเพื่อบรรยายภาพเหตุการณ์ให้ชัดเจนขึ้น

5. การแปลการซ้อนคำ

ในนิราศเมืองเพชร มีการใช้คำซ้อนความหมายเป็นจำนวนมาก กลวิธีทางภาษานี้มีส่วนในการสร้างทั้งความงามด้านเสียงและความหมายประกอบกัน กล่าวคือคำที่นำมาซ้อนเป็นคำที่คล้องจองกันหรือเป็นเสียงสัมผัสอักษร ในขณะเดียวกันคำที่นำมาซ้อนกันซึ่งเป็นคำที่มีความหมายคล้ายกันหรือสื่อความหมายของสิ่งที่อยู่ในหมวดหมู่เดียวกันนั้นช่วยเสริมจินตภาพทำให้ผู้อ่านเห็นรายละเอียดของภาพชัดขึ้นหรือสื่อความรู้สึกให้เข้มข้นหรือเด่นชัดยิ่งขึ้น ในการแปลการซ้อนคำผู้แปลใช้กลวิธีดังนี้

5.1. การแปลรวมความหมายโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าหรือคำบอกชนิด

๔๒ มาคอยขอโภชนาผลอาหาร	42 Looking for <u>food</u> , they came begging.
๙๒ เสื้อที่นอนหมอนนวมน้ำท่วมขึ้น	92 All our <u>beddings</u> were soaking wet.
๒๔๒ จะบอกเล่าเผ่าพงศ์พวงวงศ์วาน	242 Wanted to tell my <u>relatives</u> who're still living,

มีข้อสังเกตว่าการซ้อนคำในภาษาต้นฉบับบทที่ ๔๒ และ ๒๔๒ เป็นการซ้อนคำที่มีความหมายเดียวกัน ส่วนในบทที่ ๙๒ เป็นการซ้อนคำต่างความหมายแต่เป็นสิ่งของในหมวดหมู่เดียวกัน

5.2. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางกว่า หรือสื่ออารมณ์น้อยกว่า

๑๙๔ ต่างเปรียบเปรยเลียบเคียงเสียง ทะเลาะได้หัวเราะหยอกเินด้วยเพลินดี	194 Exchanging words, having fun were they.
---	---

5.3. การแปลโดยการถอดความและใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

๖๕ ทั้งโคลนเลนเปื้อนเปรอะเลอะเทอะตัว	65 All <u>soiled</u> with mud, they looked very messy.
๖๖ ด้วยยากเย็นเข็นฝืดทั้งมืดมัว	66 It was getting dark, they still <u>worked arduously</u> .
๑๕๖ จำนิราศแรมร้างห่างสถาน	156 <u>Leaving the place</u> , I was down-hearted.

การแปลคำซ้อนเน้นที่การถ่ายทอดความหมายเป็นหลัก เนื่องจากหากแปลด้วยคำในภาษาแปลตรงตามคำที่สะกาดกลับจะเป็นการใช้คำซ้ำซ้อนเกินจำเป็นและไม่เป็นการสื่อความหมายที่เป็นธรรมชาติในภาษาแปล การแปลคำซ้อนด้วยกลวิธีต่างๆ ข้างต้นในฉบับแปลจึงทำให้การเล่นเสียงและคำไม่ได้ถูกถ่ายทอดมาด้วย และทำให้รายละเอียดของภาพเหตุการณ์หรือการสื่อความรู้สึกที่เข้มข้นถูกลดทอนไป

6. การถ่ายทอดการเล่นคำและความหมายของชื่อเฉพาะ

ลักษณะพิเศษของชื่อเฉพาะที่เป็นชื่อสถานที่หรือท้องถิ่นในภาษาไทยมักประกอบขึ้นจากคำสามัญที่มีความหมาย โดยเฉพาะคำที่สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์หรือทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นในถิ่นนั้น เช่น ชื่อที่มีคำว่า “หนอง” มักเป็นที่ๆ มีหนองน้ำในถิ่นนั้น ชื่อที่มีคำว่า “ไผ่” สันนิษฐาน

ได้ว่ามีต้นไม้เป็นจำนวนมากในถิ่นนั้น ในการแต่งนิราศ กวีมักแสดงชั้นเชิงกวีด้วยการเล่นคำและความหมายของคำสามัญที่ประกอบชื่อเฉพาะเหล่านั้นมาเชื่อมโยงกับความรู้สึกนึกคิดของกวี ผู้วิจัยพบว่าผู้แปลมีกลวิธีการถ่ายทอดการเล่นคำเล่นความหมายในลักษณะดังกล่าว ดังนี้

6.1. การใช้การทับศัพท์ประกอบคำอธิบายความหมายของคำในเชิงอรรถ

๑๐ ถึงคลองเตยเตยแตกใบแฉกงาม
คิดถึงยามปลูกรักมักเป็นเตย

10 At Klong Toey, spiky toey bushes grew lushly.
But the love I planted, always turned spiky.

เชิงอรรถ: Klong Toey: a canal in Bangkok Yai District, Bangkok. Toey = a spiky-bushy plants of Pandannaceae family

๑๑๗ ถึงบางหออใครที่ไหนหนอ
มาปลูกหอเสนาหาในป่าเสือ

117 Arriving at Bang Hor,* whose hor was it?
Who'd build a hor in tigers' habitat like this?

เชิงอรรถ: Bang Hor = A village in Bang Laem District, Petchburi Hor = a house for newlywed.

ด้วยกลวิธีนี้ ผู้อ่านได้สัมผัสการเล่นคำซ้ำอย่างชัดเจน โดยผู้อ่านจะได้ออกเสียงคำซ้ำเช่นเดียวกับต้นฉบับ แต่ผู้อ่านจะไม่รู้ความหมายของคำนั้นขณะอ่าน ในบทที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ผู้อ่านอาจรู้ความหมายกว้างๆ ของคำทับศัพท์นั้นว่าน่าจะเป็นสิ่งปลูกสร้างอย่างหนึ่งจากบริบทที่สื่อในคำปรากฏรวม 'build' แต่หากผู้อ่านต้องการรู้ความหมายของคำ ผู้อ่านต้องดูความหมายที่ไว้ในเชิงอรรถ

6.2. การให้ความหมายของคำในชื่อเฉพาะเมื่อเป็นคำสามัญไว้ในเชิงอรรถ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงความหมายของคำภาษาต้นฉบับในชื่อเฉพาะกับคำที่มีความหมายเดียวกันในภาษาแปล

๒๐ ...
จนเรือเดินมาถึงทางบางขุนเทียน

20 ...
We enjoyed looking until reaching Bang Koon Thian.*****

๒๑ โอ้เทียนเอ๋ยเคยแจ่มแสงสว่าง
มาหมองหมางมื้อมืดดะซิดตะเขวียน
เหมือนมืดในใจจนต้องวนเวียน
ไม่ส่องเทียนให้สว่างหนทางเลย

21 Oh, how bright had it been with candlelight.
Now dark, it was an embarrassing fright.
I felt so lost deep in my heart,
No candlelight to show the path.

เชิงอรรถ: ***** Bang Koon Thian = a village, now a district, in Bangkok. Thian = candle

๒๒ บางประทุนเหมือนประทุนได้อุ่นอก
พอบิดปกเป็นหลังคานิจาเอ้อย
หนาวน้ำค้างพร่างพรมลมรำเพย
ได้พิงเขยหนุนวมหนุนประทุนบัง ฯ

22 At Bang Pratoon*, I felt warmer,
The boat's canopy protected me from rough weather,
Winds and dew-drops had made it chilly,
Leaning over the pillows, under the canopy.

เชิงอรธ: * Bang Pratoon: a village in Jom Thong District, Bangkok. Pratoon = canopy

๖๒ ถึงคลองนามสามสิบสองคดคั่ง
ดูเวียนว้างอ้อมค้อมนักหนา
ให้หนูน้อยคอยนับในนาวา
แต่หนึ่งมาถ้วนสามสิบสองคด

62 At Klong Samsibsong Kod** we arrived.
Many canal bends winding left and right.
From the boat, I asked young Noo to tally.
The total was thirty-two bends exactly.

๖๓ อันคดอื่นหมื่นคดกำหนดแน
เว้นเสียแต่ใจมนุษย์สุดกำหนด
ทั้งลวงล่องอ้อมเว้าทั้งเลี้ยวลวด
ถึงคลองคดก็ยังไม่เหมือนใจคน ฯ

63 Any kind of bends could be correctly measured,
But the bends of heart could never be figured.
Human hearts could cheat, bend or crook unpredictably.
Canal bends and human hearts were incomparably.

เชิงอรธ: **Klong Samsibsong Kod: a canal connecting Maha Chai and Ta Jeen Rivers,
meaning a canal of thirty-two bends.

ด้วยกลวิธีนี้ ผู้อ่านจะเห็นการเล่นความหมายของชื่อสถานที่กับคำแปลได้ โดยมีการซ้ำคำด้วยคำภาษาแปลในทำนองเดียวกับภาษาต้นฉบับ ซึ่งทำให้ได้วรรคคล้ายกับกวีนิพนธ์ต้นฉบับ การแปลกลอนบทที่ 62- 63 แสดงให้เห็นลีลาการเล่นคำและความหมายอย่างโดดเด่น เนื่องจากการนำคำศัพท์ในภาษาแปลที่มีความหมายหลายนัยมาถ่ายทอดลักษณะการเล่นคำและความหมายหลายนัยผ่านการซ้ำคำในลักษณะเดียวกับภาษาไทยได้พอดี กล่าวคือผู้แปลใช้คำว่า bend ในความหมายของการบรรยายลักษณะทางกายภาพของคลองที่มีลักษณะคดเคี้ยว และใช้คำเดียวกันนี้ในความหมายเชิงสัญลักษณ์ (อุปลักษณ์) เพื่อสื่อถึงจิตใจที่ไม่ซื่อตรงของมนุษย์ การแปลเช่นนี้จะนำไปได้ก็ต่อเมื่อทั้งสองภาษามีคำที่สื่อความหมายหลายนัยได้ตรงกันพอดีและผู้แปลสามารถนำคำๆ นั้นมาใช้ กลวิธีนี้ทำให้ผู้อ่านจะได้สัมผัสการเล่นคำและความหมายผ่านภาษาที่คุ้นเคย

7. กลวิธีการแปลโวหารเชิงภาพพจน์

ในนิราศเมืองเพชรมีการใช้โวหารภาพพจน์หลายประเภทเพื่อสร้างอรรถรสด้านความหมายหรืออรรถาสังการ โดยผู้วิจัยนำกลวิธีการแปลโวหารภาพพจน์ที่ Larson (1998) นำเสนอมาใช้ในการวิเคราะห์ โดยพบว่าผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายดังต่อไปนี้

7.1. การใช้ภาพพจน์เดียวกันกับภาษาต้นฉบับ

อุปลักษณ์

๑๐ ถึงคลองเตยเตยแตกใบแฉกงาม
คิดถึงยามปลูกรักมักเป็นเตย

10 At Klong Toey, spiky toey bushes grew lushly.
But the love I planted, always turned spiky.

บุคลวิด

๙๐ ทั้งคลื่นซัดน้ำซัดให้ปั่นป่วน
ไ้อ้แต่คลื่นลมยังข่มเหง

90 Sea swept, water splashed, the boat twirled.
Bullying me, waves and winds took their turns.

อุปมา

๑๐๒ เปรียบเหมือนคนจนทุนทั้งบุญน้อย
จะกล่าวถ้อยออกไม่ได้ดังใจนึก

102 Just like a poor man, no money or merits,
Couldn't say the word that he imagined it.

7.2. การใช้ภาพพจน์เดียวกันกับภาษาต้นฉบับประกอบคำอธิบายเสริมในบทกลอน

อุปมา

๑๓ ไทยเหมือนกันครั้นมาขอเอาหอทอง
ต้องขัดข้องแข็งกระด้างเหมือนอย่างเหล็ก

13 When Thai men proposed these fair maidens to wed,
Tough like cold iron, they played hard to get.

7.3. การใช้ภาพพจน์เดียวกันกับภาษาต้นฉบับประกอบการอธิบายเสริมในเชิงอรรถ

อุปมา

๑๔๔ เจ้าหนูว่าข้าได้คิดติดจะมีดี
มันไม่จี๊ดมันไม่หวานเหมือนตาลเอาะ
ต่างเปรี้ยบเปรยเลียบเคียงเคียงทะเลาะ
ได้หัวเราะหยอกเินด้วยเพลินดี

194 Noo replied, "I'm not quite sure, indeed.
Neither bland nor sweet like tender young palm seed.**
Exchanging words, having fun were they.
A little laughter, we went our way.

เชิงอรรถ: ** Tender young palm seed, or "Tarn Choh" in Thai, is a sexual remark.

7.4. การแปลอุปลักษณ์เป็นอุปมาประกอบคำอธิบายเสริมในบทกลอน

๑๓ ไทยเหมือนกันครั้นมาขอเอาหอทอง
ต้องขัดข้องแข็งกระด้างเหมือนอย่างเหล็ก
เอาเงินจืดคุด้างเหมือนอย่างแจ็ก
ถึงลวดเหล็กกลร้อนอ่อนละไม

13 When Thai men proposed these fair maidens to wed,
Tough like cold iron, they played hard to get.
Tough like cold iron, they played hard to get.
Soft like hot iron, they became easy to please.

7.5. การถอดความเป็นภาษาธรรมดาโดยไม่ถ่ายทอดภาพพจน์

นามนัย⁸

๑๗ จะแลเหลียวเปลี่ยนนตรเป็นเขตสวน
ละห้อยหวานหอมผกาทุกษาไสว

17 Alone again, in an orchard full of trees,
Sweet scents of flowers were all around me.

คำกริยาเชิงสัญลักษณ์⁹

๑๓๓ เจ้าสำนวนชวนตีแต่ฝีปาก
พูดด้วยยากขวางกอกกจนกลอกหัว

133 Glib talkers, they spoke bombastically,
Difficult to converse, Bangkokians were stymied.

นามนัย

๒๐๓ ไอ้อกน้องท่องเที่ยวมาเปลี่ยนจิต
ไม่มีมิตรที่จะชมสมประสงค์

203 Lamenting journey, I felt isolated.
Beautiful scenery, but no friend to share it.

สังเกตได้ว่าผู้แปลมีแนวโน้มที่จะถ่ายทอดโวหารเชิงภาพพจน์ให้ตรงกับต้นฉบับ ซึ่งเป็นการแสดง ความหมาย จินตภาพและโลกทัศน์ในวัฒนธรรมของผู้แต่ง แต่ในกรณีที่ภาพพจน์ในต้นฉบับ อาจไม่สื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ในวัฒนธรรมภาษาแปล ผู้แปลใช้การอธิบายเสริมในบทกลอน เมื่อสามารถเพิ่มความเข้าใจความได้ภายใต้ฉันทลักษณ์ที่กำกับ หรือใช้วิธีอธิบายเสริมในเชิงอรรถช่วย ซึ่งผู้อ่านหยุดอ่านเนื้อเรื่องชั่วคราวเพื่อสลับมาอ่านความหมายเชิงสัญลักษณ์ของคำเหล่านั้น ในเชิงอรรถ อย่างไรก็ตาม ยังมีกรณีที่ผู้แปลใช้วิธีตีความนัยเปรียบเทียบในโวหารภาพพจน์แล้ว ถอดความเป็นความหมายนัยตรง ซึ่งวิธีสุดท้ายนี้ ทำให้ผู้แปลสามารถถ่ายทอดความคิดของผู้แต่ง แต่ผู้อ่านจะไม่ได้สัมผัสศิลปะการใช้ภาพพจน์เหมือนผู้อ่านต้นฉบับ

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การเลือกกลวิธีการแปลหรือการที่ผู้แปลต้องใช้กลวิธีการแปลหลายกลวิธีเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการแห่งการต่อรอง-แลกเปลี่ยน ที่เกิดขึ้นในการแปล ในการแลกเปลี่ยนย่อมมีส่วนที่สูง สูญเสียไปและส่วนที่ขัดเขยหรือเปลี่ยนเข้ามา Pym (1992 อ้างถึงใน Baker, 2000) และในบางกรณี การละทิ้งลักษณะบางอย่างไปก็อาจเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดก็เป็นไปได้

ในการถ่ายทอดรูปแบบกวีนิพนธ์และวรรณศิลป์ทั้งด้านเสียงหรือศัพท์พาลังการ จะเห็นว่า ผู้แปลนำรูปแบบกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษซึ่งมีข้อบังคับทางฉันทลักษณ์น้อยกว่ามาใช้ เมื่อไม่สามารถ ถ่ายทอดสัมผัสที่สมบูรณ์ได้ ผู้แปลจะใช้คำที่มีเสียงสระเดียวกันประกอบกับพยัญชนะท้ายที่มี

⁸ นามนัย คือภาพพจน์ที่ใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาแสดง ความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด

⁹ กริยาทางเชิงสัญลักษณ์ คือ กริยาทางที่สื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ในบางวัฒนธรรม การส่ายหน้า หมายถึงการปฏิเสธ ในขณะที่ในบางวัฒนธรรม หมายถึงการตอบรับ (พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2545 อ้างใน รัชนิโรจน์ กุลธำรง, 2552: 159)

ฐานเสียงใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดสัมผัสที่สิ้นไหลได้ใกล้เคียงกับสัมผัสที่สมบูรณ์ และใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์อื่น ๆ ได้แก่ สัมผัสใน สัมผัสอักษร การซ้ำคำ การซ้ำโครงสร้างไวยากรณ์ เพื่อเสริมให้กวีนิพนธ์แปลมีสุนทรียลักษณ์ที่โดดเด่นขึ้น ส่วนในการถ่ายทอดค่าเสียงวรรณคดีและการใช้คำที่เสียงและความหมายสัมพันธ์กันนั้น การใช้คำจากภาษาปลายทางที่เทียบเคียงกันได้อย่างตรงไปตรงมาทำให้บทแปลมีความสิ้นไหลและฟังดูเป็นธรรมชาติสอดคล้องกลมกลืนกับประสบการณ์การรับรู้ของผู้อ่านภาษาอังกฤษ แต่ด้วยทางเลือกดังกล่าว ผู้อ่านก็จะไม่ได้สัมผัสประสบการณ์การรับรู้เสียงต่าง ๆ ในวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ

การถ่ายทอดลีลาวรรณศิลป์ทั้งด้านเสียงและความหมายประกอบกันในกรณีการแปลการซ้อนคำและการเล่นคำและความหมายของชื่อเฉพาะนั้น เป็นการแปลมีการต่อรองค่อนข้างสูง ในการแปลการซ้อนคำ ผู้แปลใช้กลวิธีที่ให้ผลในการถ่ายทอดความหมายแต่ไม่สามารถสร้างการซ้อนคำที่มีเสียงคล้องจองกันได้เหมือนต้นฉบับ ได้แก่ การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าหรือคำบอกชนิดคำที่มีความหมายเป็นกลางกว่าหรือสื่ออารมณ์น้อยกว่าในการแปลเพื่อสื่อความหมายโดยรวม และกลวิธีถอดความ ในส่วนของการถ่ายทอดเล่นคำและความหมายของชื่อสถานที่ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของนิราศนั้น จะเห็นได้ว่าบทแปลสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามรักษาลักษณะเฉพาะดังกล่าวไว้โดยผู้แปลใช้กลวิธีให้ข้อมูลหรือคำอธิบายเสริมที่เชิงอรรถ และบางส่วน ผู้แปลใช้กลวิธีการทับศัพท์ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสการเล่นเสียงที่พ้องกันระหว่างชื่อสถานที่และคำสามัญในเนื้อเรื่องอย่างชัดเจน และผู้แปลได้ให้ความหมายของคำทับศัพท์เหล่านั้นไว้ที่เชิงอรรถเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงความหมายในเรื่องได้ ด้วยกลวิธีนี้ ผู้อ่านก็จะทั้งได้รับความรู้ทางวัฒนธรรมและได้สัมผัสการเล่นคำเล่นความหมายแบบที่เป็นลักษณะเฉพาะของนิราศด้วย แต่ก็มิใช่ว่าจะทำให้การอ่านที่ไม่สิ้นไหล เนื่องจากผู้อ่านต้องอ่านคำทับศัพท์ที่อาจจะไม่คุ้นเคยและอ่านเชิงอรรถเป็นระยะ

ในการแปลโวหารเชิงภาพพจน์ซึ่งเป็นวรรณศิลป์ด้านความหมาย ผู้แปลใช้กลวิธีการถ่ายทอดโวหารภาพพจน์เป็นโวหารภาพพจน์ในกรณีที่ใช้สามารถสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นที่เข้าใจได้ในภาษาแปล ซึ่งมีทั้งการถ่ายทอดแบบตรงไปตรงมา คือมีการใช้โวหารชนิดเดียวกันและภาพพจน์เดียวกัน และการเปลี่ยนชนิดโวหารภาพพจน์ในการแปลอุปลักษณ์เป็นอุปมา ทั้งนี้ มีบางกรณีที่ผู้แปลใช้กลวิธีการอธิบายความเพิ่มเติมในบทกลอนและการใช้เชิงอรรถเป็นกลวิธีเสริมเพื่อให้อธิบายความหมายของภาพพจน์นั้น ซึ่งการใช้เชิงอรรถนั้น ในทางหนึ่ง อาจช่วยให้ผู้แปลให้อย่างคงนำเสนอโวหารภาพพจน์ตามแบบต้นฉบับในฉบับแปลได้ แต่ก็ต้องแลกด้วยการอ่านที่ไม่สิ้นไหล ด้วยกลวิธีเหล่านี้ ผู้อ่านจะได้รับความรู้เกี่ยวกับโลกทัศน์ของวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับที่สื่อผ่านชุดความหมายเชิงสัญลักษณ์ อย่างไรก็ตาม ยังมีโวหารภาพพจน์ที่แปลด้วยกลวิธีถอดความเป็นภาษานัยตรงด้วย ด้วยกลวิธีนี้ ผู้อ่านก็จะไม่ได้สัมผัสศิลปะการใช้ภาพพจน์ที่สัมพันธ์กับโลกทัศน์ทางวัฒนธรรมของต้นฉบับ

หากมองกระบวนการต่อรองที่เกิดขึ้นนั้นผ่านมโนทัศน์เชิงวิพากษ์ของ Venuti (1995) จะเห็นได้ว่าในผลงานแปลนี้สะท้อนให้เห็นแนวทางการแปลทั้งสองแนว คือ การทำให้กลมกลืน (domestication) และการทำให้แปลก (foreignization) ประกอบกัน กล่าวคือ ผู้แปลสร้าง “ความกลมกลืน” ด้วยการใช้รูปแบบกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษแบบ ที่ใช้อย่างแพร่หลาย โดยไม่ได้

ยึดถือรูปแบบต้นหลักและขนบการแบ่งวรรคและบรรทัดแบบดั้งเดิมของต้นฉบับ นอกจากนี้ผู้แปลยังเลือกใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำที่มีเสียงและความหมายสัมพันธ์กันในภาษาอังกฤษสร้างจินตภาพในลักษณะที่คุ้นเคยสำหรับผู้อ่านในวัฒนธรรมภาษาแปล การปรับระดับความหมายเพื่อให้การแปลและการอ่านไหลลื่น การปรับรูปแบบโวหารภาพพจน์ การแทรกคำอธิบายเสริมในบทกลอนในการแปลโวหารภาพพจน์ หรือแม้กระทั่ง การแปลโดยการถอดความและละทิ้งลีลาวรรณศิลป์ในบางตอน ที่อาจจะด้วยข้อจำกัดของคำในภาษาที่ต่างกันหรือการร้อยเรียงคำแปลของผู้แปล

อย่างไรก็ดี การทำให้กลมกลืนนั้นก็ไม่ได้นำไปสู่การแปลที่โปร่งใสจนไม่เห็นร่องรอยของการเป็นกวีนิพนธ์ต่างภาษา ลักษณะของการทำให้แปลก (foreignization) ซึ่งคือการถ่ายทอดลักษณะเด่นของกวีนิพนธ์ต้นฉบับก็ยังเห็นได้ชัดเจน กล่าวคือ แม้จะมีการใช้รูปแบบกวีนิพนธ์ของภาษาแปล แต่บทแปลก็แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของกวีนิพนธ์ของต้นฉบับที่มีการเล่นเสียงสัมผัสหลากหลายรูปแบบและค่อนข้างซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษโดยทั่วไป ซึ่งทำให้กวีนิพนธ์ฉบับแปลมีความโดดเด่นในด้านการเล่นเสียงขึ้นมา นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นชัดว่าผู้แปลพยายามรักษาลีลาวรรณศิลป์ไว้ให้ตรงกับต้นฉบับในกรณีที่เป็นได้ ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีการถ่ายทอดลักษณะการเล่นคำและความหมายที่สัมพันธ์กับข้อสถานที่ด้วยการใช้ทับศัพท์โดยตรงแต่ประกอบคำอธิบายเสริมเชิงอรรถที่ต้องแลกกับการอ่านต้นฉบับที่ไม่ราบรื่นนัก ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นลักษณะหนึ่งของการ “ผืนต้าน” (resistance) การพยายามลบเลือนร่องรอยของภาษาและวัฒนธรรมต้นฉบับ ซึ่งแนวทางนี้ก็สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้แปลที่จะเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม นำพาผู้อ่านเข้ามาสัมผัสประสบการณ์เชิงวรรณศิลป์ของภาษาต้นฉบับ และด้วยเจตจำนงดังกล่าว จึงเห็นได้ชัดว่าผู้แปลได้ให้ความสำคัญกับความเข้าใจของผู้อ่านด้วยเช่นกัน กวีนิพนธ์แปลจึงมีทั้งส่วนแสดงให้เห็นการรักษาเอกลักษณ์ของกวีนิพนธ์ต้นฉบับ และ “การโน้มเข้าหา” ผู้อ่านด้วยการใช้แนวทางการทำให้กลมกลืน (domestication) ผสานกันไปด้วย กรณีศึกษาการแปลนิราศเมืองเพชรจึงสะท้อนให้เห็นการแสดงการต่อรองและบทบาทในการสร้างสรรค์ของผู้แปลในกระบวนการแปลที่ทำให้อัตลักษณ์ของกวีนิพนธ์ต้นฉบับปรากฏออกมาให้เห็นที่ประจักษ์ได้ (visible) ในระดับหนึ่ง

ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจการแปลโดยเฉพาะการแปลกวีนิพนธ์ที่จะได้เรียนรู้กลวิธีการแปลที่หลากหลายโดยตระหนักถึงการพิจารณา “มูลค่าการแลกเปลี่ยน” ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาว่ากลวิธีใดอาจช่วยรักษาลักษณะทางภาษาส่วนใดไว้ได้ หรือต้องแลกกับการสูญเสียคุณลักษณะใดไป และผู้แปลแก้ไขปัญหาคือหรือเติมเต็มช่องว่างทางความหมายที่อาจเกิดขึ้นในการแปลได้อย่างไร นอกจากนี้ งานวิจัยนี้อาจเป็นแรงผลักดันให้ผู้แปลทดลองบทบาทของเป็นผู้สร้างสรรค์ในการทำงานแปลและนำพาผู้อ่านออกมาสัมผัสประสบการณ์ภาษาและวรรณศิลป์ใหม่ๆ ผ่านผลงานแปลของตน

รายการอ้างอิง

- รัชนิโรจน์ กุลธำรง. (2552). **ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล: จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร มากแจ้ง. (2535). **กวีนิพนธ์ไทย 1**. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- อรศิริ พลเดช. (2016). แนะนำหนังสือ นิราศแปล 4 เรื่องของสุนทรภู่ (ฉบับ ไทย-อังกฤษ) โดยเสาวณีย์ นิวาสะบุตร. **วารสารการแปลและการล่าม**. 1(2), 199-224
- Baker, M. (2011). **In other Words: A Coursebook on Translation**. (2nd ed.). London & New York: Routledge.
- Baker, M. (2000). **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**. London & New York: Routledge.
- Bassnett, S. (2002). **Translation Studies**. (3rd ed.). London & New York: Routledge.
- Byrne, J. (2010). **Technical Translation**. Dordrecht: Springer.
- Connolly, D. (2000). **Poetry Translation**. In: Baker, M. (ed.) **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**. London & New York: Routledge.
- Holmes, J. (1988) **Translated!: Papers on Literary Translation and Translation Studies**. Amsterdam: Rodopi.
- Larson, M.L. (1998). **Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence**. (2nd ed.). New York: University Press of America.
- Munday, J. (2008). **Introducing Translation Studies: Theories and Applications**. (2nd ed.). London, New York: Routledge.
- Newmark, P. (1988). **Approaches to Translation**. Oxford: Pergamon Press.
- Nivasabutr, S. (2015). **Journey to Petchburi - A Poem by Suthorn Phu**. (2nd ed.). Bangkok: Mahidol University.
- Thornborrow, J. and Wareing S. (1998). **Patterns in Language: An Introduction to Language and Literary Style**. London & New York: Routledge.
- Venuti, L. (1995). **The Translator's Invisibility: A History of Translation**. London & New York: Routledge.
- Yule, G. (2014). **The Study of Language**. (5th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

สารสนเทศล้านนาในสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ผู้ใช้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มเนื้อหาความรู้ด้านประวัติศาสตร์ มีความถี่ในการค้นคืน 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ โดยสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวิธีการกำหนดคำค้นด้วยการคิดคำค้นขึ้นเอง มีลักษณะเป็นคำสำคัญ (Keyword) คำศัพท์อิสระ (Free term) เป็นภาษาธรรมชาติ (Natural Language) และเป็นคำเฉพาะเจาะจง โดยใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยในการค้นคืน

คำสำคัญ: การค้นคืนสารสนเทศ, การเข้าถึงสารสนเทศ, ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา

Abstract

This research aimed to explore the storage and retrieval of Lanna information resources at the institutes of information services in the Upper North of Thailand. This qualitative research used a semi-structured interview to collect data from 2 groups of key informants which consist of 1) 7 librarians and 2) 12 library users from 7 institutes of information services in the Upper North of Thailand. The results reveal that every institutes of information services acquires Lanna information resources by purchasing and requesting or donations. Some institutes of information services also have their own publications and replicate of the original resources from other libraries. Furthermore, they use Dewey Decimal Classification for classifies printed Lanna information resources, meanwhile, they use numerical filling system for each type of non-printed Lanna information resources. In addition, all institutes of information services have their own storages which include printed materials and non-printed materials, as well as electronic databases. Moreover, institutes of information services in the Upper North of Thailand's users retrieve Lanna information by using Online Public Access Catalog (OPAC) twice a week and also purpose for studying and teaching in Lanna historical aspects. Most of users create their own words which are keyword, free term, natural language and specified words in both Northern Thai language and standard Thai language for information retrieval.

Keywords: Information Retrieval, Information Access, Lanna Information Resources

บทนำ

ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา หมายถึง ข้อเท็จจริง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ หรือประสบการณ์ของคนในท้องถิ่นในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย ที่มีการอนุรักษ์และสืบสาน ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งในเรื่องพิธีกรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต การปรุงอาหาร การเกษตร ศิลปหัตถกรรม และการใช้สมุนไพรรักษาโรค เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (วัลลภา

ปัญญาวงศ์, 2539 : 6-7 ; สมพร พุทธาพิทักษ์ผล และคณะ, 2553 : 6-7) ซึ่งชาวล้านนาได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยอยู่ในรูปแบบของสารสนเทศส่วนบุคคลที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลที่มีการถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งถือเป็นแหล่งสารสนเทศที่มากด้วยประสบการณ์และทรงคุณค่า รวมถึงเอกสารและหลักฐานเชิงประจักษ์ต่าง ๆ ที่มีการเก็บบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของเอกสารจดหมายเหตุ เอกสารโบราณ เช่น คัมภีร์โบราณ พับสาสมุดข่อย เป็นต้น ตลอดจนเอกสารที่เป็นหนังสือ รายงานการประชุมสัมมนา และงานวิจัย

ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เป็นทรัพยากรสารสนเทศที่ทรงคุณค่า ถือเป็นแหล่งความรู้ที่สะท้อนถึงแนวคิดและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวล้านนาในแต่ละยุค ด้วยคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ทำให้สถาบันการศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญจึงเข้ามา มีบทบาทสำคัญในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านล้านนาศึกษา เพื่อบูรณาการความรู้เดิมและความรู้สมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดสร้างสรรค์ผลงานให้อยู่ในรูปของผลงานวิชาการ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับล้านนา นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนสถาบันบริการสารสนเทศต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น ได้เล็งเห็นคุณค่าของทรัพยากรสารสนเทศล้านนา จึงได้ทำการแสวงหา รวบรวม จัดเก็บ ให้บริการ และเผยแพร่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งวัสดุตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือทั่วไป รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ วัสดุไม่ตีพิมพ์ ได้แก่ ด้นฉบับตัวเขียน โสฬสวัตถุ ศัพทวัตถุ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัล ได้แก่ ฐานข้อมูลอาหารล้านนา ฐานข้อมูลเครื่องเขินล้านนา ฐานข้อมูลวรรณกรรมขับขานล้านนา ฐานข้อมูลบ้านเก่านครลำปาง เป็นต้น เพื่อให้บริการ และเผยแพร่สารสนเทศอันเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจนำไปสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมทางด้านล้านนาให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมต่อไป (คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2556 ; สำนักงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2562)

ปัจจุบันพบว่า มีสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน ได้รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศล้านนาในทุกรูปแบบ และมีการจัดคอลเลกชันให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เพื่อให้สะดวกต่อการจัดเก็บและการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนา จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ 1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 3) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ มหาวิทยาลัยพายัพ 4) หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ 5) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 6) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ 7) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศเหล่านี้มีการจัดการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งด้านการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าสถาบันบริการสารสนเทศบางแห่งยังไม่มีหรือนำระบบการจัดหมวดหมู่ที่เป็นมาตรฐานมาใช้ การวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เป็นเพียงการจัดหมวดหมู่โดยใช้หลักการจัดแบ่งตามกลุ่มความรู้กว้างๆ หรือใช้สีจำแนกตามประเภทของทรัพยากร (จามจุรี จิโนสวัสดิ์, 2560 : 260-263 ; พัทธา พนมมิตร, 2560 : 85) ด้านการวิเคราะห์สารสนเทศและการกำหนด หัวเรื่อง พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศบางแห่งไม่มีการกำหนดหัวเรื่อง เป็น

เพียงการกำหนดคำสำคัญ โดยนำคำศัพท์มาจากชื่อเรื่องหรือที่ปรากฏในเนื้อหาเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับล้านนาที่ปรากฏอยู่ในคู่มือหัวเรื่องภาษาไทยของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีไม่เพียงพอต่อการใช้งาน มีการกำหนดหัวเรื่องกว้างเกินไปและยังไม่ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านล้านนาทั้งหมด เช่น ไทย--ประวัติศาสตร์--ล้านนา ไทย (ภาคเหนือ) ภาษาล้านนา ภาษาไทยถิ่นเหนือ วรรณกรรมไทย (ภาคเหนือ) คำขอเป็นต้น (คณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา, ม.ป.ป. ; ณภัทร ฉิมพาลี, 2560 : 88) ทำให้บรรณารักษ์ไม่สามารถกำหนดหัวเรื่องทางด้านล้านนาให้กับทรัพยากรสารสนเทศล้านนาได้อย่างเหมาะสม และส่งผลกระทบต่อการใช้งาน การเข้าถึงและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ที่พบว่าผู้ใช้ไม่สามารถเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่ตรงตามความต้องการได้ เนื่องจากผู้ใช้กำหนดคำค้นเป็นคำสำคัญหรือคำศัพท์อิสระ ซึ่งเป็นภาษาธรรมชาติที่ผู้ใช้บริการคุ้นเคย (รีนฤดี ไชยวิชิตกุล, 2546 : 55) และยังกำหนดคำค้นที่เป็นภาษาถิ่นซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะพื้นที่และมีความเฉพาะเจาะจง เช่น ประเพณียี่เป็ง ตานก๋วยสลาก ฝั่มบ๋อง เป็นต้น ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดในด้านภาษาถิ่นและคำศัพท์เทคนิค (โชคธำรง จงจอหอ และมาลี กาบมาลา, 2560 : 78-79) อีกทั้งลักษณะคำค้นดังกล่าวเป็นคำศัพท์ที่ไม่ตรงกับหัวเรื่องทางด้านล้านนาที่บรรณารักษ์กำหนด จึงส่งผลให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่มีเนื้อหาตรงตามความต้องการได้น้อยหรือไม่สามารถเข้าถึงได้เลย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศยังมีข้อจำกัดในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยเฉพาะการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและต้องการศึกษาการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบันของการจัดการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบนในมุมมองของบรรณารักษ์ ในด้านการกำหนดหัวเรื่อง การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ และการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของผู้ใช้ โดยเฉพาะในด้านการกำหนดคำค้น วิธีการเข้าถึงและค้นคืน ปัญหาในการค้นคืน ตลอดจนข้อเสนอแนะจากบรรณารักษ์และผู้ใช้ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือช่วยค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้ ให้สามารถเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

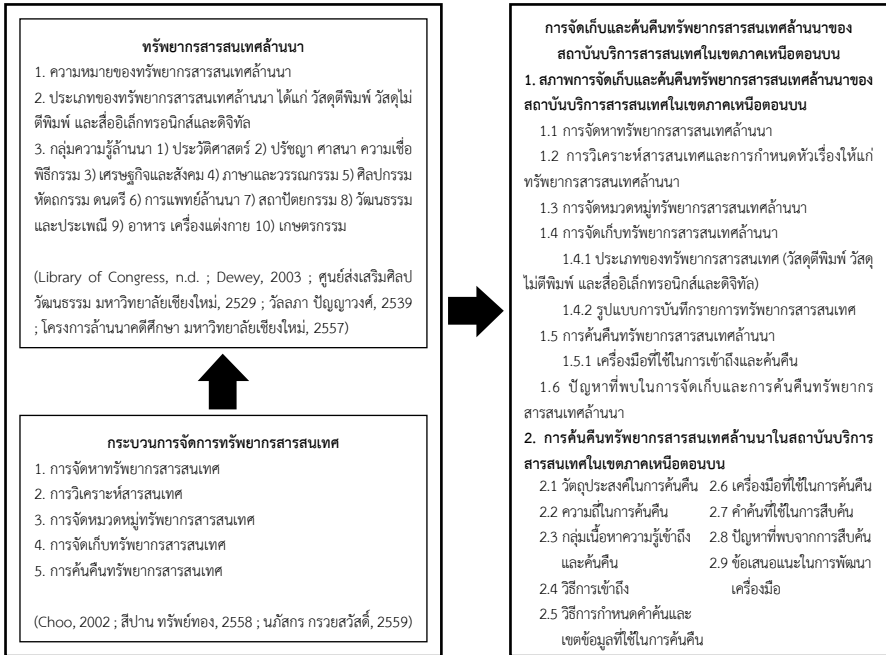
เพื่อศึกษาสภาพการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา หมายถึง ข้อเท็จจริง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบต่าง ๆ ภายในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย

ซึ่งมีการบันทึกและจัดเก็บในรูปของวัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัล (วัลลภา ปัญญาวงศ์, 2539 : 6-7 ; ระเบียบ สุภวิธิ, 2555 ; พรพรรณ จันทร์แดง, 2557) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดกลุ่มความรู้ล้านนาจากหนังสือและเอกสาร และได้วิเคราะห์เนื้อหาความรู้ล้านนาโดยการเทียบเคียงกับการจัดหมวดหมู่ระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ (1) ประวัติศาสตร์ (2) ปรัชญา ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม (3) เศรษฐกิจและสังคม (4) ภาษาและวรรณกรรม (5) ศิลปกรรม หัตถกรรม ดนตรี (6) การแพทย์ล้านนา (7) สถาปัตยกรรม (8) วัฒนธรรมและประเพณี (9) อาหาร เครื่องแต่งกาย และ (10) เกษตรกรรม (Library of Congress, n.d. ; Dewey, 2003 ; ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529 ; วัลลภา ปัญญาวงศ์, 2539 ; โครงการล้านนาศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557) และ 2) กระบวนการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวแทนการจัดเก็บ การจัดระบบ การจัดทำรายการทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท เพื่อให้สามารถเข้าถึงและค้นคืนได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และได้สารสนเทศที่ตรงตามความต้องการ แบ่งเป็น 5 กระบวนการ ประกอบด้วย (1) การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ (2) การวิเคราะห์สารสนเทศ (3) การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ (4) การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ และ (5) การค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ (Choo, 2002 ; สีปาน ทรัพย์ทอง, 2558 ; นภัสกร กรวยสวัสดิ์, 2559) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกการศึกษออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) สภาพการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาในสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การวิเคราะห์สารสนเทศ การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ การค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ และปัญหาที่พบในการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ 2) การค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน โดยศึกษาในด้านการกำหนดคำค้นที่ใช้เป็นตัวแทนเนื้อหาความรู้สารสนเทศล้านนา วิธีการค้นคืน ปัญหาในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือ จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำไปสู่กรอบแนวคิดในการศึกษาการจัดเก็บและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. **ระเบียบวิธีวิจัย** การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
2. **ขอบเขตการวิจัย**

2.1 พื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกศึกษาสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน ที่มีการจัดคอลเลกชันทรัพยากรสารสนเทศล้านนา จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ 1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 3) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ มหาวิทยาลัยพายัพ 4) หอสมุดแห่งชาติรัชชมงคลาภิเษก เชียงใหม่ 5) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 6) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ 7) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) บรรณารักษ์ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นบรรณารักษ์ที่ให้บริการสารสนเทศล้านนาในสถาบันบริการสารสนเทศทั้ง 7 แห่ง แห่งละ 1 คน รวม 7 คน และ 2) ผู้ใช้บริการ ที่มาใช้บริการในสถาบันบริการสารสนเทศ โดยคัดเลือกจากรายชื่อผู้ใช้บริการที่มาใช้บริการเป็นประจำ และได้รับการยืนยันจากบรรณารักษ์ว่าเป็นผู้ที่เข้ามาใช้บริการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาจริง แห่งละ 2 คน รวม 14 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในการรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งประเด็นการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ด้านการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศเพื่อให้บริการของบรรณารักษ์ในสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ การกำหนดหัวเรื่อง การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ และการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศและ 2) ด้านการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการ ได้แก่ การกำหนดคำค้นที่ใช้เป็นตัวแทนเนื้อหาความรู้สารสนเทศล้านนา วิธีการค้นคืน และปัญหาในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาจากฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC)

2.4 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่มด้วยตนเอง สำหรับกลุ่มบรรณารักษ์ ผู้วิจัยจะทำการนัดหมายด้วยตนเองเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ ส่วนกลุ่มผู้ใช้บริการ ผู้วิจัยจะขอให้เจ้าหน้าที่หรือบรรณารักษ์แนะนำผู้ใช้บริการที่มาใช้บริการประจำเพื่อนัดหมายขอสัมภาษณ์ ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่มในช่วงเดือนมีนาคม 2563

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดกลุ่มข้อมูล และตีความหมายตามประเด็นการศึกษา ได้แก่ การกำหนดหัวเรื่อง การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ การกำหนดคำค้นที่ใช้เป็นตัวแทนเนื้อหาความรู้สารสนเทศล้านนา วิธีการค้นคืน และปัญหาในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาจากฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC)

ผลการศึกษา

การศึกษาการจัดเก็บและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน สามารถนำเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์จากบรรณารักษ์ ที่ให้บริการสารสนเทศล้านนาในสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 7 แห่ง แห่งละ 1 คน และผู้ใช้บริการในสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 7 แห่ง แห่งละ 2 คน รวมทั้งหมด 14 คน แต่มีผู้ให้ข้อมูลเพียง 12 คน ผลการศึกษามีดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของบรรณารักษ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน และเป็นเพศชาย จำนวน 3 คน ด้านอายุของผู้ให้ข้อมูลมีอายุ 28 ปี จำนวน 1 คน อายุ 34 ปี จำนวน 1 คน อายุ 37 ปี จำนวน 1 คน อายุ 38 ปี จำนวน 1 คน อายุ 44 ปี จำนวน 1 คน อายุ 55 ปี จำนวน 1 คน และอายุ 58 ปี จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน และระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน ด้านสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำเร็จการศึกษาด้านสาขาวิชาสารสนเทศศึกษา จำนวน 3 คน และสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ สาขาวิชาละ 1 คน ได้แก่ บรรณารักษศาสตร์ ภาษามอญโบราณ ภาษาไทย และศิลปะไทย ตามลำดับ

ด้านตำแหน่งงานในปัจจุบัน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ จำนวน 3 คน รองลงมาคือ ตำแหน่งผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด จำนวน 1 คน และ นักวิชาการศึกษา จำนวน 1 คนตามลำดับ และด้านประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ให้ข้อมูล มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปี จำนวน 1 คน ประสบการณ์ในการทำงาน 14 ปี จำนวน 2 คน ประสบการณ์ในการทำงาน 11 ปี จำนวน 1 คน ประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปี จำนวน 1 คน ประสบการณ์ในการทำงาน 6 ปี จำนวน 1 คน และประสบการณ์ในการทำงาน 2 ปี จำนวน 1 คน ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้บริการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง จำนวน 7 คน และเป็นเพศชาย จำนวน 4 คน ด้านอายุของผู้ให้ข้อมูลมีอายุ 21 ปี จำนวน 5 คน อายุ 22 ปี จำนวน 3 คน อายุ 17 ปี จำนวน 1 คน อายุ 27 ปี จำนวน 1 คน อายุ 28 ปี จำนวน 1 คน และอายุ 31 ปี จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ด้านสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 8 คน บุคคลภายนอก จำนวน 2 คน อาจารย์และนักเรียน จำนวน 1 คน เท่ากัน ตามลำดับ และด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 8 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน และกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน และยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลศึกษาอยู่ในสาขาที่แตกต่างกัน ได้แก่ สารสนเทศศาสตร์ จารึกศึกษา ภาษาไทย จิตวิทยา นิติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ศึกษา การสื่อสารมวลชน และการจัดการโรงแรม

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบนที่มีการจัดคอลเลกชันทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ผลการศึกษาจำแนกเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

2.1 การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ผลการศึกษาพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 6 แห่ง มีหน้าที่ในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาคเหนือในด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา วรรณกรรม สมุนไพรการแพทย์ เป็นต้น ขณะที่งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีหน้าที่ในการรวบรวมรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่ได้รับการเสนอจากผู้ใช้ และนำเสนอให้งานพัฒนาและจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศดำเนินการจัดซื้อต่อไป

ด้านการกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า มีสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 3 แห่ง คือ (1) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ และ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่มีเนื้อหาครอบคลุมเฉพาะเขตพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอน และพบว่างานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จัดหาทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่มีเนื้อหาครอบคลุม 17 จังหวัดภาคเหนือ แต่เน้นในเขตพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน นอกจากนี้ยังพบว่า หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ ดำเนินการจัดหาทรัพยากร

สารสนเทศล้านนา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ 14 จังหวัดภาคเหนือ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน ตาก พะเยา สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก และอุดรดิตถ์ ในขณะที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่มีเนื้อหาครอบคลุม 10 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน ตาก อุดรดิตถ์ รวมทั้งพื้นที่ที่ยังคงมีวัฒนธรรมล้านนาหลงเหลืออยู่ เช่น สิบสองปันนา เชียงตุง เชียงรุ่ง ล้านช้าง เป็นต้น

ด้านวิธีการจัดหา พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศทุกแห่ง มีการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศล้านนาด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน และการขอหรือได้รับบริจาคจากหน่วยงานราชการ และเอกชน และมีสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 3 แห่ง คือ (1) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีการผลิตหนังสือขึ้นเอง โดยการปริวรรตข้อมูลจากใบลานและปับสา เช่น คณิตศาสตร์ล้านนา ดาราศาสตร์ล้านนา สมุนไพรรักษาโรค เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีการทำสำเนาทรัพยากรสารสนเทศล้านนาจากห้องสมุดอื่น ซึ่งส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมล้านนา เช่น คำว ซอ วรรณกรรมขับขาน เป็นต้น เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ในสถาบัน

2.2 การวิเคราะห์สารสนเทศและการกำหนดหัวเรื่องให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ผลการศึกษาพบว่า มีสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 4 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (3) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ และ (4) หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ กำหนดหัวเรื่องให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาโดยใช้คู่มือหัวเรื่องภาษาไทยของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และคู่มือหัวเรื่องของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และพบว่าสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ไม่มีการกำหนดหัวเรื่องทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เนื่องจากไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านบรรณารักษ์

นอกจากนี้ยังพบว่าสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง ได้กำหนดคำสำคัญให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยงานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำหนดคำสำคัญให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทต้นฉบับตัวเขียน ได้แก่ ใบลาน ปับสา สมุดข่อย และสารสนเทศล้านนาที่จัดเก็บในฐานข้อมูล ซึ่งมีการกำหนดคำสำคัญที่เป็นคำภาษาล้านนา เช่น วันเก้ากอง วันปีใหม่เมือง สัมป่อย ข้า เป็นต้น ขณะที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กำหนดคำสำคัญให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทหนังสือ โดยพิจารณาจากชื่อเรื่อง สารบัญ หรือเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ ลักษณะคำที่ใช้กำหนดเป็นคำสำคัญ มีทั้งคำภาษาล้านนาและภาษาไทย เช่น คำวฮ่านาใจ คำวซอ สารคดีล้านนา เป็นต้น อีกทั้งยังพบว่า งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ ดำเนินการเพิ่มสารบัญของหนังสือลง

ในระเบียบบรรณานุกรม โดยการพิมพ์ข้อมูลที่ปรากฏในหน้าสารบัญของหนังสือลงใน Tag 505 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ เนื่องจากคำที่ปรากฏในสารบัญของหนังสือมีความเฉพาะเจาะจงและบ่งบอกเนื้อหาด้านล่างนาที่ชัดเจนกว่าหัวเรื่อง เช่น หม้อล้านนา การปั้นหม้อ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้ตามต้องการได้

2.3 การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ผลการศึกษาพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ ทุกแห่ง มีการจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาทั้งประเภทวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ รายละเอียดดังนี้

2.3.1 การจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุตีพิมพ์ พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 5 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (3) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ (4) หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ และ (5) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) และพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง จัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยใช้หลักการจัดแบ่งตามกลุ่มความรู้กว้างๆ ที่สถาบันกำหนดขึ้น คือ (1) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้จัดแบ่งตามกลุ่มความรู้ เป็น 14 กลุ่ม เช่น ศาสนาและปรัชญา แพทย์และยาสมุนไพร บุคคลสำคัญ ชาติพันธุ์ ภูมิปัญญาประเพณีและวัฒนธรรม เป็นต้น และ (2) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จัดแบ่งตามกลุ่มความรู้ เป็น 10 กลุ่ม เช่น ศาสนา ประเพณีท้องถิ่น ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ เป็นต้น ด้านการกำหนดสัญลักษณ์ พบสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง ได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อบ่งบอกถึงขอบเขตเนื้อหาทางด้านภาคเหนือ คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำหนดสัญลักษณ์ “กน” (ภาคเหนือ) สำหรับหนังสือภาษาไทยที่มีเนื้อหาล้านนา สัญลักษณ์ “อ/กน” (อ้างอิงภาคเหนือ) สำหรับหนังสืออ้างอิงภาษาไทยที่มีเนื้อหาล้านนา สัญลักษณ์ “N” (North) สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศที่มีเนื้อหาล้านนา และสัญลักษณ์ “R/N” (Reference North) สำหรับหนังสืออ้างอิงภาษาต่างประเทศที่มีเนื้อหาล้านนา และ (2) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กำหนดสัญลักษณ์ “สน” (ล้านนา) สำหรับหนังสือภาษาไทยที่มีเนื้อหาล้านนา และสัญลักษณ์ “LN” (Lanna North) สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศที่มีเนื้อหาล้านนา ขณะที่สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง มีการใช้สัญลักษณ์พิเศษ คือ (1) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ ใช้สัญลักษณ์พิเศษด้วยวิธีการติดสติกเกอร์สีเขียว ขนาด 1 นิ้ว ที่สันหนังสือ และ (2) หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ ใช้สัญลักษณ์พิเศษด้วยการประทับตรา “ท้องถิ่น” กำกับไว้ที่หน้าเลขทะเบียนหนังสือ

2.3.2 การจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์ พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศทั้ง 7 แห่ง จัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์ แตกต่างกัน ดังนี้

(1) การจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ประเภทต้นฉบับ ตัวเขียน เช่น ใบลาน พับสา สมุดข่อย เป็นต้น พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 5 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) หอสมุดแห่งชาติ รัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (4) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ (5) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จัดหมวดหมู่โดยใช้วิธีการจัดเรียงตามรูปแบบการบันทึก ได้แก่ ใบลาน พับสา สมุดข่อย จากนั้นจัดเรียงตามเลขทะเบียน โดยการจัดเรียงตามลำดับการเข้ามาของเอกสาร และพบว่างานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จัดหมวดหมู่ตามหมวดของเอกสารโบราณ เช่น ขาดก ธรรมทั่วไป อานิสงค์ บทสวดมนต์ เป็นต้น

(2) การจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ประเภทโสตวัสดุ เช่น เทปบันทึกเสียง พบว่า มีเพียงศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ ที่มีการจัดหมวดหมู่โดยใช้วิธีการจัดเรียงตามกลุ่มความรู้ที่สถาบันจัดทำขึ้น แบ่งเป็น 13 กลุ่ม เช่น เพลง โฟล์คของคำเมือง เพลงลูกทุ่งคำเมือง ภาคเหนือซอ/คาว เป็นต้น ด้านการกำหนดสัญลักษณ์ มีการกำหนดสัญลักษณ์เพื่อบ่งบอกว่าทรัพยากรสารสนเทศนั้นเป็นเทปบันทึกเสียง โดยการใช้สัญลักษณ์ TC แล้วตามด้วยหมายเลขลำดับการเข้ามา เช่น TC123001 เป็นต้น

(3) การจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ประเภททัศนวัสดุ เช่น ภาพนิ่ง พิมพ์เขียว เป็นต้น พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง มีการจัดหมวดหมู่โดยใช้วิธีการจัดเรียงตามกลุ่มความรู้ ซึ่งพิจารณาจากภาพถ่ายและคัดแยกตามเนื้อหาของภาพ คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกลุ่มตามเนื้อหาของภาพ แบ่งเป็น 37 กลุ่ม เช่น คลองขบวนเกวียน งานฤดูหนาวเชียงใหม่ เจ้านายฝ่ายเหนือ เป็นต้น และ (2) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ จัดกลุ่มตามเนื้อหาของภาพ แบ่งเป็น 9 กลุ่ม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ทัศนียภาพเชียงใหม่ เป็นต้น

(4) การจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ประเภทโสตทัศนวัสดุ เช่น วิดิทัศน์ พบว่า มีสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ (2) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีการจัดหมวดหมู่โดยใช้วิธีการจัดเรียงตามรูปแบบการบันทึกและจัดเรียงตามเลขทะเบียน ในขณะที่ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ ใช้วิธีการจัดเรียงตามรูปแบบการบันทึก จากนั้นจัดเรียงตามกลุ่มความรู้ ได้แก่ หมวดสารคดี หมวดเพลงล้านนา/เพลงทั่วไป หมวดภาพยนตร์ทั่วไป และจัดเรียงตามด้วยเลขทะเบียน ด้านการกำหนดสัญลักษณ์ มีการกำหนดสัญลักษณ์ให้แก่โสตทัศนวัสดุ แล้วตามด้วยเลขทะเบียน เช่น CD 1462 CDท 930 VCDท 447 เป็นต้น ซึ่งสัญลักษณ์ CD หมายถึง สื่อซีดี CDท หมายถึง สื่อซีดีภาษาไทย และ VCDท หมายถึง สื่อวีซีดีภาษาไทย

(5) การจัดหมวดหมู่ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ประเภทวัสดุย่อส่วน ได้แก่ ไมโครฟิล์ม พบว่า มีเพียงงานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่ ที่มีการจัดหมวดหมู่โดยใช้วิธีการจัดเรียงตามเลขทะเบียน แล้วตามด้วยวันเดือนปีของฉบับหนังสือพิมพ์ ด้านการกำหนดสัญลักษณ์ มีการใช้สัญลักษณ์ MF เพื่อระบุว่าเป็นไมโครฟิล์ม เช่น MF 41-150 21พ.ย.57-12ม.ค.58 เป็นต้น

2.4 การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ผลการศึกษาพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 7 แห่ง มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น รายละเอียดดังนี้

2.4.1 ประเภททรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่จัดเก็บในสถาบันบริการสารสนเทศ พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 7 แห่ง มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนา 3 ประเภท ดังนี้

(1) การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุสิ่งพิมพ์ พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศทุกแห่งมีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือทั่วไป รายงานวิจัย หนังสืออ้างอิง และวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ และพบว่ามีสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 3 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ และ (3) หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ มีการจัดเก็บหนังสือหายาก โดยหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งบุคคลจะนำมาบริจาคให้แก่สถาบันเพื่อให้บริการแก่ผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ยังพบว่า มีสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 3 แห่ง คือ (1) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีการจัดเก็บเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับทางด้านล้านนา อาทิ เอกสารประกอบการเสวนาที่บุคลากรเข้าร่วม เอกสารที่สถาบันผลิตขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลด้านศิลปะและวัฒนธรรมในภาคเหนือ เป็นต้น ขณะที่หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ มีการจัดเก็บกฤตภาค ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคเหนือ อาทิ ข้อมูลวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ผ้าซิ่นตีนจก กาแล เป็นต้น จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และจัดเก็บในแฟ้มข้อมูลกฤตภาค เพื่อให้บริการแก่ผู้ที่สนใจ

(2) การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์ พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 5 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (4) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ (5) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทต้นฉบับตัวเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับล้านนา ได้แก่ ใบลาน พับสา สมุดข่อย เป็นต้น สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 3 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และ (3) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ มีการจัดเก็บโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ วิดีทัศน์ CD-ROM ประกอบหนังสือ และ CD-ROM ที่สถาบันผลิตขึ้นเอง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นเมืองด้านต่าง ๆ เช่น การทำตุง การทำโคมลอย เป็นต้น และพบว่างานสารสนเทศล้านนาและ

ภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ มีการจัดเก็บทัศนวัสดุ ได้แก่ แผนที่การใช้ที่ดินในภาคเหนือ ภาพถ่ายในอดีตของเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังพบว่างานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการจัดเก็บวัสดุย่อยส่วน ได้แก่ ไมโครฟิล์มหนังสือพิมพ์ ซึ่งได้ย้ายหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับล่วงเวลา เก็บไว้ให้บริการ

(3) การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัล พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 4 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และ (4) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีการพัฒนาฐานข้อมูลเฉพาะด้านล้านนา ซึ่งได้ออกสำรวจและเก็บรวบรวมสารสนเทศล้านนาและองค์ความรู้ล้านนาจากผู้ภายในท้องถิ่น มาเผยแพร่ในรูปแบบของฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น ฐานข้อมูลอาหารล้านนา ฐานข้อมูลศิลปินล้านนา ฐานข้อมูลบ้านเก่านครลำปาง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีการจัดทำฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยการนำหนังสือที่ไม่มีลิขสิทธิ์และหนังสือที่สถาบันจัดทำ มาสแกนให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์ pdf. แล้วนำมาเผยแพร่ในฐานข้อมูลเพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.4.2 รูปแบบการบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 7 แห่ง มีรูปแบบการบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาแตกต่างกัน สามารถจำแนกเป็น 5 รูปแบบ คือ

(1) การบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาลงในรูปของฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 4 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (3) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ และ (4) หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ ทำการบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือทั่วไป รายงานวิจัย หนังสืออ้างอิง วิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ และสื่อทัศนวัสดุ ได้แก่ วีดิทัศน์ CD-ROM ในรูปแบบของฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) โดยการบันทึกรายการบรรณานุกรมของทรัพยากรสารสนเทศล้านนาตามมาตรฐาน AACR2 และมาตรฐาน MARC 21 ลงในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งสถาบันแต่ละแห่งใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่แตกต่างกัน เช่น Innovative Millennium, WalaiAutoLib, Matrix, Aleph เป็นต้น และพบว่าสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทำการบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุตีพิมพ์ ในรูปของฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) แต่ไม่ได้นำมามาตรฐาน AACR2 มาใช้ในการบันทึกรายละเอียดบรรณานุกรมของทรัพยากรสารสนเทศ เช่น การลงรายการหัวเรื่อง มักลงรายการโดยใช้คำสำคัญที่ปรากฏอยู่ในหน้า คำนำ สารบัญ รวมทั้งเนื้อหาในหนังสือ เช่น คริสเตียนไทยคนแรกของล้านนา วรรณกรรมล้านนาคัดสรร เป็นต้น

(2) การบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาให้อยู่ในรูปของฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 4 แห่ง ทำการบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุไม้ตีพิมพ์ ได้แก่ ใบลาน พับสา สมุดข่อย และองค์ความรู้ล้านนาจากผู้ภายในท้องถิ่น ในรูปแบบของฐานข้อมูลออนไลน์ที่สถาบันพัฒนาขึ้น คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำองค์ความรู้ที่รวบรวมจากเอกสารที่มีให้บริการภายในห้องสมุด และเก็บข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อนำองค์ความรู้มาบันทึกและเผยแพร่ในรูปแบบของฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น ฐานข้อมูลอาหารล้านนา ฐานข้อมูลเครื่องเงินล้านนา ฐานข้อมูลวรรณกรรมขับขานล้านนา เป็นต้น (2) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ บันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุไม้ตีพิมพ์ ได้แก่ ใบลาน พับสา สมุดข่อย ลงในฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท เพื่อจัดเก็บและให้บริการแก่ผู้ที่สนใจ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ออกสำรวจ และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมจากผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อนำมาบันทึกและเผยแพร่ในฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น ฐานข้อมูลบ้านเก่านครลำปาง ฐานข้อมูลเล่นศิลป์ถิ่นเขลางค์ ฐานข้อมูลศิลปวัตถุ เป็นต้น และ (4) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ออกสำรวจ และเก็บข้อมูลจากครูภูมิปัญญาภายในท้องถิ่น เช่น วัด โบราณสถาน วัฒนธรรม ครูภูมิปัญญา คนตรี เป็นต้น มาเผยแพร่ในรูปแบบของฐานข้อมูลศิลปกรรม ทั้งนี้ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ของสถาบันแต่ละแห่งใช้ซอฟต์แวร์รหัสเปิด (Open Sources) เช่น Drupal, MySQL เป็นต้น ในการพัฒนาฐานข้อมูล และใช้มาตรฐาน Dublin Core Metadata ในการลงรายการ

(3) การบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาลงในโปรแกรม Microsoft Office พบว่า มีสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 3 แห่ง คือ (1) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ (2) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ทำการบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภทวัสดุตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือหายาก และวัสดุไม้ตีพิมพ์ ได้แก่ ใบลาน พับสา สมุดข่อย ลงในโปรแกรม Microsoft Excel ในขณะที่หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่ ทำการบันทึกรายชื่อใบลาน และสมุดข่อย ลงในโปรแกรม Microsoft Excel และบันทึกข้อมูลที่ผู้ใช้มาขอให้ช่วยค้นหาข้อมูลในหัวข้อซ้ำ ๆ เช่น ผ้าล้านนา วัดในเชียงใหม่ ปีนภาคเหนือ เป็นต้น โดยบรรณารักษ์จะเก็บรวบรวมข้อมูลที่สืบค้นได้จากแหล่งข้อมูลอื่นมาบันทึกลงในโปรแกรม Microsoft Word

(4) การบันทึกรายการทรัพยากรสารสนเทศล้านนาในรูปแบบอื่น ๆ พบว่า ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ ทำการบันทึกทรัพยากรสารสนเทศล้านนาประเภททัศนวัสดุ ได้แก่ ภาพนิ่ง ลงในแฟ้มข้อมูลรูปภาพ ส่วนใหญ่เป็นภาพถ่ายในอดีตของจังหวัดเชียงใหม่ เช่น สถานที่สำคัญในเชียงใหม่ ประเพณีสงกรานต์ เหตุการณ์น้ำท่วมในเชียงใหม่ เป็นต้น

2.5 การค้นคืนและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ผลการศึกษาจำแนกเป็น 2 ส่วน

ดังนี้

2.5.1 การค้นคืนและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของบรรณารักษ์ ผลการศึกษาพบว่า บรรณารักษ์ที่ให้บริการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาในสถาบันบริการสารสนเทศ มีการใช้เขตข้อมูลในการค้นคืน โดยสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง คือ (1) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และ (2) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ใช้เขตข้อมูลคำสำคัญ ชื่อเรื่อง และชื่อผู้แต่ง ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ส่วนลักษณะ คำที่ใช้มีทั้งภาษาถิ่นและภาษาไทย เช่น ตุง ประตุมือง วัดโนเชียงใหม่ ประเพณีล้านนา เครื่องสักการะ ในล้านนา เป็นต้น ขณะที่งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ ทำการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาโดยใช้เขตข้อมูลหัวเรื่อง ซึ่งหัวเรื่องที่ใช้ค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เช่น ไทย-ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมไทย-ล้านนา สถาปัตยกรรมไทย (ภาคเหนือ) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 3 แห่ง คือ (1) หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ (2) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ (3) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ไม่มีการใช้เขตข้อมูลในการให้บริการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา แต่จะอาศัยประสบการณ์จากการให้บริการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา และนำ ผู้ใช้บริการไปค้นหาหนังสือที่ชั้นบริการ เนื่องจากสถาบันบริการสารสนเทศดังกล่าว เป็นสถาบัน ที่มีจำนวนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาไม่มาก

2.5.2 การค้นคืนและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของผู้ใช้บริการ สามารถ จำแนก ผลการศึกษาเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูล มีวัตถุประสงค์ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน มากที่สุด จำนวน 8 คน รองลงมาคือ เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำรายงาน จำนวน 7 คน ใช้ประกอบการเขียนบทความวิชาการ จำนวน 5 คน ใช้ประกอบการทำวิจัย และค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาจากความชอบส่วนตัว จำนวน 1 คน เท่ากัน ตามลำดับ

(2) ความถี่ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ทุกคนมีความถี่ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ยังพบว่า ในช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลอยู่ระหว่างการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำวิจัยและรายงาน จะมีความถี่ในการค้นคืน ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาเป็นประจำทุกวัน และ 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 1 คน เท่ากัน ตามลำดับ

(3) กลุ่มเนื้อหาความรู้ด้านล้านนาที่ผู้ให้ข้อมูลเข้าถึงและค้นคืนมากที่สุด คือ กลุ่มประวัติศาสตร์ จำนวน 11 คน รองลงมาคือ กลุ่มปรัชญา ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม และ กลุ่มวัฒนธรรมและประเพณี จำนวน 9 คน เท่ากัน กลุ่มศิลปกรรม หัตถกรรม ดนตรี จำนวน 7 คน กลุ่มอาหารและเครื่องแต่งกาย จำนวน 4 คน กลุ่มภาษาและวรรณกรรม จำนวน 3 คน ความรู้ทางด้านชาติพันธุ์และภูมิปัญญา จำนวน 1 คน ตามลำดับ

(4) วิธีการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีวิธีการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนา จำนวน 2 วิธี คือ (1) การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ด้วยวิธีการสืบค้นด้วยตนเอง พบว่าผู้ให้ข้อมูลเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยทำการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) มากที่สุด จำนวน 7 คน รองลงมาคือ มุ่งตรงไปค้นหาหนังสือที่ขึ้นบริการตามหมวดหมู่ของหนังสือ จำนวน 5 คน และสืบค้นด้วยตนเองโดยการสืบค้นผ่านเว็บไซต์ ได้แก่ google google scholar และเว็บไซต์ lannamenuiscripts.net จำนวน 4 คน ตามลำดับ และ (2) การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนาด้วยวิธีการให้บุคคลอื่นทำการสืบค้นให้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์ให้สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยแจ้งชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หรือกลุ่มเนื้อหากว้างๆ เช่น ประเพณียี่เป็ง คริสเตียนในเชียงใหม่ เป็นต้น จำนวน 5 คน

(5) วิธีการกำหนดคำค้นและเขตข้อมูลที่ใช้ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการกำหนดคำค้นด้วยตนเอง มากที่สุด จำนวน 8 คน รองลงมาคือ กำหนดคำค้นจากชื่อเรื่องหนังสือ หัวข้อรายงานหรืองานวิจัย จำนวน 6 คน และกำหนดคำค้นจากหัวเรื่องมาตรฐาน จำนวน 1 คน โดยการใช้หัวเรื่องใหญ่แล้วตามด้วยขอบเขตพื้นที่ เช่น ความเป็นอยู่และประเพณีภาคเหนือ ความเป็นอยู่และประเพณีล้านนา เป็นต้น

ด้านเขตข้อมูลที่ใช้ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาจากเขตข้อมูลคำสำคัญ (keyword) เช่น เครื่องแต่งกาย ล้านนา เศรษฐกิจในล้านนา ศาสนาคริสต์เชียงใหม่ เป็นต้น มากที่สุด จำนวน 9 คน รองลงมาคือ สืบค้นจากชื่อเรื่อง จำนวน 5 คน และชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 คน ตามลำดับ ด้านลักษณะคำที่ใช้ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา มักใช้คำเฉพาะเจาะจง เช่น คำขอ ผีปู่และย่าและผีมาบ้อง พิธีสืบชะตา ประเพณียี่เป็ง ผ้าทอล้านนา เป็นต้น

(6) การใช้ฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลใช้ฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) เป็นเครื่องมือในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา มากที่สุด จำนวน 10 คน โดยให้เหตุผลว่า ระบบฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกประเด็น ส่งผลให้ได้รับข้อมูลที่ตรงประเด็นตรงตามความต้องการ รวมทั้งยังได้รับข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถืออีกด้วย รองลงมาคือไม่เคยใช้ฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) เนื่องจากสถาบันบริการสารสนเทศยังไม่มีเครื่องมือในการช่วยค้นคืน จึงใช้วิธีค้นหาหนังสือที่ขึ้นหนังสือแทน จำนวน 2 คน

(7) คำค้นที่ใช้ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลใช้คำค้นในกลุ่มประวัติศาสตร์ เช่น จารึกล้านนา ประวัติศาสตร์เชียงใหม่ ประวัติศาสตร์เมืองลำปาง เป็นต้น จำนวน 11 คำ มากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มวัฒนธรรมและประเพณี เช่น ยี่เป็ง ประเพณีเมืองลำปาง ประเพณีท้องถิ่นเชียงราย เป็นต้น กลุ่มภาษาและวรรณกรรม เช่น คำขอ ฉันทลักษณ์ ล้านนา โคลงล้านนา เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ไทลื้อ ไทยอง สิบสองปันนา เป็นต้น จำนวนกลุ่มละ 9 คำ เท่ากัน กลุ่มปรัชญา ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม เช่น สืบชะตา วัดเชียงราย คริสเตียน

ในเชียงใหม่ เป็นต้น จำนวน 7 คำ กลุ่มศิลปกรรม หัตถกรรม ดนตรี เช่น ซอ ดนตรีพื้นบ้านล้านนา ศิลปกรรมเชียงราย เป็นต้น จำนวน 5 คำ กลุ่มอาหารและเครื่องแต่งกาย เช่น แกงโฮะ ผ้าซิ่น ผ้าล้านนา เป็นต้น จำนวน 4 คำ และกลุ่มเศรษฐกิจและสังคม เช่น เศรษฐกิจในล้านนา ชุมชน ลำปาง สังคมล้านนา เป็นต้น จำนวน 3 คำ และเมื่อพิจารณาคำค้นที่ใช้ค้นคืนที่ตรงกัน พบว่าเป็นคำค้นที่มีลักษณะเป็นคำเฉพาะเจาะจง ระบุพื้นที่ชัดเจน เช่น ประวัติเมืองเชียงใหม่ ประวัติศาสตร์ล้านนา สิบสองปันนา ไทลื้อ วิถีชีวิตล้านนา เป็นต้น

2.6 ปัญหาที่พบในการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา

2.6.1 ปัญหาที่พบในการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศของสถาบัน บริการสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศทุกแห่ง ประสบปัญหาในด้านการ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เนื่องจากทรัพยากรสารสนเทศล้านนามีการผลิตหรือจัดพิมพ์ น้อย ส่งผลให้ยากต่อการจัดซื้อ นอกจากนี้ยังพบว่าหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ ไม่สามารถจัดซื้อหนังสือท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับปราชญ์ชาวบ้าน เช่น การฟ้อน การรำ เป็นต้น เนื่องจาก การรำ ไม่มีการจัดทำเป็นหนังสือในรูปแบบการจำหน่าย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารที่จัดพิมพ์สำหรับการ ประชุมเสวนา จึงต้องส่งบุคลากรเข้าร่วมการประชุม การเสวนา รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำ เอกสารประกอบการประชุมเสวนาต่าง ๆ มาเก็บไว้ที่ห้องสมุด เพื่อนำออกให้บริการแก่ผู้สนใจต่อไป ในส่วนของปัญหาด้านการใช้หัวเรื่องด้านล้านนา พบว่า บรรณารักษ์ของสถาบันบริการ สารสนเทศล้านนา จำนวน 4 แห่ง คือ (1) งานสารสนเทศล้านนาและภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (3) ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ และ (4) หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ มีความเห็น ที่ตรงกัน คือ หัวเรื่องด้านล้านนาที่มีอยู่ในคู่มือหัวเรื่องภาษาไทยของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ ทรัพยากรสารสนเทศ หอสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีการกำหนดหัวเรื่องที่กว้างเกินไป และยังไม่ ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านล้านนาทั้งหมด เช่น นาฏศิลป์-ไทย (ภาคเหนือ) ไทย (ภาคเหนือ)-ความ เป็นอยู่และประเพณี วรรณกรรม-ไทย(ภาคเหนือ) เป็นต้น นอกจากนี้คำล้านนาเป็นคำที่ใช้เฉพาะ พื้นที่และมีคำเฉพาะเจาะจง เช่น เครื่องดนตรีล้านนา ชื่ออาหารล้านนา เป็นต้น ซึ่งคำเรียกเหล่านี้ ไม่ปรากฏในคู่มือหัวเรื่อง ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลล้านนาได้จริง

2.6.2 ปัญหาที่พบในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประสบปัญหาในการกำหนดคำค้น เนื่องจากคำล้านนามีการใช้รูปสะกดคำที่แตก ต่างกัน เช่น ค่าว คราว เป็นต้น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องใช้รูปสะกดทั้ง 2 แบบ ในการค้นคืนทรัพยากร สารสนเทศล้านนา และพบว่าผู้ให้ข้อมูลนิยมใช้ภาษาถิ่น และคำศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะในการค้นคืน ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เช่น ผีหม้อนึ่ง ผีม้าบ้อง แกงโฮะ เป็นต้น ส่งผลให้ได้ผลลัพธ์น้อยหรือ ไม่พบข้อมูลเลย อีกทั้งยังให้ผลลัพธ์ที่คลาดเคลื่อน เช่น กำหนดคำค้น “ตุง” แต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับ เป็น “เชียงตุง” แทน ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลไม่ทราบว่า จะ กำหนดคำค้นใดในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงประเด็นและ ตรงตามความต้องการมากที่สุด อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังประสบปัญหาในการใช้เครื่องมือช่วยค้น โดยผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) ไม่สามารถกรอง

ผลลัพธ์ที่เป็นเฉพาะหนังสือทางด้านล้านนาได้ และฐานข้อมูลที่หน่วยงานพัฒนาขึ้นไม่สามารถระบุค่าค้นที่ต้องการสืบค้นได้ ส่งผลให้ผู้ให้บริการต้องใช้เวลาในการสืบค้นและได้สารสนเทศที่ตรงตามความต้องการน้อยมาก

2.7 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา
พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาในด้านเครื่องมือช่วยค้น ดังนี้ (1) ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการเครื่องมือช่วยค้นที่สามารถระบุค่าค้นได้ และสามารถกรองผลลัพธ์ที่เป็นเฉพาะหนังสือทางด้านล้านนาได้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสามารถแสดงรูปแบบการเขียนบรรณานุกรม ได้แก่ รูปแบบ APA ปรากฏที่หน้าแสดงรายละเอียดของหนังสือ เพื่อสามารถนำไปใช้เป็นรายการอ้างอิงได้เลย (2) ด้านการเชื่อมโยงแหล่งความรู้ล้านนา โดยผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะให้ทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลล้านนาและจัดทำเป็นคลังข้อมูลสารสนเทศล้านนา เพื่อให้สามารถสืบค้นสารสนเทศล้านนาจากหลายฐานข้อมูลในคราวเดียวได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเป็นอย่างมากที่จะเข้าถึงสารสนเทศได้ครอบคลุมมากขึ้น และ (3) ด้านการกำหนดค่าค้น ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะว่าการกำหนด หัวเรื่องควรมีคำศัพท์ที่ประกอบด้วยภาษาไทยและภาษาถิ่น เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณียี่เป็ง เป็นต้น

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง การจัดเก็บและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1) การวิเคราะห์สารสนเทศและการกำหนดหัวเรื่องให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา จากผลการศึกษาพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 4 แห่ง มีการกำหนดหัวเรื่องให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยใช้คู่มือ หัวเรื่องภาษาไทยของของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และคู่มือหัวเรื่องของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Subject Headings) และพบสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง มีการกำหนดคำสำคัญให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยพิจารณาจากสารบัญหรือเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ ลักษณะคำที่ใช้กำหนดเป็นคำสำคัญ มีทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่น เช่น คำว่าฮ่าน่าใจ วันปีใหม่เมืองส้มป่อย ข้า สารคดีล้านนา เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าสถาบันบริการสารสนเทศ จำนวน 2 แห่ง ดำเนินการเพิ่มสารบัญของหนังสือลงในระบบบรรณานุกรม เนื่องจากคำที่ปรากฏในสารบัญของหนังสือ มีความเฉพาะเจาะจงและบ่งบอกเนื้อหาด้านล้านนาที่ชัดเจนกว่าหัวเรื่อง เช่น หม้อล้านนา การปั้นหม้อ เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคู่มือหัวเรื่องดังกล่าวมีการกำหนดหัวเรื่องทางด้านล้านนาที่ยังไม่เพียงพอต่อการใช้งาน มีการกำหนดหัวเรื่องกว้างเกินไปและยังไม่ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านล้านนาทั้งหมด เช่น คู่มือหัวเรื่องของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน มีการกำหนดหัวเรื่องทางด้านล้านนา ได้แก่ Northern Thai language Northern Thai (Southeast Asian people) Thailand, Northern คู่มือหัวเรื่องภาษาไทยของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา กำหนดหัวเรื่องทางด้านล้านนา ได้แก่ ไทย--ประวัติศาสตร์--ล้านนา ไทย (ภาคเหนือ) ภาษาล้านนา ภาษาไทยถิ่นเหนือ วรรณกรรมไทย (ภาคเหนือ) คำขอ เป็นต้น (Library of

Congress, n.d. ; คณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา, ม.ป.ป.) นอกจากนื่องานวิจัยของ ฌักทรี ฉิมพาลี (2560 : 88) ยังพบว่ามีหัวเรื่องที่ปรากฏคำว่า “ล้านนา” อยู่ในคู่มือหัวเรื่องภาษาไทยของของคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 4 คำเท่านั้น ได้แก่ กฎหมายล้านนา ไทย--ประวัติศาสตร์--ล้านนา ภาษาล้านนา ศิลปกรรมไทย--ล้านนา ส่วนหัวเรื่องอื่น ๆ จะต้องใช้ควบคู่กับหัวเรื่องย่อยทางภูมิศาสตร์เพื่อบ่งบอกว่ามีเนื้อหาทางด้านล้านนา เช่น พิธีทางศาสนาและพิธีกรรม--ไทย (ภาคเหนือ) วัฒนธรรมไทย (ภาคเหนือ) ไทย (ภาคเหนือ)--ความเป็นอยู่และประเพณี เป็นต้น ส่งผลให้บรรณารักษ์ไม่สามารถกำหนดหัวเรื่องทางด้านล้านนาให้กับทรัพยากรสารสนเทศล้านนาได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม และผู้ใช้ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่ตรงตามความต้องการได้ ดังนั้นเพื่อให้การเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บรรณารักษ์ควรศึกษาและรวบรวมคำศัพท์จากหนังสือหรือเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับล้านนา เพื่อพัฒนาหัวเรื่องทางด้านล้านนาให้สอดคล้องกับความต้องการของบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานด้านวิเคราะห์และจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศและผู้ใช้ให้มากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันบริการสารสนเทศและบรรณารักษ์ที่สามารถนำหัวเรื่องทางด้านล้านนาไปใช้เป็นทางเลือกในการกำหนดหัวเรื่องสำหรับทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาด้านล้านนา และนำไปใช้ในการให้บริการสืบค้นสารสนเทศล้านนา ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือชี้แนะแหล่งในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ส่วนผู้ใช้ก็สามารถเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาได้อย่างสะดวก รวดเร็วและได้สารสนเทศที่ตรงตามความต้องการ ซึ่งพบว่ามีนักวิจัยหลายท่านดำเนินการพัฒนาหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาวิชาเฉพาะต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด และแก้ไขปัญหาในการให้หัวเรื่องของบรรณารักษ์ เช่น หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิชาบัญชี (อรชร โอทองคำ, 2550) หัวเรื่องภาษาไทยด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (สุทธารัตน์ คำโสภา, 2550) หัวเรื่องภาษาไทยทางการท่องเที่ยว (สมหมาย เทียงในญาติ, 2550) การกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยด้านวัฒนธรรมล้านนา (ฌักทรี ฉิมพาลี, 2560) การรวบรวมและการวิเคราะห์หัวเรื่องสมุนไพรไทย (ชลวิทย์ จิตมาน, 2561) เป็นต้น

2) การใช้เครื่องมือในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ใช้ฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) เป็นเครื่องมือในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา มากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า ระบบฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกประเด็น ส่งผลให้ได้รับข้อมูลที่ตรงประเด็น ตรงตามความต้องการ รวมทั้งยังได้รับข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถืออีกด้วย ด้านวิธีการกำหนดคำค้น พบว่าผู้ใช้ใช้วิธีการกำหนดคำค้นด้วยตนเองจากเขตข้อมูลคำสำคัญ (keyword) เช่น จารึกล้านนา เครื่องแต่งกายล้านนา ศาสนาคริสต์เชียงใหม่ เศรษฐกิจในล้านนา ดนตรีล้านนา คำขอ พิธีสืบทอด เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะเป็นคำเฉพาะเจาะจง จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่นิยมใช้ฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) เป็นเครื่องมือในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เนื่องจากฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ สามารถสืบค้นได้มากกว่า 1 เขตข้อมูล ได้แก่ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง

คำสำคัญ และหัวเรื่อง ส่งผลให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็วโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ อีกทั้งสถาบันบริการสารสนเทศยังได้ทำการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศล้านนาที่มีคุณภาพมาจัดเก็บไว้ในรูปของฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) จึงทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ นอกจากนี้ผู้ใช้นิยามค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาด้วยวิธีการกำหนดคำค้นด้วยตนเอง โดยใช้คำค้นที่มีลักษณะเป็นคำสำคัญ คำศัพท์อิสระเป็นภาษาธรรมชาติที่ผู้ใช้คุ้นเคย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกายดาว ศรีโมรา (2541 : 93) ; นภัสกร กรวยสวัสดิ์, ลำปาง แม่ธนมาตย์, และมาลี กาบมาลา (2561 : 89) ที่พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่กำหนดคำค้นด้วยวิธีการคิดขึ้นเองมากที่สุด และนอกจากนี้ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา แวขอเหาะ และสุรชาติพิทย์ เกียรติวานิช (2555 : 56) ; ศุภวรรณ อาจกล้า (2559 : 111) ; พัทธา พนมมิตร (2560 : 94) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้คำสำคัญในการค้นคืนสารสนเทศมากที่สุด

3) คำค้นที่ใช้ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ใช้คำค้นในกลุ่มประวัติศาสตร์ เช่น จารึกล้านนา ประวัติศาสตร์เชียงใหม่ ประวัติศาสตร์เมืองลำปาง เป็นต้น มากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มวัฒนธรรมและประเพณี เช่น ยี่เป็ง ประเพณีเมืองลำปาง ประเพณีท้องถิ่นเชียงราย เป็นต้น และกลุ่มเศรษฐกิจและสังคม เช่น เศรษฐกิจในล้านนา ชุมชนลำปาง สังคมล้านนา เป็นต้น เมื่อพิจารณาคำค้นที่ใช้ค้นคืนที่ตรงกัน พบว่า เป็นคำค้นที่มีลักษณะเป็นคำเฉพาะเจาะจง ระบุพื้นที่ชัดเจน เช่น ประวัติเมืองเชียงใหม่ ประวัติศาสตร์ล้านนา สิบสองปันนา ไร่ลื้อ วิถีชีวิตล้านนา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชคธำรง จงจอหอ และมาลี กาบมาลา (2560 : 78-79) ที่พบว่าผู้ใช้บริการกำหนดคำค้นในเรื่องที่สนใจร่วมกับชื่อของเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เช่น การฟื้นฟูสภาพดิน+ปกากะญอ ข้าวสังข์หยด+พัทลุง เป็นต้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้เลือกใช้คำค้นที่มีลักษณะเป็นคำสำคัญหรือคำศัพท์อิสระ (Free term) ที่เป็นภาษาธรรมชาติ (Natural Language) เป็นคำศัพท์ที่มีความเฉพาะเจาะจงและเป็นคำศัพท์ที่ผู้ใช้คุ้นเคย ซึ่งการใช้คำค้นลักษณะนี้เปรียบเสมือนการกำหนดป้ายคำ (Tags) ตามแนวคิดปัจเจกวิธาน (Folksonomy) คือการสร้างคำ เพื่อใช้เป็นตัวแทนความรู้ในการนำทางให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและย้อนกลับมาค้นคืนสารสนเทศในภายหลังได้ (Wal, 2005 ; Noruzi, 2006 ; Steele, 2009 ; Anfinnsen, Ghinea, & de Cesare, 2011) และพบว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของต่างประเทศที่ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ป้ายคำ (Tags) ของผู้ใช้และหัวเรื่องของบรรณารักษ์ เช่น งานวิจัยของ Carman (2009 : 24-25) ที่พบว่าผู้ใช้บริการใช้ป้ายคำ บ่อยที่สุด และมีป้ายคำไม่ตรงกับหัวเรื่องของระบบหอสมุดรัฐสภา มากถึงร้อยละ 82 ป้ายคำใกล้เคียงกับหัวเรื่องของระบบหอสมุดรัฐสภา คิดเป็นร้อยละ 12 และป้ายคำตรงกับหัวเรื่องของระบบหอสมุดรัฐสภา มีเพียงร้อยละ 6 เท่านั้น งานวิจัยของ Lu, Park, & Hu (2010 : 770) พบว่ามีป้ายคำที่ไม่สามารถค้นพบในหัวเรื่องของระบบหอสมุดรัฐสภามากถึงร้อยละ 97.8 และงานวิจัยของ Rahman (2012 : 53) พบว่ามีป้ายคำไม่ตรงกับหัวเรื่องของระบบหอสมุดรัฐสภา คิดเป็นร้อยละ 46 เป็นต้น อย่างไรก็ตามคำค้นที่ผู้ใช้กำหนดขึ้นมาถือเป็นคำศัพท์ไม่ควบคุม อาจมีความแตกต่างด้านการใช้ภาษา เช่น ภาษาถิ่น ภาษาไทย เป็นต้น การใช้รูปสะกดที่แตกต่างกัน เช่น คำว คร่าว เป็นต้น และการกำหนดคำค้นไม่ตรงกับหัวเรื่อง

บรรณารักษ์เป็นผู้กำหนด จึงทำให้เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศล้านนา ดังนั้น หากมีการนำแนวคิดการพัฒนาหัวเรื่องมาใช้ควบคุมคำศัพท์ที่เกิดจากผู้ใช้ จะช่วยให้ผู้ใช้มีคำศัพท์ทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้น และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหัวเรื่องทางด้านล้านนา ให้สอดคล้องกับคำค้นที่เกิดจากผู้ใช้อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ในการเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาได้อย่างสะดวกรวดเร็วและได้สารสนเทศที่ตรงตามความต้องการมากยิ่งขึ้น

4) ปัญหาที่พบจากการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา สามารถอภิปรายผลการศึกษา 2 ด้าน ดังนี้

(4.1) ด้านการกำหนดคำค้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ประสบปัญหาในการกำหนดคำค้น เนื่องจากคำล้านนามีการใช้รูปสะกดคำที่แตกต่างกัน เช่น คำว คร่าว เป็นต้น ทำให้ผู้ใช้บริการต้องใช้รูปสะกดทั้ง 2 แบบ ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา และพบว่าผู้ใช้นิยมใช้ภาษาถิ่นและคำศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา เช่น ผีหม่องหนึ่ง ผีม้าบ้อง แกงโยะ เป็นต้น ส่งผลให้ได้ผลลัพธ์น้อยหรือไม่พบข้อมูลเลย อีกทั้งยังให้ผลลัพธ์ที่คลาดเคลื่อน เช่น กำหนดคำค้น “ตุง” แต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับเป็น “เซียงตุง” แทน ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ นอกจากนี้ผู้ใช้อาจไม่ทราบว่า จะกำหนดคำค้นใดในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงประเด็นและตรงตามความต้องการมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดหัวเรื่องให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนายังไม่ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านล้านนาทั้งหมดและยังไม่มีมีการนำเอาคำศัพท์เฉพาะด้านล้านนามาใช้เป็นจุดเข้าถึง (Access Point) หรือหัวเรื่องทางเลือก และพบว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา พนมมิตร (2560 : 94) ที่พบว่าผู้ใช้บริการประสบปัญหาในการใช้คำค้นที่เป็นคำศัพท์เฉพาะด้านผ้าล้านนา เนื่องจากคำศัพท์เหล่านั้นมีชื่อเรียกในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน และมีความคลุมเครือจากคำพ้องรูปและพ้องเสียงในภาษาไทย นอกจากนี้งานวิจัยของ รื่นฤดี ไชยวิชิตกุล (2546 : 52-55) ยังพบว่านักศึกษาขาดความรู้ในการวิเคราะห์แนวคิดหรือประเด็นหลักของเรื่องที่ต้องการสืบค้น และไม่สามารถกำหนดคำค้นให้ตรงกับเรื่องที่ต้องการได้

(4.2) ด้านการใช้เครื่องมือช่วยค้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ประสบปัญหาในการใช้เครื่องมือช่วยค้น เนื่องจากฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) ไม่สามารถรองรับผลลัพธ์ที่เป็นเฉพาะหนังสือทางด้านล้านนาได้ และฐานข้อมูลที่หน่วยงานพัฒนาขึ้นไม่สามารถระบุคำค้นที่ต้องการสืบค้นได้ ส่งผลให้ผู้ใช้อาจต้องใช้เวลาในการสืบค้นและได้สารสนเทศที่ตรงตามความต้องการน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของเครื่องมือช่วยค้น ซึ่งสถาบันบริการสารสนเทศควรพัฒนาเครื่องมือช่วยค้นที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ตามที่ให้ข้อเสนอแนะว่ามีความต้องการเครื่องมือช่วยค้นที่สามารถระบุคำค้นลงในช่องสืบค้นได้ และมีการกำหนดหัวเรื่องที่ประกอบด้วยภาษาไทยและภาษาถิ่น เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณียี่เป็ง เป็นต้น ดังนั้นสถาบันบริการสารสนเทศควรสร้างเครื่องมือช่วยค้นที่บูรณาการเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้ โดยเฉพาะแนวคิดปัจเจกวิธาน (Folksonomy) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สร้างคำศัพท์ขึ้นเอง เพื่อใช้เป็นตัวแทนความรู้ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ เมื่อผู้ใช้ออกการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศในสถาบันบริการสารสนเทศผู้ใช้งานจะสร้าง

คำค้นขึ้นมาเองซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการมากยิ่งขึ้น และพบว่าห้องสมุดทั้งในประเทศและต่างประเทศได้นำแนวคิดปัจเจกวิชามาใช้ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด โดยการนำระบบการป้ายคำ (Tag) เพิ่มลงในฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) ซึ่งเรียกว่า SOPAC (Social Online Public Access Catalog) เช่น ห้องสมุดประชาชน Ann Arbor ห้องสมุด Darien ในรัฐ Connecticut สหรัฐอเมริกา ที่อนุญาตให้ผู้ใช้กำหนดป้ายคำ และแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ และจัดอันดับ ให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดได้ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย Pennsylvania พัฒนาเครื่องมือที่เรียกว่า PennTags ที่อนุญาตให้ผู้ใช้กำหนดป้ายคำให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ บทความ และเขียนบรรณานุกรม เป็นต้น ห้องสมุดมหาวิทยาลัย Michigan พัฒนาเครื่องมือการติดป้ายคำ เรียกว่า MTags เป็นต้น ส่วนห้องสมุดในประเทศไทย ยกตัวอย่างเช่น สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้นำระบบการป้ายคำเพิ่มลงในฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ (OPAC) โดยอนุญาตให้ผู้ใช้กำหนดป้ายคำในเขียนบรรณานุกรมของห้องสมุดได้ (larissah, 2007 ; Mendes, Quinoez-Skinner, & Skaggs, 2009 ; Steele, 2009) ซึ่งการนำแนวคิดปัจเจกวิชามาใช้เป็นเครื่องมือช่วยค้น จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถกำหนดคำค้นที่เป็นคำศัพท์อิสระ เป็นภาษาธรรมชาติและเป็นคำที่ผู้ใช้คุ้นเคย รวมทั้งยังส่งผลให้สถาบันบริการสารสนเทศและบรรณารักษ์ได้ทราบคำค้นหรือคำศัพท์ที่เกิดจากผู้ใช้งานและสามารถนำข้อมูลการค้นคืนดังกล่าวไปพัฒนาเป็นหัวเรื่องที่มีภาษาธรรมชาติรวมอยู่ด้วย เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Kumbhar, 2012)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สถาบันบริการสารสนเทศควรพัฒนาเครื่องมือช่วยค้น ให้สามารถตอบสนองการเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของผู้ใช้ โดยที่เครื่องมือต้องสามารถระบุคำค้นได้ และควรสร้างความร่วมมือร่วมกันในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนา โดยที่เครื่องมือดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลเฉพาะด้านล้านนาต่าง ๆ ที่สถาบันแต่ละแห่งจัดทำขึ้น หรือจัดทำเป็นคลังข้อมูลสารสนเทศล้านนา เพื่อให้สามารถสืบค้นสารสนเทศล้านนาจากหลายฐานข้อมูลในคราวเดียวได้ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการใช้คำค้นในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของผู้ใช้ และรวบรวมคำศัพท์ทางด้านล้านนา เพื่อนำมาใช้เป็นจุดเข้าถึง (Access point) หรือเป็นหัวเรื่องทางเลือก ซึ่งจะช่วยให้บรรณารักษ์สามารถกำหนดหัวเรื่องให้แก่ทรัพยากรสารสนเทศล้านนาได้อย่างครอบคลุม และส่งผลให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. (ม.ป.ป.). **หัวเรื่องภาษาไทยออนไลน์**. สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2564, จาก<https://webhost2.car.chula.ac.th/thaiccweb/main.php>
- จามจุรี จิโนสวัสดิ์. (2560). **การจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย** (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชลวิทย์ จิตมาน. (2561). **การรวบรวมและวิเคราะห์หัวเรื่องสมุนไพรไทย** (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย คณะสถาปัตยกรรม. (2556). **ศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา**. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก<https://www.lanna-arch.net/>
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย โครงการล้านนาคดีศึกษา. (2557). **ล้านนาคดีศึกษา**. เชียงใหม่: โครงการล้านนาคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม. (2529). **สถานภาพล้านนาคดีศึกษา**. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย สำนักงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์. (2562). **Creative Lanna**. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก<https://creativelanna.cmu.ac.th/>
- โชคธำรง จงจอหอ และมาลี กาบมาลา. (2560). พฤติกรรมการแสวงหาความรู้ภูมิปัญญาข้าวไทย. **วารสารอินฟอร์เมชั่น**. 24(1), 70-89.
- ณภัทร ฉิมพาลี. (2560). **การกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยด้านวัฒนธรรมล้านนา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นภัสกร กรวยสวัสดิ์. (2559). **การบูรณาการแนวคิดของปิงเจกวิธาน (FOLKSONOMY) ในการสร้างหัวเรื่องสำหรับทรัพยากรสารสนเทศในสาขาบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์** (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นภัสกร กรวยสวัสดิ์, ลำปาง แม่นมาตย์ และมาลี กาบมาลา. (2561). พฤติกรรมการเข้าถึงสารสนเทศและการใช้คำศัพท์ในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ สาขาบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ของผู้ใช้. **วารสารสารสนเทศศาสตร์**. 36(1), 69-108.
- ประกายดาว ศรีโมรา. (2541). **การใช้รายการเข้าถึงแบบออนไลน์ของหน่วยงานสารสนเทศห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยวิเคราะห์จากบันทึกสถิติการสืบค้น** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรพรรณ จันทรแดง. (2557). **ห้องสมุดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พิพธา พนมมิตร. (2560). **การพัฒนาออนไลน์โดยความรู้ด้านผ้าล้านนา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รีนฤติ ไชยวิชิตกุล. (2546). **ความสามารถในการกำหนดคำค้นเพื่อการค้นหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ระเบียบ สุภวิสี.(2555). **แหล่งสารสนเทศสำหรับงานบริการสารสนเทศเพื่อช่วยการค้นคว้า.** นครปฐม : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัลลภา ปัญญาวงศ์. (2539). **การใช้และความต้องการสารนิเทศของนักวิจัยสายล้านนาคตศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต).** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภวรรณ อาจกล้า. (2559). **พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาต่างชาติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพร พุทธาพิทักษ์ผล, วรณัฐ สุนทรวินิต, นันทพร ธนะกุลบริภัณฑ์, พรทิพย์ สุวันทาร์ตน, ศิริิน โรจนโสธร, เครือทิพย์ เจียรณัย, และชัยวัฒน์ น่ำชม. (2553). **การจัดการสารสนเทศจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทบุรีศึกษา เพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดสู่ชุมชน.** (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมหมาย เทียงในญาติ. (2550). **หัวเรื่องภาษาไทยด้านการท่องเที่ยว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สีปาน ทรัพย์ทอง. (2558). **การจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศศาสตร์เบื้องต้น หน่วยที่ 9-15. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- สุพาร์ตน์ คำโสภา. (2550). **หัวเรื่องภาษาไทยด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรชร โอทองคำ. (2550). **หัวเรื่องภาษาไทยสาขาการบัญชี (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อังคณา แวซอเหาะ และสุธาทิพย์ เกียรติวานิช. (2555). **การค้นคืนสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- Anfinnsen, S., Ghinea, G., & de Cesare, S. (2011). Web 2.0 and folksonomies in a library context. *International Journal of Information Management*. 31, 63-70.
- Carman, N. (2009). *LibraryThing Tags and Library of Congress Subject Headings: a Comparison of Science Fiction and Fantasy Works.* (Master of thesis). Victoria University of Wellington
- Choo, C.W. (2002). *Information management for the intelligent organization: The Art of scanning the environment.* 3rd ed. Medford, N.J.: Published for the American Society for Information Science and Technology.

-
- Dewey, M. (2003). **Dewey decimal classification and relative index**. 22nd ed. Dublin, Ohio: OCLC, Online Computer Library Center.
- Kumbhar, R. (2012). **Library Classification Trends in the 21st Century**. Witney: Chandos Publishing.
- Larissah. (2007). **PennTags: University of Pennsylvania Public Library**. Retrieved December 12, 2020, from <https://larissah.wordpress.com/2007/12/06/penntags/>
- Library of Congress. (n.d.). **Library of Congress Classification Outline**. Retrieved February 19, 2021, from <https://www.loc.gov/catdir/cpsolcco/>
- Lu, C., Park, J., & Hu, X. (2010). User tags versus expert-assigned subject terms: A comparison of LibraryThing tags and Library of Congress Subject Headings. **Journal of Information Science**. 36(6), 763-779.
- Mendes, L., Quinonez-Skinner, J., & Skaggs, D. (2009). Subjecting the catalog to tagging. **Library Hi Tech**. 27(1), 30-41.
- Noruzi, A. (2006). Folksonomies: Uncontrolled Vocabulary. **Knowledge Organization**. 33(4), 199-203.
- Rahman, A.I.M. Jakaria. (2012). **Social tagging versus Expert created subject headings**. (Master of thesis). Oslo and Akershus University College of Applied Sciences
- Steele, T. (2009). The New cooperative cataloging. **Library Hi Tech**, 27(1). 68-77.
- Wal, T. V. (2005). **Folksonomy Definition and Wikipedia**. Retrieved December 12, 2020, from <http://www.vanderwal.net/random/entrysel.php?blog=1750>

**การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
**The Development of a Handbook for Activities Promoting Health
Education Learning about the Coronavirus Disease for Students in
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province**

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง¹

Wacharapatr Techawattanasiridumrong

Received: May 12, 2021

Revised: December 8, 2021

Accepted: December 14, 2021

=====

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา และ 3) ศึกษาความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ขั้นการวางแผน ระยะที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ ระยะที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์และบันทึกผล และระยะที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบวัดความรู้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จำนวน 20 กิจกรรม 2) ประสิทธิภาพการใช้กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา พบว่า (1) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) นักเรียนมีทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนมีความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้, รายวิชาสุขศึกษา, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา, โควิด 19

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University) E-mail: ananxisu163@gmail.com

Abstract

The purposes of the study were 1) to develop a manual for organizing learning activities to promote learning health education about coronavirus infection for students in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2) to study the results of learning activities to promote health education learning about a coronavirus infection, and 3) to study the awareness of perception about coronavirus. The research methods had four Phases: 1; Planning Stage, Phase 2; operational Phase 3; observation and recording stage, and Phase 4; reflection stage. This is a single-group experimental model with 30 students in Phra Nakhon Si Ayutthaya as a target group. The research instruments were questionnaires, interview forms, knowledge test. The statistics research statistics were percentage, mean, standard deviation, and dependent t-test. the results of the research were as follows: 1) A manual was provided to organize 20 activities to promote learning of health education courses on coronavirus disease 2) the effectiveness of the using activities to promote the learning of health education courses on... the disease was found. It was found that (1) students had higher level of knowledge about coronavirus disease after studying at a significant level of .01, (2) students had higher level of prevention and control skills at a significant level of .01, (3) students had higher level of awareness about Coronavirus disease even after 4 four weeks they joined the activities at a significant level of .01

Keywords: Activities to Promote Learning, Health Education Courses, Coronavirus Disease, COVID-19

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) ได้รับการประกาศให้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern : PHEIC) ซึ่งเชื้อไวรัสได้แพร่ไปยังประเทศและนานาประเทศมากมาย แม้เราจะยังไม่ทราบเกี่ยวกับต้นตอของการเกิด COVID-19 แต่เราก็ทราบว่าไวรัสชนิดนี้ถ่ายทอดผ่านการสัมผัสโดยตรงกับฝอยละออง (Droplet) จากลมหายใจของผู้ติดเชื้อที่เกิดจากการไอและจามและจากการที่บุคคลสัมผัสพื้นผิวที่มีเชื้อไวรัสบนเบื่อนอยู่แล้วไปสัมผัสบริเวณใบหน้าของตน เช่น ตา จมูกและปาก ขณะที่ COVID-19 กำลังแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องเช่นนี้สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ ลดผลกระทบของการระบาดและสนับสนุนมาตรการต่าง ๆ (กรมควบคุมโรค, 2563) การควบคุมโรคการป้องกัน COVID-19 ในเด็กและเยาวชน สถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยจะต้องมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งดูแลไม่ให้นักเรียน นักศึกษาและเจ้าหน้าที่ถูกติดเชื้อ

ติดเชื้อ COVID-19 เกิดขึ้นได้กับทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้นทางพรมแดน เชื้อชาติ ภาวะทุพพลภาพ อายุ หรือเพศสภาพ สถานศึกษาควรให้การต้อนรับและเคารพทุกคนแบบไม่แบ่งแยกและมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนการเรียนรู้สำหรับทุกคนมาตรการของสถานศึกษาจะช่วยป้องกันการแพร่เชื้อของเด็ก เยาวชนและเจ้าหน้าที่ ที่อาจได้รับเชื้อไวรัสพร้อมทั้งลดปัญหาการหยุดเรียนกลางคันของเด็กและคุ้มครองเด็กและเจ้าหน้าที่จากการเลือกปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) สอดคล้องกับแนวคิดของ เฉลิมชัย เลียงสกุล (2563) กล่าวว่า สถานการณ์ COVID-19 เราควรเปลี่ยนให้ทุก ๆ ที่กลายเป็นโรงเรียน เพราะการเรียนรู้ยังต้องดำเนินอยู่แม้เด็กเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนตามปกติ ในหลายประเทศที่ประกาศมาตรการปิดโรงเรียนรัฐบาลมักจะออกมาตรการด้านการเรียนรู้มารองรับด้วยการเรียนทางไกลรูปแบบต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเงื่อนไขความพร้อมด้านอุปกรณ์ ความพร้อมของพ่อแม่ และความพร้อมตามช่วงวัยของเด็ก สำหรับประเทศไทยความท้าทายในการเปลี่ยนครั้งนี้ไม่ใช่แค่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์ COVID-19 เท่านั้นแต่ควรเป็นการ “เปลี่ยนวิถีชีวิตให้เป็นโอกาส” ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีกว่าเดิม ดังนั้นมาตรการการเรียนรู้ของไทยจึงไม่ควรปรับแค่กระบวนการการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ต้องปรับใหญ่ทั้งระบบการเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกันและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของเด็ก

สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูงมากในการแพร่ระบาดของ COVID-19 ประกอบด้วยผู้คนจำนวนมาก ได้แก่ นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ดูแลนักเรียนและผู้ปกครองอยู่รวมกัน จึงมีความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสได้ง่ายถ้าหากจัดการไม่ดี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจการจัดการศึกษาทางไกลในสถานการณ์ COVID-19 และมีการจัดเตรียมความพร้อมก่อนการเปิดภาคเรียน หากยังมีการแพร่ระบาดที่ต่อเนื่องและหนักขึ้นก็จะมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และรวบรวมสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ไว้ใน (Office of the Basic Education Commission : OBEC) ชุดโปรแกรมและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ครบวงจรของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น Tutor ดิวฟรี.Com, E-Book เป็นต้น รวมถึงเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบเครือข่าย เพื่อรองรับการให้บริการแพลตฟอร์มการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับระบบ Digital e-Learning ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่หากสถานการณ์การแพร่ระบาดคลี่คลายลงก็จะสามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ตามปกติซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนอาจมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ผสมผสานกับการเรียนนอกระบบที่ครูผู้สอนและนักเรียนไม่ได้เผชิญหน้ากัน อีกทั้งมีการกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยมีการประเมินความพร้อมของสถานศึกษา ก่อนเปิดภาคเรียน ตรวจสอบสถานที่ ทำความสะอาดอาคารเรียน ห้องเรียน รวมไปถึงการจัดเตรียมสถานที่เพื่อเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลหรือระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) นอกจากนี้ยังมีแนวทางการเปิด-ปิดภาคเรียน มีการปรับตารางเรียนตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงการได้รับความรู้ให้ครบตามช่วงวัยของเด็กเพื่อลดการได้รับผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงให้น้อยที่สุด (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและเจ้าหน้าที่ รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน อาชีวศึกษา วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ตลอดจนหน่วยงานการศึกษาอนุกระบบ ควรให้ความร่วมมือและหาวิธีป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในสถานศึกษาอาจจะไม่เพียงพอต่อการดูแลนักเรียน นักศึกษา โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและเจ้าหน้าที่จากสถานศึกษาสามารถแนะนำ บอกต่อให้กับผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำไปปฏิบัติได้ที่สำคัญสถานศึกษาต้องเป็นกำลังสำคัญในการสื่อสารแก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งเด็กและเยาวชนในฐานะกลุ่มสำคัญที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงในชุมชน (Change Agents) ก็จะสามารถบอกต่อให้กับครอบครัวและชุมชนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บททวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์และวิเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมขององค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้รายเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

Oliva (2009) ศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของโอลิวา เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ 1) ระบบการวางแผนและออกแบบหลักสูตร 2) ระบบการใช้หลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร สำหรับระบบการวางแผนและออกแบบหลักสูตรให้มีความสำคัญกับการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และสังคม สังเคราะห์ร่วมกันแล้วกำหนดเป้าหมายของการศึกษาที่สะท้อนปรัชญาการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มากำหนดความต้องการของผู้เรียน สังคมและเนื้อหา แล้วสังเคราะห์เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เมื่อได้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และรูปแบบของหลักสูตร ส่วนระบบการจัดการเรียนการสอน เป็นระบบย่อยอยู่ภายในระบบการวางแผนและออกแบบหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การคัดเลือกยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การคัดเลือกแนวทางการประเมิน การจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกเทคนิคการประเมินผล การประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และในขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงเป้าหมายของหลักสูตรซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รูปแบบของหลักสูตร จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์การเรียนการสอนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบต่อไปและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

Bloom (1976) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยในแต่ละด้านจะมีการจำแนกระดับความสามารถจากต่ำไปถึงสูงสุด เช่น ด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ด้านจิตพิสัย เริ่มจาก การรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบ บุคลิกภาพและด้านทักษะพิสัย เริ่มจากการรับรู้ การทำตามแบบ การหาความถูกต้อง การกระทำอย่างต่อเนื่องและการกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ

Sanghi (2016) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความแตกต่างระหว่างบุคคลในการจัดการเรียนรู้ที่ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนแต่ละคน เพื่อวางรากฐานชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบและแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ผู้พัฒนาจึงควรมีข้อมูลรายบุคคลสำหรับใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนการดำเนินชีวิตของคนยุคใหม่ที่ต้องใช้ศักยภาพที่แตกต่างของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกอบอาชีพและช่วยเหลือสังคม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคล คือได้ค้นพบและเพิ่มพูนศักยภาพที่แตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น อันนำไปสู่การทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งแก่สังคมและประเทศต่อไป

Nadler and Nadler (1990) แห่งมหาวิทยาลัยจอร์จ วอชิงตัน ศึกษาความสำคัญของการฝึกอบรมและได้ใช้คำว่า “การฝึกอบรม” ในความหมายที่ว่า “การเรียนรู้ที่ได้จัดขึ้นในระยะเวลาที่กำหนดให้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานเท่าที่จะเป็นไปได้หรือเพื่อให้เกิดการเจริญเติบโตโดยทั่วไปของแต่ละบุคคล” การฝึกอบรมในที่นี้จึงหมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานที่ทำอยู่หรือสัมพันธ์กับงานที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับงานอาชีพในปัจจุบันหรือพิจารณาอีกความหมายหนึ่ง คือ การฝึกอบรม (Training) หมายถึง การมุ่งที่จะวิเคราะห์ ทำให้มั่นใจและช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของคนแต่ละคน หัวใจสำคัญของการฝึกอบรมคือทำให้บุคคล สามารถทำหน้าที่ในปัจจุบันหรือกระบวนการทำงานได้อย่างครบวงจร อย่างไรก็ตามจากการศึกษาสังเคราะห์ความหมายของการฝึกอบรม สามารถสรุปได้ว่า การฝึกอบรม (Training) คือกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และเจตคติ (Attitude) อันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น (Goldstein, 1993) การฝึกอบรมจึงเป็นโครงการที่ถูกจัดขึ้นมาเพื่อช่วยให้ทรัพยากรบุคคลมีคุณสมบัติในการทำงานสูงขึ้น สรุปได้ว่าความหมายและความสำคัญของการฝึกอบรมได้ว่า เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันเป็นการเพิ่มความสามารถในการทำงานของคนทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน รวมทั้งความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่บุคคลพึงมีต่อหน่วยงานและสิ่งอื่น ๆ ที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกัน

ผู้ปฏิบัติงาน การฝึกอบรมมีความสำคัญกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายระดับทั้งระดับองค์กรหรือหน่วยงานระดับผู้บังคับบัญชา ระดับบุคคลหรือตัวผู้เข้าอบรมเอง จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคลโดยใช้วิธีการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากประเด็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

การสังเคราะห์บทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พร บุญมี สุทธิณี มหามิตรวงศ์แสน ทิตยา กาวิละ (2561) ดนชิดา วาทินพุดพิพร และธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ (2560) วรรณกร ศิริรอด ณีภูธรากุล บึงมุ่ม และ สุวิมล พนาวัฒนกุล (2560) เอมอัชมา วัฒนบุรณนท และปณณวิทย์ ปิยะอร่ามวงศ์ (2563) อนงค์รัตน์ รินแสงปิ่น (2558) ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยนำมาสรุปและการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีความตระหนักในการรับรู้หลังผ่านการเรียนไปแล้ว 4 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 20 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 1,680 คน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสิ้น 1,700 คน (ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพเบื้องต้น (Try out) ของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสตรีอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 30 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลองในการใช้คู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ชั้นปีละ 10 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling) คือ การหาช่วงของการสุ่มคำนวณจากขนาดประชากรหารด้วยขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ $1,680 \div 30 = 56$ หมายถึง จัดเรียงแบบคละชั้นปีโดยเรียงลำดับนักเรียนที่สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมโดยเรียงลำดับที่ 1-1,680 หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการเลือกสุ่มทุก ๆ ลำดับที่ 56 จนครบ 30 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 2) อันตรายจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 3) การแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 4) การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ COVID-19 และ 5) การป้องกันและการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19

2.2 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
2. ทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
3. ความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

3. ขอบเขตแผนงานและระยะเวลาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบ่งระยะ การดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นการวางแผน (Planning) เป็นการศึกษาวิเคราะห์เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง โดยการสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นกลุ่มบุคคลผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในระยะที่ 1 ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นหลักในการสอบถามและสัมภาษณ์ คือ 1) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากนั้นนำแบบสอบถามและสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.50-1.00 ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพในด้านความตรงเชิงเนื้อหาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำแบบสอบถามและสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.97 จึงเป็นแบบสอบถามและสัมภาษณ์ที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาที่ได้จากระยะที่ 1 นี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และดำเนินการในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Acting) เป็นการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในสถานศึกษาในระยะที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และองค์ประกอบของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีองค์ประกอบดังนี้ 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2) สาระสำคัญ 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ (4 โมดูล 20 กิจกรรม) 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากนั้นนำคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคู่มือ รูปแบบของคู่มือ และตรวจสอบคุณภาพของ

เครื่องมือที่ใช้ประเมินความสอดคล้องของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จากนั้นนำคะแนนการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ พบว่า คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ผลการประเมินที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในระยะที่ 2 นี้ เพื่อให้ได้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์และบันทึกผล (Observing) เป็นการหาประสิทธิภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ การหาประสิทธิภาพเบื้องต้น (Try out) ของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 3 ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสตรีอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่ไม่ใช่อีกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 24 ชั่วโมง (รวม 20 กิจกรรม) จากนั้นนำไปหาประสิทธิภาพ (Trial run) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ที่ผู้วิจัยคัดเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 24 ชั่วโมง (รวม 20 กิจกรรม) ดำเนินการโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest Posttest Design ดังนั้นผลที่ได้จากการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในระยะที่ 3 นี้ เพื่อเป็นยืนยันถึงประสิทธิภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามตัวแปรที่ศึกษา 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2) ด้านทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา และ 3) ด้านความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนและหลังเรียน และหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ และดำเนินการในระยะที่ 4 ต่อไป

ระยะที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflecting) เป็นการศึกษาความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 4 นี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามในประเด็นความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ตามตัวแปรที่ศึกษา 1 ตัวแปร ได้แก่ ความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย

ในระยะที่ 4 นี้ เพื่อเป็นการติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนและหลังเรียน และหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 ชุด มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. แบบสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในสถานศึกษา มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อมากำหนดเป็นประเด็นคำถามในการสอบถามและสัมภาษณ์ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในสถานศึกษา

1.2 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในสถานศึกษา

1.3 สร้างแบบสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในสถานศึกษา

1.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาเนื้อหาสาระและโครงสร้างของข้อคำถาม รูปแบบของแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ตลอดจนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruency: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อคำถามตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 1.00 (ตั้งแต่ 0.5 ถึง 1.00 ถือว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรง) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

1.5 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์จัดพิมพ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

2. คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 ออกแบบโครงร่างคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีการวิเคราะห์เนื้อหาการกำหนดผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย

2.3 สร้างคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งออกเป็น 4 โมดูล จำนวน 20 กิจกรรม

2.4 นำคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณา

ความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคู่มือและรูปแบบของคู่มือ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 จากนั้นนำไปหาประสิทธิภาพเบื้องต้น (Try out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 โรงเรียนสตรีอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่ไม่ใช่งroupตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

3.2 วิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละโมดูลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 สร้างแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

3.4 นำแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จำนวน 50 ข้อ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสตรีอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่ไม่ใช่งroupตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยาก (Difficulty หรือ ค่า P) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination หรือ ค่า r) ของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาแต่ละข้อ ถ้าตอบถูกจะให้คะแนน 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบจะได้คะแนน 0 คะแนน จากนั้นนำมาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเพื่อแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยใช้เทคนิค 50% โดยแบบวัดความรู้มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-1.00

3.6 คัดเลือกแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สามารถนำไปใช้ในการทดสอบความรู้ได้ จำนวน 30 ข้อ

4. แบบวัดทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อมากำหนดเป็นประเด็นคำถามในการประเมินทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

4.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

4.3 สร้างแบบวัดทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จำนวน 40 ข้อ

4.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาเนื้อหาสาระและโครงสร้างของข้อคำถาม รูปแบบของ

แบบวัดทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ตลอดจนภาษาที่ใช้ในแบบวัดทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruency: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อคำถามตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 1.00 (ตั้งแต่ 0.5 ถึง 1.00 ถือว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรง) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

4.5 จัดพิมพ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

5. แบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

5.1 ศึกษาการสร้างแบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในประเด็นหลักคือความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา เพื่อเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม

5.2 สร้างแบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1967) จำนวน 20 ข้อ

5.3 นำแบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของแบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จากนั้นนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.4 นำแบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสตรีอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2563 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2564

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เก็บข้อมูลกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 20 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามและสัมภาษณ์กลับคืนมา จำนวน 20 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. ก่อนการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมรับทราบ

5. ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ และแบบวัดทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จำนวน 40 ข้อ กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน

6. หลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา จำนวน 30 ข้อ (ซึ่งเป็นแบบวัดความรู้ฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน)

7. หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการติดตามผลหลังการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นไปแล้ว 4 สัปดาห์ โดยใช้แบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ทำการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยมีข้อคำถามที่ใช้ในการสอบถามจำนวน 20 ข้อ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency: IOC)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในสถานศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การหาคุณภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การหาค่าความยากง่ายของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีค่าความยากไม่เกิน 1 แต่ค่าที่ยอมรับได้จะอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ถ้าแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาไม่มีค่าเกิน 0.80 แสดงว่าแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีค่าความง่ายมากเกินไปต้องตัดออกหรือปรับปรุงใหม่ แต่ถ้าแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีค่าต่ำกว่า 0.20 ถือว่าแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีความยากเกินไปต้องตัดออกหรือปรับปรุงเช่นเดียวกัน

5. การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาและทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาก่อนเรียน หลังเรียน และระยะการติดตามผลหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ โดยการทดสอบค่าที (Dependent t-test)

6. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาและนำเสนอข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7. การวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในแบบสอบถามและสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นกลุ่มบุคคลผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่ปฏิบัติงานเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุศึกษาและพลศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 สอนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ส่วนผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุศึกษาและพลศึกษา จำนวน 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ครูส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและบูรณาการ เช่น การพัฒนาคู่มือการฝึกอบรม การพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นต้น 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาให้กับครูผู้สอนรายวิชาสุศึกษาและพลศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนหรือสถานศึกษาควรมีการจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาประกอบการจัดการเรียนการสอนหรือใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ครูผู้สอนรายวิชาสุศึกษามีการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน และ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการกำกับและติดตามผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ COVID-19 และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความชัดเจน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์จากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุศึกษาและพลศึกษา มาใช้ในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจัดทำโครงร่างคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องและปรับปรุงแก้ไขโดยได้กำหนดเนื้อหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา โดยเน้นกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 โมดูล 20 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 สวัสดิโควิด-19 กิจกรรมที่ 2 โควิดในความคิดของเรา กิจกรรมที่ 3 การเดินทางของโควิด กิจกรรมที่ 4 ผู้พิชิตเชื้อโรคตัวร้าย กิจกรรมที่ 5 สบู่กำจัดไวรัสได้อย่างไร กิจกรรมที่ 6 มาล้างมือกันเถอะ กิจกรรมที่ 7 เมื่อคุณป่วย กิจกรรมที่ 8 ครอบครัวของเรา กิจกรรมที่ 9 ไวรัสความเร็วสูง กิจกรรมที่ 10 อยู่บ้านสกัดโควิด กิจกรรมที่ 11 เราสู้กันอย่างไรรอบนี้ กิจกรรมที่ 12 ระบาดทั่วทิศ กิจกรรมที่ 13 ความรู้สึกในใจ กิจกรรมที่ 14 ชีวิตวิถีใหม่ กิจกรรมที่ 15 ชุมชนปลอดภัย กิจกรรมที่ 16 เช็กก่อนเชื้อซัวร์ก่อนแชร์ ภาค 1 กิจกรรมที่ 17 เช็กก่อนเชื้อ ซัวร์ก่อนแชร์ ภาค 2 กิจกรรมที่ 18 รู้เขารู้เรา

กิจกรรมที่ 19 กำลังใจ และกิจกรรมที่ 20 จำขึ้นใจ ส่วนองค์ประกอบของคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2) สารสำคัญ 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ (4 โมดูล 20 กิจกรรม) ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมตามคู่มือ จำนวน 24 ชั่วโมง 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.2 ผลการนำคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ผู้วิจัยได้นำไปศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการใช้คู่มือโดยผู้วิจัยและวิทยากรบูรณาการทุกฝ่ายเข้ามาเป็นวิทยากร มีการประชุมร่วมกันเพื่อศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาของคู่มือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สื่อประกอบการจัดกิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรม จากนั้นนำไปทดลอง (Try out) ใช้คู่มือกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสตรีอ่างทอง หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการกับนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในระดับมาก ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการ (Try out) กับมาประชุมร่วมกันกับคณะวิทยากรเพื่อร่วมกันอภิปรายและเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ดำเนินไปในแต่ละโมดูลจากคณะวิทยากร รวมทั้งสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมได้พบปัญหาและอุปสรรคในการนำคู่มือไปใช้และนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2. การศึกษาผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ผลการประเมินด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนและหลังเรียน และหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ ผลการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	10.13	2.47	12.185***	<0.000
หลังเรียน	30	15.47	1.07		

*** $p < .001$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07 สูงกว่าก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.47 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนเรียนและหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	10.13	2.47	13.820***	<0.000
ระยะติดตามผล 4 สัปดาห์	30	15.67	1.21		

***p<.001

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.21 สูงกว่าก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.47 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2.2 ผลการประเมินด้านทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนและหลังเรียน และหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ ผลการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	11.77	3.07	-8.237***	<0.000
หลังเรียน	30	16.53	1.01		

***p<.001

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนด้านทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 สูงกว่าก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.07 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนเรียนและหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	11.77	3.07	-7.877***	<0.000
ระยะติดตามผล 4 สัปดาห์	30	18.53	1.60		

***p<.001

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.60 สูงวก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.07 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3. การศึกษาความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของนักเรียนใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 ผลการประเมินความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนและ หลังเรียน และหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ ผลการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 5 และ 6

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	4.37	0.77	-3.521***	<0.000
หลังเรียน	30	4.55	0.51		

***p<.001

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 สูงวก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ก่อนเรียนและหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	4.37	0.77	-8.316***	<0.000
ระยะติดตามผล 4 สัปดาห์	30	4.59	0.54		

***p<.001

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 สูงวก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน กิจกรรมเน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ทำให้กิจกรรมเต็มไปด้วยความตื่นเต้น วิทยากรที่มาให้ความรู้จะต้องมีความรู้เฉพาะในเนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ส่งผลให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนมีคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07 สูงวก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.47 และมีคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.21 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และด้านทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 สูงวก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.07 และคะแนนหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.60 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ส่วนความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา นักเรียนมีความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 สูงวก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 และหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 สูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

อภิปรายผล

1. การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 โมดูล 20 กิจกรรม ซึ่งคู่มือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจะมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2) สารสำคัญ 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ (4 โมดูล 20 กิจกรรม) 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเป็นฐานการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 4 โมดูล โดยจัดกิจกรรมในลักษณะค่ายฝึกอบรม มีกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมค่ายฝึกอบรม จำนวน 4 วัน มีจำนวนชั่วโมงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 24 ชั่วโมง แต่ละวันจะจัดกิจกรรม 2 โมดูล จนครบ 4 โมดูล (20 กิจกรรม) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาให้กับนักเรียน รูปแบบการจัดกิจกรรมมีการบูรณาการผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาด้วยกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สามารถนำคู่มือไปใช้ในการจัดกิจกรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์รัตน์ รินแสงปิ่น (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนานักกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับแกนนำเด็กและเยาวชนตำบลหลวงใต้ ได้ข้อค้นพบว่า การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนตำบลหลวงใต้ โดยประเมินผลการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และติดตามผลจากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนต่อการอยู่ร่วมกับชุมชนอย่างสร้างสรรค์และแนวทางการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะชีวิตในด้านประสบการณ์ การสะท้อนความคิดเห็นและถกเถียง เข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดในเชิงบวก การลงมือทดลองถูกในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และประยุกต์การเรียนรู้แก้ปัญหาเกี่ยวกับภาวะความเครียดจากกิจกรรม ซึ่งการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้จึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนเชื่อมโยงทักษะชีวิตให้สามารถพัฒนาตนเองกับชีวิตจริงอย่างมีคุณค่าและดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ในระดับมากที่สุดจากค่าเฉลี่ย 4.62 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนชิตา วาทีนพุฒพร และธีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมความรู้ทางสุขภาวะให้แก่แรงงานข้ามชาติ ได้ข้อค้นพบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความรู้ทางสุขภาวะให้แก่แรงงานข้ามชาติ (Migrant Health Literacy Model: MHL Model) มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ (4) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ทั้งนี้ การพัฒนารูปแบบนี้เป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันภายใต้ 4 ระบบสนับสนุนในชุมชน ได้แก่ ระบบการศึกษา ระบบสุขภาพ ระบบสังคมและสิ่งแวดล้อม และระบบวัฒนธรรม ในแผนการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพให้แก่แรงงานข้ามชาติได้แบ่งหน่วยการเรียนรู้ออกเป็น 5 หน่วย ได้แก่ การเข้าถึงองค์ความรู้และการบริการทางสุขภาพ การทำความเข้าใจองค์ความรู้ทางสุขภาพ การประเมินองค์ความรู้ทางสุขภาพ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางสุขภาพ และการสื่อสารองค์ความรู้ทางสุขภาพ

2. การศึกษาผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาดูแบบ 2 ตัวแปร ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ตัวแปรที่ 1 ด้านความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา พบว่า นักเรียนมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหลังเรียนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรที่ 2 ด้านทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา พบว่า นักเรียนมีทักษะการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีคะแนนหลังเรียนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณกร ศรีรอด ภัฏฐากุล บึงมม และสุวิมล พนาวัฒน์กุล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การป้องกันและควบคุมโรคระบาดในชุมชนสำหรับผู้ใหญ่บ้านโดยใช้ชุดฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ BBL : กรณีศึกษาผู้ใหญ่บ้าน ต.เสือเพลอ อ.กมลาไสย จ.อุตรธานี ได้ข้อค้นพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เรื่องการป้องกันและควบคุมโรคระบาดในชุมชน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบ BBL มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.64 หมายความว่า ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการป้องกันและควบคุมโรคระบาดในชุมชน เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 64.48

3. การศึกษาความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาดูแบบ 1 ตัวแปร ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ตัวแปรที่ 3 ด้านความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา พบว่า นักเรียนมีความตระหนักในการรับรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาหลังเรียนและหลังเรียนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้ว 4 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พร บุญมี สุทธิณี มหามิตร วงศ์แสน และทิตยา กาวิละ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ การรับรู้และความตระหนักต่อการจัดการความเสี่ยงและความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา ได้ข้อค้นพบว่า 1) ระดับความรู้ การรับรู้ และความตระหนักของกลุ่มประชากร ต่อการจัดการความเสี่ยงและความปลอดภัยของ อยู่ในระดับมาก ($\mu=31.54$, $\sigma=3.43$), ($\mu=3.85$, $\sigma=0.49$), ($\mu=4.19$, $\sigma=0.42$) 2) ความรู้ การรับรู้ และความตระหนักของกลุ่มประชากรต่อการจัดการความเสี่ยงและความปลอดภัยของผู้ป่วยมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความรู้ การรับรู้ ความตระหนักของกลุ่มประชากรต่อการจัดการความเสี่ยงและความปลอดภัยของระหว่างกลุ่มประชากรแต่ละชั้นปี

มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมอัชมา วัฒนบุรานนท์ และปณณวิษญ์ ปิยะอร่ามวงศ์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการ เรียนรู้สุขศึกษาในโรงเรียนภายใต้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19): แนวคิดและแนวปฏิบัติ ได้ข้อค้นพบว่า ควรจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับนักเรียน ได้แก่ 1) อาสาสมัคร นักเรียน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ อาสาสมัครนักเรียนป้องกัน COVID-19 และอาสาสมัครนักเรียน สื่อข่าวสาร COVID-19 โดยกลุ่มแรกทำหน้าที่ช่วยเหลือครูในการเผยแพร่ข้อมูล ออกแบบและ จัดทำสื่อในการให้ความรู้และรณรงค์เพื่อป้องกันโรค ส่วนอาสาสมัครนักเรียนกลุ่มที่ 2 ทำหน้าที่ ติดตามสถานการณ์ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโรค ตรวจสอบแหล่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งต่อให้กับ อาสาสมัครนักเรียนป้องกัน COVID-19 เพื่อนำไปจัดทำสื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากครูผู้รับผิดชอบ 2) การแนะนำสุขภาพ เป็นการทำให้มี ผู้เชี่ยวชาญ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้คำแนะนำ ค่าปรึกษาและมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อศึกษาต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นและหารือกับผู้ปกครอง ของนักเรียน ส่วนแนวคิดและแนวปฏิบัติดังกล่าวจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด ตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพและป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมโดยใช้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาครั้งนี้ ควรศึกษาและวางแผนการนำไปใช้ในแต่ละโมดูลเนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ จะมีลักษณะเป็นกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติหรือ Workshop มีจำนวนมากและต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรม ดังนั้นจึงควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้มากกว่านี้หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นระยะ
2. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาหรือบุคลากรหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาทุกสังกัด ควรจัดทำเป็นนโยบายในการนำคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาไปใช้ในลักษณะของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือสอดแทรกในรายวิชาในแต่ละหลักสูตร แต่ไม่ให้เกิดความขัดแย้งหรือกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาหลักเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการป้องกันและความคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในระยะยาว ภายหลังจากที่ครูผู้สอนได้นำคู่มือการจัดกิจกรรมไปใช้เพื่อศึกษาว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้คู่มือมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร
2. ควรมีการพัฒนากิจกรรมเสริมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาเสริมหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนและประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทุกระดับชั้น

สายการอ้างอิง

- การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กระทรวง. (2563). **กิจกรรมส่งเสริมไอซีทีในการเรียนรู้ เรื่อง COVID-19 สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานประสานงานโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ควบคุมโรค, กรม. (2563). **แนวทางการบริหารจัดการการควบคุมโรคในสถานการณ์ที่กักกันซึ่งทางราชการกำหนด**. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข
- เฉลิมชัย เลียงสกุล. (2563). **การศึกษาในยุค COVID-19**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยเสนาธิการทหาร.
- ดนชิดา วาทินพุมพร และธีรศักดิ์ อุ่ณอารมย์เลิศ. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพให้แก่แรงงานข้ามชาติ. **วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ**. 10(1), 502-518.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พร บุญมี สุทธิณี มหามิตร วงศ์แสน และ ทิตติยา กาวิละ. (2561). ความรู้ การรับรู้และความตระหนักต่อการจัดการความเสี่ยงและความปลอดภัยของผู้ป่วยในนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา. **วารสารการพยาบาลและการศึกษา**. 11(3), 112-124.
- วรรณกร ศรีรอด ณีฐฎากุล บึงมุ่ม และ สุวิมล พนาวัฒน์กุล. (2560). **การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การป้องกันและควบคุมโรคระบาดในชุมชนสำหรับผู้ใหญ่บ้านโดยใช้ชุดฝึกทักษะ ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ BBL: กรณีศึกษา ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลเสือพลอย อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี**. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 2 “การวิจัย 4.0 เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. (น.233-243). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. (2563). **ข้อมูลสารสนเทศนักเรียน. พระนครศรีอยุธยา : (เอกสารอัดสำเนา).**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **แนวทางปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด (COVID-19)**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- อนงค์รัตน์ รินแสงปิ่น. (2558). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับแกนนำเด็กและเยาวชนตำบลหลวงใต้. **วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต**. 5(1), 1-24.
- เอมอัชมา วัฒนบุรณานท์ และปณณวิทย์ ปิยะอร่ามวงศ์. (2563). **การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาในโรงเรียนภายใต้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19): แนวคิดและแนวปฏิบัติ**. **วารสารสถาบันบาราศนราดรุณ**. 14(3), 192-202.
- Bloom, B. S. (1976). **Human characteristic and school learning**. New York : McGraw-Hill.

- Goldstein, I. L. (1993). **Training in organizations: Need assessment development and evaluation** (3rd ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/ Cole.
- Likert, R. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. New York : Wiley & Son.
- Nadler, L. & Nadler, Z. (1990). **The handbook of human resource development** (2nd ed.). Toronto: John Wiley & Sons.
- Oliva, P. F. (2009). **Developing the Curriculum** (7th ed.). Boston : Allyn and Bacon.
- Sanghi, S. (2016). **The handbook of competency mapping: understanding, designing and implementing competency models in organizations**. India : SAGE.

การวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการผลิตซ้ำตำนานอินทกนิ Analysis of the Cultural Communication to Reproduce the Inthakin Legends

ลัดดา จิตตคุตตานนท์¹
Ladda Chittakuttanon

Received: June 15, 2021

Revised: March 29, 2022

Accepted: April 7, 2022

=====

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการผลิตซ้ำตำนานอินทกนิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทกนิทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา ศึกษาการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความหมายของตำนานอินทกนิที่ปรากฏในตำนานอินทกนิชุดต่าง ๆ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทกนิ ๆ โดยใช้แนวคิดประเพณีการเลือกสรร (Tradition of Selection) ของ Raymond Williams เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ผลจากการวิจัยพบว่า ตำนานอินทกนิของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตำนานสุวรรณคำแดง ตำนานอินทกนิฉบับสมโภช 600 ปี พระธาตุเจดีย์หลวง และตำนานอินทกนิตามคำบอกเล่ามีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหาสาระเพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ที่อยู่เบื้องหลังของผู้สร้างตำนาน โดยตำนานอินทกนิทั้งสี่ชุดถูกสร้างให้เปลี่ยนแปลงไปในเรื่องของชาวเมือง ผีร้าย สถานที่ที่เกี่ยวข้อง การแสดงความไม่เคารพสักการะ กุมภัณฑ์สองตนและเสาอินทกนิ ผู้บอกรื้อการสร้างเสาอินทกนิ และวิธีการสร้างเสาอินทกนิ และปัจจัยด้าน ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร สาร และสื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทกนิ

คำสำคัญ: การสื่อสาร, การสื่อสารเชิงวัฒนธรรม, ตำนานอินทกนิ, การผลิตซ้ำ, การผลิตซ้ำตำนานอินทกนิ

Abstract

The research of Analysis of the Cultural Communication to Reproduce the Inthakin Legends was a qualitative research based on the survey with 4 Inthakin

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์บูรณาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ (Assistant Professor in Integrated Communication, Faculty of Liberal Arts, Maejo University, Chiangmai) Email: ladda2515@hotmail.com

legends. The objectives were to study the changes of Inthakin Legends both in form and content, to study the existence and change meaning of 4 Inthakin Legends, and to study the factors that affect the existence and change meaning of Inthakin Legends. By using the concept of Tradition Selection of Raymond Williams guide in the analysis, the research results show that Inthakin Legend Story created by The Tourism Authority of Thailand, Suwankhamdang Legend, 600 year celebration of Pha That Jedi Luang of Inthakin Legend and Oral History of Inthakin Legend have changed in both form and content to be consistent with the interests of the creators behind the legend. 4 Inthakin Legends have changed the essential contents such as following: townspeople, evil ghosts, the relevant location, the irreverence of two giants and Sao Inthakin, moreover, the name of people who build up Sao Inthakin and the method of building have also been changed. Therefore, senders, receivers, messages and medium are factors of existence that change the meaning of Inthakin Legend.

Keyword: Communication, Cultural Communication, Inthakin Legends, Reproduce, The Reproduction of Inthakin Legends

unnā

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีความยิ่งใหญ่ในด้านวัฒนธรรมและประเพณีมาตั้งแต่อดีต จวบจนปัจจุบันถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมประเพณีล้านนาที่คนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างก็ต้องการเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีประจำท้องถิ่นที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต ทั้งนี้วัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของ อาชีพ ความเชื่อ และความศรัทธาในศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาหลักของประชาชนส่วนใหญ่ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้จังหวัดเชียงใหม่มีเอกลักษณ์ความหลากหลาย มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจและศึกษาค้นคว้า ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมด้านภาษา การแต่งกาย การแสดงศิลปหัตถกรรม และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ สังคม อุดมคติและความเชื่อ การปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างของคนในจังหวัดเชียงใหม่จะคำนึงถึงความเป็นสิริมงคล สวัสดิภาพ การเคารพต่อสถานที่และบุคคลเป็นสำคัญ ดังที่ปรากฏในงานประเพณีต่าง ๆ (การศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่, 2536: 54)

ประเพณีบูชาอินทขิลเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีอายุยาวนานมากกว่า 1,000 ปี และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่เหมือนกับการบูชาเสาหลักเมืองในจังหวัดอื่นของประเทศไทย คือ การใส่ขันดอก เพื่อสักการะเสาอินทขิลซึ่งเป็นเสาหลักเมืองศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยปกป้องคุ้มครองเมืองเชียงใหม่ให้รอดพ้นจากภัยพิบัตินานัปการ จากเอกลักษณ์อันโดดเด่นผนวกเข้ากับ ความเชื่อที่ยึดถือกันมานานนับพันปี ส่งผลให้ประเพณีบูชาอินทขิลสามารถยืนหยัดและดำรงคงอยู่

คู่กับเมืองเชียงใหม่ได้จนถึงปัจจุบัน อันจะเห็นได้จากเมื่อถึงงานประเพณีในช่วงวันขึ้น 13 ค่ำเดือน 8 เหนือถึงวันแรม 4 ค่ำเดือน 9 เหนือ ซึ่งตรงกับช่วงเดือนพฤษภาคมและมิถุนายนของทุกปีจะมีประชาชนจำนวนนับแสนคนเดินทางไปวัดเจดีย์หลวงวรวิหารเพื่อสักการะเสาอินทขิลสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองเชียงใหม่ที่วิหารอินทขิล เพราะต่างมีความเชื่อว่าเสาอินทขิลมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ช่วยดลบันดาลให้บ้านเมืองอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขและฝนตกต้องตามฤดูกาล (สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร, 2539: 5) แต่เนื่องจากประเพณีบูชาอินทขิลผ่านช่วงระยะเวลาที่ยาวนานมากทำให้ในปัจจุบันประเพณีบูชาอินทขิลถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคมร่วมสมัย ซึ่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหาของงานประเพณีบูชาอินทขิลได้ปรากฏให้เห็นชัดในงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการดำรงอยู่และสืบทอดประเพณีบูชาอินทขิลที่แสดงให้เห็นว่า พิธีกรรมในงานประเพณีบูชาอินทขิลได้มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมในแต่ละยุคสมัยตลอดช่วงเวลากว่า 1,000 ปี ซึ่งสามารถแบ่งยุคการเปลี่ยนแปลงของประเพณีได้เป็น 3 ยุคด้วยกันคือ ยุคดั้งเดิม (ยุคอดีตจนถึงยุคก่อนตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศพม่า) ยุคฟื้นฟู (ช่วงย้ายเสาอินทขิลไปประดิษฐานที่วัดเจดีย์หลวง (ยุคพระเจ้าแก้ววิไล) - ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง) และยุคปัจจุบัน (ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนถึง ปัจจุบัน) (ลัดดา จิตตคุตตานนท์, 2552: บทคัดย่อ)

นอกจากนี้จากการศึกษาประเพณีบูชาอินทขิลในเชิงลึก ผู้วิจัยพบว่าตำนานอินทขิลถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเพณีบูชาอินทขิลดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน การศึกษาด้านอินทขิลจึงนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง และเมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสำรวจตำนานอินทขิลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของต้นกำเนิดประเพณีบูชาอินทขิลของชาวเชียงใหม่ในเบื้องต้นนั้นพบว่า เอกสารที่เป็นตำนานอินทขิลมีมากกว่าหนึ่งชุด ตำนานแต่ละชุดถูกสร้างขึ้นโดยคนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอำนาจในการสร้างและมีพื้นที่ในการสถาปนาตำนานขึ้นมาในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งการสร้างตำนานในแต่ละช่วงเวลานั้นส่งผลกระทบต่อประเพณีบูชาอินทขิลในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการรับรู้ตำนานอินทขิลของประชาชน และด้านการถ่ายทอดตำนานอินทขิลให้ดำรงคงอยู่ในสังคมเมืองเชียงใหม่และประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์การผลิตซ้ำตำนานอินทขิลที่มีอยู่หลากหลายชุดว่า ตำนานอินทขิลได้รับการผลิตซ้ำออกมาในลักษณะใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทขิลทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา ศึกษาการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความหมายของตำนานอินทขิลที่ปรากฏในตำนานอินทขิลชุดต่าง ๆ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทขิล ผลจากการวิจัยจะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทขิลซึ่งมีประโยชน์ในด้านการถ่ายทอดตำนานอินทขิลให้กับประชาชนทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งสำหรับการปรับปรุงตำนานอินทขิลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยคำนึงถึงสิทธิของชุมชนผู้เป็นเจ้าของตำนานเป็นสำคัญ

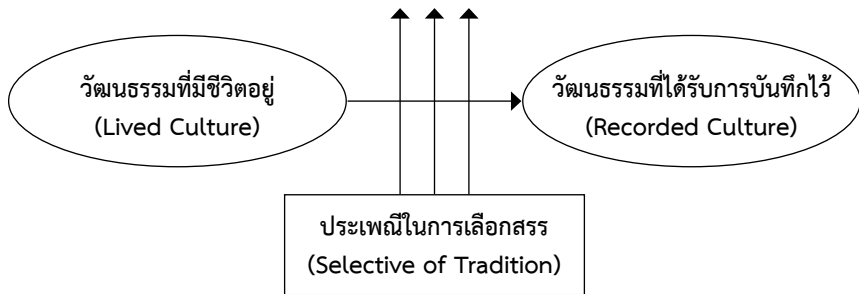

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการผลิตซ้ำด้านานอินทิล การวิเคราะห์ภายใต้แนวคิดการผลิตและการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Concept of Cultural Production and Reproduction) ผ่านประเพณีการเลือกสรร (Traditional of Selection) ของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) (อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2548: 27) ที่เห็นว่าวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตทั้งมวล (Whole Way of Life) ไม่ว่าจะเป็นชีวิตทางวัตถุ ทางปัญญา หรือทางจิตวิญญาณ และพบว่าวัฒนธรรมมีลักษณะ 2 ด้าน ด้านหนึ่งวัฒนธรรมจะบรรจุค่านิยมที่สนับสนุนให้ความชอบธรรมแก่โครงสร้างอุดมการณ์ที่มีอยู่ แต่ในอีกด้านหนึ่งวัฒนธรรมเป็นผลลัพธ์ของความพยายามร่วมกันของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ สมสุข หินวิมาน (2548: 27) ได้อธิบายแนวคิดในการศึกษาวัฒนธรรมของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์โดยสรุปได้ดังนี้

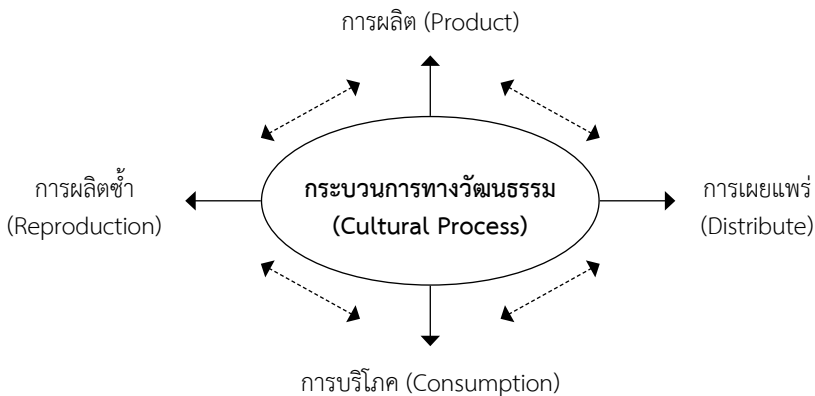
เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ปฏิเสธแนวคิดทางวัฒนธรรมกระแสหลักของกลุ่ม Leavis ในยุคนั้น ที่แบ่งระดับของวัฒนธรรมออกเป็นลำดับขั้นคือ วัฒนธรรมชั้นสูง วัฒนธรรมชั้นกลาง และวัฒนธรรมมวลชน วิลเลียมส์เห็นว่าในยุคปัจจุบันไม่มีพื้นที่เฉพาะสำหรับวัฒนธรรมหรือศิลปะของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอีกต่อไปแล้ว เพราะวัฒนธรรมและศิลปะล้วนได้รับการผลิต ลงทุน เผยแพร่ ขาย ซื้อ บริโภคและเพื่อแสวงหากำไรเหมือนกันทั้งสิ้น ดังนั้น ผลผลิตทางวัฒนธรรมทุกชนิดจึงเสมอภาคกันไปหมด ไม่มีลำดับขั้น ทั้งนี้วิลเลียมส์ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทคือ 1. วัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่ (Lived Culture) หมายถึง วัฒนธรรมทุกอย่างที่มีอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งและในสถานที่หนึ่ง และเฉพาะคนที่มีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาและสถานที่นั้นเท่านั้นจึงจะเข้าถึงหรือสัมผัสวัฒนธรรมดังกล่าวได้ และ 2. วัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ (Recorded Culture) ได้แก่ บางส่วนเสี้ยวของวัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่ในข้อที่ 1 และได้รับการบันทึกหรือผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดต่อมา ซึ่งเรียกว่า “วัฒนธรรมแห่งยุคสมัย (Culture of the Period)” หมายความว่ามีการจัดอยู่ตรงกลางระหว่างสองวัฒนธรรมนี้ซึ่งเรียกว่า “Culture of Selective Tradition” อันได้แก่ วัฒนธรรมที่ก่อตัวเป็นประเพณีในการเลือกสรรวัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่ (Lived Culture) บางส่วนมาเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ (Recorded Culture)

วิลเลียมส์เห็นว่าวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีในการเลือกสรร (Selective Tradition) กล่าวคือ ผู้คนในทุกสังคมจะมีกระบวนการจัดระบบและจัดลำดับความสำคัญของวัฒนธรรมทั้งหลายไว้ และเนื่องจากในทุกวันและในชีวิตประจำวันของคนเรามีวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา (หรือเป็นวัฒนธรรมที่มีชีวิตอยู่) แต่ประเพณีในการเลือกสรรจะทำให้หน้าที่คัดเลือกให้เฉพาะวัฒนธรรมบางอย่างเท่านั้นที่ถูกผลิตซ้ำให้มีชีวิตยืนยาวต่อไป (หรือกลายเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้) คำถามก็คือใครเป็นผู้มีอำนาจในการเลือกสรร และผลจากการเลือกสรรทำให้เกิดอะไรตามมา และที่สำคัญประเพณีในการเลือกสรรนี้มักมีผลประโยชน์บางอย่างแอบแฝงอยู่เบื้องหลังเสมอ เช่น ผลประโยชน์ทางชนชั้น ผลประโยชน์ทางสุนทรียะ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมือง เป็นต้น ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 1 แสดงแนวคิดประเพณีในการเลือกสรร (Selective of Tradition)
ของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์

วิลเลียมส์อธิบายว่า ทุกครั้งที่มีการประเพณีในการเลือกสรรเกิดขึ้นจะมีการตีความหมายใหม่ (Reinterpretation) ให้กับวัฒนธรรมที่ถูกบันทึกไว้เสมอ โดยวัฒนธรรมต่าง ๆ ล้วนถูกผลิตขึ้นอยู่ตลอดเวลาในทุกสถานที่ เช่น การเกิดความคิดใหม่ การสร้างคำใหม่ ๆ ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามหากวัฒนธรรมที่ถือกำเนิดขึ้นมาใหม่นี้ไม่ได้รับการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดในครั้งต่อไป วัฒนธรรมใหม่นั้นก็จะมีอายุเพียงสั้น ๆ แล้วสูญหายไปไม่เว้นแม้แต่วัฒนธรรมเก่าแก่ดั้งเดิมก็เป็นไปตามหลักการนี้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ทุกครั้งที่วิเคราะห์เรื่องกระบวนการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Production and Reproduction) ผ่านประเพณีในการเลือกสรรจะต้องถามเสมอว่า มีวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ถูกคัดเลือกเพื่อสืบทอดไว้ กระบวนการคัดเลือกทำอย่างไร และทำไมวัฒนธรรมดังกล่าวจึงได้ผ่านการผลิตซ้ำเอาไว้ ทั้งนี้วิลเลียมส์ได้ตั้งคำถามต่อกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Reproduction) ทั้งแบบรูปธรรม (สิ่งที่จับต้องได้ เช่น สิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ) หรือแบบนามธรรม (สิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความคิด ทศนคติ ค่านิยม) ไว้ 4 ประเด็นหลัก คือ 1. วัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ถูกผลิตขึ้นมาอย่างไร/ทำไม 2. วัฒนธรรมดังกล่าวมีการเผยแพร่ ออกไปอย่างไร/ทำไม 3. วัฒนธรรมนั้นมีการบริโภคโดยผู้คนในสังคมหรือท้องถิ่นอย่างไร/ทำไม และ 4. วัฒนธรรมนั้นได้รับการผลิตซ้ำหรือสืบทอดต่อไปอย่างไร/ทำไม สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้ (สมสุข หินวิมาน, 2548: 405)

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการผลิตและผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม
(Cultural Production and Reproduction) ของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์

ในการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ทั้งในระดับที่เป็นรูปธรรม (Visible) หรือที่เรียกว่ารูปแบบ และในส่วนที่เป็นนามธรรม (Invisible) หรือที่เรียกว่าคุณค่าหรือความหมาย วิลเลียมส์เชื่อว่าทุกครั้งที่วิเคราะห์ตัวบทในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นบทกวี นวนิยาย ละคร เพลง ศิลปะพื้นบ้าน หรือภาพยนตร์ จะมีสิ่งหนึ่งที่ซุกซ่อนอยู่ในระดับลึกใต้ตัวบทเหล่านั้น คือ โครงสร้างแห่งความรู้สึกของทั้งผู้ผลิตและผู้เสพผลงานทางวัฒนธรรม แนวคิดเรื่อง Production และ Reproduction ของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองได้ให้ความสำคัญและกล่าวว่า เมื่อมีการผลิตสิ่งใดขึ้นมาแล้วจำเป็นต้องมีการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอยู่เสมอจึงจะเป็นหลักประกันความต่อเนื่องยืนยาวของสิ่งนั้นได้ (สมสุข หินวิมาน, 2548: 405)

แนวคิดของเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยครั้งนี้เพื่อวิเคราะห์และอธิบายว่า ตำนานอินทิลที่ถูกผลิตซ้ำขึ้นมามีอย่างต่อเนื่องจากผู้คนหลายกลุ่มในหลายมิติช่วงเวลานั้นมีกระบวนการเปลี่ยนผ่านและการเลือกบางส่วนเสียเพื่อให้ตำนานคงอยู่อย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทิล เช่น ใครเป็นผู้มีอำนาจในการผลิตซ้ำตำนาน ตำนานอินทิลถูกผลิตซ้ำขึ้นมาใหม่ในลักษณะไหน และผลประโยชน์เบื้องหลังของการผลิตซ้ำตำนานอินทิลคืออะไร สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญเพราะการผลิตซ้ำตำนานอินทิลถือได้ว่ามีส่วนช่วยให้ประเพณีบูชาอินทิลสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องการผลิตซ้ำ ประกอบด้วย งานวิจัยของเพ็ญศรี จุลกาญจน์ (2540) เรื่องการผลิตซ้ำอุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของหญิงและชาย งานวิจัยของสุริยา อินทวงศ์ (2542) เรื่องกระบวนการผลิตซ้ำวัฒนธรรมของรายการที่ได้รับลิขสิทธิ์จากต่างประเทศของสถานีโทรทัศน์ยูบีซี งานวิจัยของพนิดา หันสวาสดี (2544) เรื่องผู้หญิงในภาพยนตร์: กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคมไทย งานวิจัยของศิริพร ไผศิริ (2544) เรื่องการสร้างสรรคในการผลิตซ้ำภาพยนตร์ไทย

จากตำนาน "แม่นากพระโขนง" งานวิจัยของพัชรา รุ่งสุข (2544) เรื่องวาทกรรมของนักวิจัยชาย และหญิงเรื่องเพศกับวัยรุ่นและการผลิตซ้ำของหนังสือพิมพ์ งานวิจัยของเจริญวิทย์ ฐิตวรารักษ์ (2544) เรื่องการสร้างสารสนเทศและภาพตัวแทนของชายรักชายในเว็บไซต์ไทย งานวิจัยของ กนกพรรณ วิบูลย์ศรี (2547) เรื่องการเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และหลัง สมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน งานวิจัยของกฤษณ์ คำนนท์ (2552) เรื่องการ สร้างภาพตัวแทนด้วยการแต่งหน้าเพื่อสื่อความหมายลักษณะตัวละครของละครโทรทัศน์ไทย และ งานวิจัยของธัญจิรา ศรีคำ (2552) เรื่องการสื่อสารกับการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดพิธีกรรมสามปีสี่ รวงข้าวของชุมชนไทลื้อบ้านลำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา โดยผลการวิจัยทั้งหมดแสดงให้เห็น ถึงกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมผ่านประเพณีในการเลือกสรร ซึ่งวัฒนธรรมจะถูกผลิตเพียง บางส่วนที่สำคัญ เช่น หัวใจหรือเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นต้น แล้วนำมาสื่อสารให้กับ ผู้รับสารในหลากหลายแนวทาง โดยผู้สร้างสรรค์ผลงานมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสม กับตัวเองและผู้รับสารแทนที่จะนำทุกส่วนของวัฒนธรรมมาผลิตใหม่ทั้งหมด ทั้งนี้ผลที่ได้รับจาก การผลิตซ้ำนั้นจะมีทั้งประโยชน์ในด้านดีและมีผลเสียที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ทำให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการถ่ายทอดให้เอื้อผลดีกับวัฒนธรรมให้มากที่สุด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการผลิตซ้ำตำนานอินทิล เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ 1. ตำนานอินทิลจำนวน 4 ชุด และ 2. ประชาชนในและนอกจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 6 คน เพื่อศึกษาการรับรู้ตำนานอินทิลที่ถูกเผยแพร่โดยผู้สร้างตำนานกลุ่มต่าง ๆ

ในส่วนของการวิเคราะห์ตำนานอินทิลนั้น ผู้วิจัยทำการแบ่งตำนานอินทิลออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ 1. ตำนานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตำนานสุวรรณคำแดงของสวน ไร่นา สวรรค์ และตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปี พระธาตุเจดีย์หลวง และ 2. ตำนานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ตำนานอินทิลจากคำบอกเล่าของคนในชุมชน คือ เจ้าพิธีในงานประเพณีบูชาอินทิล ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีความใกล้ชิดกับประเพณีบูชาอินทิลมากที่สุด ทั้งนี้ตำนานทั้ง 4 ชุดถูกเลือกมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์เรื่อง “พื้นที่/เทศะ” (Space) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระยะห่างของประเพณีบูชาอินทิลกับตำนานอินทิลที่ผลิตขึ้นโดยคนแต่ละกลุ่ม และแสดงให้เห็นถึงระดับของตำนานอินทิลในการเป็นตัวแทนของ วัฒนธรรมระดับชาติ (Nation Culture) วัฒนธรรมระดับจังหวัด (Provincial Culture) วัฒนธรรมระดับท้องถิ่น (Local Culture) และวัฒนธรรมระดับชาวบ้าน (Folk Culture) ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 1 จากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ตำนานทั้งสองกลุ่มโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่กำหนดขึ้นคือ

1. ด้านรูปแบบ ประกอบด้วย 1. ตำนานอินทิลที่เป็นลายลักษณ์อักษร ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์รูปแบบ คือ ที่มา ลักษณะของสื่อ เป้าหมายในการผลิต ผู้เขียนและผู้อ่าน และ 2. ตำนานอินทิลที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์รูปแบบ คือ ที่มา ลักษณะตำนาน เป้าหมายในการเล่า ผู้เล่า และผู้ฟัง

2. ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1. โครงเรื่อง และ 2. แก่นของเรื่อง

ตารางที่ 1 แสดงระดับความเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมโลกและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำนานอินทิล ระยะห่างของตำนานอินทิลที่ผลิตขึ้นจากคนแต่ละกลุ่มกับประเพณีบูชาอินทิล ระดับความเป็นทางการและลักษณะการสื่อสารของตำนานอินทิล

ตำนานอินทิล	ระดับความเป็นตัวแทน	ระยะห่าง	ระดับความเป็นทางการ	ลักษณะการสื่อสารของตำนาน
ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ระดับชาติ เป็นตำนานชุดหลัก	ไกลจาก ประเพณีมากที่สุด	มากที่สุด	เป็นลายลักษณ์อักษร (Written History)
ตำนานสุวรรณคำแดง	ระดับ จังหวัด	ไกลจาก ประเพณีมาก	มาก	เป็นลายลักษณ์อักษร (Written History)
ตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปี พระธาตุเจดีย์หลวง	ระดับ ท้องถิ่น	ใกล้ประเพณี	ปานกลาง	เป็นลายลักษณ์อักษร (Written History)
ตำนานอินทิลตามคำบอกเล่าของคนในชุมชน	ระดับ ชาวบ้าน	ใกล้ประเพณี มากที่สุด	น้อย	การบอกเล่า (Oral History)

ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความสอดคล้องของข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีการและขั้นตอนโดยเริ่มต้นจากการทบทวนเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจในตำนานอินทิล แล้วดำเนินการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ด้านรูปแบบและเนื้อหา จากนั้นทำการสรุปผลการวิจัยในส่วนของตำนานอินทิล แล้วลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลการรับรู้ตำนานอินทิลจากผู้รับสารที่เป็นทั้งคนในชุมชนและคนนอกชุมชน แล้วนำข้อมูลและรายละเอียดที่ได้ทั้งหมดมาสรุปและวิเคราะห์ผล

ผลการวิจัย

ตำนานอินทิลซึ่งมีมากกว่าหนึ่งชุดนั้นถูกสร้างขึ้นจากกลุ่มคนที่มีอำนาจและมีพื้นที่ในการสถาปนาตำนานขึ้นมาในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตำนานที่ถูกแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ ตำนานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและเขียนขึ้นเพื่อสื่อสารกับคนในและคนนอกท้องถิ่นชุมชน ได้แก่ ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตำนานสุวรรณคำแดง และตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวง และตำนานประเภทที่ไม่ได้เป็น

ลายลักษณ์อักษรซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อสื่อสารกับคนในชุมชนและคนนอกชุมชนที่เข้าไปขอความรู้ได้แก่ ตำนานตามคำบอกเล่าของคนในชุมชน ซึ่งเล่าโดยเจ้าพิธีกรรมที่มีความใกล้ชิดกับประเพณีบูชาอินทิลมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ตำนานอินทิลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทิลทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา

1.1 ผลจากการวิเคราะห์ตำนานอินทิลในส่วนของรูปแบบโดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีความเป็นตัวแทนระดับชาตินั้น ถูกสร้างขึ้นโดยคณะกรรมการจัดทำเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ต้องสร้างเนื้อหาของประเพณีเข้าอินทิลและตำนานอินทิลให้มีความยาวเพียงหนึ่งหน้าเว็บเพจเท่านั้น ทำให้ต้องตัดทอนและสรุปเนื้อหาตำนานฉบับจริงให้สั้นลง มีความกระชับมากขึ้น สามารถเรียกข้อมูลขึ้นมาอ่านได้รวดเร็ว มีการออกแบบหน้าเว็บเพจให้สวยงาม แล้วนำมาเผยแพร่บนเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในหมวดเทศกาลและงานประเพณี เขียนด้วยภาษาไทยภาคกลางในลักษณะของการเล่าเรื่องภายใต้ชื่อเรื่องว่า ประเพณีเข้าอินทิล เพื่อสร้างและดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน สิ่งเหล่านี้ทำให้ตำนานอินทิลต้องถูกตัดทอนลงคงเหลือไว้แต่ประเด็นหลักที่เป็นแก่นสำคัญของตำนานเท่านั้น ส่งผลให้ประวัติศาสตร์บางส่วนของเสาอินทิลถูกเปลี่ยนแปลงไปและผู้อ่านก็รับรู้ตำนานตามแบบที่ผู้สร้างกำหนดไว้ ผู้สร้างตำนานมีเป้าหมายในการผลิตเพื่อแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของประเทศไทย เพื่อเผยแพร่และแนะนำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณีให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าไปแสวงหาความรู้เที่ยวชมงานประเพณีบูชาอินทิล และสักการบูชาเสาหลักเมืองเชียงใหม่ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในช่วงงานประเพณีก็ตาม การเผยแพร่ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทำให้ตำนานกลายเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวในงานประเพณีบูชาอินทิล เนื้อหาของเสาอินทิลในเชิงลึกจึงไม่ได้ถูกสร้างขึ้นในตำนานชุดนี้ กลุ่มผู้อ่านตำนานคือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

1.1.2 ในส่วนของตำนานสุวรรณคำแดง ซึ่งมีความเป็นตัวแทนระดับจังหวัดมาจากตำนานพื้นเมืองล้านนาซึ่งบันทึกเป็นอักษรไทยวน โดยสงวน โชติสุขรัตน์เป็นผู้แปลแล้วถ่ายทอดโดยพยายามคงถ้อยคำ สำนวน และภาษาพื้นเมืองในรูปแบบเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด เขียนด้วยภาษาไทยล้านนา (ภาษาถิ่น) และพิมพ์เผยแพร่เป็นตัวอักษรไทยภาคกลาง เพื่อให้ผู้อ่านได้สัมผัสในความไพเราะเพราะพริ้งของภาษาเมืองเหนืออันเป็นไปตามตำนานต้นฉบับเดิม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตำนานช่วยรักษาตัวตนและเอกลักษณ์ของความเป็นล้านนาให้ปรากฏสืบต่อไป มีความยาว 44 หน้า แล้วนำไปรวมไว้ในหนังสือประชุมล้านนาไทยชุดที่ 1 ซึ่งเป็นหนังสือสารคดีทางประวัติศาสตร์ของดินแดนล้านนาไทยซึ่งประกอบด้วยเมืองเชียงราย เชียงแสน ลำพูน ลำปาง และเชียงใหม่ตั้งแต่สมัยเจ้าครองนครยุคแรกและบุคคลสำคัญต่าง ๆ ที่บุกบันต่อสู้เพื่อสร้างอาณาจักรและผืนแผ่นดินของชาวล้านนา ส่งผลให้ตำนานสุวรรณคำแดงเป็นส่วนหนึ่งที่แบ่งปันความหมายและสร้างความทรงจำร่วมกัน (Shared Memory) ให้เกิดขึ้นกับผู้อ่าน ในความเป็นเมืองแห่งล้านนาและถูกสถาปนาให้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างเมืองเชียงใหม่เพราะมีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับ

เสาหลักเมืองอันเป็นศูนย์รวมหรือหลักใจของชาวเมืองล้านนา เป้าหมายในการผลิตตำนานก็เพื่อเผยแพร่ประวัติศาสตร์การสร้างเมืองเชียงใหม่และเสาอินทขิลจึงทำให้เนื้อหาของตำนานมีรายละเอียดค่อนข้างมากเพื่อเชื่อมโยงสาระสำคัญในการสร้างเมืองเชียงใหม่นับจากอดีตกว่าหนึ่งพันปี โดยมีลักษณะการนำเสนอแบบเหตุการณ์ความสัมพัทธ์ตามห่วงเวลา (Time Series) แสดงสาเหตุของประเด็นปัญหาต่าง ๆ กลุ่มผู้อ่านจะมีลักษณะเฉพาะคือ เป็นผู้ที่สนใจใฝ่ศึกษาในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และความเป็นมาดินแดนล้านนาและเมืองเชียงใหม่อย่างจริงจัง นักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้ต้องการความรู้เพิ่มเติมด้านประวัติศาสตร์พื้นเมืองของท้องถิ่น

1.1.3 ตำนานอินทขิลฉบับสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวง ซึ่งมีความเป็นตัวแทนระดับท้องถิ่นนั้น คณะกรรมการวัดเจดีย์หลวงวรวิหารได้นำตำนานที่พระพุทธพจนวราภรณ์ (หลวงปู่จันทร์ กุสโล) อดีตเจ้าอาวาสวัดเจดีย์หลวงวรวิหารสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2496 กลับมาเผยแพร่ใหม่อีกครั้งในช่วงสมโภชพระธาตุเจดีย์หลวงมีอายุครบ 600 ปี ท่านถือได้ว่าเป็นผู้สร้างตำนานอินทขิลที่สำคัญอีกท่านหนึ่งในฐานะตัวแทนของคนในท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเจ้าของประเพณีบูชาอินทขิลเพราะเสาอินทขิลตั้งอยู่ในพุทธสถานของวัดเจดีย์หลวงวรวิหารและได้รับการทำนุบำรุงดูแลรักษาโดยคณะสงฆ์ ลักษณะของตำนานเป็นหนังสือเล่มเล็ก พิมพ์สองสีเผยแพร่ด้วยภาษาไทยภาคกลางและภาษาอังกฤษ มีภาพประกอบเรื่องราว และมีหลายหน้าทำให้น่าสนใจ รายละเอียดของตำนานได้มากขึ้น เป็นตำนานที่ท้องถิ่นให้การยอมรับ ดังจะเห็นได้จากเมื่อมีการกล่าวถึงตำนานอินทขิลในเอกสารหรืองานเขียนที่เขียนขึ้นใหม่มักจะอ้างอิงถึงตำนานอินทขิลฉบับนี้ สิ่งเหล่านี้ทำให้ตำนานอินทขิลฉบับนี้ถูกเผยแพร่ออกไปสู่ผู้รับสารอย่างกว้างขวางทั้งชาวไทยซึ่งเป็นคนในและคนนอกท้องถิ่นและชาวต่างประเทศ ผู้สร้างตำนานมีเป้าหมายที่ต้องการจะแสดงให้เห็นว่าตำนานอินทขิลมีส่วนเกี่ยวข้องกับวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ต้องการเผยแพร่ประเพณีบูชาอินทขิลและกำหนดการจัดงานประเพณีบูชาอินทขิล เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนร่วมฉลองสมโภช 600 ปี พระธาตุเจดีย์หลวง และเพื่อเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของเสาอินทขิล สาเหตุของการเกิดเสาอินทขิล และประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากการบูชาเสาอินทขิล มีกลุ่มผู้อ่านคือ ประชาชนทั่วไปทั้งภายในจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัด นักเรียน นิสิตนักศึกษาและผู้ที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

1.1.4 ตำนานอินทขิลตามคำบอกเล่า ซึ่งมีความเป็นตัวแทนระดับชุมชน มีลักษณะเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ (Oral History) ที่ถ่ายทอดสู่ผู้ฟังด้วยคำพูดของเจ้าพิธีกรรมในช่วงอบรมสมโภชเสาอินทขิล (ช่วงงานประเพณีบูชาอินทขิล) ซึ่งเป็นคนเชียงใหม่ตั้งแต่เกิด รายละเอียดของตำนานขึ้นอยู่กับตัวผู้เล่าเป็นสำคัญ โดยมีปัจจัยเรื่องของความเชื่อถือศรัทธา ความทรงจำ และประสบการณ์ เป็นตัวกำหนดรายละเอียดซึ่งอาจทำให้มีเนื้อหาบางส่วนได้รับการเสริมเพิ่มเติมหรือตัดทอนลงไปได้ตามความทรงจำและประสบการณ์ของผู้เล่า และตำนานจะถูกเล่าก็ต่อเมื่อมีผู้สนใจศึกษาไปขอความรู้เท่านั้น โดยผู้ฟังตำนานจะเป็นผู้สนใจและต้องการความรู้เกี่ยวกับเสาอินทขิลเพิ่มเติม การเล่าตำนานอินทขิลโดยผู้รู้ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั้นมีส่วนช่วยสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ของเสาอินทขิลให้เกิดขึ้นกับผู้สนใจศึกษาได้

กล่าวโดยสรุป ผู้สร้างหรือผู้เล่าตำนานถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญในการกำหนดประวัติศาสตร์ของเสาอินทขิล กล่าวคือ หากผู้สร้างหรือผู้เล่าตำนานเป็นคนในวัฒนธรรม เป็นผู้รู้จริง มีประสบการณ์ตรง และมีจิตใจใฝ่การเรียนรู้ในประวัติศาสตร์ ตำนานก็จะไม่เกิดการบิดเบือน (หรืออาจบิดเบือนไปบ้างแต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น) แต่หากถ้าผู้สร้างหรือผู้เล่าตำนานเป็นคนนอกวัฒนธรรม ไม่เป็นผู้รู้จริง โฉมหน้าของประวัติศาสตร์ก็จะแปรเปลี่ยนไปตามคุณค่าและวิถีของผู้สร้างตำนานนั้น โดยมีผู้อ่าน/ผู้ฟังเป็นกลุ่มคนสำคัญที่จะช่วยสืบทอดและดำรงรักษาตำนานอินทขิลให้คงอยู่เป็นมรดกร่วมของท้องถิ่นสืบไป

1.2 ผลจากการวิเคราะห์ตำนานอินทขิล ในส่วนของเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 ในส่วนโครงเรื่อง (Plot) ตำนานอินทขิลทั้ง 4 ชุดมีโครงเรื่องเป็นแบบเดียวกัน ประกอบด้วย การเริ่มเรื่อง การพัฒนาเหตุการณ์ในเรื่อง จุดวิกฤติ ภาวะคลี่คลายและตอนจบของเรื่อง โดยโครงเรื่องมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนี้

1.2.1.1 ความเหมือน ตำนานอินทขิลทั้งสี่ชุดมีโครงเรื่องที่แสดงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเสาอินทขิลและมีรูปแบบในการนำเสนอที่คล้ายกันเริ่มตั้งแต่ ความเป็นมาก่อนการสร้างเสาอินทขิล สาเหตุของการสร้างเสาอินทขิล วิธีการสร้างเสาอินทขิล กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเสาอินทขิล สถานที่สร้างเสาอินทขิล และพิธีกรรมสักการบูชาเสาอินทขิล โดยใช้กลวิธีการดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง คือ การเริ่มเรื่อง ขั้นตอนการพัฒนาเหตุการณ์ในเรื่อง จุดวิกฤติ ภาวะคลี่คลาย และตอนจบของเรื่อง ทั้งนี้ตำนานอินทขิลตามคำบอกเล่าจะมีรูปแบบในการนำเสนอที่แตกออกไปบ้างตามความทรงจำ ประสบการณ์ และการจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการในการนำเสนอของผู้เล่า

1.2.1.2 ความแตกต่าง ตำนานอินทขิลทั้งสี่ชุดมีความแตกต่างกันในการนำเสนอรายละเอียดของตำนานแต่ละส่วนตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ ตั้งแต่การเริ่มเรื่อง ขั้นตอนการพัฒนาเหตุการณ์ในเรื่อง จุดวิกฤติ ภาวะคลี่คลาย และตอนจบของเรื่อง ซึ่งไม่ได้ส่งผลต่อประเด็นสำคัญของประวัติความเป็นมาของเสาอินทขิล แต่ส่งผลต่อรายละเอียดที่เป็นส่วนขยายใจความสำคัญในประวัติความเป็นมาของเสาอินทขิล

1.2.2 ในส่วนแก่นของเรื่อง (Theme) ผลจากการวิจัยพบว่า ตำนานอินทขิลทั้งสี่ชุดมีแก่นของเรื่องแตกต่างกันไปตามยุคสมัยที่ตำนานถูกสร้างขึ้น โดยตำนานอินทขิลมีแก่นของเรื่องที่เหมือนกันคือ สอนและชี้ให้เห็นถึงคติทางพุทธศาสนาที่ว่า “ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว” และ “การให้ความเคารพนับถือต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ในตำนานสุวรรณคำแดงยังมีแก่นของเรื่องคือ “ธรรมะย่อมชนะอธรรม” เพิ่มขึ้นมาซึ่งไม่ปรากฏในตำนานอินทขิลทั้ง 3 ชุด โดยแก่นของเรื่องที่พบอยู่ในตำนานนั้นถือเป็นคติสอนใจผู้อ่านหรือผู้ฟังให้หวงคิดและไม่ฝ่าฝืนธรรมเนียมปฏิบัติของท้องถิ่น ตลอดจนช่วยสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้นกับเสาอินทขิลอีกด้วย

เมื่อนำตำนานอินทขิลทั้งสี่ชุดมาเปรียบเทียบพบจุดเหมือนและจุดแตกต่างกันดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบและเนื้อหาของตำนานอินทิลทั้งสิ้นชุด

เกณฑ์ในการวิเคราะห์	ตำนานอินทิลของคนกลุ่มต่าง ๆ			
	ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ตำนานสุวรรณคำแดง	ตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปี พระธาตุเจดีย์หลวง	ตำนานอินทิลตามคำบอกเล่า
1. ด้านรูปแบบ				
1.1 ที่มา	http://thai.tourismthailand.org/festival-event/content-2457	ประชุมตำนานล้านนาไทย ชุดที่ 1	วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	ความทรงจำ
1.2 ลักษณะของสื่อ (ตำนาน)	เขียนโดยใช้ภาษาไทยกลางในลักษณะของเรื่องเล่า พิมพ์เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก มีการอ้างอิงว่านำมาจากตำนานสุวรรณคำแดง	เป็นสารคดีประวัติศาสตร์ล้านนาไทย เขียนด้วยภาษาล้านนา (ภาษาถิ่น) โดยใช้ภาษาพูดปนกับภาษาเขียน พิมพ์เผยแพร่เป็นตัวอักษรไทยภาคกลาง	เป็นหนังสือเล่มเล็ก เนื้อหาภายในเล่มพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาไทย ภาคกลางและภาษาอังกฤษมีภาพประกอบเรื่องราว	เป็นเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ (Oral History) ที่ถ่ายทอดสู่ผู้ฟังด้วยคำพูด
1.3 เป้าหมายในการผลิต (เล่า)	เพื่อเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของเสาอินทิลและแนะนำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณีของภาคเหนือ	เพื่อเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของเสาอินทิล	เพื่อเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของเสาอินทิล เผยแพร่ประเพณีบูชาอินทิลและกำหนดการจัดงานประเพณีบูชาอินทิลและเพื่อร่วมฉลองสมโภช 600 ปี พระธาตุเจดีย์หลวง	เมื่อมีผู้สนใจไปขอความรู้
1.4 ผู้เขียน (ผู้เล่า)	คณะกรรมการจัดทำเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	สงวน โชติสุขรัตน์ แปลจากตำนานพื้นเมืองล้านนา	พระพุทธพจนวราภรณ์ อดีตเจ้าอาวาสวัดเจดีย์หลวง	เจ้าพิธีกรรมในงานประเพณีบูชาอินทิล
1.5 ผู้อ่าน (ผู้ฟัง)	นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ	ผู้สนใจศึกษาด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และความเป็นมาของดินแดนล้านนาไทย นักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้ต้องการความรู้ทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติม	ประชาชนทั่วไปทั้งภายในจังหวัดเชียงใหม่ และต่างจังหวัด นักเรียน นิสิตนักศึกษา และผู้ที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ	ผู้ที่สนใจและต้องการหาความรู้เพิ่มเติม

เกณฑ์ในการ วิเคราะห์	ตำนานอินทิลของคนกลุ่มต่าง ๆ			
	ตำนานอินทิลของการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ตำนานสุวรรณคำแดง	ตำนานอินทิลฉบับ สมโภช 600 ปี พระธาตุ เจดีย์หลวง	ตำนานอินทิล ตามคำบอกเล่า
2. ด้านเนื้อหา				
2.1 โครงเรื่อง	1. การเริ่มเรื่อง 2. ขั้พัฒนาเหตุการณ์ ในเรื่อง 3. จุดวิกฤติ 4. ภาวะคลี่คลาย 5. ตอนจบของเรื่อง	1. การเริ่มเรื่อง 2. ขั้พัฒนาเหตุการณ์ ในเรื่อง 3. จุดวิกฤติ 4. ภาวะคลี่คลาย 5. ตอนจบของเรื่อง	1. การเริ่มเรื่อง 2. ขั้พัฒนาเหตุการณ์ ในเรื่อง 3. จุดวิกฤติ 4. ภาวะคลี่คลาย 5. ตอนจบของเรื่อง	1. การเริ่มเรื่อง 2. ขั้พัฒนาเหตุการณ์ ในเรื่อง 3. จุดวิกฤติ 4. ภาวะคลี่คลาย 5. ตอนจบของเรื่อง
2.2 แก่นของ เรื่อง	1. ทำดีได้ดีทั่วได้ชั่ว 2. การเคารพถือ ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์	1. ทำดีได้ดีทั่วได้ชั่ว 2. การเคารพถือใน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. ธรรมะย่อมชนะ อธรรม	1. ทำดีได้ดีทั่วได้ชั่ว 2. การเคารพถือใน สิ่งศักดิ์สิทธิ์	1. ทำดีได้ดีทั่วได้ชั่ว 2. การเคารพถือใน สิ่งศักดิ์สิทธิ์

2. การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความหมายของตำนานอินทิล ผลการวิจัยพบว่า ตำนานอินทิลมีการเปลี่ยนแปลงในประเด็นสำคัญ คือ 1. การนำเสนอตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวง ทั้งในด้านโครงเรื่องอันประกอบไปด้วยการเริ่มเรื่อง ขั้การพัฒนาเหตุการณ์ จุดวิกฤติ ภาวะคลี่คลายและตอนจบของเรื่อง และแก่นของเรื่อง โดยตำนานได้นำเสนอความเป็นมาของเสาอินทิล สาเหตุของการสร้างเสาอินทิล วิธีการสร้างเสาอินทิล กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเสาอินทิล สถานที่สร้างเสาอินทิล และพิธีสักการบูชาเสาอินทิล 2. การนำเสนอตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวง แตกต่างกับตำนานสุวรรณคำแดงซึ่งให้รายละเอียดค่อนข้างมากเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมของตัวละครในตำนาน และ 3. ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวง และตำนานสุวรรณคำแดง มีความแตกต่างกับตำนานอินทิลตามคำบอกเล่า ซึ่งมีเนื้อหาค่อนข้างน้อยขึ้นอยู่กับความทรงจำของผู้เล่า ซึ่งเป็นเจ้าพิธีในงานประเพณีบูชาอินทิล ทั้งนี้ตำนานอินทิลทั้งสี่ชุดถูกสร้างให้เปลี่ยนแปลงไปในเรื่องของชาวเมือง ผิราย สถานที่ที่เกี่ยวข้อง การแสดงความไม่เคารพสักการะกุ่มกัณฑ์ของตนและเสาอินทิล ผู้บอกวิธีการสร้างเสาอินทิล และวิธีการสร้างเสาอินทิล

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทิล ผลการวิจัยพบว่า ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวง และตำนานตามคำบอกเล่า ถูกสร้างขึ้นมาจากแหล่งข้อมูลเดียวกันคือ ตำนานสุวรรณคำแดงฉบับภาษาไทยยวน จึงทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงในการถ่ายทอดแก่นของเรื่องในแต่ละช่วงเวลา แต่กลับพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเนื้อหาอันเป็นไปตามกลุ่มผู้สร้างตำนาน ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทิล ประกอบ

ด้วย 1. ผู้ส่งสาร ตำนานอินทิลถูกปรับเปลี่ยนไปตามคุณลักษณะของผู้ส่งสารหรือผู้ถ่ายทอด เช่น ผู้ส่งสารเป็นคนในท้องถิ่น เนื้อหาของตำนานก็จะให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและเรื่องราวของคนในท้องถิ่นที่พยายามนำเสนอและอนุรักษ์ประวัติศาสตร์แห่งตนเอาไว้ให้มากที่สุด หรือผู้ส่งสารเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นบุคคลภายนอกท้องถิ่น เนื้อหาของตำนานก็จะไม่นำรายละเอียดในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จึงทำให้เกิดการตัดทอนและปรับเปลี่ยนตำนานอินทิลให้สั้นลง 2. ผู้รับสาร เนื้อหาของตำนานจะมีผลต่อความรู้และความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ ดังนั้นผู้ส่งสารต้องทำการวิเคราะห์ผู้รับสารก่อนว่ากลุ่มเป้าหมายหลักคือใคร เพื่อประพันธ์เนื้อหาให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสาร เช่น ผู้รับสารเป็นนักท่องเที่ยว การเรียบเรียงตำนานต้องเรียบง่ายขึ้นแล้วเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องใช้ทักษะทางภาษามากนัก และไม่ใช้ภาษาพื้นเมือง เป็นต้น 3. สาร ประเด็นความยากง่ายและความยาวของสารมีความสำคัญต่อการคงอยู่ของตำนานอินทิลเป็นอย่างยิ่ง ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสร้างเนื้อหาของตำนานที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเนื้อหาสั้น ในขณะที่ตำนานสุวรรณคำแดงนำเสนอประวัติของเสาอินทิลด้วยภาษาที่เข้าใจยากและเนื้อหามีความยาวที่สุด 4. สื่อ คุณลักษณะของสื่อและการเลือกใช้สื่อมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงตำนานอินทิล โดยตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเผยแพร่ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต และผู้เผยแพร่เป็นคนนอกชุมชน อาจส่งผลต่อตำนานอินทิลของคนในชุมชนได้ ดังจะเห็นได้จากมีข้อมูลในตำนานหลายจุดที่ไม่ตรงกัน เช่น วิธีการสร้างเสาอินทิล หรือสถานที่ตั้งประดิษฐานเสาอินทิล เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการผลิตซ้ำตำนานอินทิล โดยนำข้อมูลที่เป็นผลการวิเคราะห์ตำนานทั้ง 4 ชุดข้างต้นมารวมวิเคราะห์กับผลจากการสัมภาษณ์ประชาชนในท้องถิ่นภายใต้กรอบทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาเชิงวิพากษ์ของ Raymond Williams ซึ่งได้อธิบายการบรรจบกันทางวัฒนธรรมว่าแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ วัฒนธรรมหลัก (Dominant) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ดำเนินอยู่ในขณะนั้น วัฒนธรรมตกค้าง (Residual) มาจากอดีตและตรงข้ามกับวัฒนธรรม และวัฒนธรรมที่ก่อขึ้นมาจากส่วนผสมของวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง (Emergent) สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. บทวิเคราะห์การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทิล

คุณลักษณะทั้ง 7 ประการในการวิเคราะห์ตำนานอินทิลซึ่งประกอบด้วย ที่มา ลักษณะของสื่อ เป้าหมายในการผลิต ผู้สร้าง/ผู้เล่า และผู้อ่านหรือฟังข้างต้นส่งผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อการสร้างตำนานอินทิลของคนทั้ง 4 กลุ่ม โดยตำนานอินทิลซึ่งมีความเป็นตัวแทนระดับชาติ คือ ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้นเป็นตำนานที่ถูกเผยแพร่บนเว็บไซต์ซึ่งง่ายและสะดวกต่อการค้นหาข้อมูลของคนในยุคปัจจุบัน และยังเป็นตำนานที่ถูกอ้างอิงว่านำมาจากคนในท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ก็ยิ่งทำให้ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้รับการยอมรับมากกว่าตำนานชุดอื่น ๆ ที่ค้นหาได้ยากกว่า ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นตำนานที่สร้างการรับรู้ประวัติของเสาอินทิลให้เกิดขึ้นกับประชาชน

ทั้งในและนอกชุมชน ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงนับได้ว่าตำนานชุดนี้เป็นตำนานกระแสหลัก เนื่องจากผลการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ตำนานอินทิลผ่านการอ่านข้อมูลในเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ตำนานในด้านรูปแบบและเนื้อหาข้างต้นมาอภิปรายตามกรอบทฤษฎีวิวัฒนาการศึกษาก็พบว่า ตำนานอินทิลทั้ง 4 ชุดมีลักษณะการพบปะกันในรูปแบบ Emergent คือ เป็นวัฒนธรรมที่ก่อตัวขึ้นมาจากส่วนผสมของวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง อันส่งผลให้เนื้อหาของตำนานเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพกาลเวลา โดยตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยถือว่าเป็นตำนานกระแสหลักที่ได้ยึดพื้นที่การรับรู้ประวัติความเป็นมาของเสาอินทิลของผู้รับสารไว้เกือบทั้งหมด ดังบทสัมภาษณ์จากนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ให้ข้อมูลที่ระบุไปในทิศทางเดียวกัน เช่น “...ถ้าถามถึงประวัติเสาอินทิลจริง ๆ ไม่รู้หรอก รู้แต่ว่าเสาอินทิลนี้พระอินทร์เป็นผู้ประทานลงมาให้ โดยให้ฝังไว้ที่กลางเมืองเชียงใหม่เพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลและทำให้บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขก็เท่านั้น...” ซึ่งการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเหมือนกับเนื้อหาที่ปรากฏในตำนานสุวรรณคำแดง ตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวง และตำนานอินทิลตามคำบอกเล่า ซึ่งสื่อความหมายว่าเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองศักดิ์สิทธิ์มีพระอินทร์ช่วยปกปักรักษาคุ้มครองดูแลรักษา

2. บทวิเคราะห์การผลิตซ้ำตำนานอินทิลของผู้สร้างตำนานกลุ่มต่าง ๆ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเสาอินทิลพบว่า เสาอินทิลมีคุณสมบัติพิเศษคือเป็นมรดกร่วมกันของคนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน และตำนานอินทิลได้ถูกผลิตซ้ำเพื่อเผยแพร่จำนวนหลายครั้ง ทำให้สังคมทั้งภายในและภายนอกท้องถิ่นมีตำนานปรากฏอยู่มากมายหลายชุด ซึ่งแต่ละชุดจะมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและต่างกันไปอันเป็นไปตามจุดยืนทางความคิดและผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้สร้างตำนาน ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้สร้างตำนานต้องต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ในการสร้างตำนานอินทิลให้ได้รับการยอมรับจนกลายเป็นตำนานกระแสหลักของคนในสังคมผ่านกระบวนการให้ความหมาย (Signification Process) เกี่ยวกับเสาอินทิลไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม อาทิเช่น การเลือกนำเสนอเนื้อหาตำนานผ่านสื่อที่แตกต่างกัน การอ้างอิงความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมหรือประเพณีในฐานะผู้ใกล้ชิดวัฒนธรรม การแปลเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษ และการเป็นเจ้าของสถานที่ตั้งเสาอินทิล เป็นต้น จากแนวคิดของ Raymond Williams เรื่องประเพณีการเลือกสรร (Tradition of Selection) ที่ระบุว่าวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกไว้ถือเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีในการเลือกสรร ซึ่งจะทำหน้าที่คัดเลือกให้เฉพาะวัฒนธรรมบางอย่างเท่านั้นที่ถูกผลิตซ้ำให้มีชีวิตยืนยาวต่อไป เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวนี้มาวิเคราะห์กับตำนานอินทิลทั้ง 4 ชุด สามารถอภิปรายในส่วนของผู้มีอำนาจในการเลือกผลิตตำนานและผลประโยชน์ที่อยู่เบื้องหลังการสร้างตำนาน ได้ดังนี้

1. ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้มีอำนาจในการผลิตซ้ำคือคณะกรรมการจัดทำเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นคนนอกชุมชนและอยู่ห่างไกลจากประเพณีบูชาอินทิลมากที่สุด คณะกรรมการฯ สร้างตำนานอินทิลบรรจุลงในเว็บไซต์เพราะต้องการสถาปนาและยกให้ประเพณีบูชาอินทิลซึ่งเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นกลายเป็น

ส่วนหนึ่งของประเพณีไทยหรือเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมไทยที่ถูกนำเสนอสู่สายตาของคนนอกชุมชนและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยใช้ตำนานอินทิลเป็นเครื่องมือเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมประเพณีบูชาอินทิลซึ่งเป็นประเพณีอันศักดิ์สิทธิ์ประจำของเมืองเชียงใหม่ และใช้ประเพณีบูชาอินทิลเป็นตัวประทับตราอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยด้านวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น และยังได้นำความศักดิ์สิทธิ์ของเสาอินทิลมานำเสนอเพื่อสร้างให้เสาอินทิลประเพณีบูชาอินทิล และวัดเจดีย์หลวงวรวิหารกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรมที่น่าสนใจเข้ามาท่องเที่ยวและศึกษาเพราะประเพณีบูชาอินทิลหรือบูชาเสาหลักเมืองเชียงใหม่เป็นประเพณีที่มีหนึ่งเดียวในประเทศไทยเท่านั้น

2. ตำนานสุวรรณคำแดง ถูกสร้างขึ้นโดยสงวน โชติสุวรรณ์ ทั้งนี้ตำนานสุวรรณคำแดงอยู่ห่างไกลจากประเพณีบูชาอินทิลน้อยกว่าตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสงวน โชติสุวรรณ์ได้ทำการแปลตำนานสุวรรณคำแดงเพราะต้องการรวบรวมตำนานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเชียงใหม่เข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ตำนานสุวรรณคำแดงมีความเป็นทางการมากเมื่อเทียบกับตำนานอินทิลอีก 3 ชุด เพราะเป็นตำนานที่ช่วยสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์และความขลังให้เกิดขึ้นกับการสร้างเมืองเชียงใหม่ ทำให้เมืองเชียงใหม่กลายเป็นเมืองที่พระอินทร์ให้ความคุ้มครอง โดยมอบเสาอินทิลให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของไพร่ฟ้าประชาชน มอบบ่อแก้ว บ่อเงิน บ่อทอง เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ตลอดจนมอบหมายให้กุมภัณฑ์สองตนคอยปกป้องคุ้มครองเมืองเชียงใหม่ให้พ้นจากภัยร้ายทุกประเภท

3. ตำนานอินทิลฉบับสมโภช 600 ปี พระธาตุเจดีย์หลวง มีระดับความห่างไกลจากประเพณีบูชาอินทิลน้อยกว่าตำนานสุวรรณคำแดงและตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประพันธ์โดยพระพุทฺธพจนวราภรณ์ (หลวงปู่จันทร์ กุสโล) เนื่องจากเสาอินทิลเป็นโบราณสถานที่ประดิษฐานอยู่ภายในวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ซึ่งท่านและคณะสงฆ์ได้ทำการดูแลมาโดยตลอด ท่านจึงเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือในการถ่ายทอดเรื่องราวของเสาอินทิล ประเพณีบูชาอินทิล และวัดเจดีย์หลวงออกสู่ผู้รับสาร โดยตำนานอินทิลฉบับนี้ถูกนำมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นว่าวัดเจดีย์หลวงวรวิหารมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองเชียงใหม่ที่สำคัญคือเสาหลักเมืองประดิษฐานอยู่ด้วย และในส่วนของกาติมพ์เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้สร้างตำนานต้องการเผยแพร่ตำนานอินทิลออกไปสู่คนนอกท้องถิ่น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นอันจะทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมวัดเจดีย์หลวงวรวิหารและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดมากขึ้น และการจัดพิมพ์ตำนานอินทิลฉบับนี้แจกเนื่องในโอกาสงานประเพณีบูชาอินทิลในช่วงสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวงเมื่อปี พ.ศ. 2538 นั้น ถือได้ว่าเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์วัดเจดีย์หลวง ประเพณีบูชาอินทิลและพระธาตุเจดีย์หลวงให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปได้เข้ามาร่วมประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในงานประเพณีบูชาอินทิล และงานประจำปีของวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร (สร้างน้ำพระธาตุ) ซึ่งทำให้วัดเจดีย์หลวงวรวิหารได้รับผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เช่น มีรายได้จากการทำบุญของประชาชนเพื่อนำไปปฏิสังขรณ์โบราณสถานและโบราณวัตถุประจำวัดให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรงและพร้อมเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้กับลูกหลานรุ่นถัดมาได้ หรือมีรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย

และชาวต่างชาติในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

4. ตำนานอินทิลตามคำบอกเล่าโดยเจ้าพิธีกรรมซึ่งเป็นคนในชุมชนและมีบทบาทสำคัญในการทำพิธีกรรมเพื่อบวงสรวงบูชาเสาอินทิล โดยตำนานอินทิลตามคำบอกเล่านี้มีระดับความห่างไกลชิดกับประเพณีบูชาอินทิลมากที่สุด เจ้าพิธีกรรมในงานประเพณีบูชาอินทิลเล่าตำนานอินทิลจากความทรงจำตามคำบอกเล่าของผู้รู้ เพื่อการสถาปนาและบอกถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเสาอินทิลให้กับผู้ฟังที่มีความสนใจเกี่ยวกับเสาอินทิล โดยมีเจตนารมณ์ที่จะเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้าร่วมและสืบสานงานประเพณีบูชาอินทิลซึ่งเป็นงานของประชาชนทุกคนในจังหวัดเชียงใหม่

จะเห็นได้ว่า ตำนานอินทิลทั้ง 4 ชุดถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้สื่อสารเรื่องราวของเสาอินทิลไปสู่คนทั้งในชุมชนและคนนอกชุมชน โดยผู้สร้างตำนานใช้พื้นที่ในการสื่อสารความหมายของตำนานอินทิลไปยังผู้รับสารกลุ่มต่าง ๆ แตกต่างกัน ทำให้เห็นมิติการต่อสู้ทางความหมายของตำนานอินทิลว่า ถึงแม้ตำนานทั้ง 4 ชุดได้นำเรื่องราวของเสาอินทิลมาจากแหล่งที่มาเดียวกัน แต่เมื่อผู้สร้างตำนานมีคุณลักษณะที่ต่างก็ทำให้เนื้อหาตำนานที่สร้างขึ้นมีความแตกต่างกันไปบ้างในส่วนของรายละเอียด แต่เนื้อหาหลักจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งตำนานแต่ละชุดจะช่วยต่อยอดและสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ให้กับเสาอินทิลเพิ่มมากขึ้น แล้วใช้ความศักดิ์สิทธิ์ของเสาอินทิลมาตอบสนองผลประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้สร้างตำนานซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอตำนานที่ต่างกันไป เช่น เสนอเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เสนอเพื่อประโยชน์ในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้กับเมืองเชียงใหม่ และเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับวัดเจ็ดยอดหลวง เป็นต้น

3. บทวิเคราะห์การพบปะกันทางวัฒนธรรมของตำนานอินทิลทั้ง 4 ชุด

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ตำนานอินทิล ข้อมูลการศึกษาบริบทชุมชน และข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่า ตำนานอินทิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นตำนานที่ได้รับการเผยแพร่ออกสู่มวลชนในระดับกว้างซึ่งแสดงให้เห็นว่าตำนานชุดดังกล่าวเป็นตำนานกระแสหลัก (Dominant) ของสังคมไทย โดยเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ระบุว่า ข้อมูลประเพณีและตำนานอินทิลมาจากสงวน ไขตีสุขรัตน์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ล้านนา การระบุข้อความดังกล่าวทำให้ตำนานมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นจนสามารถเป็นตำนานกระแสหลักของประเพณีบูชาอินทิลในสังคมไทยได้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นสิทธิชุมชนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม เช่นเดียวกับในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมาการแสวงหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมในระดับสูงโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างพากันมาเที่ยวชมในเชิงศิลปวัฒนธรรมและประเพณีล้านนา กระแสดังกล่าวได้ส่งให้เกิดแนวคิดเปิดวิหารอินทิลให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเคารพสักการะเสาหลักเมืองได้ทุกวันดังเช่นจังหวัดอื่น ๆ แทนที่จะปิดแค่ 7 วันในช่วงงานประเพณีเท่านั้น แนวคิดดังกล่าวได้รับการคัดค้านจากชาวเชียงใหม่และคนล้านนา จนในท้ายที่สุดได้ข้อสรุปร่วมกันว่าวิหารอินทิลจะเปิดเพียงแค่ช่วงงานประเพณีบูชาเสาอินทิลซึ่งมีระยะเวลาเพียง 7 วันเท่านั้น แต่ประติหารจากเดิมที่เป็นบานไม้ที่ถูกรับเปลี่ยนเป็นบานกระจกเพื่อให้ นักท่องเที่ยวเห็นเสาอินทิลที่ประดิษฐานอยู่ในวิหารอินทิลได้โดยไม่ต้องเข้าไปด้านในวิหาร และเมื่อนำตำนานอินทิลทั้งสี่ชุด

มาวิเคราะห์ร่วมกัน พบว่าตำนานทั้งสองชุดถ่ายทอดวิธีการสร้างเสาอินทขิลไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ตำนานสุวรรณคำแดงระบุว่ากุมภมณีสองตนบอกวิธีการสร้างเสาอินทขิลขึ้นใหม่ แต่ในตำนานอินทขิลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตำนานอินทขิลฉบับสมโภช 600 ปีพระธาตุเจดีย์หลวง และตำนานอินทขิลตามคำบอกเล่าได้ระบุว่าพระอินทร์เป็นผู้บอกวิธีการสร้างเสาอินทขิลขึ้นใหม่กับชาวเมือง ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมปัจจุบันยังคงมีความเชื่อเรื่องของเทพยดาอารักษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และพระอินทร์ ดังนั้นเพื่อสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ให้กับเสาอินทขิล ผู้สร้างจึงสร้างตำนานให้เสาอินทขิลผูกพันอยู่กับพระอินทร์ จนประเด็นดังกล่าวกลายเป็นเรื่องราวที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับในที่สุด ทั้งนี้ความแตกต่างในรายละเอียดของตำนานแต่ละชุดจะช่วยต่อยอดและช่วยสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ให้กับเสาอินทขิลมากขึ้นแล้วใช้ความศักดิ์สิทธิ์ของเสาอินทขิลมาตอบสนองผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตนเอง ทำให้ตำนานอินทขิลในปัจจุบันได้รับการผลิตขึ้นมาหลายชุด อันเป็นไปตามแนวคิดประเพณีการเลือกสรรของ Raymond Williams

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เน้นศึกษาการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตำนานอินทขิลในมิติช่วงเวลาต่าง ๆ ซึ่งการคงอยู่ของตำนานอินทขิลจะขึ้นอยู่กับกระบวนการถ่ายทอดและการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารเป็นสำคัญ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของตำนานอินทขิลตามองค์ประกอบของการสื่อสารแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยคือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ซึ่งการผลิตซ้ำตำนานอินทขิลให้อยู่ต่อไปในท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าว โดยผู้สร้างตำนานไม่ว่าจะเป็นคนในหรือคนนอกท้องถิ่น จะต้องให้ความสำคัญกับหลักสิทธิเจ้าของทางวัฒนธรรมในการเขียนตำนานมากกว่าการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับในการสร้างหรือผลิตซ้ำตำนานขึ้นมาใหม่ เพราะหากมีการปรับเปลี่ยนตำนานไปโดยลืมรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ยึดถือสืบทอดกันมาแล้ว อาจทำให้เกิดความเสียหายและส่งผลให้เสาอินทขิลและประเพณีบูชาอินทขิลกลายเป็นเพียงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ถูกลดคุณค่าที่แท้จริงลงไปให้เหลือแต่เพียงการเป็นวัฒนธรรมและประเพณีของชาวเชียงใหม่ที่ตอบสนองการท่องเที่ยวให้กับคนภายนอกท้องถิ่นและเน้นสร้างรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นเท่านั้น

รายการอ้างอิง

- กนกพรรณ วิบูลย์ศรีน. (2547). การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษณ์ คำนันท. (2552). การสร้างภาพตัวแทนด้วยการแต่งหน้าเพื่อสื่อความหมายลักษณะตัวละครของละครโทรทัศน์ไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่. (2536). การวัฒนธรรม. เชียงใหม่: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่.

- เจริญวิทย์ ฐิติวรารักษ์. (2544). การสร้างสรรค์และภาพตัวแทนของชายรักชายในเว็บไซต์
ไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญจิรา ศรีคำ. (2552). การสื่อสารกับการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดพิธีกรรมสามปีสี่รวงข้าวของชุมชน
ไหลือบ้านลำ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พินดา หันสวาสดี. (2544). ผู้หญิงในภาพยนตร์ : กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงใน
สังคมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชร รุ่งสุข. (2544). วาทกรรมของนักวิจัยชายและหญิงเรื่องเพศกับวัยรุ่นและการผลิตซ้ำของ
หนังสือพิมพ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี จุลกาญจน์. (2540). การผลิตซ้ำอุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของหญิงและ
ชาย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลัดดา จิตตคุตตานนท์. (2552). การวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการดำรงอยู่และ
สืบทอดประเพณีชุมชนทิล (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุสิตบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- ศิริพร ไผศิริ. (2544). การสร้างสรรค์ในการผลิตซ้ำภาพยนตร์ไทยจากตำนาน "แม่นาง
พระโขนง" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร. (2539). บันทึกประเพณีไทย ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สมสุข หินวิมาน. (2548). ทฤษฎีสำนึกวัฒนธรรมศึกษา ใน เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญา
นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุธีรา อินทรวงศ์. (2542). กระบวนการผลิตซ้ำข้ามวัฒนธรรมของรายการ ที่ได้รับลิขสิทธิ์จาก
ต่างประเทศของสถานีโทรทัศน์ยูบีซี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิเคราะห์ปัญหาและการประเมินคุณภาพการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน ด้วยเครื่องมือแปลภาษา Baidu Translate และ Google Translate¹ Problem Analysis and Quality Assessment of Translation from Thai to Chinese with Baidu Translate and Google Translate Translation Tools

กัลยา ขาวบ้านแพ้ว²
Kanlaya Khaowbanpaew

Received: May 7, 2021
Revised: March 17, 2022
Accepted: April 18, 2022

=====

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.วิเคราะห์ปัญหาการแปลไทย-จีนด้วยเครื่องมือแปลภาษา Baidu Translate และ Google Translate 2.ประเมินคุณภาพการแปลไทย-จีนของเครื่องมือทั้ง 2 ชนิด โดยประโยคตัวอย่างนำมาจากนิตยสารไทยแอร์เอเชีย ดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาการแปล คำ³ วลี และประโยค ส่วนการประเมินคุณภาพการแปลใช้หลักการแปลของเหียนฟู (严复) ในด้านสำนวนการแปลอ่านคล่อง เข้าใจง่าย กับเกณฑ์การประเมินบทแปลของ Institute of Linguist's (IOL) Diploma in Translation ในด้านการใช้คำศัพท์ สำนวนอย่างเหมาะสม บทแปลเชื่อมโยงและจัดระบบอย่างดี และความแม่นยำในการใช้เครื่องหมายวรรคตอน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบประเมินคุณภาพการแปล โดยมีอาจารย์ชาวจีน 20 คนเป็นผู้ประเมิน ผลวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาการแปลคำส่วนใหญ่เกิดจากการไม่สามารถเลือกใช้คำที่มีหลายความหมายมาแปลให้ตรงบริบทได้ ในการแปลวลีมีปัญหาการเรียงลำดับคำ การแปลประโยคความรวมมีปัญหาการใช้คำเชื่อม และเครื่องหมายวรรคตอน การเรียงลำดับ เป็นต้น ส่วนประโยคความซ้อนมักมีปัญหาการเรียงลำดับส่วนขยาย และการเลือกใช้คำกริยา ในด้านคุณภาพการแปล Baidu Translate มีคุณภาพระดับควรปรับปรุง Google Translate มีคุณภาพระดับดี ข้อเสนอแนะกรณีที่ต้องการ

¹ บทความวิจัยนี้คัดย่อมาจากงานวิจัยหัวข้อ “การวิเคราะห์ปัญหาและประเมินคุณภาพการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปลภาษาออนไลน์ Google Translate และ Baidu Translate” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

² อาจารย์ประจำสำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (Lecturer, School of Sinology, Mae Fah Luang University) E-mail: Kanlaya.kha@mfu.ac.th

³ เนื้อหาส่วนนี้ได้เผยแพร่ในรายงานการประชุมเชิงวิชาการระดับชาติ จินตศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 5 ในชื่อบทความเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบวิธีการแปล คุณภาพการแปล ข้อจำกัดและปัญหาการแปลคำวิสามานยนาม คำยืมและคำกริยาในบทความเชิงท่องเที่ยวภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปลภาษาออนไลน์ Google Translate แล้ว Baidu Translate

แปลคำวิสามานยนามด้วยการทับศัพท์ภาษาอังกฤษควรเลือกใช้ Google Translate ควรตรวจสอบคำยืมจากภาษาอังกฤษที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ควรระวังการแปลส่วนขยายกริยา การแปลประโยคความรวมควรปรับคำเชื่อมภาษาจีนให้หลากหลาย การแปลประโยคความซ้อน ควรตรวจการเรียงลำดับ การแปลตกหล่นส่วนขยาย และเลี่ยงการใช้เครื่องมือแปลประโยคความซ้อนที่มีส่วนขยายในภาคแสดง

คำสำคัญ: การแปล, ภาษาจีน, เครื่องมือแปลภาษา, แปล Baidu, แปลกูเกิ้ล

Abstract

The objectives of this research are 1) to analyze the problem of Thai to Chinese translation from the translation tools : Baidu Translate and Google Translate, and 2) to assess the quality of Thai - Chinese translation from those tools. The sample sentences were taken from Thai AirAsia magazines. To find the translation problem, the collected data in forms of words, phrases, and sentences were carefully analyzed. Then the translation principle of Yan Fu and the criteria for translation assessment of Institute of Linguist's (IOL) Diploma in Translation were used to assess the quality of translation. In addition, the questionnaire for evaluating translation quality, which were answered by 20 Chinese lecturers, was employed as a research tool. The research showed the following findings. *First*, the problem of word translation is mostly caused by the inability to use the polysemous words in the correct context. *Second*, the phrase translation problem is the word order, and *third*, the translation problem of compound sentences are the misuse of conjunctions and punctuations, and the wrong word order; while the complex sentence are the problem of modifier order and the misuse of polysemous verbs. Lastly, in terms of translation quality, Google Translate has a good quality; while Baidu Translate requires improvement. The research also suggests that Google Translate is more appropriate than Baidu Translate to transliterate the proper noun. The user should be extremely careful on the use of English borrowing words in Chinese and the verb modifiers. The variety of sentence connectors, the word order, and the missing translation of modifiers all require greater attention in sentence translation. Moreover, the translation tools are ineffective in complex sentences with predicate modifiers.

Keywords: Translation, Chinese, Translation tool, Baidu Translate, Google Translate

unนำ

ปัจจุบันผู้คนนิยมใช้เครื่องมือแปลภาษาที่เปิดให้บริการออนไลน์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพราะช่วยแปลข้อความได้เป็นจำนวนมากและรวดเร็ว ประหยัดทรัพยากรบุคคลและต้นทุนในการแปล อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแปลได้ทั้งระบบ เช่น ช่วยตรวจสอบตัวสะกด ไวยากรณ์ ศัพท์เทคนิค ผนังต้น สวัสดิ์ต้น ณ อยู่ยา (2548: 225-240) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของเครื่องมือแปลภาษาว่าเริ่มตั้งแต่ ค.ศ.1933 ได้มีการจดสิทธิบัตรเครื่องมือแปลภาษาเป็นครั้งแรกในประเทศฝรั่งเศสและประเทศรัสเซีย โดยเป็นเครื่องมือแปลภาษาแบบอิงกฎไวยากรณ์ ซึ่งการแปลวิธีนี้ยังคงต้องอาศัยมนุษย์ตรวจแก้ไข ตั้งแต่ ค.ศ.1990 เป็นต้นมาเครื่องมือแปลภาษาได้พัฒนาควบคู่กับอินเทอร์เน็ต บริษัท Google ได้เริ่มเปิดตัว Google Translate เมื่อ ค.ศ.2006 ปัจจุบันรองรับการแปลได้มากกว่า 100 ภาษา ส่วนทาง Baidu ซึ่งเป็นเว็บไซต์ให้บริการค้นหา (search engine) อันดับหนึ่งของประเทศจีนก็มี Baidu Translate ซึ่งได้เริ่มใช้เมื่อ ค.ศ. 2011 ปัจจุบันแปลได้ 28 ภาษา จะเห็นได้ว่า Google Translate เริ่มเปิดให้บริการก่อน Baidu Translate ราว 5 ปี และเริ่มใช้ระบบเดียวกันคือระบบ "Neural Machine Translation" ในช่วงเวลาที่ห่างกันราว 1 ปีครึ่ง Google Translate รองรับการแปลได้หลายภาษามากกว่า Baidu Translate ถึง 3 เท่า ดังนั้นจึงควรศึกษาว่าเครื่องมือแปลทั้งสองมีคุณภาพการแปลที่แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เครื่องมือแปลภาษาทั้งสองชนิดนี้ได้ใช้ระบบ Neural Machine Translation ซึ่งพัฒนามาจากเทคโนโลยี Machine Learning อันเป็นวิธีการทำงานที่อยู่ในกรอบ AI ซึ่งทำให้แปลภาษาได้เป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าเครื่องมือแปลภาษาจะทำงานได้ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ยังไม่สมบูรณ์ การแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปลภาษานั้นความถูกต้องแม่นยำยังไม่ดีนัก คำศัพท์ที่แปลได้มีความหมายผิดไปจากที่ต้องการจะสื่อ นอกจากนี้ยังมีการแปลผิดโครงสร้างของไวยากรณ์ และในบางประโยคผิดมาก กระทั่งไม่สามารถเดาได้เลยว่าประโยคต้นทางคืออะไร ปัญหาการแปลดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้ใช้เครื่องมือแปลภาษา และชาวไทยที่เรียนภาษาจีน ถ้าแปลภาษาโดยไม่มีการตรวจสอบความถูกต้อง และนำประโยคที่แปลผิดไปใช้ก็จะทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารเกิดความไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดได้ ส่วนผู้แปลที่ยังไม่เชี่ยวชาญ เมื่อใช้เครื่องมือแปลภาษาที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยไม่มีการตรวจแก้ไขทบทวน ก็จะทำให้งานแปลไม่มีคุณภาพ สุพรรณิ ปันมณี (2555: 271-275) ได้กล่าวไว้ว่าการที่จะได้งานแปลที่สมบูรณ์และมีคุณภาพดีนั้น ย่อมไม่อาจอาศัยเครื่องมือแปลเพียงอย่างเดียวได้ แต่จำเป็นต้องมีมนุษย์เป็นผู้กำกับและตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง และ Wang Lan (2012: 55) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้ใช้เครื่องมือควรมีการจัดการกับข้อความก่อนที่จะนำไปแปลด้วยเครื่องมือแปล และตรวจแก้ไขขัดเกลารายการแปล ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่นี้ควรว่าเครื่องมือแปลมีปัญหาอย่างไร และเครื่องมือแปลใดมีคุณภาพที่ดีหรือควรปรับปรุงคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญและตั้งคำถามการวิจัย ดังนี้

1. Baidu Translate และ Google Translate มีปัญหาอะไรบ้างในการแปลไทย-จีน ทั้งในระดับคำ วลีและประโยค
2. คุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลภาษา Baidu Translate และ Google Translate แตกต่างกันหรือไม่

ผลการวิจัยที่ได้นำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ใช้เครื่องมือแปลเกี่ยวกับข้อควรระวังในการแปลด้วยเครื่องมือแปลภาษาทั้ง 2 ชนิด เพื่อทำให้งานแปลมีคุณภาพที่ดีขึ้น และเป็นข้อมูลประกอบการเลือกใช้เครื่องมือแปลที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนของ Baidu Translate และ Google Translate
2. เพื่อประเมินคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลภาษา Baidu Translate และ Google Translate

สมมติฐานการวิจัย

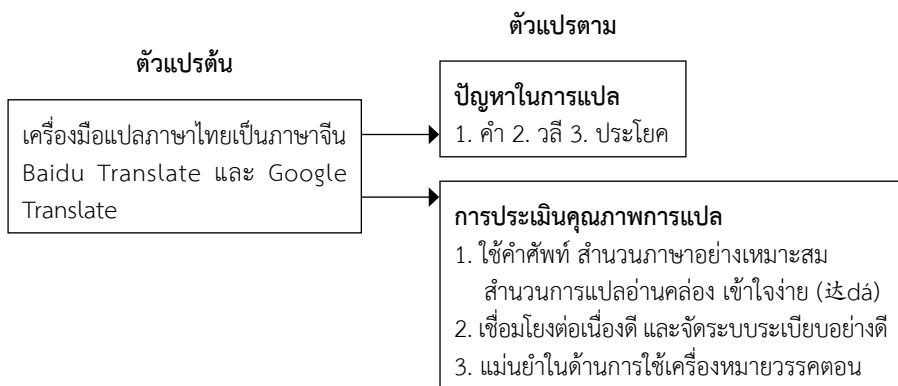
1. เครื่องมือแปลภาษา Baidu Translate และ Google Translate มีปัญหาในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน
2. คุณภาพการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนของ Baidu Translate และ Google Translate แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีตัวแปรต้นคือเครื่องมือแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน Baidu Translate และ Google Translate ส่วนตัวแปรตาม มี 2 ด้านคือ ปัญหาในการแปล และการประเมินคุณภาพการแปล ในด้านปัญหาการแปล อ้างอิงจากแนวคิดของสุพรรณิ ปันมณี (2555: 278) ที่ว่าเครื่องมือแปลภาษาจะประสบปัญหาการแปลเมื่อพบ “คำ” ที่คลุมเครือ มีหลายหน้าที่ และหลายความหมาย เครื่องมือต้องสามารถเข้าใจความคลุมเครือทั้งในด้าน “คำและโครงสร้าง” ประกอบกับแนวคิดของ ศศรัทษ์ เพชรเชิดชู (2552: 92-101) ที่กล่าวถึงบทแปลผิดว่าแบ่งออกเป็น การวิเคราะห์โครงสร้างผิด และการแปลศัพท์ สำนวนผิด จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ โดยแบ่งเป็น การแปลคำ วลี และประโยค

ในด้านการประเมินคุณภาพการแปล ผู้วิจัยได้ใช้หลักการแปลของเหยียนฟู (严复) นักทฤษฎีการแปลของจีน โดยเลือกใช้เพียงหลักการข้อเดียวคือในด้านสำนวนการแปลอ่านคล่องเข้าใจง่าย (达dǎ) ไม่นำหลักการแปลของเหยียนฟูข้อที่ 1 ได้แก่ การถอดความหมายถูกต้องตรงตามต้นฉบับ (信xìn) มาใช้ เนื่องจากผู้ประเมินเป็นอาจารย์ชาวจีนเจ้าของภาษาซึ่งส่วนใหญ่ไม่รู้จักภาษาไทย จึงไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องตรงตามต้นฉบับได้ ส่วนหลักการข้อที่ 3 ได้แก่ สำนวนแปลใช้ภาษาคลาสสิกที่สละสลวย (雅yǎ) ไม่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ เนื่องจากเหมาะสำหรับประเมินงานแปลที่มีความเป็นวรรณศิลป์ ซึ่งเป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการใช้เครื่องมือแปลภาษา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้อ้างอิงเกณฑ์การประเมินบทแปลของ Institute of Linguist's (IOL) Diploma in Translation ซึ่ง Munday (2001, หน้า 30-31) ได้กล่าวถึงมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพการแปล ซึ่งได้แก่ บทแปลต้องใช้คำศัพท์ สำนวนภาษาอย่างเหมาะสม มีความ

เชื่อมโยงต่อเนื่องกันดี จัดระบบระเบียบในการแปลอย่างดี และแม่นยำในด้านการใช้เครื่องหมายวรรคตอน กรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บททวนวรรณกรรม

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 1. กรอบแนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาในการแปลภาษาและปัญหาในการแปลด้วยเครื่องมือแปลภาษา คุณภาพการแปล หลักเกณฑ์และมาตรฐานการประเมินคุณภาพการแปล คำ วลี ประโยค 2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาในการแปลภาษาไทย-จีน และคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลภาษาออนไลน์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กรอบแนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาในการแปลภาษาและปัญหาในการแปลด้วยเครื่องมือแปลภาษา วรรณา แสงอร่ามเรือง (2542: 257) ได้สรุปปัญหาของการแปลไว้ 5 ด้าน คือ

- 1) ผิดไวยากรณ์
- 2) ผิดความหมาย ละเว้นแปลส่วนที่สำคัญ
- 3) เนื้อความอ่านไม่เข้าใจ ขาดความต่อเนื่อง ลำดับความคิดสับสน
- 4) ใช้คำหรือสำนวนไม่เหมาะสมกับผู้รับสารหรือวัฒนธรรมปลายทาง
- 5) ใช้วัจนลีลาที่ไม่เหมาะสม

จากแนวคิดของศรักรักษ์ เพชรเชิดชู (2552: 92-101) ที่แบ่งบทแปลผิดออกเป็น การวิเคราะห์โครงสร้างผิด และการแปลศัพท์ สำนวนผิด แนวคิดของสุพรรณิ ปิ่นมณี (2555: 271-278) ที่ว่าเครื่องมือแปลจะประสบปัญหาเมื่อพบ “คำ” ที่คลุมเครือ สามารถเป็นได้หลายหน้าที่ และมีหลายความหมาย เครื่องมือต้องสามารถเข้าใจความคลุมเครือทั้งในด้าน “คำและโครงสร้าง” จึงจะสามารถแปลได้เช่นเดียวกับที่มนุษย์แปล สอดคล้องกับแนวคิดของ ศรักรักษ์ เพชรเชิดชู ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นวิเคราะห์ปัญหาการแปล โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ คำ วลี และ ประโยค พิจารณาความถูกต้องในการเลือกใช้คำศัพท์โดยเน้นศึกษาการแปลคำวิสามานยนามและ

การทับศัพท์ ซึ่งมักเกิดปัญหาการแปลตรงตามตัวอักษรมากเกินไป รวมทั้งศึกษาการแปลตกหล่น ส่วนวลีและประโยคได้วิเคราะห์ในด้านโครงสร้างและการเรียงลำดับคำ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการแปล หลักเกณฑ์และมาตรฐานการประเมินคุณภาพการแปล

ดวงดา สุพล (2541: 37) กล่าวถึงลักษณะของภาษาในงานแปลที่ดีว่าควรมีลักษณะดังนี้ 1) มีความชัดเจน ภาษากระชับ เป็นประโยคสั้น ไม่สลับซับซ้อน ไม่กำกวม 2) มีความเหมาะสม ใช้ลีลาการเขียนสอดคล้องกับลักษณะของเรื่อง 3) ใช้ภาษาที่เรียบง่ายและสัมพันธ์กับความถูกต้องตรงตามต้นฉบับ 4) สมเหตุสมผล

Huxley & Yan Fu (1933: คำนำการแปล) ได้สรุปหลักทฤษฎีมาตรฐานการแปลของเหยียนฟู (严复) นักทฤษฎีการแปลที่มีชื่อเสียงของจีนด้วยคำ 3 คำคือ 信(xìn)、达(dá)、雅(yǎ) ไว้ในคำนำการแปลหนังสือเรื่อง เทียนเหยียนลุน (天演论) ซึ่งแปลจาก Evolution and Ethics ของ Huxley ในปี 1898 ดังนี้ “译事三难:信、达、雅。求其信, 已大难矣! 顾信矣, 不达, 虽译, 犹不译也, 则达尚焉。 กนกพร นุ่มทอง (2553: 10-11) ได้แปลข้อความภาษาจีนข้างต้นเป็นภาษาไทยว่า การแปลยากอยู่สามประการคือ ต้องถูกต้อง สื่อความ งามตามแบบแผน การแปลให้ตรงตามต้นฉบับนั้นเดิมก็เป็นเรื่องยากอยู่แล้วแต่หากมุ่งเน้นให้ตรงตามต้นฉบับโดยละเลยการทำให้สำนวนแปลอ่านเข้าใจง่าย ต่อให้แปลออกมาก็เท่ากับมิได้แปล เห็นได้ชัดว่าการสื่อความให้เข้าใจนั้นเป็นเรื่องสำคัญ มาตรฐานการแปลสองข้อแรกของเหยียนฟูคือ ถูกต้องตรงตามต้นฉบับ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่มียึดติดกับรูปแบบของต้นฉบับมากเกินไป จนไม่สื่อความ งานเขียนซึ่งมีความลึกซึ้ง หากแปลด้วยภาษาก่อนสมัยราชวงศ์ฉันจะแปลสื่อความได้ง่าย หากใช้ภาษาสมัยปัจจุบันใช้กันทั่วไปแปล กลับยากในการสื่อความ Bai Chun (2544: 6-7) กล่าวว่าหลักการแปลที่มีชื่อเสียงมาก และมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการแปลในประเทศจีนคือสามหลักการของเหยียนฟู (严复) ได้แก่ 1.การถอดความหมายถูกต้องตรงตามต้นฉบับ (信xìn) 2. สำนวนการแปลอ่านคล่อง เข้าใจง่าย (达dá) 3. สำนวนแปลใช้ภาษาคลาสสิกที่สละสลวย (雅yǎ) ภาษาคลาสสิกที่สละสลวยในที่นี้ เหยียนฟูหมายถึงภาษาเขียนดั้งเดิมสมัยราชวงศ์ฉัน นักวิชาการรุ่นหลังมองว่าในแง่วรรณศิลป์จะไม่เหมาะสมกับงานแปลทั่วไป จึงตัดทอนและปรับเหลือสองข้อ ได้แก่ 1.ข้อตรง ลื่นไหล (忠实zhōng shí) 2.ราบรื่น ไม่ขัดเขิน (通顺tōng shùn)

Munday (2001: 30-31) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินบทแปลของ Institute of Linguist's (IOL) Diploma in Translation ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังในเรื่องการผลิตนักแปลคุณภาพของประเทศอังกฤษ โดยสุพรรณิ ปันมณี (2555, หน้า 30) ได้แปลหลักเกณฑ์ประเมินบทแปลดังกล่าวไว้ดังนี้ 1) บทแปลต้องมีความแม่นยำในเรื่องเนื้อหา ต้องถ่ายทอดข้อมูลอย่างถูกต้อง แสดงถึงการเข้าใจตัวบทอย่างถ่องแท้ 2) ต้องใช้คำศัพท์ สำนวนภาษา และลีลาอย่างเหมาะสม 3) ต้องมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันดี และจัดระบบระเบียบในการแปลอย่างดี 4) ต้องแม่นยำในด้านเทคนิคการเขียน เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง

จากการทบทวนแนวคิดในด้านการประเมินคุณภาพการแปล ผู้วิจัยได้ใช้หลักการแปลของเหยียนฟู (严复) โดยเลือกใช้เพียงหลักการข้อเดียวคือในด้านสำนวนการแปลอ่านคล่อง เข้าใจ

ง่าย (込) ซึ่งจะมุ่งเน้นวิเคราะห์ความเหมาะสม และอ่านเข้าใจได้ง่ายในภาษาปลายทาง ซึ่งก็คือภาษาจีนเป็นสำคัญ และยังอ้างอิงเกณฑ์การประเมินบทแปลของ Institute of Linguist's (IOL) Diploma in Translation มาประกอบกันเป็นหลักในการประเมินคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลภาษา

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับคำ วลีและประโยค

คำนาม และคำกริยาเป็นคำหลักสองชนิดที่ใช้สื่อสารเนื้อความสำคัญไปยังผู้รับสาร นววรรณ พันธุมธธา (2525: 4) ให้นิยามของคำนามว่า คือคำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือคำนามสามัญ และคำนามวิสามัญ คำช้อย ทองหล่อ (2547: 222-225) ให้นิยามคำกริยาไว้ว่าคือ คำที่แสดงอาการของคำนามและสรรพนาม หรือแสดงการกระทำของประธาน แบ่งเป็น สกรรมกริยา อกรรมกริยา วิกตรรกกริยา กริยานุเคราะห์ และกริยาสมาวาလာ

ในด้านแนวคิดเกี่ยวกับวลี อุบัติศิลป์สาร, พระยา (2478: 192) ได้ให้คำจำกัดความของ “วลี” ว่าเป็นคำที่ติดต่อกันตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ซึ่งมีความหมายติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของประโยค และไม่มีเนื้อความครบถ้วนเป็นประโยค อุดม วัชรมัสสิกขิตต์ (2539: 139 - 140) กล่าวว่า วลีสำคัญที่ใช้ในภาษาไทยคือนามวลีและกริยวลี ด้วยเหตุนี้ในงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษานามวลีและกริยวลีเป็นหลัก นอกจากนี้ยังได้ศึกษาบุพบทวลี เนื่องจากคำบุพบทในภาษาไทยและภาษาจีนมีการวางไว้ในตำแหน่งที่แตกต่างกันในประโยค ทำให้เกิดปัญหาในการแปลได้

แนวคิดเกี่ยวกับประโยค สิวลี ลีศิริวัฒนกุล (2555: 258) ระบุว่าประโยคที่สมบูรณ์มี 2 ภาค คือภาคประธานและภาคแสดง ประโยคที่ไม่สมบูรณ์มีเพียงภาคเดียว และเป็นคำเดียวก็ได้ วิจัยนี้มุ่งศึกษาประโยคสมบูรณ์ ไม่รวมถึงประโยคที่มีคำเดียว

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาในการแปลภาษาไทย-จีน

นลินี สีสานิมล (2554: 84-109) วิจัยเรื่อง ปัญหาในการแปลวรรณกรรมแฟนตาซีจีนเป็นไทย โดยแบ่งปัญหาเป็น ระดับคำ ระดับโครงสร้าง ระดับวัฒนธรรม และการเล่นภาษา โดยพบปัญหาการไม่มีคำเทียบเคียง การหลกคำได้ไม่เท่ากัน คำในภาษาแปลให้ความหมายได้เพียงบางส่วนของต้นฉบับ ส่วนปัญหาระดับโครงสร้างภาษา ที่พบบ่อยคือตำแหน่งของคำขยายซึ่งในภาษาไทยจะวางไว้หลังส่วนที่ขยาย แต่ในภาษาจีนวางไว้ด้านหน้า ปัญหานี้ส่งผลให้เสียรรถรสทางวรรณกรรมได้

กนกพร นุ่มทอง (2563: 89) ศึกษาปัญหาการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย โดยแบ่งเป็นการแปลบทขยายนาม บทขยายภาคแสดง และการแปลส่วนเสริม ผลการศึกษาพบว่า การแปลประโยคและส่วนเสริมจะมีความยากในกรณีที่บทขยายซับซ้อน หรือใช้ศัพท์ยาก ในกรณีของส่วนเสริมต้องไม่แปลตรงจากภาษาจีนเพราะทำให้ความหมายคลาดเคลื่อน งานวิจัยนี้ได้เสนอว่าผู้แปลต้องเข้าใจความหมายอย่างแท้จริงที่อยู่เบื้องหลังและ “ผละ” ออกจากโครงสร้างภาษาดั้งเดิม รวมทั้งเรียบเรียงใหม่เป็นภาษาที่สื่อความในฉบับแปล

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลภาษาออนไลน์

Wang Lan (2012) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการแปลและข้อจำกัดของการแปลโดยใช้ Google Translate กับการแปลโดยมนุษย์ในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาจีน ในประโยค ความเดียว ความรวม ความซ้อน และย่อหน้า โดยสรุปได้ว่า Google Translate แปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาจีนที่มีโครงสร้างไวยากรณ์เหมือนกันได้ แต่มีปัญหา 1. การเรียงลำดับคำสับสน 2. การใช้คำผิดความหมาย 3. ปัญหาการแปลคำที่แฝงความหมายเชิงวัฒนธรรม 4. ปัญหาด้านภูมิหลัง

Yang Yamin (2016) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการประเมินคุณภาพงานแปลภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษด้วย 3 โปรแกรม ได้แก่ WorldLingo Google และ Youdao โดยใช้โมเดลการวิเคราะห์ของ John Lehrberger และใช้ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพบทแปลในการบริการงานแปลของประเทศจีนซึ่งประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2548 เป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์ ตัวอย่างมีจำนวน 100 ประโยค ผลการวิจัยสรุปได้ว่าเครื่องมือแปลภาษา Google มีคุณภาพการแปลดีกว่า WorldLingo และ Youdao โดยมีประโยคที่ถูกต้องร้อยละ 64 และสัดส่วนประโยคที่ผิดร้อยละ 2.24

จากการศึกษางานวิจัยในฐานข้อมูล China Knowledge Resource Integrated (CNKI) ในช่วง 30 ปีนี้มีการวิจัยการแปลด้วยเครื่องมือแปลภาษาจีน - อังกฤษประมาณ 50 กว่าเรื่อง แต่การแปลภาษาไทย - จีนนั้นส่วนใหญ่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและคุณภาพการแปลของนักเรียน นักศึกษา หรือนักแปล ในส่วนของการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปลนั้นยังไม่พบว่ามีผู้วิจัย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิเคราะห์ในหัวข้อนี้

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Approach) มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่นำมาวิจัยคือประโยคภาษาไทยจำนวน 500 ประโยคจากบทความท่องเที่ยวในนิตยสารไทยแอร์เอเชีย (TravelSixty Thailand) ฉบับเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นนิตยสารสองภาษาที่มีทั้งภาษาไทยและภาษาจีน มีกองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาซึ่งมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ นิตยสารนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าจะเป็นการประโยชน์หากศึกษาวิจัยการนำเทคโนโลยีการแปลมาใช้ในการแปลบทความท่องเที่ยวเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยผู้วิจัยแบ่งวิเคราะห์เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การแปลคำ ซึ่งได้ศึกษาวิจัยคำ 3 ชนิดคือ คำวิสามานยนาม คำยืมจากภาษาอังกฤษ และคำกริยา 2) การแปลวลี แบ่งเป็น กริยวลี นามวลี และบุพบทวลี 3) การแปลประโยค ประกอบด้วย การแปลประโยคความรวม และการแปลประโยคความซ้อน

ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยนี้ดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2561 - กันยายน 2562 เป็นระยะเวลา 1 ปี

3. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพการแปลของ Google และ Baidu Translate มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการแปล

3.2 สร้างแบบประเมินคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลภาษา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการแปล แล้วนำมาสร้างแบบประเมินคุณภาพการแปล

3.2.2 นำประโยคภาษาไทยจำนวน 500 ประโยค มาแปลเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปลภาษา Google Translate และ Baidu Translate จำนวนประโยคที่กำหนดอ้างอิงจากงานวิจัยของ Yang Yamin (2016, หน้า 40) ที่ระบุว่าประโยคตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยคุณภาพการแปลควรมีมากถึง 500 ประโยค หลังจากนั้นผู้วิจัยได้เลือกประโยคตัวอย่างส่วนหนึ่งจาก 500 ประโยคข้างต้น และนำมาสร้างแบบประเมินคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลภาษาจำนวน 4 ชุด ชุดละ 45 ข้อ รวม 180 ข้อ จำนวนประโยคตัวอย่างที่กำหนดนี้อ้างอิงจากสมชาย วรภิเกษม สุกุล (2554, หน้า 171) ซึ่งระบุว่าการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ร้อยละของประชากรที่ต้องการศึกษา (ประชากรในที่นี้หมายถึงประโยคตัวอย่างทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้) หากมีประชากรเป็นหลักร้อย ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยร้อยละ 25 ดังนั้นประโยคทั้งหมด 500 ประโยค ใช้เป็นประโยคกลุ่มตัวอย่าง 180 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 36 แบบประเมินแต่ละชุดประกอบด้วยประโยคที่มีคำวิสามานยนาม คำยืมภาษาอังกฤษ คำกริยา นามวลี กริยาวลี บุพพทวลี ประโยคความรวมและประโยคความซ้อนซึ่งกำหนดเป็นประเด็นที่ศึกษา

3.2.3 หาความเที่ยงตรงในเนื้อหาของแบบประเมินคุณภาพการแปล โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแปลภาษาไทย-จีนจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of consistency : IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 ถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีความสอดคล้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปให้ผู้ประเมินซึ่งเป็นอาจารย์ชาวจีนในสำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงจำนวน 20 คนทำการตอบแบบประเมิน

4. เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัยและเกณฑ์การประเมินคุณภาพการแปลให้แก่ผู้ที่จะทำการตอบแบบประเมิน

4.2 นำแบบประเมินคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลออนไลน์ให้ผู้ประเมิน โดยมีทั้งหมด 4 ชุด ชุดหนึ่งประเมิน 5 คน ผู้ประเมินจะให้คะแนนคุณภาพการแปลประโยคภาษาจีนของเครื่องมือแปลภาษา โดยยึดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

4.3 เก็บรวบรวมแบบประเมินคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลออนไลน์จากอาจารย์ชาวจีนทั้ง 20 คน

5. วิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำปัญหาในการแปลแต่ละประโยคมาจัดประเภท และวิเคราะห์ปัญหาในการแปลของเครื่องมือแปลภาษาออนไลน์ โดยพิจารณาจากหลักไวยากรณ์ไทยและหลักไวยากรณ์จีน รวมทั้งหลักการแปลภาษาไทย-จีน

5.2 นำแบบประเมินคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลที่ให้อาจารย์ชาวจีนเป็นผู้ตอบ มาประมวลและสรุปผลในเชิงเปรียบเทียบทั้งความถี่และร้อยละของประโยคแปลที่อ่านคล่อง เข้าใจง่าย และจัดประเภทประโยคแปลที่มีคุณภาพระดับต่าง ๆ

5.3 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1. ผลสรุปปัญหาในการแปล และ 2. สรุปผลการประเมินคุณภาพการแปล

1. ผลสรุปปัญหาในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปล Google Translate และ Baidu Translate

1.1 ปัญหาการแปลคำ แบ่งเป็น 3 ด้านคือ 1) คำวิสามานยนาม 2) คำยืมจากภาษาอังกฤษ และ 3) คำกริยา

1) ปัญหาการแปลคำวิสามานยนาม ในการแปลชื่อบุคคลหรือชื่อสถานที่ Baidu Translate มักใช้วิธีการแปลความหมายตรงตัว ซึ่งมีปัญหาการแปลผิดมากกว่า เพราะหลายครั้งที่คำศัพท์ในต้นฉบับเป็นคำหลายความหมาย เครื่องมือแปลจึงเลือกไม่ถูก และแปลเป็นคำอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ส่วน Google Translate ส่วนใหญ่ใช้วิธีการแปลทับศัพท์ จึงมีปัญหาการแปลผิดน้อยกว่า นอกจากนี้ Baidu Translate ยังพบกรณีค้นคำวิสามานยนามภาษาไทยไว้ในบทแปลภาษาจีนโดยไม่แปล ส่วน Google Translate ไม่พบกรณีดังกล่าว และ Baidu Translate ยังมีการแปลตกหล่นบ่อยครั้งด้วย

ตัวอย่าง 1 ต้นฉบับ - (อุทยานแห่งชาติ) ผาแต้ม

B⁴ : 点 国家公团 G : Pha Taem 国家公团 H : PHA TAM 国家公团

คำว่า “ผาแต้ม” Baidu Translate แปลว่า 点 (点 มีความหมายว่า จุดหรือแต้ม คำว่า “ผาแต้ม” จึงเป็นการแปลความหมาย ซึ่งในที่นี้ควรใช้คำที่แปลทับศัพท์จะเหมาะสมกว่าการแปลความหมายตรงตัว)

ตัวอย่าง 2 ต้นฉบับ - เกาะไม้ท่อน

B : (แปลตกหล่น) 岛 G : 木 岛 H : Maiton 岛

Baidu Translate แปลตกหล่นคำวิสามานยนาม ซึ่งเป็นชื่อเกาะ “ไม้ท่อน” ส่วน Google Translate แปลเป็นคำว่า “木 岛” (เกาะไม้) และนักแปลแปลโดยใช้อักษรภาษาอังกฤษ

⁴ ตัวอย่างประโยคที่นำมาวิเคราะห์จะระบุอักษรภาษาอังกฤษ B ไว้หน้าประโยค หมายถึง แปลด้วย Baidu Translate ระบุอักษรภาษาอังกฤษ G หมายถึง เป็นประโยคที่แปลด้วย Google Translate และระบุอักษรภาษาอังกฤษ H ย่อมาจาก Human ซึ่งหมายถึง มนุษย์เป็นผู้แปล หรือประโยคที่นักแปลของนิตยสารไทยแอร์เอเชียเป็นผู้แปล

ถอดเสียงคำนี้ว่า “Maiton ฝั่ง”

ตารางที่ 1 ความถูกต้องของการแปลคำวิสามานยนาม

ความถูกต้องของการแปล คำวิสามานยนาม	Baidu		Google	
	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
แปลถูกต้อง	22	26.2	54	64.30

จากการวิเคราะห์การแปลคำวิสามานยนาม 84 คำ พบว่า Baidu Translate แปลได้ถูกต้องเพียง ร้อยละ 26.2 ในขณะที่ Google Translate แปลได้ถูกต้อง ร้อยละ 64.3 ซึ่งถูกต้องมากกว่า Baidu Translate เกือบร้อยละ 40

2) ปัญหาการแปลคำยืมจากภาษาอังกฤษ เกิดจากเครื่องมือแปลไม่สามารถเลือกใช้คำที่มีหลายความหมายมาแปลให้ถูกต้องตามบริบทได้ นอกจากนี้ยังมีการแปลตกหล่นซึ่งพบบ่อยครั้งในการแปลด้วย Baidu Translate

ตัวอย่าง 3 ต้นฉบับ - ซิลล์ ๆ

B : 寒冷 G : 冷静

H : 无穷的樂趣

Baidu Translate แปลคำว่า “ซิลล์” ว่า寒冷 ซึ่งเป็นการเลือกความหมายของคำว่า “chill” ในความหมายว่า “หนาวเย็น” ส่วน Google Translate เลือกแปลคำนี้ด้วยคำว่า 冷静ซึ่งหมายถึง สงบ นิ่งเฉย แต่ในบริบทที่ถูกต้อง “ซิลล์” มีความหมายว่า สบาย ผ่อนคลาย ซึ่งอาจแปลภาษาจีนได้ว่า 充满无穷的樂趣 หรือ 放松

ตารางที่ 2 ความถูกต้องของการแปลคำยืมจากภาษาอังกฤษ

ความถูกต้องของการแปล	Baidu		Google	
	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
แปลถูกต้อง	25	39.06	35	54.68

จากการวิเคราะห์การแปลคำยืมจากภาษาอังกฤษจำนวน 64 คำ พบว่า Baidu Translate แปลได้ถูกต้องเพียงร้อยละ 39.06 ในขณะที่ Google Translate แปลได้ถูกต้อง ร้อยละ 54.68 สรุปได้ว่า Google Translate แปลคำยืมจากภาษาอังกฤษได้ถูกต้องมากกว่า Baidu Translate ประมาณร้อยละ 20

3) ปัญหาการแปลคำกริยา ส่วนใหญ่เป็นการแปลคำกริยาภาษาไทยที่มีหลายความหมายผิด โดยไม่สามารถตีความจากบริบทได้ว่าต้นฉบับใช้คำกริยานั้นในความหมายใด และ Baidu Translate ยังมีปัญหาการแปลตกหล่นบ่อยครั้งด้วย

ตัวอย่าง 4 ต้นฉบับ - (ถนนคนเดิน) เปิด

B : 打开

G : 开放

H : 开放

ตัวอย่าง 5 ต้นฉบับ - เปิด (เส้นทางการบินใหม่)

B : 主持

G : 推出

H : 开辟

คำกริยา “เปิด” ใช้ได้หลายความหมาย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2554 (ออนไลน์) ได้ให้ความหมายไว้ว่า 1) ทำให้สิ่งที่ปิดอยู่เผยออก เช่น เปิดประตู และ 2) ทำให้เครื่องยนตกลไกทำงาน เช่น เปิดพัดลม ทั้ง 2 ความหมายตรงกับภาษาจีนว่า 打开 และยังใช้ในความหมายว่า ทำพิธีเป็นประเพณีเพื่อดำเนินกิจการหรือให้ใช้ได้ เช่น เปิดร้านใหม่ เปิดถนน ตรงกับคำว่า 开辟 หรือ 推出 จากตัวอย่างที่ 4 และ 5 คำกริยา “เปิด” เมื่อใช้กับประธานที่เป็น “ถนนคนเดิน” หมายถึงการประเพณีเพื่อให้ดำเนินกิจการงานหรือให้ใช้ได้ โดยถนนคนเดินเป็นพื้นที่เปิด ไม่มีประตูปิดกั้นไว้ ใช้คำกริยา 开放 ซึ่งแปลว่า เปิดให้เดินเข้าไปใช้พื้นที่หรือเปิดให้บริการ จึงจะต้อง ส่วน 打开 ใช้คู่กับประธานที่เป็นห้องหรืออาคารที่มีประตูปิดไว้ จะเห็นว่า คำกริยา 开放 และ 打开 มีบริบทการใช้ที่เฉพาะเจาะจงกว่าคำว่า “เปิด” ในภาษาไทย “เปิดเส้นทางการบิน” ในตัวอย่างที่ 5 มีความหมายว่า “เริ่มเปิดให้บริการ” ตรงกับคำว่า 开辟 แต่เครื่องมือแปลเลือกใช้คำไม่ถูกต้อง โดย Google ใช้คำว่า 推出 (เปิดตัวสินค้าใหม่) ส่วน Baidu ใช้คำว่า 主持 (เปิดงาน)

ตารางที่ 3 ความถูกต้องของการแปลคำกริยา

ความถูกต้องของการแปล คำกริยา	Baidu		Google	
	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
แปลถูกต้อง	58	48.33	53	44.54

เมื่อวิเคราะห์จากสถิติ สามารถสรุปได้ว่า Baidu Translate มีปัญหาในการแปลคำวิสามานยนาม และคำยืมจากภาษาอังกฤษมากกว่า Google Translate ส่วนการแปลคำกริยา Google Translate มีปัญหาการแปลผิดมากกว่า Baidu Translate เล็กน้อย สัดส่วนการแปลคำกริยาผิดของเครื่องมือแปลทั้งสองมีมากถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนคำทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์ และยังพบว่า Baidu Translate มีปัญหาการแปลคำศัพท์ตกหล่นบ่อยครั้งกว่า Google Translate

1.2) ปัญหาการแปลวลี แบ่งเป็น 3 ด้านคือ 1) นามวลี 2) กริยวลี และ 3) บุพบทวลี

1) ปัญหาการแปลนามวลี ส่วนใหญ่เป็นด้านการเรียงลำดับคำ เนื่องจากนามวลีที่มีส่วนขยายในภาษาจีนและภาษาไทยมีการเรียงลำดับคำที่แตกต่างกัน ทำให้เครื่องมือแปลทั้ง Baidu Translate และ Google Translate ต่างก็มีปัญหาการเรียงลำดับคำในการแปลนามวลีที่มีส่วนขยายที่ซับซ้อน ซึ่งใช้วิธีการแปลตรงตัวตามลำดับคำในภาษาไทย นำคำหลักไว้ข้างหน้าส่วนขยาย ทำให้ประโยคแปลผิดหลักไวยากรณ์จีน อย่างไรก็ตาม Google Translate จะพบปัญหานี้น้อยกว่า Baidu Translate ในด้านการแปลตกหล่น ทั้ง Baidu Translate และ Google Translate มีการแปลนามวลีตกหล่นในบางครั้งด้วย

ตัวอย่าง 6 ต้นฉบับ - (ติก) เก้าแบบซิโน-โปรตุเกสสีสันสดใส

B: 古老建筑葡萄牙色彩鲜艳美丽的

G: 以前被称为中葡，这座色彩斑斓的古城

H: 融合了中国古典元素与葡萄牙的风格

ในภาษาไทย ติกเก้าแบบซิโน-โปรตุเกสสีสันสดใสเป็นประโยคที่มีคำนามหลักคือ คำว่า “ติก” และมีส่วนขยายสองส่วน คือ “เก้า” (ลักษณะ) และ “แบบซิโน-โปรตุเกส” (ลักษณะ) และมีภาคแสดงคือสีสันสดใส หากจะแปลเป็นภาษาจีนที่ถูกต้อง จะต้องแปลงเป็นนามวลีในภาษาจีน และนำส่วนขยายวางไว้หน้าคำนามหลัก

2) ปัญหาการแปลกริยาวิลี ในการแปลกริยาวิลี Google Translate พบปัญหาในการเรียงลำดับคำของกริยาวิลีที่มีส่วนขยาย ซึ่งมีการแปลผิดโดยนำส่วนขยายวางไว้หลังคำกริยาตามลำดับคำในภาษาไทย ทำให้ประโยคแปลผิดหลักไวยากรณ์จีน ส่วน Baidu Translate พบปัญหาการแปลตกหล่นคำวิเศษณ์ เช่น คำว่า “รีบ” ซึ่งเป็นส่วนขยายในกริยาวิลี

ตัวอย่าง 7 ต้นฉบับ - ก็ต้องรีบไปก่อนที่สายลมหนาวจะหายไป

B: 去在寒冷的风消失

G: 在寒风消散之前去 (冬季沙滩) 匆匆忙忙

H: 都要赶在寒风消散之前去

“รีบ” ตรงกับคำวิเศษณ์ “赶” ซึ่งการวางตำแหน่งของคำวิเศษณ์ในภาษาจีนวางไว้หน้าคำกริยาหลักของประโยค โดยถือว่าเป็นส่วนขยายกริยา Google Translate เลือกใช้คำศัพท์ผิด โดยใช้คำคุณศัพท์คำว่า “匆匆忙忙” และวางลำดับคำไว้ท้ายสุดของประโยคซึ่งผิดหลักไวยากรณ์จีน ในขณะที่ Baidu Translate แปลตกหล่นคำว่า “รีบ”

3) ปัญหาการแปลบุพบทวิลี จากการศึกษาวลีที่ขึ้นต้นด้วยคำบุพบท 7 คำ ได้แก่ บน ที่ ใน จาก ตั้งแต่ เมื่อ ตาม ได้ข้อสรุปว่าปัญหาการแปลที่พบเป็นปัญหาการเรียงลำดับคำ ดังนี้

ปัญหาการเรียงลำดับคำของวลีที่มีการละคำบุพบท เมื่อต้นฉบับภาษาไทยเป็นประโยคที่ละบุพบท “ที่” Baidu Translate วางบุพบทไว้หลังภาคแสดงซึ่งผิดไวยากรณ์จีน ที่ถูกต้องนั้นควรวางไว้ในตำแหน่งหน้าภาคแสดงของประโยค

ตัวอย่าง 8 ต้นฉบับ - ซุปปิ้งถนนคนเดิน

B: 购物步行街

G: 步行街购物

H: 畅游步行街，欢乐买买买

ในประโยคภาษาไทย “ซุปปิ้ง (ที่) ถนนคนเดิน” ละคำบุพบท “ที่” ประโยคที่ถูกต้องสามารถแปลได้ว่า 在步行街购物 (บุพบท + สถานที่ + กริยา) แต่ Baidu Translate แปลประโยคนี้นำคำกริยา 购物 (ซุปปิ้ง) วางไว้หน้าคำบอกสถานที่ ซึ่งไม่สอดคล้องตามหลักไวยากรณ์จีน

ปัญหาการเรียงลำดับคำของบุพบทวิลีที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ใน” Baidu Translate มีปัญหานำคำนามที่เป็นชื่อสถานที่ซึ่งเป็นการกรณิในบุพบทวิลีมาเป็นประธานของประโยคแทน

ทำให้ความหมายคลาดเคลื่อน และเมื่อพบพบวลี “ใน+สถานที่” มาขยายคำนาม Baidu Translate แปลโดยนำสถานที่วางไว้ท้ายประโยค แทนที่จะวางหน้าคำนามที่ถูกขยาย

ตัวอย่าง 9 ต้นฉบับ - (แหล่งช้อปปิ้งชื่อดังและมีขนาดใหญ่ที่สุด) ในหลวงพระบาง

B: (最著名的大型购物、)琅勃拉邦

G: 琅勃拉邦(最大和最受欢迎的购物中心。)

H: 琅勃拉邦(最大的购物中心,)

ปัญหาการเรียงลำดับคำของพบพบวลีที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “จาก” Baidu Translate มีปัญหาการแปล โดยที่นำสถานที่ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น มาเป็นจุดหมายปลายทาง ทำให้ในประโยค แปลกลายเป็นประโยคที่ไม่ระบุจุดเริ่มต้น

ตัวอย่าง 10 ต้นฉบับ - ตลอดทางเดินจากทางเข้าจนถึงสระมรกต

B: 一路走到翡翠池入口

G: 从入口到翡翠池

H: 从入口处到翡翠池

ปัญหาการเรียงลำดับคำของพบพบวลีที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ตั้งแต่” Baidu Translate สลับตำแหน่งระหว่าง พบพบ “ตั้งแต่” และคำกริยา โดยทั่วไปแล้วในภาษาไทยคำกริยาจะวางไว้หน้าพบพบวลี “ตั้งแต่” ที่ตามด้วยคำบอกเวลา เมื่อแปลเป็นภาษาจีนการเรียงลำดับคำจะแตกต่างกัน โดยคำกริยาต้องวางไว้หลังพบพบวลีบอกเวลา บางครั้ง Baidu Translate แปลโดยละคำพบพบ “ตั้งแต่” และวางคำกริยาไว้หน้าคำบอกเวลา นอกจากนี้ยังมีการเรียงลำดับคำพบพบ “ตั้งแต่” แล้วตามด้วยคำกริยา และคำบอกเวลาซึ่งล้วนผิดหลักไวยากรณ์จีน

ตัวอย่าง 11 ต้นฉบับ - (เปิดขาย) ตั้งแต่สาย ๆ จนถึงห้าทุ่ม

B: 每天从市场(销售)到晚上十一点。

G: 每天 (แปลตกหล่น) 都(营业)至深夜。

H: 每天从上午一直(开放)到晚上十一点。

ปัญหาการเรียงลำดับคำของพบพบวลีที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “เมื่อ” และ “ตาม” Baidu Translate วางพบพบวลีบอกเวลาไว้ท้ายประโยคเหมือนกับต้นฉบับภาษาไทย แทนที่จะวางไว้ต้นประโยคหรือหน้าภาคแสดงให้ถูกหลักไวยากรณ์จีน

ตัวอย่าง 12 ต้นฉบับ - (เพิ่งเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่หมด ๆ) เมื่อปลายปีที่แล้ว

B: (刚刚开设了一个新的旅游景点。)去年年底。

G: 最近在去年年底(成为新的旅游景点。)

H: 2016 年年末, (这里被开发成为最新的旅游景点。)

ตัวอย่าง 13 ต้นฉบับ - (ปั่นจักรยานไป) ตามเส้นทางเลียบริม

ฉบับแปล

B: (骑自行车)沿着湄公河

G: 沿着湄公河骑车去

H: 沿途

สรุปได้ว่าเครื่องมือแปลภาษามีปัญหาในการเรียงลำดับคำในวลี โดยเฉพาะ
บุพพทวิที่มีการละคำบุพพท “ที่” และบุพพทวิที่ขึ้นต้นด้วย “ใน” “จาก” “ตั้งแต่” “เมื่อ”
“ตาม” และยังมีปัญหาการแปลตกหล่นบุพพทวิที่ขึ้นต้นด้วย “บน” และ “สำหรับ” โดย Baidu
Translate มีปัญหาการแปลมากกว่า Google Translate

1.3) ปัญหาการแปลประโยค

1) ปัญหาการแปลประโยคความรวม สามารถสรุปได้ 6 ประเด็น คือ 1. ปัญหาการ
ใช้คำเชื่อม มีการใช้คำเชื่อมซ้ำเติม ไม่หลากหลาย แปลคำเชื่อมตกหล่น และใช้คำเชื่อมโดยไม่จำเป็น
2. ปัญหาการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ได้แก่ การใช้ไม่ถูกต้อง และตกหล่น 3. ปัญหาการเรียงลำดับ
ในประโยคความรวมที่บอกเหตุและผลที่ใช้ 因为 (เพราะ) เชื่อม มีการใช้อนุประโยคแสดงผลลัพธ์
มาก่อนอนุประโยคที่แสดงสาเหตุตามหลักการเรียงลำดับในประโยคภาษาไทย โดยไม่ได้ปรับเปลี่ยน
ลำดับให้สอดคล้องกับไวยากรณ์จีน 4. ปัญหาประโยคแปลขาดประธานในประโยค 5. ปัญหาการ
ตัดแบ่งคำในประโยคแปล และ 6. ปัญหาประโยคแปลขาดคำช่วย 着 เชื่อมในประโยคภาษาจีนที่
มีคำกริยาหลักสองคำขึ้นไป

สรุปได้ว่า การแปลระดับประโยค Baidu Translate มีปัญหามากกว่า Google
Translate หากวิเคราะห์ปัญหาการแปลประโยคความรวมแยกตามประเภทของประโยค สามารถ
สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ประโยคความรวมที่บอกความขัดแย้ง มีคำเชื่อม แต่ แต่ว่า แม้ว่า...แต่ เครื่องมือ
แปลภาษาออนไลน์ทั้งสองชนิดจะแปลคำว่า “แต่” เป็นคำว่า 但 ทุกครั้ง แม้ว่าบางประโยค
ในภาษาจีนไม่จำเป็นต้องใช้คำเชื่อม 但 เสมอไป อาจจะคำเชื่อมหรือใช้คำอื่นได้ เช่น คำว่า 却
เครื่องมือแปลไม่มีการใช้คำเชื่อมที่หลากหลาย และมีปัญหาในการเลือกใช้เครื่องหมายวรรคตอน
เชื่อมประโยคชนิดนี้ Baidu Translate ไม่ใช้เครื่องหมายวรรคตอน ส่วน Google Translate
ใช้เครื่องหมาย “。” ซึ่งไม่ถูกต้อง ควรใช้เครื่องหมายจุลภาค “，” คั่นระหว่างอนุประโยคทั้ง
สองแทน

ประโยคความรวมที่บอกเหตุและผล มีคำเชื่อม เพราะ เพราะว่า เนื่องจาก...ดังนั้น
จึง Baidu Translate มีปัญหาการแปลคำว่า “เพราะ (ว่า)” ด้วยคำว่า 因为 เท่านั้น ไม่ใช้คำเชื่อม
ที่หลากหลาย ในขณะที่ Google Translate ยังใช้คำเชื่อมอื่น เช่น 由于 ปัญหาประการที่สองของ
Baidu Translate ก็คือแปลเป็นประโยคภาษาจีนที่ใช้คำเชื่อม 因为 (เพราะ) โดยเรียงลำดับจาก
อนุประโยคแสดงผลลัพธ์มาก่อนอนุประโยคที่แสดงสาเหตุ ตามหลักการเรียงลำดับในประโยคภาษา
ไทย ไม่ได้ปรับเปลี่ยนลำดับให้สอดคล้องกับไวยากรณ์จีน ในขณะที่ Google Translate มีการปรับ
เปลี่ยนลำดับเพื่อความ โดยนำอนุประโยคแสดงสาเหตุวางไว้ก่อนหน้าอนุประโยคที่แสดงผลลัพธ์
ได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง 14 ดันฉบับ - ทำผลผลิตได้ไม่ดีเท่าสายพันธุ์อะราบิก้าเพราะสภาพ
ภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวย

B : 尽管产量不如拉比卡品种，但因地形不利

G : 由于地形不利，不会产生与阿拉伯咖啡种类一样好的产品。

H: 这里的地形并不适合这一品种的种植。之后这里改种阿拉比卡咖啡。

ประโยคความรวมที่บอกเวลา มีคำเชื่อม *ก่อน ก่อนที่ เมื่อ ตอนที่* Baidu Translate มีปัญหาการแปลตกหล่นคำบุพบทบอกเวลา คำว่า “ก่อน” (之前) และการแปลคำเชื่อม “เมื่อ” Baidu Translate ใช้บุพบท 当 แต่มีปัญหาแปลตกหล่นคำว่า 的时候 (เมื่อ ตอนที่) หรือ 时期 (ยุค สมัย)

ตัวอย่าง 15 ดันฉบับ - แต่ก่อนกลับเข้าที่พักก็แวะไหว้พระขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิตก่อนเริ่มวัน

B: 但回到民宿 (แปลตกหล่น) 来祝福好运就开始一天的生活

G: 在返回避难所之前, 我会在白天开始之前向生命中的祝福祝福。

H: 回到旅店之前, 前往寺庙进行参拜祈福。

ประโยคความรวมที่บอกเงื่อนไข มีคำเชื่อม *ถ้า...ก็ หาก ถ้าหากว่า* เครื่องมือแปลทั้งสองชนิดมีปัญหาแปลตกหล่นเครื่องหมายวรรคตอน “,” ที่คั่นกลางระหว่างอนุประโยคทั้งสอง และในกรณีที่มีการละประธานในประโยค Baidu Translate มีปัญหาประโยคแปลขาดประธาน เพราะไม่สามารถเพิ่มคำซึ่งเป็นประธานของประโยคเข้าไปโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ประโยคซึ่งละคำเชื่อม ถ้า... ก็... เมื่อนำไปแปลด้วยเครื่องมือแปลก็ไม่สามารถแปลได้ถูกต้อง มักมีปัญหาขาดคำเชื่อม “ก็” (就) ทั้งที่ในภาษาจีนคำเชื่อม 如果....., 就..... มักจะใช้คู่กันเสมอ แต่หากในประโยคต้นฉบับภาษาไทย ไม่มีคำว่า “ก็” เชื่อม เครื่องมือแปลก็จะไม่ใช่คำว่า 就 ในประโยคแปล จึงทำให้ภาษาแปลไม่เป็นธรรมชาติ

ตัวอย่าง 16 ดันฉบับ - แต่ถ้ามาช่วงหน้าฝน (คุณ) ก็จะได้สัมผัสกับความชุ่มฉ่ำและความงามของธรรมชาติรอบ ๆ

B: 如果是雨季, 多汁, (ขาดประธาน) 体验身边大自然的的美。

G: 如果你在雨季来临, 你会体验周围的自然的郁郁葱葱和美丽。

H: 而雨季来临之时, 你能够体验到绿树成荫的美丽自然景观。

ประโยคความรวมที่บอกความให้เลือกเอา ใช้คำเชื่อม *หรือ หรือไม่ก็* Baidu Translate มีปัญหาการแปลตกหล่นและแปลโดยวางลำดับคำเชื่อม “或 (หรือ)” ผิดตำแหน่งและในบางประโยค Google Translate ใช้เครื่องหมาย “。” วางไว้หน้า “或” ซึ่งไม่ถูกต้อง

ประโยคความรวมที่บอกจุดมุ่งหมาย มีคำเชื่อม *เพื่อ เพื่อที่* ภาษาจีนจะใช้โครงสร้าง “为 (เพื่อ).....而作 (จึงทำ)” (ทำ...เพื่อ...) เครื่องมือแปลไม่สามารถแปลเป็นโครงสร้างที่ถูกต้องได้ แต่แปลเป็นโครงสร้างกริยาและกรรมแทน

ประโยคความรวมที่บอกความคล้ายตาม ใช้คำเชื่อม *ก็...ก็...ด้วย ทั้ง... ทั้ง และยัง... ด้วย* พบปัญหา 2 ประเด็น ประการแรกคือถ้าต้นฉบับไม่มีคำเชื่อม Baidu Translate มีปัญหาด้านการตัดแบ่งคำในประโยค โดยนำอนุประโยคที่สองกระจายไปอยู่ในอนุประโยคแรก และอนุประโยคที่ 3 ทำให้ประโยคสับสน ประการที่สอง คือ Baidu Translate แปลคำว่า “และยัง ก็ ” ด้วยคำว่า 和 และ 也 เท่านั้น ไม่มีการใช้คำเชื่อมที่หลากหลาย ในขณะที่ Google Translate ยังใช้คำเชื่อมอื่น ๆ เช่น คำว่า 并 และ 以及

ประโยคความรวมที่มีคำช่วย 着 เชื่อมกริยา 2 หน่วยที่เรียงต่อกัน ในภาษาจีนต้องมีคำช่วย 着 วางไว้ตรงกลางระหว่างกริยาทั้ง 2 แต่ Baidu Translate แปลโดยไม่มีคำช่วยคันกลาง ซึ่งผิดหลักไวยากรณ์จีน

2) ปัญหาการแปลประโยคความซ้อน ซึ่งเป็นประโยคที่มีประโยคขยายในหน่วยประธานหรือกรรม Baidu Translate ส่วนใหญ่มีปัญหาการเรียงลำดับส่วนขยายและส่วนที่ถูกขยาย โดยนำส่วนขยายวางไว้ในตำแหน่งหลังประธานตามแบบโครงสร้างประโยคภาษาไทย และยังมี การแปลเครื่องหมายวรรคตอนตกหล่นในประโยคที่ใช้วิธีแปลแยกประโยคความซ้อนให้กลายเป็น ประโยคความเดียวสองประโยค ส่วน Google Translate มีการแปลตกหล่นประโยคขยายที่อยู่ใน ประโยคความซ้อนบางประโยค และมีการแปลแยกเป็นประโยคความเดียวสองประโยค โดยไม่ใช้ คำเชื่อม ส่วนปัญหาที่พบในการแปลประโยคความซ้อนที่มีส่วนขยายในภาคแสดง ซึ่งมีกริยา “รู้สึกลัว นึกว่า ถือว่า รับรองว่า สันนิษฐานว่า” ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการเลือกใช้คำกริยาที่ไม่ถูก ต้องมาแปล โดยเฉพาะคำกริยาที่มีหลายความหมายและความหมายใกล้เคียงกัน

ตัวอย่าง 17 ต้นฉบับ - ชาวชุมชนจึงเริ่มเปิดบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวที่อยากชิม กาแฟที่พวกเขาปลูกด้วยใจ

B: 社区居民开放, 游客开始想他们种植咖啡的心。

G: 社区开始欢迎那些想品尝他们心中种植的咖啡的游客。

H: 象山现在已对想要品尝本地咖啡的游客全面开放啦。

ประโยคตัวอย่างข้างต้นเป็นประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยายในหน่วยกรรม Baidu Translate แปลตรงตัวและยึดติดการเรียงลำดับของประโยคต้นฉบับมากเกินไป โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนลำดับคำให้ถูกต้องตามไวยากรณ์ของภาษาปลายทาง ส่วน Google Translate เรียงลำดับได้ถูกต้องตามไวยากรณ์จีน ถึงแม้จะมีเลือกใช้คำผิดเล็กน้อย

ตัวอย่าง 18 ต้นฉบับ - รับรองว่าดินเนอร์วันนั้นจะพิเศษกว่าวันไหน ๆ เลยทีเดียว

B: 那天晚餐特别保证任何。

G: 那晚餐比以往任何时候都要特别。

H: 这顿特别的晚餐一定会给你留下美妙的感觉, 让你久久难以忘怀。

ประโยคตัวอย่างข้างต้นเป็นประโยคความซ้อนที่มีประโยคขยายในภาคแสดง Baidu Translate แปลคำว่า “รับรองว่า” ด้วยคำกริยา 保证 ซึ่งประธานของกริยาจะต้องเป็นบุคคล ไม่ใช่ สิ่งของหรือเรื่องราว ประธานของประโยคนี้คือคำว่า “ดินเนอร์” เมื่อนำมาใช้กับกริยา 保证 จึงทำให้เป็นภาษาจีนที่ผิดไวยากรณ์และเป็นประโยคที่ไม่สมบูรณ์ ส่วน Google Translate แปลคำว่า “รับรองว่า” เป็น 一定会 (อย่างแน่นอน) ซึ่งความหมายถูกต้องและประโยคสมบูรณ์ ตามไวยากรณ์

ตัวอย่าง 19 ต้นฉบับ - จากหลักฐานซากสัตว์ทะเลดึกดำบรรพ์ที่ขุดพบ ก็สันนิษฐานได้ว่าพื้นที่ภาคอีสานและอุบลราชธานีนั้นเคยจมอยู่ใต้ทะเลมาก่อน

B: 海洋动物化石证据出土。它假定, 在东北地区已经沉入海底。

G: 原始海洋哺乳动物遗骸的证据。据推测, 东部和乌汶已被淹没在海底。

H : 据考古学家推测，过去泰国东北部以及乌汶府曾是一片大海，

ในการแปลคำว่า “สันนิษฐานว่า” Baidu Translate แปลผิดโดยใช้คำว่า 假定 (สมมุติ) ซึ่งเป็นการคาดเดาโดยไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มายืนยัน ในขณะที่ Google Translate แปลได้ถูกต้องว่า 推测

2. สรุปผลการประเมินคุณภาพการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วย Google Translate และ Baidu Translate

จากผลการประเมินคุณภาพการแปลของเครื่องมือแปลภาษาออนไลน์โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นอาจารย์ชาวจีนจำนวน 20 คน พบว่าการแปลของ Baidu Translate มีคุณภาพควรปรับปรุง ประโยคที่แปลด้วย Baidu Translate มีคุณภาพการแปลในระดับดีจำนวนน้อยมาก เพียงร้อยละ 3.89 ในขณะที่มีประโยคที่มีคุณภาพการแปลอยู่ในระดับควรปรับปรุงมากถึงร้อยละ 49.44 ของประโยคแปลทั้งหมด ส่วน Google Translate มีประโยคที่แปลได้คุณภาพระดับดี คิดเป็นร้อยละ 30 สูงกว่า Baidu Translate มากพอสมควร และมีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่มีคุณภาพระดับควรปรับปรุง โดยแบ่งประเภทได้ดังต่อไปนี้

2.1 ประเภทของการแปลคำที่เครื่องมือแปลภาษาแปลได้คุณภาพดี

คำวิสามานยนามที่ Google Translate แปลได้คุณภาพดี ได้แก่ การแปลชื่อบุคคล ภาษาไทยโดยวิธีใช้อักษรภาษาอังกฤษถอดเสียงอ่าน การแปลชื่อบุคคลที่ทับศัพท์ภาษาอังกฤษ และการแปลชื่อสถานที่โดยใช้อักษรภาษาอังกฤษถอดเสียงอ่านภาษาไทย

2.2 ประเภทของการแปลคำที่เครื่องมือแปลภาษาควรปรับปรุงคุณภาพการแปล

คำวิสามานยนามที่ Baidu Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปล ได้แก่ การแปลชื่อสถานที่โดยใช้วิธีการแปลความหมายตรงตัว การแปลคำศัพท์ที่เป็นชื่อที่ไม่มีมีความหมาย หรือความหมายเฉพาะตกหล่น ส่วนคำยืมภาษาอังกฤษที่ Baidu Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปล ได้แก่ การแปลคำยืมภาษาอังกฤษที่มีหลายความหมายผิด การแปลคำยืมภาษาอังกฤษ ตกหล่น คำยืมภาษาอังกฤษที่ Google Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปล ได้แก่ การแปลคำยืมภาษาอังกฤษที่มีหลายความหมายผิด คำกริยาที่ Baidu Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปล ได้แก่ การแปลคำกริยาที่มีหลายความหมายผิด และการแปลคำกริยาตกหล่น คำกริยาที่ Google Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปลคือ การแปลกริยาที่มีหลายความหมายผิด

2.3 ประเภทของวลีที่เครื่องมือแปลภาษาแปลแปลได้คุณภาพดี

บุพบทวลีที่ Baidu Translate และ Google Translate แปลได้คุณภาพดี ได้แก่ บุพบทวลีที่นำหน้าด้วย บน ที่ ใน แปลโดยวางบุพบทไว้หน้าคำนามและวางคำบอกตำแหน่งทิศทางไว้หลังคำนามได้อย่างถูกต้อง

2.4 ประเภทของวลีที่เครื่องมือแปลภาษาแปลควรปรับปรุงคุณภาพการแปล

นามวลีที่ Baidu Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปลคือ การเรียงลำดับคำ ในการแปลนามวลีที่มีส่วนขยาย และการแปลนามวลีตกหล่น นามวลีที่ Google Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปลคือ การแปลนามวลีตกหล่น กริยาวลีที่ Baidu Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปล คือ การแปลส่วนขยายของกริยาวลีตกหล่น บุพบทวลีที่ Baidu

Translate ควรปรับปรุงคุณภาพการแปล ได้แก่ การเรียงลำดับคำของบุพบทที่มีการละคำบุพบท โดยวางไว้หลังภาคแสดง การนำคำนามที่เป็นชื่อสถานที่ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมในบุพบทที่นำหน้าด้วย “ใน” มาเป็นประธานของประโยค การนำสถานที่ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นมาเป็นจุดหมายปลายทางในบุพบทที่นำหน้าด้วย “จาก” การสลับตำแหน่งระหว่างบุพบท “ตั้งแต่” กับภาคแสดง โดยวางคำบุพบทไว้หลังภาคแสดง การแปลบุพบทที่นำหน้าด้วย “เมื่อ” โดยวางไว้ท้ายสุดของประโยค การแปลบุพบทที่นำหน้าด้วย “ตาม” โดยวางไว้หลังภาคแสดง และการแปลบุพบทที่ทกล่น

ตารางที่ 4 ประเภทของประโยคที่เครื่องมือแปลภาษาแปลได้คุณภาพระดับดี

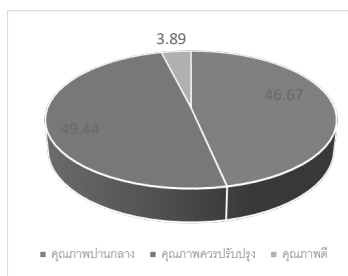
ประโยคที่ Baidu Translate แปลได้ คุณภาพระดับดี 4 ประเภท	ประโยคที่ Google Translate แปลได้ คุณภาพระดับดี 6 ประเภท
1) ประโยคแปลที่มีคำวิสามานยนาม (ศัพท์เฉพาะ เช่น ชื่อสถานที่) ใช้วิธีแปลด้วยตัวอักษรจีน	1) ประโยคแปลเลือกใช้คำศัพท์และโครงสร้างประโยคตรงกับบริบทของภาษาไทย
2) ประโยคแปลที่มีคำศัพท์ครบถ้วน ไม่ตกหล่น	2) ประโยคแปลที่มีคำยืมจากภาษาอังกฤษใช้วิธีการทับศัพท์ด้วยอักษรจีน
3) ประโยคแปลที่เลือกใช้คำศัพท์ที่มีคำหลายความหมายหรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันได้ถูกต้องตรงกับหลักการใช้ภาษาจีน	3) ประโยคแปลที่ใช้คำเชื่อมที่เหมาะสม ทำให้ประโยคมีตรรกะที่ชัดเจน
4) ประโยคที่แปลจากโครงสร้าง “ไม่ได้มีแค่...แต่ยัง ... Baidu Translate เลือกใช้คำเชื่อม 不仅.....而且..... ในภาษาจีนได้อย่างถูกต้อง	4) ประโยคแปลที่มุ่งเน้นความเข้าใจของผู้รับสารเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งรักษาโครงสร้างหรือรูปแบบของภาษาต้นฉบับอย่างเคร่งครัด และไม่ได้แปลตรงตัวทุกคำ
	5) ประโยคแปลที่มีการเรียงลำดับคำถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาปลายทาง
	6) ประโยคแปลที่สั้นกระชับ ไม่ใช้คำซ้ำซ้อนฟุ่มเฟือย

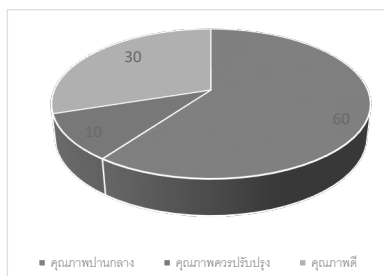
ตารางที่ 5 ประเภทของประโยคที่เครื่องมือแปลภาษาแปลได้คุณภาพระดับควรปรับปรุง

ประโยคที่ Baidu Translate แปลได้ คุณภาพระดับควรปรับปรุง	ประโยคที่ Google Translate แปลได้ คุณภาพระดับควรปรับปรุง
1) ประโยคแปลไม่สมบูรณ์ แปลไม่จบประโยค มีส่วนที่ขาดหายไปจนทำให้ไม่สามารถสื่อ ใจความหลักได้	1) ประโยคความรวมที่มีเนื้อความคล้อยตาม กัน ซึ่งจะคำเชื่อม ถ้า...ก็...
2) ประโยคแปลที่ใช้คำศัพท์ผิดความหมาย	
3) ประโยคแปลที่เรียงลำดับคำไม่ถูก ไวยากรณ์จีน	

สัดส่วนของประโยคที่มีคุณภาพระดับต่าง ๆ ที่แปลด้วยเครื่องมือแปล Baidu Translate และ Google Translate ดังแสดงในภาพที่ 2 และภาพที่ 3

ภาพที่ 2 คุณภาพการแปลของ Baidu Translate ตามสถิติจำนวนประโยค

ภาพที่ 3 คุณภาพการแปลของ Google Translate ตามสถิติจำนวนประโยค

อภิปรายผลการวิจัย

ปัญหาในการแปลระดับคำของเครื่องมือแปลภาษาออนไลน์ที่พบในงานวิจัยนี้คือ ทั้งคำยืมภาษาอังกฤษและคำกริยาล้วนมีปัญหาการแปลซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากคำที่มีหลายความหมาย โดยที่เครื่องมือแปลภาษาไม่สามารถแยกแยะและเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องตรงตามบริบทได้ สอดคล้องกับข้อสรุปของศรัักษ์ เพชรเชิดชู (2552: 93) ที่ว่าการแปลคำศัพท์สำนวนที่ผิดพลาดมักเกิดจากคำที่มีความคล้ายกัน และคำหลายความหมาย ปัญหาด้านคำ มักเกิดจากการแปลตรงตามตัวอักษรมากเกินไป การแปลคำทับศัพท์หรือวิสามานยนามแบบตรงตัว ทั้งที่ภาษาไทยมีคำที่บัญญัติไว้แล้ว และยังสอดคล้องกับสุพรรณิ ปินมณี (2555: 271) ที่ระบุว่าเครื่องมือแปลจะประสบปัญหาในการแปลเมื่อพบคำที่มีหลายความหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang Lan (2012: 53) ที่ระบุว่าเครื่องมือแปลจะมีปัญหาการแปลคำศัพท์ผิด อันเกิดจากความคลุมเครือของคำศัพท์

ในภาษาต้นฉบับ ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มีหลายความหมาย

ปัญหาในการแปลวลีในงานวิจัยนี้มีข้อสรุปว่าเครื่องมือแปลภาษามีปัญหาการเรียงลำดับคำในวลี ทั้งนามวลีที่มีส่วนขยาย กริยวลีและบุพบทวลี โดยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเครื่องมือแปลภาษาแปลตรงตัวตามลำดับคำในภาษาไทย ไม่ได้สลับลำดับคำให้ถูกต้องตามลำดับคำในภาษาจีน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang Lan (2012: 53) ที่ได้ศึกษาปัญหาการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาจีนของ Google Translate และสรุปไว้ว่าเครื่องมือแปลมีปัญหาในการเรียงลำดับคำ โดยแปลตามลำดับคำในต้นฉบับภาษาอังกฤษ และไม่สามารถปรับเปลี่ยนลำดับคำให้ถูกต้องตามโครงสร้างของภาษาจีน และสอดคล้องกับของศรัทษ์ เพชรเจตชู (2552: 92-101) ที่ว่าบทแปลที่ไม่เหมาะสมนั้น มีปัญหาด้านโครงสร้างซึ่งเกิดจากการไม่ปรับโครงสร้างและรูปแบบให้เหมาะสมกับลักษณะภาษาไทย

ปัญหาการแปลประโยคของเครื่องมือแปลภาษาที่พบมากในงานวิจัยนี้คือในประโยคความรวมมีปัญหาการใช้คำเชื่อม ปัญหาการเรียงลำดับในประโยคบอกเหตุและผล ส่วนในประโยคความซ้อน ส่วนใหญ่มีปัญหาการเรียงลำดับส่วนขยายและส่วนที่ถูกขยาย และปัญหาการเลือกใช้คำกริยาผิดในประโยคความซ้อนที่มีส่วนขยายในภาคแสดง สอดคล้องกับศรัทษ์ เพชรเจตชู (2552: 92-101) ที่ระบุว่าปัญหาด้านโครงสร้าง มักพบปัญหาการวางตำแหน่งของหน่วยขยายกริยาในประโยคการเรียงลำดับของประโยคบอกเหตุและผล และสอดคล้องกับ นลินี ลีลาภิรมล (2554: 84-109) ที่ว่าภาษาไทยและภาษาจีนมีลำดับคำในประโยคต่างกัน ที่เห็นได้ชัดเจนและพบได้บ่อยที่สุดคือตำแหน่งของคำขยาย

จากปัญหาการแปลที่พบในประโยคตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ทั้งในระดับคำ ระดับวลีและระดับประโยค สอดคล้องกับสมมุติฐานงานวิจัยที่ว่าการใช้เครื่องมือแปลภาษาออนไลน์แปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนมีปัญหาในการแปล

ผลการวิจัยในด้านคุณภาพของเครื่องมือแปลภาษาของงานวิจัยนี้ สรุปได้ว่าການแปลของ Baidu Translate มีคุณภาพควรปรับปรุง ประโยคที่แปลด้วย Baidu Translate มีคุณภาพการแปลในระดับที่จำนวนน้อย ในขณะที่มีประโยคที่มีคุณภาพการแปลอยู่ในระดับควรปรับปรุงมีจำนวนมาก ส่วน Google Translate มีประโยคที่แปลได้คุณภาพระดับดี จำนวนมากกว่า Baidu Translate และมีประโยคแปลที่มีคุณภาพระดับควรปรับปรุงค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang Yamin (2016: 30-31) ที่ว่าเครื่องมือแปลภาษา Google มีคุณภาพการแปลดีเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องมือแปลอื่น ๆ อย่าง Worldlingo และ Youdao ลักษณะของประโยคแปลที่มีคุณภาพดีนั้นสอดคล้องกับหลักการแปลของเหยียนฟู (严复) ในด้านสำนวนการแปลอ่านคล่องเข้าใจในภาษาปลายทาง (达dǎ) และยังสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินบทแปลของ Institute of Linguist's (IOL) Diploma in Translation ของประเทศอังกฤษได้แก่ บทแปลต้องใช้คำศัพท์สำนวนภาษาอย่างเหมาะสม มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันดี จัดระบบระเบียบในการแปลอย่างดี รวมทั้งเป็นไปตามแนวทางเดียวกันกับ ดวงตา สุพล (2541: 37) ที่กล่าวถึงลักษณะของภาษาในงานแปลที่ดีว่า ต้องเป็นภาษาที่กระชับ ชัดเจน สมเหตุสมผล สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินงานแปลของวรรณา แสงอร่ามเรือง (2542: 257) ที่ว่า ให้คำนึงถึงหลักไวยากรณ์ การใช้คำศัพท์

สำนวนให้เหมาะกับผู้รับสาร รวมถึงการเรียงลำดับเนื้อความหรือความคิด และตรงกับแนวคิดของ ศศรัทษ์ เพชรเชิดชู (2552: 92-101) ซึ่งกล่าวถึงการพิจารณาการแปลจากด้านคำ และด้าน โครงสร้าง โดยในด้านคำควรระวังปัญหาแปลตรงตามตัวอักษรมากเกินไป การแปลคำทับศัพท์หรือ วิสามานยนามแบบตรงตัว ทั้งที่ภาษาไทยมีคำที่บัญญัติไว้แล้ว ในด้านโครงสร้าง ระวังปัญหาการ ไม่ปรับโครงสร้างและรูปแบบให้เหมาะสมกับโครงสร้างและลักษณะภาษาปลายทาง เช่น การวาง ตำแหน่งของหน่วยขยายกริยาในประโยค การเรียงลำดับของประโยคบอกเหตุและผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีดังนี้

1.1) การแปลระดับคำ

1) การแปลคำวิสามานยนาม ซึ่งเป็นชื่อบุคคลและชื่อสถานที่ Google Translate แปลทับศัพท์เป็นภาษาอังกฤษได้ดีกว่า Baidu Translate ดังนั้นในกรณีที่ต้องการแปลคำ วิสามานยนามด้วยการแปลทับศัพท์ภาษาอังกฤษจึงควรเลือกใช้ Google Translate ช่วยแปล ส่วน กรณีที่บุคคล หรือสถานที่นั้นมีชื่อภาษาจีนที่ใช้และเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ควรเลือกใช้ Baidu Translate ซึ่งแปลชื่อภาษาจีนโดยใช้อักษรจีน

ข้อควรระวัง บางครั้ง Google Translate แปลทับศัพท์ภาษาอังกฤษคำนามที่ใช้ เรียกหน้าบุคคลเพื่อแสดงความสุภาพ เช่น คำว่า “คุณ” แปลว่า Khun ต้องปรับแก้เป็น 先生 (คุณ ใช้สำหรับเรียกผู้ชาย) หรือ 女士 (คุณ ใช้สำหรับเรียกผู้หญิง)

Baidu Translate มีการแปลชื่อบุคคลที่ทับศัพท์ภาษาอังกฤษหรือชื่อสถานที่ที่ไม่ ได้ ทำให้คำศัพท์คำนี้้นขาดหายไปจากบทแปล หรือมีการคงคำศัพท์ภาษาไทยไว้ในบทแปลภาษา จีน ดังนั้นหากในต้นฉบับมีคำวิสามานยนามควรให้นักแปลเป็นผู้แปล แต่ถ้าหากใช้เครื่องมือช่วย แปลต้องมีการตรวจทานเพื่อป้องกันการแปลตกหล่น

2) การแปลคำยืมจากภาษาอังกฤษทั้ง Google Translate และ Baidu Translate นั้นมีสถิติการแปลคำยืมจากภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการแปลคำที่มีหลายความหมายได้ถูกต้อง น้อยมาก

ข้อเสนอแนะคือ ผู้ที่ใช้เครื่องมือแปลภาษาควรตรวจสอบความหมายของคำที่มีความ หมายใกล้เคียงกันในประโยคภาษาจีนที่แปลออกมาได้ว่าถูกต้องตรงตามบริบทการใช้คำหรือ ไม่ และผู้แปลควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบแปลด้วยการปรับแก้ไขบทแปลที่แปลจากเครื่อง มือแปลภาษาให้ถูกต้อง เพราะปัจจุบันเครื่องมือแปลเหล่านี้มีระบบอัจฉริยะที่เรียนรู้การแปลที่ถูก ต้องได้จากสถิติการแก้ไขของผู้ใช้ที่ปรับแก้ให้ และจดจำไว้ในระบบ เพื่อแปลให้ถูกต้องยิ่งขึ้นใน ครั้งต่อไป

3) การแปลคำกริยา สัดส่วนการแปลคำกริยาผิดของเครื่องมือแปลทั้งสอง ยังมีมากถึงครึ่งหนึ่งของทั้งหมด

ข้อเสนอแนะในการแปลคำกริยามีเช่นเดียวกับข้อเสนอแนะของการแปลคำยืมจาก ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ผู้แปลควรตรวจทานความสอดคล้องระหว่างกริยาและประธานหรือกรรม

ในประโยค และปรับเปลี่ยนกริยาให้ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของประโยคนั้น โดยเฉพาะคำกริยาที่มีหลายความหมายหรือกริยาพ้องรูป พ้องเสียง ต่าง ๆ ในภาษาไทยและภาษาจีน โดยผู้ตรวจทานบทแปลภาษาจีนควรเป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งภาษาไทยและภาษาจีน มีคลังคำศัพท์ภาษาจีนที่หลากหลาย และแยกแยะความแตกต่างของวิธีการใช้คำกริยาภาษาจีนที่มีความหมายใกล้เคียงกันได้

1.2) การแปลวลี

1) การแปลนามวลีที่มีส่วนขยายควรเลือกใช้เครื่องมือแปล Google Translate เพราะมีการเรียงลำดับส่วนขยายได้ถูกต้องตามไวยากรณ์จีนมากกว่า Baidu Translate นามวลีที่มีส่วนขยายซับซ้อนควรมีการปรับให้เป็นประโยคที่สั้น กระชับและชัดเจนก่อนนำไปเข้าเครื่องมือแปล หรือให้นักแปลเป็นผู้แปล ไม่ควรใช้เครื่องมือแปล

2) การแปลกริยาลี หากใช้ Google Translate ควรระมัดระวังการวางตำแหน่งของส่วนขยายกริยาในประโยคภาษาจีนที่แปล ซึ่งอาจวางผิดตำแหน่ง ควรปรับแก้ไขให้ถูกต้องโดยนำมาวางไว้หน้าภาคแสดง หากใช้ Baidu Translate ควรตรวจสอบว่ามีการแปลคำขยายกริยาตกหล่นหรือไม่ การแปลประโยคที่มีบุพบทวลีที่ละคำเชื่อม “ที่” และ บุพบทวลีที่ขึ้นต้นด้วย “ใน จาก ตั้งแต่ เมื่อ ตาม” ควรเลือกใช้เครื่องมือแปล Google Translate ถ้าใช้ Baidu Translate แปลควรตรวจสอบปรับแก้ลำดับคำในประโยคให้ถูกต้อง เพราะ Baidu Translate มักจะนำคำบุพบทวางไว้หลังภาคแสดง จึงต้องปรับให้คำบุพบทนำมาวางไว้หน้าภาคแสดงให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาจีน

1.3) การแปลระดับประโยค

1) การแปลประโยคความรวม หากใช้ Baidu Translate ในการแปลควรปรับเปลี่ยนคำเชื่อมภาษาจีนให้มีความหลากหลายตามความเหมาะสม เช่น ในประโยคความรวมบอกความขัดแย้ง คำเชื่อม “แต่” สามารถใช้คำว่า 但、但是、却、然而 เป็นต้น

ประโยคความรวมบอกความคล้ายตาม เลือกใช้ 和、也、并、并且、以及 (และ) เป็นต้น ประโยคความรวมที่บอกเวลา หากแปลด้วย Baidu Translate ควรตรวจสอบว่ามีการแปลตกหล่นคำว่า “之前” (ก่อน) หรือคำว่า “的时候 (เมื่อ)” หรือไม่ หากแปลตกหล่นก็ให้เพิ่มคำเข้าไปให้ถูกต้อง

ประโยคความรวมที่บอกเงื่อนไข ถ้าต้นฉบับภาษาไทยละคำเชื่อม ถ้า (หาก) ...ก็ ... ให้เพิ่มคำเชื่อมเข้าไปในประโยคภาษาไทยก่อนแปลเป็นภาษาจีน เพราะเครื่องมือแปลไม่สามารถแปลประโยคความรวมที่บอกเงื่อนไขซึ่งมีการละคำเชื่อมได้ และหากในภาษาไทยไม่มีคำเชื่อม “ก็” ควรเติมเข้าไปในภาษาไทยก่อนนำไปแปล หรือเมื่อแปลเป็นภาษาจีนแล้วควรเติมคำว่า “就” ในอนุประโยคแสดงผลลัพธ์ของประโยคความรวมที่บอกเงื่อนไข

ประโยคความรวมที่บอกความให้เลือกเอา ถ้าใช้ Baidu Translate ต้องตรวจสอบว่า มีการแปลตกหล่นและวางลำดับคำเชื่อม “或 (หรือ)” ผิดตำแหน่งหรือไม่ ถ้าใช้ Google Translate จะต้องตรวจสอบประโยคแปลภาษาจีนว่าข้างหน้าคำเชื่อม 或 (หรือ) ต้องไม่มีเครื่องหมายจบประโยค “。” หรือเครื่องหมายจุลภาค “，” ถ้ามีให้ตัดออก

ประโยคความรวมที่บอกจุดมุ่งหมายในการทำบางสิ่ง ซึ่งตรงกับโครงสร้างประโยคภาษาจีน “为 (เพื่อ).....而作 (จึงทำ)” (ทำ...เพื่อ...) ไม่ควรใช้เครื่องมือแปลภาษา เพราะไม่สามารถแปลเป็นโครงสร้างที่ถูกต้องได้

ประโยคความรวมที่มีคำเชื่อม 着 เชื่อมหน่วยกริยา 2 หน่วยที่เรียงต่อกัน ไม่ควรใช้เครื่องมือแปล หากใช้เครื่องมือแปลต้องเติมคำเชื่อม 着 เชื่อมระหว่างหน่วยกริยา 2 หน่วยที่เรียงต่อกันด้วย

2) การแปลประโยคความซ้อน ถ้าใช้ Baidu Translate แปลประโยคความซ้อน ควรตรวจสอบความถูกต้องของการเรียงลำดับส่วนขยายและส่วนที่ถูกขยาย และตรวจสอบการใช้เครื่องหมายวรรคตอนให้ถูกต้อง ถ้าใช้ Google Translate แปลประโยคความซ้อน ควรตรวจสอบว่ามีการแปลตกหล่นส่วนขยายในประโยคความซ้อนหรือไม่ หากแปลตกหล่นต้องแปลเพิ่มเข้าไป ควรหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องมือแปลภาษาในการแปลประโยคความซ้อนที่มีส่วนขยายในภาคแสดง ซึ่งมีกริยา “รู้สึก ว่า นึก ว่า ถือ ว่า รับรอง ว่า สันนิษฐานว่า” เพราะเครื่องมือแปล โดยเฉพาะ Baidu Translate มักจะไม่สามารถแยกแยะและเลือกใช้คำให้ตรงกับบริบทที่ถูกต้องได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) งานวิจัยนี้ศึกษาปัญหาการแปลของเครื่องมือแปลภาษาในภาพกว้าง ไม่ได้เจาะลึกการแปลในประเด็นเฉพาะ เช่น การแปลคำบอกกาล การแปลคำที่มีความหมายแฝงเชิงวัฒนธรรม เช่น สำนวน สุภาษิต ดังนั้นในอนาคตจึงอาจมีการศึกษาหัวข้อดังกล่าว

2.2) ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรเลือกประโยคตัวอย่างจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งเพื่อให้ได้จำนวนประโยคมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์แนวโน้มการแปลได้ เนื่องจากการใช้แหล่งข้อมูลทางภาษาเพียงแหล่งเดียวมีข้อจำกัด ทำให้ไม่พบประโยคตัวอย่างบางประเภทหรือมีตัวอย่างน้อยเกินไป เช่น ประโยคตัวอย่างของการแปลกริยาลี

รายการอ้างอิง

- กนกพร นุ่มทอง. (2553). **ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน**. กรุงเทพฯ: สถาบันขงจื๊อ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กนกพร นุ่มทอง. (2563). การศึกษาปัญหาการแปลทथยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย. **วารสารภาษาและภาษาศาสตร์**. 38(2), 89-105.
- กำชัย ทองหล่อ. (2547). **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ดวงตา สุพล. (2541). **ทฤษฎีและกลวิธีการแปล**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นลินี ลีลานิมล. (2554). การศึกษาปัญหาในการแปลวรรณกรรมแฟนตาซีจีนเป็นไทย. **วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์**. 4(4), 84-111.
- นววรรณ พันธุมธธา. (2525). **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- มนิรัตน์ สวัสดิวัตน์ ณ อยุธยา (2548). **การแปล: หลักการและการวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วรรณา แสงอร่ามเรือง. (2542). **ทฤษฎีและหลักการแปล**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศรัักษ์ เพชรเชิดชู. (2552). **การแปลจีน-ไทยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิวลี ลีศิริวัฒนกุล. (2555). **สรุปเข้มภาษาไทย ป.5**. กรุงเทพฯ: แม็คเอ็ดดูเคชั่น.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2555). **แปลผิด แปลถูก คัมภีร์การแปลยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.
อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- อุดม วโรตม์ลิขิตดี. (2539). **ไวยากรณ์ไทยในภาษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2478). **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- Bai Chun. (2544). **การแปลภาษาจีน 1** (เอกสารประกอบการสอน). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- Baidu Baike. (2561). **Baidu Translate**. Retrieved from <https://baike.baidu.com/item/Baidu Translate>.
- Huxley, T. H., Yan Fu. (1933). **Evolution and Ethics**. Beijing: The Commercial Press.
- Munday, J. (2001). **Introducing Translation Studies: Theories and Applications**. London: Routledge.
- Techsauce Team. (2561). **เจาะลึกการทำงานของ 'Neural Machine Translation' เทคโนโลยีล่าสุดที่ Google Translate ใช้โดยเลียนแบบระบบคิดจากสมองมนุษย์**. สืบค้น 20 ธันวาคม 2561, จาก <https://techsauce.co/news/google-translate-neural-machine-learning>.
- Wang Lan. (2012). **Comparative Evaluation on the Quality of Online Machine Translation Systems with Product Manuals** (Master's Thesis). Xi'an Polytechnic University.
- Wikipedia. (2561). **Google Translate**. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Google_Translate.
- Yang Yamin. (2016). **Finding an Effective and Efficient Way of English-Chinese Translation by Comparing and Analyzing between HT and MT** (Master's Thesis). Yangzhou University.

รวมทั้งมีการเติมกริยาวิเศษณ์ โดยเฉพาะในประโยคเงื่อนไขที่ไม่เป็นจริง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจความหมายของประโยคเงื่อนไขภาษาอังกฤษดีขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาการแปลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ประโยคเงื่อนไข, การแปล, คลังข้อมูลภาษาผู้เรียน, คำหน้าที่, กริยาวิเศษณ์

Abstract

This article presents the results of a study examining the translation of conditional sentences from English into Thai, based on a learner corpus compiled from pre- and post-translation tests. Test takers were 60 undergraduate English major students at the Faculty of Arts, Silpakorn University, who were enrolled on the Introduction to English-Thai Translation course. The objective of this research was to identify problems learners encountered when translating conditional sentences and offer guidance for solving problems more effectively. The computer-assisted corpus analysis revealed that 17 keywords were frequently used, consisting of modal verbs, aspect markers, and adverbs. Frequency lists were then organized as document-feature matrixes. The correspondence analysis of those matrixes was conducted to explore the correspondence between the function words' frequency patterns and types of conditional sentences. The results clearly distinguished conditional sentences in Thai translations between two types of real conditionals and three types of unreal conditionals. Although in Thai, there are no verb inflections to indicate "Tense" - the device distinguishing types of English conditionals - Thai learners compensated by using a variety of Thai function words to render original meaning and by adding adverbs, particularly when translating unreal conditionals. The results suggested that the learners had a better understanding of English conditional sentences and could effectively solve their translation problems.

Keywords: Conditional Sentences, Translation, Learner Corpus, Function Words, Adverbs

บทนำ

ในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยนั้น ปัญหาการแปลด้านโครงสร้างและไวยากรณ์ นับเป็นปัญหาพื้นฐานของผู้เรียน เนื่องจากภาษาอังกฤษและภาษาไทยเป็นภาษาต่างตระกูลกัน ลักษณะภาษาจึงมีความแตกต่างกันมากมายหลายประการ ผู้เรียนแปลจึงอาจประสบปัญหาการแปลทั้งในด้านโครงสร้างประโยค การเรียงคำ และด้านไวยากรณ์ (ทิพา เทพอักษรพงศ์, 2547) นอกจากนี้ผู้เรียนแปลเองก็มักไม่ได้ตระหนักถึงปัญหานี้ แต่กลับเข้าใจว่าที่แปลไม่ได้นั้นเนื่องจากไม่รู้ศัพท์ (วรนาถ วิมลเฉลา, 2543)

จากประสบการณ์การสอนวิชาการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่านักศึกษาที่เริ่มเรียนมักประสบปัญหาอันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษทั้งในด้านการทำความเข้าใจภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต้นฉบับและการถ่ายทอดให้เป็นภาษาไทยที่สละสลวยและเป็นธรรมชาติ แม้ว่าหลังเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจปัญหาด้านโครงสร้างและไวยากรณ์ในระดับที่ดีขึ้น แต่ก็ยังคงพบข้อผิดพลาดในลักษณะเดิมอยู่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรทำการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

ที่ผ่านมามีผู้สนใจศึกษาข้อผิดพลาดและปัญหาการแปลของผู้เรียนด้านโครงสร้างและไวยากรณ์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในประเด็นต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย (วัชรวิวรรณ ลาวรรณ, 2541; จามรี ศิริรัฐนิคม, 2548; ดิษรา ศุภราชโยธิน, 2553; พรชัย พรวิริยะกิจและวรินทร์ แตนดี, 2558; ปณชนก ขาญไวยวิทย์, 2558; สมภพ ไญยโสมานัง, 2563; Pojprasat, 2007; Supharatyothin, 2013) เช่น การใช้กาล ประโยคกรรมจาก การแปลประธานที่ไร้ความหมาย คำนำหน้านาม คำนาม คำขยาย คำกริยาต่อเนื่อง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ยังไม่ค่อยพบงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาการแปลประโยคเงื่อนไข (Conditional sentences) ซึ่งเป็นลักษณะทางไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนคนไทยเข้าใจได้ยาก (วรรณธวิมลเสลา, 2543) จากผลการวิจัยของ Pengpanich (2014) ซึ่งศึกษาลักษณะต่างจากทั่วไป (Markedness) และการรับรู้ประโยคเงื่อนไขภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า นักศึกษาได้คะแนนการทดสอบทักษะการสร้าง (Productive skill) น้อยที่สุดในส่วนของประโยคเงื่อนไขชนิด Hypothetical Conditionals และ Counterfactual Conditionals โดยปัจจัยที่ ทำให้ประโยคเงื่อนไขยากต่อการรับรู้นั้นมีเพียงแค่ลักษณะต่างจากทั่วไปและต่างจากภาษาแม่เท่านั้น แต่ยังมีปัจจัย อื่น ๆ ร่วมด้วย ได้แก่ กิจกรรมภาษาที่ทดสอบเป็นทักษะรับหรือทักษะสร้าง ลักษณะของกิจกรรมภาษา ระดับความรู้ภาษาอังกฤษผู้เรียน และลักษณะที่ต่างจากทั่วไปและแตกต่างจากภาษาแม่ที่เป็นสาเหตุของการสอนแบบเน้นย้ำของผู้สอน

จากการศึกษาข้อผิดพลาดการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 Pojprasat (2007) พบว่านักเรียนมีข้อผิดพลาดในการแปลประโยคเงื่อนไข (if clause) จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษถึง 100% ซึ่งมีสาเหตุมาจากการท่องจำโครงสร้างโดยไม่เข้าใจความหมายของประโยคเงื่อนไขแต่ละประเภทอย่างแท้จริง และจากการที่ภาษาไทยไม่มีรูปทางไวยากรณ์บ่งบอกประโยคเงื่อนไข (If-clause markers) แต่ละประเภท เช่น ในภาษาอังกฤษ

จามรี ศิริรัฐนิคม (2548) ได้ศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบความสามารถในการแปลก่อนและหลังเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณที่เรียนวิชาการแปลเบื้องต้น เพื่อพัฒนาทักษะการแปลให้แก่นิสิต และได้เสนอแนะให้ทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อผิดพลาดทางภาษาต่าง ๆ เช่น การใช้บุพบท การใช้คำพิเศษ รวมถึงการใช้ประโยคเงื่อนไขด้วย สมภพ ไญยโสมานัง (2563) ให้ความเห็นว่า การวิเคราะห์รูปแบบหรือลักษณะข้อผิดพลาดทางโครงสร้างและไวยากรณ์จะช่วยให้เข้าใจและเห็นภาพความผิดพลาดได้อย่างชัดเจน และนำไปใช้ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนวิชาการแปลได้

เนื่องจากผู้เรียนแปลชาวไทยมักประสบปัญหาการแปลอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางภาษาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในบทความนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งนำเสนอผลการศึกษากการแปลประโยคเงื่อนไขจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้คลังข้อมูลการแปลของผู้เรียน เพื่อให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเรียน และช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแปลประโยคเงื่อนไขได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2555; สุวิมล ร่องวานิช, 2557) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบทดสอบวินิจฉัย (Diagnostic test) หรือแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ในการวิเคราะห์ปัญหาหรือข้อผิดพลาดของผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มเรียนหัวข้อดังกล่าว และนำผลการวินิจฉัยที่ได้มาวางแผนการสอนและจัดการเรียนการสอนให้ตรงเป้าหมาย แบบทดสอบวินิจฉัยช่วยให้ผู้สอนแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ไม่ต้องรอนจนจบภาคการศึกษา เพื่อต่อการพัฒนาการเรียนรู้และแก้ไขจุดอ่อนของผู้เรียน (Hosseini, 2008) จากนั้นผู้สอนแนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาและเน้นให้นักศึกษาฝึกแก้ไขปัญหาดังกล่าวหลังเรียนมีการทดสอบอีกครั้งหนึ่งด้วยแบบทดสอบหลังเรียน (Post-Test) รูปแบบการวิจัยนี้จะช่วยให้ผู้สอนทราบปัญหาของผู้เรียนและช่วยพัฒนาผู้เรียนได้อย่างตรงจุด ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้คลังข้อมูลภาษาผู้เรียน (Learner corpus) ในการวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นข้อมูลจริงที่ทำให้เข้าใจสภาพการใช้ภาษาและปัญหาของผู้เรียนภาษา คลังข้อมูลภาษาผู้เรียนเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์และด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ รวมทั้งการแปล สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2545)

คลังข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิเคราะห์อยู่ในรูปแบบคลังข้อมูลภาษาคู่ขนาน (parallel corpus) ที่รวบรวมจากการแปลประโยคเงื่อนไขภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ศึกษารายวิชาการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 และทำแบบทดสอบครบถ้วนทั้งก่อนและหลังเรียน จำนวน 60 คน แบบทดสอบแต่ละชุดมี 10 ประโยค (ตาราง 1) ประกอบด้วยประโยคเงื่อนไข 5 ประเภท ได้แก่ (1) Zero conditional (2) First conditional (3) Second conditional (4) Third conditional และ (5) Mixed conditional

ตารางที่ 1 ประโยคเงื่อนไขภาษาอังกฤษที่ใช้ในการทดสอบ³

แบบทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน
If you do not exercise, you gain weight. (0 th _D)	If you press that button, the light comes on. (0 th _P)
If you owe money, you must pay it back immediately. (1 st _A_D)	If you like skiing, you can go to Colorado. (1 st _A_P)
Unless you book weeks in advance, you will not get a flight. (1 st _B_D)	You won't make a good impression if you wear flip-flops to a job interview. (1 st _B_P)
She will miss the bus if she does not leave soon. (1 st _C_D)	Unless you start eating healthier food, you won't lose any weight. (1 st _C_P)
If Mike could find his library card, he would start his term paper. (2 nd _A_D)	We would go by train if it wasn't so expensive. (2 nd _A_P)
Were we to have kids, we would need a bigger house. (2 nd _B_D)	Were the dam to burst, the entire town would be destroyed. (2 nd _B_P)
Had John gotten up earlier, he would have had time for breakfast. (3 rd _A_D)	If he had crashed into that car, he would have been killed. (3 rd _A_P)
I would not have phoned him unless you had suggested it. (3 rd _B_D)	I would have helped to paint the house if you'd asked me. (3 rd _B_P)
If we had won the competition, we would have had a free trip to Moscow. (3 rd _C_D)	Had Margaret realized she would be traveling alone, she would never have agreed to go. (3 rd _C_P)
She would be a rich widow now if she had married him. (Mixed_D)	If you had remembered to bring a map, we wouldn't be lost by now. (Mixed_P)

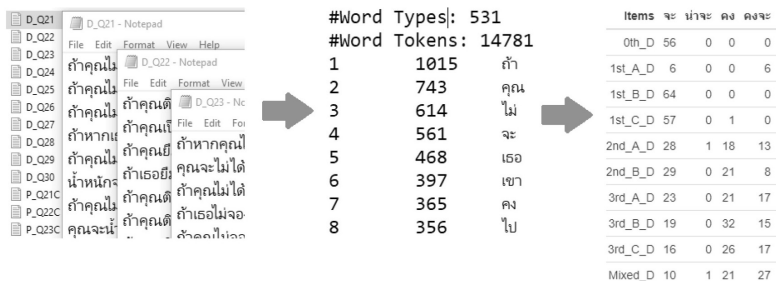
ผู้วิจัยนำข้อมูลค่าเปลี่ยนของนักศึกษาที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาจัดทำ คลังข้อมูลภาษาของผู้เรียน (ตามนิยามของ Baker, 2010) เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และ

³ รหัสในวงเล็บ: 0th, 1st, 2nd, 3rd และ Mixed แสดงประโยคเงื่อนไขภาษาอังกฤษ 5 ประเภทที่ใช้ในการทดสอบ ตัวอักษร A, B, C แสดงลำดับของข้อสอบประโยคเงื่อนไขแต่ละประเภท ตัวอักษร D และ P ในตำแหน่งสุดท้าย จำแนกการทดสอบก่อนเรียน (D: Diagnostic/Pre-test) และการทดสอบหลังเรียน (P: Post-test) รหัสเหล่านี้ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางและแผนภูมิ

เปรียบเทียบ โดยรวมคำตอบรายข้อของผู้ตอบทุกคนเป็นไฟล์เดียวกันจำนวน 20 ไฟล์ ในแต่ละไฟล์มีคำแปลของนักศึกษารวม 60 ประโยค รวมปริมาณข้อมูลการแปลของผู้เรียนประมาณ 1,200 ประโยค (นักศึกษาบางคนแปลไม่ครบทุกประโยค)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์มีการสร้างรายการศัพท์ตามความถี่ของการปรากฏในคลังข้อมูล ซึ่งเป็นการวิเคราะห์พื้นฐานประเภทหนึ่งทางภาษาศาสตร์คลังข้อมูล (Gries, 2009: 12-14) โดยตัดคำนามและคำกริยาที่สะท้อนเนื้อหาเฉพาะของประโยคเงื่อนไขแต่ละข้อให้เหลือเพียงคำช่วยกริยา คำบ่งชี้การณลักษณะ และกริยวิเศษณ์ ซึ่งเป็นคำที่พบร่วมกันในประโยคต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 17 คำ ได้แก่ คำช่วยกริยาในตำแหน่งหน้ากริยา 9 คำ ได้แก่ คง คงจะ ควร จะ ได้ ต้อง น่าจะ สามารถ อาจ คำบ่งชี้การณลักษณะสมบูรณ์ในตำแหน่งหลังกริยา 2 คำ ได้แก่ แล้ว ไปแล้ว และคำกริยวิเศษณ์ 6 คำ ได้แก่ ขนาดนั้น ขนาดนี้ ตอนนั้น ตอนนี่ แบบนี้ ป่านนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการแปลงข้อความเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้จำแนกความถี่ของคำเหล่านี้ตามที่ปรากฏในคำแปลภาษาไทยและแสดงผลด้วยตารางแจกแจงลักษณะ (Documents-features table) โดยแบ่งเป็นตารางผลการทดสอบก่อนเรียนและผลการทดสอบหลังเรียนตามประเภทของประโยคเงื่อนไขในต้นฉบับ (10 รายการ x 17 ลักษณะ) จากนั้นสร้างแผนภาพแบบบอลลูน (Balloon chart) เพื่อแสดงความถี่ของคำที่จำแนกตามประเภทของประโยคเงื่อนไขในต้นฉบับ และทำการวิเคราะห์การสมนัย (Correspondence analysis) (Desagulier, 2017: 257-268) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความถี่ของคำหน้าที่กับประโยคเงื่อนไขประเภทต่าง ๆ รายการคำสำคัญและการแจกแจงความถี่สะสมของคำสำคัญจากคำตอบใช้เป็น “ลักษณะ” ในการจัดกลุ่มประโยคเงื่อนไขในฉบับแปล ซึ่งพบว่าไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้เท่ากับกับกลุ่มประโยคเงื่อนไขในภาษาต้นฉบับ เนื่องจากความแตกต่างด้านระบบหน่วยคำในไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและภาษาไทย อาทิ การผันกริยา (Verb conjugation) และการเติมปัจจัย (Suffixation) ตามกาล (Tense) มาลา (Mood) และวาก (Voice) อย่างไรก็ตามแบบแผนการแจกแจงความถี่สะสมของคำสำคัญควรแยกแยะความแตกต่างระหว่างประโยคเงื่อนไข

ประเภทต่าง ๆ ในต้นฉบับตามความหมายทางไวยากรณ์ได้

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งวิเคราะห์ลักษณะการจัดกลุ่มประโยคเงื่อนไขประเภทต่าง ๆ และแบบแผนความถี่ของคำสำคัญที่มีความหมายทางไวยากรณ์ในประโยคเงื่อนไขแต่ละประเภท โดยวิเคราะห์จากผลการทดสอบก่อนเรียน ผลการทดสอบหลังเรียน การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และใช้การทดสอบไคสแควร์ (Winter, 2020: 296-299) เพื่อตอบคำถามว่าผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนเรียน ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบหลังเรียน และผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

ในส่วนของการวิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนเรียน เมื่อพิจารณาความถี่ของการปรากฏร่วมกันของคำสำคัญในตารางที่ 2 จะพบว่าประโยคเงื่อนไขในรายการที่ 1-4 (แปลจากประโยค Zero conditional และ First conditional) มีการใช้ (และไม่ใช้) คำสำคัญในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยประโยคที่ 1, 3 และ 4 (0th_D, 1st_B_D และ 1st_C_D) ซึ่งเป็นการแสดงทัศนภาวะสัญญา (Epistemic modality) มีการใช้คำช่วยกริยา “จะ” แสดงการคาดคะเน ในความถี่ที่สูง ไม่ว่าประโยคในภาษาต้นทางจะมี “will” หรือไม่ก็ตาม ในขณะที่ประโยคที่ 2 (1st_A_D) เป็นการแสดงทัศนภาวะบริพัต (Deontic modality) ซึ่งมีการใช้คำช่วยกริยา “ต้อง” แสดงภาวะหน้าที่ สอดคล้องกับ “must” ในต้นฉบับ ดังตัวอย่าง

ประโยคที่ 2

If you owe money, you **must** pay it back immediately. (1st_A_D)

ถ้าคุณติดเงินใคร คุณจะต้องจ่ายเงินในทันที

ถ้าคุณเป็นหนี้ คุณต้องรีบจ่ายเงิน

ถ้าคุณยืมเงิน คุณต้องคืนเงินให้เร็วที่สุด

ในขณะที่กลุ่มของประโยคเงื่อนไขประเภท “unreal” ตั้งแต่ประโยคที่ 5-10 (2nd_A_D, 2nd_B_D, 3rd_A_D, 3rd_B_D, 3rd_C_D & Mixed_D) จะพบการใช้รายการคำสำคัญที่หลากหลาย ขึ้นนอกเหนือจากคำว่า “จะ” และ “ต้อง” ได้แก่

- “ควร” “สามารถ” “อาจ” (สอดคล้องกับ “could” ในภาษาต้นฉบับ) เพื่อแสดงความสามารถและความควรจะเป็นในการกระทำ

- “คง” “คงจะ” (สอดคล้องกับ “would” ในภาษาต้นฉบับ) เพื่อแสดงความไม่น่าเป็นไปได้

- “ได้” เพื่อแสดงความสามารถและประสบการณ์ (เมื่อประกอบกันเป็นหน่วยสร้าง คง/คงจะ + ได้ + กริยา + ไปแล้ว จะมีความหมายว่าเป็นประสบการณ์ที่มีโอกาสจะกระทำแต่กลับ “ไม่ได้” กระทำ)

- “แล้ว” “ไปแล้ว” เพื่อแสดงการกระทำที่ลุล่วงแล้ว
 - คำกริยาวิเศษณ์ 3 คำ ได้แก่ “ตอนนั้น” “ตอนนี้” “ปานนี้” เพื่อเน้นย้ำช่วงเวลาของเหตุการณ์ หรือเปรียบเทียบระหว่างสองช่วงเวลา

ตัวอย่างคำสำคัญที่ปรากฏในคำแปลของนักศึกษา

ประโยคที่ 4

She will miss the bus if she does not leave soon. (1st_C_D)

เธอจะไปไม่ทันรถบัส ถ้าเธอไม่รีบออกไปตอนนี้

เธอจะตรกล ถ้าเธอไม่รีบไปตอนนี้

ถ้าหากเธอไม่ออกไปตอนนี้ เธอจะพลาดรถบัสนะ

การเลือกใช้คำกริยาวิเศษณ์ “ตอนนี้” ในตัวอย่างคำแปลเป็นการเน้นว่าเหตุการณ์ในประโยคย่อนั้นเป็นเหตุการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขให้เกิดผลตามมาในอนาคต

ประโยคที่ 5

If Mike could find his library card, he would start his term paper. (2nd_A_D)

ถ้าไมค์เจอบัตรห้องสมุดของเขา เขาก็**คง**เริ่มทำรายงาน**แล้ว**

ถ้าไมค์หาบัตรห้องสมุดเจอ เขาก็**คงได้**เริ่มทำรายงาน**แล้ว**

ถ้าไมค์หาบัตรห้องสมุดของเขาเจอ เขาก็**คงได้**เริ่มทำงาน

จากตัวอย่างข้างต้น การเพิ่มคำช่วยกริยา “คง” สอดคล้องกับการใช้ “would” ในประโยคต้นฉบับ และการใช้คำว่า “ได้” หรือ “แล้ว” ประกอบกับ “คง” ยังบ่งชี้ว่าเหตุการณ์นั้นเป็นการสมมติ ไม่ได้เกิดขึ้นจริง (Unreal conditional) ในปัจจุบัน

ประโยคที่ 10

She would be a rich widow now if she had married him. (Mixed_D)

ถ้าเธอแต่งงานกับเขาตอนนั้น ปานนี้เธอ**คง**รวยไป**แล้ว**

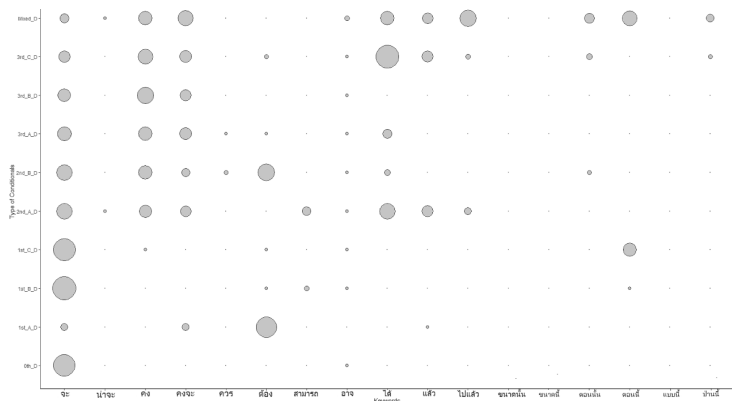
ถ้าเธอแต่งงานกับเขาณะ ปานนี้คงเป็นแม่หม้ายที่รวยละไป**แล้ว**

จากตัวอย่าง คำว่า “คง” เกิดร่วมกับ “ไปแล้ว” บ่งชี้เหตุการณ์ที่ไม่สามารถเป็นจริงได้ (Unreal conditional) “ตอนนั้น” ย้ำให้เห็นว่าเหตุการณ์ในประโยคยอยเป็นเหตุการณ์ในอดีต และ “ปานนี้” แสดงให้เห็นว่ามีการเปรียบเทียบสองเหตุการณ์ที่ต่างเวลากันคือเหตุการณ์ในอดีตและเหตุการณ์ในปัจจุบัน

ตารางที่ 2 ประโยคเงื่อนไขและการแจกแจงความถี่ของคำสำคัญใน Pre-test

Item	จะ	น่าจะ	คง	คงจะ	ควร	ต้อง	สามารถ	อาจ	ได้	แล้ว	ไปแล้ว	จนเป็น	จนบัดนี้	จนนั้น	จนนี้	จนบัดนี้	จนบัดนี้
0 th _D	56	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 st _A_D	6	0	0	60	49	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1 st _B_D	64	0	0	0	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
1 st _C_D	57	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	20	0	0
2 nd _A_D	28	1	18	13	0	0	9	1	29	14	6	0	0	0	0	0	0
2 nd _B_D	29	0	21	8	2	33	0	1	4	0	0	0	0	2	0	0	0
3 rd _A_D	23	0	21	17	1	1	0	1	10	0	0	0	0	0	0	0	0
3 rd _B_D	19	0	32	15	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 rd _C_D	16	0	26	17	0	2	0	1	61	14	3	0	0	4	0	0	2
Mixed_D	10	1	21	27	0	0	0	3	22	13	31	0	0	11	25	0	7

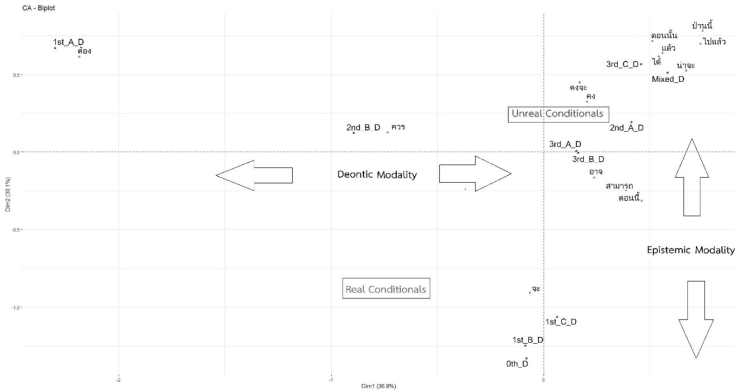

ภาพที่ 2 การแจกแจงความถี่ของคำสำคัญตามประเภทของประโยคเงื่อนไขใน Pre-test

เมื่อพิจารณาข้อมูลในตารางที่ 2 ร่วมกับแผนภูมิบัลลูนในภาพที่ 2 จะเห็นว่า “จะ” และ “คง/คงจะ” แจกแจงสลับหลักกัน ในคำแปลประโยคเงื่อนไขที่เป็นจริงได้ (Real conditional) พบการใช้ “จะ” ในความถี่ที่สูงมาก ส่วน “คง/คงจะ” พบน้อยหรือแทบไม่พบเลย นอกจากนี้ “คง/คงจะ” อาจเกิดร่วมกับ “แล้ว/ไปแล้ว” เพื่อแสดงถึงความหมายทางไวยากรณ์ของประโยคเงื่อนไขที่ขี้การกระทำหรือเหตุการณ์ที่ไม่สามารถเป็นจริงได้ (Unreal conditional) ในปัจจุบันกาล

หรือในอดีตกาล และถึงแม้ will/would จะแปลเป็น “จะ” ในภาษาไทยได้เหมือนกันทั้งสองคำ แต่นักศึกษาจำนวนหนึ่งที่ทำแบบทดสอบก็พยายามจะเลือกคำในภาษาไทยมาถ่ายทอดความหมายทางไวยากรณ์ของต้นฉบับโดยการเพิ่มคำช่วยกริยา “คง/คงจะ” เพื่อลดความแน่นอนหรือความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ อย่างไรก็ตาม ยังคงพบการใช้คำว่า “จะ” ในการแปลประโยคเงื่อนไขที่ไม่สามารถเป็นจริงได้ (Unreal conditional) ประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะในประโยคเงื่อนไขประเภท Second conditional ซึ่งพบ “จะ” ในความถี่ที่สูงกว่า “คง/คงจะ”

ภาพที่ 3 ความสอดคล้องระหว่างประโยคเงื่อนไขและคำสำคัญใน Pre-test

เมื่อนำข้อมูลในตาราง 2 มาวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มประโยคเงื่อนไขโดยใช้ความถี่ของคำสำคัญต่าง ๆ ที่ปรากฏร่วมกัน (Correspondence analysis) เป็นเกณฑ์ ดังแสดงในภาพที่ 3 เราพบว่าความสอดคล้องกันระหว่างประโยคเงื่อนไขประเภทต่าง ๆ และความถี่ในการปรากฏของกลุ่มคำสำคัญ ซึ่งจะพบว่ามีการกระจายเป็นกลุ่ม ๆ ตามแกนนอนและแกนตั้ง โดยประโยคเงื่อนไขที่มีการใช้ทัศนภาวะบริพัตร (Deontic modality) แสดงภาวะหน้าที่/ความสามารถ มีคำช่วยกริยา ได้แก่ “ต้อง” “ควร” “น่าจะ” “อาจ” “สามารถ” เป็นตัวจัดกลุ่ม และจะแยกตัวออกมาจากกลุ่มประโยคเงื่อนไขที่แสดงทัศนภาวะสัญญาณ (Epistemic modality) (แสดงการคาดคะเน) ซึ่งมีคำช่วยกริยา ได้แก่ “จะ” “คง” “คงจะ” เป็นตัวจัดกลุ่ม ในขณะเดียวกัน ประโยคเงื่อนไขที่เป็นจริงได้ (Real conditional) ได้แก่ Zero conditional และ First conditional ก็แยกตัวออกจากประโยคเงื่อนไขที่ประเภทที่ไม่เป็นจริง (Unreal conditional) ได้แก่ Second conditional, Third conditional และ Mixed conditional

2. ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบหลังเรียน (Post-test)

ในส่วนของการวิเคราะห์ผลการทดสอบหลังเรียน เมื่อพิจารณาความถี่ของการปรากฏร่วมกันของคำสำคัญในตารางที่ 3 จะพบว่าประโยคเงื่อนไขในรายการที่ 1-4 (แปลจากประโยค Zero conditional และ First conditional ในภาษาอังกฤษ) มีการใช้ (และไม่ใช้) คำสำคัญในลักษณะ

ที่คล้ายคลึงกัน โดยประโยคที่ 1 และ 4 (0th_P และ 1st_C_P) ซึ่งเป็นการแสดงทัศนภาวะสัญญาณ (Epistemic modality) มีการใช้คำช่วยกริยา “จะ” ในความถี่ที่สูง ในขณะที่ประโยคที่ 2 และ 3 (1st_A_P และ 1st_B_P) เป็นการแสดงทัศนภาวะปริพหุ (Deontic modality) มีการใช้คำช่วยกริยา “สามารถ” สอดคล้องกับ “can” ในกรณีของประโยคที่ 2 และถึงแม้ในประโยคต้นฉบับ ประโยคที่ 3 จะใช้ “won’t” (won’t make a good impression) แต่นักศึกษาผู้ทำแบบทดสอบ ก็ตีความว่าเป็นการใช้ในบริบทของการ “ไม่สามารถสร้างความประทับใจ” ดังตัวอย่าง

You won’t make a good impression if you wear flip-flops to a job interview.

(1st_B_P)

คุณจะไม่**สามารถ**สร้างความประทับใจที่ดีได้ หากคุณสวมรองเท้าแตะไปสัมภาษณ์งาน
 คุณจะ**ไม่สามารถ**สร้างภาพลักษณ์ที่ดีได้ ถ้าคุณใส่รองเท้าแตะไปสัมภาษณ์งาน

คุณ**จะ**ไม่สามารถสร้างความประทับใจดี ๆ ได้ ถ้าคุณใส่รองเท้าแตะเข้าสัมภาษณ์ใน
 ขณะที่กลุ่มของประโยคเงื่อนไขประเภทที่ไม่เป็นจริง ตั้งแต่ประโยคที่ 5-10 (2nd_A_P, 2nd_B_P, 3rd_A_P, 3rd_B_P, 3rd_C_P & Mixed P) จะมีการใช้รายการคำสำคัญที่หลากหลายขึ้นนอกเหนือ
 จากคำว่า “จะ” และ “สามารถ” ได้แก่

- “คง” “คงจะ” เพื่อแสดงความไม่น่าเป็นไปได้
- “ต้อง” “ควร” “อาจ” “น่าจะ” เพื่อแสดงความสามารถและความควรจะเป็นใน

การกระทำ

- “ได้” เพื่อแสดงความสามารถและประสบการณ์
- “แล้ว” “ไปแล้ว” เพื่อแสดงการกระทำที่ล่วงแล้ว
- กลุ่มคำกริยาวิเศษณ์ “ตอนนั้น” “ตอนนี้” “ป่านนี้” เพื่อเน้นย้ำช่วงเวลาของ

เหตุการณ์ หรือเปรียบเทียบระหว่างสองช่วงเวลา และ “แบบนี้” “ขนาดนั้น” “ขนาดนี้”
 เพื่อเปรียบเทียบการณัสมมติกับสถานการณ์ที่ตรงข้ามกับการสมมติ

ตัวอย่างคำแปลของนักศึกษา

ประโยคที่ 10

If you had remembered to bring a map, we wouldn’t be lost by now.

(Mixed_P)

ถ้าเธอเอาแผนที่มาด้วย **ตอนนี้**เราก็คงไม่หลงทาง

ถ้าเธอไม่ลืมเอาแผนที่มา **ป่านนี้**เราก็คงไม่หลงกันอยู่หรอก

ถ้าคุณจำได้ว่าต้องเอาแผนที่มา**ตอนนั้น** **ป่านนี้**เราก็คงไม่หลงทางกันหรอก

จากตัวอย่างข้างต้น นักศึกษาเลือกใช้คำว่า “คง” ในฉบับแปลเพื่อแสดงเหตุการณ์ที่ตรง
 กันข้ามกับความเป็นจริงในอดีต และใช้คำกริยาวิเศษณ์ “ตอนนี้” เพื่อเปรียบเทียบช่วงเวลาของ
 สองเหตุการณ์ และคำว่า “ป่านนี้” เพื่อย้ำให้เห็นว่าเหตุการณ์ในอดีตส่งผลต่อเนื่องมาในปัจจุบัน

ประโยคที่ 5

We would go by train if it wasn't so expensive. (2nd_A_P)

เราคงจะไปโดยรถไฟแล้วละ ถ้ามันไม่แพงขนาดนี้

เราคงจะนั่งรถไฟไปนะ ถ้าราคาตั๋วไม่แพงขนาดนี้

เราคงจะเดินทางด้วยรถไฟไปแล้ว ถ้ามันไม่แพงขนาดนั้น

พวกเราจะขึ้นรถไฟแล้ว ถ้าราคาไม่แพงขนาดนั้น

ตามปกติ “if it wasn't so expensive” อาจแปลได้ว่า “ถ้าตั๋วไม่แพงมาก” แต่การเลือกใช้คำกริยาวิเศษณ์ “ขนาดนั้น” “ขนาดนี้” เสริมเข้าไป แสดงให้เห็นว่านักศึกษาต้องการเน้นว่าสถานการณ์ที่เป็นเงื่อนไขเป็นสถานการณ์สมมติ ดังนั้นอีกสถานการณ์หนึ่งย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ในปัจจุบันเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 3 ประเภทของประโยคเงื่อนไขและความถี่ของคำสำคัญใน Post-Test

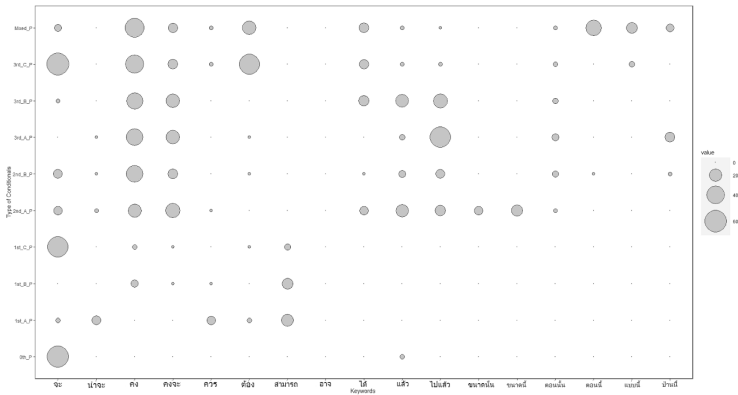
Item	จ	จะ	คง	คงจะ	ควร	ต้อง	สามารถ	อาจ	ได้	แล้ว	ไปแล้ว	ขนาด	ขนาด	ตอน	ตอน	แบบ	แบบ
0 th _D	58	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
1 st _A_P	3	10	0	0	9	3	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 st _B_P	0	0	7	1	1	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 st _C_P	53	0	3	1	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 nd _A_P	9	2	22	26	1	0	0	0	9	20	14	9	16	2	0	0	0
2 nd _B_P	10	1	36	12	0	1	0	0	1	6	10	0	0	5	1	0	2
3 rd _A_P	0	1	35	24	0	1	0	0	0	4	53	0	0	6	0	0	12
3 rd _B_P	2	0	34	24	0	0	0	0	14	21	25	0	0	4	0	0	0
3 rd _C_P	62	0	42	12	2	51	0	0	11	2	2	0	0	3	0	4	0
Mixed_P	6	0	46	11	2	23	0	0	12	2	1	0	0	2	31	15	8

เช่นเดียวกับผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนเรียน จากข้อมูลในตารางที่ 3 และแผนภูมิ บัลลูนในภาพที่ 4 จะเห็นว่า “จะ” และ “คง/คงจะ” มีการแจกแจงสับหลักกันในภาพรวม โดยที่ “จะ” พบใช้ในความถี่ที่สูงมากในประโยคเงื่อนไขที่เป็นจริงได้ (Real conditional) ทั้ง 2 ประเภท แต่พบการใช้ “จะ” น้อยลงในประโยคเงื่อนไขประเภท Second conditional เมื่อเทียบกับผลการทดสอบก่อนเรียน นอกจากนี้ยังพบการใช้ “คง/คงจะ” ในความถี่ที่สูงมากขึ้นในประโยคเงื่อนไขที่ไม่สามารถเป็นจริงได้ (Unreal conditional) โดย “คง/คงจะ” อาจเกิดร่วมกับ “แล้ว/ไปแล้ว” เพื่อแสดงถึงความหมายทางไวยากรณ์ของประโยคเงื่อนไขที่บ่งชี้การกระทำหรือเหตุการณ์ที่ไม่

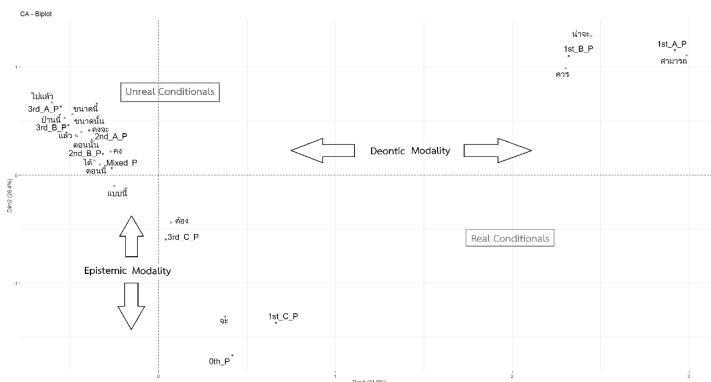

สามารถเป็นจริงได้ (Unreal conditional) ในปัจจุบันกาล หรือในอดีตกาล

สิ่งที่น่าสนใจก็คือการที่นักศึกษาผู้ทำแบบทดสอบใช้คำว่า “สามารถ” ทั้งในกรณีที่มีการใช้ “can” และไม่มีการใช้ “can” ในต้นฉบับ แต่สามารถตีความหมายได้ว่าประโยคโดยรวมมีความหมายเกี่ยวกับความสามารถในการกระทำการให้บรรลุผล เช่น Unless you start eating healthier food, you won’t lose any weight. มีนักศึกษาแปลว่า ถ้าคุณไม่เริ่มกินอาหารที่ดีต่อสุขภาพ คุณจะไม่สามารถลดน้ำหนักได้เลย หรือ You won’t make a good impression if you wear flip-flops to a job interview. มีนักศึกษาแปลว่า คุณจะไม่สามารถสร้างความประทับใจที่ดีได้ หากคุณสวมรองเท้าแตะไปสัมภาษณ์งาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากที่ได้เรียนและฝึกฝนการแปลประโยคเงื่อนไขภาษาอังกฤษเป็นไทยแล้ว นักศึกษามีความพยายามที่จะใช้คำต่าง ๆ เพื่อแปลความหมายในเชิงบูรณาการมากขึ้น โดยไม่ยึดติดกับการแปลคำต่อคำ ส่งผลให้มีการใช้คำที่มีความหมายทางไวยากรณ์ที่หลากหลายยิ่งขึ้น เห็นได้จากความถี่ในการใช้คำที่กระจุกตัวน้อยลงเมื่อเทียบกับผลการทดสอบก่อนเรียน รวมทั้งมีการใช้คำกริยาวิเศษณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ในการทดสอบก่อนเรียน นักศึกษาใช้คำกริยาวิเศษณ์เพียง 3 คำ แต่ในการทดสอบหลังเรียน นักศึกษาใช้คำกริยาวิเศษณ์เพิ่มขึ้นเป็น 6 คำ ได้แก่ ขนาดนั้น ขนาดนี้ ตอนนั้น ตอนนี แบบนี้ ป่านนี้

ภาพที่ 4 การแจกแจงความถี่ของคำสำคัญตามประเภทของประโยคเงื่อนไขใน Post-Test

ภาพที่ 5 ความสอดคล้องระหว่างประโยคเงื่อนไขและคำสำคัญใน Post-Test

เมื่อนำข้อมูลในตาราง 3 มาวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มประโยคเงื่อนไขโดยใช้ความถี่ของคำสำคัญต่าง ๆ ที่ปรากฏร่วมกัน (Correspondence analysis) พบว่ามีความสอดคล้องกันระหว่างประโยคเงื่อนไขประเภทต่าง ๆ และความถี่ในการปรากฏของกลุ่มคำสำคัญ ซึ่งมีการกระจายเป็นกลุ่ม ๆ ตามแกนนอนและแกนตั้ง (ภาพที่ 5) โดยประโยคเงื่อนไขชนิดที่ใช้ทัศนภาวะปริพหุ (Deontic modality) แสดงภาวะหน้าที่/ความสามารถ มีคำช่วยกริยา “ต้อง” “ควร” “น่าจะ” “อาจ” “สามารถ” เป็นตัวจัดกลุ่ม จะแยกตัวออกมาเป็นกลุ่มต่างหากจากประโยคเงื่อนไขที่ใช้ทัศนภาวะสัญญาณ (Epistemic modality) ซึ่งมีคำช่วยกริยา ได้แก่ “จะ” “คง” “คงจะ” ขณะที่ประโยคเงื่อนไขที่เป็นจริงได้ (Real conditional) ได้แก่ Zero conditional และ First conditional ก็จะแยกตัวออกจากประโยคเงื่อนไขที่ประเภทที่ไม่เป็นจริง (Unreal conditional) ได้แก่ Second conditional, Third conditional และ Mixed conditional

ความน่าสนใจประการหนึ่งก็คือ การที่นักศึกษาใช้คำกริยาวิเศษณ์ในแบบทดสอบหลังเรียนมากขึ้นกว่าในแบบทดสอบก่อนเรียน สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความพยายามที่จะถ่ายทอดความหมายทางไวยากรณ์ของประโยคภาษาอังกฤษออกมา โดยการเพิ่มเติมคำศัพท์เพื่อทดแทนความหมายของกาล (Tense) ในภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกริยาวิเศษณ์บอกเวลาเพื่อเปรียบเทียบระหว่างสองช่วงเวลา เช่น “ตอนนั้น” “ตอนนี้” “ปานนี้” สอดคล้องกับวิธีการบ่งบอกกาลในภาษาไทยซึ่ง อุดม วโรตม์สิขิตต์ (2535) (อ้างถึงใน Pengpanich, 2014: 75) ได้กล่าวไว้ว่า มักอิงบริบทและใช้กริยาวิเศษณ์บอกเวลา รวมถึงมีการใช้ “แบบนี้” “ขนาดนั้น” “ขนาดนี้” เพื่อเปรียบเทียบสถานการณ์สมมติกับสถานการณ์ที่ตรงข้ามกับการสมมติ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังเรียน

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผู้วิจัยได้รวมความถี่ในการใช้คำสำคัญในข้อทดสอบต่าง ๆ ในแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนตามจำนวนประเภทของประโยคเงื่อนไขในภาษาต้นฉบับจากจำนวนชุดละ 10 ข้อ เหลือชุดละ 5 ข้อ (ตารางที่ 4) เพื่อพิจารณาข้อมูลประโยคเงื่อนไขแต่ละ

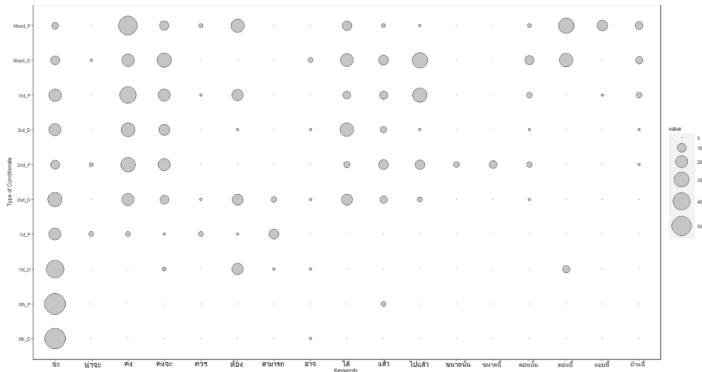

ประเภทเปรียบเทียบกันระหว่างผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (ภาพที่ 6) แสดงให้เห็นว่าในส่วนของ Zero conditional ไม่ค่อยมีความแตกต่างกัน แต่ในส่วนของ First conditional นั้น ข้อมูลในการทดสอบก่อนเรียนจะโน้มเอียงไปทางด้าน “ความน่าจะเป็น” ส่วนในแบบทดสอบหลังเรียนจะโน้มเอียงไปทางด้าน “ความสามารถ” นอกจากนั้นยังพบว่าความถี่ของการใช้คำสำคัญจะมีการกระจายออกไปในหลาย ๆ คำ โดยเฉพาะคำกริยาวิเศษณ์

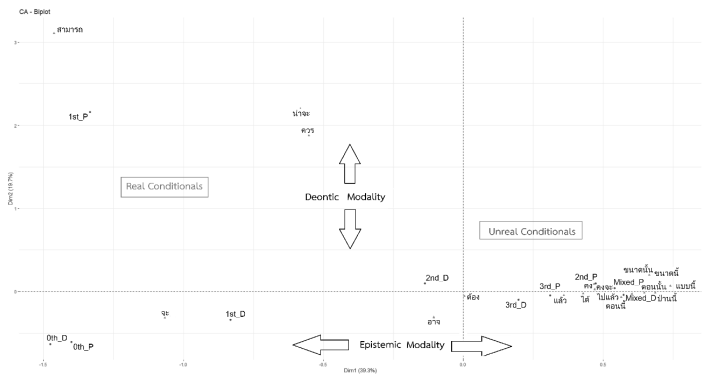
อย่างไรก็ตาม แบบแผนของการจัดกลุ่มของประโยคเงื่อนไขเป็นแบบเป็นจริงได้ (Real conditional) และไม่เป็นจริง (Unreal conditional) กับประโยคเงื่อนไขที่ใช้การแสดงทัศนภาวะสัญญา (Epistemic modality) และทัศนภาวะปริพหุ (Deontic modality) แสดงภาวะหน้าที่/ความสามารถ ระหว่างผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนก็มีความคล้ายคลึงกัน โดยนักศึกษาใช้คำสำคัญในสัดส่วนที่หลากหลายขึ้นในการทำแบบทดสอบหลังเรียน (ดังภาพที่ 7)

ตารางที่ 4 ประเภทของประโยคเงื่อนไขและความถี่ของคำสำคัญใน Pre-test และ Post-test

Item	จ	จะ	ณ	คง	คง	ต้อง	สามารถ	อาจ	ได้	แล้ว	ไปแล้ว	พบ	พบ	พบ	พบ	พบ	พบ
0 th _D	56	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 st _D	42	0	0	2	0	17	1	1	0	0	0	0	0	0	7	0	0
2 nd _D	28	0	20	10	1	16	4	1	16	7	3	0	0	1	0	0	0
3 rd _D	19	0	26	14	0	1	0	1	24	5	1	0	0	1	0	0	1
Mixed_D	10	1	21	27	0	0	0	3	22	13	31	0	0	11	25	0	7
0 th _P	58	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
1 st _P	19	3	3	1	3	1	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 nd _P	10	2	29	19	0	0	0	0	5	13	12	4	8	4	0	0	1
3 rd _P	21	0	37	20	1	17	0	0	8	9	27	0	0	4	0	1	4
Mixed_P	6	0	46	11	2	23	0	0	12	2	1	0	0	2	31	15	8

ภาพที่ 6 การแจกแจงความถี่ของคำสำคัญตามประเภทของประโยคเงื่อนไขใน Pre-test และ Post-test

ภาพที่ 7 ความสอดคล้องระหว่างประโยคเงื่อนไขและคำสำคัญใน Pre-test เปรียบกับ Post-test

เพื่อทดสอบว่าความแตกต่างของผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยได้ใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-squared test) โดยผู้วิจัยได้สรุปความสัมพันธ์ของคำสำคัญในผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในทุกประเภทของประโยคเงื่อนไข (ภาพที่ 8) จากนั้นนำไปคำนวณหาค่าไคสแควร์ด้วยวิธีการทางสถิติพบว่าผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังผลลัพธ์ต่อไปนี้

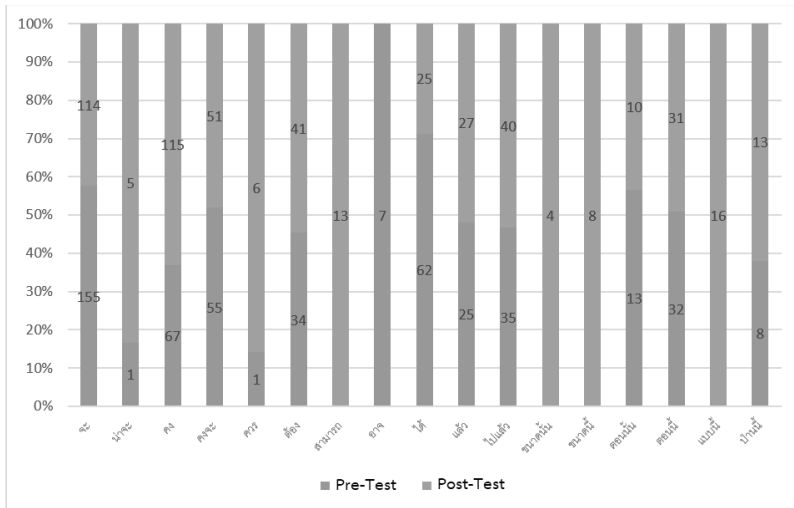
$$\chi^2 = 91.177, \text{ Degree of Freedom (df) } = 16$$

$$p\text{-value} < 0.01$$

ความแตกต่างดังกล่าวสังเกตได้จากสัดส่วนของการใช้คำสำคัญในผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทุกประเภทประโยคเงื่อนไข โดยในผลการทดสอบหลังเรียนนักศึกษาคำสำคัญ

ในสัดส่วนที่มากกว่าในการทดสอบก่อนเรียน ถึงแม้ว่าผลการจัดกลุ่มของประโยคเงื่อนไข
ในผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจะไม่มี ความแตกต่างกันไปคนละแบบ

ภาพที่ 8 การใช้คำสำคัญในผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทุกประเภทประโยคเงื่อนไข

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากแบบแผนความถี่ของคำช่วยกริยา คำบ่งชี้การณลักษณะ และคำกริยาวิเศษณ์ที่พบ
ในข้อมูล สามารถจำแนกประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยได้ชัดเจนในกรณีของประโยคเงื่อนไขที่เป็น
จริงได้ (Real conditional) 2 ประเภท ได้แก่ Zero conditional และ First conditional และ
ประโยคเงื่อนไขที่ไม่เป็นจริง (Unreal conditional) 3 ประเภท ได้แก่ Second conditional,
Third conditional และ Mixed conditional นอกจากนั้น ประโยคเงื่อนไขแต่ละ ประเภทก็ยัง
จำแนกตามการแสดงทัศนภาวะได้ 2 แบบ คือ การแสดงทัศนภาวะสัญญา (Epistemic modality)
และการแสดงทัศนภาวะปริพหุ (Deontic modality)

ผู้วิจัยพบว่าถึงแม้ในระบบไวยากรณ์ภาษาไทยจะไม่มี การผันกริยาตามกาล (Tense)
ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจำแนกประเภทของประโยคเงื่อนไขในภาษาอังกฤษ แต่นักศึกษา
ที่ทำการทดสอบก็ได้เลือกใช้คำหน้าต่าง ๆ ในภาษาไทยเพื่อบ่งชี้ความหมายทางไวยากรณ์ที่
แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้น จากผลการทดสอบหลังเรียน ยังพบการใช้คำหน้าที่
อย่างหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะในประโยคเงื่อนไขที่ไม่เป็นจริงประเภทต่าง ๆ รวมทั้งมีการใช้
กริยาวิเศษณ์เพิ่มเติม แสดงให้เห็นว่านักศึกษา มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของประโยคเงื่อนไข
ในภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นและมีวิธีการถ่ายทอดเป็นภาษาไทยที่หลากหลายขึ้นอีกด้วย

การที่นักศึกษาเลือกใช้คำในภาษาฉบับแปลอย่างหลากหลายขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำกริยาวิเศษณ์บอกเวลาและการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่านักศึกษาตระหนักมากขึ้นว่า การถ่ายทอดความหมายระหว่างภาษาที่มีระบบไวยากรณ์แตกต่างกันไม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นที่ใช้ เครื่องมือทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงการรักษาความหมายให้เทียบเคียงกับความหมาย ในต้นฉบับ และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล ผลที่ได้จากการศึกษา นี้ยังสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาแปล เพื่อแนะนำแนวทางในการถ่ายทอดประโยค เงื่อนไขจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้ถูกต้องและเป็นธรรมชาติแก่ผู้เรียน

รายการอ้างอิง

- จามรี ศิริรัฐนิคม. (2548). **การพัฒนาทักษะการแปลของนิสิตที่เรียนวิชาการแปลเบื้องต้น มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา**. สงขลา: ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ดิษรา ศุภราชโยธิน. (2553). การศึกษาข้อบกพร่องและความสัมพันธ์ของความสามารถในการแปล ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย ระดับอุดมศึกษา. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 7(2), 69-85.
- ทิพา เทพอัครพงศ์. (2547). **การแปลเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปณชนก ชาญไวยุทธ. (2558). การพัฒนาทักษะการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะการแปล. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. 6(2), 1-11.
- พรชัย พรวิริยะกิจ และวรินทร์ แดนดี. (2558). ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล. **วารสารสังคมศาสตร์**. 4(2), 16-24.
- วรรณดา วิมลเฉลา. (2543). **คู่มือสอนแปล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรวิวรรณ ลาวรรณ. (2541). การศึกษาความสัมพันธ์ของความสามารถในการแปลภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทยกับความสามารถ ในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ของนิสิตวิชา เอกภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2541 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่ดัด). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลลภา เทพหัตถิน ณ อยู่ธยา. (2555). **การวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย รุจกกิจบัณฑิตย์.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2545). **ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล: หลักการและการใช้**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมภาพ ไทบุญโสมานัง. (2563). ความเข้าใจอิทธิพลเชิงโครงสร้างและไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในบท แปลภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา. **วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. 28(2), 244-264.

- สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baker, P. (2010). **Corpus Methods in Linguistics**. In Litosseliti, L. (Ed.). **Research Methods in Linguistics**. London: Continuum.
- Desagulier, G. (2017). **Corpus Linguistics and Statistics with R: Introduction to Quantitative Methods in Linguistics**. Berlin: Springer International Publishing.
- Gries, S. Th. (2009). **Quantitative Corpus Linguistics with R: A Practical Introduction**. New York: Routledge.
- Hosseini, T. S. (2008). **Ways of Testing a Translation & Testing and Evaluation in the Translation Classroom**. Retrieved from <http://www.translationdirectory.com/articles/article1699.php>
- Pengpanich, A. (2014). Markedness and the Acquisition of English Conditionals by Ramkhamhaeng University Students, Ramkhamhaeng University **Journal Humanities Edition**. 33(2), 71-98.
- Pojprasat, S. (2007). **An Analysis of Translation Errors Made by Mattayomsuksa 6 Students** (Master's Thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Supharatyothin, D. (2013). Developing the Ability to Translate the Passive Voice Structure of English into Thai, and Thai into English Using the Contrastive Analysis Method of Teaching. **Journal of Teaching and Education**. 2(3), 177-183.
- Winter, B. (2020). **Statistics for Linguists: An Introduction Using R**. New York: Routledge.

ต่อการเข้าใจเนื้อหาความภาษาอังกฤษและการทำข้อสอบของผู้เรียนที่ไม่มีความรู้คำศัพท์ประสม และ 3) เมื่อพิจารณาระดับความรู้คำศัพท์ประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสอบเฉลี่ยเพียง 8.63 คะแนน จาก 50 คะแนน หรือที่ระดับร้อยละ 17.26 ผลจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการออกข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษระดับชาติของไทย (O-NETs) ในการวางแผนและพัฒนาการใช้คำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ และสร้างความตระหนักให้แก่ผู้สอนถึงปริมาณคำศัพท์ประสมที่น้อยของผู้เรียน รวมทั้งอาจกระตุ้นให้ผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนคำศัพท์ประสมในชั้นเรียนแบบเอ็กซพลีซิท (explicit teaching method) มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: คำศัพท์ประสม, ข้อสอบโอเน็ต, ความรู้คำศัพท์, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

Abstract

This research aimed to study 1) the percentage of multi-word units used in English O-NET exams, 2) the influence of multi-word units used in English O-NET exams on learners' test performance, and 3) the multi-word level of learners. The participants in this study were 321 Thai students of grade 12. There were 3 research instruments consisting of 1) the English O-NET exams for grade 12 students, 2) the instruments for analyzing multi-word units, and 3) the multi-word test. The findings showed that the average amount of multi-word units used in the 2005-2010 and 2015-2018 O-NET exams was 1.48%. In analyzing the average amount of multi-word units in each O-NET exam, the results revealed that the highest amount of multi-word units was found in the 2016 O-NET (2.40%). In total, the average amount of multi-word units used in the O-NET exams (1.48%) did not affect the participants' text comprehension and test performance because the amount was less than the sufficient number for learners to comprehend each text at 2% (Hu & Nation, 2000; Schmitt, Jiang & Grabe, 2011). However, among all the O-NET exams, the amount of multi-word units which is more than the adequate number for their text comprehension at 2% can be found merely in the 2016 O-NET (2.40%); this amount of multi-word units affected the participants' text comprehension and test performance. According to the participants' knowledge of multi-word units, they had the average scores of 8.63 or 17.26%. This research work will benefit greatly the O-NET development committees by contributing to the planning and improvement of the use of multi-word units in English O-NET exams. Moreover, it also raises teachers' awareness about students' low level of multi-word knowledge and might encourage them to teach English multi-word units explicitly in class.

Keywords: Multi-Word Units, O-NET Exams, Vocabulary Knowledge, Grade 12 Students

unนำ

ทักษะด้านคำศัพท์มีความสำคัญอย่างมากในการเรียนภาษา (Laufer, 1998; Nation & Meara 2002) เนื่องจากภาษาประกอบขึ้นด้วยการเรียงต่อกันของคำศัพท์ ดังนั้นการที่ผู้เรียนไม่รู้จักความหมายคำศัพท์หรือมีความรู้คำศัพท์ในขอบเขตที่จำกัด อาจส่งผลให้การสื่อสารไม่ประสบผลสำเร็จและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ดังนั้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางภาษาให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาความรู้คำศัพท์ให้แก่ผู้เรียนควบคู่ไปกับการเรียนการสอนทักษะทางภาษาอื่น ๆ เช่น ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน

จากงานวิจัยที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าผู้เรียนและผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ (second or foreign language learners) ให้ความสำคัญกับการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษชนิดคำศัพท์เดี่ยว (single-word units) เป็นหลัก (Gyllstad, 2007) โดย Laufer (1998) และ Nation & Meara (2002) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคำศัพท์เดี่ยวว่า ผู้เรียนที่มีความรู้คำศัพท์เดี่ยวปริมาณมากจะสามารถใช้ภาษาได้คล่องแคล่วมากขึ้น อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบข้อสอบวัดปริมาณคำศัพท์ที่มีชื่อเสียงของ Nation (1983 & 1990), Meara & Buxton (1987) และ Nation & Beglar (2007) ต่างเป็นการวัดผลความรู้คำศัพท์ชนิดเดี่ยวทั้งสิ้น ซึ่งการวัดผลความรู้คำศัพท์รูปแบบนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นไปทางการเรียนรู้คำศัพท์ชนิดเดี่ยว

“คำศัพท์ชนิดเดี่ยว” (single-word units) หมายถึง คำศัพท์ที่ประกอบไปด้วยหน่วยคำอิสระเพียง 1 หน่วย (free morpheme) ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายในตัวเองและไม่สามารถแตกย่อยเป็นส่วนที่มีความหมายที่เล็กกว่าได้อีก เช่น คำว่า enhance, delicate หรือ beauty เป็นต้น และอาจมีหรือไม่มีหน่วยคำไม่อิสระก็ได้ (bound morpheme) เช่น คำว่า enhancement (enhance + -ment), indelicate (in- + delicate) หรือ beautifully (beauty + -ful + -ly) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ภาษาไม่ได้ประกอบด้วยคำศัพท์ที่เป็นคำศัพท์ชนิดเดี่ยว (single-word units) เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีคำศัพท์อีกหนึ่งกลุ่มซึ่งมีลักษณะการใช้เหมือนคำศัพท์เดี่ยว โดยใช้ร่วมกันเป็นชุด เรียกว่า “คำศัพท์ประสม” (multi-word units) คำศัพท์ประสม หมายถึง คำศัพท์ที่ประกอบขึ้นด้วยคำศัพท์เดี่ยวตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ซึ่งมักมีการใช้หรือปรากฏร่วมกันเสมอ (Fellbaum, 2011; Huning & Schlucker, 2015; Schmitt, 2010) แต่ไม่อาจแปลความหมายได้จากคำศัพท์เดี่ยวรอบข้างได้ (Huning & Schlucker, 2015; Svensson, 2008) Nation และ Paul (2002) กล่าวว่า คำศัพท์ประสมบางคำประกอบขึ้นด้วยคำศัพท์เดี่ยวที่มักมีการใช้ร่วมกันเสมอ ๆ การใช้สามารถเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ เพียงแต่นิยมใช้ร่วมกันเป็นชุด เช่น have a good day, good afternoon เป็นต้น ส่วนอีกกลุ่มคือ คำศัพท์ประสมที่จำเป็นต้องใช้ร่วมกันเสมอ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการใช้ได้ เช่น take a risk, open a can of worms, get along เป็นต้น

ในปัจจุบัน วงการศึกษาด้านภาษายอมรับถึงความสำคัญของความรู้คำศัพท์ประสมในการเรียนภาษาต่างประเทศ (Nation, 2001; Wray, 2009; Wood, 2006) ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ Pawley & Syder (1983) พบว่า เจ้าของภาษาสามารถใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่วและเหมาะสม

เพราะพวกเขามีความรู้คำศัพท์ชนิดประสมจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Wray & Perkin (2000) และ Mi-Lim (2013) ที่ชี้ให้เห็นว่า การขาดความรู้คำศัพท์ประสมจะส่งผลให้การใช้ภาษาของผู้เรียนไม่เป็นธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากในบางสถานการณ์การใช้คำศัพท์ประสมมีความเหมาะสมและเป็นธรรมชาติมากกว่าการใช้คำศัพท์เดี่ยว เช่น I have been throwing up all day. และ I have been vomiting all day. ทั้งสองประโยคมีความหมายเหมือนกัน คือ ฉัน/ผมอาเจียนทั้งวัน แต่อย่างไรก็ตาม การใช้คำว่า “throw up” ในประโยคที่หนึ่งจะให้ความรู้สึกถึงการใช้ภาษาที่เหมือนเจ้าของภาษามากกว่าการใช้คำว่า “vomit” ในประโยคที่สอง ดังนั้นแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ดีและคล่องแคล่วใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา ผู้เรียนจำเป็นต้องมีปริมาณและความหลากหลายในการใช้คำศัพท์ประสม (multi-word units) อย่างมาก (Hulstijn & Marchena, 1989; Mi-Lim, 2013; Schmitt, 2000)

แต่อย่างไรก็ตาม คำศัพท์กลุ่มนี้กลับได้รับความสนใจน้อยจากทั้งจากผู้สอนและผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองหรือในฐานะภาษาต่างประเทศ (Conrad & Biber, 2005) อีกทั้งงานวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นถึงปัญหาของการขาดความรู้คำศัพท์ประสมของผู้เรียน (Granger, 1998; Laufer & Eliasson, 1993; Liao & Fukuya, 2004; Laufer & Waldman, 2011) และการหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ประสมของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้คำศัพท์เดี่ยวที่มีความหมายเดียวกันมากกว่า (De Cock, 2000; Granger, 1998; Liao & Fukuya, 2004; Pongpaiboj & Kosolsombat, 2017) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากคำศัพท์กลุ่มนี้เกิดจากการรวมกันของคำศัพท์เดี่ยวตั้งแต่สองคำขึ้นไป ทำให้ยากในการจดจำ อีกทั้งผู้เรียนมักไม่สามารถแปลความหมายคำศัพท์ประสมได้จากคำศัพท์เดี่ยวที่นำมาประกอบขึ้นได้ ทำให้จำเป็นต้องจดจำคำศัพท์ประสมเป็นลักษณะ 1 ชุดคำศัพท์ (Carpuat & Diab, 2010; Huning & Schlucker, 2015; Wray & Perkins, 2000; Wray, 2009) ดังนั้น การขาดความรู้คำศัพท์ชนิดประสม 1 คำ ถือได้ว่าเป็นการขาดความรู้คำศัพท์เดี่ยว 1 ชุด เช่นกัน และอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่างภาษาแม่และภาษาเป้าหมาย (Dagut & Laufer, 1985; Liao & Fukuya, 2004) การขาดความรู้ด้านการจดจำรูปแบบคำในภาษา (formulaic competence) ของผู้เรียน (Alejo, 2010) และผู้สอนไม่มีการสอนคำศัพท์ประสมด้วยวิธีสอนแบบเอ็กซ์พลีซิท (Alali & Schmitt, 2012) ถือเป็นอีกสาเหตุของการใช้คำศัพท์ประสมในระดับต่ำของผู้เรียน

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนภาษาให้ประสบความสำเร็จนั้น นอกจากผู้เรียนจะต้องมีปริมาณคำศัพท์เดี่ยวในระดับสูงแล้ว ปริมาณคำศัพท์ประสมก็มีความสำคัญมากเช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปริมาณคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตวิชาภาษาอังกฤษ (Ordinary National Education Test) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นข้อสอบที่ใช้ทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน โดยการพิจารณาจากปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสมเทียบกับปริมาณคำศัพท์ทั้งหมดในข้อสอบ ศึกษาอิทธิพลของปริมาณคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษต่อความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน รวมไปถึงวิเคราะห์ระดับความรู้คำศัพท์ประสมของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาจำนวนร้อยละของคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ต ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปริมาณคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการทำข้อสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อวิเคราะห์ระดับความรู้คำศัพท์ประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษในปี พ.ศ. 2548-2553 และ 2558-2561 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. คำศัพท์เดี่ยว หมายถึง คำศัพท์ที่ประกอบขึ้นด้วยหน่วยคำอิสระเพียง 1 หน่วย (free morpheme) ซึ่งอาจมีหรือไม่มีหน่วยคำไม่อิสระก็ได้ (bound morpheme) เช่น competence (ประกอบขึ้นด้วยหน่วยคำอิสระ 1 หน่วย ไม่มีหน่วยคำไม่อิสระ), smartest (ประกอบขึ้นด้วยหน่วยคำอิสระ 1 หน่วย คือ smart และหน่วยคำไม่อิสระ 1 หน่วย คือ -est), reconsider (ประกอบขึ้นด้วยหน่วยคำอิสระ 1 หน่วย คือ consider และหน่วยคำไม่อิสระ 1 หน่วย คือ re-), disconnected (ประกอบขึ้นด้วยหน่วยคำอิสระ 1 หน่วย คือ connect และหน่วยคำไม่อิสระ 2 หน่วย คือ dis- และ -ed) เป็นต้น
2. คำศัพท์ประสม หมายถึง คำศัพท์ที่ประกอบขึ้นด้วยคำศัพท์เดี่ยวตั้งแต่สองคำขึ้นไป ซึ่งมักมีการปรากฏร่วมกันเสมอ แต่มีอาจแปลความหมายได้จากคำศัพท์เดี่ยวที่ประกอบขึ้นได้ คำศัพท์ประสมอาจเป็นคำที่เขียนติดกัน เช่น briefcase, groomsmen, overseas เป็นต้น หรือเขียนแยกกัน เช่น big deal, stand by, by the way เป็นต้น ก็ได้
3. ข้อสอบโอเน็ต หมายถึง ข้อสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐานที่ใช้เพื่อทดสอบความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 362 คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ควรจะต้องมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีเพียงพอในการใช้สอบคัดเลือกเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแบบของ Yamane (1973) และค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มอยู่ที่ระดับ 0.05 โดยใช้สูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

โดย n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

จากผลการคำนวณข้างต้น แสดงให้เห็นว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 191 คน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างจริงที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ 321 คน

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย 1) ข้อสอบโอเน็ตวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) เครื่องมือในการวิเคราะห์คำศัพท์ประสม (multi-word units) และ 3) ข้อสอบวัดความรู้คำศัพท์ประสม (the multi-word test)

2.1 ข้อสอบโอเน็ตวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ข้อสอบโอเน็ตวิชาภาษาอังกฤษ คือ ข้อสอบมาตรฐานของประเทศไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดผลการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของแต่ละโรงเรียนในประเทศไทย และสำหรับข้อสอบโอเน็ตในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าเป็นข้อสอบที่ใช้ในระดับชั้นที่สำคัญที่สุด เนื่องจากไม่เพียงเป็นข้อสอบเพื่อประเมินความรู้ภาษาอังกฤษภายหลังการจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น แต่ผลการสอบนี้ยังใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาคัดเลือกเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทยอีกด้วย

ส่วนประกอบในข้อสอบโอเน็ตวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความแตกต่างกันบ้างในบางปีการศึกษา เช่น ข้อสอบในปี 2551 ประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ 1) conversation 2) error identification 3) writing และ 4) reading ข้อสอบในปี พ.ศ. 2552 ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ 1) conversation 2) writing และ 3) reading สำหรับข้อสอบในปี พ.ศ. 2559 ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ 1) use and usage 2) writing และ 3) reading ดังนั้นจากการแบ่งหมวดหมู่ในข้อสอบโอเน็ตที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยทำการแบ่งหมวดหมู่ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ การพูด (conversation) และ use and usage) การเขียน (writing) และการอ่าน (reading)

โดยข้อสอบโอเน็ตทั้งหมดที่สามารถสืบค้นได้ในเว็บไซต์สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นข้อสอบในปีการศึกษา 2548-2553 และ 2558-2561 จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาปริมาณคำศัพท์ประสม (multi-word units)

2.2 เครื่องมือในการวิเคราะห์คำศัพท์ประสม (multi-word units)

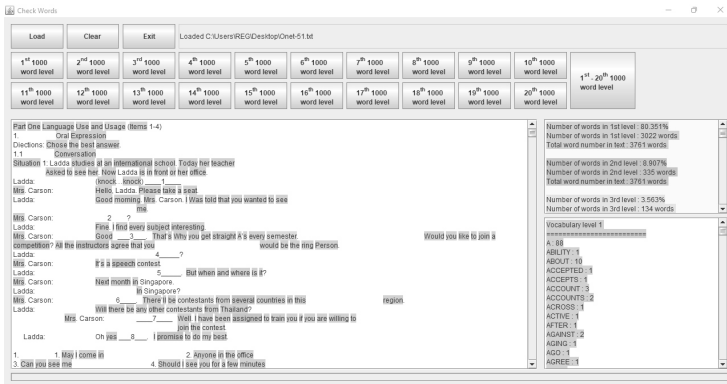
2.2.1 โปรแกรม Check Word Up

โปรแกรม “Check Words Up” ซึ่งสร้างโดย Pillai & Nirattisai (2016) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วิเคราะห์คำศัพท์ตามความยากง่ายออกเป็น 20 ระดับ (ระดับ 1st - 20th 1000 สกูลคำศัพท์) ซึ่งงานวิจัยนี้ทำการอ้างอิงระดับคำศัพท์จากงานวิจัยของ Nation (2006) โดยท่านทำการวิเคราะห์คำศัพท์จากคลังข้อมูลคำศัพท์ของ British National Corpus (BNC) ซึ่งสร้างโดย

มหาวิทยาลัย Oxford โดยคลังคำศัพท์นี้ได้รับรวมคำศัพท์ทั้งที่อยู่ในรูปแบบภาษาเขียนและภาษาพูดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 20 จำนวนมากถึง 100 ล้านคำ จากคำศัพท์ทั้ง 20 ระดับที่กล่าวมาแล้วนั้น คำศัพท์ในระดับ 1st 1000 สกูลคำศัพท์ คือ กลุ่มคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่พบเจอได้บ่อยที่สุดในภาษา อีกนัยหนึ่งคือ คำศัพท์ภาษาอังกฤษกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคำศัพท์ที่ง่ายที่สุดจากจำนวน 20 ระดับ ส่วนคำศัพท์ในระดับ 20th 1000 คือ กลุ่มคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่พบเจอได้น้อยที่สุดในภาษา หรืออีกนัยหนึ่งคือ คำศัพท์กลุ่มนี้เป็นกลุ่มคำศัพท์ที่ยากที่สุดในจำนวน 20 ระดับ ส่วนคำศัพท์ในระดับที่สูงกว่าระดับ 20th 1000 เป็นกลุ่มคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่พบเจอได้ยากมาก ยกเว้นภาษาที่ใช้ในศาสตร์เฉพาะทาง

คุณสมบัติของโปรแกรม Check Word Up มีดังนี้ 1) โปรแกรมมีความแม่นยำ 100% ในการวิเคราะห์คำศัพท์ในแต่ละระดับ (ระดับ 1st - 20th 1000 สกูลคำศัพท์) 2) โปรแกรมใช้เวลาค่อนข้างน้อยในการวิเคราะห์ผลต่อคำศัพท์ 100 คำ และ 3) โปรแกรมแสดงผลการวิเคราะห์ทั้งแบบจำนวนจริงและคำร้อยละของคำศัพท์ในแต่ละระดับ (ระดับ 1st - 20th 1000 สกูลคำศัพท์) นอกจากนี้ โปรแกรมยังอำนวยความสะดวกแก่ผู้อ่านผลโดยการแสดงผลคำศัพท์แต่ละระดับด้วยสีไฮไลต์ที่แตกต่างกันไปตามระดับคำศัพท์

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์จำนวนคำศัพท์เดี่ยวในข้อสอบ O-NET ปี 2551 โดยใช้โปรแกรม Check Word Up

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้โปรแกรม Check Word Up เพื่อหาปริมาณคำศัพท์ทั้งหมดในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ โดยไม่คำนึงถึงระดับความยากง่ายของคำศัพท์ การรู้ปริมาณคำศัพท์ทั้งหมดในข้อสอบโอเน็ตมีความสำคัญในการคำนวณหาจำนวนร้อยละของคำศัพท์ประสม โดยผู้วิจัยได้อธิบายการคำนวณไว้ในหัวข้อการวิเคราะห์ผลการวิจัย แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจำเป็นต้องทำการตรวจสอบผลการวิเคราะห์ที่ได้จากโปรแกรมอีกครั้ง เนื่องจากอาจมีคำศัพท์กลุ่มที่ยากกว่าระดับ 20th 1000 สกูลคำศัพท์ อยู่ในข้อสอบ ซึ่งกลุ่มคำกลุ่มนี้นับว่าเป็นกลุ่มคำเป้าหมายที่ต้องทำการนับเช่นกัน ส่วนคำศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะ คำอูทาน สัญลักษณ์ และตัวเลข ไม่ใช่กลุ่มคำ

เป้าหมาย ผู้วิจัยจะไม่นับรวมเนื่องจากเป็นกลุ่มคำที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยที่ตั้งใจศึกษาผลกระทบของคำศัพท์ที่มีต่อการเข้าใจภาษาของผู้เรียน อีกทั้งการนับรวมกลุ่มคำเหล่านี้ อาจนำไปสู่ความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษ

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษเป็นผู้วิเคราะห์จำนวนคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ต และเพื่อให้เกิดความแม่นยำในการวิเคราะห์คำศัพท์ชนิดนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ผลการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบการพิจารณา โดยคำศัพท์ประสมที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ คำศัพท์ประสมที่ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน เลือกไว้ ส่วนคำศัพท์ประสมที่ได้รับเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญเพียง 1 ท่าน จะถูกนำกลับไปสู่กระบวนการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าได้ทำการเลือกคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตครบถ้วน

2.3 ข้อสอบวัดความรู้คำศัพท์ประสม (The Multi-Word Test)

ข้อสอบชนิดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษประสม (multiword units) ของผู้เรียน คำศัพท์ประสมมีหลากหลายรูปแบบ ดังนี้ 1) คำกริยาวลี (phrasal verbs) เช่น look after, get along และ snap up เป็นต้น 2) คำผสม (compound words) เช่น onion ring, heartless และ payback เป็นต้น 3) สำนวน (idioms) เช่น bear in mind, take it easy และ long time no see เป็นต้น และ 4) วลีและถ้อยคำอื่น ๆ (phrases and expressions) เช่น How come?, Would ___ like? และ What's wrong? เป็นต้น ดังนั้น คำศัพท์ที่ใช้ในข้อสอบนี้ประกอบไปด้วยคำศัพท์ประสมทั้งสี่รูปแบบ มีจำนวนคำศัพท์ดังนี้ 1) คำกริยาวลี (phrasal verbs) จำนวน 20 คำ 2) คำผสม (compound words) จำนวน 10 คำ 3) สำนวน (idioms) จำนวน 10 คำ และ 4) วลีและถ้อยคำอื่น ๆ (phrases and expressions) จำนวน 10 คำ โดยคำศัพท์ดังกล่าว ผู้วิจัยทำการสุ่มมาจากข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษในปี พ.ศ. 2548-2553 และ 2558-2561 ซึ่งเป็นข้อสอบที่ใช้ในงานวิจัยนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อประกอบด้วย 1) คำศัพท์ประสมที่เป็นคำศัพท์เป้าหมาย และ 2) ประโยคที่มีส่วนประกอบของคำศัพท์ประสมเป้าหมาย โดยวัตถุประสงค์ของการเพิ่มเติมประโยคให้แก่งруппตัวอย่าง คือ ป้องกันการตอบความหมายของคำศัพท์ประสมที่ไม่ใช่ความหมายเป้าหมายที่ผู้ทำวิจัยต้องการ เนื่องจากคำศัพท์ประสมบางคำมีความหมายได้มากกว่า 1 ความหมาย (polysemy) เช่น คำว่า “cut off” อาจหมายถึง ขัดจังหวะ ตัดทิ้ง ยกเลิก หรือแยกออกก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ประโยคที่ใส่ในข้อสอบจะไม่ช่วยกลุ่มตัวอย่างในการเดาความหมายคำศัพท์ประสมตัวอย่างข้อสอบแสดงดังต่อไปนี้

Instructions: Write the meaning of each multi-word unit. (เขียนความหมายของคำศัพท์ประสมแต่ละชุด)

Example

get up:

I get up early.

Meaning (ความหมาย) ตื่นนอน

การตรวจสอบคุณภาพข้อสอบวัดความรู้คำศัพท์ประสม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความตรง (validity) ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าความตรงผ่านเกณฑ์ (มีค่า IOC สูงกว่า 0.50)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน และมีลำดับการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. หาปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ

สำหรับการเก็บข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อสอบโอเน็ตวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปี พ.ศ. 2548-2553 และ 2558-2561 จากนั้นแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลคำศัพท์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) หาปริมาณคำศัพท์ทั้งหมด โดยการใช้โปรแกรม Check Word Up ในการวิเคราะห์ และ 2) หาปริมาณคำศัพท์ประสม (multi-word units) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษ 3 ท่าน เป็นผู้วิเคราะห์

2. วิเคราะห์ระดับความรู้คำศัพท์ประสม (multi-word units) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผู้วิจัยใช้ข้อสอบวัดความรู้คำศัพท์ประสมเพื่อหาระดับความรู้คำศัพท์ประสมของผู้เรียนในการเก็บข้อมูลความรู้คำศัพท์จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเริ่มต้นโดยการแจ้งวัตถุประสงค์ของข้อสอบวัดความรู้คำศัพท์ประสม (multi-word units) อธิบายลักษณะของข้อสอบ และวิธีการทำข้อสอบวัดความรู้คำศัพท์ประสม จากนั้นกลุ่มตัวอย่างสามารถเริ่มทำข้อสอบได้

4. การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ศึกษาปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ต

ข้อมูลปริมาณของคำศัพท์ทั้งหมดที่ได้จากโปรแกรม Check Word Up และปริมาณคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ได้จากการวิเคราะห์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน นำมาใช้หาปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสม (multi-word units) ในข้อสอบโอเน็ตแต่ละปี โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้

1) ปริมาณคำศัพท์ประสม

ปริมาณคำศัพท์ประสม =	จำนวนคำศัพท์ประสมที่ได้จากการวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
ปริมาณคำศัพท์เดี่ยว =	จำนวนคำศัพท์ที่ได้จากโปรแกรม Check Word Up - จำนวนคำศัพท์เดี่ยวทั้งหมดที่ประกอบขึ้นเป็นคำศัพท์ประสม
ปริมาณคำศัพท์ทั้งหมด =	ปริมาณคำศัพท์ประสม + ปริมาณคำศัพท์เดี่ยว

2) ปริมาณร้อยละคำศัพท์ประสม

$$\text{ปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสม} = \frac{\text{ปริมาณคำศัพท์ประสม} \times 100}{\text{ปริมาณคำศัพท์ทั้งหมด}}$$

หมายเหตุ: 1. จำนวนคำศัพท์ทั้งหมด คือ จำนวนคำศัพท์ที่ได้จากโปรแกรม Check Word Up โดยการแยกคำศัพท์ของโปรแกรมนี้จะนับจำนวนคำศัพท์ตามการเว้นช่องว่าง เช่น ประโยค I like to play football. นับว่ามี 5 คำ

2. จำนวนคำศัพท์เดี่ยวที่ประกอบขึ้นเป็นคำศัพท์ประสม คือ จำนวนคำศัพท์เดี่ยวทั้งหมดที่อยู่ในกลุ่มคำศัพท์ประสม เช่น คำว่า take it easy นับว่ามีจำนวนคำศัพท์เดี่ยว 3 คำ ในคำศัพท์ประสม

ตัวอย่างการคำนวณปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสม

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์จำนวนคำศัพท์ประสม

1) ปริมาณคำศัพท์ประสม คำศัพท์เดี่ยว และคำศัพท์ทั้งหมด

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณคำศัพท์ประสม} &= 1 \\ \text{ปริมาณคำศัพท์เดี่ยว} &= 160 - 3 = 157 \\ \text{ปริมาณคำศัพท์ทั้งหมด} &= 157 + 1 = 158 \end{aligned}$$

2) ปริมาณร้อยละคำศัพท์ประสมและคำศัพท์เดี่ยว

$$\text{ปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสม} = \frac{1 \times 100}{158} = 0.63$$

2. ศึกษาอิทธิพลของปริมาณคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน

งานวิจัยของ Hu & Nation (2000) และ Schmitt, Jiang & Grabe (2011) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณคำศัพท์และความเข้าใจภาษาในบทอ่านและบทฟังภาษาอังกฤษพบว่า เพื่อที่จะเข้าใจภาษาในบทอ่านหรือบทฟังได้ ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้คำศัพท์อย่างน้อยร้อยละ 98 ของคำศัพท์ทั้งหมด หรือจากจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 100 คำ ผู้เรียนจะต้องมีคำศัพท์ที่ไม่รู้ความหมายไม่เกิน 2 คำ จากตัวเลขข้างต้นอาจดูว่าเป็นจำนวนที่ไม่มาก แต่จากงานวิจัยของ Schmitt, Jiang & Grabe (2011) พบว่า ความรู้คำศัพท์ร้อยละ 98 ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทอ่านหรือบทฟังได้เพียงร้อยละ 68 เท่านั้น ดังนั้น ถ้าผู้เรียนมีคำศัพท์ที่ไม่รู้ความหมายมากกว่าร้อยละ 2 ก็จะมีปัญหากับการเข้าใจภาษาได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ระดับร้อยละ 2 เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์อิทธิพลของจำนวนคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษต่อการเข้าใจภาษาและการทำข้อสอบของผู้เรียน โดยถ้าผลการวิจัยพบว่า ข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษมีปริมาณคำศัพท์ประสมมากกว่าร้อยละ 2 แสดงว่าการที่ผู้เรียนไม่มีความรู้คำศัพท์ประสมจะส่งผลกระทบต่อ การเข้าใจภาษาและความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน

3. วิเคราะห์ระดับความรู้คำศัพท์ประสม (multi-word units) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

การให้คะแนนข้อสอบวัดความรู้คำศัพท์ประสม ผู้สอบจะได้ 1 คะแนน จากการตอบความหมายคำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง

การคำนวณความรู้คำศัพท์ประสม (multi-word units) ของผู้เรียน คำนวณได้จากการหาสัดส่วนระหว่างจำนวนคำศัพท์ที่ผู้เรียนทราบความหมายกับจำนวนคำศัพท์ทั้งหมดในข้อสอบ ดังสูตรต่อไปนี้

$$\text{ปริมาณร้อยละของความรู้คำศัพท์ประสม} = \frac{\text{จำนวนคำศัพท์ประสมที่ทราบความหมาย} \times 100}{\text{จำนวนคำศัพท์ประสมทั้งหมดในข้อสอบ}}$$

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ปริมาณร้อยละคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ต ภาษาอังกฤษ 2) อิทธิพลของปริมาณคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษต่อความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน และ 3) ปริมาณความรู้คำศัพท์ประสม (multi-word units) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. ปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตวิชาภาษาอังกฤษ ปี พ.ศ. 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2558, 2559, 2560 และ 2561

ตารางที่ 1 ปริมาณคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ

ไอเน็ต	หมวดหมู่	จำนวนคำศัพท์ประสม	
		คำ	ร้อยละ
48	การพูด (speaking)	27	2.74
	การเขียน (writing)	18	3.08
	การอ่าน (reading)	24	0.93
	รวม	69	1.66
49	การพูด (speaking)	20	1.83
	การเขียน (writing)	20	2.16
	การอ่าน (reading)	21	1.45
	รวม	61	1.76
50	การพูด (speaking)	14	1.27
	การเขียน (writing)	18	1.79
	การอ่าน (reading)	16	1.02
	รวม	48	1.31
51	การพูด (speaking)	12	1.17
	การเขียน (writing)	14	1.60
	การอ่าน (reading)	32	1.78
	รวม	58	1.57
52	การพูด (speaking)	19	1.82
	การเขียน (writing)	11	0.66
	การอ่าน (reading)	18	1.18
	รวม	48	1.13

ไอเน็ต	หมวดหมู่	จำนวนคำศัพท์ประสม	
		คำ	ร้อยละ
53	การพูด (speaking)	20	2.00
	การเขียน (writing)	21	1.16
	การอ่าน (reading)	12	0.71
	รวม	53	1.18
58	การพูด (speaking)	26	3.73
	การเขียน (writing)	14	0.83
	การอ่าน (reading)	27	1.43
	รวม	67	1.57
59	การพูด (speaking)	30	3.87
	การเขียน (writing)	7	0.81
	การอ่าน (reading)	45	2.53
	รวม	82	2.40
60	การพูด (speaking)	19	2.43
	การเขียน (writing)	7	0.70
	การอ่าน (reading)	27	1.39
	รวม	53	1.42
61	การพูด (speaking)	6	0.74
	การเขียน (writing)	7	0.66
	การอ่าน (reading)	24	1.28
	รวม	37	0.99
Total		576	1.48

ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณคำศัพท์ประสมเฉลี่ยในข้อสอบไอเน็ตภาษาอังกฤษปี พ.ศ. 2548-2553 และ พ.ศ. 2558-2561 คือ ร้อยละ 1.48 เมื่อพิจารณาปริมาณคำศัพท์ประสมแต่ละปี ปรากฏว่า ข้อสอบไอเน็ตปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณคำศัพท์ประสมเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร้อยละ 2.40

รองลงมาคือ ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2549, 2548, 2551, 2558, 2560, 2550, 2553, 2552 และ 2561 มีปริมาณคำศัพท์ประสมเท่ากับร้อยละ 1.76, 1.66, 1.57, 1.57, 1.42, 1.31, 1.18, 1.13 และ 0.99 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาปริมาณคำศัพท์ประสมในแต่ละหมวดหมู่ของข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ จะเห็นว่าปริมาณคำศัพท์ประสมในแต่ละหมวดหมู่ของข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2548-2553 และ 2558-2561 มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากน้อยแตกต่างกัน ดังนี้ ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2552, 2553, 2558, 2559 และ 2560 มีปริมาณคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การพูด (speaking) มากที่สุด ที่ระดับร้อยละ 1.82, 2.00, 3.73, 3.87 และ 2.43 ตามลำดับ ส่วนข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2548, 2549 และ 2550 มีปริมาณคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การเขียน (writing) มากที่สุด ที่ระดับร้อยละ 3.08, 2.16 และ 1.79 ตามลำดับ และข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2551 และ 2561 มีปริมาณคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การอ่าน (reading) มากที่สุด ที่ระดับร้อยละ 1.78 และ 1.28 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปริมาณคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษตามชนิดของคำ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กริยาวิลี (เช่น look after และ stand for เป็นต้น) คำผสม (เช่น briefcase และ payback เป็นต้น) สำนวน (เช่น take it easy และ make up my mind เป็นต้น) และวลีและถ้อยคำอื่น ๆ (เช่น Thank goodness และ How come? เป็นต้น) ผลการวิจัยแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปริมาณคำศัพท์ประสมแต่ละชนิดในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ

โอเน็ต	หมวดหมู่	จำนวนคำศัพท์ประสม							
		กริยาวิลี		คำผสม		สำนวน		วลีและถ้อยคำอื่น ๆ	
		คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ
48	การพูด	10	37.04	8	29.63	4	14.81	5	18.52
	การเขียน	11	61.11	1	5.56	0	0.00	6	33.33
	การอ่าน	11	45.83	6	25.00	2	8.33	5	20.84
	รวม	32	46.38	15	21.74	6	8.70	16	23.18
49	การพูด	10	50.00	1	5.00	1	5.00	8	40.00
	การเขียน	14	70.00	4	20.00	0	0.00	2	10.00
	การอ่าน	4	19.05	5	23.81	0	0.00	12	57.14
	รวม	28	45.90	10	16.39	1	1.64	22	36.07

ไอเน็ต	หมวดหมู่	จำนวนคำศัพท์ประสม							
		กริยาวิลี		คำผสม		สำนวน		วลีและถ้อยคำอื่น ๆ	
		คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ
50	การพูด	6	42.86	3	21.43	0	0.00	5	35.71
	การเขียน	8	44.44	8	44.44	0	0.00	2	11.12
	การอ่าน	11	68.75	4	25.00	0	0.00	1	6.25
	รวม	25	52.08	15	31.25	0	0.00	8	16.67
51	การพูด	5	41.67	0	0.00	1	8.33	6	50.00
	การเขียน	7	50.00	4	28.57	1	7.14	2	14.29
	การอ่าน	12	37.50	10	31.25	0	0.00	10	31.25
	รวม	24	41.38	14	24.14	2	3.45	18	31.03
52	การพูด	8	42.11	1	5.26	0	0.00	10	52.63
	การเขียน	4	36.36	0	0.00	0	0.00	7	63.64
	การอ่าน	13	72.22	3	16.67	0	0.00	2	11.11
	รวม	25	52.08	4	8.33	0	0.00	19	39.59
53	การพูด	6	30.00	2	10.00	0	0.00	12	60.00
	การเขียน	9	42.86	12	57.14	0	0.00	0	0.00
	การอ่าน	4	33.33	8	66.67	0	0.00	0	0.00
	รวม	19	35.85	22	41.51	0	0.00	12	22.64
58	การพูด	10	38.46	8	30.77	3	11.54	5	19.23
	การเขียน	6	42.86	7	50.00	0	0.00	1	7.14
	การอ่าน	15	55.55	4	14.81	3	11.11	5	18.53
	รวม	31	46.27	19	28.36	6	8.96	11	16.41
59	การพูด	8	26.67	9	30.00	1	3.33	12	40.00
	การเขียน	1	14.29	1	14.29	5	71.42	0	0.00
	การอ่าน	13	28.89	9	20.00	2	4.44	21	46.67
	รวม	22	26.83	19	23.17	8	9.76	33	40.24

ไอน์	หมวดหมู่	จำนวนคำศัพท์ประสม							
		กริยาวิ		คำผสม		สำนวน		วลีและถ้อยคำอื่น ๆ	
		คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ	คำ	ร้อยละ
60	การพูด	4	21.05	0	0.00	2	10.53	13	68.42
	การเขียน	2	28.57	4	57.14	0	0.00	1	14.29
	การอ่าน	13	48.15	10	37.04	0	0.00	4	14.81
	รวม	19	35.85	14	26.42	2	3.77	18	33.96
61	การพูด	2	33.33	1	16.67	1	16.67	2	33.33
	การเขียน	4	57.14	3	42.86	0	0.00	0	0.00
	การอ่าน	11	45.83	13	54.17	0	0.00	0	0.00
	รวม	17	45.95	17	45.95	1	2.70	2	5.40
รวม		242	42.01	149	25.87	26	4.51	159	27.61

ข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ข้อสอบไอน์ปี พ.ศ. 2548 - 2553 และปี พ.ศ. 2558 - 2561 มีปริมาณคำศัพท์ประสมชนิดคำกริยาวิมากที่สุด ที่ระดับร้อยละ 42.01 รองลงมาคือ คำศัพท์ประสมชนิดคำวลีและถ้อยคำอื่น ๆ ที่ระดับร้อยละ 27.61 คำศัพท์ประสมชนิดคำผสมที่ระดับร้อยละ 25.87 และคำศัพท์ประสมชนิดสำนวนที่ระดับร้อยละ 4.51 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อสอบไอน์ภาษาอังกฤษในแต่ละปี พบว่า ปริมาณคำศัพท์ประสมแต่ละชนิดในข้อสอบไอน์ปี พ.ศ. 2548-2553 และ 2558-2561 มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากน้อยแตกต่างกัน ดังนี้ ข้อสอบไอน์ปี พ.ศ. 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2558 และ 2560 มีปริมาณคำศัพท์ประสมชนิดคำกริยาวิมากที่สุด (ร้อยละ 46.38, 45.90, 52.08, 41.38, 52.08, 46.27 และ 35.85) ข้อสอบไอน์ปี พ.ศ. 2561 มีปริมาณคำศัพท์ประสมชนิดคำกริยาวิและคำผสมมากที่สุด ในระดับเท่ากัน (ร้อยละ 45.95) ข้อสอบไอน์ปี พ.ศ. 2553 มีปริมาณคำศัพท์ประสมชนิดคำผสมมากที่สุด (ร้อยละ 41.51) และข้อสอบไอน์ปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณเฉลี่ยของคำศัพท์ประสมชนิดคำวลีและถ้อยคำอื่น ๆ มากที่สุด (ร้อยละ 40.24)

2. อิทธิพลของปริมาณคำศัพท์ประสม (multi-word units) ที่ใช้ในข้อสอบไอน์ภาษาอังกฤษต่อความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน

เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปริมาณคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบไอน์ภาษาอังกฤษต่อความเข้าใจภาษาและความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน เราจำเป็นต้องรู้ปริมาณคำศัพท์ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเพื่อเข้าใจเนื้อหาภาษาอังกฤษ จากงานวิจัยของ Hu & Nation (2000) และ Schmitt, Jiang & Grabe (2011) แสดงให้เห็นว่า เพื่อเข้าใจสารที่อ่านหรือฟังได้โดยไม่ใช้

ตัวช่วย เช่น พจนานุกรม ผู้สอน หรือเพื่อน เป็นต้น ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้คำศัพท์อย่างน้อยร้อยละ 98 ของคำศัพท์ทั้งหมด หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อความที่อ่านหรือฟังได้ ต้องมีคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่ทราบความหมายไม่เกิน 2 คำ ในจำนวนทุก ๆ 100 คำ เมื่อเปรียบเทียบปริมาณคำศัพท์ที่ทราบความหมายต่อความเข้าใจสารของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนที่รู้ความหมายคำศัพท์ร้อยละ 98 ของสารที่อ่านหรือฟัง สามารถเข้าใจสารได้เพียงร้อยละ 68 (Schmitt, Jiang & Grabe, 2011) ซึ่งถือว่าเป็นระดับความเข้าใจสารที่ไม่สูงมากนัก ดังนั้น ถ้าปริมาณคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตมากกว่าร้อยละ 2 ของคำศัพท์ทั้งหมด นั้นหมายความว่า การที่ผู้เรียนไม่มีความรู้คำศัพท์ประสมเลยนั้นจะส่งผลกระทบต่อความเข้าใจเนื้อความภาษาอังกฤษในข้อสอบและความสามารถในการทำข้อสอบ

จากข้อมูลในตารางที่ 1 เผยว่า ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2548 - 2553 และพ.ศ. 2558 - 2561 มีปริมาณคำศัพท์ประสมเฉลี่ยร้อยละ 1.48 ของคำศัพท์ทั้งหมดในข้อสอบ ซึ่งหมายความว่า ปริมาณคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษมีจำนวนไม่เกินปริมาณคำศัพท์ที่เพียงพอในการเข้าใจสารของผู้เรียน โดยมีปริมาณคำศัพท์ประสมน้อยกว่าร้อยละ 2

เมื่อพิจารณาปริมาณคำศัพท์ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษแต่ละปี พบว่า มีเพียงข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2559 ที่มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากกว่าปริมาณที่เพียงพอต่อการเข้าใจสารของผู้เรียนที่ระดับร้อยละ 2 โดยมีปริมาณคำศัพท์ประสม ร้อยละ 2.40 ส่วนจำนวนคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตปีอื่น ๆ มีจำนวนคำศัพท์ประสมน้อยกว่าปริมาณที่เพียงพอต่อการเข้าใจสารของผู้เรียนที่ระดับร้อยละ 2 โดยข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 1.66, ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 1.76, ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2550 มีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 1.31, ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 1.57, ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2552 มีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 1.13, ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 1.18, ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนคำศัพท์ประสม ร้อยละ 1.57, ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 1.42 และ ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 0.99

อีกทั้งเมื่อพิจารณาปริมาณคำศัพท์ประสมในแต่ละหมวดหมู่ของข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หมวดหมู่การพูด (speaking) และการเขียน (writing) ในข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากกว่าปริมาณที่เพียงพอต่อการเข้าใจสารของผู้เรียนที่ระดับร้อยละ 2 โดยมีจำนวนคำศัพท์ประสมร้อยละ 2.74 และ 3.08 ตามลำดับ, หมวดหมู่การเขียน (writing) ในข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2549 ที่มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากกว่าปริมาณที่เพียงพอต่อการเข้าใจสารของผู้เรียนที่ระดับร้อยละ 2 โดยมีจำนวนคำศัพท์ประสม ร้อยละ 2.16, หมวดหมู่การพูด (speaking) ในข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2558 ที่มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากกว่าปริมาณที่เพียงพอต่อการเข้าใจสารของผู้เรียนที่ระดับร้อยละ 2 โดยมีจำนวนคำศัพท์ประสม ร้อยละ 3.73, หมวดหมู่การพูด (speaking) และการอ่าน (reading) ในข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2559 ที่มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากกว่าปริมาณที่เพียงพอต่อการเข้าใจสารที่ระดับร้อยละ 2 โดยมีจำนวนคำศัพท์ประสม ร้อยละ 3.87 และ 2.53 ตามลำดับ และหมวดหมู่การพูด (speaking) ในข้อสอบ

ไอน์เตปี พ.ศ. 2560 ที่มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากกว่าปริมาณที่เพียงพอต่อการเข้าใจสารของผู้เรียนที่ระดับร้อยละ 2 โดยมีจำนวนคำศัพท์ประสม ร้อยละ 2.43

3. ระดับความรู้คำศัพท์ประสม (multi-word units) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อหาระดับความรู้คำศัพท์ประสม ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 321 คน ทำข้อสอบวัดความรู้คำศัพท์ประสมจำนวน 50 ข้อ ผลคะแนนแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความรู้คำศัพท์ประสมของกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดคำศัพท์ประสม	จำนวนข้อสอบ (50 ข้อ)	คะแนน	
		ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
กริยาวลี	20	3.92	19.60
คำผสม	10	1.92	19.20
สำนวน	10	1.00	10.00
วลีและถ้อยคำอื่น ๆ	10	1.80	18.00
รวม	50	8.63	17.26

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 321 คน มีคะแนนสอบเฉลี่ย 8.63 คะแนน หรือเพียงร้อยละ 17.26 เมื่อพิจารณาแยกตามชนิดของคำศัพท์ประสม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสอบเฉลี่ยของคำศัพท์ประสมชนิดกริยาวลี เท่ากับ 3.92 คะแนน (ร้อยละ 19.60) คำศัพท์ประสมชนิดคำผสม มีคะแนนเฉลี่ย 1.92 คะแนน (ร้อยละ 19.20), คำศัพท์ประสมชนิดสำนวน มีคะแนนเฉลี่ย 1.00 คะแนน (ร้อยละ 10.00) และคำศัพท์ประสมชนิดวลีและถ้อยคำอื่น ๆ มีคะแนนเฉลี่ย 1.80 คะแนน (ร้อยละ 18.00)

สรุปผลการวิจัย

1. ปริมาณคำศัพท์ประสมเฉลี่ยในข้อสอบไอน์เตภาษาอังกฤษปี พ.ศ. 2548-2553 และ พ.ศ. 2558-2561 มีค่าร้อยละ 1.48 เมื่อพิจารณาปริมาณคำศัพท์ประสมเฉลี่ยในข้อสอบไอน์เตแต่ละปี พบว่า ข้อสอบไอน์เตปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณคำศัพท์ประสมสูงที่สุดที่ระดับร้อยละ 2.40 และข้อสอบไอน์เตปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนคำศัพท์ประสมน้อยที่สุดที่ระดับร้อยละ 0.99

จากปริมาณร้อยละของคำศัพท์ประสมในแต่ละหมวดหมู่ของข้อสอบไอน์เต เผยว่า ข้อสอบไอน์เตปี พ.ศ. 2552, 2553, 2558, 2559 และ 2560 มีจำนวนคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การพูด (speaking) มากที่สุด ส่วนข้อสอบไอน์เตปี พ.ศ. 2548, 2549 และ 2550 มีจำนวนคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การเขียน (writing) มากที่สุด และข้อสอบไอน์เตปี พ.ศ. 2551 และ 2561 มีจำนวนคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การอ่าน (reading) มากที่สุด

เมื่อพิจารณาคำศัพท์ประสมแยกตามชนิดคำ ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณคำศัพท์ประสมชนิดกริยาวิเศษณ์มีจำนวนมากที่สุดที่ระดับร้อยละ 42.01 รองลงมาคือ คำศัพท์ประสมชนิดคำวิเศษณ์และถ้อยคำอื่น ๆ (ร้อยละ 27.61) คำผสม (ร้อยละ 25.87) และสำนวน (ร้อยละ 4.51) ตามลำดับ

2. จากผลการวิจัยปรากฏว่า ปริมาณคำศัพท์ประสมเฉลี่ยในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษปี พ.ศ. 2548-2553 และ พ.ศ. 2558-2561 อยู่ที่ระดับร้อยละ 1.48 แสดงว่าไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าใจ เนื้อความภาษาอังกฤษและการทำข้อสอบของผู้เรียน เนื่องจากมีปริมาณคำศัพท์ประสมต่ำกว่าปริมาณที่เพียงพอในการเข้าใจสารที่ระดับร้อยละ 2 เมื่อพิจารณาปริมาณคำศัพท์ประสมแต่ละปีพบว่า มีเพียงข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2559 ที่มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากกว่าปริมาณที่เพียงพอต่อการเข้าใจสารที่ระดับร้อยละ 2 (ร้อยละ 2.40) แสดงให้เห็นว่า ปริมาณคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษปี พ.ศ. 2559 มีอิทธิพลต่อความเข้าใจ เนื้อความภาษาอังกฤษและการทำข้อสอบของผู้เรียน

จากการพิจารณาปริมาณคำศัพท์ประสมในแต่ละหมวดหมู่ของข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษแสดงให้เห็นว่า มีข้อสอบโอเน็ตจำนวน 5 ปี ที่พบการใช้คำศัพท์ประสมมากกว่าปริมาณที่เพียงพอในการเข้าใจสารที่ระดับร้อยละ 2 คือ 1) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2548 ในหมวดหมู่การพูดและการเขียน 2) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2549 ในหมวดหมู่การเขียน 3) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2558 ในหมวดหมู่การพูด 4) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2559 ในหมวดหมู่การพูดและการอ่าน และ 5) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2560 ในหมวดหมู่การพูด ซึ่งหมายความว่า ปริมาณคำศัพท์ประสมในข้อสอบเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความเข้าใจเนื้อความภาษาอังกฤษและการทำข้อสอบของผู้เรียน

3. ผลการวัดระดับความรู้คำศัพท์ประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสอบเฉลี่ยเพียง 8.63 คะแนน จาก 50 คะแนน หรือที่ระดับร้อยละ 17.26

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัย พบว่า ปริมาณคำศัพท์ประสมในแต่ละหมวดหมู่ของข้อสอบโอเน็ต มีปริมาณการใช้มากน้อยแตกต่างกัน ดังนี้ ข้อสอบโอเน็ตจำนวน 5 ปี คือ ปี พ.ศ. 2552, 2553, 2558, 2559 และ 2560 มีปริมาณคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การพูด (speaking) มากที่สุด ข้อสอบโอเน็ตจำนวน 3 ปี คือ ปี 2548, 2549 และ 2550 มีปริมาณคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การเขียน (writing) มากที่สุด และข้อสอบโอเน็ตจำนวน 2 ปี คือ 2551 และ 2561 มีปริมาณคำศัพท์ประสมในหมวดหมู่การอ่าน (reading) มากที่สุด การเลือกใช้ปริมาณคำศัพท์ประสมที่ไม่แน่นอน ในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษอาจเกิดจากผู้ออกข้อสอบไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอยู่ของคำศัพท์ประสมในภาษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Conrad & Biber (2005) และ Biber (2009) ที่พบว่า คำศัพท์ประสมเป็นคำศัพท์ที่มีจำนวนมากในภาษาอังกฤษ แต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้สอนและผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ โดยทั่วไปแล้วคำศัพท์ประสมมีการใช้มากที่สุดในภาษาพูด (Biber et al, 1999; Erman & Warren, 2000) แต่จากงานวิจัยนี้กลับพบว่า มีเพียงข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษบางปีเท่านั้น (ปี พ.ศ. 2552, 2553, 2558, 2559 และ 2560) ที่มีการใช้มากที่สุดในหมวดหมู่การพูด ส่วนอีก 5 ปี (ปี พ.ศ. 2548,

2549, 2550, 2551 และ 2561) พบว่า มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากที่สุดในหมวดหมู่อื่น ๆ

จากข้อมูลปริมาณเฉลี่ยของคำศัพท์ประสมที่ใช้ในข้อสอบโอเน็ตทั้งหมด พบว่า มีปริมาณคำศัพท์ประสมชนิดกริยาวิเศษณ์มากที่สุด (ร้อยละ 42.01) รองลงมาคือ วลีและถ้อยคำอื่น ๆ (ร้อยละ 27.61) คำผสม (ร้อยละ 25.87) และสำนวน (ร้อยละ 4.51) ตามลำดับ นั่นอาจหมายความว่า คำกริยาวิเศษณ์เป็นกลุ่มคำศัพท์ประสมที่นิยมใช้ในข้อสอบโอเน็ตมากที่สุด และมากกว่าคำศัพท์ประสมชนิดอื่น ๆ อย่างมาก ดังนั้น คำศัพท์ประสมชนิดกริยาวิเศษณ์เป็นกลุ่มคำศัพท์ที่น่าสนใจในการใช้สอนเพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนในการสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ และผลจากการวิเคราะห์คำศัพท์ประสม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แสดงให้เห็นถึงการปรากฏซ้ำของคำศัพท์ประสมชนิดกริยาวิเศษณ์คำในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษในหลายปี เช่น คำว่า come on, give up, look for, look forward, pick up เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นอกจากคำศัพท์ประสมชนิดกริยาวิเศษณ์แล้ว พบการปรากฏซ้ำของคำศัพท์ประสมชนิดอื่น ๆ เช่นกัน ตัวอย่างเช่น by the way, How come, in time, long time no see, take it easy เป็นต้น ดังนั้น คำศัพท์ประสมที่พบการใช้ซ้ำในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ ผู้สอนควรเลือกนำมาสอนในชั้นเรียน

2. ถึงแม้ว่าปริมาณคำศัพท์ประสมเฉลี่ยในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ มีค่าร้อยละ 1.48 ซึ่งเป็นปริมาณคำศัพท์ประสมที่ไม่เกินปริมาณที่เพียงพอในการเข้าใจภาษาของผู้เรียนที่ระดับร้อยละ 2 หรืออีกนัยหนึ่งคือ ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าใจเนื้อหาความภาษาอังกฤษและการทำข้อสอบของผู้เรียน แต่เมื่อพิจารณาคำศัพท์ประสมในแต่ละหมวดหมู่ของข้อสอบแต่ละปีแล้ว พบว่ามีข้อสอบโอเน็ตจำนวน 5 ปี ที่พบการใช้คำศัพท์ประสมเกินกว่าปริมาณที่เพียงพอในการเข้าใจสาร คือ 1) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2548 ในหมวดหมู่การพูดและการเขียนมีปริมาณร้อยละ 2.74 และ 3.08 ตามลำดับ 2) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2549 ในหมวดหมู่การเขียน มีปริมาณร้อยละ 2.16 3) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2558 ในหมวดหมู่การพูด มีปริมาณร้อยละ 3.73 4) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2559 ในหมวดหมู่การพูดและการอ่าน มีปริมาณร้อยละ 3.87 และ 2.53 ตามลำดับ และ 5) ข้อสอบโอเน็ตปี พ.ศ. 2560 ในหมวดหมู่การพูด มีปริมาณร้อยละ 2.43 ซึ่งหมายความว่า การที่ผู้เรียนไม่ทราบความหมายของคำศัพท์ประสมที่ใช้ในบางหมวดหมู่ของข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษ จะส่งผลกระทบต่อความเข้าใจเนื้อหาความภาษาอังกฤษและการทำข้อสอบของผู้เรียนได้ ดังนั้น เป็นการตอกย้ำว่า ผู้สอนจำเป็นต้องจัดให้มีการสอนความรู้คำศัพท์ประสมเป็นส่วนหนึ่งในแผนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาปริมาณคำศัพท์ประสมที่ปรากฏในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษพบว่าปริมาณน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยหลายชิ้น เช่น งานวิจัยของ Erman & Warren (2000) พบว่า มีปริมาณคำศัพท์ประสมมากถึงร้อยละ 52-58 ในภาษา ซึ่งมีปริมาณใกล้เคียงกับงานวิจัย Wei & Li (2013) ที่พบปริมาณคำศัพท์ประสมร้อยละ 58% แต่งานวิจัยของ Biber et al. (1999), Foster (2001) และ Vilksite (2016) เผยให้เห็นถึงปริมาณคำศัพท์ประสมที่น้อยกว่างานวิจัย 2 ชิ้น ข้างต้น คือ มีปริมาณคำศัพท์ประสมร้อยละ 21-30, ร้อยละ 32 และร้อยละ 41 ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปริมาณคำศัพท์ประสมของนักวิจัยแต่ละท่านมีความแตกต่างกันออกไปบ้าง เนื่องจากมีความแตกต่างด้านวิธีการและกฎเกณฑ์การประเมิน แต่อย่างไรก็ตาม จากผลปริมาณคำศัพท์ประสมที่พบในงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ควรมียุทธศาสตร์การสอนคำศัพท์ประสมใน

ข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษมากกว่านี้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการเลือกบทอ่านและบทสนทนา หรือ การตรวจสอบภาษาโดยเจ้าของภาษา

3. ผลคะแนนความรู้คำศัพท์ประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสอบเพียงร้อยละ 17.26 ซึ่งถือว่าเป็นคะแนนที่น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ De Cock (2000), Laufer & Waldman (2011), Liao & Fukuya (2004) และ Pongpairaj & Kosolsombat (2017) ที่พบว่า ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือเป็นภาษาต่างประเทศ ขาดความรู้คำศัพท์ประสมและยังมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ประสมอีกด้วย จากผลระดับความรู้คำศัพท์ประสมที่น้อยของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนด้านคำศัพท์ประสมของผู้เรียนและเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาและผลสัมฤทธิ์ในการสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษของผู้เรียน ผู้สอนจำเป็นต้องมีการวางแผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ด้านนี้ต่อไป เนื่องจากภาษาประกอบไปด้วยคำศัพท์ประสมจำนวนมาก ถึงแม้ว่าโดยทั่วไปจะพบคำศัพท์ประสมน้อยกว่าคำศัพท์เดี่ยวก็ตาม (Foster, 2001; Howarth, 1998) อีกทั้งปริมาณและความหลากหลายของการใช้คำศัพท์ประสมเป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้บ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียนได้ (Hulstijn & Marchena, 1989; Mi-Lim, 2013; Schmitt, 2000)

รายการอ้างอิง

- Alejo, R. (2010). Making sense of phrasal verbs: A cognitive linguistic account of L2 learning. *AILA Review*. 23, 50-71.
- Alali, F., & Schmitt, N. (2012). Teaching formulaic sequences: The same or different from teaching single words? *TESOL Journal*. 3, 153-180.
- Biber, D. (2009). A corpus-driven approach to formulaic language in English. *International Journal of Corpus Linguistics*. 14, 275-311.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E. (1999). *Longman grammar of spoken and written English*. Harlow, England: Longman.
- Carpuat, M., & Diab, M. (2010). *Task-based Evaluation of Multiword Expressions: a Pilot Study in Statistical Machine Translation*. Human Language Technologies: Conference of the North American Chapter of the Association of Computational Linguistics. Los Angeles, California, USA.
- Conrad, S., & Biber, D. (2005). The Frequency and Use of Lexical Bundles in Conversation and Academic Prose. *Lexicographica*. 20, 56-71.
- De Cock, S. (2000). Repetitive phrasal chunkiness and advanced EFL speech and writing. In C. Mair, & M. Hundt (Eds.), *Corpus linguistics and linguistic theory*. Papers from the twentieth international conference on English language research on computerized corpora (ICAME 20) (pp. 51-68). Amsterdam: Rodopi.

- Dagut, M., & Laufer, B. (1985). Avoidance of phrasal verbs: A case for contrastive analysis. **Studies in Second Language Acquisition**. 7, 73-79.
- Erman, B., & Warren, B. (2000). The idiom principle and the open choice principle. **Text**. 20(1), 29-62.
- Fellbaum, C. (2011). Idioms and collocations. In C. Maienborn, K. von Heusinger and P. Portner (eds.), **Semantics: An International Handbook**. Berlin, New York: Mouton de Gruyter
- Foster, P. (2001). Rules and routines: A consideration of their role in the task-based language production of native and non-native speakers. In M. Bygate, P. Skehan, & M. Swain (Eds.), **Researching pedagogic tasks: Second language learning, teaching, and testing**. Harlow, England: Longman.
- Granger, S. (1998). Prefabricated patterns in advanced EFL writing: Collocations and formulae. **Phraseology: Theory, analysis, and applications**. 145(160), 3-18.
- Gyllstad, H. (2007). **Testing English Collocations: Developing Receptive Tests for Use with Advanced Swedish Learners (Doctoral Dissertation)**. Språk-och litteraturcentrum, Lunds universitet.
- Howarth, P. (1998). The phraseology of learners' academic writing. In A. Cowie (Ed.), **Phraseology: Theory, analysis and applications**. Oxford, England: Oxford University Press.
- Hu, M., & Nation, P. (2000). Vocabulary density and reading comprehension. **Reading in a Foreign Language**. 13(1), 403-430.
- Hulstijn, J. H., & Marchena, E. (1989). Avoidance: Grammatical or semantic causes? **Studies in Second Language Acquisition**. 11, 241-255.
- Huning, M., & Schlucker, B. (2015). Multi-word expressions. In Muller, Peter O. et al. (Eds). **Word formation. An international handbook of the language of Europe**. Berlin/Boston:De Gruyter.
- Liao, Y. D., & Fukuya, Y. J. (2004). Avoidance of phrasal verbs: The case of Chinese learners of English. **Language Learning**. 5(2), 193-226.
- Laufer, B. (1998). The development of passive and active vocabulary in a second language: same or different? **Applied Linguistic**. 19(2), 255-271.
- Laufer, B., & Eliasson, S. (1993). What causes avoidance in L2 learning: L1-L2 difference, L1-L2 similarity, or L2 complexity? **Studies in Second Language Acquisition**. 15(1), 35-48.
- Laufer, B., & Waldman, T. (2011). Verb-noun collocations in second language writing: A corpus analysis of learners' English. **Language learning**. 61(2), 647-672.

- Meara, P., & Buxton, B. (1987). An alternative to multiple choice vocabulary tests. **Language Testing**. 4, 142-151.
- Mi-Lim, R. (2013). A Corpus-based Study of the Use of Phrasal Verbs in Korean EFL Students' Writing. **The Journal of Asia TEFL**. 10(2).
- Nation, I.S.P. (1983). Testing and teacher vocabulary. **Guidelines**. 5, 12-25.
- Nation, I.S.P. (1990). **Teaching and learning vocabulary**. Boston, MA: Heinle and Heinle.
- Nation, I.S.P. (2001). **Learning Vocabulary in Another Language**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nation, I.S.P., & Beglar, D. (2007) A vocabulary size test. **The Language Teacher**. 31(7), 9-13.
- Nation, I.S.P., & Meara, P. (2002). Vocabulary. In N. Schmitt (Ed.), **An introduction to applied linguistics**. New York: Oxford University Press Inc.
- Pawley, A., & Syder, F.H. (1983). Two puzzles for linguistic theory: nativelike selection and nativelike fluency. In J. Richards, R. Schmidt (Eds.), **Language and Communication**. London: Longman.
- Pongpaiboj, N., & Kosolsombat, P. (2017). Avoidance of L2 English phrasal verbs by L1 Thai learners. **Journal of Letters**. 46(2), 171-216.
- Pillai, A., & Nirattisai, S. (2016). **Check Up Word Program**. Unpublished program.
- Schmitt, N. (2000). **Vocabulary in Language Teaching**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schmitt, N. (2010). **Researching vocabulary: A vocabulary research manual**. Palgrave Macmillan: Hampshire, England.
- Schmitt, N., Jiang, X., & Grabe, W. P. (2011). The Percentage of Words Known in a Text and Reading Comprehension. **Modern Language Journal**. 95(1), 26-43.
- Svensson, M. H. (2008). A very complex criterion of fixedness: Non-compositionality. In S. Granger and F. Meunier (eds.), **Phraseology. An Interdisciplinary Perspective**. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins.
- Vilkaite, L. (2016). Formulaic language is not all the same: comparing the frequency of idiomatic phrases, collocations, lexical bundles, and phrasal verbs. **Taikomoji kalbotyra**. 8.
- Wei, N., & Li, J. (2013). A new computing method for extracting contiguous phraseological sequences from academic text corpora. **International Journal of Corpus Linguistics**. 18(4), 506-535.

- Wood, D. (2006). Uses and functions of formulaic sequences in second language speech: An exploration of the foundations of fluency. **Canadian Modern Language Review**. 63(1), 13-33
- Wray, A. (2009). Future directions in formulaic language research. **Journal of Foreign Language**. 32(6), 2-10.
- Wray, A., & Perkin, M. R. (2000). The function of formulaic language: An intergrated model. **Language and Communication**. 20(1), 1-28.
- Yamane, T. (1973). **Statistics an introduction analysis**. New York: Harper & Row Publisher.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

Factors Influencing Students' Happiness on Prince of Songkla University, Trang Campus

นัฐนรี ศรีชัย¹, กรฎา มาตยากร², จิระวัฒน์ ตันสกุล³

Nutnaree Srichai, Korada Mattayakorn, Jirawat Tansakul

Received: April 26, 2021

Revised: November 1, 2021

Accepted: February 22, 2022

=====

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสุขของนักศึกษา และค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 200 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักศึกษา แบบสำรวจความสุขด้วยตนเอง 8 ประการ ปรับปรุงจากแบบสำรวจความสุขด้วยตนเอง : HAPPINOMETER ความสุขก็วัดเองได้ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสุขของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.48) 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุข คือ การรู้จักปรับตัว ความสามารถในการจัดการอารมณ์ของตนเอง และการได้รับการยอมรับจากเพื่อน

คำสำคัญ: ความสุข, นักศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

Abstract

The objectives of the research were to investigate of students' happiness and to find out predictor variables of students' happiness on Prince of Songkla University, Trang Campus. Two hundred subjects were recruited using stratified

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (M.A. students, Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University) E-mail: nutnaree.s@psu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Assist Prof. Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University) E-mail: korada.m@psu.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Assist Prof. Dr., Faculty of Education, Prince of Songkla University) E-mail: jirawat.tu@psu.ac.th

sampling and data were collected using a questionnaire on factors influencing students' happiness and an 8-item self-administered happiness survey modified from HAPPINOMETER: Happiness can be measured by yourself. The data were analyzed using mean, standard division, Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The study found as follows. 1) The overall happiness among students was at a high level ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.48) 2) Factors influencing happiness were adaptation ability, emotion management ability and peer acceptance had positive relationships with students' happiness.

Keywords: Happiness, Students, Prince of Songkla University, Trang Campus

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วของสังคมโลกทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลก การพัฒนาเกิดขึ้นแบบก้าวกระโดด จนเกิดเป็นกระแสบริโภคนิยมเกิดขึ้นในสังคม จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดปัญหาการเสียสมดุลส่งผลให้มนุษย์จะต้องเกิดการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาจนทำให้เกิดความทุกข์จากรายงานความสุขโลก (World Happiness Report, 2020) ขององค์การสหประชาชาติระบุว่าประเทศที่มีความสุขที่สุดในโลกคือ ฟินแลนด์ ตามมาด้วยอันดับ 2 เดนมาร์ก อันดับ 3 นิวซีแลนด์ อันดับ 4 สวิตเซอร์แลนด์ และอันดับ 5 นอร์เวย์ ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 56 จาก 186 ประเทศ สำหรับมุมมองเชิงจิตวิทยานั้นความสุขเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก ระดับความสุขทางจิตวิทยาจึงเกี่ยวข้องกับความอยู่ดีทางอารมณ์ (Emotional well-being) ทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต (Frey, 2008; ประเวศ ดันดินวิฒนสกุล และเอกอนงค์ สิตลาภินันท์, 2554; Oswald, 1997; รศรินทร์ เกรย์, วรชัย ทองไทย และเรวดี สุวรรณเพ็ญ, 2553)

การสร้างความสุขของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีถือเป็นเรื่องสำคัญ หากเปรียบชีวิตในวัยนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 19-23 ปี อยู่ในวัยเปลี่ยนผ่านจากวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นช่วงชีวิตที่ต้องแบกรับความคาดหวังจากครอบครัว ญาติ พี่น้อง อาจารย์ รวมถึงสัมพันธภาพที่ดีกับคนในสังคม ถึงกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อช่วงวัยนี้ ชีวิตนักศึกษาต้องประสบพบเจอเรื่องแรงกดดันต่าง ๆ มากมาย การก้าวข้ามจากการอยู่กับครอบครัวเข้ามาอยู่ในมหาวิทยาลัย ต้องแบ่งเวลาการปฏิบัติหน้าที่หลักทั้งด้านการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม โดยที่มีความอิสระในการดำเนินชีวิตมากกว่าช่วงวัยเด็กที่ผ่านมา ทั้งนี้การศึกษาในประเทศไทย (นางพะงา ลัมสุวรรณ, 2557) พบว่า วัยรุ่นมักมีความประพฤติดที่เปลี่ยนแปลงเร็วเป็นผลจากความพยายามที่จะแสดงถึงความสามารถที่ตนเองและไม่ต้องการพึ่งผู้อื่น และมักเกิดความรู้สึกลังเลไม่พอใจในสังคมที่ไม่สมบูรณ์แบบอย่างที่เราควรจะเป็น (idealism) หากนักศึกษาไม่มีความสุขในช่วงของการศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือมีปัญหาในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยก็ย่อมส่งผลต่อบุคลิกภาพ ส่งผลเสียต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมไทย ดังนั้น สถานการณ์ความสุขของนักศึกษาซึ่งเป็นอนาคต

ของประเทศชาติก่อนที่จะจบการศึกษาไปเป็นบัณฑิตและเข้าทำงานในองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตการให้ความสำคัญกับความสุขของนักศึกษาในขณะที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยอย่างน้อย 4 ปี จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเช่นกัน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง เป็นสถาบันอุดมศึกษาทางภาคใต้ฝั่งตะวันตก ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา ผลิตบัณฑิตในหลายศาสตร์สาขาวิชา เปิดการเรียนการสอน 2 คณะ คือ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีการมุ่งเน้นเพื่อพัฒนานักศึกษาตามอัตลักษณ์นักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ i-Wise ให้มีตัวตนที่ชัดเจน คือ ชี้อัตย์ มีวินัย ใฝ่ปัญญา จิตสาธารณะ จากรายงานผลการสำรวจสถิติจำนวนนักศึกษาที่ขอเข้ารับการช่วยเหลือขอคำปรึกษาและส่งต่อพบจิตแพทย์ ตั้งแต่ปี 2558-2563 พบว่า วิทยาเขตตรังมีแนวโน้มจำนวนนักศึกษาที่ขอเข้ารับการช่วยเหลือ ขอคำปรึกษาและส่งต่อพบจิตแพทย์ เพื่อรับการบำบัดเพิ่มขึ้นทุกปีซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 99 คน ลักษณะของปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาโรคซึมเศร้า คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมาคือ ปัญหาเรื่องการปรับตัวและการควบคุมอารมณ์ คิดเป็นร้อยละ 40 รายงานผลการสำรวจสถิติจำนวนนักศึกษาที่ขอเข้ารับการช่วยเหลือขอคำปรึกษาและส่งต่อพบจิตแพทย์ (2563) จากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการศึกษาเล่าเรียนหรือปัญหาการลาออกกลางคัน ปัญหาการเข้าสังคม การดำเนินชีวิต และส่งผลต่อการใช้ชีวิตในที่สุด จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า วัยรุ่นเป็นวัยแห่งความเครียด ขาดทักษะทางสังคมในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ขาดความสามารถในการจัดการกับปัญหา (Spooner, Hall & Lynskey 2017) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของนักศึกษา ประกอบด้วย การรู้จักปรับตัว การรับรู้ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง เกร็ดเฉลี่ยสะสม การได้รับการยอมรับจากเพื่อน การได้รับการยอมรับจากอาจารย์ และความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ภฤชดา ผ่องพิทยา, 2558) พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ ลักษณะผู้สอน ลักษณะเพื่อน ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง โดยประยุกต์ใช้แนวคิดความสุขพื้นฐานแปดประการ Happy 8 (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, สุภรต์ จรัสสิทธิ์ และคณะ, 2555) มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อพัฒนา ปรับปรุง และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง และนำผลที่ได้จากการศึกษาเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขอุปสรรคต่อการพัฒนา พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักศึกษาอยู่ดีมีสุขจนสำเร็จการศึกษา ให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ที่ว่า “มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพบัณฑิต งานวิจัยที่มีคุณภาพ และเสริมสร้างการเติบโตทางปัญญาแก่เพื่อนมนุษย์ต่อไป”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
2. เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

สมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรการรู้จักปรับตัว การรับรู้ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับการยอมรับจากเพื่อน การได้รับการยอมรับจากอาจารย์ และความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร สามารถพยากรณ์ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตตรัง

นทวนวรรณกรรม

ความสุข หรือ สุข (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) นิยามว่า “ความสบายกายสบายใจ” คือ ความรู้สึกหรืออารมณ์ประเภทหนึ่ง มีหลายระดับตั้งแต่ความสบายใจเล็กน้อยหรือความพอใจจนถึงความเพลิดเพลินหรือเต็มไปด้วยความสนุก มีนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน Diener (2008) นิยามความสุขว่าเป็น ความพึงพอใจในภาพรวมชีวิต (Global life satisfaction) หรือการรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived quality life : PQOL) มีความรู้สึกเชิงบวก และปราศจากความรู้สึกเชิงลบ (Presence of positive affect and absence of negative affect) หรือเป็นภาวะที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ การมีความรู้สึกเชิงบวกบ่อย ๆ (Frequent instances of positive effect) และการมีความพึงพอใจระดับสูง (High level of Life satisfaction) และระดับความรู้สึกทางลบที่ต่ำ (Low Levels Negative affect) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุข มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ พันธุกรรมและบุคลิกภาพ (genetic and personality trait: set point) ปัจจัยทางด้านชีวสังคม (socio-demographic factors) หรือ กรณีแวดล้อม (circumstance) และกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลกระทำในปัจจุบัน (intentional activity) ในสัดส่วนที่แตกต่างกัน (Kurtz & Lyubomirsky, 2008) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการเรียนรู้ ความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษานั้น มีปัจจัยหลากหลายเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งนักศึกษแต่ละคนมีปัจจัยที่ แตกต่างหากครูผู้สอนได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ครูผู้สอนเข้าใจนักศึกษาและสามารถเสริมสร้างความสุขในการเรียนได้ง่ายขึ้น ผู้เขียนได้รวบรวมปัจจัยต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งสรุปได้ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1. ปัจจัยตนเอง ได้แก่ ภาวะสุขภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ และความแข็งแกร่งในชีวิต 2. ปัจจัยทางด้านสังคมและครอบครัว ได้แก่ ครอบครัว ลักษณะอาจารย์ การจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อม เช่น กิจกรรมนักศึกษา สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และกลุ่มเพื่อน ในประเทศไทยแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับความสุข คือ แนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) ชาลวียัธวสันต์ธนรัตน์, จุลยวรรณ ดั่งวงศ์เดชะ, นพพร ทิแก้วศรี (2556) นำเสนอแนวคิดความสุข 8 ประการของสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. สุขภาพดี (Happy Body) หมายถึงความสุขจากการมีสุขภาพดี แข็งแรงทั้งกายและใจจากการที่รู้จักใช้ชีวิต รู้จักกิน รู้จักนอน ชีวิตมีความสุข เหมาะสมกับเพศเหมาะสมกับวัย เหมาะสมกับสถานการณ์ เหมาะสมกับฐานะทางการเงิน (แผนงานสุขภาวะภาคเอกชน, 2552) 2. น้ำใจงาม (Happy Heart) หมายถึง ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีความเอื้ออาทร รู้จักให้เมตตา จิตใจดี และมีกลุ่มที่มีจิตสาธารณะ มีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์

ให้กับส่วนรวมและบุคคลอื่น แก่นแท้จากหลักคำสอนของทุกศาสนาล้วนสอนให้ทุกคนรู้จักแบ่งปัน และมีความรักความเมตตาต่อกัน ทำให้ทุกคนมีความสุขเมื่อได้เป็นผู้รับและเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ให้โอกาสต่อไป 3. ผ่อนคลายดี (Happy Relax) หมายถึง การรู้จักผ่อนคลายกับสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต เป็นการจัดสมดุลให้กับชีวิตตนเอง (สุภัทรา บัวเพิ่ม, 2559) 4. สุขสงบดี (Happy Soul) หมายถึง การเป็นคนดี มีความศรัทธาต่อศาสนา มีศีลธรรม มีสติ มีสมาธิในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำไม่ดี (หิริ โอตตัปปะ) ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ (สิทธิพร กล้าแข็ง, 2559) 5. ใฝ่รู้ดี (Happy Brian) หมายถึง การที่มนุษย์เราย่อยได้ด้วยการศึกษาหาความรู้พัฒนาตัวเองตลอดเวลาจากแหล่งต่าง ๆ นำไปสู่การเป็นมืออาชีพเพื่อให้เกิดความมั่นคงก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน การศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้มีปัญญาก้าวหน้าในชีวิตในศาสตร์ที่ศึกษาเล่าเรียน ในงานที่ทำ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีระเบียบวินัยตรงต่อเวลา อย่างไรก็ตามกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมที่นอกเหนือจากประเด็นการปฏิบัติงาน องค์กรก็ต้องการบุคลากรที่มีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตอย่างแท้จริง (Life Skill) เช่น การดูแลสุขภาพตนเอง การออกกำลังกาย การทำอาชีพเสริมต่าง ๆ เป็นต้น (दनัย เทียนพุม, 2537) 6. การเงินดี (Happy Money) หมายถึง ความสุขทางการเงิน ไม่จำเป็นต้องมีเงินมากมาย เพียงแค่น้อยอย่างพอก็ดี มีเงินใช้ตามฐานะ ไม่ประมาทชีวิต ไม่ยึดติดสะสมหนี้ มีเงินออมตั้งที่ฝัน 7. ครอบครัวดี (Happy Family) หมายถึง ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นครอบครัวที่มีสุขภาพดี มีความสุขสงบทางจิตใจ รู้จักผ่อนคลายความเครียด มีน้ำใจ เอื้ออาทรต่อกัน มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีความรักในการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้และการดำรงชีวิต รวมถึงรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งในบทบาทการเป็นสมาชิกของครอบครัวและสังคม 8. สังคมดี (Happy Society) หมายถึง สังคมที่ส่งเสริมความรัก ความสามัคคีเอื้อเฟื้อต่อชุมชนที่พ้องอาศัย ช่วยเหลือสังคมรอบข้าง ซึ่งหากสังคมรอบข้างดี องค์กรที่อยู่ในสังคมนั้นย่อมมีความสุขไปด้วย ดังที่ (พิกุล พุ่มช้าง และปริญญญา มีสุข, 2560) พบว่า องค์ประกอบที่เป็นองค์การแห่งความสุขของสถาบันการศึกษาไทย มีจำนวน 9 องค์ประกอบ ดังนี้ ความสุขทางด้านจิตใจ ความสุขด้านสังคม ความสุขด้านการเงิน ความสุขทางสมอง ความสุขครอบครัว ความสุขทางด้านร่างกาย ความสุขจากการปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบ ความสุขทางวัฒนธรรม และความสุขจากการผ่อนคลาย

ความสุขเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยผู้เรียนที่มีความสุขจะมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่ชีวิตที่เกิดขึ้นในชีวิต ต้องอาศัยการปรับตัว ความหมายของการปรับตัว Coleman (1981) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านความต้องการหรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอยู่ การปรับตัวก็มีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลาในหลากหลายรูปแบบกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) นักทฤษฎีปัญญาสังคม เป็นผู้สร้างทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนขึ้น ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) แบนดูรามองว่า มนุษย์มีความกระตือรือร้นและมีแรงบันดาลใจที่จะปรับปรุงชีวิตของตนเองและสังคมที่ผลกระทบต่อชีวิตของ

เขาและความเชื่อในความสามารถของตนก็เป็นตัวกำหนดที่สำคัญตัวหนึ่งของการกระทำของมนุษย์ที่จะนำไปสู่ผลที่พึงปรารถนา แม้ว่าความรู้และทักษะจะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุได้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะมนุษย์เรามาไม่ปฏิบัติให้ดีที่สุดแล้วแม้ว่าเขาจะรู้ว่าต้องทำอะไรบ้าง ถ้าเขาไม่เชื่อว่าตนมีความสามารถพอที่จะกระทำได้ (Bandura, 1977) และโดยธรรมชาติของมนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องการยอมรับจากกลุ่มคนรอบข้าง ในวัยนักศึกษาจึงต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนหรืออาจารย์ คือ การได้รับความเป็นมิตร ความรัก ความจริงใจ หรือการได้รับการยกย่อง ชมเชย มอบหมายให้ปฏิบัติงานสำคัญต่าง ๆ ในขณะที่ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการให้คะแนน และการจัดเกรดซึ่งเป็นตัววัดผลการศึกษาเล่าเรียน หากนักศึกษารู้สึกพึงพอใจต่อผลการเรียนเฉลี่ยของทุกวิชาที่นักศึกษาได้เรียนมาตลอดหลักสูตร ย่อมมีผลต่อความสุขของนักศึกษา ซึ่งในบางครั้งการจัดการความเครียดเพิ่มความสุขก็สมารถทำได้โดยการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย จากการทำได้พบปะพูดคุย ลองคิด ลองทำกิจกรรมใหม่ ๆ พัฒนาทักษะการเข้าสังคมนอกเหนือจากการเรียนวิชาการ ดังเช่น กฤษดา ผ่องพิทยา (2558) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขมีปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ ลักษณะผู้สอน ลักษณะเพื่อน ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง และลักษณะผู้เรียน สามารถทำนายการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาได้ โดยลักษณะผู้สอนมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านการจัดการเรียนรู้ ลักษณะเพื่อนมีอิทธิพลต่อความสุขในลำดับสูงสุด รองลงมาเป็นลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง การจัดการเรียนรู้ และลักษณะผู้เรียนตามลำดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตตรัง ในระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียน และกำลังศึกษา จำนวน 2,720 คน (ข้อมูลจากงานทะเบียนและประมวลผลนักศึกษา ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2562)

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็น นักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ที่ลงทะเบียนเรียน และกำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 200 คน โดยการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างของ Hair, Black, et al. (2006) ซึ่งใช้คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 เป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling unit) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ใช้เทคนิคการแบ่งตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยมีคณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในแต่ละชั้นภูมิในขั้นตอนที่ 1 นำมาทำการสุ่มขั้นตอนที่ 2 ด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างมีระบบแบบแบ่งชั้นภูมิ ใช้ตัวแปร ชั้นปี เป็นตัวแปร "ชั้นภูมิ" ในขั้นที่ 2 ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างจากแต่ละชั้นปีด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างมีระบบผ่านระบบตัวเลือกชื่อแบบสุ่ม (Wheel of Name) ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-31 พฤษภาคม 2563

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่าง มีลักษณะเลือกตอบ (Check list) และรูปแบบเดิมคำในช่องว่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา คณะ ชั้นปี คณะแผนกเฉลี่ยสะสมรวม สาขาวิชา ที่พักอาศัยปัจจุบัน แหล่งเงินทุนทางการเรียนจำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักศึกษา โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามโดยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยความสุขที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น หรือจากตำราเอกสาร วารสารตีพิมพ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม ภายใต้ข้อบ่งชี้ของการวิจัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน จำนวน 45 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านดังต่อไปนี้ การรู้จักปรับตัว (X1) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 การรับรู้ความสามารถตนเอง (X2) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .63 ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง (X3) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .66 เกรตเฉลี่ยสะสม (X4) การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (X5) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78 การได้รับการยอมรับจากอาจารย์ (X6) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 และความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรของมหาวิทยาลัย (X7) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .67

ส่วนที่ 3 แบบสำรวจความสุขตนเอง 8 ประการ ดัดแปลงจากแบบสำรวจความสุขด้วยตนเอง : HAPPINOMETER ความสุขวัดเองก็ได้ (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะฯ, 2555) ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มี 8 ด้าน จำนวน 38 ข้อ คือ สุขภาพดี (Happy Body) ผ่อนคลายดี (Happy Relax) น้ำใจดี (Happy Heart) จิตวิญญาณดี (Happy Soul) ครอบครัวดี (Happy Family) สังคมดี (Happy Society) ใฝ่รู้ดี (Happy Brain) และสุขภาพเงินดี (Happy Money)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ปรากฏว่ามีข้อคำถามจำนวน 92 ข้อที่ผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 - 1.00 แต่มีเพียง 2 ข้อคือ ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ไม่ผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามดังกล่าวออก หลังจากนั้นนำแบบสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83

3. การพิทักษ์สิทธิตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (รหัส PSU IRB 2020-PSU-St 010) ก่อนเก็บข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงให้ตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์การวิจัย สิทธิที่จะเข้าร่วม ปฏิเสธ หรือถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งแจ้งให้ตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่ได้จากตัวอย่างจะได้รับการปกปิดเป็นความลับ จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่ตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวมของการวิจัยและนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการรู้จักปรับตัว การรับรู้ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับการยอมรับจากเพื่อน การได้รับการยอมรับจากอาจารย์ ความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรและความสุขของนักศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ Multiple Regression Analysis ใช้วิธีการคัดเลือกแบบขั้นตอน (Stepwise Selection)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในตารางที่ 1, 2 และ 3 ดังนี้รายละเอียดต่อไปนี้

1. ตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง จำนวน 200 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 81.5 เพศชาย 37 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 มีอายุระหว่าง 20-22 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 74.5 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 77.0 อยู่คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5 อยู่ชั้นปีที่ 4 จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 มีคะแนนเฉลี่ยสะสม ระหว่าง 2.01-3.00 จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 เรียนสาขาวิชาการบัญชี/ ระบบสารสนเทศทางการบัญชี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35 ที่พักอาศัยในปัจจุบันเป็นหอพักในมหาวิทยาลัย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 39 แหล่งเงินทุนทางการเงิน ได้มาจากบิดา มารดา จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48.

2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ผลการศึกษาด้านความสุขของนักศึกษาในภาพรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 0.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ น้ำใจดี (Happy Heart) ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= 0.50) รองลงมาคือ จิตวิญญาณดี (Happy Soul) ($\bar{X} = 3.76$, S.D.= 0.51) ครอบครัวดี (Happy Family) ($\bar{X} = 3.70$, S.D.= 0.51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือ ผ่อนคลายดี (Happy Relax) ($\bar{X} = 3.13$, S.D.= 0.42) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสุขของนักศึกษา

ด้าน/องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสุข
1. ด้านสุขภาพดี (Happy Body)	3.30	0.50	ปานกลาง
2. ด้านผ่อนคลายดี (Happy Relax)	3.13	0.42	ปานกลาง
3. ด้านน้ำใจดี (Happy Heart)	3.93	0.50	มาก

ด้าน/องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสูง
4. ด้านจิตวิญญาณดี (Happy Soul)	3.76	0.51	มาก
5. ด้านสังคมดี (Happy Society)	3.60	0.71	มาก
6. ด้านครอบครัวดี (Happy Family)	3.70	0.51	มาก
7. ด้านไฟรู้ดี (Happy Brain)	3.62	0.61	มาก
8. ด้านสุขภาพเงินดี (Happy Money)	3.18	0.52	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.78	0.48	มาก

2. ตัวแปรพยากรณ์ที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.04 ถึง 0.48 สำหรับตัวแปรพยากรณ์ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับการรับรู้ความสามารถของตนเอง เกรดเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยด้านเกรดเฉลี่ยสะสมและการได้รับการยอมรับจากเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ค่าเฉลี่ยมีค่าตั้งแต่ 2.44 ถึง 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 0.28 ถึง 0.62 รายละเอียดดังตารางที่ 2 นอกจากนี้ได้มีการตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุของตัวแปรอิสระด้วยกัน(Multicollinearity) ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.028-1.054 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 10 และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.949-0.972 ซึ่งมีค่าไม่ใกล้ 1 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน และไม่พบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ สอดคล้องกับ แนวคิดของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) ดังนั้น จึงนำไปสู่การวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณ โดยใช้ตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัวแปร ในการอธิบายความผันแปรของตัวแปรตาม

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇
Y	1.00							
X ₁	0.48**	1.00						
X ₂	0.10	0.13	1.00					
X ₃	0.31**	0.27**	0.15*	1.00				
X ₄	0.04	0.04	0.17*	0.10	1.00			
X ₅	0.25**	0.13	0.16*	0.32**	-0.14	1.00		
X ₆	0.09	0.27**	0.17*	0.22**	0.10	0.14*	1.00	

ตัวแปร	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇
X7	0.32**	0.11	0.11	0.22**	0.05	0.19*	0.30**	1.00
$\bar{X}$	3.42	3.61	3.59	3.82	2.44	3.93	3.41	3.78
S.D.	0.28	0.52	0.41	0.39	0.55	0.48	0.62	0.48

* p< 0.05, ** p< 0.01

หมายเหตุ : การรู้จักปรับตัว (X1) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (X2) ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง (X3) เกรตเฉลี่ยสะสม (X4) การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (X5) การได้รับการยอมรับจากอาจารย์ (X6) และความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรของมหาวิทยาลัย (X7) กับความสุข (Y) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง พบว่า มีตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ได้ร้อยละ 18 ($R^2 = .180$) โดยการรู้จักปรับตัว ($\beta=0.245$) ความสามารถในการจัดการอารมณ์ตัวเอง ($\beta=0.213$) และการยอมรับจากเพื่อน ($\beta=0.138$) สามารถพยากรณ์ความสุขของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2 ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ตามตารางที่ 3 ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.995 + .144X_1 + .151X_3 + .080X_5$$

$$\hat{Z} = .245Z_1 + .213Z_3 + .138Z_5$$

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของการศึกษา การรู้จักปรับตัว ความสามารถในการจัดการอารมณ์ และการได้รับการยอมรับจากเพื่อน กับความสุขของนักศึกษา และค่าอำนาจการพยากรณ์ R^2

Model	ตัวแปร	b	SE	Beta	t.	R^2
1	การรู้จักปรับตัว	0.187	0.039	0.320	4.746	0.102
2	การรู้จักปรับตัว	0.154	0.039	0.263	3.925	
	ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง	0.179	0.047	0.253	3.776	0.163
3	การรู้จักปรับตัว	0.144	0.039	0.245	3.658	
	ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง	0.151	0.049	0.213	3.064	
	การได้รับการยอมรับจากเพื่อน	0.080	0.040	0.138	2.004	0.180

*p< 0.05, **p< 0.01

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับความสุขของนักศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความสุขด้านน้ำใจดี (Happy Heart) อยู่ในระดับสูงที่สุด และความสุขด้านผ่อนคลายดี (Happy Relax) อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือ นักศึกษารู้สึกว่าได้รับการพักผ่อนเพียงพอ และกิจกรรมที่นักศึกษาเลือกทำเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และคลายความเครียด คือ นอนพักผ่อน ดูหนัง ฟังเพลง ช็อปปิ้ง เล่นเกม แม้ว่าในปัจจุบันสาเหตุของการนอนพักผ่อนไม่เพียงพอของวัยนักศึกษาจะถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาในวัยรุ่น แต่ทั้งนี้ก็มีสาเหตุอื่น ๆ ของการพักผ่อนไม่เพียงพอประกอบด้วย ปัญหาการแบ่งเวลาการเรียน และเวลาทำโครงการหรือปัญหาด้านฐานะทางการเงินของครอบครัวทำให้นักศึกษาต้องเรียนไปด้วยทำงานหารายได้พิเศษไปด้วย ซึ่งนักศึกษาร้อยละ 41.5 ของตัวอย่างในครั้งนี้อยู่มาเพื่อการศึกษา เนื่องจากปัญหาสภาพทางการเงินของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงลำบาก และสาขาวิชาหลักของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง เป็นศาสตร์การเรียนรู้ด้านสังคมศาสตร์ที่ต้องใช้การฝึกฝน ทำชิ้นงาน และการวิจัย โดยเฉพาะสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่ต้องใช้การศึกษาในมหาวิทยาลัยถึง 5 ปี ด้วยกัน โดยหลักสูตรยังคงเน้นไปยังการสอนเนื้อหาภาคทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติที่เข้มข้นเพื่อสร้างมาตรฐานทางวิชาชีพให้กับนักศึกษา และเมื่อเข้าสู่ช่วงของการสอบวัดผลและประเมินผลในรายวิชาตามภาคการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการสอบและการวัดผลเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการพักผ่อนและความเครียดของนักศึกษาอีกด้วย สอดคล้องกับ ศุภชัย วาสนานนท์ และคลฤติ วาสนานนท์ (2562) ศึกษาเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้เวลาว่างในการพักผ่อนมากที่สุด เช่น การเล่นอินเทอร์เน็ต ส่วนการออกกำลังกายน้อยที่สุด เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคของสังคมออนไลน์ ทำให้พฤติกรรมการใช้เวลาว่างของนักศึกษาจะเข้าไปกับสังคมออนไลน์มากขึ้นส่งผลให้การทำกิจกรรมการออกกำลังกายของนักศึกษาลดลง ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ดีที่สุดในการพยากรณ์ความสุขของนักศึกษา พบว่า มีตัวแปรพยากรณ์ 3 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ซึ่งประกอบไปด้วย การรู้จักปรับตัว ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และการได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกันสามารถอธิบายตัวแปรทั้งหลายนี้ได้ว่า จากการที่นักศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้มากและมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่เข้ามาเรียนอยู่ด้วยกันเป็นวัยเดียวกันจึงสามารถพูดคุยทำความเข้าใจกันได้ง่ายมากขึ้น อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่เดินทางมาจากต่างภูมิลำเนาถิ่นและพักอาศัยอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยถึงจำนวน 78 คน คิดเป็น ร้อยละ 39 จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนหรือกลุ่มคนเหล่านั้นให้ได้เมื่อต้องอยู่กับคนที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว และในการใช้ชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรังในชั้นปีที่ 1 มีระเบียบบังคับห้ามมิให้นักศึกษานำรถจักรยานยนต์มาใช้ขับขี่ทำให้นักศึกษาต้องสร้างสัมพันธ์ที่ระหว่งกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่เกิดการพึ่งพาอาศัยกัน เช่นเดียวกับ (พิไลพร สุขเจริญ และคณะ, 2562) พบว่า นักศึกษาพยาบาล

ล้วนมีความต้องการให้ตนเองเกิดความสุขทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิต นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่จึงมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตนเองเกิดความสุขในการเรียน นอกจากนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นอกจากจะต้องผ่านการวัดและประเมินผลรายวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรและข้อกำหนดของสาขาวิชาที่กำหนดแล้วนั้น จะต้องผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตลอดทั้ง 4 ชั้นปี โดยกำหนดให้เก็บชั่วโมงกิจกรรมจำนวน 100 ชั่วโมง ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ในหลักสูตรการพัฒนานักศึกษาตามชั้นปี การทำกิจกรรมก็จะเป็นการฝึกฝนการเข้าร่วมสังคมการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ล้วนเป็นการสร้างสัมพันธ์กับเพื่อน รุ่นพี่และอาจารย์ ซึ่งการมีสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่ดีโดยเฉพาะกับเพื่อนนักศึกษาที่ศึกษาเล่าเรียนด้วยกันเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่น หรือวัยรุ่นนักศึกษาสามารถปรับตัวได้ดีและมีความสุขในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ พัชรินทร์ นินทจันทร์ และคณะ (2555) พบว่าสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างเพื่อนจะช่วยให้วัยรุ่นได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อน ทำให้รับรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความมั่นใจ และมีคุณค่าในตนเองมากขึ้น (I am) และวัยรุ่นจะรับรู้ว่าตนเองนั้นมีบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อนของตน (I have) สิ่งเหล่านี้ก็จะส่งผลทำให้วัยรุ่นมีความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอีกด้วย (I can)

ทั้งนี้ในระหว่างการศึกษาในมหาวิทยาลัย การพัฒนาทักษะด้านอารมณ์และการบริหารจัดการความคิด ของนักศึกษาถือว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน เนื่องจากนักศึกษาต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยตลอดเวลา ซึ่งในบางครั้งนักศึกษาเกิดอารมณ์ที่หลากหลาย ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ การควบคุมและการแสดงออกทางอารมณ์ที่ดีและไม่ได้ดีได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่พบเจอ ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองจึงมีความสำคัญต่อนักศึกษาอย่างมากอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการปรับตัว ดังเช่นการศึกษาของ สารโจน์ บุญพันธุ์ (2556) ให้ข้อเสนอแนะว่า ความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีจะส่งผลให้การเรียนดีขึ้น แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี นอกเหนือไปจากการมีทักษะความรู้ความสามารถเฉพาะวิชาชีพแล้ว นักศึกษายังต้องมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะการรู้จักอารมณ์ตนเองสามารถจัดการกับอารมณ์และควบคุมความรู้สึก อดทนอดกลั้นต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ และสามารถเผชิญกับความเครียดได้อย่างเหมาะสม ใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางอารมณ์ของนักศึกษาในลักษณะองค์รวม คือ มีความสมดุลทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม มีเป้าหมายเพื่อให้ นักศึกษามีความสามารถในการพัฒนาตนเองเป็นคนเก่งเป็นคนดีและมีความสุข สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการนำผลไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผ่อนคลาย (Happy Relax) เป็นด้านที่ส่งผลให้นักศึกษามีความสุขลำดับน้อยที่สุด ประกอบกับปัจจุบันนักศึกษาส่วนมากสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ และสามารถใช้เวลาได้ทุกที่ทุกเวลาและเป็นช่องทางที่ง่ายและสะดวกในการผ่อนคลายความเครียด ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรใช้ประโยชน์จากช่องทางดังกล่าวในการสื่อสารกับนักศึกษารวมทั้งควรมีการเพิ่ม

เดิมรายวิชาเลือกเพิ่มเติมหรือวิชาเลือกเสรีในการสร้างทักษะความเข้าใจและความรู้เท่าทันในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม หรือให้ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพและทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคต โดยให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างอิสระตามความสนใจ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะมีการจัดสถานที่และบรรยากาศในมหาวิทยาลัยเพื่อให้มีลักษณะผ่อนคลายและเป็นศูนย์รวมการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้นักศึกษามีการซึมซับและสร้างสัมพันธ์สภาพที่ดี สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นในการอยู่ร่วมกันในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ให้คำแนะนำในกรณีที่นักศึกษาเกิดปัญหาจากการปรับตัวไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือนักศึกษา หรือเลือกเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองสนใจเพื่อพัฒนาด้านอารมณ์ ร่างกาย และจิตใจให้มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ สามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึกและใช้ระเบียบวิธีวิจัยอื่น ๆ เพื่อตอบคำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพหรือวิจัยผสมวิธี
2. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความสุขของนักศึกษา เช่น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านหลักสูตรและสถาบัน ความคุ้มค่าของการเรียน ความผูกพันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง มลพิษทางสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย สิทธิเสรีภาพทางเพศของนักศึกษา เพื่อให้การวิจัยสอดคล้องกับสถานะในปัจจุบันมากขึ้น

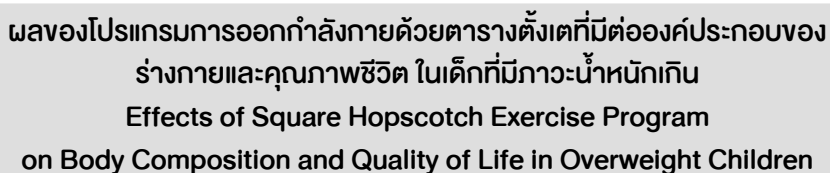
รายการอ้างอิง

- กฤษฎา ผ่องพิทยา. (2558). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *Ratchaphruek Journal*. 13(1), 11-18.
- กิตติพงษ์ แดงเสริมศิริ. (2560). บันไดแห่งการเรียนรู้เพื่อการตอบสนองความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกิจกรรม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 1(1), 39-42.
- งานทะเบียนและประมวลผลนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง. (2562, 1 ตุลาคม). สถิติออนไลน์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สืบค้น 1 ตุลาคม 2562, จาก <https://eds.trang.psu.ac.th/stat/>
- ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์, จุลยวรรณ ดั่งวงศ์ และ นพพร ทิแก้วศรี. (2556). *มาสร้างองค์กรแห่งความสุขด้วยกันเถอะ*. นนทบุรี: ศูนย์องค์กรสุขภาวะ.
- दनัย เทียนพุด. (2537). *กลยุทธ์การพัฒนาคณะ: สิ่งท้าทายความสำเร็จของธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงพะงา ลิ้มสุวรรณ. (2557, 24 มิถุนายน). *พัฒนาการทางจิตใจ*. สืบค้น 24 มิถุนายน 2563. จาก <https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/child/06242014-1920>
- ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล และเอกอนงค์ สิตลาภินันท์. (2554). *คู่มือสร้างสุขระดับจังหวัด*. นนทบุรี: ศรีเอทีพี กรุ๊ป.

- แผนงานสุขภาวะภาคเอกชน, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). **มาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พัชรินทร์ นินจันทร์, โสภณ แสงอ่อน และทัศนีย์ ทวีคุณ. (2555). **โปรแกรมการสร้างความแข็งแกร่งในชีวิต (A resilience-enhancing program)**. กรุงเทพฯ: จุฑทอง.
- พิกุล พุ่มช้าง และปริญญ์ มีสุข. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันการศึกษาไทย. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)**. 10(2), 647-663.
- พิไลพร สุขเจริญ, จิตภา พลรักษ์, และรภัทรา เพชรสุข. (2562). ความสุขในการเรียนตามการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า**. 31(2), 158-170.
- รศรินทร์ เกรย์, วรชัย ทองไทย และเรวดี สุวรรณพเก้า (2553). **ความสุขเป็นสากล**. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รายงานผลงานการสำรวจสถิติจำนวนนักศึกษาที่ขอเข้ารับการช่วยเหลือขอคำปรึกษาและส่งต่อพบจิตแพทย์. (2563). สืบค้น 6 สิงหาคม 2562, จาก <http://eds.trang.psu.ac.th/start/>
- ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต, สุภรต์ จรัสสิทธิ์, พอดา บุญยติธนะ, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, เฉลิมพล สายประเสริฐ และวรรณภา อารีย์, (2555). **คู่มือการวัดความสุขด้วยตนเอง**. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- ศุภชัย วาสนานนท์ และตลฤดี วาสนานนท์. (2562). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)**. 12(1), 811-824.
- สาโรจน์ บุญพันธุ์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบางซ้าย. **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**. 9(1), 107-118.
- สิทธิพร กล้าแข็ง. (2559). **สรรสาระองค์กรสุขภาวะ แนวคิดและกรณีตัวอย่าง สุขสงบดี Happy Soul**. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลี้ฟวิง.
- สุภัทรา บัวเพิ่ม. (2559). **สรรสาระองค์กรสุขภาวะแนวคิดและกรณีตัวอย่าง องค์กรผ่อนคลายดี Happy Relax**. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลี้ฟวิง.
- Bandura, Albert. (1977). **Social learning theory**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Coleman, J. S. (1981). Cognitive Outcomes in Public and Private Schools, **Sociology of Education**. 55(31), 65-76.

- Diener, E., & Diener, R.B. (2008). **Happiness: Unlocking the mysteries of psychological wealth**. Oxford. Blackwell.
- Hair, J. F. Jr. Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis: A Global Perspective** (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Hair, J. F. Jr. Black, W. C., Babin, B. J., Anderson R. E., & Tatham, R. L. (2006). **Multivariate data analysis**. (6th ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Kurtz & Lyubomirsky. (2008). **Toward a Durable Happiness**. Retrieved January, 22 2021, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.379.2905&rep=rep1&type=pdf>
- Spooner, C., Hall, W., & Lynskey, M. (2017). **The structural determinants of youth drug use**. Retrieved from http://www.ncnd.org.au/publications/pdf/rp2_youth_drug_use.pdf.
- World Happiness Report**. (2020). Retrieved April 13 2021, from <https://worldhappiness.report/ed/2020/cities-and-happiness-a-global-ranking-and-analysis/>

Accepted: April 7, 2022

Journal of Liberal Arts, Maejo University Vol.10 No.1 January-June 2022

คำสำคัญ: เด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน, โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางดั่งเต, องค์ประกอบของร่างกาย, คุณภาพชีวิต

Abstract

The purpose of this study was to examine the effects of square hopscotch exercise program on body composition and quality of life in overweight children aged between 10-12 years thirty-eight, were divided into 2 groups, matching selected as a control group (n=19) and an experimental group (n=19). The control group was assigned to perform activities as normal daily living. The experimental group was participation with 60 minutes, exercise program 3 days a week for 6 weeks. Body composition and quality of life were measured. Data were analyzed using paired t-test to determine the difference between pre-test and post-test. Moreover, independent t-test was used to determine the difference between groups. The result showed that

1) Compared with baseline, the body fat percentage was lower in the experimental group ($p<0.05$); moreover, the fat free mass and muscle mass were higher ($p<0.05$). The control group had higher muscle mass than pre-test ($p<0.05$). The quality of life (parent edition) had higher scores than the baseline in the experimental group ($p<0.05$).

2) Between two groups, the experimental group had higher in fat free mass than the control group ($p<0.05$). The quality of life (children edition) was not different. However, the experimental group had higher scores in the quality of life (parent edition) than the control group ($p<0.05$).

Discussion and conclusion The square hopscotch exercise program can improve body composition (i.e., body fat percentage, fat free mass and muscle mass). Additionally, the exercise program can improve quality of life in overweight children. Therefore, this exercise program could be an option as an extracurricular activity in school.

Keywords: Overweight Children, Square Hopscotch Exercise Program, Body Composition, Quality of Life

บทนำ

ภาวะน้ำหนักเกินในเด็กเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมทำให้มีการบริโภคอาหารพลังงานและไขมันสูง ทั้งนี้เด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน หมายถึง เด็กที่มีการสะสมของไขมันที่ผิดปกติหรือมากเกินไปซึ่งทำให้เกิดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ

(กัลยาณี โนอินทร์, 2560: 2-8) โดยมีการแปรผลน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงของเด็กไทยอายุ 1-19 ปี (Z-score) มีค่า $>+2$ S.D. ถึง $+3$ S.D. จากกราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของกรรมอนามัย (กรรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2542) จากการสำรวจขององค์การอนามัยโลกพบว่า ค่าดัชนีมวลกลายในเด็กอายุ 5-19 ปี มีจำนวน 130 ล้านคนจากทั่วโลก มีเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินเพิ่มขึ้นถึง 10 เท่าในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาและได้มีเด็กอ้วนทะลุถึง 120 ล้านคนทั่วโลกภายในปี 2016 จาก 11 ล้านคนเมื่อปี 1975 (World Health Organization, 2017) เด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินร้อยละ 11.4 มีกิจกรรมทางกายน้อยมากเพียงร้อยละ 27 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) การเกิดภาวะน้ำหนักเกินในเด็กนั้นจะส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่องค์ประกอบของร่างกายที่ไม่ดี เปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกายสูง มวลกล้ามเนื้อลดลง ปัญหาทางด้านจิตใจและสังคมทำให้แยกตัวออกจากครอบครัว เพื่อนขาดความมั่นใจ ภาวะซึมเศร้า ซึ่งส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตด้อยลง เด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินควรได้รับการออกกำลังกาย

การออกกำลังกายในเด็กนั้นมีความสำคัญ วิทยาลัยเวชศาสตร์การกีฬาแห่งสหรัฐอเมริกาแนะนำให้มีการออกกำลังกาย ที่เป็นกิจกรรมรูปแบบหลากหลาย มีความสนุกสนาน เหมาะสมกับวัย และแนะนำให้มีการออกกำลังกายแบบแอโรบิกทุกวันที่มีความหนักระดับปานกลาง ใช้ระยะเวลา มากกว่าหรือเท่ากับ 60 นาที ได้แก่ การวิ่ง เดินเร็ว เป็นต้น ส่วนการออกกำลังกายแบบแรงต้าน ควรออกกำลังกาย 3 วันต่อสัปดาห์ เน้นการใช้น้ำหนักตัวเป็นแรงต้าน ควรฝึกจำนวน 8-15 ครั้ง ต่อกลุ่มกล้ามเนื้อ ใช้เวลามากกว่าหรือเท่ากับ 60 นาทีต่อวัน ได้แก่ ใช้น้ำยียืดออกกำลังกาย และควรได้รับการออกกำลังกายที่เพิ่มการเจริญเติบโตของกระดูกและเพิ่มความแข็งแรงของร่างกาย 3 วันต่อสัปดาห์ ใช้เวลามากกว่าหรือเท่ากับ 60 นาที ได้แก่ การวิ่ง กระโดด เป็นต้น (American College of Sports Medicine, 2018: 119-120) การศึกษาผลของการฝึกออกกำลังกายด้วยการวิ่งแบบหนักสลับเบาเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน อายุ 10-11 ปี จำนวนทั้งหมด 48 คน พบว่าหลังการฝึกออกกำลังกายส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของร่างกาย (Lau, et al., 2015: 182-190) การศึกษาการทำกิจกรรมทางกายที่ประกอบด้วยการเล่น กระโดด การปีน ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของมวลกล้ามเนื้อในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน (Tompkins et al., 2009: 286-290) และจากการศึกษาเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ได้รับการออกกำลังกายแบบแอโรบิก 16 สัปดาห์ที่เป็นกิจกรรมทางกายในรูปแบบเกมผสมผสานกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เด็กมีมวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมันที่เพิ่มสูงขึ้น (Lu et al., 2018: 380)

การออกกำลังกายยังมีความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังที่ Morrison et al., (2015) องค์ประกอบของร่างกาย (Body composition) กับคุณภาพชีวิต (Quality of life) ในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินจากการศึกษาพบว่าการมีไขมันในร่างกาย (Body fat) สูงจะส่งผลต่อการเป็นภาวะซึมเศร้าหรือมีคุณภาพชีวิตที่ลดลงในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน และส่งผลต่อสุขภาพทำให้ร่างกายไม่แข็งแรง และพบว่าน้ำหนักตัวที่มากในเด็กจะทำให้เด็กมีกิจกรรมทางกายต่ำ ส่งผลทำให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรงน้อยลงและน้ำหนักตัวมีความสัมพันธ์สูงต่อมวลไขมันในร่างกาย (Shoup et al., 2008: 407-412) การเพิ่มกิจกรรมทางกายทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สอดคล้องกับการศึกษาที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการเพิ่มกิจกรรมทางกายให้กับเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินจะส่งผลดีต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตในเด็กได้ (Kesztyus et al., 2013: 260) และสอดคล้องกับการศึกษาการออกกำลังกายแบบแอโรบิก 8 เดือน ในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินส่งผลดีในการลดภาวะซึมเศร้า อาการโกรธง่าย ความรู้สึกที่ไม่ดีกับตัวเองและทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น (Williams et al., 2019: 451-459) อีกทั้งยังพบว่าการมีกิจกรรมทางกายด้วยการออกกำลังกาย 4 เดือนในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินอายุ 9-11 ปี ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและจิตใจดีขึ้นในกลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายมากกว่ากลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ไม่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกาย (Demirci et al., 2017: 1323-1331) แต่หากเป็นการออกกำลังกายเพียงอย่างเดียวอาจเกิดความเบื่อหน่าย สิ่งที่เด็กสนใจคือการ เล่น คณะผู้วิจัยจึงสนใจการละเล่นตั้งแต่ มีซึ่งวิธีการเล่นที่สนุกสนาน เพลินเพลิน เล่นเป็นกลุ่ม มีการเล่นทุกภาคในประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งชื่อเรียกของแต่ละภาค รูปแบบตาราง และรูปแบบการเล่นที่ต่างกัน โดยภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และมีลักษณะตารางที่คล้ายกันมีหัวกะโหลก ตารางภาคใต้ไม่มีหัวกะโหลก การละเล่นตั้งแต่เป็นการก้าวเขย่งหรือการกระโดดกระต่ายขาเดียว ขาคู่ ในตารางตั้งแต่ สอดคล้องกับ Sothorn., (2001: 995-1015) พบว่าการกระโดดขาเดียว ขาคู่ช่วยทำให้เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และเพิ่มมวลกระดูกในเด็กได้ และ วรารัตน์ กาแปง (2562) พบว่าการละเล่นตั้งแต่มีประโยชน์ทั้งทางด้านร่างกายทำให้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้พัฒนาให้แข็งแรงขึ้น ด้านจิตใจ ทำให้สนุกสนานเพลิดเพลินในการเล่น ผ่อนคลาย ด้านสติปัญญา ทำให้เกิดกระบวนการคิด และด้านสังคมทำให้ได้เล่นร่วมกับผู้อื่น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบตารางตั้งแต่ รูปแบบการละเล่น เพื่อนำมาประยุกต์สร้างเป็นโปรแกรมการออกกำลังกายที่ยังไม่พบงานวิจัยในประเทศไทย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจะศึกษาโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ที่มีต่อองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิต ก่อนและหลังโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน
2. เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิต ระหว่างกลุ่มที่ได้รับและไม่ได้โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่มีผลต่อองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินดีกว่าก่อนการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่
2. กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่มีผลต่อองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตที่มีต่อองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน โดยการวิจัยนี้ได้รับการรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน เลขที่ 199.1/63 รับรองเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2564

กลุ่มตัวอย่าง

เด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินเพศชายและเพศหญิงโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพชรบูรณ์วิทยา ในพระอุปถัมภ์ฯ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร อายุ 10-12 ปี ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ($+2$ S.D. ถึง $+3$ S.D.) จากกราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของกรมอนามัย พ.ศ.2542 จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรมจี-พาวเวอร์ (G*Power) เวอร์ชัน 3.1.9.2 (Faul et al., 2007: 175-191) โดยใช้ตัวแปรน้ำหนักตัว (Weight) (Chuensir, Suksom & Tanaka., 2018: 41-49) กำหนดค่าอำนาจการทดสอบ (Power of the test) ที่ 0.95 และค่าขนาดของผลกระทบ (Effect size) ที่ 1.38 กำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 38 คน จากทั้งหมด 58 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเพศ และน้ำหนัก กลุ่มละ 19 คน โดยการจับคู่เพื่อให้ทั้งสองกลุ่มมีความใกล้เคียงกันมากที่สุด ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ทำการแบ่งเพศชายและเพศหญิง จากนั้นจัดเรียงลำดับน้ำหนักของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเพศจากน้ำหนักมากที่สุดไปยังน้ำหนักน้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง (ชาย/หญิง) จำนวน 58 คน	
เพศชาย 36 คน	เพศหญิง 22 คน
น้ำหนักมากที่สุด ลำดับที่ 1	น้ำหนักมากที่สุด ลำดับที่ 1
↓ ลำดับที่ 2...	↓ ลำดับที่ 2...
น้ำหนักน้อยที่สุด ลำดับที่ 36	น้ำหนักน้อยที่สุด ลำดับที่ 36

ตารางที่ 2 นำเพศของกลุ่มตัวอย่างมาแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และทำการเรียงลำดับน้ำหนักมากที่สุดไปยังน้ำหนักน้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง (ชาย/หญิง) จำนวน 58 คน	
เพศชาย 36 คน	
กลุ่มควบคุม 11 คน	กลุ่มทดลอง 12 คน
(น้ำหนักมากที่สุด) ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2
ลำดับที่ 4...	ลำดับที่ 3...
(น้ำหนักน้อยที่สุด) ลำดับที่ 36	ลำดับที่ 35

กลุ่มตัวอย่าง (ชาย/หญิง) จำนวน 58 คน	
เพศหญิง 22 คน	
กลุ่มควบคุม 8 คน	กลุ่มทดลอง 7 คน
(น้ำหนักมากที่สุด) ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2
ลำดับที่ 4...	ลำดับที่ 3...
(น้ำหนักน้อยที่สุด) ลำดับที่ 21	ลำดับที่ 22

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องวิเคราะห์ความต้านทานของกระแสไฟฟ้า (Bioelectrical Impedance Analysis; BIA) ยี่ห้อจาวอน รุ่นไอโอไอ 353 ประเทศเกาหลีใต้ (Jawon medical, ioi 353, Korea) ใช้สำหรับวัดองค์ประกอบของร่างกาย (Chuensir, Suksom & Tanaka., 2018)

2. เครื่องมือสำหรับการทดลองออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่

2.1 โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ บนแผ่นยางอีวีเอ (EVA) ขนาด 6x8 เมตร

2.2 เบาะ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-2 นิ้ว ใช้สำหรับทอยในตารางตั้งแต่

2.3 กรวย ความสูงประมาณ 10 นิ้ว ใช้สำหรับกระโดดข้ามกรวย

2.4 ยางยืดแรงต้านน้อย (สีเขียว) ใช้สำหรับยืดเหยียดกล้ามเนื้อช่วงข้อเท้า

2.5 เครื่องวัดอัตราการเต้นหัวใจแบบทิม ยี่ห้อ ZEPHYR รุ่น OMNISENSE 5.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้สำหรับวัดอัตราการเต้นของหัวใจขณะออกกำลังกายด้วยโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่

2.6 เทปขาวหรือเทปผ้า ใช้สำหรับยึดแผ่นยางอีวีเอกับพื้นเพื่อป้องกันการเคลื่อนที่ของแผ่นขณะออกกำลังกาย

3. แบบประเมินความพร้อมก่อนการออกกำลังกายในเด็ก (Physical activity readiness questionnaire for children; PAR-Q for Children) (American College of Sports Medicine, 2018)

4. แบบสอบถามคุณภาพชีวิตเด็ก (Quality of life) ฉบับภาษาไทย สำหรับเด็กอายุ 8-12 ปี พัฒนาโดย Dr. James W Varni (Varni, Seid & Kurtin., 2001: 800-812) และแปลเป็นฉบับภาษาไทยโดยทีมงานนักวิจัยไทย (ศิริเพ็ญ สมใจ, 2549: 77-82) ซึ่งได้รับการอนุญาตจาก Dr. James W Varni เรียบร้อยแล้ว

4.1 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตเด็ก ฉบับของเด็ก (อายุ 8-12 ปี)

4.2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิต ฉบับของผู้ปกครอง (อายุ 8-12 ปี)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษารูปแบบการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

3. สร้างโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเดบับร่าง

3.1 ออกแบบโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต (ฉบับร่าง) ครั้งที่ 1 โดยได้ทำการทดลองใช้กับเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพชรบูรณ์วิทยา จำนวน 2 คน แนวคิดของคณะผู้วิจัยในการร่างโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยการละเล่นตั้งเต เป็นแบบแอโรบิกร่วมกับแรงต้าน โดยนำรูปแบบของการละเล่น กฎ กติกา ตามการละเล่นตั้งเต มาใช้ พบว่าไม่เหมาะสมกับเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน เนื่องจากเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินไม่สามารถ ยืนกระต่ายขาเดียวก้มเก็บเบี้ยได้ ทำให้การเล่นไม่ต่อเนื่อง ทำการออกกำลังกายด้วยยางยืด บางท่าไม่เหมาะสมกับเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ทำยาก ทำได้ไม่ถูกต้อง ระดับอัตราการเต้นของหัวใจไม่ถึงในระดับความหนักปานกลางที่ 50-70%HRR คณะผู้วิจัยจึงไม่ให้มีการทอยเบี้ย มีการกระโดดขาเดียว ขาคู่ โดยช่องขาคู่จะมีการทำท่าออกกำลังกายไปเรื่อย ๆ พบว่าอัตราการเต้นของหัวใจอยู่ในระดับปานกลางที่ 50-70%HRR

พัฒนาโปรแกรมครั้งที่ 1 ประยุกต์รูปแบบการละเล่น ไม่มีการทอยเบี้ย เพิ่มจำนวน ตารางตั้งเตเป็น 4 ตาราง ตารางแบบดั้งเดิม 2 ตาราง และตารางแบบหลากหลาย 2 ตาราง ปรับท่าการออกกำลังกายด้วยยางยืดโดยใช้ท่าที่น้อยลง ในระหว่างทางเชื่อมมีกระโดดขาเดียว ขาคู่ กระโดดกบ กระโดดบนโบริซบอล การกระโดดข้ามกรวย วิ่งซิกแซกอ้อมกรวย ยกขวดน้ำ เดิน เพื่อความสนุกสนาน และความท้าทาย และเปลี่ยนแปลงจากการละเล่นพื้นบ้านตั้งเตเป็นการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตแทน

3.2 ออกแบบโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต (ฉบับร่าง) ครั้งที่ 2 โดยได้ทำการทดลองใช้กับเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ เพชรบูรณ์วิทยา จำนวน 4 คน โดยคณะผู้วิจัยจัดทำโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตบนพื้นในห้องประชุม ของโรงเรียน พบว่าใช้เวลาในการทำนานมาก เมื่อให้มีการฝึก พบว่าการเล่นมีความต่อเนื่อง ขนาดความกว้างและความยาวของโปรแกรมเท่ากับ 6x8 เมตร ส่วนขนาดความกว้างและความยาวของตารางแต่ละช่องตั้งเตเท่ากับ 30x30 เซนติเมตร และระยะทางกระโดดกบ กระโดดข้ามกรวย วิ่งซิกแซกมีความเหมาะสม ระหว่างการออกกำลังกายมีอัตราการเต้นของหัวใจอยู่ในระดับปานกลางที่ 50-70%HRR

สรุปการศึกษานำร่องครั้งที่ 2 โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตสามารถนำไปใช้ได้ แต่ในระหว่างการฝึกต้องมีผู้ช่วยวิจัยคอยบอกท่าในช่องที่มีการออกกำลังกายด้วยยางยืด เนื่องจากเด็กจำทำไม่ได้ สับสนท่า และการยืนกระโดดบนโบริซบอลทำได้ยาก ต้องมีผู้ช่วยคอยพยุง เพื่อป้องกันไม่ให้เซหรือล้ม และเวลาในการจัดทำโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตบนพื้นในห้องประชุมของโรงเรียนใช้เวลานาน คณะผู้วิจัยต้องสร้างโปรแกรมการออกกำลังกายด้วย ตารางตั้งเตสร้างบนแผ่นโฟมยางอีวีเอ (EVA) ที่สามารถทำไว้ล่วงหน้าเพื่อนำไปใช้ในวันทำการ ทดลองได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

4. นำโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่มีความรู้ความสามารถด้านการออกกำลังกายในเด็กที่มี ภาวะน้ำหนักเกิน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการละเล่นพื้นบ้านไทย 2 ท่าน พิจารณาความตรง

เชิงเนื้อหา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมตามองค์ประกอบของการออกกำลังกาย ใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item objective congruence (IOC)) ที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.50 (Cox & Vargus, 1966) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.96

ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำให้ปรับรูปแบบตารางตั้งแต่แบบหลากหลายเป็นแบบดั้งเดิมทั้งหมด และในระหว่างกระโดดในตารางไม่ควรมีการออกกำลังกายด้วยยางยืด คณะผู้วิจัยจึงนำการออกกำลังกายแบบยางยืดอยู่ในช่วงอบอุ่นร่างกาย และนำรูปแบบตารางตั้งแต่ดั้งเดิมในแต่ละภาคมาใช้ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานการเล่นไทย เนื่องจากเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวคณะผู้วิจัยจึงประยุกต์รูปแบบการเล่น ได้แก่ การทอยเบี้ย (สามารถเดินไปวางเบี้ยในช่อง ๆ ตามลำดับได้) การกระโดดขาเดียวเก็บเบี้ยและตีเบี้ย (สามารถใช้มือวางบนพื้นเพื่อป้องกันการเซหรือล้มได้) กระโดดขาคู่ และมีการเพิ่มความหลากหลาย วิ่งเหยา กระโดดกบ กระโดดข้ามกรวย และวิ่งซิกแซก

5. นำโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ไปศึกษาถึงความเป็นไปได้ โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 คน และวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยพิจารณาอัตราการเต้นหัวใจ ด้วยวิธีทดสอบหาค่าที (Independent t-test) โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ ซึ่งได้ค่า $t=0.69$ ไม่แตกต่างกันที่ .05

6. ดำเนินการหากลุ่มตัวอย่าง พร้อมให้ลงนามในหนังสือยินยอม โดยผู้ปกครองต้องตอบแบบสอบถามคุณภาพชีวิตฉบับของผู้ปกครอง และเด็กต้องตอบแบบสอบถามคุณภาพชีวิตฉบับของเด็ก

7. ดำเนินการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง ทำการวัดองค์ประกอบของร่างกายด้วยเครื่องวิเคราะห์ความต้านทานของกระแสไฟฟ้าช่วงเช้า และประเมินคุณภาพชีวิตในเด็กด้วยการใช้แบบสอบถามคุณภาพชีวิตในเด็กฉบับของเด็ก ส่วนฉบับของผู้ปกครองคณะผู้วิจัยทำการมอบให้กลุ่มตัวอย่างไปให้ผู้ปกครองและให้นำกลับส่งคืนมายังผู้อำนวยการโรงเรียน

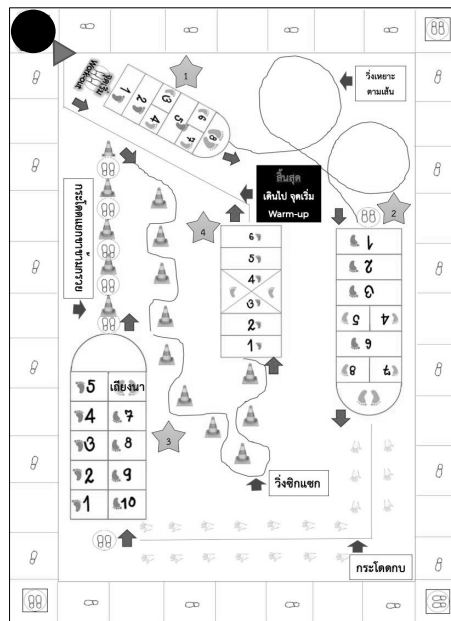
8. กลุ่มควบคุมดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายตามโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ 3 วันต่อสัปดาห์ 60 นาทีต่อวัน ความหนักของอัตราการเต้นหัวใจสำรอง (Health Rate Reserve; HRR) อยู่ในระดับปานกลาง 50-70%HRR ช่วงสัปดาห์ที่ 1-3 และเพิ่มความหนักตามหลักความก้าวหน้าในการออกกำลังกาย (American College of Sports Medicine, 2018) ระดับปานกลาง 60-70%HRR ช่วงสัปดาห์ที่ 4-6 ทั้งหมดเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ดังตารางที่ 3 และภาพที่ 1

โดยมีการคำนวณความหนักของการออกกำลังกายด้วยสูตรดังนี้
อัตราการเต้นหัวใจสำรอง = $[(220 - \text{อายุ}) - \text{อัตราการของหัวใจขณะพัก}] \times \% \text{ความหนักของการออกกำลังกาย}$ + อัตราการเต้นของหัวใจขณะพัก (Fox et al., 1971)

9. สถานที่ออกกำลังกาย ณ หอประชุมโรงเรียน ทุกวัน พุธ พฤหัสบดี และศุกร์ ในช่วงเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เวลา 14.30 - 15.30 น.

ตารางที่ 3 รายละเอียดโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต

รายละเอียดโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต	เวลา (นาที)
ช่วงอบอุ่นร่างกาย (Warm up) ยืดเหยียดกล้ามเนื้อและยืดเหยียดกล้ามเนื้อด้วยยางยืดแรงต้านน้อย	10
ช่วงออกกำลังกาย (Work out) เริ่มต้นจากจุด Start ● (1) เดินสลับช่อง 2 รอบ (2) วิ่งเหยาะสลับช่อง 2 รอบ (3) กระโดดเขย่งสลับขา 2 รอบ	40
สัปดาห์ที่ 1 ความหนักระดับปานกลางที่ 50-60%HRR กระโดดสลับขาเดียว-ขาคู่ วิ่งเหยาะ กระโดดกบ กระโดดข้ามกรวย วิ่งซิกแซก	
สัปดาห์ที่ 2-3 ความหนักระดับปานกลางที่ 50-60%HRR กระโดดกระต่ายขาเดียว-ขาคู่ ทอยเบียร์ คีบเบียร์ วิ่งเหยาะ กระโดดกบ กระโดดข้ามกรวย วิ่งซิกแซก	
สัปดาห์ที่ 4-6 ความหนักระดับปานกลางที่ 60-70%HRR กระโดดกระต่ายขาเดียว-ขาคู่ ทอยเบียร์ คีบเบียร์ วิ่งเหยาะ กระโดดกบ กระโดดข้ามกรวย วิ่งซิกแซก	
คลายอุ่นร่างกาย (Cool down) ค่อยๆลดระดับความหนักลง (1) กระโดดเขย่งสลับขา 2 รอบ (2) วิ่งเหยาะสลับช่อง 2 รอบ (3) เดินสลับช่อง 2 รอบ	10

ภาพที่ 1 โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต บนแผ่น EVA ขนาดกว้างxยาว 6x8 เมตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Means) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SEM) ทดสอบการแจกแจงปกติของข้อมูลด้วยสถิติ Shapiro-Wilk Test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Statistical package for the social sciences: SPSS version 23)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มโดยการทดสอบค่าที่รายคู่ (Paired t-test) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรระหว่างกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบค่าที่แบบอิสระ (Independent t-test) โดยมีการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1) ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ที่มีต้ององค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตเมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่ม พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกายลดลง และมีมวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมัน มวลกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของมวลกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าคุณภาพชีวิตฉบับของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ส่วนค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตฉบับของผู้ปกครอง กลุ่มทดลองมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

2) ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ที่มีต้ององค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยมวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมันเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และพบว่าคุณภาพชีวิตฉบับของเด็กไม่แตกต่างกัน ส่วนค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตฉบับของผู้ปกครอง กลุ่มทดลองมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SEM) ด้านองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง 6 สัปดาห์

ตัวแปร	ก่อน	หลัง	t	P-value
	การทดลอง (n=19)	การทดลอง (n=19)		
	$\bar{X} \pm \text{SEM}$	$\bar{X} \pm \text{SEM}$		
1) ด้านองค์ประกอบของร่างกาย				
ไขมันในร่างกาย (เปอร์เซ็นต์)				
กลุ่มทดลอง	27.93 ± 1.04	27.36 ± 1.04	2.257	0.037*
กลุ่มควบคุม	29.18 ± 1.13	28.74 ± 1.27	1.242	0.230
มวลไขมัน (กิโลกรัม)				
กลุ่มทดลอง	17.17 ± 0.99	16.86 ± 0.96	1.610	0.125
กลุ่มควบคุม	17.06 ± 1.10	17.07 ± 1.20	-0.045	0.965
มวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมัน (กิโลกรัม)				
กลุ่มทดลอง	43.42 ± 0.82	44.67 ± 1.02	-3.100	0.006*
กลุ่มควบคุม	40.72 ± 1.15	41.24 ± 1.13	-1.691	0.108
มวลกล้ามเนื้อ (กิโลกรัม)				
กลุ่มทดลอง	38.97 ± 0.98	40.94 ± 1.06	-3.378	0.003*
กลุ่มควบคุม	37.36 ± 1.04	38.08 ± 1.07	-2.936	0.009*
สัดส่วนรอบเอว-สะโพก				
กลุ่มทดลอง	0.92 ± 0.01	0.91 ± 0.01	1.111	0.281
กลุ่มควบคุม	0.94 ± 0.01	0.94 ± 0.01	0.461	0.651
2) ด้านคุณภาพชีวิต				
คุณภาพชีวิตฉบับของเด็ก				
กลุ่มทดลอง	76.43 ± 2.13	78.78 ± 2.55	-0.601	0.555
กลุ่มควบคุม	76.60 ± 2.35	80.55 ± 2.88	-1.214	0.240
คุณภาพชีวิตฉบับของผู้ปกครอง				
กลุ่มทดลอง	72.08 ± 3.16	82.52 ± 2.95	-2.120	0.048*
กลุ่มควบคุม	72.98 ± 3.96	72.52 ± 3.85	0.088	0.932

*p<0.05

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SEM) ด้านองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มก่อนและหลังการทดลอง 6 สัปดาห์

ตัวแปร	ก่อนการทดลอง (n=19)		t	P-value	หลังการทดลอง (n=19)		t	P-value
	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง		
	$\bar{X} \pm \text{SEM}$	$\bar{X} \pm \text{SEM}$			$\bar{X} \pm \text{SEM}$	$\bar{X} \pm \text{SEM}$		
1) ด้านองค์ประกอบของร่างกาย								
ไขมันในร่างกาย (%)	29.18 ± 1.13	27.93 ± 1.04	-0.813	0.422	28.74 ± 1.27	27.36 ± 1.04	0.840	0.407
มวลไขมัน (กก.)	17.06 ± 1.10	17.17 ± 0.99	-0.075	0.941	17.07 ± 1.20	16.86 ± 0.96	0.140	0.889
มวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมัน (กก.)	40.72 ± 1.15	43.42 ± 0.82	-1.914	0.064	41.24 ± 1.13	44.67 ± 1.02	-2.259	0.030*
มวลกล้ามเนื้อ (กก.)	37.36 ± 1.04	38.97 ± 0.98	-1.124	0.269	38.08 ± 1.07	40.94 ± 1.06	-1.898	0.066
สัดส่วนรอบเอว-สะโพก (ซม.)	0.94 ± 0.01	0.92 ± 0.01	1.278	0.210	0.94 ± 0.01	0.91 ± 0.01	1.726	0.093
2) ด้านคุณภาพชีวิต								
คุณภาพชีวิตฉบับของเด็ก	76.60 ± 2.35	76.43 ± 2.13	0.054	0.957	80.55 ± 2.88	78.78 ± 2.55	0.461	0.648
คุณภาพชีวิตฉบับของผู้ปกครอง	72.98 ± 3.96	72.08 ± 3.16	0.180	0.859	72.52 ± 3.85	82.52 ± 2.95	-2.096	0.044*

*p<0.05

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

กลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินส่งผลทำให้ตัวแปรด้านองค์ประกอบของร่างกายดีขึ้น ซึ่งพบว่าการลดลงของเปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกาย มวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมัน มวลกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตคณะผู้วิจัยได้จัดโปรแกรมให้สอดคล้องกับคำแนะนำในการออกกำลังกายในเด็กของวิทยาลัยเวชศาสตร์การกีฬาแห่งสหรัฐอเมริกาซึ่งได้กล่าวว่า ชนิดของการออกกำลังกายควรประกอบด้วยกิจกรรมทางกายที่มีความหนักระดับปานกลางหรือความหนักระดับสูงสลับร่วมกับช่วงพักแบบมีการเคลื่อนไหวในระยะสั้น ๆ ครั้งละ 60 นาที 3 วันต่อสัปดาห์ (American College of Sports Medicine 2018: 119-120) จึงสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าการทำกิจกรรมทางกายด้วยการวิ่งแบบหนักสลับเบาในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน 6 สัปดาห์ ส่งผลต่อการลดลงของเปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกายในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินและช่วยปรับปรุงองค์ประกอบของร่างกาย (Lau, et al., 2015: 182-190) และสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าการทำกิจกรรมทางกายที่ประกอบด้วยการเล่นกระโดด ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของมวลกล้ามเนื้อในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน (Tompkins et al., 2009: 286-290) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าหลังจากที่เด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินได้รับการออกกำลังกายแบบแอโรบิก

16 สัปดาห์ ที่เป็นกิจกรรมทางกายในรูปแบบเกมผสมผสานกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เด็กมีมวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมันที่เพิ่มขึ้น (Lu et al., 2018: 380) ในขณะที่กลุ่มควบคุมที่มีมวลกล้ามเนื้อที่เพิ่มขึ้น ซึ่งไม่ปฏิบัติตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากกลุ่มควบคุมมีการเข้ากิจกรรมชมรมของโรงเรียน ในช่วงเวลาเรียน เพิ่มเวลา เช่น ชมรมการออกกำลังกายเข้าจังหวะ ชมรมเทควันโด ชมรมกีฬาอื่น ๆ เป็นต้น ช่วงเวลาเดียวกันกับกลุ่มทดลองที่เข้ารับการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกาย ส่วนมวลไขมัน สัดส่วนรอบเอวและสะโพกไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มลดลง (มวลไขมัน ก่อนทดลอง 17.17 ± 0.99 หลังทดลอง 16.86 ± 0.96 และ สัดส่วนเอวและสะโพก ก่อนทดลอง 0.92 ± 0.01 หลังทดลอง 0.91 ± 0.01) อาจเนื่องจากการลดเวลาการฝึกโปรแกรมจาก 8 สัปดาห์เหลือ 6 สัปดาห์ เนื่องจากสถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต พบว่ากลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตมีมวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมันเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ไม่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต นอกนั้นทุกตัวแปรไม่แตกต่างกัน เนื่องจากโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต มีการฝึกโดยการก้าวเขย่ง กระโดดกระต่ายขาเดียว ขาคู่ กระโดดกบ กระโดดข้ามกรวย วิ่งเหยาะ วิ่งซิกแซก ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมการเล่นที่ช่วยฝึกความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ และเพิ่มมวลกระดูกในเด็กได้ (Sothorn., 2001) จึงส่งผลให้มวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมันคือมวลกล้ามเนื้อ น้ำ และกระดูก แร่ธาตุอื่น ๆ เพิ่มขึ้นได้

คุณภาพชีวิตฉบับของเด็กภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตไม่แตกต่างกัน เนื่องจากสถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ทำให้ลดระยะเวลาในการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเตจาก 8 สัปดาห์เหลือเพียง 6 สัปดาห์ อาจทำให้ไม่เพียงพอต่อการรับรู้การเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพชีวิต ทางด้านกายภาพ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านโรงเรียน ซึ่งจากงานวิจัยของ Demirci, N., Demirci, P. T., & Demirci, E., 2017: 1323-1331 และ Williams et al., 2019: 451-459 ที่พบว่า การออกกำลังกาย 4-8 เดือน ส่งผลดีต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตในเด็กได้

คุณภาพชีวิตฉบับของผู้ปกครองภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต กลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมากกว่ากลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ไม่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้จัดโปรแกรมให้สอดคล้องกับคำแนะนำในการออกกำลังกายในเด็กของวิทยาลัยเวชศาสตร์การกีฬาแห่งสหรัฐอเมริกาซึ่งได้กล่าวว่า ต้องเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย สนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีความเหมาะสมกับวัย (American College of Sports Medicine 2018: 119-120) ประกอบกับผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดสนิทสนม มองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ที่แสดงออกมาจากพฤติกรรมของบุตร (กัลยาณี โอนินทร์, 2560: 2-8) รวมถึงผลจากการมีองค์ประกอบของร่างกายที่ดีขึ้นหลังการได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งเต สอดคล้องกับ Kesztyus et al., (2013: 260) ที่กล่าวว่า การเพิ่มกิจกรรมทางกายให้กับเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินจะส่งผลดีต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตในเด็ก

ได้ และสอดคล้องกับ Williams et al., (2019: 451-459) พบว่าการออกกำลังกายในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินส่งผลดีในการลดภาวะซึมเศร้า อาการโกรธง่าย ความรู้สึกที่ไม่ดีกับตัวเอง และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น อีกทั้งยังพบว่ามีการมีกิจกรรมทางกายด้วยการออกกำลังกายในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินอายุ 9-11 ปีช่วยส่งเสริมให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและจิตใจดีขึ้นในกลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายมากกว่ากลุ่มเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินที่ไม่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกาย (Demirci, N., Demirci, P. T., & Demirci, E., 2017: 1323-1331)

สรุปผลการวิจัย

โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางดังต่อไปนี้ทำให้เด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกินมีเปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกายลดลง มวลน้ำหนักตัวไม่รวมไขมันและมวลกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น และทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในฉบับของผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เนื่องจากเกิดสถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ทำให้โปรแกรมดำเนินการได้ 6 สัปดาห์จากเดิม 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรนำโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางดังเดีจัดเป็นกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนได้นำไปใช้ต่อไป
2. โปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางดังเดีจควรให้เด็กออกกำลังกายอย่างน้อย 3 วันต่อสัปดาห์ วันละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลาเป็นเวลายาวน้อย 8 สัปดาห์ อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของร่างกายได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงผลระยะยาวของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางดังเดีจในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน เพื่อดูแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น
2. ควรศึกษาพัฒนารูปแบบโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางดังเดีจที่สามารถนำไปใช้กับเด็กอ้วน
3. ควรศึกษาพัฒนารูปแบบโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางดังเดีจที่สามารถนำไปใช้ฝึกกับกลุ่มวัยต่าง ๆ ได้

รายการอ้างอิง

กัลยาณี โนนินทร์. (2560). ภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนในวัยเรียนและวัยรุ่นไทย. วารสารทหารบก. 18 (ฉบับพิเศษ), 2-8.

- วรรัตน์ กาแปง. (2562). **ของเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตั้งแต่ : HOPSCOTCH (จิกกะแตะ, กระต่ายขาเดียว)**. สืบค้น 15 มีนาคม 2563 จาก <https://wbscort.dusit.ac.th/artefect/file/>
- ศิริเพ็ญ สมใจ. (2549). **วิเคราะห์ต้นทุนและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยธาลัสซีเมียหลังการรักษาโดยการปลูกถ่ายไขกระดูกในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต)**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์. (2551). **ผลของการฝึกโปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อ สุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต)** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สาธารณสุข, กระทรวง กรมอนามัย. (2542). **กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศชายและเพศหญิงอายุ 5-18 ปี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สาธารณสุข, กระทรวง กรมอนามัย. (2557). **แนวทางการควบคุมป้องกันภาวะอ้วนในเด็กนักเรียน**. สืบค้น 13 มกราคม 2563 จาก <https://www.lamphunhealth.go.th/>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). **เด็กไทยกิจกรรมทางกายน้อย แนะนำคนกรุงเทพมหานครสุขภาพ**. สืบค้น 29 เมษายน 2563 จาก <https://www.thaihealth.or.th/>
- American College of Sports Medicine. (2018). **ACSM's guidelines for exercise testing and prescription**: Lippincott. Williams & Wilkins.
- Chuensiri, N., Suksom, D., & Tanaka, H. (2018). Effects of high-intensity intermittent training on vascular function in obese preadolescent boys. **Childhood Obesity**. 14(1), 41-49.
- Cox, R. C., & Vargas, J.S. (1966). **A comparison of item selection techniques for normreferenced and criterion referenced test**. Paper presented at the Annual Meeting of National Council on Measurement in Education.
- Demirci, N., Demirci, P. T., & Demirci, E. (2017). The Effect of School-Based Exercise Practices of 9-11 Year Old Girls Students on Obesity and Health-Related Quality of Life. **Universal Journal of Educational Research**. 5(8), 1323-1331.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G* Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. **Behavior Research Methods**. 39(2), 175-191.
- Kesztyus, D., Wirt, T., Kobel, S., Schreiber, A., Kettner, S., Dreyhaupt, J., ... & Steinacker, J. M. (2013). Is central obesity associated with poorer health and health-related quality of life in primary school children? Cross-sectional results from the Baden-Württemberg Study. **BMC Public Health**, 13(1), 260.

- Lau, P. W., Wong, D. P., Ngo, J. K., Liang, Y., Kim, C. G., & Kim, H. S. (2015). Effects of high-intensity intermittent running exercise in overweight children. **European Journal of Sport Science**. 15(2), 182-190.
- Lu, K. D., Cooper, D. M., Haddad, F., & Radom-Aizik, S. (2018). Four months of a school-based exercise program improved aerobic fitness and clinical outcomes in a low-SES population of normal weight and overweight/obese children with asthma. **Frontiers in Pediatrics**. 6, 380.
- Morrison, K. M., Shin, S., Tarnopolsky, M., & Taylor, V. H. (2015). Association of depression & health related quality of life with body composition in children and youth with obesity. **Journal of Affective Disorders**. 172, 18-23.
- Shoup, J. A., Gattshall, M., Dandamudi, P., & Estabrooks, P. (2008). Physical activity, quality of life, and weight status in overweight children. **Quality of Life Research**. 17(3), 407-412.
- Sothorn, M. S. (2001). Exercise as a modality in the treatment of childhood obesity. **Pediatric Clinics of North America**. 48(4), 995-1015.
- Tompkins, C. L., Soros, A., Sothorn, M. S., & Vargas, A. (2009). Effects of physical activity on diabetes management and lowering risk for type 2 diabetes. **American Journal of Health Education**. 40(5), 286-290.
- Varni, J. W., Seid, M., & Kurtin, P. S. (2001). PedsQL™ 4.0: Reliability and validity of the Pediatric Quality of Life Inventory™ Version 4.0 Generic Core Scales in healthy and patient populations. **Medical care**. 800-812.
- Williams, C. F., Bustamante, E. E., Waller, J. L., & Davis, C. L. (2019). Exercise effects on quality of life, mood, and self-worth in overweight children: the SMART randomized controlled trial. **Translational Behavioral Medicine**. 9(3), 451-459.
- World Health Organization (WHO). (2017). **Obesity and overweight**. Retrieved 6 July 2020 from <http://www.who.int/news-room/>

ฉลองทางสังคม ทำให้รุดหน้าดนตรีสดได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วในช่วงไม่ถึงทศวรรษที่ผ่านมา
คำสำคัญ: รุดหน้าดนตรีสด ความนิยม กิจกรรมของชุมชน สื่อสมัยใหม่

Abstract

Live music truck is a social phenomenon found in festive activities in the Northeast (Isan Region) of Thailand. The purpose of this paper was to study background and development of live music truck, the popularity of community activities in which the live music truck is used in a northeastern province of Thailand. The study employed a qualitative research methodology. The data was collected by implementing in-depth interviews with five community leaders, five knowledgeable locals, ten local people, and five live music truck owners. The participant and non-participant observations were also used. The obtained data was analyzed by using content analysis.

The results found that the live music truck was created by adapting existing cultural heritage to social changes, media, and modern technology by combining the prominence of music cultures, such as folk musical instruments, and music performance in local festivals in the Northeast. This adjustment aimed to create a new form of entertainment that served the needs of people in the local community and other areas. Implementing the new media drew attention from many people from inside and outside the community to participate in the activities and way of life of the Isan people, who use music for rites of passage, calendars, and rites of social festivities. Throughout the last decade, the live music truck's popularity has steadily increased.

Key words: Live Music Truck, Popularity, Community Activity, New Media

บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่และประชากรมากที่สุดของประเทศไทย มีประชากรราว 21.59 ล้านคน และมีพื้นที่ 168,854 ตารางกิโลเมตร และเป็นพื้นที่หนึ่งในอาณาบริเวณลุ่มน้ำโขงที่มีรอยต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ทำนาและรับจ้าง เนื่องจากภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงค่อนข้างแห้งแล้งเพราะพื้นดินไม่เก็บน้ำ ฤดูแล้งจะกันดาร ฤดูฝนน้ำจะท่วม (กิจติพงษ์ ประชาชิต, 2554) และเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางศิลปะและวัฒนธรรม มีความงดงามของวิถีชีวิตที่เรียบง่าย กลมกลืนกับธรรมชาติ (ฉันทริณภัทร์ กาญจนสาธนา บุญทัน เชษฐสุราษฎร์ อภิชาติ แสงไกร, 2557) ขณะเดียวกันก็มีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีในรอบหนึ่งปีเรียกว่า “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” ที่ได้ยึดถือสืบทอดปฏิบัติกันมาอย่างยาว (เพ็งวิภาศ

พลเผ่า, 2559) ลักษณะเฉพาะของคนในภูมิภาคนี้เป็นคนรักสนุก ขยัน อดทน พยายามหาความบันเทิงในทุกโอกาส เพื่อผ่อนคลายความไม่สบายใจ หรือสภาพความทุกข์ยากอันเนื่องจากสภาพธรรมชาติ โดยใช้ดนตรีช่วยผ่อนคลายจากการทำงาน รวมทั้งสร้างความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน (เชาวฤทธิ์ ซาค่าโฮ และสรวงสุดา สิงขรอาสท์, 2560)

การสร้างความบันเทิงด้วยการแสดงดนตรี นอกจากการผ่อนคลายจากการทำงานแล้วยังเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณีของคนที่อยู่ในภูมิภาคแถบนี้ อธิคม วงษ์นางและสิทธิศักดิ์ จำปาแดง (2560) ได้จำแนกให้เห็นว่าการเล่นประกอบดนตรีของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหากจัดกลุ่มตามวัฒนธรรมสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีอีสานเหนือ ได้แก่ วงกลองยาว วงแคน วงโปงลาง เป็นต้น และกลุ่มดนตรีอีสานใต้ ได้แก่ วงกันตรึม วงมโหรี ที่ได้รับอิทธิพลมาจากมโหรีเขมร (พิทยะวัฒน์ พันธะศรี, 2557) ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป เช่น การใช้ดนตรีในการประกอบในพิธีกรรมงานบุญประเพณีทางกลุ่มวัฒนธรรมอีสานเหนือใช้วงกลองยาวหน้าขบวนในประเพณี 12 เดือน (สิทธิศักดิ์ จำปาแดง, 2561) ขณะเดียวกันงานบุญประเพณีของกลุ่มวัฒนธรรมอีสานใต้ก็ใช้วงมโหรี หรือวงกันตรึมเป็นดนตรีประกอบ ซึ่งการใช้ดนตรีในการประกอบพิธีกรรมมีเป้าหมายเพื่อสร้างบรรยากาศของความสนุกสนานแก่กิจกรรมที่จัดขึ้น

การแห่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงดนตรีที่เกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณีของคนอีสาน ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จิตรกรรมฝาผนังในวิหาร หรือสิม ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาเป็นเวลานาน หรือที่คนในพื้นที่เรียกว่า “ฮูปแต้ม” (Mural) เป็นรูปวาดภาพเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตและประเพณีท้องถิ่นอีสาน (เทพพร มังธานี, 2554) และเรื่องราวของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับดนตรี การแสดงดนตรีที่ปรากฏในฮูปแต้ม ได้แก่ วงกลองยาว ซึ่งชาวอีสานมีการละเล่นของวงกลองยาวในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น บวชนาค ทอดกฐิน นิยมเล่นกันเป็นที่รื่นเริงสนุกสนานตามเทศกาลต่าง ๆ ต่อมาได้มีผู้นำแคนมาเล่นเป็นวงและผสมผสานกับวงเครื่องสายต่าง ๆ ในการแห่บุญกฐิน บุญผ้าป่า เช่น วงพิณ วงแคน วงซอ เป็นต้น (ทรงวิทย์ สิทธิทองสี, 2563) การแห่จึงผูกพันกับวิถีชีวิตของคนอีสานและเป็นกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมที่ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน ขณะเดียวกันเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปก็ได้ปรับเปลี่ยนพร้อมกันไปด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับความทันสมัยและตอบสนองต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมไปถึงการแสดงดนตรีอย่างหมอลำที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดงเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย (ทรงวิทย์ พิมพ์กรรม, 2553)

รถแห่ดนตรีสด (Live music car) เป็นการแสดงดนตรีรูปแบบหนึ่งกำลังได้รับความนิยมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงถึงทศวรรษที่ผ่านมา มีการเรียกลักษณะของการแสดงดนตรีนี้ว่า “มหรสพเคลื่อนที่” เนื่องจากเป็นรถบรรทุกที่ได้มีการดัดแปลงสภาพมาเป็นรถเครื่องเสียงเคลื่อนที่ สามารถแสดงดนตรีและขับร้องสดจากนักร้องนักดนตรีประจำรถแห่ และกำลังแทนที่หมอลำหรือวงแห่กลองยาวแบบดั้งเดิม (จารุวรรณ ดวงคำจันทร์, 2563) บทความนี้จึงสนใจศึกษาความนิยมของรถแห่ดนตรีสดในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยใช้ให้เห็นว่ารถแห่ดนตรีสดมีที่มาและพัฒนาการอย่างไร สาเหตุใดรถแห่ดนตรีสดจึงได้รับความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย เพื่อที่จะ

ได้เข้าใจและเห็นถึงความนิยมของการแสดงดนตรีในลักษณะนี้ได้มากขึ้น ขณะเดียวกันอาจนำไปสู่รูปแบบการแสดงดนตรีที่สามารถตอบสนองของกลุ่มผู้ฟัง ตลอดจนการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจาก การแสดงดนตรีในลักษณะนี้

วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่อง รถแห่ดนตรีสด : ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาที่มา และพัฒนาการของรถแห่ดนตรีสด
2. เพื่อศึกษาความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้รถแห่ดนตรีสด

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกเกี่ยวกับที่มา พัฒนาการและความความนิยมของรถแห่ดนตรีสดในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

พื้นที่ในการวิจัย การศึกษานี้ได้เลือกพื้นที่การศึกษา คือ ชุมชนบ้านโคก (นามสมมติ) เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ชุมชนแห่งนี้มีความถี่ของการใช้บริการรถแห่ดนตรีสดในการทำกิจกรรมของชุมชนเป็นประจำ ข้อมูลจากเพจ Facebook ขอนแก่นแดนมอฉ่า ในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน พ.ศ.2563 พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการรถแห่ดนตรีสดสูงถึง 10 กิจกรรม ซึ่งมากกว่าชุมชนอื่นในพื้นที่เดียวกัน ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ทำไร่ทำนาและรับจ้าง ยังคงดำเนินวิถีชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยกันในระบบญาติพี่น้องและปฏิบัติตามหลักประเพณีฮีตสิบสองของคณอีสานนั้นคือ ฮีตสิบสองคองสิบสี่

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำให้ข้อมูลสำคัญ ชุมชนจำนวน 5 ราย ผู้รู้ในชุมชนจำนวน 5 ราย ชาวบ้านในชุมชนจำนวน 10 ราย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ 1) เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป 2) อาศัยอยู่ในชุมชนที่เป็นพื้นที่ในการวิจัยอย่างน้อย 1 ปี 3) เป็นผู้ที่สามารถอ่าน และเขียนภาษาไทยได้ และ 4) มีความเต็มใจให้สัมภาษณ์ และเจ้าของรถแห่ดนตรีสดจำนวน 5 ราย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป 2) ประกอบกิจการรถแห่ดนตรีสดมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี 3) เป็นผู้ที่สามารถอ่าน และเขียนภาษาไทยได้ และ 4) มีความเต็มใจให้สัมภาษณ์ โดยแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่ใช้บริการรถแห่ดนตรีสด

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน 2563 การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อประสานงานกับ

ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ในการช่วยประสานงานและการติดต่อประสานงานผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตัวผู้วิจัยเอง เมื่อพบกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้แนะนำตนเองและชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ก่อนจะทำการสัมภาษณ์ทุกครั้ง หากผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกในการให้ข้อมูลแต่ละครั้งได้มีการนัดหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ด้วยการนำทฤษฎีที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเป็นเนื้อความแบบคำต่อคำ แยกบทสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล พร้อมตรวจสอบความถูกต้อง กำหนดรหัสให้กับข้อความ หรือเนื้อความที่ได้จากการทบทวนเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และเรียบเรียงเพื่อจัดกลุ่มสำหรับตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ HE-048-2020 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง รถแท่นดนตรีสด: ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ที่มาและพัฒนาการของรถแท่นดนตรีสด และ 2) ความนิยมรถแท่นดนตรีสดในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังนี้

1. พัฒนาการของรถแท่นดนตรีสด

รถแท่นดนตรีสดเป็นรูปแบบการแสดงดนตรีทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในภาคอีสาน ซึ่งได้รับอิทธิพลในการแสดงดนตรีมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แถบฝั่งซ้ายลุ่มน้ำโขงที่นิยมการเล่นดนตรีเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีปฏิบัติอย่างฮีดสิบสองคองสิบสี่ (ฮีดคือ จาริต หมายถึง สิ่งที่ต้องทำ) ในแต่ละเดือนมีการกำหนดให้มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีที่ต้องปฏิบัติ เช่น บุญเดือนสาม บุญข้าวจี บุญเดือนสี่ บุญผะเหวด บุญเดือนหกบุญบังไฟ เป็นต้น งานบุญประเพณีที่จัดขึ้นในแต่ละเดือนนั้นมีการนำเอาการแสดงดนตรีพื้นบ้าน หรือวงดนตรีเข้ามาทำการแสดงเพื่อสร้างความสนุกสนานควบคู่กันไปด้วย โดยที่มาและพัฒนาการของรถแท่นดนตรีสดอาจแบ่งออกได้เป็น 4 ยุค ดังนี้

1.1 ยุคดั้งเดิม ก่อนทศวรรษที่ 2520 เป็นยุคที่นำเอาเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น กลองยาว พิณ แคน ฉิ่ง ฉาบมาประกอบ เรียกว่า การแห่กลองยาว การแห่พิณ การแห่แคน บรรเลงดนตรีทำนองพื้นบ้านเรียกว่า “ลาย” เช่น ลายเต้ย ลายลดพัดพร้าว สายสร้อย เป็นต้น การแสดงดนตรีลักษณะนี้มีเพียงการบรรเลงดนตรีเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีคำร้องหรือบทร้องในดนตรี วัตถุประสงค์การแสดงก็เพื่อสร้างความสนุกสนานให้แก่ผู้ที่มาขบวน โดยผู้ที่เข้าร่วมในขบวนมีการพ้อนใส่กลองยาว ใส่พิณ แคนในขบวนแห่ ซึ่งการแห่ในยุคดั้งเดิมนั้นนิยมแห่ในงานบุญพระเพณีที่จัดขึ้นในรอบ 12 เดือน เช่น เดือนยี่ใช้กลองยาวบรรเลงในขบวนแห่ผ้าป่าผ้าตามหมู่บ้านต่าง ๆ เดือนสาม เดือนสี่ใช้แท่งกัณฑ์หลอนในงานบุญผะเหวด เป็นต้น

1.2 ยุคผสมวง ประมาณทศวรรษที่ 2520 เป็นยุคที่นำเอาเครื่องดนตรีพื้นบ้านมาผสมกับเครื่องดนตรีสากลจนเป็นวงที่ใหญ่ขึ้น เช่น คีย์บอร์ด กีตาร์ เบส เป็นต้น แต่ยังคงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอย่างพิณ หรือแคนซึ่งเป็นเอกลักษณ์ความเป็นอีสานไว้ นอกจากนำเครื่องดนตรีพื้นบ้านมาผสมกับเครื่องดนตรีสากลแล้วได้มีการต่อสายเครื่องดนตรีกับเครื่องขยายเสียงจากแบตเตอรี่ของรถยนต์ โดยใช้รถเข็นบรรทุกเครื่องขยายเสียงเพื่อใช้แห่รอบหมู่บ้าน การแสดงดนตรียังคงบรรเลงดนตรีทำนองพื้นบ้าน นิยมแห่ในงานบุญประเพณี งานรื่นเริงของชุมชน และไม่มีคำร้องหรือบทร้องในดนตรีเช่นเดียวกับยุคดั้งเดิม แต่มีเสียงดนตรีที่ดังกระหึ่มมากขึ้น

1.3 ยุครถแห่ดนตรี ประมาณกลางทศวรรษที่ 2530 ในยุคนี้มีการคิดค้นรูปแบบการแห่ดนตรีที่ใช้รถในการบรรเลง หรือเรียกว่า “รถแห่ชาวด” โดยนำเอารถบรรทุกขนาดสี่ล้อมาบรรทุกเครื่องเสียงไว้บริเวณท้ายกระบะ เชื่อมต่อระบบเข้ากับเครื่องเสียงที่ติดอยู่กับตัวรถ การบรรเลงดนตรีในยุครถแห่ดนตรีนี้มีการเปลี่ยนแปลงจากยุคดั้งเดิมและยุคผสมวงที่ไม่ใช่การบรรเลงสด แต่เป็นการเปิดแผ่นเสียงที่มีทั้งดนตรีบรรเลงและดนตรีที่มีเนื้อร้อง ในส่วนการแห่รถแห่ดนตรีมีการใช้ในกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การแห่เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ดังคำบอกเล่าของคนในชุมชนได้เล่าให้ฟังว่า

“..บุญผะเหวด กะมีรถแห่ อันนี้สมมติว่าบ้านเรามีเครื่อง ขะเจ้ากะสอย (ช่วย) บได้ดนตรีสด เอากะเปิดรถเอาตู้ขึ้นรถกะเปิดชาวด กะแห่ ผู้มา่วนกะเดินไปธรรมดา เฮอะ ถ้าเป็นบุญแจกข้าว บุญกฐิน เจ้าภาพเพิ่น (เขา) กะลิจ้างรถแห่ ถ้าเป็นงานบุญส่วนตัวกะเจ้าจ้าง...”

सान (นามสมมติ) สัมภาษณ์ 2563

1.4 ยุครถแห่ดนตรีสด ปลายทศวรรษที่ 2550 เป็นยุคที่ได้นำเอารถแห่ดนตรีมาพัฒนาให้สามารถบรรเลงดนตรีและขับร้องสดได้บนรถ ซึ่งเป็นการบรรเลงดนตรีที่มีรูปแบบแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม โดยนำรถบรรทุกขนาดใหญ่ (หกล้อ) มาเป็นบรรทุกเครื่องขยายเสียงที่มีขนาดใหญ่เทียบเท่ากับตัวรถคล้ายกับเวทีหมอลำ มีการวางระบบเครื่องเสียงและอุปกรณ์ในการเชื่อมต่อเครื่องดนตรีแบบเบ็ดเสร็จบนตัวรถ ติดตั้งเครื่องปั่นไฟขนาดใหญ่บนตัวรถ พร้อมกับระบบแสง สี เสียง สามารถบรรเลงดนตรีได้เมื่อเวลารถเคลื่อนที่ผ่านไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน การแสดงของรถแห่ดนตรีสดเป็นการบรรเลงดนตรีสดที่มีการผสมทั้งเครื่องดนตรีพื้นบ้านกับเครื่องดนตรีสากล ในส่วนของการบรรเลงนั้นมีทั้งการบรรเลงดนตรีทำนองพื้นบ้านและดนตรีที่มีคำร้อง ขณะเดียวกันการแสดงของรถแห่ดนตรีสดส่วนใหญ่ยังเป็นการแสดงที่เกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณี และงานตามเทศกาลพาวัวจำให้ไปทำการแสดง เช่น งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ดังคำบอกเล่าของเจ้าของรถแห่ดนตรีสดที่เล่าให้ฟังเรื่องราวของรถแห่ให้ฟังว่า

“...ตอนแรกทางภาคอีสานจะเป็นมโหรี เป็นกลองยาวเป็นอะไรใช้ใหม่ครับ ที่นี้มันก็เริ่มมีรถเล็กรถกระบะ เป็นรถทกล้อเล็กทำกันขึ้นมา ตอนแรกก็เป็นเปิดชาวด เป็นอะไรประมาณนี้ ก็เลยอยากอยากเป็นแหวกแนวบ้าง เราก็ไปเล่นสดบนรถก็ได้ เราแค่เอาเครื่องเสียงเข้ามาเพิ่ม เอาไฟมาเพิ่ม มันก็แปลกใหม่ในสมัยนั้น...”

ท็อป (นามสมมติ) สัมภาษณ์ 2563

อาจกล่าวได้ว่ารถแห่ดนตรีสดมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากเครื่องดนตรีไม่กี่ชิ้นที่นำมาใช้บรรเลง เช่น พิณ แคน กลองยาว มาเป็นเครื่องประกอบจังหวะที่ใช้เล่น หรือแสดง ประกอบพิธีกรรม นำมาสู่การผสมวงที่มีทั้งเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเครื่องดนตรีสากลเข้ากัน และเชื่อมต่อเครื่องขยายเสียงบนรถบรรทุก จนกลายมาเป็นรถแห่ดนตรีสดที่สามารถบรรเลงดนตรีบนตัวรถ และเคลื่อนที่ไปทำการแสดงไปตามสถานที่ต่าง ๆ ของชุมชนได้ โดยผู้วิจัยได้สรุปที่มาและพัฒนาการของรถแห่ดนตรีสดไว้ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พัฒนาการของรถแห่ดนตรีสด

2. ความนิยมรถแห่ดนตรีสดในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) ลักษณะและความโดดเด่นของรถแห่ดนตรีสด และ 2) ดนตรีกับวิถีชีวิตของคนอีสาน มีรายละเอียดของเนื้อหา ดังนี้

2.1 ลักษณะและความโดดเด่นของรถแห่ดนตรีสด (ภาพที่ 2)

2.1.1 รถแห่ดนตรีสดเป็นรถบรรทุกขนาดใหญ่ มีการดัดแปลงรถเพื่อใช้บรรทุกเครื่องเสียงเทียบเท่าได้กับระดับเวทีคอนเสิร์ต พร้อมแสง สี เสียงรอบคันรถ ใช้หม้อแปลงไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่ติดตั้งไว้ที่ท้ายรถสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้า การดัดแปลงสภาพรถจากรถบรรทุกเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่เจ้าของรถแห่ดนตรีสดกล่าวกับผู้วิจัยว่า เป็นสิ่งที่ขัดต่อกฎหมายพระราชบัญญัติขนส่งทางบก แต่มีการผ่อนปรนให้รถแห่ดนตรีสดจดทะเบียนเป็นรถบรรทุกเฉพาะกิจได้แต่หลังปีพุทธศักราช 2562 พบว่า มีผู้ขอขึ้นจดทะเบียนรถบรรทุกเฉพาะกิจ หรือรถแห่ดนตรีสดเพิ่มมากขึ้นทำให้กรมการขนส่งทางบกไม่อนุญาตให้จดทะเบียนรถแห่ดนตรีสดเป็นรถแห่เฉพาะกิจ ซึ่งกลายเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่เจ้าของรถแห่ดนตรีสดกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้

รถแห่ดนตรีสดแต่ละคันมีการลงทุนค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นรถบรรทุกขนาดใหญ่ มีการติดตั้งเครื่องเสียงเต็มรูปแบบ และการต่อเติมโครงสร้างบางส่วนเพื่อให้บรรทุกเครื่องเสียง นักร้อง นักดนตรี ไฟแสงสี การตกแต่งชื่อ หรือโลโก้บริเวณตัวรถแห่ ซึ่งรถแห่หนึ่งคันใช้งบประมาณลงทุนสูงถึงคันละ 1 ล้าน ถึง 4 ล้านบาท แม้ว่ารถแห่ดนตรีสดแต่ละคันมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนค่อนข้างสูงแต่ผู้ที่เป็นเจ้าของรถแห่ก็ตัดสินใจที่จะลงทุน เนื่องจากเป็นผู้ที่รักในเสียงดนตรี ชื่นชอบเครื่องเสียงเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และต้องการมีรถแห่ดนตรีสดเป็นของตนเอง ดังคำบอกเล่าของเจ้าของรถแห่ดนตรีสดได้เล่าให้ฟังว่า

“...ทำวงดนตรี เวทีเครื่องเสียงมาก่อน ตอนไปเรียนก็คือทำงานไปด้วย ก็เลยทำงานพวกเครื่องเสียงอยู่ที่เชียงใหม่ หลังจากจบค่อยมาทำเครื่องเสียงต่อบ้านของตัวเอง รถแห่ดนตรีสดนี่เพิ่งเริ่มทำมาได้เกือบ 2 ปี...”

แคน (นามสมมติ) สัมภาษณ์ 2563

แม้ว่ารถแห่ดนตรีสดมีการลงทุนที่ค่อนข้างสูง แต่กลับพบว่าในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2559-2563) มีรถแห่ดนตรีสดมากกว่า 400 คัน ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นว่ารถแห่ดนตรีกำลังเป็นที่ต้องการของคนในพื้นที่หรือกำลัง “ขาขึ้น” จนมีการก่อตั้งเพจบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fan page) ชมรมรถแห่หม่ไทรดนตรีสดแห่งประเทศไทยในเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมทั้งแฟนเพจต่าง ๆ ของรถแห่ดนตรีสดแต่ละคัน สำหรับเป็นช่องทางในการติดต่อและให้บริการของรถแห่ดนตรีสด การให้บริการรถแห่ดนตรีสดส่วนใหญ่ใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานมงคล เช่น งานบวช งานแห่กฐิน ป่าผ้า งานบุญตามประเพณีต่าง ๆ งานกินเลี้ยง ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น โดยมีราคาในการบริการเริ่มต้นอยู่ที่ 17,000-18,000 บาท ซึ่งราคาเริ่มต้นขึ้นอยู่กับความมีชื่อเสียงของรถแห่ดนตรีสดแต่ละคัน ต่อการแสดง 3 ชั่วโมง หากมีการว่าจ้างในต่างอำเภอ หรือต่างจังหวัดที่ห่างจากที่ทำการรถแห่ดนตรีสดแต่ละคันจะมีการคิดค่าบริการไปตามระยะทางที่เพิ่มขึ้น ซึ่งในช่วงเทศกาลรถแห่ดนตรีสดสามารถรับงานสูงสุดได้ถึง 3 งานต่อวันทั้งการแสดงแบบเคลื่อนที่และจอดเล่น โดยรถแห่ดนตรีสดมีความโดดเด่น ดังนี้

2.1.2 มหรสพที่สามารถเคลื่อนได้ ความแปลกใหม่ของรถแห่ดนตรีสด คือการแสดงดนตรีสดที่สามารถจอด และเคลื่อนที่ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชน หรือสถานที่ที่เจ้าภาพว่าจ้างให้ไปทำการแสดงได้ ซึ่งรถแห่ดนตรีสดแตกต่างจากเวทีหมอลำ หรือมหรสพอื่น ๆ ที่ต้องตั้งเวทีเครื่องเสียงขนาดใหญ่ในพื้นที่ใดที่หนึ่งของชุมชน และต้องใช้คนจำนวนมากในการตั้งเวที ขนถ่ายอุปกรณ์เครื่องเสียง ฉาก รวมทั้งนักแสดงสำหรับการแสดงในแต่ละครั้ง ขณะที่รถแห่ดนตรีสดสามารถทำการแสดงได้เทียบเท่ากับวงดนตรี หรือเวทีหมอลำขนาดใหญ่ อีกทั้งยังสามารถเคลื่อนที่ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนได้ง่าย ใช้คนจำนวนน้อย มีเพียงนักร้อง นักดนตรี ผู้คุมเครื่องเสียง ก็สามารถทำการแสดงได้ อีกทั้งราคาค่าจ้างถูกกว่าการว่าจ้างวงดนตรีหมอลำ ดังคำบอกเล่าของเจ้าของรถแห่ดนตรีสดรายหนึ่งได้เล่าให้ฟังว่า

“...บางทีมันก็เหมือนแบบว่าบางที่เราจ้างมหรสพ เราจ้างเป็นลำซึ่งเป็นคอนเสิร์ตเลย แต่ว่าเราเอารถแห่ไป แห่นาค แห่บวช ก็เหมือนเป็นมหรสพไปเลยในตัว มันก็เลยกลายเป็น 2 in 1 คือ จบในใจหทัยเดียวเลย คือแทนที่อย่างเมื่อก่อนเราจะแห่เป็นมโหรี เป็นรถเล็กเปิดชาวดแห่ แล้วเราจะต้องมาจ้างหนัง จ้างหมอลำซึ่งจ้างคอนเสิร์ตอีกทีหนึ่ง แต่ถ้าเป็นคอนเสิร์ตก็คือจบ...”

รถแห่กับเวทีคอนเสิร์ตราคามันแตกต่างกันครับ แตกต่างโดยสิ้นเชิงเลย เพราะอย่างระบบรถแห่เท่ากันกับเวทีเลย ด้วยระบบเหมือนกับคอนเสิร์ตเลย หนึ่งถูกอย่างถ้าเป็นคอนเสิร์ตลำซิ่ง เริ่มต้นที่สามหมื่น สามหมื่นห้า สี่หมื่นห้า รวมทุกอย่างแล้ว แต่ถ้าเป็นรถแห่เริ่มต้นที่หมื่นแปดเอง แต่ถ้าเป็นลำซิ่งก็จะเป็นห้าชั่วโมง ราคาก็อยู่ที่สามหมื่นห้า...”

จิ๊อด (นามสมมติ) สัมภาษณ์ 2563

2.1.3 รูปแบบการแสดงที่สามารถโต้ตอบกับผู้เข้าร่วมในกิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรถแห่ดนตรีสดกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์บอกข่าวของเจ้าภาพ การทักทาย หยอกล้อกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนการร้องขอให้นักร้องนักดนตรีบรรเลงบทเพลงที่เป็นที่นิยม หรือบทเพลงโด่งดังในอดีตตามที่คุณเข้าร่วมกิจกรรม หรือเจ้าภาพต้องการให้บรรเลง เป็นความโดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของรถแห่ดนตรีสด ซึ่งแตกต่างจากรถแห่ที่ยุคก่อนหน้านี้ที่มีการบรรเลงดนตรีเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะบทเพลงที่รถแห่ดนตรีสดนำมาขับร้องขณะทำการแสดงส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในเวลานั้น ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการแสดงของรถแห่ดนตรีสดกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถตอบโต้กันได้อย่างทันท่วงที ส่วนหนึ่งเป็นการสร้างฐานแฟนคลับให้กับรถแห่ดนตรีสดแต่ละคันพร้อมกันไปด้วย ดังคำบอกเล่าของคนในชุมชนว่า

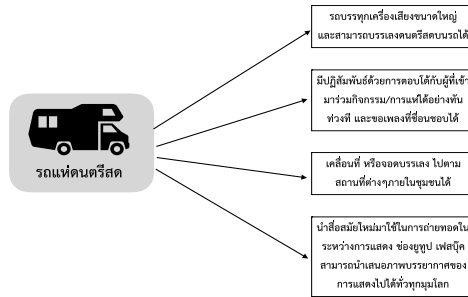
“...ถ้ามีดนตรีสดคนจะชอบ เพราะมันขอเพลงได้ง่าย คือการเล่นกับคนได้อย่างสนุกสนาน แวโน้น แวโน้นได้ เปิดเทปก็คือเต้นธรรมดา เทาที่ประสบการณ์ในการนั่งฟังในการแห่จะรู้เลยว่าถ้าเป็นรถดนตรีสดก็จะรู้เลยว่าเอาส่งเสียงหน่อย ้วยุ่น น้องเสื้อเขียว แต่ถ้าเป็นการแห่เปิดเทป (รถแห่ดนตรี) นะ คนไม่ค่อยมีเยอะหรอก...”

บุญหลาย (นามสมมติ) สัมภาษณ์ 2563

2.1.4 การนำสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการแสดง รถแห่ดนตรีสดนอกจากนักร้อง นักดนตรี ผู้ควบคุมเครื่องเสียงที่ประจำอยู่บนตัวรถ ยังมีผู้ที่ทำหน้าที่ในการนำเสนอภาพบรรยากาศการแสดงของรถแห่ หรือที่เรียกว่าทีม Social media คอยทำหน้าที่อัปเดตรูปภาพและถ่ายทอดสดบรรยากาศการแสดง หรือผลการแสดงที่ผ่านมาของรถแห่ดนตรีสดแต่ละคันผ่านสื่อสมัยใหม่ ได้แก่ เฟซบุ๊กแฟนเพจ ช่องยูทูบประจำรถแห่ พร้อมกับที่อยู่และ

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อของรถแห่ดนตรีสดแต่ละคัน เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการนำระบบเครื่องเสียงที่สามารถควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมระบบเสียงขณะที่กำลังแสดง ซึ่งรถแห่ดนตรีสดบางคันมีการลงทุนระบบเครื่องเสียงเป็นหลักหลายแสนบาท และมีการเปลี่ยนระบบให้มีความทันสมัยในทุก 2 ปี ซึ่งการนำสื่อสมัยใหม่มาใช้ของรถแห่ดนตรีสดเป็นการประชาสัมพันธ์ให้รถแห่ดนตรีสดกลายเป็นที่รู้จักในสื่อออนไลน์ ไม่ใช่เพียงแค่นในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเท่านั้น แต่เป็นคนทั่วโลกที่สามารถเข้าถึง รับชม รับฟัง การแสดงของรถแห่ดนตรีสดได้

ภาพที่ 2 ความโดดเด่นของรถแห่ดนตรีสด

2.2 ดนตรีกับวิถีชีวิตของคนในอีสาน

ดนตรี หรือการแห่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและพิธีกรรมของคนในพื้นที่ เช่น ประเพณีเกี่ยวกับช่วงชีวิต ประเพณีตามเทศกาล และประเพณีเฉลิมฉลองทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จิตรกรรมฝาผนังในวิหาร หรือสิม ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาเป็นเวลานาน ผู้วิจัยได้มีโอกาสนในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณีของชุมชนแห่งนี้หนึ่งถึงสองครั้งพบว่า รถแห่ดนตรีสดได้เข้ามาในชุมชนหรือเริ่มมีบทบาทในกิจกรรมของชุมชนในช่วง 3 ถึง 4 ปีที่ผ่านมา ก่อนหน้านั้นชุมชนแห่งนี้ก็มีรถแห่ในลักษณะของรถแห่ดนตรี หรือรถแห่ชาวด่ และวงกลองยาว สำหรับใช้แห่หน้าขบวนในงานบุญประเพณีที่จัดขึ้นในชุมชน ดังคำบอกเล่าของคนในชุมชนที่ว่า

“...แต่ว่ารถแห่นี่มีอยู่ในบ้านเฮามีอยู่คันหนึ่ง แม่ว่ามันกะมีมาเรื่อย ๆ อยู่ทีเล่นสด ๆ นี่มาก็สี่ปีแล้ว ตะกี้มีมากะ (ก่อนหน้านี) เป็นรถเปิดเครื่องเสียงชื่อ ๆ (เฉย ๆ) รถเปิดเสียงนี้โดด (นาน) ปีแล้วเด้ แต่ว่ารถดนตรีสดนี่ประมาณสามสี่ปีมานี้...”

สายใจ (นามสมมติ) สัมภาษณ์ 2563

การใช้รถแห่ดนตรีสดในกิจกรรมกรรมของชุมชน มีเป้าหมายเพื่อสร้างบรรยากาศให้มีความสนุกสนาน ครื้นเครง ด้วยการบรรเลงดนตรี ซึ่งรถแห่ดนตรีสดสามารถบรรเลงดนตรีได้ทั้งดนตรีทำนองพื้นบ้านของอีสานและดนตรีทั่วไปตามสมัยนิยม จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ดนตรี

ที่ได้รับความนิยมของคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นดนตรีแนวหมอลำ ซึ่งเป็นดนตรีทำนองพื้นบ้านของภาคอีสาน หรือเพลงลูกทุ่งหมอลำ การใช้รถแห่ในกิจกรรมของชุมชนพบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนมีการเลือกใช้รถแห่ที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของกิจกรรม บางกิจกรรมก็ไม่ได้ใช้รถแห่ดนตรีที่มีขนาดใหญ่ แต่จะเลือกใช้เป็นรถแห่ดนตรี หรือรถแห่เครื่องเสียงที่มีขนาดเล็กกว่า เช่น แท้กลึง แท้ผ้าป่า หรือขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ส่วนงานบวชคนในชุมชนส่วนใหญ่นิยมใช้บริการรถแห่ขนาดใหญ่อย่างรถแห่ดนตรีสด ทั้งนี้การเลือกใช้รถแห่ดนตรีสดนั้นขึ้นอยู่กับความชื่นชอบ หรือความนิยมของผู้ที่เป็นเจ้าภาพที่จะรับรถแห่ไปทำการแสดง ทั้งนี้เจ้าภาพที่ว่าจ้างรถแห่ไปทำการแสดงอาจเป็นเจ้าภาพเดี่ยว หรือเจ้าภาพร่วม (ร่วมกันลงขันเพื่อรับรถแห่ดนตรีสดไปทำการแสดง) เนื่องจากการว่าจ้างรถแห่ดนตรีสดมีค่าจ้างที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับรถแห่ดนตรี หรือการเช่าเครื่องเสียงทั่วไป ดังคำบอกเล่าของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนว่า

“...มันเป็นนำเจ้าภาพ บางเจ้ากะมัก (ชอบ) อยู่แล้ว อยากให้มัน(สนุกสนาน) อยากให้สนุกสนานกันจังซี รถแห่ดนตรีเล่นสดบ่ต่ำกว่าสองหมื่น อาจสิสูงหรืออาจสิต่ำนี้กะบรู๊...”

เวียง (นามสมมติ) สัมภาษณ์ 2563

การจ้างรถแห่ดนตรีสดมาทำการแสดง นอกจากเป็นความต้องการของเจ้าภาพที่ว่าจ้างมาในงานเพื่อสร้างบรรยากาศของความสนุกสนาน สร้างสีสันให้กับงานที่จัดขึ้น ยังบ่งบอกถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและหน้าตาทางสังคมของผู้ว่าจ้างด้วยไปพร้อมกันด้วย คล้ายกับเป็นการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความร่ำรวยและบารมีของผู้ที่เป็นเจ้าภาพให้กับคนในชุมชนรับรู้ รวมทั้งผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมรับทราบ ดังคำบอกเล่าของผู้นำชุมชนกล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า

“...เอารถแห่แห่เด้อ เขาก็มีเงินจ้างอยู่ดีอะ จ้างมาโลด แล้วมันระดับบารมี นำอันหนึ่ง คนบางคนคันสิมีรถแห่กะบอกถึงความเป็นเจ้าภาพ มีหน้ามีตา มีเงินมีทอง มันบ่งบอกถึงความร่ำรวยนำ คนที่มีฐานะนำแม่นบ่คับ คันเฮาบ่มีเงินมีทองเรากะแห่ซำนี้แหละ ก็กลอง พิณธรรมดานี้แหละ มันกะหลายบาทเป็นหมื่นสองหมื่น มันมาตรฐานสูง...”

สมชาย (นามสมมติ) สัมภาษณ์ 2563

ขณะเดียวกันการใช้บริการรถแห่ดนตรีสดยังสามารถดึงดูดให้คนทั้งในชุมชนและคนนอกชุมชนที่อาศัยอยู่ในตำบล หรือพื้นที่อื่นไกลออกไป เข้ามาร่วมกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมขบวนแห่ หรือผู้ชมที่รถแห่เคลื่อนไปตามสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน เมื่อมีรถแห่ดนตรีสดมาแสดงในชุมชนก็จะได้รับการตอบสนองจากผู้ที่ยืนขอบในเสียงดนตรี หรือที่เรียกว่า “ผู้มก่วน” ได้เป็นจำนวนมาก

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง รถแห่ดนตรีสด : ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่ใช้บริการรถแห่ดนตรีสด สามารถสรุปได้ว่า รถแห่ดนตรีสดมีที่มาจากการแห่กลองยาว แห่พิน หรือแห่แคน ที่ใช้แห่ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานบุญประเพณี พิธีการทั้งทางศาสนาและบริบทชาวบ้านทั่วไป ในยุคดั้งเดิมเป็นการแห่เครื่องดนตรีพื้นบ้านประกอบจังหวะเพื่อสร้างบรรยากาศของความสนุกสนานในงานบุญประเพณีที่จัดขึ้นในชุมชน ต่อมามีการผสมวง โดยนำเครื่องดนตรีพื้นบ้านผสมกับเครื่องดนตรีสมัยใหม่ พร้อมกับการติดตั้งเครื่องขยายเสียงบนรถบรรทุก เริ่มจากรถบรรทุกขนาดเล็กสำหรับเปิดแผ่นเสียงจนกลายมาเป็นรถบรรทุกขนาดใหญ่ที่สามารถบรรเลงดนตรีและขับร้องสดได้บนรถ กลายเป็นมหรสพอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความแปลกใหม่และทันสมัยของการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ แต่ยังคงอัตลักษณ์ของความเป็นอีสานนั่นคือ การใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านและการบรรเลงดนตรีทำนองพื้นบ้าน เช่น ดนตรีหมอลำ เพลงลูกทุ่งหมอลำ เป็นต้น ถือเป็นการต่อยอดและปรับปรุงการแสดงตามช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไป

ส่วนความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้รถแห่ดนตรีสดนั้นสามารถแบ่งได้ 2 ประเด็น คือ 1) ลักษณะและความโดดเด่นของรถแห่ดนตรีสด ที่เป็นรถบรรทุกเครื่องเสียงขนาดใหญ่สามารถบรรเลงดนตรีเคลื่อนที่ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนได้อย่างสะดวก ไม่จำเป็นต้องติดตั้งเวที แต่มีคุณภาพของเสียงเทียบได้กับเวทีขนาดใหญ่ มีปฏิสัมพันธ์ด้วยการได้ตอบกับผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างทันท่วงที ช่วยสร้างบรรยากาศของความบันเทิงระหว่างนักร้อง นักดนตรีกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งได้นำสื่อเทคโนโลยีสมัยมาผนวกเข้ากับการแสดง ซึ่งมีทีมงานดูแลในด้านการถ่ายทอดสด (Live) การบันทึกการแสดง (เทป) พร้อมกับการอัดโหลตผลงานการแสดงลงในแฟลชไดรฟ์หรือซีดี หรือช่องยูทูบ ที่เป็นช่องเฉพาะของรถแห่ดนตรีสดแต่ละคัน ทำให้รถแห่ดนตรีสดสามารถเข้าถึงผู้ชมผู้ฟังทั้งที่เป็นคนในชุมชนและคนนอกชุมชนที่อยู่ไกลออกไป และ2) ดนตรีกับวิถีชีวิตของคนอีสานที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีในวิถีชีวิต ประเพณีตามเทศกาล และประเพณีและประเพณีเฉลิมฉลองทางสังคมต่าง ๆ และการใช้ดนตรีในการผ่อนคลายจากการทำงาน รวมทั้งการสร้างความสุขสนุกสนานให้กับกิจกรรมที่จัดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง รถแห่ดนตรีสด: ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ที่มาและพัฒนาการของรถแห่ดนตรีสดพบว่า รถแห่ดนตรีสดมีที่มาจากการแห่กลองยาว แห่พิน แห่แคน ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีปฏิบัติของคนอีสาน สามารถแบ่งพัฒนาการของรถแห่ดนตรีสดออกได้เป็น 4 ยุค ได้แก่ ยุคดั้งเดิม (ก่อนทศวรรษที่ 2520) ยุคผสมวง (ประมาณทศวรรษที่ 2520) ยุครถแห่ดนตรี (ประมาณกลางทศวรรษที่ 2530) จนมาสู่ยุคของรถแห่ดนตรีสด (ปลายทศวรรษที่ 2550) สะท้อนให้เห็นว่ารถแห่ดนตรีสดซึ่งเป็นการแสดงดนตรีรูปแบบหนึ่งมีวิวัฒนาการ

ไปตามยุคสมัยตามกระแสการเปลี่ยนไปของสังคม ซึ่งการแสดงของรถแห่ดนตรีสดก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่พยายามนำเสนอสิ่งที่แปลกใหม่ให้กับสังคมเพื่อทดแทนการแสดงดนตรีที่เคยมีอยู่เดิมที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนหรือสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา สมุทรคุปต์ พัฒนา กิตติอาษา และศิลปกิจ ตี๋ขันตกุล (2541) พบว่าหมอลำซึ่งได้รับความนิยมจากผู้คนในท้องถิ่นอีสาน เป็นการแสดงที่ได้รับการพัฒนารูปแบบจากหมอลำเพลินเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และงานวิจัยของ ทรงวิทย์ พิมพ์กรรม (2553) ชี้ให้เห็นว่าการแสดงพื้นที่บ้านที่เรียกว่า “หมอลำ” ซึ่งเป็นมรดกอย่างหนึ่งของชาวอีสานได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการลำไปตามยุคสมัย ตั้งแต่การลำพื้นที่นั่งลำกับพื้นคนเดียว ต่อมาได้เริ่มเพิ่มจำนวนผู้ลำเรียกว่า “หมอลำหมู่” หรือหมอลำกลอนที่มีการนำกลอนต่าง ๆ มาโต้ตอบกัน หลังจากนั้นได้พัฒนามาเป็นหมอลำเพลิน ที่มีการประยุกต์เอาดนตรีพื้นบ้านเข้ามาร่วมผสม เพิ่มจังหวะให้มีความกระชับมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งมาเป็นหมอลำซิ่ง ที่มีการลำ การร้อง การเต้น มีการใช้คำสอย การเต้ย ตลกหน้าเวที เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงก็เป็นเครื่องดนตรีสมัยใหม่ รูปแบบการแสดงมีความยืดหยุ่นสูง ตามใจผู้ชมเป็นหลัก ผู้ชมสามารถเรียกร้องได้ว่าต้องการให้ผู้ลำในกลอนต่าง ๆ ได้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างหมอลำกับสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยนไปหมอลำก็พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตัวเองตามไปด้วย จึงทำให้หมอลำไม่ตาย แต่มีการขึ้นลงตามพลวัตรของการเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันงานวิจัยของคมกริช การินทร์ (2563) ก็พบว่าวงดนตรีพื้นบ้านอย่างวงโปงลางก็มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องของดนตรีและรูปแบบการแสดงเพื่อให้ความทันสมัยและสอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งความต้องการของผู้ว่าจ้าง ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับความคิดของ Williams (1963) ที่กล่าวว่าคนในสังคมมีระบบคุณค่าบางอย่างร่วมกัน ขณะเดียวกันสังคมก็พัฒนาไปตามการเลือกปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ๆ บางอย่างจะถูกปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตและความต้องการของคนในปัจจุบัน การสืบทอดของประเพณีเป็นการดัดแปลง ปรับแต่ง สิ่งที่เคยมีอยู่เดิมขึ้นมาใหม่ไม่ใช่นำเอาสิ่งที่มีอยู่เดิมมาทั้งหมดเพื่อที่จะทำให้วัฒนธรรมเหล่านั้นดำรงอยู่รอดต่อไปได้

2) ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้รถแห่ดนตรีสด สามารถแบ่งเหตุผลที่ทำให้รถแห่ดนตรีสดได้รับความนิยมจำนวน 2 สาเหตุ ประกอบด้วย (1) ความโดดเด่นของของรถแห่ดนตรีสด ซึ่งเป็นการแสดงดนตรีที่มีความแปลกใหม่ในลักษณะการบรรเลงดนตรีสดบนตัวรถบรรทุกขนาดใหญ่ นักร้อง นักดนตรีสามารถมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการตอบโต้กับผู้ที่เข้าร่วมชมชนแห่ได้อย่างทันทั่วทั้ง มีระบบเสียงที่เทียบได้กับการแสดงคอนเสิร์ต หรือเวทีหมอลำ สามารถเคลื่อนที่ทำการแสดงไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนได้โดยไม่ต้องตั้งเวที และ (2) การแสดงดนตรีที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนอีสาน โดยเฉพาะการแห่ที่ต้องใช้ดนตรีเป็นเครื่องประกอบและอยู่ในประเพณี วิถีปฏิบัติของคนในชุมชนมาอย่างยาวนาน เช่น การแห่ناق แห่ผ้าป่า แห่ภูฐาน ซึ่งการแห่ด้วยรถแห่ดนตรีสดสามารถตอบสนองความต้องการในการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้ อีกทั้งช่วยสร้างบรรยากาศความสนุกสนาน รวมถึงเชิญชวนให้ผู้คนทั้งในและนอกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชาวฤทธิ์ ชาคำไยและสรวงสุตา สิงขรอาสน์ (2560) พบว่า การแห่ดนตรีมีบทบาท

หน้าที่ในการช่วยผ่อนคลายจากการทำงาน สร้างความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และบทบาทด้านวัฒนธรรมและประเพณี มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีในท้องถิ่น เช่น บวชนาค แต่งงาน และงานวิจัยของจากรวรรณ ตัวคำจันทร์ (2563) ที่พบว่า รถแห่ปรากฏอยู่ในประเพณี พิธีกรรมของชาวอีสานเกี่ยวประเพณีช่วงชีวิตประเพณีตามเทศกาล หรือฮีต 12 และประเพณี เฉลิมฉลองทางสังคมต่าง ๆ ขณะเดียวกันรถแห่ก็เป็นที่ยอมรับของคนในวัฒนธรรมอีสานและ กลายเป็นดนตรีกระแสนิยมที่นอกเหนือพื้นที่ภาคอีสาน หรือที่เรียกว่า “วัฒนธรรมไทยบ้าน” หรือ “เพลงอีสานใหม่”

3) พัฒนาการและความนิยมของรถแห่ดนตรีสดในกิจกรรมที่เกิดขึ้นของชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หากพิจารณาตามแนวคิดประเพณีประติษฐ์ของ Hobsbawm and Ranger (1983) พบว่า ประเพณีประติษฐ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ปรับเปลี่ยนวิถีประเพณีเก่าที่ขาดคุณสมบัติที่จะปรับตัว ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมขณะนั้น โดยการสร้าง ผลิตภัณฑ์และปรับเปลี่ยนระบบคุณค่าที่อ้างอิง วัตถุดิบโบราณ (Ancient material) เพื่อรับใช้บริบทสังคมที่กำลังเผชิญ รถแห่ที่มีอยู่แต่เดิมเป็นการ แห่ที่มีการผสมผสานกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ชาวบ้านเรียกว่า “การแห่กลองยาว” “แห่พิน” “แห่แคน” ต่อมามีการใช้รถบรรทุกขนาดเล็กมาใส่เครื่องเสียง และพัฒนามาเป็นรถบรรทุกที่มีการ ดัดแปลงภาพเป็นเวทีเครื่องเสียงที่สามารถเคลื่อนที่ได้ เห็นได้ว่าพัฒนาการของรถแห่ จนกระทั่ง กลายมาเป็นรถแห่ดนตรีสดที่ได้รับความนิยมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดง พร้อมทั้งนำ เอาเครื่องดนตรีและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างสรรค์การแสดงที่สามารถดึงดูดผู้คนใน พื้นที่ ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษากลิ่นอายของวัฒนธรรมของความเป็นอีสาน ผลที่เกิดขึ้นนั้นคือ รถแห่ดนตรีสดสามารถตอบสนองความต้องการของคนทั้งในชุมชนและคนนอกชุมชน รวมทั้ง เป็นที่รับรู้ของผู้คนทั่วไปที่ชื่นชอบความสนุกสนานและหลงใหลในเสียงดนตรี ในเรื่องนันทนาการ ของกิจดิพนัน ประชาชาติ (2554) ชี้ให้เห็นว่า ดนตรีสื่อพื้นบ้านอีสานเป็นเวทีในการแสดงออก ทางดนตรีอีสานได้อย่างเต็มที่ ทำให้การแสดงนั้นได้รับความนิยมและสามารถให้ความสนุกสนาน กับคนอีสานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากดนตรีอีสานนั้นเป็นดนตรีระดับพื้นบ้านสามารถเข้าถึงชีวิต ชาวบ้าน สืบทอดพัฒนาโดยชาวบ้าน จนเป็นดนตรีที่สามารถเข้าถึงชีวิตจิตใจ กล่อมเกลารสใจ ตลอดจนให้ความบันเทิงแก่ชาวอีสานมาช้านาน ซึ่งรถแห่ดนตรีสดไม่ใช่เป็นเพียงการแสดงที่ยัง รักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแต่ยังสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับนักท่องเที่ยว นักดนตรี ชาวบ้านที่มี ส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของรถแห่ดนตรีสด เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ปฐม หงส์สุวรรณ (2556) พบว่า ประเพณีประติษฐ์มีทั้งการหยิบยืมประเพณีจากท้องถิ่นอื่น การรื้อฟื้นประเพณีเก่า การอนุรักษ์สืบสาน และการประดิษฐ์ประเพณีใหม่ ทั้งหมดเป็นการสะท้อน ให้เห็นการนำภูมิปัญญา ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมของคนในสังคมที่ได้นำเอา ของเก่ามาแปรรูปร่างได้บริบทใหม่ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่ผันแปรไปตามกระแสของสังคม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ เยาวลักษณ์ อภิชาติवलลภ และกนกวรรณ มโนรมย์ (2554) พบว่า งานประเพณีบุญบั้งไฟเป็นความภูมิใจของคนอีสาน มีการคิดค้นรูปแบบการจัดงานให้มีความทันสมัย มีการรื้อฟื้นกิจกรรมบางอย่างขึ้นมาใหม่ ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาพิธีกรรมแบบเก่า สร้างองค์ประกอบใหม่ขึ้นมา ซึ่งบางอย่างไม่ได้เชื่อมโยงกับกิจกรรมหรือความเชื่อในอดีต

แต่เป็นการผสมผสานรูปแบบความบันเทิงที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตในเชิงเศรษฐกิจของชุมชนมากขึ้น บุญบังไฟถึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับการแสดง อย่างเป็นหมอลำซิ่ง หรือรดแห่นตรีสดลั่นแล้วแต่เป็นสิ่งที่ลายพันธุ์ จากวัฒนธรรมดั้งเดิม ด้วยกันทั้งสิ้น วัฒนธรรมของชาวบ้านลั่นแล้วแต่มีการลายพันธุ์ เนื่องจากการลายพันธุ์นั้น เป็นการปรับตัวในทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองกลุ่มผู้ฟังที่มีรสนิยมที่เปลี่ยนไป เพลงและการแสดงแบบชาวบ้านจึงมีการพัฒนาไปไม่รู้จักตามสมัยนิยม แตกต่างจากการแสดงในราชสำนัก ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกพัฒนาจนกลายเป็นจารีตหรือแบบแผนที่ตายตัว (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2557) ขณะเดียวกันสิ่งที่รดแห่นตรีสดสามารถทำได้มากกว่าการแสดงดนตรีพื้นบ้านที่ผ่านมานั้นคือ รดแห่นตรีสดได้สะท้อนความเป็นตัวตนของคนอีสาน และกำลังขยายผ่านเครือข่ายของคนอีสาน ไปยังพื้นที่อื่น ๆ ด้วยการอาศัยสื่อเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย (จารุวรรณ ดวงคำจันทร์, 2563)

ดังนั้นรดแห่นตรีสดที่กำลังได้รับความนิยมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชนภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย สะท้อนให้เห็นว่ารดแห่นตรีสดมีพัฒนาการมาจากการเล่น ดนตรีของคนในภูมิภาคนี้ มีการพัฒนา การปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เช่นเดียวกับการแสดงพื้น บ้านอย่างหมอลำ วงโปงลาง วงมโหรี เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ฟัง และยังคงทำให้ดนตรี ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต งานบุญ ประเพณีของคนในพื้นที่ให้คงอยู่สืบไป

รายการอ้างอิง

- กิตติพจน์ ประชาชาติ. (2554). วัฒนธรรมอีสานในสื่อพื้นบ้าน. วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะ สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. 2(1), 14-86.
- คมกริช การินทร์. (2563). กระบวนการเปลี่ยนแปลงของดนตรีอีสาน:วงโปงลาง. วารสารรัตนปัญญา. 5(2), 35-46.
- จารุวรรณ ดวงคำจันทร์. (2563). การเติบโตของวัฒนธรรม “ไทบ้าน” ผ่านรดแห่นทรสพ เคลื่อนที่. เอกสารสืบเนื่องจากการประชุม การประชุมวิชาการระดับชาติด้านมานุษยวิทยา และสังคมวิทยา ครั้งที่ 2 “คลี คลาย ญาญ เคลื่อน” 20-21 พฤศจิกายน 2563 ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ฉันทิญาภัสร์ กาญจนสาธนา บุญทัน เชษฐสุราษฎร์และอภิชาติ แสงไกร. (2557). ความอบอุ่น แห่งวิถีอีสาน. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 15(2), 97-89.
- เชาวฤทธิ์ ชำคำไฮ สรวงสุตา สิงขราสน์. (2560). การบรรเลงตรวโนวงมโหรีพื้นบ้านอีสานใต้: กรณีศึกษา คณะอีสานพื้นปี จังหวัดบุรีรัมย์. รมยสาร. 15(1), 263-274.
- ทรงวิทย์ พิมพ์กรรม. (2553). หมอลำกับการดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2(1), 66-88.
- ทรงวิทย์ สิทธิทองสี. (2563). ดนตรีกับวิถีชีวิตของคนอีสานบอกผ่านฮูปแต้มในลัคนี. วารสาร ศิลปกรรมและการออกแบบแห่งเอเชีย. 1(2), 101-114.

เทพพร มังธานี. (2554). สืบค้นในสโมอีสาน:ภาพสะท้อนความหลากหลายของลัทธิความเชื่อ.

วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 3(1), 40-54.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2557). โขน, การาบาว, น้ำเน่าและหนังไทย ว่าด้วยเพลง, ภาษา และ

น่านามหรสพ. กรุงเทพฯ: มติชน.

ปฐม หงส์สุวรรณ. (2556). แนวโน้มการเป็นเวทีของประเพณีประดิษฐ์ในอีสาน.

วารสารอักษรศาสตร์. 42(2), 169-271.

ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ เยาลักษณ์ อภิชิตวัลลภ และกนกวรรณ มโนรมย์. (2554). รื้อสร้างประเพณี:
การเปลี่ยนแปลงของบุญบั้งไฟในยุคโลกาภิวัตน์. **วารสารสังคมกลุ่มน้ำโขง.** 7(2), 27-48.

พิทยะวัฒน์ พันธะศรี. (2557). มโนรีอีสาน:จากดนตรีถวายเทวสถานแห่งราชสำนักเขมรสู่ดนตรี
วิถีชีวิตชาวอีสาน. **วารสารช่อพะยอม.** 25(1), 41-51.

เพ็งวิภาศ พลเผ่า. (2559). การวิเคราะห์ผลกระทบสถานะบทบาทและองค์ความรู้ของประเพณี

ฮีตสิบสองคองสิบสี่ในจังหวัดขอนแก่น. (รายงานการวิจัย) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2561). กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอบัวปทุม จังหวัด

มหาสารคาม. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 10(1), 91-109.

สุริยา สมุทรคุปต์ พัฒนา กิตติอาษา และศิลปกิจ ตี๋ขันติกุล. (2541). **แต่งค์ทรงเครื่อง: ลีเกใน**

วัฒนธรรมประเทศไทย. นครราชสีมา:ห้องไทยศึกษานัทศน์ สำนักเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

อธิคม วงษ์นาง และสิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2560). มโนรีอีสาน:การพัฒนาเพื่อสืบสานคุณค่าทาง
วัฒนธรรม. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 9(2), 149-165.

Hobsbawm, E & Ranger, T. (1983). **Terrence The Invention of Tradition.** Cambridge:

Cambridge University press.

Williams, R. (1963). **Culture and Society.** Harmondsworth: Penguin.

สัมภาษณ์

सान (นามสมมติ). ผู้นำชุมชน. (2 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

ท็อป (นามสมมติ). เจ้าของรถแท็กซี่. (21 พฤษภาคม 2563). สัมภาษณ์.

แคน (นามสมมติ). เจ้าของรถแท็กซี่. (6 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

จ๊อด (นามสมมติ). เจ้าของรถแท็กซี่. (6 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

บุญหลาย (นามสมมติ). ผู้นำชุมชน. (2 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

สายใจ (นามสมมติ). ผู้นำชุมชน. (2 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

เวียง (นามสมมติ). ชาวบ้านในชุมชน. (4 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

สมชาย (นามสมมติ). ชาวบ้านในชุมชน. (4 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

องค์ประกอบการสื่อสารและกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็น ในเพจโรคซึมเศร้า: การศึกษาตามแนวปริชยอภิวเคราะห์และวจนปฏิบัติศาสตร์¹ Communicative Elements and Linguistic Strategies for Commenting on Depression Pages: A Discourse Analysis and Pragmatics Approach

ศิระวิษฐ์ กาวิละนันท์²

Siravast Kavilanan

Received: April 1, 2021

Revised: September 14, 2021

Accepted: September 21, 2021

=====

บทคัดย่อ

โรคซึมเศร้าเป็นโรคที่มีผลกระทบต่องิตใจและการทำงานของผู้คนจำนวนมากในสังคมไทย ปัจจุบัน บทความวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารและกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นในเพจเกี่ยวกับโรคซึมเศร้า เก็บข้อมูลจากเพจสาส์นจากผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและเพจโรคซึมเศร้าที่รัก ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 - 30 พฤษภาคม 2563 ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านองค์ประกอบการสื่อสารเกี่ยวกับโรคซึมเศร้า เพจเฟซบุ๊กถือเป็นสื่อใหม่ที่เรียกว่า “ปริชยอภิวเคราะห์” (facebook discourse) และเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกันเพื่อแสดงความคิดเห็นตามความคิดและทัศนคติของตนโดยใช้น้ำเสียงแสดงความเข้าใจและความห่วงใย ส่งผลต่อบรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความที่ใช้ถ่ายทอดเรื่องราวและให้กำลังใจผู้ป่วยโรคซึมเศร้า โดยใช้กลวิธีทางภาษา 13 กลวิธี ได้แก่ การแสดงความรู้สึกและความต้องการของผู้แสดงความคิดเห็น การให้กำลังใจ การกล่าวเปรียบเทียบกับ การแสดงความเห็นด้วยหรือคัดค้านตามการให้เหตุผล การแสดงความเห็นแย้ง การตัดพ้อ การกล่าวถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ของผู้แสดงความคิดเห็น การขอคำแนะนำหรือคำปรึกษา การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษา การขอความเห็นใจ การใช้คำถามวาทศิลป์ และการบริภาษ กลวิธีทางภาษาเหล่านี้ด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า และอีกด้านหนึ่งยังแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในสถานะเพื่อนหรือที่ปรึกษาของผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารทั้งที่ป่วยและไม่ได้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ดังนั้นเพจโรคซึมเศร้าในเฟซบุ๊กจึงไม่ได้ทำหน้าที่สร้างความเข้าใจระหว่างผู้ป่วยกับผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารในเพจเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างสร้างความเข้าใจให้กับคนในสังคมด้วย เพราะการเยียวยารักษาผู้ป่วย

¹ งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยพะเยา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (Assistant Professor Dr. of School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao) Email: siravast.ka@gmail.com

โรคซึมเศร้าจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือกันทั้งบุคลากรทางสาธารณสุข ผู้ป่วย ครอบครัว และสังคม
คำสำคัญ: องค์ประกอบการสื่อสาร กลวิธีทางภาษา การแสดงความคิดเห็น เพจโรคซึมเศร้า

Abstract

Major depressive disorder is a disease affecting the mind and work of many people in Thai society, nowadays. This research article aimed to analyze communicative components and linguistic strategies for commenting on depression pages. Data were collected from “Letter from Depression Page” and “Beloved Depression Page (Suemsaooteerak Page)” from November 1, 2019 - May 30, 2020. The analysis results revealed that in terms of the communicative elements about depression, a facebook page is a new medium, called “facebook discourse”, and it is the space for a group of people with the same objective used to express their opinions and attitudes. A tone of understanding and concern, affecting the norms of interactions and interpretations was used to convey stories and encourage patients with major depressive disorder. Thirteen linguistic strategies, namely expressing the feelings and needs of commenters, giving encouragement, comparing, agreeing with posts, giving reasons, disagreeing, complaining, mentioning the events or experiences of the commenters, asking for advice, giving advice, asking for sympathy, rhetorical questions and reprimanding were used. These linguistic strategies reflected the thinking of people with depression and also showed empathy as friends or consultants of the communication event participants with and without major depressive disorder. Therefore, the depression pages on Facebook are not only responsible for creating understanding between patients and communication event participants, but also creating understanding for the people in society because remedial treatment of patients with major depressive disorder requires cooperation among health workers, patients, family and society.

Keywords: Communicative Elements, Linguistic Strategies, Commenting, Depression Page

บทนำ

โรคซึมเศร้า (major depressive disorder) เป็นโรคที่ไม่เพียงแต่มีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตของผู้คนและสังคมเท่านั้น (สฤติย์ วงศ์สุรประกิตและสมพร สันติประสิทธิ์กุล, 2555) แต่ยังมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจเป็นวงกว้างด้วย (คันธรส สุขกุลและ ปราโมทย์ วงสวัสดิ์, 2562) เฉพาะประเทศไทยพบว่ามีผู้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าอย่างต่อเนื่องทุกปี และทุกระดับอายุ (ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่ง

ประเทศไทย และ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต, 2560: 8; นันทกั ชนะพันธ์, 2563)

แน่นอนว่าการรักษานั้นจิตแพทย์คือผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการรักษาโรคซึมเศร้า (สาวตรี วิทยุอิน และ นพพร อิทธิวิศกุล, 2553; นันทิรา หงศ์ศรีสุวรรณ, 2559) ในอีกมุมหนึ่ง สังคมออนไลน์ในปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมเสมือนจริง (virtual global) ก็ถือว่ยังเป็นอีกส่วนสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้คนทั่วไป เห็นได้จากการมีเพจเฟซบุ๊กเกี่ยวกับโรคซึมเศร้านำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้มีผู้ติดตามซึ่งอาจเป็นได้ทั้งผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคซึมเศร้า หรือผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า และบุคคลทั่วไปเข้าไปแสดงความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์ เสนอมุมมองและทัศนะของตนเอง รวมทั้งให้กำลังใจระหว่างกัน

ในจำนวนของเพจดังกล่าว มีเพจสาส์นจากผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและเพจโรคซึมเศร้าที่รักที่มีผู้ติดตามและแสดงความคิดเห็นเป็นอันดับต้น ๆ และสังเกตได้ว่ามีผู้ร่วมสนทนาที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นเป็นได้ทั้งบุคคลที่อาจป่วยเป็นโรคซึมเศร้าและบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าก็ได้ ดังตัวอย่างที่ว่า (1) “ขนาดผู้ใหญ่ยังทำตัวกลั่นแกล้งคนอื่น นับประสาอะไรกับเด็ก มนุษย์บางคนนี่เลวร้าย” ตัวอย่างเช่นข้างต้นนี้อาจใช้หรือไม่ใช้ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าก็ได้ เพราะถ้อยคำการแสดงความคิดเห็นไม่ปรากฏบริบทภาษา (linguistic context) ที่บ่งชี้ได้ว่าเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้า แต่อีกหลายความคิดเห็นเช่นว่า (2) “คนไม่เป็นโรคนี้ไม่เข้าใจหรอกว่าการเจอคำอะไรที่แยแรงแรง ๆ จะรู้สึกยังไง! มันทำให้เรารู้สึกสะท้านไปทั้งตัวสะเทือนไปทั้งใจ?” ในตัวอย่าง (2) ถ้อยคำที่ 1 อาจบ่งชี้ยังไม่ชัดเจนว่าเป็นถ้อยคำของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า เพราะไม่มีคำบ่งชี้ใดกำหนดหรือสามารถอ้างถึงผู้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าได้ แต่ถ้อยคำที่ 2 สามารถอนุมานได้ว่าผู้พูดป่วยเป็นโรคซึมเศร้า เนื่องจากคำว่า “มัน” ได้อ้างถึงถ้อยคำว่า “การเจอคำอะไรที่แยแรงแรง ๆ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้พูด ประกอบกับการใช้คำว่า “เรา” แทนตัวของผู้พูดยิ่งแสดงให้เห็นว่าผู้พูดประสบกับเหตุการณ์ดังกล่าวโดยตรง ดังนั้นเมื่อพิจารณาถ้อยคำแรกที่กล่าวว่า “คนไม่เป็นโรคนี้ไม่เข้าใจหรอก” จึงบ่งชี้ได้ว่า ถ้อยคำการแสดงความคิดเห็นนี้เป็นถ้อยคำของผู้ที่ป่วยโรคซึมเศร้า ซึ่งการแสดงความคิดเห็นทั้ง 2 ตัวอย่างเช่นนี้ นับว่าเป็นข้อมูลที่น่าสนใจศึกษา เพราะแสดงถึงกลวิธีทางภาษา (linguistic strategies) ของผู้แสดงความคิดเห็นโดยมีวัตถุประสงค์หรือเจตนาบางประการ เช่นอย่างในตัวอย่าง (2) พบว่า ผู้แสดงความคิดเห็นเลือกกลวิธีการแสดงความรู้สึกโดยตรงไปตรงมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการระบายอารมณ์ความรู้สึกและถ่ายทอดความคิดของตนเองอันเกิดจากประสบการณ์ของตนเอง และในทางเดียวกันก็ต้องการทำให้ผู้รับสารเข้าใจความคิดและความรู้สึกของตนเองได้มากที่สุดเช่นกัน ส่วนในตัวอย่าง (1) แม้ไม่อาจจะระบุได้ว่าเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจริงหรือไม่ การแสดงความคิดเห็นได้ใช้การแสดงความรู้สึกโดยตรงไปตรงมาเพื่อถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของตนให้ผู้รับสารเข้าใจถึงความรู้สึกแล้วร้ายอันเกิดจากการกระทำของคนบางคนที่ส่งผลต่อความรู้สึกของอีกคนได้

เมื่อทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมากลับไม่พบนงานวิจัยใดที่ศึกษาการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าเท่าใดนัก มีเพียงแต่งานวิจัยของ Angkapanichkit (2014) และจันทิมา อังคพนิชกิจ อธิชาติ โรจนะหัสติน และทรงพล อินทเศียร (2563) เท่านั้น ที่ได้ศึกษาภาษาและการสื่อสาร

ผ่านเรื่องเล่าของผู้ป่วยซึมเศร้า รวมทั้งศึกษาการสร้างความหมายโรคซึมเศร้าในวาทกรรมสาธารณะ แม้ว่างานวิจัยดังกล่าวจะใช้ข้อมูลส่วนหนึ่งจากสื่อสังคมออนไลน์แต่ก็มิได้มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาในการปฏิสัมพันธ์

ส่วนการวิจัยครั้งนี้ของผู้วิจัย มีความสำคัญของการศึกษานี้เพราะเหตุผล 2 ประการ ประการแรก จะเป็นสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและได้เข้าใจถึงวิธีการแสดงออกซึ่งความคิดและความรู้สึกของผู้แสดงความคิดเห็นอย่างลุ่มลึกและชัดเจน ประการที่สอง จะเป็นการแสดงถึงกลวิธีทางภาษาของผู้คนในสังคมที่กำลังสื่อสารระหว่างกันและกันในสังคมของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าประกอบการสื่อสารเพื่อให้เห็นภาพรวมของการปฏิสัมพันธ์ในสังคมออนไลน์ และแสดงให้เห็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงความคิดเห็นระหว่างกันในสังคมของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ซึ่งในทางภาษาศาสตร์มองว่า กลวิธีทางภาษาในที่นี้เป็นการศึกษา “วิธีการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าประสงค์บางอย่าง” (ณัฐพรพานโพธิ์ทอง, 2549: 7) ที่ไม่ใช่ศึกษาเพียงลักษณะเนื้อหาหรือการใช้ภาษาโดยทั่วไปเท่านั้น ดังนั้น ผลการศึกษาทั้งสองส่วนในที่นี้ก็จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในการปฏิสัมพันธ์การสื่อสารกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและสามารถเลือกใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสมและไม่กระทบจิตใจผู้ป่วยด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นการขยายผลการค้นพบที่เหนือไปจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ได้อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มสังคม

บททวนวรรณกรรม: โรคซึมเศร้า การศึกษาปริชาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทางการแพทย์อธิบายว่า ภาวะซึมเศร้า (depression) มีความเป็น “โรค” เพราะเกิดความเจ็บป่วยที่แท้จริงซึ่งเกิดภายในจิตใจของมนุษย์ แต่ความเจ็บป่วยที่ว่านี้เป็นความเจ็บป่วยทางอารมณ์ที่แตกต่างไปจากความเศร้าในระดับทั่วไป (normal sadness) (ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย และ สถาบันสุขภาพจิตเด็ก และวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต, 2560) อารมณ์ที่ผิดปกตินี้ ก่อให้เกิดสภาวะของ โรคซึมเศร้า (major depressive disorders) เพราะเกิดจากความผิดปกติของสารสื่อประสาทในสมองส่วนการควบคุมและการแสดงออกของอารมณ์ จนมีผลทำให้สูญเสียความสมดุล (ศิริพร จิระวัฒนกุล และคณะ, 2541: 56-57) ดังนั้น ผู้ที่มีความเศร้าในระดับปกติอาจเข้าสู่ภาวะซึมเศร้าได้ เมื่อระดับความเศร้ามากจนมีผลกระทบต่อการทำงานหรือมีผลต่ออาการทางกายอื่น ๆ

การวินิจฉัยว่าผู้ใดเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้า (depression disorder) หรือไม่ จะได้รับการประเมินทางการแพทย์ด้วยเกณฑ์การคัดกรองของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน ฉบับที่ 5 (DSM 5 : Diagnostic and Statistical Manual of Mental disorders 5) และบันทึกที่รหัสด้านมาตรฐานการจำแนกโรคระหว่างประเทศขององค์การอนามัยโลกฉบับที่ 10 (ICD-10 : International Classification of Diseases and Health Related Problems - 10) หมวด F32.x, F33.x, F34.1, F38.x และ F39.x (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) จากนั้น ผู้ป่วยต้องเข้ารับการรักษาด้วยการทานยาปรับสมดุลสารเคมีทางสมองอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญต้องสร้างความรู้ความเข้าใจต่อทั้ง

ตัวผู้ป่วยเอง ตลอดจนครอบครัวและสังคม ให้เห็นว่าโรคซึมเศร้าเป็นความเจ็บป่วย ไม่ใช่ความอ่อนแอหรือการเรียกร้องความสนใจ (ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย และ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต, 2560)

อย่างไรก็ดี การใช้สื่อออนไลน์เช่นเฟซบุ๊กเพื่อปฏิสัมพันธ์กัน เป็นพฤติกรรมการสื่อสารที่ต่างไปจากเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา (ตฤณรัชช วงษ์ประเสริฐ และ กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ, 2559; ศตวรรษ จำเพียร และ ญัฐพล อัสสรรัตน์, 2562) กล่าวคือ เฟซบุ๊กเป็นช่องทางการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้คนต่างถิ่นที่อยู่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้อย่างสะดวก สามารถพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนทัศนคติกันได้ แม้จะสนทนาดังกล่าวจะเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักกันมาก่อนก็ตาม (สุริรักษ์ วงทิพย์, 2561) พฤติกรรมเช่นนี้ อาจนับได้ว่าด้านหนึ่งเฟซบุ๊กมีส่วนช่วยให้ผู้ป่วยมีพื้นที่ได้ระบายความรู้สึกและมีส่วนทำความเข้าใจผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในปัจจุบันไปพร้อมกันด้วย เพราะช่องทางการสื่อสารดังที่ว่่านี้ยังเป็นช่องทางที่จะช่วยทำให้ผู้คนตระหนักถึงข้อควรระวังเรื่องการใช้ภาษากับผู้ป่วยไปด้วย

ทั้งนี้ในทางภาษาศาสตร์มองว่า ภาษาที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบการสื่อสารหรือบริบทการสื่อสารที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเจตนาการสื่อสารนี้ เรียกว่า “ปริจเฉท” (discourse) (Harris, 1951; Brown & Yule, 1983; Stubbs, 1983: 1; Schiffrin, 1987: 6-11; ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 2-5) ซึ่งเป็นปริจเฉทตามแนวทางที่นิยม (functionalism) ที่ศึกษาทั้งการใช้ภาษาจริงในสังคมและศึกษาหน้าที่ของตัวบทที่เผยแพร่ภายใต้บริบททางสังคมไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษาปริจเฉทในสื่อออนไลน์ที่ผ่านมานี้ จะมีผู้เรียกว่า Computer-Mediated Discourse: CMD (Herring, 1996; 2004) หรือที่นักวิชาการชาวไทยจะแปลเป็นภาษาไทยว่า “ปริจเฉทการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์” แต่ก็มีผู้สนใจศึกษาปริจเฉทในสื่อออนไลน์อื่น ๆ โดยเรียกชื่อดังกล่าวว่า Electronic Discourse (Davis & Brewer, 1997) หรือ Social Media Discourse (Leppänen, Westinen & Kytölä, 2017) ซึ่งเป็นการศึกษาการสนทนาโต้ตอบหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนการศึกษาที่จำเพาะเฟซบุ๊ก Georgalou (2017: 235-262) ได้ศึกษา “This is a Wall of Memories”: Time and Age Identity in Facebook Discourse และเรียกการศึกษาดังนี้ว่า “Facebook Discourse” ซึ่งอาจเรียกเป็นภาษาไทยว่า “ปริจเฉทเฟซบุ๊ก”

ส่วนการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าตามแนวทางภาษาศาสตร์นั้น มีเพียงงานของ Angkanichkit (2014) และจันทิมา อังคพณิชกิจ อธิชาติ โรจนะหัสติน และทรงพล อินทเคียร (2563) ดังที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้น เมื่อวิเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวเฉพาะส่วนที่ศึกษาทางภาษาพบว่า “ภาษาของผู้ป่วย” มีส่วนที่จะช่วยบ่งชี้ความเป็นโรคซึมเศร้าได้พอสมควร ส่วนที่วิเคราะห์ในระดับข้อความ (discourse) ผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าผู้ป่วยโรคซึมเศร้าใช้คำอ้างถึงตัวเองว่า “กู” “เรา” “ตัวเอง” “ผม” ฯลฯ อ้างถึงบุคคลอื่นว่า “เขา” “มัน” ฯลฯ และรวมถึงใช้คำเรียกญาติทั่วไป ส่วนที่วิเคราะห์ในมุมมองวาทกรรม งานวิจัยดังกล่าวพบว่า วาทกรรมสาธารณะได้สร้างความหมายของโรคซึมเศร้าในมุมมองที่แตกต่างกันไม่ว่า

จะเป็นการสร้างความหมายในฐานะของความเจ็บป่วยหรือในฐานะปัญหาของสังคมที่ผู้ป่วยถูกสังคมตีตราให้เป็นอื่น งานดังกล่าวจึงทำให้เห็นว่า การศึกษาภาษาในการสื่อสารหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยโรคซึมเศร้าด้วยกัน หรือกับผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้ป่วย ยังมีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม โดยเฉพาะกลวิธีการแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า หรือการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า อันจะนำมาสู่การเติมเต็มผลการวิจัยในมิติภาษาให้ชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย และข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูล 2 ส่วน ส่วนแรกสำหรับกรวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบการสื่อสารจะเก็บข้อมูลส่วนที่เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างแอตมินเพจเฟซบุ๊กกับผู้แสดงความคิดเห็น ส่วนที่สองสำหรับการวิเคราะห์กลวิธีการภาษาในการแสดงความคิดเห็นจะเก็บข้อมูลเฉพาะส่วนแสดงความคิดเห็นต่อโพสต์ (post) ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 - 30 พฤษภาคม 2563 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาก่อนและระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 รอบแรกในระดับสูงสุดก่อนจะคลี่คลายในเดือน พฤษภาคม 2563 ระยะเวลาดังกล่าวจึงเป็นช่วงเวลาที่คาดว่าจะมีผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและบุคคลทั่วไปมีอาการซึมเศร้าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากกว่าระยะเวลาก่อนหน้านั้น (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, 2563)

การเก็บข้อมูลทั้งสองส่วนข้างต้น จะใช้คำค้นว่า “โรคซึมเศร้า” ในช่องค้นหา (search) ในเว็บไซต์เฟซบุ๊กดอตคอม (www.facebook.com) แล้วคัดเลือกเฉพาะเพจที่มีผู้ติดตามจำนวนมากที่สุดสองอันดับแรก คือ เพจสาส์นจากผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและเพจโรคซึมเศร้าที่รัก เนื่องจากมีจำนวนผู้ติดตามในหลักหมื่นตั้งแต่ 30,000 บัญชีผู้ใช้ขึ้นไป และยังมีการแสดงความคิดเห็นต่อโพสต์อย่างต่อเนื่องด้วย ขณะที่เพจอื่น ๆ มีผู้ติดตามน้อยกว่าหลักหมื่น และไม่ได้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ดี คำจำกัดความของคำว่า “โรคซึมเศร้า” ในที่นี้ จะเป็นการใช้อย่างกว้าง ๆ เนื่องจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากเพจที่ใช้ชื่อว่า สาส์นจากผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและโรคซึมเศร้าที่รัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำว่า โรคซึมเศร้า เป็นคำกลาง ๆ ที่ใช้เพื่อสื่อถึงภาวะความเป็นโรคอันจะนำไปสู่การรักษาอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น การนำเสนอผลการวิจัยในบทความจึงจะใช้ว่า “โรคซึมเศร้า” ตามชื่อเพจ และใช้คำว่า “ผู้แสดงความคิดเห็น” เป็นคำแทนบุคคลที่ได้แสดงความคิดเห็นในเพจ โดยในตัวอย่างที่ปรากฏทั้งหมดจะยังคงอักขรวิธีตามต้นฉบับ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทางภาษา ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) จำแนกขั้นตอนออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบการสื่อสาร เพื่อทำความเข้าใจในพื้นที่ที่เกิดขึ้นของการปฏิสัมพันธ์และเข้าใจโครงสร้างของปริจเฉท (discourse structure) ในที่นี้จึงใช้แนวคิดขาคิพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร หรือ the SPEAKING grid ของ Hymes (1974) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ขั้นตอนการวิเคราะห์ส่วนนี้ จึงจะต้องวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามให้ได้ว่า ตัวบทดังกล่าวเป็นปริจเฉทประเภท (genre) ไດ กระบวนการที่ตัวบท

ถูกผลิตขึ้น มีการจัดการตัวบท (discourse organization) อย่างไร ด้วยน้ำเสียง (key) และวัตถุประสงค์ (end) หรือจุดมุ่งหมายใด มีใครเป็นผู้ร่วมกระบวนการสื่อสาร (participants) และตัวบทเหล่านั้นได้ถูกสร้างขึ้นผ่านเครื่องมือ (instrumentalities) และผ่านการลำดับวัจนกรรม (act sequence) อย่างเป็นลำดับขั้นตอนอย่างไร ขณะเดียวกันเพื่อตอบคำถามกระบวนการรับรู้ตัวบท ต้องวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามด้วยเช่นกันว่า ตัวบทที่ถูกผลิตขึ้นมานั้น มีคนกลุ่มใดเป็นผู้ร่วมกระบวนการสื่อสาร อยู่ในฐานะเป็นผู้รับสาร (receiver) ผู้รับสารมีบรรทัดฐานใดในการปฏิสัมพันธ์ (norm of interaction) และตีความ (interpretation) ดังนั้น การนำแนวคิด the SPEAKING grid มาใช้จึงมีความเหมาะสมกับข้อมูล เพราะจะทำให้เห็นกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นในพื้นที่การปฏิสัมพันธ์เฉพาะรูปแบบเช่นเฟซบุ๊ก

การเก็บข้อมูลในสื่อออนไลน์ต้องถือว่าผู้เก็บข้อมูลเป็นผู้ที่อยู่ในสถานะผู้สังเกตการณ์ การปฏิสัมพันธ์ตามวิธีการชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารด้วย ดังที่ Noy (2017) ได้อธิบายแนวคิดการศึกษาชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารนี้ว่า เป็นแนวทางการศึกษาที่เป็นสหวิทยาการ ซึ่งได้ครอบคลุมการศึกษาทั้งมิติภาษาและการสื่อสารที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติของการสื่อสาร และการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน การศึกษาจึงปรากฏในงานหลากหลายสาขา และศึกษาทั้งในภาคสนามที่มีการเผชิญหน้า (face-to-face interaction) หรือศึกษาการปฏิสัมพันธ์บนสื่อออนไลน์ ดังงานวิจัยของนักวิชาการระดับนานาชาติจำนวนมาก อาทิ Floyd (2018) และ Hastings (2019) ที่ขยายขอบเขตพื้นที่วิจัยจากชุมชนจริงซึ่งมีการสื่อสารแบบเผชิญหน้าตาม Hymes ที่เสนอไว้เมื่อปี ค.ศ. 1974 ไปเป็นการศึกษาการสื่อสารในชุมชนเสมือนจริงตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ดังนั้นชุมชนเสมือนจริงในสังคมออนไลน์เช่นนี้ก็ล้วนแต่มีการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบเฉพาะตัวที่ไม่ได้จำกัดขอบเขตการสื่อสารตามสังคมเมื่อปี ค.ศ. 1974 ที่ Hymes เสนอไปก่อนหน้านี้

ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาของผู้แสดงความคิดเห็นต่อโพสต์ ผู้วิจัยจะพิจารณาจากรูปภาษา เนื้อหา และบริบท ตามแนวคิดอรรถศาสตร์ (semantics) และวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) เพื่อทำความเข้าใจกลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงความคิดเห็น เนื่องจากนักวัจนปฏิบัติศาสตร์ส่วนใหญ่ เช่น กลุขดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ และ ธีรณัฐ โชคสุวนิช (2551: 5) สุจริตลักษณ์ ตีพิมพ์ (2552) ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2555) และ Horn & Ward (2006) ต่างเห็นในทิศทางเดียวกันว่า การศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือการศึกษาความหมายด้วยการตีความตามเจตนา ด้วยเหตุนี้ การจะทำความเข้าใจเจตนาการแสดงความคิดเห็นจึงจำเป็นต้องใช้แนวคิดทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ช่วยทำความเข้าใจความหมายในการสื่อสารภายใต้บริบทสถานการณ์จริง

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร เป็นการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของปริจเฉททั้งกระบวนการที่ถูกผลิตเผยแพร่และกระบวนการที่ผู้รับสารรับรู้ตัวบท (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 43) ซึ่งในที่นี้จะวิเคราะห์กระบวนการการสื่อสารทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นฉากหรือสถานที่ที่เกิดขึ้นของตัวบท ผู้ร่วมการสื่อสาร จุดมุ่งหมายของการสื่อสาร น้ำเสียงของถ้อยคำ เครื่องมือที่ใช้สื่อสาร ตลอดจนบรรทัดฐานการปฏิสัมพันธ์และการตีความ ดังนี้

1.1 ฉากหรือสถานที่ (S: setting) เป็นส่วนที่เกิดขึ้นของเรื่องราวหรือเป็นส่วนที่เป็นพื้นที่ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมการสนทนา ผลการวิเคราะห์พบว่าฉากถูกสร้างขึ้น 2 มิติใหญ่ ได้แก่ ฉากในมิติของแอดมินเพจ (page admin) และฉากในมิติของผู้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

1.1.1 ฉากในมิติของแอดมินเพจ คือ ฉากที่แอดมินเป็นผู้สร้างขึ้นหรือควบคุมดูแลทั้งการสร้างเพจและการสร้างสถานที่ที่เกิดเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์และการสนทนาระหว่างกัน ดังนี้

1) ฉากที่เป็นพื้นที่เพจซึ่งคือเพจสาส์นจากผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและเพจโรคซึมเศร้าที่รัก ฉากดังกล่าวนี้นับว่าเป็นแหล่งกำเนิดตัวบท โดยมีเจ้าของเพจหรือแอดมินเพจเป็นผู้ส่งสาร (sender) เพื่อต้องการให้บุคคลอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์หรือร่วมการสนทนา

2) ฉากที่เป็นสถานที่ที่เกิดประเด็นเรื่องราวต่าง ๆ ในโพสต์แต่ละโพสต์ จากการวิเคราะห์พบว่า เจ้าของเพจได้ใช้พื้นที่เพจของตนเองสร้างฉากทั้งสิ้น 2 ประเภท คือ

2.1) ฉากที่เป็นเรื่องราวของเจ้าของเพจ เช่น ตัวอย่างที่ว่า (3) “ความคิดถึงของฉันไม่โรแมนติคหอมหวานแต่อย่างใด มันเป็นเพียงแค่ความทรงจำแบบหนึ่ง #ซึมเศร้าที่รัก” ฉากลักษณะนี้เป็นการนำเรื่องราว “ความคิดถึง” ที่ “ทรงจำ” ของตนเองไปถ่ายทอดบนเพจเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการสนทนาร่วมกัน

2.2) ฉากที่นำเรื่องราวของบุคคลอื่นมาโพสต์ เช่น (4)

ภาพที่ 1 ฉากที่นำเรื่องราวของบุคคลอื่นมาโพสต์

ฉากในตัวอย่าง (4) แอดมินเพจได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับ “ความรู้สึกที่ไม่โอเคกับพ่อแม่” ซึ่งเป็นเหตุการณ์ของบุคคลอื่นมาเป็นฉากเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และสนทนาร่วมกัน

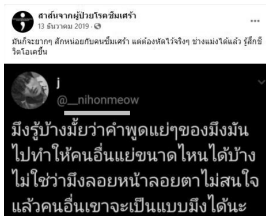
1.1.2 ฉากในมิติของผู้แสดงความคิดเห็น คือ ฉากที่ผู้แสดงความคิดเห็นสร้างขึ้นภายใต้การปฏิสัมพันธ์หรือการสนทนากลับไปยังแอดมินเพจ โดยฉากในมิตินี้จะเป็นการถ่ายทอดบอกกล่าวเรื่องราวประสบการณ์ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อโพสต์ประเด็นต่าง ๆ ที่แอดมินเพจกำหนดขึ้น เช่นที่ว่า (5) “ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะสังคมในบ้านสมัยเด็กมันแหละ ถึงวันนี้จะดีขึ้นเยอะ แต่อาการก็สะสมมานานจนแก้ไม่ได้” ฉากที่เกิดขึ้นในมิตินี้จึงเป็นสถานที่

ที่เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน ผ่านพื้นที่ของเพจที่เสมือนเป็นสื่อกลางการสนทนา

1.2 ผู้ร่วมการสื่อสาร (P: participant) ในที่นี้เป็นผู้ร่วมการสื่อสารที่มีหน้าที่ส่งสาร (sender) หรือผู้สร้างเรื่องราวในประเด็นต่าง ๆ ให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และแบ่งปันเรื่องราวกับผู้ที่มีหน้าที่รับสาร (receiver) ดังนี้

1.2.1 แอดมินเพจหรือเจ้าของโพสต์ เป็นผู้ทำหน้าที่เผยแพร่หรือ “โพสต์” เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับโรคมึนเศร้าหรือเรื่องที่สัมพันธ์กับความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของผู้ป่วย เช่น (6)

ภาพที่ 2 โพสต์ของแอดมินเพจ

จากตัวอย่าง (6) แสดงให้เห็นว่า ผู้ส่งสารซึ่งเป็นแอดมินเพจได้กล่าวถึงประสบการณ์ที่ได้รับฟังคำพูดแหย่ ๆ จากบุคคลอื่น และคำพูดนั้นมีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ป่วยโรคมึนเศร้า แอดมินเพจจึงนำเรื่องราวนี้มาโพสต์เพื่อเปิดประเด็นให้ผู้ติดตามที่เป็นทั้งผู้ป่วยโรคมึนเศร้าและไม่ได้เป็นโรคมึนเศร้าเข้ามาแสดงความคิดเห็น

1.2.2 ผู้ป่วยโรคมึนเศร้า ผู้ร่วมการสื่อสารกลุ่มนี้จะเป็นผู้ทำหน้าที่แบ่งปันประสบการณ์ของตนเองกับแอดมินเพจตลอดจนผู้ติดตามคนอื่น ๆ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นจะสัมพันธ์กับโพสต์ที่แอดมินเพจได้โพสต์ เช่น (7)

ภาพที่ 3 ผู้ป่วยโรคมึนเศร้าในฐานะผู้ติดตามเพจ

จากตัวอย่างที่ (7) เช่นถ้อยคำแสดงความคิดเห็นด้านลบสุดที่กล่าวว่า “คำพูดที่คุณไม่คิด ไม่ใช่ว่าฉันไม่คิด” ทำให้อนุมานได้ว่าผู้ที่กำลังติดตามเพจกลุ่มนี้เป็นผู้ป่วยโรคมึนเศร้า

1.2.3 ผู้ที่อนุมานไม่ได้ว่าเป็นผู้ป่วยโรคมึนเศร้า ผู้ร่วมการสื่อสารกลุ่มนี้เป็นผู้ทำหน้าที่แสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกับ 1.2.2 กล่าวคือ ได้แสดงความคิดเห็น ทักตะ หรือมุมมองบางประการต่อโรคมึนเศร้า แต่ถ้อยคำดังกล่าวไม่อาจจะระบุได้ชัดเจนว่าเป็นผู้ป่วยโรคมึนเศร้าหรือไม่ เช่น (8)

“ทุกคนเก่งมาก ๆ” ซึ่งในตัวอย่าง (8) การแสดงความคิดเห็นดังกล่าว ผู้แสดงความคิดเห็นกำลังให้กำลังใจคนที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าอยู่แต่อาจไม่ได้เป็นโรคซึมเศร้าก็ได้ หรือในทางกลับกัน ผู้แสดงความคิดเห็นอาจจะให้กำลังใจผู้ป่วยโรคซึมเศร้าคนอื่น ๆ ในฐานะผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเหมือนกันก็ได้เช่นกัน

1.2.4 ผู้ที่อาจไม่ใช่ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ซึ่งเป็นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับการสนทนา เช่น (9) “คนรอบข้างมีคนเป็นโรคนี้หลายคนเลย” ตัวอย่างนี้ อาจอนุมานได้ว่า ผู้แสดงความคิดเห็นอาจเป็นบุคคลที่ต้องการแบ่งปันประสบการณ์ว่ามีคนรอบข้างป่วยเป็นโรคซึมเศร้าเท่านั้น อาจจะไม่ใช้ผู้ป่วยมาแสดงความคิดเห็นเองก็ได้

นอกจากนั้น คนอีกกลุ่มที่ไม่อาจอนุมานได้ว่าเป็นโรคซึมเศร้าหรือไม่ คือคนกลุ่มที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นเป็นถ้อยคำ แต่แสดงปฏิกิริยาตอบกลับ (feedback) ด้วยการใช้อีโมจิ (emoji) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนความรู้สึก เช่น (9)

การแสดงปฏิกิริยาตอบกลับด้วยการแสดงความรู้สึกต่อโพสต์

ภาพที่ 4 การแสดงความรู้สึกต่อโพสต์ของผู้ที่ไม่อาจอนุมานได้ว่าเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

1.2.5 ผู้ที่ติดตามเพจ ผู้ร่วมการสื่อสารกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่รับรู้ความเคลื่อนไหวของเพจ ซึ่งอาจจะเป็นคนกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มต่าง ๆ ข้างต้นที่อาจจะแสดงความคิดเห็นหรือแสดงความรู้สึกต่อโพสต์ เนื่องจาก การติดตามเพจเฟซบุ๊กจะทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารได้ก่อนผู้ที่ไม่ได้ติดตามเพจ ซึ่งเพจสาส์นจากผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามักมีผู้ติดตามทั้งสิ้น 69,xxx บัญชีรายชื่อ และ เพจโรคซึมเศร้าที่รักมีผู้ติดตามทั้งสิ้น 33,xxx บัญชีรายชื่อ

1.3 การลำดับเรื่อง (A: act sequence) ฉากและผู้ร่วมการสื่อสารดังหัวข้อข้างต้นเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการลำดับเรื่อง (A: act sequence) อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อแอดมินเพจโพสต์ว่า (10) “ความคิดถึงของฉันไม่โรแมนติคหอมหวานแต่อย่างใด มันเป็นเพียงแค่ความทรงจำรูปแบบหนึ่ง” โพสต์ที่ถูกสร้าง จึงเป็นกลไก (device) ของการเปิดตัวเรื่อง (opening) ให้ผู้คนรับรู้และอาจเข้ามาแสดงรู้สึกหรือความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม เมื่อถ้อยคำที่เป็นความคิดเห็นตอบกลับ (feedback) ในช่อง “แสดงความคิดเห็น” สไลด์ไปยังเจ้าของโพสต์แล้ว ความคิดเห็นที่ว่านั้นยังทำหน้าที่เป็นสารที่จะเปิดตัวเรื่องย่อย (sub-topic) ให้ผู้อื่นได้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นในช่อง “ตอบกลับ” ตามระบบที่เฟซบุ๊กกำหนดขึ้นต่อไป ดังตัวอย่าง (11) ต่อไปนี้

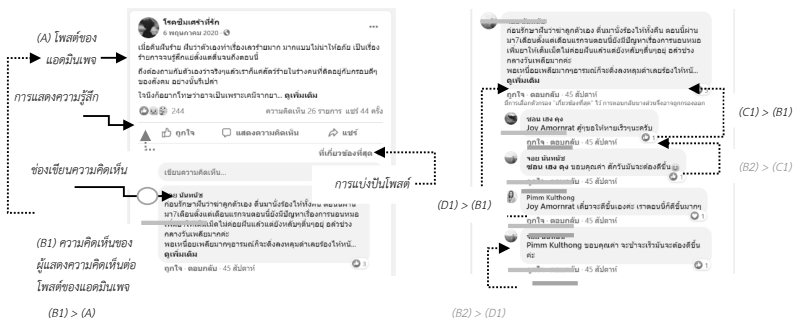

ภาพที่ 5 การลำดับขั้นตอนการสื่อสารจากการเปิดตัวเรื่องสู่การตอบกลับ

จากตัวอย่าง (11) แสดงให้เห็นว่า เมื่อโพสต์ถูกสร้างขึ้น จึงเป็นการเปิดตัวเรื่อง การสนทนา (A) เพื่อให้ผู้เข้ามาแสดงความรู้สึกหรือแสดงความคิดเห็นในช่อง “แสดงความคิดเห็น” (B) ซึ่งการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวก็ยังคงเป็นการเปิดตัวเรื่องย่อย (A1) ให้มีผู้เข้ามาแสดง ความคิดเห็นต่อไปในช่อง “ตอบกลับ” (B1) ด้วย

1.4 น้ำเสียง (K: key) คือการกล่าวถ้อยคำผ่านลีลา (style) ของแอดมินเพจและผู้แสดง ความคิดเห็น ผลการวิเคราะห์พบว่า น้ำเสียงที่ใช้ได้แสดงความเข้าใจ ความห่วงใย หรือให้กำลังใจ ซึ่งกันและกัน รวมทั้งระบายอารมณ์ความรู้สึกแบบไม่เป็นทางการคล้ายเพื่อนสนทนากัน เช่น (12) “ยังอยู่ในสถานที่ที่กดดัน เปื่อ มันทำให้เราแย่งไปอีก อยู่ ๆ ร้องไห้ตลอด” เป็นถ้อยคำที่คล้าย การสนทนาระหว่างเพื่อนที่เข้าใจกันจึงสามารถตัดพ้อและเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวของตนเองได้ หรือที่ว่า (13) “เป็นกำลังใจให้เพื่อนทุกคนนะคับ ปัญหาหรืออุปสรรค แคเข้ามาในชีวิตเพื่อจะ สร้างเราให้เติบโต, เข้มแข็งขึ้นนะคับผม” ก็เป็นถ้อยคำที่ผู้แสดงความคิดเห็นใช้คำแทนผู้สนทนา ว่า “เพื่อน” เพื่อให้มีน้ำเสียงของความห่วงใยพร้อมกับการให้กำลังใจซึ่งทำให้สื่อถึงความเป็นมิตร และความอบอุ่นใจ

1.5 เครื่องมือ (I: instrumentalities) ในที่นี้เป็นส่วนที่ทำให้การสนทนาเกิดขึ้นและ ดำเนินต่อไป ผลการวิเคราะห์พบว่าแม้แอดมินเพจและผู้แสดงความคิดเห็นไม่เคยรู้จักกันมาก่อน หรือมีเพศและวัยที่ต่างกัน แต่ด้วยระบบที่เฟซบุ๊กสร้างขึ้น สามารถทำให้วงสนทนาสามารถ ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้ไม่มีที่สิ้นสุด เช่น (14)

ภาพที่ 6 เครื่องมือที่ใช้สื่อสาร

จากตัวอย่าง (14) เฟซบุ๊กได้ทำระบบเพื่อให้เกิดการสนทนาร่วมกัน กล่าวคือ ระบบ ได้กำหนดให้ผู้ส่งสารสามารถโพสต์ (A) ในหน้าเพจของตนเองได้ ในทำนองเดียวกันก็ยิ่งอนุญาตให้ ผู้รับสารสามารถแบ่งปันโพสต์หรือแชร์โพสต์ไปยัง “หน้าวอลล์” ของตนเอง หรือสามารถแสดง ความคิดเห็นด้วยการแสดงความรู้สึกหรือสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นตอบไปยังแอดมินเพจ โดยตรงในช่อง “เขียนแสดงความคิดเห็น” ดังคู่สนทนาระหว่าง (B1) ไปยัง (A) ได้ พร้อมกันนั้น ความคิดเห็นที่ตอบกลับไปยังโพสต์ของแอดมิน (B1) ก็มีเครื่องมือที่อนุญาตให้ผู้รับสารคนอื่นแสดง

ความคิดเห็นด้วยการแสดงความรู้สึกหรือแสดงความคิดเห็นกลับในช่อง “ตอบกลับ” ด้วยเช่นกัน ดังคู่สนทนาคู่ที่ 1 ระหว่าง (C1) ไปยัง (B1) ในผลัด (turn) ที่ 1 และในผลัดที่ 2 ที่ (B2) ตอบกลับ (C1) และคู่สนทนาคู่ที่ 2 ระหว่าง (D1) ไปยัง (B1) และ (B2) ก็ได้ตอบกลับ (C1) ระบบเช่นนี้จึงถือว่าเป็นเครื่องมือ (I: instrumentalities) ของการสื่อสารที่เรียกว่าการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง (technologically mediated communication) (Noy, 2017) ที่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face-to-face interaction) ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกเฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลาย ไม่จำกัดขอบเขต และไม่มีที่สิ้นสุด

1.6 วัตถุประสงค์ (E: end) ของการสื่อสารในเฟซบุ๊กเสริมสร้าง พบว่าการสื่อสารภายในเฟซบุ๊กเสริมสร้างมีวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร 2 ประการ ดังนี้

1.6.1 เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวหรือความรู้สึกของตนเอง เช่น (15) “ใจนึ่งก็อยากโทษว่าอาจเป็นเพราะเคมีจากยา อีกใจก็คิดว่ามันอาจเป็นด้านมืดจริง ๆ ในตัวเรา” ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความคิดของตนเองหรือระบายความรู้สึกของตนเองให้แก่ผู้คนในสังคม

1.6.2 เพื่อให้กำลังใจผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้า เช่น (16) “เราเคยเป็นมาก่อน เราเข้าใจมาก เป็นกำลังใจให้ทุกคนนะ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้แสดงความคิดเห็นต้องเคยเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามามาก่อน ดังถ้อยคำที่ว่า “เราเคยเป็นมาก่อน” และตั้งใจจะให้กำลังใจผู้ที่ยังเป็นโรคซึมเศร้า ดังถ้อยคำที่ว่า “เป็นกำลังใจให้ทุกคนนะ” ไม่ต่างกับตัวอย่าง (14) “ยินดีรับฟังทุกความฝันและเจ็บปวด #ปรึกษาได้ #พูดคุยได้ #ทักมาได้ #ยินดีรับฟัง #และอยู่เป็นเพื่อน” ผู้แสดงความคิดเห็นอาจจะไม่ใช่ผู้ที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าก็ได้ แต่ต้องการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้กำลังใจด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้ระบายความรู้สึกของตนเองในฐานะ “ที่ปรึกษา” และ “เพื่อน”

1.7 บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ (N: norm of interaction and interpretation) สำหรับ บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์ (interaction) คือ กฎหรือข้อตกลงที่มีร่วมกันระหว่างผู้ร่วมวงปฏิสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์พบว่าการปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นด้วยข้อตกลง 2 ประการ ได้แก่

1.7.1 ใช้เป็นพื้นที่ระบายความรู้สึกหรือถ่ายทอดเรื่องราวของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า เช่น (17) “เราเคยไปฟ้องครู ‘เพื่อนเล่นด้วยนิด ๆ หน่อย ๆ’ ‘เป็นอะไรนักหนา น่ารำคาญ ฟ้องอยู่นั่นแหละ’ ... แต่สำหรับเรา มันแย่มาก ๆ อะ” ถ้อยคำในตัวอย่าง (17) นี้ แสดงให้เห็นว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงความคิดเห็นกับแอดมินเพจ หรือระหว่างผู้แสดงความคิดเห็นด้วยกันนั้น คือการระบายความรู้สึกของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ดังถ้อยคำที่ว่า “สำหรับเรา มันแย่มาก ๆ อะ” การระบายความรู้สึกเช่นนี้ จึงเสมือนว่าพื้นที่ในเพจคือพื้นที่ของการแบ่งปันเรื่องราวของผู้ที่มีประสบการณ์หรือความทรงจำอันเลวร้ายร่วมกัน

1.7.2 ใช้เป็นที่ที่ให้กำลังใจผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้า เช่น (21) “ดีใจด้วยค่ะ” (22) “สู้ ๆ ค่ะ สักวันเราคงยิ้มได้” ตัวอย่างที่ (21) และ (22) เป็นถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่า การปฏิสัมพันธ์อีกข้อหนึ่ง คือการให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ดังถ้อยคำที่กล่าวว่า “ดีใจด้วย” และ “สู้ ๆ ค่ะ” ซึ่งมีความหวังว่า “สักวันเราคงยิ้มได้”

จากบรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ จึงนำมาซึ่ง บรรทัดฐานการตีความ (interpretation) ที่มีร่วมกัน คือ ผู้ที่เข้าใจอารมณ์หรือความรู้สึกกันย่อมสื่อสารในประเด็นเดียวกัน สามารถรับฟังและแบ่งปันเรื่องราวของตนเองได้อย่างเปิดเผย และในขณะเดียวกันก็พร้อมจะให้กำลังใจซึ่งกันและกันเพื่อก้าวข้ามปัญหาที่ประสบ ส่วนผู้ที่เห็นแย้งต่อความเชื่อว่า “ความซึมเศร้า เป็นโรค” นี้ จึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมของการปฏิสัมพันธ์แต่อย่างใด

1.8 ประเภทของตัวบท (G: genre) ที่สื่อสารนี้นับว่าเป็นการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ (new media) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมการสื่อสารเข้ามาแสดงความคิดเห็นด้วยการใช้สัญลักษณ์แสดงความรู้สึกหรือแสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำเฉพาะได้ตลอดเวลาอย่างไม่จำกัดจุดสิ้นสุดและไม่จำกัดวงสนทนา การสื่อสารลักษณะนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในการเผชิญหน้า และไม่อาจเกิดขึ้นได้ใน “แพลตฟอร์ม” (platform) อื่น ๆ นอกจากเฟซบุ๊ก การสื่อสารผ่านตัวบทเฉพาะตัวในลักษณะนี้ จึงมีลักษณะเฉพาะของปริจเฉทเฟซบุ๊ก (facebook discourse)

การวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารในเพจโรคซึมเศร้าจึงทำให้เห็นโครงสร้างของ ปริจเฉทเฟซบุ๊กว่า เพจโรคซึมเศร้ามีกระบวนการจัดเรียงตัวบทเพื่อให้เป็นพื้นที่หรือชุมชนเสมือนจริงของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือเรื่องราวของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าด้วยกันได้อย่างเปิดเผย แต่ก็ไม่ได้จำกัดเพียงผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเท่านั้น เพราะยังเป็นพื้นที่สำหรับคนที่ไม่ได้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าเข้ามาร่วมปฏิสัมพันธ์ด้วย และเรื่องราวเหล่านั้นได้นำมาซึ่งการสนทนาหรือการแสดงความคิดเห็นที่ผู้แสดงความคิดเห็นได้ใช้กลวิธีทางภาษาแสดงความคิดเห็นทั้งสิ้น 13 กลวิธี ดังหัวข้อถัดไป

2. ผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงความคิดเห็น

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงความคิดเห็นต่อโพสต์โรคซึมเศร้า พบว่า ผู้แสดงความคิดเห็นใช้กลวิธีทางภาษา 13 กลวิธี ซึ่งเป็นได้ทั้งการกล่าวถ้อยคำหรือการใช้ไวยากรณ์และ/หรือ สติ๊กเกอร์เพื่อแสดงความรู้สึกแทนการกล่าวถ้อยคำ ดังรายละเอียดกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏจากมากไปน้อยต่อไปนี้

2.1 การแสดงความรู้สึกและความต้องการของผู้แสดงความคิดเห็น เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการนำเสนอความรู้สึกนึกคิดทางอารมณ์และความต้องการของตนเองที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่โพสต์ให้สังคมหรือผู้รับสารคนอื่น ๆ ในเพจได้ทราบและเข้าใจ เพื่อเป็นการระบายนความคับข้องใจหรือความรู้สึกภายใน เช่น

(23) “กว่าจะหลับดี 5   ทรมาณน้อยแอต คนไม่เป็นคงไม่มีวันเข้าใจเรา”

(24) “ตายให้มันจบ ๆ ไป มีชีวิตอยู่ก็ไร้ค่า อยากจะตายห้าตายโหงให้มันจบ ๆ”

จากตัวอย่างทั้งคำว่า “ทรมาณ” “คงไม่มีวันเข้าใจ” “ตายให้มันจบ ๆ ไป” และ “อยากจะตายห้าตายโหง” ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่า ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการระบายหรือถ่ายทอดอารมณ์หรือความรู้สึกด้านลบหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นในจิตใจตนเองให้สังคมหรือผู้รับสารคนอื่น ๆ เข้าใจ

ขณะเดียวกัน การแสดงความรู้สึกนี้ ก็ยังกล่าวถึงความกังวลภายในจิตใจด้วยเช่นกัน กล่าวคือเป็นการสื่อถึง “ความกลัว” ที่วกลงไปมาภายในความคิดจิตใจ เช่น

(25) “คิดถึงคนที่เรารักห่วง กลัวว่าเขาจะเป็นอะไรหรือจากเราไป”

(26) “ทุกวันนี้คิดแต่ว่าไม่อยากตื่นเลย ไม่งั้น เดี๋ยวต้องมาคิดเรื่องเดิม ๆ อีก”

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของผู้แสดงความคิดเห็นที่ต้องการให้สังคมรับรู้ถึงความกลัวเป็นความรู้สึกหนึ่งของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ผู้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าไม่อาจกำจัดความกลัวนั้นไปได้

นอกจากนั้นผู้แสดงความคิดเห็นยังแสดงความรู้สึกด้วยการใช้อุปลักษณ์แสดงอารมณ์เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยอธิบายอารมณ์ความรู้สึกของผู้แสดงความคิดเห็น เช่น

(27) “พอเหนื่อยเพลียมาก ๆ อารมณ์ก็จะดังลงหลุมดำเลยร้องไห้หนัก รู้สึกผิด กังวล ไปทุกอย่าง”

(28) “เวลา down แรงจะใช้ชีวิตต่ออย่างไม่มีเลย จะให้ไปทำร้ายใครได้ ☹️”

จากตัวอย่าง ถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) ทั้งคำว่า “ดังลงหลุมดำ” และ “down แรง” ต่างเป็นถ้อยคำที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้แสดงความคิดเห็นเช่นกัน กล่าวคือ ถ้อยคำเหล่านี้ ได้สื่อว่า อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะมีภาวะซึมเศร้าเป็นเหมือนกับการเคลื่อนที่ที่แสดงทิศทางของวัตถุซึ่งกำลังตกจากที่สูงลงไปสู่เบื้องล่างหรือที่ต่ำได้อย่างแรงและรวดเร็ว (ราชบัณฑิตยสภา, 2556: 435)

การใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่อความหมายนี้ นอกจากจะใช้อุปลักษณ์แสดงอารมณ์แล้ว ผู้แสดงความคิดเห็นยังใช้อุปลักษณ์การต่อสู้ด้วย เช่น

(29) “จริงค่ะ รู้จนบางทีก็อยากยอมแพ้แต่ยังไม่ยอมก็เลยอยู่มาได้ และกินยาหาหมอมาจะครบ 3 ปี แล้วค่ะ”

(30) “สองปีแล้วค่ะที่พยายามสู้กับโรคนี้ 🥊🥊”

จากตัวอย่าง (29) และ (30) ข้างต้น ถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้ง “สู้” “อยากยอมแพ้” “ยังไม่ยอม” และ “พยายามสู้” เป็นถ้อยคำที่เกิดขึ้นจากวงความหมายต้นทาง (source domain) ที่เกี่ยวกับการต่อสู้ การใช้คำศัพท์ในวงความหมายดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับการรักษาโรคซึมเศร้าซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) จึงเป็นการสื่อถึงว่าผู้แสดงความคิดเห็นที่เป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้ากำลังต่อสู้กับโรคซึมเศร้าซึ่งเป็นศัตรูคู่ต่อสู้ในครั้งนี้อยู่ การอธิบายการจัดการกับโรคซึมเศร้าลักษณะนี้ ผู้ป่วยอาจไม่สามารถอธิบายถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ทุกข์ยากใจต่อการจัดการกับโรคซึมเศร้าออกมาให้เห็นภาพที่ชัดเจนได้ จึงใช้อุปลักษณ์การต่อสู้มาอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมนั้นเพื่อหวังว่าสังคมหรือผู้รับสารจะเข้าใจความคิดของผู้ป่วยอย่างเป็นรูปธรรมได้มากขึ้น

2.2 การให้กำลังใจ เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการผ่อนคลายความทุกข์ในใจหรือความรู้สึกที่เจ็บปวดในใจของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าคนอื่น ๆ เช่น

(31) “มาค่ะ ๆ ๆ กอดหน่อย ๆ ๆ”

(32) “เป็นกำลังใจให้นะค่ะ 🤍”

(33) “รักกัน ๆ 🤍 กอด ๆ เป็นกำลังใจให้นะค่ะ 🤝 #กำลังใจรักษาอยู่เหมือนกัน ค่ะ 😊😊”

จากตัวอย่างเช่นคำว่า “กอดหน่อย” “เป็นกำลังใจให้” และ “รักกัน” เป็นถ้อยคำที่ผู้แสดงความคิดเห็นใช้เพื่อต้องการให้ผู้รับสารที่เป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้าคนอื่น ๆ รู้สึกผ่อนคลายหรือคลายความทุกข์และความรู้สึกที่เจ็บปวดจากปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ การให้กำลังใจดังกล่าวอาจมาจากผู้ป่วยโรคซึมเศร้าด้วยกันหรือบุคคลอื่นในสังคมก็ได้

2.3 การกล่าวเปรียบเทียบ เป็นการแสดงความคิดเห็นเพื่อแสดงความคิด ทศนะ หรือความรู้สึกที่เป็นปัญหาหรือความทุกข์ ด้วยการใช้คำบ่งชี้แสดงการเปรียบเทียบ “เหมือน” และ “กว่า” เพื่อให้ถ้อยคำนั้นสื่อความหมายอย่างเป็นรูปธรรม เช่น

(34) “บางวันก็สุขมาก บางวันก็เศร้ามาก เหมือนเป็นตัวละครของคนอื่น”

(35) “สำหรับเราคิดว่าทำตัวเองดีกว่าทำคนอื่น”

จากตัวอย่าง (34) ผู้แสดงความคิดเห็นใช้คำว่า “เหมือน” มาเป็นคำบ่งการเปรียบเทียบว่าตนเองเหมือน “ตัวละครของคนอื่น” ไม่ต่างจากตัวอย่าง (35) ผู้แสดงความคิดเห็นกล่าวถึงการทำร้ายตนเองว่า “ดีกว่าทำคนอื่น” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้แสดงความคิดเห็นมองว่าการทำร้ายตนเองจะทำให้ตนเองรับรู้ถึงความเจ็บปวดนั้น ส่วนคนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับไม่ต้องมาเจ็บปวดและไม่สามารถรับรู้กับความรู้สึกนั้นเช่นเดียวกับผู้แสดงความคิดเห็น การทำร้ายตัวเองจึง “ดีกว่าทำคนอื่น”

นอกจากนั้น การแสดงความคิดเห็นยังพบว่า มีการกล่าวเปรียบเทียบด้วยการใช้ประโยคแสดงเงื่อนไข เช่น

(36) “ถ้าเราทำร้ายคนอื่นได้จริง ๆ ตายหลายศพแล้วล่ะ”

จากตัวอย่างนี้ จะมี 2 อนุพากย์ โดยอนุพากย์ที่สองคือ “ตายหลายศพแล้วล่ะ” จะเป็นผลที่ตามมาจากอนุพากย์แรกที่ว่า “ถ้าเราทำร้ายคนอื่นได้จริง ๆ” การกล่าวเปรียบเทียบเช่นนี้จึงเป็นการเปรียบเทียบสมมติเหตุการณ์ที่แม้ไม่อาจจะเป็นจริง แต่ต้องการอธิบายความคิดของตนเองเพื่อให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

2.4 การแสดงความคิดเห็นด้วยหรือคล้ายตาม เป็นการแสดงความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนความคิดหรือทศนะของแอตมินเพจโพสต์ เช่น

(37) “นั่นสินะ”

(38) “เห็นด้วยเลยครับ

(39) “มันก็จริงนะ หลายครั้งที่ท้อแต่ก็ต้องสู้เพื่อคนที่รักเรา ถ้าไม่มีเค้าในวันนั้นคงไม่มีเราในวันนี้”

ทั้งสองตัวอย่างนี้ เป็นการใช้คำว่า “นั่นสิ” “เห็นด้วย” และ “มันก็จริง” ตามลำดับคำดังกล่าวเป็นการแสดงความเห็นด้วยหรือคล้ายตามเพื่อสนับสนุนความคิดหรือทศนะ ซึ่งความหมายเหล่านั้นจะอธิบายได้ก็ต่อเมื่ออยู่ในบริบท กล่าวคือ เมื่อแอตมินเพจโพสต์ข้อความใดแล้วผู้แสดงความคิดเห็นแสดงความคิดเห็นว่า “นั่นสิ” “เห็นด้วย” หรือ “มันก็จริง” คำเหล่านี้จะมีความหมายอ้างอิงถึงโพสต์ที่ตรงกับความคิดหรือทศนะของผู้แสดงความคิดเห็น

2.5 การให้เหตุผล เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยผู้แสดงความคิดเห็นจะยกเหตุผลมาสนับสนุนสาเหตุของการกระทำต่าง ๆ เช่น

(40) “พูดง่าย แต่ทำไม่ได้ค่ะ เพราะอดีตที่เราหวงเหวนั้นคือสิ่งที่เรารักหมดจิตใจค่ะ การที่ต้องสูญเสียไปย่อมเสียใจมากเป็นธรรมดาค่ะ”

(41) “เราอยากตายเพราะ ผญ. คนนั้นพูดว่าแฟนเราบอกเขาเป็นร้อย ๆ รอบว่าไม่มีอะไรแบบนั้นกับเรามากินกันครั้งปีแล้ว คำพูดนั้นวนไปวนมา เขาเอาเรื่องส่วนตัวไปบอกบุคคลอื่นทำไม หรือเขาต้องการอะไรกับอีกคนกันแน่”

ทั้งสองตัวอย่าง ผู้แสดงความคิดเห็นใช้คำว่า “เพราะ” เชื่อมอนุพากย์ผลกับอนุพากย์เหตุที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น “ทำไม่ได้” หรือ “อยากตาย” ดังนั้น การให้เหตุผลในที่นี้ จึงเป็นการอธิบายสาเหตุของการตัดสินใจกระทำของตนเอง

2.6 การแสดงความคิดเห็น เป็นการแสดงความคิดเห็นที่ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการแสดงความเชื่อเดิมของสังคม เช่น

(42) “คนป่วยเป็นโรคนี้แทบไม่เข้าใกล้ใครด้วยซ้ำ จะไปทำร้ายใครได้”

(43) “ทำร้ายแต่ตัวเองจะเป็นไปได้สูง กับคนอื่นนี่แทบไม่แตะ หนีได้หนี”

ทั้งสองตัวอย่างเป็นการแสดงความคิดเห็นแย้งต่อความเชื่อเดิมในสังคมที่มองว่าคนป่วยเป็นโรคซึมเศร้าจะทำร้ายคนอื่น โดยในตัวอย่าง (42) ผู้แสดงความคิดเห็นแย้งว่า “จะไปทำร้ายใครได้” ต่อความเชื่อเดิมดังกล่าว เช่นเดียวกับ (43) ผู้แสดงความคิดเห็นก็แย้งเช่นกันว่า “ไม่เคยทำร้ายคนอื่น” เพราะ “จะทำร้ายตัวเอง” มากกว่า

2.7 การตัดพ้อ เป็นการแสดงความน้อยใจหรือเสียใจต่อบุคคลหรือต่อการกระทำบางอย่างที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

(44) “คนบางคนก็ไม่ได้นึกถึงจิตใจเราเลยแม้แต่นิดเดียว พูดได้ ว่าเรื่องแค่นี้เองเดียวก็ผ่านไปได้ ไซ้ ผ่านได้ แต่กว่าจะผ่านไปได้”

(45) “ไม่มีสิทธิ์พอใจหรือไม่พอใจ ทำได้เพียงแค่ต้องการทำให้คนอื่นพอใจเท่านั้น เก็บทุกอย่างไว้ในใจ

ทั้งสองตัวอย่างดังกล่าวเป็นการตัดพ้อต่อบุคคลหรือการกระทำบางอย่าง กล่าวคือในตัวอย่าง (44) ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการตัดพ้อต่อบุคคลที่มักพูดว่า “เรื่องแค่นี้เองเดียวก็ผ่านไปได้” ซึ่งเป็นคำพูดที่กระทบกระเทือนจิตใจ ผู้แสดงความคิดเห็นจึงตัดพ้อว่า “ไม่ได้นึกถึงจิตใจเราเลยแม้แต่นิดเดียว” เช่นเดียวกับตัวอย่าง (45) ผู้แสดงความคิดเห็นตัดพ้อต่อบุคคลและการกระทำบางอย่างของบุคคลที่กล่าวถึง จึงได้กล่าวตัดพ้อในถ้อยคำที่ 1 ว่า “ไม่มีสิทธิ์พอใจหรือไม่พอใจ” ด้วยสาเหตุในถ้อยคำที่ 2 ซึ่งก็ยังตัดพ้อเช่นกันว่า “ทำได้เพียงแค่ต้องการทำให้คนอื่นพอใจเท่านั้น” หรือแม้แต่ในถ้อยคำที่ 3 ที่ว่า “เก็บทุกอย่างไว้ในใจ”

2.8 การกล่าวถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ของผู้แสดงความคิดเห็น เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นได้อ้างถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ด้านลบที่เคยผ่านมาในชีวิตหรือสาเหตุของการเป็นโรคซึมเศร้า เช่น

(46) “โดนพ่อค้า ตะคอกเสียงดัง ใช้คำหยาบ เอรอองเท้าแตะฟาด คำสารพัดทำอะไรก็ไม่สนับสนุน ดูกุณ คอยจับผิดทุกอย่าง ในสายตาคนอื่นเหมือนที่บ้านรักกันดี (พ่อแม่เลิกกัน) ทำอะไรก็ผิดไปหมด พวกท่านถูกทุกอย่าง ตลอดเวลา 15 ปีพอไปอยู่กับผู้หญิงคนอื่น. พึงมาอยู่กับ

พ่อดอนย้ายมาอีกจังหวัด. ฟังรู้สึยแท้ ๆ เขาหัวรุนแรงมาก”

ในตัวอย่างนี้ เป็นการเล่าถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ของผู้แสดงความคิดเห็นที่ไม่เคยอยู่กับพ่อดอนตลอด 15 ปี แต่เมื่อได้มาอยู่กับพ่อดอนต้องพบเจอกับเรื่องราวในชีวิต ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็น “โดนพ่อด่า” “ตะคอกเสียงดัง” “ใช้คำหยาบ” “เอาจริงเท่าแต่ะพาด” “ด่า” และ “ทำอะไรก็ไม่สนับสนุน ดูกด คอยจับผิด” เป็นเรื่องราวของการที่ทำให้ผู้แสดงความคิดเห็นเป็นโรคซึมเศร้า

2.9 การขอคำแนะนำหรือคำปรึกษา เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการข้อปฏิบัติหรือคำหาหรือที่คาดว่าจะประโยชน์ต่อตนเอง เช่น

(47) “ทำยังไง ถึงจะไม่ยอมให้แม่ มีอำนาจเหนือความรู้สึกเราคะ”

(48) “อยากรู้ว่าตัวเองอยู่ในอาการซึมเศร้าไหม สังเกตตัวเองยังไങะ”

จากทั้งสองตัวอย่างเป็นการขอคำแนะนำหรือคำปรึกษา โดยตัวอย่างที่ (47) เป็นการขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์เรื่องแม่ ส่วนตัวอย่างที่ (48) เป็นการขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาของบุคคลที่คาดว่าตนเองอาจจะเป็นโรคซึมเศร้าได้

2.10 การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษา เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นได้แนะข้อปฏิบัติของการเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้าให้แก่เพื่อนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าด้วยกัน เช่น

(49) “ต้องกินยาให้ตรงเวลานะ อารมณ์เศร้าที่มันดิ่ง ยามันจะช่วยให้ขึ้นมาได้ เชื่อเรา”

จากตัวอย่างดังกล่าว ถ้อยคำที่กล่าวว่า “ต้องกินยาให้ตรงเวลานะ” และ “ยามันจะช่วยให้ขึ้นมาได้” ทั้งสองถ้อยคำนี้ ต่างเป็นการแนะข้อปฏิบัติของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ซึ่งผู้แสดงความคิดเห็นได้แนะนำให้ผู้อ่านที่เป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้าคนอื่น ๆ ได้ปฏิบัติตาม

2.11 การขอความเห็นใจ เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการให้สังคมหรือผู้รับสารคนอื่น ๆ ได้ร่วมรู้สึกในความทุกข์ยากของผู้แสดงความคิดเห็น เช่น

(50) “คนบางคนก็ไม่ได้นึกถึงจิตใจเราเลยแม้แต่คนเดียว พุดได้ว่าเรื่องแค่นี้เอง เดี๋ยวก็ผ่านไปได้ ไซ้ ผ่านได้ แต่กว่าจะผ่านไปได้”

จากตัวอย่าง ถ้อยคำที่กล่าวว่า “ไซ้ ผ่านได้ แต่กว่าจะผ่านไปได้” เป็นการกล่าวเพื่อขอความเห็นใจ กล่าวคือ ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการให้คนที่มักพูดว่า “เรื่องแค่นี้เอง เดี๋ยวก็ผ่านไป” ได้เห็นใจและเข้าใจในความทุกข์ยากที่ “กว่าจะผ่านไป” ของการเป็นโรคซึมเศร้า

2.12 การใช้คำถามวาทศิลป์ เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นได้ใช้รูปประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพื่อแสดงความคิดเห็นในโพสต์ เช่น

(51) “ร้องไห้ได้ไหม..... ไม่อยากได้อะไรแล้ว พอแล้ว สู้มากพอแล้ว เหนื่อยท้อไม่มีเรี่ยวแรง 5 ปีที่ต่อสู้กันมา มันชางยาวนานและทรมานจริง ๆ”

จากตัวอย่าง รูปประโยคในถ้อยคำที่กล่าวว่า “ร้องไห้ได้ไหม” แม้เป็นรูปประโยคคำถาม แต่เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ สังเกตได้จากบริบทที่เกี่ยวข้องในถ้อยคำที่ตามมา ดังนั้น รูปประโยคคำถามดังกล่าวจึงไม่ได้มีเจตนาเพื่อขอคำแนะนำหรือคำปรึกษา แต่มีเจตนาบอกเล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิต

2.13 การบริภาษ เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นได้กล่าวตำหนิหรือตำว่าต่อบุคคล และการกระทำของบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

(52) “คนไทยบางจำพวกสันดานเสีย เป็นโรคขี้เลือก ไม่มีการศึกษา”

จากตัวอย่างดังกล่าว ถ้อยคำที่กล่าวว่า “สันดานเสีย เป็นโรคขี้เลือก ไม่มีการศึกษา” เป็นการกล่าวตำหนิหรือตำว่าต่อ “คนไทยบางจำพวก” ซึ่งอนุมานได้ว่า คนกลุ่มนั้น อาจจะกระทำความผิดกรรมบางสิ่งบางอย่างที่ไม่พึงประสงค์ต่อผู้แสดงความคิดเห็นก็เป็นได้ จึงทำให้ผู้แสดงความคิดเห็นได้บริภาษต่อว่าคนกลุ่มนั้น

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารโดยการใช้แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร หรือ the SPEAKING grid ของ Hymes (1974) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่า ผู้แสดงความคิดเห็นใช้เฟซบุ๊กเป็นสื่อกลางของการปฏิสัมพันธ์เพื่อถ่ายทอดทัศนคติและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์ของตนเอง ตลอดจนให้กำลังใจผู้ป่วยโรคซึมเศร้า อีกทั้งสถานะของช่องทางการสื่อสารยังเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ หรือหากแม้สมาชิกบางคนจะใช้ชื่อและนามสกุลจริงก็ตาม แต่ผู้อ่านหรือผู้ที่ปฏิสัมพันธ์ด้วยก็อาจไม่รู้จักตัวตน ถ้าเขาเหล่านั้นไม่ได้เป็นเพื่อนในเฟซบุ๊กของผู้แสดงความคิดเห็น ปัจจัยเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของการสื่อสารที่สำคัญของการแสดงทัศนคติและระบายอารมณ์ความรู้สึกตามความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของตนเองได้อย่างสนิทใจ ทำให้การแสดงความคิดเห็นเหมือนเป็นการสนทนาระหว่างเพื่อนที่เข้าใจซึ่งกันและกัน ดังเช่นที่ วิศปัย ชัยช่วย (2551); ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ และคณะ (2552) และ กศทช. (2562) กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตในทางหนึ่งเดียวกันว่า เป็นการสื่อสารที่ผู้ใช้บริการสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อส่งผ่านข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและตอบสนองต่อความต้องการภายใต้ความคิดความเห็นของตนได้อย่างเสรี ไร้การขัดขวางหรือการควบคุม (disinhibition) ทำให้ผู้ใช้บริการดำรงสถานะที่ต่างไปจากตัวตนที่แท้จริงเพราะไม่ต้องคำนึงถึงฐานะหรือให้บทบาททางสังคมเป็นตัวกำหนดให้ตนต้องปฏิบัติหรือพูดสิ่งใดตามที่สังคมรอบข้างต้องการ ด้วยเหตุนี้ การสื่อสารในเพจโรคซึมเศร้า จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทั้งให้เป็นพื้นที่ของกลุ่มคนที่มีปัญหาเดียวกันได้แบ่งปันเรื่องราวระหว่างกัน และเพื่อเปิดพื้นที่ให้บุคคลอื่นที่ต้องการสนทนาในเรื่องเดียวกันเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ รับรู้ และเข้าใจเรื่องราวหรืออารมณ์ความรู้สึกของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าด้วย ซึ่งกระบวนการที่ระบบได้ออกแบบมาเพื่อการปฏิสัมพันธ์สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ตามที่ได้วิเคราะห์ไปเบื้องต้นนั้น จึงทำให้ปริจเฉทการสื่อสารดังกล่าวเป็นปริจเฉทรูปแบบเฉพาะที่เรียกว่า “ปริจเฉทเฟซบุ๊ก” (facebook discourse)

กลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงความคิดเห็นทั้ง 13 กลวิธี เป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นใช้ถ้อยคำเพื่อเป้าหมายหรือจุดประสงค์สำคัญบางประการซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการใช้ภาษาเท่านั้น ผลการวิเคราะห์ยังพบว่าปรากฏใช้เพื่อวัตถุประสงค์หรือสื่อเจตนากับสังคมและกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าด้วยกัน โดยกลวิธีที่ปรากฏใช้มากที่สุดคือ การแสดงความรู้สึกและความต้องการของผู้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นกลวิธีที่แสดงให้เห็นความคิดของคนที่เป็นโรคซึมเศร้าได้อย่างชัดเจน ดังเช่น

ตัวอย่างที่กล่าวว่า (53) “ตอนนี้ท้องแท้ชีวิตเหลือเกิน พยายามอดทน มันจะไม่ไหวแล้ว” (54) “เหนื่อยเหลือเกินค่ะ” ทั้งสองตัวอย่าง ผู้แสดงความคิดเห็นได้กล่าวถึง “ความท้อแท้ในชีวิต” และ “อารมณ์ความรู้สึกที่เหน็ดเหนื่อย” ที่ “อดทนไม่ไหว” คำพูดเหล่านี้ล้วนแต่เป็นคำพูดที่มีความหมายด้านลบทั้งสิ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การกล่าวคำพูดที่มีความหมายด้านลบเป็นประจำจะเป็นตัวบ่งชี้ทางภาษา (linguistic marker) ตัวบ่งชี้หนึ่งที่ชี้ให้เห็นสัญญาณภาวะซึมเศร้า สอดคล้องกับข้อเสนอแนะการสังเกตผู้ป่วยซึมเศร้าของ ศิริพร จิระวัฒนกุล และคณะ (2541: 56-57) ธรณินทร์ กองสุข (มปป.) และ Eichstaedt et all. (2018) ที่ต่างก็ชี้ให้เห็นว่า คำพูดความหมายด้านลบ (negative words) คือคำพูดพื้นฐานของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า เพราะผู้ป่วยมักกล่าวคำเหล่านี้เพื่อระบายความรู้สึกคับข้องใจของตนเองออกมาให้ผู้อื่นได้เข้าใจ

ขณะเดียวกัน การกล่าวหรือระบายความรู้สึกคับข้องใจอาจต้องอธิบายด้วยการใช้อุปลักษณะที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณะ ซึ่งอุปลักษณะที่พบก็มักจะเป็นอุปลักษณะแสดงอารมณ์เพื่อใช้อธิบายความรู้สึกหรือความทุกข์ใจของตนเอง เช่น (55) “ดาวน้ไปอึก” (56) “สำหรับคนเป็น ‘ซึมเศร้า’ แล้วนั้น คำพูดคงจะไม่แยء...แต่บางครั้งก็ทำให้ ดิ่งได้ตลอด” ซึ่งคำว่า “ดาวน้” และคำว่า “ดิ่ง” เป็นถ้อยคำอุปลักษณะที่สะท้อนให้เห็นโนทัศน์ (conceptual metaphor) ได้ว่า เมื่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเจอกับสถานการณ์อันเลวร้าย อารมณ์ของผู้ป่วยก็เหมือนกับวัตถุที่จมลงไปในด้านลางอย่างรวดเร็ว หรือการใช้อุปลักษณะการต่อสู้ เช่น (57) “จริงคง” “สู้จนไม่ยอมยกแล้ว” คำว่า “สู้” และ “ไม่ยอมยก” ก็ยังเป็นการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะจากวงความหมายการต่อสู้มาเปรียบกับการรักษาโรคซึมเศร้า การอธิบายการจัดการกับโรคซึมเศร้าลักษณะนี้ บางครั้งผู้ป่วยไม่อาจทำให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเองได้ จึงต้องใช้สิ่งซึ่งเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัดมาอธิบายสิ่งที่เป็นามธรรมแทน ดังที่ Lakoff & Johnson (1980) ได้อธิบายความสำคัญของการอุปลักษณะในชีวิตประจำวัน ที่ต่างจากการใช้อุปลักษณะเพื่อความงามทางวรรณศิลป์ว่า อุปลักษณะอาจเกิดได้กับการสนทนาในชีวิตประจำวัน เพียงแต่ผู้พูดต้องการอธิบายสิ่งที่เป็นามธรรมนั้นให้เข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม หลายครั้งคำพูดที่กล่าวออกไปจึงมักไม่ต้องปรากฏคำเชื่อมที่แสดงการเปรียบเทียบ

กลวิธีที่น่าสนใจอีกกลวิธีคือกลวิธีการให้เหตุผลและกลวิธีการกล่าวถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ เพราะในการใช้เหตุผล ผู้แสดงความคิดเห็นจะนำเสนอเหตุของการเป็นโรคซึมเศร้ามาอธิบายการเป็นโรคซึมเศร้าของตนเอง เช่น (58) “เพราะความคาดหวัง พอไม่ได้ดังใจเรา ดุ่มมมม พัง” หรืออธิบายเหตุผลของการกระทำบางอย่าง เช่น (59) “ยอมรับว่าคิดฆ่าตัวตายด้วยการจะยิงตัวเองแต่ครั้งนั้นมันทำไม่ลงจริง ๆ เพราะมันมีระยะเวลาหนึ่งแรมปีมาในหัวว่าเรายังไม่ได้ทำให้คนในครอบครัวภูมิใจเลย เรียนยังไม่จบ ยังไม่ได้เลี้ยงดูเขา ครั้งนั้นก็เลยไม่ทำ แต่มันไม่มีความสุข อยู่ไปโลกใบนี้ซึ่งน่าเบื่อ” ในตัวอย่างที่ (58) และ (59) จะเห็นว่า การใช้เหตุผลถูกนำมาใช้ใน 2 สถานการณ์ สถานการณ์แรกในตัวอย่าง (58) จะเป็นการอธิบายถึงสาเหตุของการเป็นโรคซึมเศร้าที่เกิดขึ้นจากความคาดหวังที่ตนเองตั้งไว้ ส่วนสถานการณ์ต่อมาในตัวอย่าง (59) จะเป็นการอธิบายถึงสาเหตุของการตัดสินใจล้มเลิกความคิดฆ่าตัวตายของตนเอง ส่วนกลวิธีการกล่าวถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ จะเป็นกลวิธีที่คล้ายกับการให้เหตุผล แตต่างกันที่กลวิธีนี้ ผู้แสดงความคิดเห็นจะเล่าระบายหรือบรรยายถึงเรื่องราวในอดีต เช่น (60) “จากเด็กคน 1 ที่มีแต่คนเกลียดหนูไปทำไร

ให้คำหรือหนุมิกรรมทำไมต้องมาเจออะไรที่โคตรแย่ ยังจำได้เสมอตอนเด็กหนุมิมีความสุขแค่ไหน ครอบครัวยุ่พร้อมหน้าพร้อมตารักใคร่กลมเกลียวกัน เจ็บสุด ๆ ในตอนนั้นก็แค่ฉีดยาฆ่า ๆ ๆ มันซังกะตลก จนเติบโตมาในวัยมัธยมต้นมีความผิดปกติมากมายที่หนูบรรยายไม่ได้ คำคั้นนั้นหนูต้องทบทวนอยู่กับตัวเอง #ว่าจะทำหรือไม่ทำ (☹️) (❤️) เพื่อน ๆ เจ้าก็แบบล้อหนูว่าอีโรคซึมเศร้าเพื่อนเหี้ยคนนั้นนะมันคงไม่เคยเจอแบบหนูมั้ง” การเล่าเรื่องนี้ จึงเป็นกลวิธีที่ผู้แสดงความคิดเห็นนำมาใช้เพื่อต้องการบอกเล่าให้สังคมเข้าใจถึงต้นเรื่องจากเหตุการณ์ในอดีตที่ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าประสบ

กลวิธีทางภาษาที่น่าสนใจเหล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้แสดงความคิดเห็นเฉพาะซึ่งอนุমানได้ว่าเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้านั้น ไม่ใช่คนไม่มีเหตุผล แต่พวกเขามีเหตุผลเป็นของตนเอง การจะทำความเข้าใจผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจึงไม่ใช่เพียงการรับรู้ว่าคุณนั้นเป็นโรคซึมเศร้า แต่ต้องเข้าใจถึงความคิดหรือเหตุการณ์เบื้องหลังที่เป็นสาเหตุที่ทำให้พวกเขาป่วยเป็นโรคซึมเศร้าด้วย การทำความเข้าใจเช่นนี้จึงจะถือว่าการช่วยเยียวยาจิตใจไปพร้อม ๆ กับที่ผู้ป่วยเข้ารับการรักษา ดังที่ สติธยวงศ์สุรประกิต และสมพร สันติประสิทธิ์กุล (2555) อธิบายถึงความสำคัญของการรักษาผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในระดับปฐมภูมิว่า ผู้ป่วยต้องได้รับการเยียวยารักษาจิตใจไปพร้อม ๆ กับการรับการรักษาด้วยยา ซึ่งกระบวนการนี้ต้องเป็นความร่วมมือกันทั้งครอบครัว ผู้ป่วย และบุคลากรทางสาธารณสุข เช่นเดียวกับ คณะทำงานจัดทำแนวทางการจัดการโรคซึมเศร้าสำหรับเวชปฏิบัติทั่วไปในสถานบริการระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ กรมสุขภาพจิต (2553) ที่กล่าวว่า ปัจจัยความเครียดทางจิตสังคมหรือโรคที่มีตรบาปในสังคมจะเป็นสาเหตุของการเป็นโรคซึมเศร้าของผู้ป่วย ดังนั้น หากสังคมยังไม่ทำความเข้าใจหรือมีความเข้าใจที่ผิด ดังเช่นที่ผู้แสดงความคิดเห็นรายหนึ่งบรรยายถึงครอบครัวที่ไม่เข้าใจผู้ป่วยโรคซึมเศรว่า “เกลียดคำว่าป่วยตามกระแส โรคยอดฮิต คิดกันได้ใจ สังคมทุกวันนี้คนมันเสื่อมใจ ไม่แปลกที่คนจะป่วยโรคนี้เยอะ ความเข้มแข็งของคนเราแม้มันเท่ากันปะ ปกติไม่เคยมาพูดอะไรแบบนั้นนะ แต่มีคนมาพูดกับตัวเลยโมโหจริง ๆ คือมันไม่อ่านหนังสือหรือข้อมูลจริง ๆ แล้วมาตัดสินคนอื่นเขาอะ ห่วยแตก!!! สิ้นคิด!!” จึงสะท้อนให้เห็นถึงการไม่มีความร่วมมือกันระหว่างผู้ป่วย ครอบครัว และสังคม ที่ท้ายสุดแล้ว ก็ได้นำไปสู่ความล้มเหลวในการบรรเทาอาการซึมเศร้า (Treatment Resistant Depression: TRD) ของผู้ป่วยนั่นเอง ขณะที่ความคิดเห็นที่แสดงถึงความเป็น “เพื่อน” อย่างที่กล่าวว่า “กอด ๆ ค่ะ” หรือ “เราตอนนี้ก็ดีขึ้นมาก ๆ” จะเป็นความคิดเห็นที่สื่อถึงความเข้าใจและสร้างพลังบวกให้กับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้ดีกว่า

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าเป็นการศึกษาที่มีนักวิชาการวงการสาธารณสุขศึกษา มาโดยตลอด ขณะที่ในกลุ่มภาษาพบว่า มีเพียงงานของ Angkapanichkit (2014) และจันทิมา อังคพนิชกิจ อธิชาติ โรจนะหัสติน และทรงพล อินทเสียร (2563) ที่ได้ศึกษาลักษณะภาษาที่มีรูปแบบเฉพาะหรือรูปแบบทางวาทกรรม (discourse) ที่สามารถบ่งชี้ลักษณะเด่นของการสื่อสารโรคซึมเศร้า งานวิจัยดังกล่าวแม้มีจุดประสงค์ร่วมกันกับงานวิจัยเรื่องนี้ในประเด็นโรคซึมเศร้า แต่ผลการวิจัยเรื่องครั้งนี้ของผู้วิจัย ได้ขยายความและเติมเต็มการศึกษาการสื่อสารโรคซึมเศร้าเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้แนวคิดชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารมาวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ในสังคมเสมือนจริงที่มีเทคโนโลยีเป็นสื่อกลางตามการเปลี่ยนไปของสังคมที่ไม่ได้จำกัดการสื่อสารเฉพาะการสื่อสารเผชิญหน้าเท่านั้น การวิเคราะห์นี้ได้แสดงให้เห็นองค์ประกอบการสื่อสารระหว่าง

ผู้คนในสังคมออนไลน์ที่เป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น ซึ่งเครือข่ายหรือระบบการสื่อสารในรูปแบบ “ปริณิญาเพชฌัญญู” นี้ ได้เป็นส่วนที่ได้ช่วยทำให้การปฏิสัมพันธ์และการแสดงความคิดเห็นในแต่ละกลวิธี แสดงให้เห็นวิธีการใช้ถ้อยคำ (utterance) ที่เหมาะสมและปลอดภัยต่ออารมณ์ความคิดของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสนทนากับผู้ป่วยคนอื่น ๆ ในสังคมต่อไป

การศึกษาโรคซึมเศร้าของกลุ่มภาษายังคงมีความสำคัญในมุมมองอื่น ๆ เช่นกัน เช่น กลวิธีการให้คำแนะนำหรือการให้คำปรึกษาของบุคคลทั่วไปต่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้าตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ เพราะผลการศึกษา อาจจะทำให้สังคมตระหนักถึงวิธีการใช้ภาษาที่ต้องเข้าใจวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้ป่วย ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้อย่างเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน

รายการอ้างอิง

- กฤษฎาพรรณ หงศ์ลดารมภ์ และ ชีรนุช โชคสุวณิข. (2551). **วจนปฏิบัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กสทช. (2562). **เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย**. สืบค้น 18 พฤษภาคม 2563, จาก <https://bit.ly/3bGW9kj>.
- คันธรส สุขกุล และ ปราโมทย์ วงสวัสดิ์. (2562). **ภาวะซึมเศร้าในประชากรวัยแรงงาน: ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการดูแล**. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า. 30(2), 229-238.
- จันทิมา อังคณพิชกิจ อธิชาติ โรจนะหัสติน และทรงพล อินทเศียร. (2563). **ภาษา การสื่อสาร และโรคซึมเศร้า: การสำรวจเบื้องต้นเพื่อเข้าใจโรคซึมเศร้าและผู้มีภาวะซึมเศร้าในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินติง.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2549). **มองศัพท์ภาษาจะจำ จากมุมมองภาษา: เนื้อหาและกลวิธี**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). **เอกสารคำสอนรายวิชา 2201783 การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง)**. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตฤณธัช วงษ์ประเสริฐ และ กุลทิพย์ ศาสตร์ระจุ. (2559). **ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้งานเพชฌัญญูของวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร**. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร. 3(2), 29-46.
- ธณินท์ กองสุข. (ม.ป.ป.). **โรคซึมเศร้ารักษาหายได้**. พิมพ์ครั้งที่ 10. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต นันทกั ชนะพันธ์. (2563). **ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า: บทบาทพยาบาลในการดูแลเพื่อส่งเสริมการดูแลตนเองของผู้ป่วย**. วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 32 (1), 75-88.

นันทิรา หงส์ศรีสุวรรณ. (2559). **ภาวะซึมเศร้า**. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2563, จาก <https://bit.ly/2Z8Fx2a>.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2563). การดำเนินงานสุขภาพจิตภายใต้วิกฤตโควิด 19 ของประเทศไทย.

วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย. 28 (4), 280-291.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, ธีรดา จงกรรัตนารณ, ประภัสสร จันทร์สถิตพร และ พรทิพย์ ชนะคำ (2552).

การใช้การสื่อสารแบบไวรัลผ่านทางฟอร์เวิร์ดเมลและผลการตอบสนองของผู้รับสาร. สืบค้น 18 พฤษภาคม 2563, จาก <https://bit.ly/2LBZmXL>.

ราชบัณฑิตยสภา. (2556). **พจนานุกรมศัพท์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

วิศปัติย์ ชัยช่วย. (2551). **เนื้อหาของสารสนเทศในบอร์ดหาข้อมูลบนทางอินเทอร์เน็ต**. สืบค้น 18 พฤษภาคม 2563, จาก <https://bit.ly/2X2PxHE>.

ศตวรรษ จำเพียร และ ณัฐพล อัสสรรัตน์. (2562). อิทธิพลของคุณประโยชน์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจ ต่อความเชื่อมั่นและความยึดมั่นในแบรนด์: กรณีศึกษาเฟซบุ๊กแฟนเพจร้านอาหาร. **จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์**. 41(161), 133-164.

ศิริพร จิระวัฒน์กุล, สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, ธรณินทร์ กองสุข และจรรยาศรี มีหนองหว้า. (2541).

การพัฒนาทฤษฎีและเทคโนโลยีส่งเสริมสุขภาพจิตเพื่อป้องกันโรคซึมเศร้าในประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2563, จาก <https://bit.ly/3bCvrcy>.

สถิตย์ วงศ์สุรประกิต และสมพร สันติประสิทธิ์กุล. (2555). สถานการณ์โรคซึมเศร้าในกลุ่มเสี่ยง โดยการตรวจคัดกรองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. **วารสารสภาการพยาบาล**. 27(3), 91-105.

สาธารณสุข, กระทรวง. (2564). **รายละเอียดตัวชี้วัด กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ 2564**. (อัดสำเนา)

สาวิตรี วิษณุโยธิน และ นพพร อธิวิศกุล. (2553). แนวทางเวชปฏิบัติการดูแลผู้มีภาวะซึมเศร้า.

วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา. 16(1), 5-22.

สุขภาพจิต, กรม คณะทำงานจัดทำแนวทางการจัดการโรคซึมเศร้าสำหรับเวชปฏิบัติทั่วไปในสถานบริการระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ. (2553). **แนวทางการจัดการโรคซึมเศร้า**. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

สุขภาพจิต, กรม ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย และสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2560). **แนวทางการดูแลวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้า**. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

สุจิตลักษณ์ ติมตุง. (2552). **งานปฏิบัติศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

สุริรักษ์ วงทิพย์. (2561). เครือข่ายสังคมออนไลน์: กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์เพื่อดึงดูดผู้บริโภคในยุคดิจิทัล. **วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร**. 15(1), 21-36.

- Angkapanichkit, J. (2014). **The Ethnographic Discourse Analysis of Health Communication on Depression in Thailand**. Paper presented in Proceedings 12th Asia Pacific Sociological Association (APSA)
- Brown, G. and Yule, G. (1983). **Discourse Analysis**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Davis, B and J. P. Brewer. (1997). **Electronic Discourse: Linguistic Individuals in Virtual Space**. New York: State University of New York Press.
- Eichstaedt C, J. et al. (2018). **Facebook language predicts depression in medical records**. Retrieved March 25, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/328299901_Facebook_language_predicts_depression_in_medical_records.
- Floyd. (2018). **Facebook Interactions: An Ethnographic Perspective**. Retrieved March 29, 2021 from <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2056305118784776>.
- Georgalou. (2017). "This is a wall of memories: Time and Age Identity in Facebook Discourse." In S. Leppänen, E. Westinen and S. Kytölä (eds.). **Social Media Discourse, (Dis)identifications and Diversities**. New York: Routledge, 235-262.
- Harris. (1951). **Methods in Structural Linguistics**. Chicago: University of Chicago Press.
- Hastings. (2019). **Benefits of Ethnography of Communication for Mental Health Professionals**. Retrieved March 29, 2021 from <https://bit.ly/3rtSXjP>
- Herring. (1996). Computer-mediated Communication. **Linguistics, Social and Cross-Cultural Perspectives**. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamin.
- Herring. (2004). Computer-Mediated Discourse Analysis: An Approach to Researching Online Behavior. **Designing for Virtual Communities in the Service of Learning**. Retrieved March 20, 2021, from <https://www.researchgate.net/publication/285786435>.
- Horn, L and Ward, G. (2006). **The Handbook of Pragmatics**. Victoria: Blackwell Publishing.
- Hymes, D. (1974). **Foundation of Sociolinguistics: An Ethnographic Approach**. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Lakoff and Johnson. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Leppänen, S., Westinen, E., and Kytölä, S. (2017). **Social Media Discourse, (Dis) identifications and Diversities**. New York: Routledge

Noy, C. (2017). “Ethnography of Communication”. in Matthes, J. (ed.).

The International Encyclopedia of Communication Research Methods.

NY: John Wiley & Sons, Inc, 1-11.

Schiffrin. (1987). **Discourse Markers.** Cambridge: Cambridge University Press.

Stubbs. (1983). **Discourse Analysis: The sociolinguistic analysis of natural language.**

Chicago: The University of Chicago Press.

การส่งเสริมการตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศของหลวงพระบาง ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอภาพลักษณ์ในเรื่องวัฒนธรรม และความบันเทิงและการพักผ่อนเป็นลำดับแรก เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวลาवलกลับมาเที่ยวซ้ำหรือแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยว

คำสำคัญ: องค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม พฤติกรรมในอนาคต แบบจำลองสมการโครงสร้าง MIMIC

Abstract

The objective of this article is to examine the causal among components of destination image, overall satisfaction, and behavioral intention of Lao tourists visiting Luang Prabang during the COVID-19 epidemic. The structural equation model (SEM) of the MIMIC model was applied to analyze data obtained from interviews with 300 Lao tourists who traveled to Luang Prabang during the COVID-19 pandemic. The variables used in this study consisted of 11 observed variables, 2 internal latent variables: overall satisfaction and behavioral intention. The components of destination image are 5 external observed variables. The results of the study revealed that different components impact on overall satisfaction and behavioral intention in different way. Culture and entertainment and leisure were two most significant components that increased the level of overall satisfaction and encouraged positive behavioral intention of local tourists who visited Luang Prabang. Therefore, to encourage local tourists to revisit or recommend others to travel to Luang Prabang, the creation of promotional images should be upon culture, and entertainment and leisure.

Keyword: Components of Destination Image, Overall Satisfaction, Behavioral Intention, Structural Equation Model, MIMIC

บทนำ

หลวงพระบางเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เป็นแขวงที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย สวยงาม และน่าสนใจ เช่น น้ำตกตาดไถ้ น้ำตกตาดกวางซี ถ้ำดึ่ง วัดเชียงทอง วัดวิญราช พระธาตุพูสี พิพิธภัณฑ์แห่งชาติหลวงพระบาง เป็นต้น (Tourism Development Sector, 2020a) นอกจากนี้ หลวงพระบางยังถูกรับรองให้เป็นมรดกโลกจาก UNESCO เมื่อ พ.ศ. 2538 และได้รับการโหวตให้เป็นเมืองท่องเที่ยวยอดเยี่ยมอันดับ 1 ของโลก จาก Wanderlust Travel ประเทศอังกฤษ ติดต่อกันถึง 8 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2549-2562 (Luang Prabang Provincial Department of Information, C. a. T., 2020) ตลอดทศวรรษที่ผ่านมาหลวงพระบางมีนักท่องเที่ยวมาเยือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนและรายรับเพิ่มขึ้นจาก 3.49 แสนคน และ 100.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ใน พ.ศ. 2552

เป็น 8.60 แสนคน และ 266.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ใน พ.ศ. 2562 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 9.43 และ 10.26 ต่อปี ตามลำดับ โดยการขยายตัวในทศวรรษที่ผ่านมายังคงเป็นการพึ่งพาตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 85 (Tourism Development Sector, 2020b)

จากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ในช่วงตั้งแต่ปลาย พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาคการท่องเที่ยวของหลวงพระบางที่พึ่งพาตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นสำคัญ และปัจจุบันหลวงพระบางยังไม่เปิดให้มีการเดินทางระหว่างประเทศ จึงทำให้หลวงพระบางยังไม่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเยือน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจึงจำเป็นต้องหันมาพึ่งพาตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยการดึงดูดและกระตุ้นให้คนลาวเดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบางมากขึ้น เพื่อช่วยให้ภาคการท่องเที่ยวของหลวงพระบางยังคงสามารถขับเคลื่อนต่อไปในช่วงที่เผชิญกับการระบาดของโควิด-19

อย่างไรก็ตาม ด้วยจำนวนประชากรที่น้อยประมาณ 7 ล้านคน ของ สปป. ลาว (Lao Statistics Bureau, 2021) จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำการตลาดในลักษณะของการเที่ยวซ้ำ (Revisit) ที่ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด เพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ดีในอนาคต โดยเฉพาะการกลับมาเที่ยวซ้ำ และการชักชวนและ/หรือนำผู้อื่นมาท่องเที่ยว ซึ่งจากการศึกษาในอดีตพบว่า ภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว และความพึงพอใจที่เพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ และ/หรือนำบอกต่อแหล่งท่องเที่ยวแก่บุคคลอื่นที่อาจกลายเป็นนักท่องเที่ยวในอนาคต (Ruiz, González, and Zamora, 2018; Stavrianea and Kamenidou, 2021)

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีต พบว่า ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ และยังมีความสำคัญต่อการกำหนดทัศนคติเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในอนาคต (Chen and Tsai, 2007; Alaeddinoglu and Can, 2010) รวมทั้งยังมีความสำคัญต่อการเลือกสถานที่และหรือ/จุดหมายปลายทาง (Destination) ของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ และยังช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวและความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางนั้นๆ (Tasci and Gartner, 2007) โดยภาพลักษณ์จะส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และยังช่วยทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยว (Mohamad, Abdullah, and Mokhlis, 2012; Huete Alcocer et al., 2019) ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ภาพลักษณ์ที่ดีนำมาสู่การเพิ่มความพึงพอใจรวมทั้งนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวและหรือ/จุดหมายปลายทาง และยังมีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในอนาคต (Behavior intention) ของนักท่องเที่ยว ที่จะนำมาสู่การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ และมีแนวโน้มที่จะบอกต่อเพื่อนและ/ครอบครัว รวมถึงการบอกต่อความประทับใจกับบุคคลอื่นที่อาจเป็นนักท่องเที่ยวในอนาคต (อัศวพงศ์ อันทอง และมิ่งสรรพ ขาวสอาด, 2559; Liu, Li, and Kim, 2017; Jeong, Yu, and Kim, 2019; Lee, Pan, and Chung, 2019)

นอกจากนี้ การศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยว โดยมีความพึงพอใจรวมเป็นตัวแปรตัวกลาง (Mediator variable) ที่ส่งผ่านอิทธิพลของภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวไปยังพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยว (Leou, Wang, and Hsiao, 2015; อัครพงศ์ อ้นทอง และ มิ่งสรรพ ขาวสอาด, 2559; Stylidis, Shani, and Belhassen, 2017) ดังนั้นภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นหนึ่งในตัวแปรที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ณ จุดหมายปลายทางเดิม และยังเป็นหนึ่งในเครื่องมือสื่อสารทางการตลาดที่เป็นการแนะนำและชักชวนให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยว ณ จุดหมายปลายทางที่ตนเองไปเยือน โดยมีความพึงพอใจรวมเป็นตัวแปรตัวกลางในการส่งผ่านอิทธิพลจากภาพลักษณ์ไปยังพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวจำนวนมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การศึกษาเกือบทั้งหมดเป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของตัวแปรภาพลักษณ์รวมของแหล่งท่องเที่ยวที่วัดจากหลายองค์ประกอบหรือมากกว่าหนึ่งมิติ แต่ยังไม่พบงานเชิงประจักษ์ที่ศึกษาถึงขนาดอิทธิพลที่แตกต่างกันขององค์ประกอบของภาพลักษณ์ว่ามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมในอนาคตผ่านความพึงพอใจรวมแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งเป็นข้อว่างที่บทความนี้จะเติมเต็มในประเด็นดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบาง ในช่วงการระบาดของโควิด-19

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในเชิงวิชาการที่นำมาสู่ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญในการศึกษาระดับองค์ประกอบของภาพลักษณ์และการส่งผ่านอิทธิพลที่แตกต่างกันขององค์ประกอบของภาพลักษณ์ผ่านความพึงพอใจรวมไปยังพฤติกรรมในอนาคต นอกจากนี้ ผลการศึกษายังเป็นหนึ่งในสารสนเทศสำคัญสำหรับใช้ประกอบการวางแผนนโยบายการส่งเสริมการตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศ และแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของหลวงพระบาง โดยหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลการท่องเที่ยวหรือหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของหลวงพระบางสามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และสามารถทำนายพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวหากมีการปรับปรุงองค์ประกอบของภาพลักษณ์ของหลวงพระบางและ/ปรับปรุงคุณภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวลาวมีความพึงพอใจมากขึ้น และเกิดพฤติกรรมในอนาคตที่ดีโดยเฉพาะการกลับมาเที่ยวซ้ำและการแนะนำให้คนอื่นมาท่องเที่ยวหลวงพระบาง

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่นำเสนอในที่นี้ เป็นผลการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่ ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคต สำหรับนำมาใช้พัฒนากกรอบแนวคิดและแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคต ดังมีรายละเอียดของการทบทวนวรรณกรรมของแต่ละตัวแปรสำคัญพอสังเขปดังนี้

ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (Destination image)

ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นแนวคิด ทศนคติ ที่เป็นผลรวมของความเชื่อ ความคิด และความประทับใจที่บุคคลมีต่อแหล่งท่องเที่ยว (Chen and Tsai, 2007) โดยถูกสร้างขึ้นเมื่อผู้คนมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่เฉพาะเจาะจง และได้มีการพัฒนาการรับรู้โดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงการตอบสนองทางอารมณ์ และความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว (Fakeye and Crompton, 1991) และยังเป็นระบบภายในของความคิดที่มีวัตถุประสงค์ รวมถึง การรับรู้ ความรู้สึก ความตั้งใจ ความเชื่อ ความคิดเห็น และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 2 ประการ คือ 1) มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว และ 2) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหลังจากตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว นั่นคือ การมีส่วนร่วม (ประสบการณ์จริงต่อแหล่งท่องเที่ยว) การวัด (ความพึงพอใจ) และพฤติกรรมในอนาคตที่เป็นความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำและยินดีที่จะบอกต่อ (Chen and Tsai, 2007; Alaeddinoglu and Can, 2010)

ความพึงพอใจรวม (Overall satisfaction)

ความพึงพอใจรวมของนักท่องเที่ยว หมายถึง การประเมินของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Endah et al., 2017) และเป็นสภาวะทางอารมณ์ของนักท่องเที่ยวหลังจากได้สัมผัสกับประสบการณ์จากการท่องเที่ยว (Baker and Crompton, 2000) ความพึงพอใจรวมจะเชื่อมโยงกับความคาดหวังและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวนั้น ๆ โดยเป็นการแสดงถึงความพึงพอใจรวมทั้งหมดที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว โดยประสบการณ์ที่ดีดังกล่าวเกินกว่าความคาดหวังของตนเอง ก็จะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวนั้น ๆ ในทางตรงกันข้าม หากนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่เลวร้ายจากการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวนั้น ๆ ก็จะเกิดความไม่พึงพอใจกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวนั้น ๆ (Chen and Tsai, 2007)

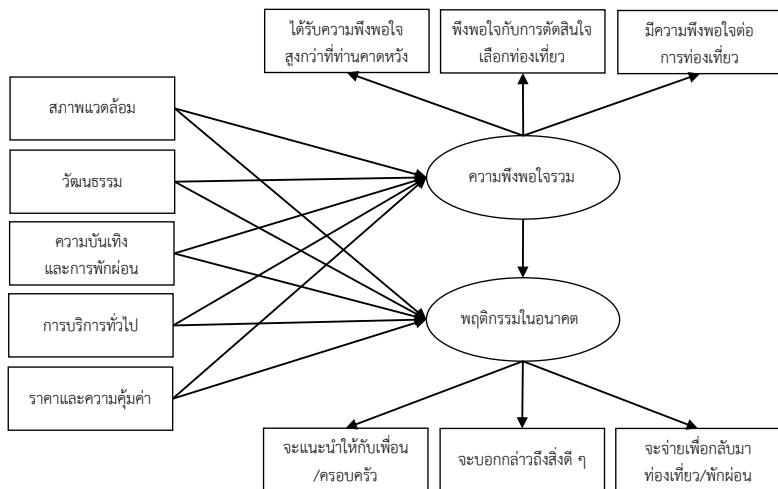
พฤติกรรมในอนาคต (Behavior intention)

พฤติกรรมในอนาคต หมายถึง แนวโน้มที่จะประพฤติตนตามความรู้สึก ความรู้ หรือประสบการณ์ก่อนหน้า (Spears and Singh, 2004) พฤติกรรมในอนาคตถือได้ว่าเป็นความตั้งใจที่คาดหวังหรือเป็นการวางแผนไว้ของแต่ละบุคคล ซึ่งถูกตรวจสอบผ่านมิติของการกลับไปเยือน

แหล่งท่องเที่ยวอีกครั้ง และการแนะนำต่อไปกับผู้อื่นไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่ตนไปเยือน (Çelik and Dedeoğlu, 2019) โดยจะแสดงออกมาจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ เป็นความรู้สึกและพฤติกรรมที่เกิดจากทัศนคติ การรับรู้ และบรรทัดฐานของนักท่องเที่ยวแต่ละบุคคล (Robinson and Etherington, 2006) ที่เป็นการทบทวนถึงความตั้งใจและข้อเสนอแนะ (Tavitiyaman and Qu, 2013) และเป็นการตัดสินใจของผู้เยี่ยมเยือนเกี่ยวกับความน่าจะเป็น ในการกลับไปเยือนจุดหมายปลายทางเดิม และตั้งใจที่จะแนะนำจุดหมายปลายทางนั้นแก่บุคคลอื่น ๆ (Chen and Tsai, 2007)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวผ่านความพึงพอใจ (Lee, 2009; Ragab, Mahrous, and Ghoneim, 2019; Jeong, Yu, and Kim, 2019; Lee, Pan, and Chung, 2019) โดยการศึกษาที่ผ่านมาเกือบทั้งหมดวัดภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในหลายมิติ (Multidimensional) ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย โดยองค์ประกอบที่นิยมใช้วัดภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ความบันเทิง และการพักผ่อน การบริการทั่วไป และราคาและความคุ้มค่า ดังนั้น บทความนี้จะวัดภาพลักษณ์ของแหล่งพระบางในมิติดังกล่าว และตรวจสอบขนาดอิทธิพลที่แตกต่างกันของแต่ละองค์ประกอบของภาพลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมในอนาคตและความพึงพอใจรวม โดยมีกรอบแนวคิดที่เป็นแบบจำลองตามสมมติฐานดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถกำหนดสมมติฐานของการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H_1): องค์ประกอบของภาพลักษณ์ในแต่ละด้านมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจรวม

สมมติฐานที่ 2 (H_2): องค์ประกอบของภาพลักษณ์ในแต่ละด้านมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมในอนาคตผ่านความพึงพอใจรวม

2. ประชากรและตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบางระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป การศึกษาที่ผ่านมาเสนอว่า ขนาดตัวอย่างที่เพียงพอสำหรับวิเคราะห์ด้วย SEM ไม่ควรมีน้อยกว่า 200 ตัวอย่าง (Kline, 2011; Tabachnick and Fidell, 2012) แต่ด้วยเงื่อนไขของเวลาที่จำกัด และเพื่อให้มีจำนวนตัวอย่างที่มีข้อมูลสมบูรณ์เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ด้วย SEM จึงกำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 300 ตัวอย่าง ส่วนการเลือกตัวอย่างใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยเริ่มต้นจากการกำหนดโควตาในสัดส่วนที่เท่ากันของจำนวนตัวอย่างตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในหลวงพระบาง 5 แห่ง และแต่ละแห่งจะควบคุมสัดส่วนของเพศหญิงและชายในสัดส่วนร้อยละ 60 ต่อ 40 (เพศหญิงต่อเพศชาย) สำหรับการเลือกตัวอย่างสำหรับสัมภาษณ์ ใช้การเลือกแบบบังเอิญที่เป็นการเลือกสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวทุก ๆ ลำดับที่ 3 ที่สะดวกให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

3. การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จากชุดตัวแปรตามกรอบแนวคิดในภาพที่ 1 ถูกนำมากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการก่อนพัฒนาเป็นชุดคำถามที่มีมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (น้อยที่สุด-มากที่สุด) แล้วนำชุดคำถามที่พัฒนาการจัดกลุ่มและพัฒนาเป็นแบบสอบถาม หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่พัฒนาไปปรึกษาผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญพร้อมทั้งทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของชุดคำถามกับประชากร จำนวน 30 ตัวอย่าง (เรียกว่า การ try-out) ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (มี 22 คำถาม) ความพึงพอใจรวม (มี 3 คำถาม) และพฤติกรรมในอนาคต (มี 3 คำถาม) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.92 0.83 และ 0.77 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่า 0.60 ที่เป็นเกณฑ์ที่เสนอโดย Hair et al. (2010) หมายความว่า ชุดคำถามที่ใช้วัดตัวแปรทั้งสามมีความเชื่อมั่นในเกณฑ์ที่สูง

4. การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของหลวงพระบาง 5 แห่ง ได้แก่ น้ำตกตาดกลางซึ่ วัดเชียงทอง พระธาตุพูสี พิพิธภัณฑ์แห่งชาติหลวงพระบาง และแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในเขตตัวเมืองหลวงพระบาง

แบบจำลองตามกรอบแนวคิดในภาพที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 11 ตัวแปร ตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัวแปร ได้แก่ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคต ส่วนตัวแปรองค์ประกอบของภาพลักษณ์เป็นตัวแปรภายนอกที่เป็นตัวแปรสังเกต 5 ตัวแปร ซึ่งได้จากการรวมข้อคำถามที่วัดในเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกันด้วยการหาค่าเฉลี่ย จากการที่แบบจำลองมีตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรสังเกตได้ และตัวแปรตามเป็นตัวแปรแฝง วิธีที่เหมาะสมที่สุดในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบ

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรม ในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบางในช่วงการระบาดของ โควิด-19 คือ แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural equation model: SEM) แบบ Multiple Indicators and Multiple Causes (MIMIC) Model (Jöreskog and Sörbom, 1999)

แบบจำลองตามภาพที่ 1 มีค่าพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า 28 ตัว ดังนั้นจึงมีองศาความเป็นอิสระ (Degree of freedom) เท่ากับ 38 $[(11*((11+1)/2))-28]$ แสดงให้เห็นว่า แบบจำลอง over identified โดยตัวแปรแฝงถูกกำหนดให้วัดค่าและสามารถประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองได้ นอกจากนี้ ตามข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญของการวิเคราะห์ด้วย SEM คือ ตัวแปรสังเกตในแบบจำลองต้องมีลักษณะ multivariate normality ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า ข้อมูลไม่มีลักษณะ multivariate normality ขณะที่ตัวแปรในแบบจำลองบางตัวแปรเมื่อได้รับคำตอบกลับมามีลักษณะเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม (Categorical variables) ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าที่ได้จากวิธี maximum likelihood estimate (MLE) อคติ (Bias) และไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficient) ดังนั้นบทความนี้จึงเลือกใช้วิธี weight least square mean and variance adjusted (WLSMV) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เพื่อให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ไม่อคติ (Unbiased) และมีประสิทธิภาพ (Efficient) (Muthén and Muthén, 2012)

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงการระบาดของโควิด-19 และผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคต ดังมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นพอสังเขปดังนี้

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามกว่าร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง มีอายุไม่เกิน 30 ปี ประมาณร้อยละ 50 และเป็นคนโสดประมาณร้อยละ 53 โดยผู้ตอบกว่าร้อยละ 67 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชนประมาณร้อยละ 42 และร้อยละ 55 มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 201-500 USD ขณะที่ผู้ตอบประมาณร้อยละ 58 อยู่ในครัวเรือนที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 501-1,500 USD นอกจากนี้ ผู้ตอบกว่าร้อยละ 67 เดินทางมาจากนครหลวงเวียงจันทน์ และกว่าร้อยละ 63 เป็นกลุ่มที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบางหรือเป็นกลุ่มเที่ยวซ้ำ

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 47 ใช้เวลาท่องเที่ยว 2 คืน ณ หลวงพระบาง ส่วนใหญ่ (กว่าร้อยละ 97) เดินทางมาเพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว และกว่าร้อยละ 88 หาข้อมูลการท่องเที่ยวหลวงพระบางจากการสอบถามพูดคุยกับเพื่อนและครัวเรือน ผู้ตอบประมาณกึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50) เดินทางมากับเพื่อน และเดินทางมาหลวงพระบางโดยทางรถยนต์ และเช่าเหมารถประมาณร้อยละ 43 และ 49 ตามลำดับ ผู้ตอบประมาณร้อยละ 62 นิยมพักที่เกสต์เฮาส์ และมากกว่าร้อยละ 90 นิยมไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของหลวงพระบางอย่าง เช่น ตลาดกลางคืน น้ำตกตาดกวางสี พระธาตุพูสี และวัดเชียงทอง รวมถึงการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นิยมอย่างการเดินชมเมือง

และซื้อของ

ทั้งนี้ ผู้ตอบใช้จ่ายในการท่องเที่ยวหลวงพระบางในครั้งนี้อยู่ประมาณ 190 USD โดยประมาณ ร้อยละ 90 รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง และเป็นการใช้จ่ายในเรื่องอาหารและเครื่องดื่มในสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 39 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดในทริปนี้ รองลงมาได้แก่ การใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทาง การซื้อของที่ระลึก/ของฝาก และค่าที่พัก ตามลำดับ (สัดส่วนประมาณร้อยละ 19-22) สำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิง บริการท่องเที่ยว และอื่น ๆ เป็นกลุ่มรายการค่าใช้จ่ายที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด (มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 12 3 และ 8 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดและ/นึกถึงหลวงพระบางในด้านสภาพแวดล้อม และความบันเทิงและการพักผ่อนมากที่สุด และในการมาเยือนหลวงพระบางครั้งนี้รู้สึกพึงพอใจต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวหลวงพระบางมากที่สุด โดยในอนาคตผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมที่ยินดีจะจ่ายเพื่อกลับมาท่องเที่ยว/พักผ่อนที่หลวงพระบางอีกครั้ง รวมถึงการแนะนำและบอกกล่าวถึงสิ่งดี ๆ ให้กับเพื่อน คนในครอบครัว และผู้อื่นทราบ

2. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคต จากการตรวจสอบความกลมกลืน (Fit) ของแบบจำลองตามกรอบแนวคิดในภาพที่ 1 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวลาวที่เป็นตัวอย่าง พบว่าแบบจำลองตามกรอบแนวคิด (หรือแบบจำลองตามสมมติฐาน) ไม่กลมกลืน (Not fit) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงปรับปรุงแบบจำลองด้วยการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างความแปรปรวนของค่าตลาดเคลื่อนจากการวัด (Measurement error) ของตัวแปรภายนอกและภายใน เพื่อให้ค่าสถิติที่ใช้วัดความกลมกลืน (Goodness of fit) อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองตามสมมติฐานกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติที่ใช้วัดความกลมกลืน (Goodness of fit)

ค่าสถิติที่ใช้วัดความกลมกลืน	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าสถิติที่คำนวณได้	ผลการพิจารณา
1. Chi-square (χ^2)	low χ^2 (p-value > 0.05) (Jöreskog and Sörbom, 1999)	36.179 (df = 28; p-value = 0.138)	✓
2. χ^2/df	≤ 2.00 (Tabachnick and Fidell, 2012)	1.292	✓
3. RMSEA (90% confidence interval)	≤ 0.07 (Steiger, 2007)	0.031 (0.000, 0.058)	✓
4. WRMR	≤ 0.08 (Hu and Bentler, 1999)	0.035	✓

ค่าสถิติที่ใช้วัดความกลมกลืน	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าสถิติ ที่คำนวณได้	ผลการ พิจารณา
5. Comparative Fit Index (CFI)	≤ 0.95 (Hu and Bentler, 1999)	0.960	✓
6. Tucker Lewis Index (TLI)	≤ 0.95 (Hu and Bentler, 1999)	0.935	✓

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: RMSEA = root mean square error of approximation, SRMR = standardized root mean square residual

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าไคสแควร์ (Chi-square: χ^2) ที่เป็นค่าสถิติสำหรับทดสอบสมมติฐานหลักที่ว่า covariance matrix ของข้อมูลเชิงประจักษ์ (S) เท่ากับ covariance matrix ของแบบจำลองตามสมมติฐาน (Σ)

[$H_0: S = \Sigma$] (Hair et al., 2010) มีค่า p-value ที่คำนวณได้ (p-value = 0.138) มากกว่า 0.05 แสดงว่า ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หรืออาจกล่าวได้ว่า แบบจำลองตามสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อย่างไรก็ตาม ค่าสถิติไคสแควร์เป็นค่าที่อ่อนไหวต่อขนาดจำนวนตัวอย่าง (Cheung and Rensvold, 2002; Kline, 2011; Tabachnick and Fidell, 2012) ดังนั้นจึงต้องพิจารณาค่าสถิติอื่น ๆ ประกอบ ซึ่งจากข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่า ค่าสถิติไคสแควร์ที่ปรับด้วยองศาความเป็นอิสระและค่าดัชนีวัดความกลมกลืนอีก 3 ตัว ($\chi^2/df = 1.292$, RMSEA = 0.031, CFI = 0.960, TLI = 0.935) มีค่าภายใต้เงื่อนไขที่แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองตามสมมติฐานกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 2 เป็นผลการประมาณขนาดอิทธิพลของแบบจำลองสุดท้าย (Final model) ที่มีการปรับปรุงแล้ว โดยผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 (H1) พบว่า องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมบริการทั่วไป และความบันเทิงและการพักผ่อน เป็น 3 องค์ประกอบของภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 องค์ประกอบทั้งสามมีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.368, 0.253 และ 0.179 ตามลำดับ (มีเฉพาะอิทธิพลทางตรงเท่านั้น) ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 (H2) พบว่า องค์ประกอบของภาพลักษณ์ทั้ง 5 ด้าน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในอนาคตแตกต่างกัน โดยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลรวม (รวมทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม) ต่อพฤติกรรมในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม ความบันเทิงและการพักผ่อน และสภาพแวดล้อม โดยมีขนาดของอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.311, 0.197 และ 0.153 ตามลำดับ (โดยมีอิทธิพลทางตรงสูงกว่าอิทธิพลทางอ้อม) สำหรับองค์ประกอบด้านบริการทั่วไปมีเฉพาะอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เท่านั้น (มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.083) ขณะที่องค์ประกอบด้านราคาและความคุ้มค่ามีทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ขนาดอิทธิพลขององค์ประกอบของภาพลักษณ์ที่มีต่อความพึงพอใจรวมและพฤติกรรม
ในอนาคต

องค์ประกอบ ของภาพลักษณ์ด้าน	ความพึงพอใจรวม			พฤติกรรมในอนาคต		
	อิทธิพล ทางตรง	อิทธิพล ทางอ้อม	อิทธิพล รวม	อิทธิพล ทางตรง	อิทธิพล ทางอ้อม	อิทธิพล รวม
สภาพแวดล้อม	0.035 ^{ns}	-	0.035 ^{ns}	0.141 ^{**}	0.012 ^{ns}	0.153 ^{**}
วัฒนธรรม	0.368 ^{***}	-	0.368 ^{***}	0.191 ^{**}	0.121 ^{***}	0.311 ^{***}
ความบันเทิงและการพักผ่อน	0.179 ^{***}	-	0.179 ^{***}	0.139 ^{**}	0.059 ^{**}	0.197 ^{***}
บริการทั่วไป	0.253 ^{***}	-	0.253 ^{***}	-0.056 ^{ns}	0.083 ^{***}	0.027 ^{ns}
ราคาและความคุ้มค่า	0.083 ^{ns}	-	0.083 ^{ns}	0.112 ^{ns}	0.027 ^{ns}	0.139 ^{ns}
ค่าสัมประสิทธิ์ของการ พยากรณ์ (R ²)	0.486			0.419		

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: *** และ ** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ns = non-significant

เมื่อพิจารณาผลการประมาณค่าขนาดอิทธิพลขององค์ประกอบของภาพลักษณ์ที่มีต่อความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตที่แสดงในตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมจากองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมมากที่สุด แสดงว่า การเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระบาง ความเก่าแก่ของวัดเชียงทอง การมีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น การที่หลวงพระบางเคยเป็นราชธานีแห่งแรกของ สปป. ลาว และการที่หลวงพระบางมีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มากมายเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญที่สุดที่ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวลาวมีความพึงพอใจรวมเพิ่มขึ้น และยังมีอิทธิพลทำให้เกิดพฤติกรรมที่ดีในอนาคต ขณะที่องค์ประกอบด้านความบันเทิงและการพักผ่อน เช่น ความน่าสนใจของกิจกรรมและเทศกาล ความโดดเด่นของวิถีชีวิตที่ผ่อนคลายและมีเอกลักษณ์ การมีสีสันยามค่ำคืน/ชีวิตยามราตรี และการให้บริการนวดและสปา เป็นองค์ประกอบของภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมในอนาคตในลำดับรองลงมา (แต่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจรวมรองจากองค์ประกอบด้านการบริการทั่วไป) สำหรับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมซึ่งมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่กลับมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนองค์ประกอบด้านบริการทั่วไปมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมในอนาคตอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ผ่านความพึงพอใจรวมเล็กน้อย (มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเพียง 0.083) ทั้งนี้เป็นที่สังเกตว่า องค์ประกอบด้านราคาและความคุ้มค่าเป็นองค์ประกอบเดียวที่มีอิทธิพลต่อทั้งความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (Squared multiple correlations: R²) ที่แสดงในถาวรอนสุดท้ายของตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ของภาพลักษณ์ของหลวงพระบางสามารถอธิบาย (หรือ ทำนาย) ความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่มาเยือนหลวงพระบางได้ร้อยละ 48.6 และ 41.9 ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่มาเยือนหลวงพระบางยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีก ซึ่งควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อค้นหาปัจจัยดังกล่าว

สรุปผลการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบางในช่วงการระบาดทั่วของโควิด-19 โดยพัฒนาแบบจำลองตามสมมติฐานจากสารสนเทศที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยว และประยุกต์ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้างแบบ MIMIC วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวลาวที่มาเยือนหลวงพระบางระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จำนวน 300 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่มาเยือนหลวงพระบางแตกต่างกัน โดยองค์ประกอบด้านวัฒนธรรม และความบันเทิงและการพักผ่อนเป็นสององค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อทั้งความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคต โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่มีขนาดอิทธิพลต่อทั้งความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตมากที่สุด สำหรับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมซึ่งไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจรวม แต่กลับมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในอนาคต ในขณะที่องค์ประกอบด้านบริการทั่วไปกลับเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจรวม แต่กลับไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในอนาคต แต่มีการส่งผ่านอิทธิพลทางอ้อมผ่านความพึงพอใจรวมไปยังพฤติกรรมในอนาคต กล่าวคือ องค์ประกอบด้านบริการทั่วไปแม้ว่าไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมในอนาคต แต่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวชาวลาวมีความพึงพอใจรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่อเนื่องทางอ้อมที่ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวลาวมีพฤติกรรมที่ดีในอนาคตอย่างเช่น การกลับมาเที่ยวหลวงพระบางซ้ำในอนาคต หรืออาจบอกต่อและ/แนะนำให้คนอื่น ๆ มาเที่ยวหลวงพระบาง ส่วนองค์ประกอบด้านราคาและความคุ้มค่าเป็นองค์ประกอบเดียวที่ไม่มีอิทธิพลทั้งต่อความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคต ผลการศึกษาที่ได้แสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ว่า องค์ประกอบของภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันย่อมส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจรวมในการมาเยือนจุดหมายปลายทางแตกต่างกัน และยังมีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมในอนาคตที่แตกต่างกันอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตที่ผ่านมายังไม่เห็นงานศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับอิทธิพลที่แตกต่างกันขององค์ประกอบของภาพลักษณ์ว่ามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมในอนาคตผ่านความพึงพอใจรวมของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบางในช่วงการระบาดของโควิด-19 ดังนั้นในส่วนต่อไปจึงขอเพิ่มเติมข้อมูลเชิงลึกบางประเด็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่เป็นไปได้และโอกาสในอนาคตที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวของหลวงพระบาง

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของภาพลักษณ์ด้านวัฒนธรรม บริการทั่วไป และความบันเทิงและการพักผ่อน เป็นชุดขององค์ประกอบของภาพลักษณ์ของหลวงพระบางที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจรวมของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบางในช่วงการระบาดของโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาที่ระบุว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจรวมของนักท่องเที่ยว (Leou, Wang, and Hsiao, 2015; Styliadis, Shani, and Belhassen, 2017; Ruiz, González, and Zamora, 2018)

ส่วนองค์ประกอบของภาพลักษณ์ด้านสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ความบันเทิงและการพักผ่อน และบริการทั่วไป มีทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม (ยกเว้น ด้านสภาพแวดล้อม) ต่อพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบางในช่วงการระบาดของโควิด-19 ผ่านความพึงพอใจรวม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาที่ระบุว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวผ่านความพึงพอใจรวม (Artuğer, Çetinsöz, and Kılıç, 2013; Li and Yang, 2015; Liu, Li, and Kim, 2017; Ragab, Mahrous, and Ghoneim, 2019) เนื่องจากภาพลักษณ์ที่ดีจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของความพึงพอใจและพฤติกรรมในอนาคตที่ดีของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการแนะนำบอกต่อและส่งผลกระทบต่อความต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ (อัครพงศ์ อ้นทอง และมิ่งสรรพ ขาวสอาด, 2559; Çelik and Dedeoğlu, 2019)

จากผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา แสดงให้เห็นว่า ในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศของหลวงพระบาง ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม และความบันเทิงและการพักผ่อน เนื่องจากภาพลักษณ์ทั้งสองนอกจากทำให้นักท่องเที่ยวชาวลาวมีความพึงพอใจรวมในการมาเยือนหลวงพระบางเพิ่มขึ้นแล้วยังมีส่วนช่วยกระตุ้นให้คนลาวกลับมาเยือนหลวงพระบางซ้ำในอนาคต หรือทำให้เกิดการบอกต่อและ/หรือนำให้ผู้อื่นมาเยือนหลวงพระบาง

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะที่สำคัญว่า ในการกำหนดนโยบายทางการตลาดของหลวงพระบางในการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวชาวลาว ควรให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านวัฒนธรรมที่สำคัญของหลวงพระบางในลำดับแรก เช่น พระบาง ความเก่าแก่ของวัดเชียงทอง ความโดดเด่นของสถาปัตยกรรม สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นต้น รองลงมา ควรเป็นการเสนอภาพลักษณ์เกี่ยวกับความบันเทิงและการพักผ่อน เช่น

ความน่าสนใจของกิจกรรมและเทศกาล ความโดดเด่นของวิถีชีวิตที่ผ่อนคลาย สีสันยามค่ำคืน/ชีวิตยามราตรี นวดและสปา เป็นต้น เนื่องจาก ภาพลักษณ์ทั้งสองทำให้นักท่องเที่ยวชาวลาวมีความพึงพอใจรวมเพิ่มขึ้น และมีส่วนช่วยกระตุ้นให้คนลาวกลับมาเยือนหลวงพระบางซ้ำในอนาคต รวมถึงการบอกต่อและ/แนะนำให้ผู้อื่นมาเยือนหลวงพระบาง แต่ถ้ามองการเพียงสร้างความประทับใจเพื่อให้คนลาวที่มาเยือนหลวงพระบางมีความพึงพอใจรวมเพิ่มขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอภาพลักษณ์ด้านวัฒนธรรม บริการทั่วไป และความบันเทิงและการพักผ่อน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การศึกษาในอนาคตควรมีการค้นหาค้นหาและเพิ่มตัวแปรชั้นกลางเข้าไปในแบบจำลอง เช่น คุณค่าที่ได้รับ คุณภาพการบริการ เป็นต้น เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้อาจเป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลจากองค์ประกอบของภาพลักษณ์ไปยังความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้แบบจำลองมีความสามารถในการทำนายความพึงพอใจรวมและพฤติกรรมในอนาคตได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาในเรื่องของโครงสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางมาท่องเที่ยวหลวงพระบาง เพื่อค้นหว่า แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และบริการที่แตกต่างของหลวงพระบางมีส่วนในการสร้างความพึงพอใจและกระตุ้นให้เกิดการเที่ยวซ้ำและพฤติกรรมในอนาคตที่ดีแตกต่างและเหมือนกันอย่างไร

รายการอ้างอิง

- อัครพงษ์ อันทอง และมิ่งสรรพ ขาวสอาด. (2559). ภาพลักษณ์ และ ประสิทธิภาพของนักท่องเที่ยวต่างชาติในตลาดที่สำคัญของประเทศไทย. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*. 9(1), 25-41.
- Alaeddinoglu, F., & Can, A. S. (2010). Destination image from the perspective of travel intermediaries. *Anatolia*, 21(2), 339-350.
- Artuğer, S., Çetinsöz, B. C., & Kılıç, İ. (2013). The effect of destination image on destination loyalty: An application in Alanya. *European Journal of Business and Management*. 5(13), 124-136.
- Baker, D. A., & Crompton, J. L. (2000). Quality, satisfaction and behavioral intentions. *Annals of Tourism Research*. 27(3), 785-804.
- Çelik, S., & Dedeoğlu, B. B. (2019). Psychological factors affecting the behavioral intention of the tourist visiting Southeastern Anatolia. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*. 2(4), 425-450.
- Chen, C. F., & Tsai, D. (2007). How destination image and evaluative factors affect behavioral intentions? *Tourism Management*. 28(4), 1115-1122.
- Cheung, G. W., & Rensvold, R. B. (2002). Evaluating goodness-of-fit indexes for testing measurement invariance. *Structural equation modeling*. 9(2), 233-255.

- Endah, P. E., Umar, N., Suharyono, S., & Andriani, K. (2017). Study on destination image, satisfaction, trust and behavioral intention. **Russian Journal of Agricultural and Socio-Economic Sciences**. 61(1), 148-159
- Fakeye, P. C., & Crompton, J. L. (1991). Image differences between prospective, first-time, and repeat visitors to the Lower Rio Grande Valley. **Journal of travel research**. 30(2), 10-16.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis**. 7th ed. New York: Pearson Prentice Hall.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. **Structural Equation Modeling**. 6(1), 1-55.
- Huete Alcocer, N., Martinez Ruiz, M. P., López Ruiz, V. R., & Izquiedo Yusta, A. (2019). Archeological tourist destination image formation: influence of information sources on the cognitive, affective and unique Image. **Frontiers in psychology**. 10(2019), 1-13.
- Jeong, Y., Yu, A., & Kim, S. -K. (2019). The antecedents of tourists' behavioral intentions at sporting events: the case of South Korea. **Sustainability**. 12(1), 1-16.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1999). **LISREL 8 User's Reference Guide**. Lincolnwood, IL: Scientific Software International, Inc.
- Kline, R. B. (2011). **Principles and Practice of Structural Equation Modeling**. 3rd ed. New York: The Guilford Press.
- Lao Statistics Bureau (2021) **Population by provinces**. Retrieved March 25, 2020, from <https://laosis.lsb.gov.la>
- Lee, T. H. (2009). A structural model to examine how destination image, attitude, and motivation affect the future behavior of tourists. **Leisure sciences**. 31(3), 215-236.
- Lee, H. C., Pan, H. L., & Chung, C. C. (2019). The study of destination image, service quality, satisfaction and behavioral intention-an example of Dapeng Bay National Scenic Area. **International Journal of Organizational Innovation**. 1(3), 25-36.
- Leou, C., Wang, X., & Hsiao, C. (2015). The relationship between destination image and satisfaction: visits to Macao World Heritage as a moderator. **WIT Transactions on The Built Environment**. 168(2015), 795-806.

- Li, J., & Yang, Y. (2015). Describing and testing gender as moderator: illustrated substantively with a hypothesized relation between image, satisfaction, and behavioral intentions. **Anatolia**. 26(2), 258-268.
- Liu, X., Li, J., & Kim, W. G. (2017). The role of travel experience in the structural relationships among tourists' perceived image, satisfaction, and behavioral intentions. **Tourism and Hospitality Research**. 17(2), 135-146.
- Luang Prabang Provincial Department of Information, C. a. T. (2020). **The 2019 annual report and plan for 2020 Luang Prabang province**. Luang Prabang province, Lao PDR.
- Mohamad, M., Abdullah, A. R., & Mokhlis, S. (2012). Tourists' evaluations of destination image and future behavioral intention: the case of Malaysia. **Journal of Sustainability Science and Management**. 2(2), 181-189.
- Muthén, L .K., & Muthén, B. O. (2012). **Mplus User's Guide**. 7th ed. Los Angeles, CA.
- Ragab, H., Mahrous, A. A., & Ghoneim, A. (2019). Egypt's perceived destination image and its impact on tourist's future behavioral intentions. **International Journal of Tourism Cities**, 6(2), 449-466.
- Robinson, S., & Etherington, L. (2006). **Customer loyalty: A guide for time travelers**. New York: Palgrave Macmillan.
- Ruiz, E. C., González, G. B., & Zamora, D. T. (2018). Destination image, satisfaction and destination loyalty in cruise tourism: the case of Malaga (Spain). **Tourism & Management Studies**. 14(1), 58-68.
- Spears, N., & Singh, S. N. (2004). Measuring attitude toward the brand and purchase intentions. **Journal of current issues & research in advertising**. 26(2), 53-66.
- Stavrianea, A., & Kamenidou, I. (2021). Memorable tourism experiences, destination image, satisfaction, and loyalty: an empirical study of Santorini Island. **EuroMed Journal of Business, ahead-of-print**. 17(1), 1-20
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling. **Personality and Individual Differences**. 42(5), 893-898.
- Stylidis, D., Shani, A., & Belhassen, Y. (2017). Testing an integrated destination image model across residents and tourists. **Tourism Management**. 58(2017), 184-195.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). **Using Multivariate Statistics**. 6th ed. New York: Pearson.

-
- Tasci, A. D., & Gartner, W. C. (2007). Destination image and its functional relationships. **Journal of travel research**. 45(4), 413-425.
- Tavitiyaman, P., & Qu, H. (2013). Destination image and behavior intention of travelers to Thailand: The moderating effect of perceived risk. **Journal of Travel & Tourism Marketing**. 30(3), 169-185.
- Tourism Development Sector. (2020a). **Annual report 2020**. Department of Information, Culture and Tourism, Luang Prabang province: Luang Prabang printing.
- Tourism Development Sector. (2020b). **Statistical Report on Tourism in Luang Prabang Province**. Department of Information, Culture and Tourism, Luang Prabang province: Luang Prabang printing.
-

**อิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน
การรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี
ขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง**
**Influences of Big Five Personality, Job Characteristics, Perceived
Self-Efficacy on Organizational Citizenship Behavior of Sale
Representatives in an Agro Industry Company**

กาญจนา ต่างแก้ว¹, ทิพธิณา สมุทรานนท์²
Kanjana Tangkaew, Thipthinna Smuthranond

Received: May 18, 2021

Revised: December 27, 2021

Accepted: December 30, 2021

=====

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง และ 2) อิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง จำนวน 210 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน และวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ แบบสอบถามคุณลักษณะงาน แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง และแบบสอบถามพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ

จากผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลิกภาพทุกด้านยกเว้นบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะงานทุกด้าน และการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Master's Degree Students of Industrial and Organizational Psychology Field, Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University), E-mail: kanjana.ta@ku.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Assistant Professor, Industrial and Organizational Psychology Field, Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University), E-mail: fsoctns@ku.ac.th

การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 2) บุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น คุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงาน ด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ และการรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรได้ ร้อยละ 67.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ, คุณลักษณะงาน, การรับรู้ความสามารถของตนเอง, พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร, พนักงานขาย

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the relationship among big five personality, job characteristics, perceived self-efficacy and organizational citizenship behavior of sale representatives in the an Agro Industry Company and 2) to study the influence of big five personality, job characteristics, perceived self-efficacy on organizational citizenship behavior of sale representatives in an Agro Industry Company. The sample of this study were 210 sale representatives in an Agro Industry Company by stratified random sampling and simple random sampling. Data were collected by questionnaires on the big five personality, job characteristics, perceived self-efficacy, and organizational citizenship behavior. Statistical methods used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and enter multiple regression analysis.

The results showed that: 1) all dimensions of personality except neuroticism personality, all dimensions of job characteristics and perceived self-efficacy were correlated with organizational citizenship behavior of sale representatives in an Agro Industry company at 0.01 level of significance and 2) agreeableness personality, autonomy and feedback of job characteristics, perceived self-efficacy could predict 67.2 percent of organizational citizenship behavior at 0.01 level of significance.

Keywords: Big Five Personality, Job Characteristics, Perceived Self-Efficacy, Organizational Citizenship Behavior, Sale Representatives

บทนำ

อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร ก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้และการลงทุนจำนวนมาก ในปี 2563 ที่ผ่านมามีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ภาพรวมอุตสาหกรรมอาหารในการส่งออกของไทยหดตัวลงเล็กน้อยร้อยละ 2.0

คิดเป็นมูลค่า 505,584 ล้านบาท แต่ในทางกลับกันกลุ่มสินค้าอาหารแปรรูปกลับขยายตัวเพิ่มขึ้น 0.1% (มติชนออนไลน์, 2563) เนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมผู้บริโภควิถีใหม่ (New Normal) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภค นิยมซื้ออาหารกลับมารับประทานที่บ้านและปรุงอาหารรับประทานเองมากขึ้น (ธนาคารกรุงเทพ, 2563) ทำให้มีการแข่งขันในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารมากขึ้น ทั้งอุตสาหกรรมรายใหญ่ที่เป็นคู่แข่งหลักและรัฐบาลมีนโยบายผลักดันอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร มุ่งยกระดับกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) และวิสาหกิจชุมชน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2563) บริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งจึงมุ่งพัฒนาสินค้าอาหารแปรรูปตามความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ที่เน้นเรื่องคุณภาพและความปลอดภัย รวมถึงเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายมากขึ้น ดังนั้นพนักงานขายจึงถือเป็นหัวใจสำคัญที่มุ่งขับเคลื่อนสินค้าไปสู่ผู้บริโภค และต้องมีพฤติกรรมที่ดีที่ต้องพึงปฏิบัติต่อลูกค้า (บรรจง รัตนเลิศ, 2555) และผลักดันยอดขายสินค้าให้เป็นไปตามเป้าหมายและทำให้องค์กรเติบโต (วุฒิชัย ผาสุกกานนท์ และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559) การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีส่วนผลักดันให้องค์การมีข้อได้เปรียบในการแข่งขัน โดยมุ่งสร้างบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วง และสร้างประสิทธิภาพขององค์การ การทำงานนอกเหนือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรืองานที่องค์กรไม่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นทางการด้วยความเต็มใจ จะทำให้องค์การมีประสิทธิภาพและช่วยส่งเสริมปริมาณและคุณภาพของผลผลิตให้สูงขึ้น (Dubrin, 2004) ซึ่งการกระทำดังกล่าวเรียกว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Organizational Citizenship Behavior) สอดคล้องกับแนวคิดของ Organ and Bateman (1991) ที่อธิบายว่า เป็นการกระทำนอกเหนือจากหน้าที่ที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นทางการ ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับรางวัลหรือการลงโทษ และเป็นการกระทำที่สนับสนุนต่อประสิทธิภาพขององค์การ เพิ่มพูนสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงานกับผู้บังคับบัญชา ทำให้การติดต่อประสานงานภายในองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้มีการศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยจากการศึกษา พบว่ามีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ คือ ลักษณะของบุคคลหรือพนักงาน (Individual or Employee Characteristics) เช่น ลักษณะบุคลิกภาพ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ และลักษณะของงาน (Task Characteristics) (Podsakoff, 2000) สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ได้แก่ บุคลิกภาพ ความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในงาน และภาวะผู้นำ (พรเทพ แก้วเชื้อ, 2560) และมีการศึกษาการพัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ พบว่าตัวแปรด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ (สฎาญ ธีระวัฒน์ตระกูล, 2549) และงานวิจัยของศึกษาณีย์ วิโสจสงคราม (2552) ได้พัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ พบว่าพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การได้รับอิทธิพลทางตรงจากคุณลักษณะงาน สอดคล้องกับวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ความพึงพอใจในงานเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (กิจโกศล ณเกษมทรัพย์, ธนสุวิทย์ ทับทิมทรัพย์, และบัณฑิต ผังนิรันดร์, 2559 :

52) และจากงานวิจัยที่ผ่านมาเสนอว่าการศึกษายุติธรรมทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุติธรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรนั้น หากนำทั้งตัวแปรบุคลิกภาพ และตัวแปรแรงจูงใจมาใช้ในการ ศึกษาร่วมกันจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางสังคมได้มากยิ่งขึ้น (Grant and Mayer, 2009) จาก ความสำคัญที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรบุคลิกภาพ และตัวแปรแรงจูงใจของ บุคคล ได้แก่ ลักษณะของงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งปัจจัยของบุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของ บุคคล แนวคิดบุคลิกภาพที่เป็นที่ยอมรับของนักวิจัยที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือแบ่งหมวดหมู่ บุคลิกภาพที่มีองค์ประกอบที่น้อยที่สุดและครอบคลุมการอธิบายบุคลิกภาพมากที่สุด คือ บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่พัฒนาโดย Costa and McCrae (Mount, Barrick, and Strauss, 1994) ตามแนวคิดของ Costa and McCrae (1992 cited in Howard and Howard, 1995) บุคลิกภาพเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ค่อนข้างถาวรเป็นรูปแบบของพฤติกรรม ความคิด และการ แสดงออกทางอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการปรับตัวต่อสถานการณ์แวดล้อม แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ คือ บุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์ บุคลิกภาพด้านการเปิดเผยตัวเอง บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น และบุคลิกภาพด้าน การมีสติ จากการวิจัยพบว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (ธนพร เลขวัต และรัชนิวรรณ วนิชย์ถนอม, 2560) และบุคลิกภาพ ห้าองค์ประกอบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (วรพร จันทรวงทอง, 2563; Kumar, 2009) อีกทั้งคุณลักษณะงานเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมเนื่องจาก สามารถจูงใจให้พนักงานทำงานให้กับองค์กร ตามแนวคิดของ Hackman and Oldham (1980) คุณลักษณะงานเป็นลักษณะของงานที่ทำให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการทำงานส่งผลต่อการปฏิบัติ งานที่มีประสิทธิภาพและความพึงพอใจในงาน ได้แก่ ความหลากหลายของงาน ความสำคัญของ งาน ความมีเอกลักษณ์ของงาน ความเป็นอิสระในงาน และการได้รับข้อมูลย้อนกลับ จากการวิจัย พบว่าคุณลักษณะงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (ทิพย์สุคนธ์ จงรักษ์, กล้าหาญ ณ นาน, และเนตรพัฒนา ยาวีราช, 2557; Mushtaq, 2018) และการรับรู้ความสามารถ ของตนเองมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้บุคคลมีความพยายามในการพัฒนาทักษะและความ สามารถในงานและแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mcshane and Von Glinow, 2003) ทั้งนี้ Bandura (1997) ได้กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ ความสามารถของตนเองในการจัดการให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจาก งานวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์กร (สุวัลลี แยมศาสตร์, 2561; Gati, Mukhtar, and Sujanto, 2018;) ในการวิจัยในครั้งนี้ สนใจศึกษากลุ่มตัวอย่างพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุไม่เกิน 26 ปี และมีอายุงานน้อยกว่า 2 ปี และระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี ลักษณะงานมีหน้าที่รับผิดชอบงานขายผลิตภัณฑ์ วางแผนการขาย จัดทำประมาณการ ขายในผลิตภัณฑ์อาหาร กลุ่มเนื้อสุกร เนื้อไก่ และกลุ่มอาหารแปรรูป ดังนั้นพนักงานขายจึงเป็น หัวใจสำคัญที่จะช่วยผลักดันรายได้และความสำเร็จขององค์กร จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของ

บริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งต้องดำเนินงานท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และการแข่งขันของคู่แข่งที่สูงขึ้น องค์กรย่อมต้องการพนักงานขายที่มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่พร้อมจะช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ มุ่งมั่นการปฏิบัติงานเมื่อนอกเหนือหน้าที่ที่ได้รับมอบด้วยความเต็มใจ พนักงานขายจึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยส่งเสริมให้องค์การประสบความสำเร็จตามกลยุทธ์และเป้าหมายที่องค์กรที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบุคลิกภาพห้องค้ประกอบคุณลักษณะงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งเพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและองค์กร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน และการสร้างความสำเร็จสูงสุดขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้องค้ประกอบ คุณลักษณะงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของบุคลิกภาพห้องค้ประกอบ คุณลักษณะงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลิกภาพห้องค้ประกอบ คุณลักษณะงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง
2. บุคลิกภาพห้องค้ประกอบ คุณลักษณะงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถรวมพยากรณ์พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร มีการศึกษาวิจัยทั้งในและต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรม และเรื่องต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร คือ ลักษณะบุคลิกภาพ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยที่พบว่าปัจจัยบุคลิกภาพ ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (พรเทพ แก้วเชื้อ, 2560) และงานวิจัยที่ผ่านมาได้เสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไปโดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้มีความถูกต้องชัดเจน และครอบคลุมประชากรในขอบเขตที่กว้างมากขึ้น

ทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรบุคลิกภาพกับกลุ่มพนักงานขาย ซึ่งการศึกษาบุคลิกภาพได้รับการศึกษาอย่างแพร่หลาย มีนักวิชาการหลายท่านได้จำแนกคุณลักษณะเพื่อให้ครอบคลุมการอธิบายบุคลิกภาพ โดยคำอธิบายของคุณลักษณะที่ได้รับการยอมรับร่วมกันมากที่สุดนั้น บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ โดย Costa and McCrae (Costa and McCrae, 1992 cited in Howard and Howard, 1995) อธิบายว่า คุณลักษณะของบุคคลที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ค่อนข้างถาวร เป็นรูปแบบของพฤติกรรม ความคิด และการแสดงออกทางอารมณ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพฤติกรรมและการปรับตัวต่อสถานการณ์แวดล้อมที่ได้กำหนด มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์ ด้านการเปิดเผยตัวเอง ด้านการเปิดรับประสบการณ์ ด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น และด้านการมีสติ และมีพัฒนาแบบวัดบุคลิกภาพความเป็นสากลซึ่งปรากฏในการศึกษาในหลายวัฒนธรรม เช่น จีน อิสราเอล เยอรมนี ญี่ปุ่น สเปน ไนจีเรีย นอร์เวย์ ปากีสถาน และสหรัฐอเมริกา (Robbins and Judge, 2017) และจากงานวิจัยพบว่าบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (ธนัพร เลขวัต และรัชนิวรรณ วณิชยณอม, 2560; Kumar, 2009) ผู้วิจัยใช้แนวคิดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบของ Costa and McCrae (1992 cited in Howard and Howard, 1995) ซึ่งเป็นแบบวัดบุคลิกภาพที่ถูกใช้ในศึกษาอย่างกว้างขวาง

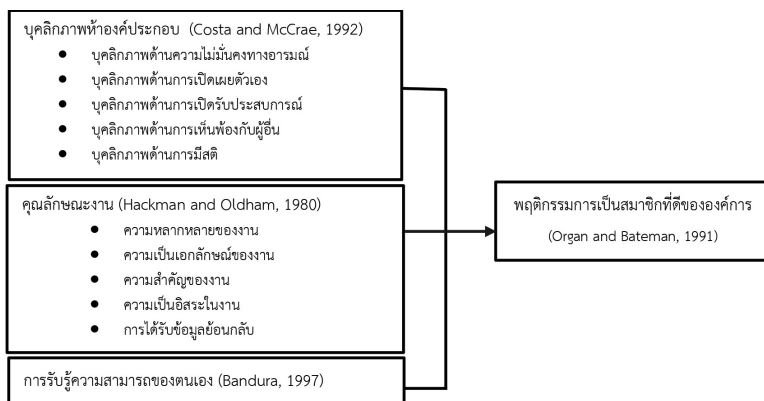
นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยคุณลักษณะงานส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Podsakoff, 2000) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรคุณลักษณะงานเพื่อศึกษากับกลุ่มลักษณะงานขายมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ซึ่ง Hackman and Oldham (1980) ได้เสนอวิธีการเพิ่มคุณค่าของงาน ส่งผลให้เกิดสภาวะทางจิตวิทยา 3 ประการ ที่มีความสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีแรงจูงใจภายในในการทำงานสูง รวมถึงผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสูง ความพึงพอใจในงานสูง และการขาดงานและการลาออกจากงานต่ำ อีกทั้งคุณลักษณะงานช่วยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Podsakoff, MacKenzie and Paine, 2000) สอดคล้องกับงานวิจัยว่าคุณลักษณะงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Chen and Chiu, 2009) และคุณลักษณะงานที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (ทิพย์สุดณ์ จงรัชช์, กล้าหาญ ณ น่าน, และเนตรพัฒนา ยาวีราช, 2557; Mushtaq, 2018) ผู้วิจัยสนใจศึกษาตามแนวคิดของ Hackman and Oldham (1980) ซึ่งมีแบบวัดคุณลักษณะงานที่มีนักวิชาการและนักวิจัยนำมาพัฒนาและปรับปรุงอย่างแพร่หลาย ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ ความหลากหลายของงาน ความสำคัญของงาน ความมีเอกลักษณ์ของงาน ความเป็นอิสระในงาน และการได้รับข้อมูลย้อนกลับ

งานวิจัยที่ผ่านมาเสนอว่า การศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรนั้น หากนำทั้งตัวแปรบุคลิกภาพและตัวแปรแรงจูงใจมาใช้ในการศึกษาร่วมกัน จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางสังคมได้มากยิ่งขึ้น (Grant and Mayer, 2009) ผู้วิจัยจึงสนใจตัวแปรแรงจูงใจ คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การทุ่มเท ความพยายาม รวมถึงการเรียนรู้จากความล้มเหลว เมื่อบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีแรงจูงใจในการแสดง

พฤติกรรม และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดี มีความอดทน อุตสาหะ และพยายามที่จะแสดงความสามารถนั้นออกมาจนประสบความสำเร็จได้ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ (Bandura, 1997) และจากงานวิจัยพบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Mahrugby and Yadegar, 2016) และการรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ต้องค์การ (สุวัณลี แยมศาสตร์, 2561; Gati, Mukhtar, and Sujanto, 2018) สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองตามแนวคิดของ Bandura (1997) ซึ่งเป็นเจ้าของทฤษฎีและและกรอบกลุ่มพฤติกรรมที่จะวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งได้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือ พนักงานขายระดับปฏิบัติการ ผ่านการทดลองงานระยะเวลา 4 เดือน และได้ผ่านการบรรจุเป็นพนักงานประจำของบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง รวมทั้งสิ้น 464 คน ผู้วิจัยเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้การเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) เพื่อเป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) เพื่อทำการคำนวณสัดส่วนเปอร์เซ็นต์จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละภูมิภาคทั้งหมด 9 ภูมิภาคตามพื้นที่การบริหารจัดการของบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง คือ ภาคกลาง ภาค

ตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคเหนือตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง ภาคใต้ตอนบน และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลากโดยใช้รายชื่อพนักงาน โดยไม่ใส่กลับคืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (Self-administered Questionnaire) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนสำหรับข้อความระดับความคิดเห็นโดยใช้มาตราวัดการประเมินค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม 5 ส่วน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามบุคลิกภาพห้วงค์ประกอบ แบบสอบถามคุณลักษณะงาน แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง และแบบสอบถามพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาให้ครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการจะวัด และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับพนักงานขายระดับปฏิบัติการในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำผลที่ได้จากการทดสอบมาทำการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อความรายข้อ (Item-Total Correlation) ใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อความที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป (Field, 2009) โดยแบบสอบถามครั้งนี้มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .459-.981 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) รายด้านและทั้งฉบับของแบบสอบถามใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยทั่วไปเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ มากกว่า 0.80 (Streiner and Norman, 1995) ซึ่งแบบสอบถามในครั้งนี้มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับตั้งแต่ .963-.975

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลถึงผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคลของบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง และติดต่อประสานงานนำส่งแบบสอบถามให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลตามรหัสพนักงานที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 210 ชุด และชี้แจงรายละเอียดแบบสอบถาม รวมถึงขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้แบบสอบถามคืนมา 210 ชุด ทั้งนี้จากสถานการณ์โควิดในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2563 ยังไม่มีผลกระทบต่อการเก็บข้อมูลมากนัก เนื่องจากด้วยลักษณะงานของพนักงานขายกรุงเทพมหานครและภาคกลางต้องเข้าปฏิบัติงานที่สำนักงานใหญ่น้อยเดือนละ 1 ครั้ง และพนักงานขายภูมิภาคต่าง ๆ ต้องมีฝึกอบรมผลิตภัณฑ์ภายในของบริษัทตามปกติจึงสามารถข้อมูลในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ไม่ได้เข้าบริษัทฝ่ายทรัพยากรบุคคลจึงได้ติดต่อและจัดส่งเอกสารภายในโดยสามารถระบุตัวตนและที่อยู่ของพนักงานได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของแบบสอบถาม พบว่ามีความถูกต้องครบถ้วนทั้งหมดคิดเป็น 100 %

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 พบว่า บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายระดับปฏิบัติการในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ได้แก่ บุคลิกภาพด้านการเปิดเผยตัวเอง ด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น ด้านการเปิดรับประสบการณ์ และด้านความมีสติ ($r = .572, .470, .261$, และ $.192$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ส่วนบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายระดับปฏิบัติการในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่าคุณลักษณะงานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายระดับปฏิบัติการในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ได้แก่ คุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงาน ด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ ด้านความหลากหลายของงาน ด้านความเป็นเอกลักษณ์ของงาน และด้านความสำคัญของงาน ($r = .703, .453, .424, .406$ และ $.329$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ นอกจากนี้ยังพบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ($r = .767$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. บุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์	-	.104	.079	.128	.074	-.042	.101	.029	.083	.097	.114	.030
2. บุคลิกภาพด้านการเปิดเผยตัวเอง		-	.351**	.503**	.263**	.149*	.709**	.164*	.532**	.691**	.721**	.572**
3. บุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์			-	.202**	.660**	.127	.144*	.063	.422**	.342**	.351**	.261**
4. บุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น				-	.162*	.078	.330**	.163*	.340**	.430**	.520**	.470**
5. บุคลิกภาพด้านความมีสติ					-	.201**	.102	.165*	.194**	.108	.215**	.192**
6. คุณลักษณะงานด้านหลากหลายของงาน						-	.068	.459**	.478**	.134	.307**	.424**

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7. คุณลักษณะงานด้าน ความเป็นเอกลักษณ์ของ งาน							-	.068	.342**	.514**	.439**	.406**
8. คุณลักษณะงานด้าน ความสำคัญของงาน								-	.320**	.118	.274**	.329**
9. คุณลักษณะงานด้าน ความเป็นอิสระในงาน									-	.650**	.705**	.703**
10. คุณลักษณะงานด้าน การได้รับข้อมูลย้อนกลับ										-	.557**	.453**
11. การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง											-	.767**
12. พฤติกรรมการเป็น สมาชิกที่ดีขององค์กร												-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันเกิน 0.80 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และคุณลักษณะงานการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรอิสระเพื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติดังตารางที่ 2

สมมติฐานที่ 2 จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น คุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงาน คุณลักษณะงานด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ และการรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การได้ร้อยละ 67.2 ($R^2_{adj} = .672$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .830 ($R = .830$) โดยตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งได้สูงสุด คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ($Beta = .454$) รองลงมา คือ คุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงาน ($Beta = .367$) คุณลักษณะงานด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ ($Beta = -.147$) และบุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น ($Beta = .137$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติตัวแปรที่สามารถร่วมพยากรณ์พฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	t	p
บุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น	.060	.021	.137	2.815	.005
คุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงาน	.264	.053	.367	4.938	.000
คุณลักษณะงานด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ	-.115	.052	-.147	-2.216	.028
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	.288	.046	.454	6.214	.000
ค่าคงที่ (Constant) = 1.790					
$R = .830$ $R^2 = .689$ $R^2_{Adj} = .672$ Overall $F = 39.882$ $p = .000$					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอสรุปและอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ บุคลิกภาพด้านการเปิดเผยตัวเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานขายต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ถ้าแสดงออกในการเสนอขายสินค้า พบปะกับลูกค้า และขอeworkงานสังคม ด้วยเหตุนี้ทำให้พนักงานขายเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย พร้อมทั้งจะอาสาเข้าร่วมกิจกรรมขององค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ Costa and McCrae (1992 cited in Howard and Howard, 1995) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านการเปิดเผยตัวเอง จะชอบพบปะผู้คน ชอบสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และชอบใช้เวลาส่วนมากกับการทำกิจกรรมทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าบุคลิกภาพด้านการเปิดเผยตัวเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (ธนขพร เลขวัต และรัชนิวรรณ วนิชย์ถนอม, 2560; Mahdiuon, Ghahramani, and Sharif, 2010) และยังพบว่าบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานขายมักจะสนใจความรู้เกี่ยวกับสินค้าใหม่ ๆ เปิดประสบการณ์อยู่ตลอดเวลา และติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ด้วยเหตุนี้ทำให้พนักงานขายมีมุมมองกว้างไกล ทนต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทำสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ แม้จะไม่ใช่งานในหน้าที่ สอดคล้องแนวคิดของ Bateman and Crant (1993) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลทำให้เกิดการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ การเรียนรู้ ให้ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นขององค์การแม้ไม่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์การ (อค์มัยสิริ ลียาชัย, 2555;

ธนัชร เลขวัต และรัชนิวรรณ วณิชยณอม, 2560; Mahdiuon, Ghahramani, and Sharif, 2010; Hashim, 2017) และยังพบว่าบุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานขายต้องติดต่อและปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า ต้องมีความสุภาพอ่อนโยน และการเจรจาต่อรองด้วยความประนีประนอม ยอมทำตามผู้อื่นร้องขอแม้จะนอกเหนือจากที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อรักษาลูกค้าและปกป้องผลประโยชน์ขององค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ Organ, Podsakoff, and MacKenzie (2006) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพการเห็นพ้องกับผู้อื่นบุคคลที่เป็นบุคลิกภาพที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้ความร่วมมือ ความช่วยเหลือแก่ผู้ร่วมงานด้วยความสมัครใจส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Borman, et al (2001) ที่พบว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่นจะไม่ชอบทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงทำให้ต้องสนับสนุนผู้อื่น มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า บุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (อค์มัยสิริ ลียาชัย, 2555; ธนัชร เลขวัต และรัชนิวรรณ วณิชยณอม, 2560; Mahdiuon, Ghahramani, and Sharif, 2010; Hashim, 2017) รวมถึงบุคลิกภาพด้านการมีสติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานขายต้องตรงเวลาต่อลูกค้า มีระเบียบวินัยต่อลูกค้า และการมุ่งให้เป้าหมายนั้นประสบผลสำเร็จก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Costa and McCrae (1992 cited in Howard and Howard, 1995) ที่กล่าวว่าบุคลิกภาพด้านการมีสติเป็นบุคคลมีความพยายาม และมีวินัยในการทำงาน ทุม่เพในการทำงานให้เป้าหมายนั้นประสบผลสำเร็จแม้ว่าต้องทำงานอย่างหนัก และสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า บุคลิกภาพด้านการมีสติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (อค์มัยสิริ ลียาชัย, 2555; Hashim, 2017; ธนัชร เลขวัต และรัชนิวรรณ วณิชยณอม, 2560; Kumar, 2009; Mahdiuon, Ghahramani, and Sharif, 2010) ส่วนบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์ของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ อาจเนื่องมาจากบุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองต่ำ มักจะมีความกังวล ท้อแท้ ประหม่าในการทำงาน และโกรธง่ายไม่เป็นมิตร ทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงไม่เอื้อต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ตามแนวคิดของ Kagan and Segel (1992) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนคุณลักษณะทางลบ เช่น กลัวที่จะปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจเกิดความกังวล ความล้มเหลว และลังเลที่จะช่วยเหลือผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าบุคลิกภาพด้านความไม่มั่นคงทางอารมณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Kumar, 2009)

นอกจากนี้ คุณลักษณะงานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ทิพย์สุคนธ์ จงรักษ์, กล้าหาญ ณ น่าน, และเนตร์พัฒนา ยาวีราข (2557) ที่พบว่า คุณลักษณะงานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า คุณลักษณะงานด้านความหลากหลายของงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะงานของพนักงานมีกิจกรรมที่หลากหลายในการทำงาน เช่น การเยี่ยมร้านค้า การเสนอขาย การขนส่งสินค้า และใช้ทักษะหลากหลาย เช่น การเจรจาต่อรอง การบริหารจัดการ ทักษะด้านบัญชี ด้วยเหตุนี้ ทำให้พนักงานมีความท้าทาย ทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานสามารถส่งผลให้มีผลการทำงานที่ดีขึ้นนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์การ และมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ Robbins (2002) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลใช้ความรู้ ความสามารถทำงานอย่างเต็มที่ จึงเกิดความพึงพอใจในงาน และมีการพูดถึงองค์การในด้านบวก ช่วยเหลือบุคคลอื่น และทำงานนอกเหนือจากหน้าที่รับผิดชอบด้วยความเต็มใจ จึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Podsakoff (2000) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะงานนั้นทำให้งานที่ท้าทายส่งผลให้พนักงานเกิดความรู้สึกพึงพอใจในงานและมีผลต่อผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสูง ช่วยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ในส่วนต่อมาคุณลักษณะงานด้านความเป็นเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานขายทำงานทุกขั้นตอนตั้งแต่การขายสินค้าไปจนถึงการจัดส่งให้ลูกค้า และสามารถบอกได้ว่าเป็นผลงานของตนเอง ทำให้พนักงานขายเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจว่าเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของทีม หน่วยงานและองค์กรทำให้แรงผลักดันเกิดความพยายามทุ่มเทในการทำงาน มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Hackman and Oldham (1980) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะงานด้านความเป็นเอกลักษณ์ของงานโดยพนักงานทำงานทั้งหมดทุกขั้นตอนและสามารถระบุได้ว่างานชิ้นนั้นเป็นผลงานของตนเอง จนทำให้พนักงานนั้นเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในงานส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Steffensmeier (2008) ที่พบว่า คุณลักษณะงานด้านความเป็นเอกลักษณ์ของงานทำให้บุคคลรู้สึกว่าการนั้นเป็นผลงานของตนเอง ทำให้พนักงานมีความรู้สึกรับผิดชอบในงาน และให้ความสำคัญต่องานที่ทำส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Chen and Chiu (2009) ที่พบว่าคุณลักษณะงานด้านความเป็นเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และอีกทั้งด้านคุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานขายรู้สึกว่าการที่ทำงานมีความสำคัญกับคนอื่น หากสินค้ามีปัญหาจะมีผลกระทบต่อบริษัท หรือเมื่องานสำเร็จจะสามารถสร้างยอดขายเพิ่มขึ้นส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในองค์การ ด้วยเหตุนี้ทำให้พนักงานขายเกิดทัศนคติทางบวกต่องานที่ทำ จึงมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มที่แน่นอนเกินงานที่รับผิดชอบนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sonentag (2003) ที่กล่าวว่าพนักงานมีทัศนคติเชิงบวกต่องาน จะมีความกระตือรือร้น มีแรงจูงใจ และความรับผิดชอบสูง

แม้จะทำงานนอกเหนือจากหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Graham and Van Dyne (2006) ที่พบว่า พนักงานที่มีคุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงานจะรู้สึกว่าการทำงานที่มีความสำคัญต่อคนอื่น และส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางสังคมในองค์กร เช่นเดียวกับงานวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Alim, Yahya, and Shamsudin, 2008) และยังพบว่าคุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานขายกำหนดขั้นตอนการขายสินค้าและการเข้าพบลูกค้าด้วยตนเองทำให้พนักงานขายรับรู้ถึงความรับผิดชอบ ต่อผลของงานที่ทำ จึงพยายามทำงานอย่างเต็มที่แม้ต้องทำงานนอกเวลาทำงานและนอกเหนือจากงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ Hackman and Oldham (1980) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงานเป็นความเป็นอิสระในการทำงานโดยไม่มีการควบคุมและใช้ดุลยพินิจในการจัดตารางการทำงานด้วยตนเอง เกิดความรู้สึก รับผิดชอบต่อความสำเร็จและยอมรับกับความล้มเหลวของงาน สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Chen and Chiu, 2009) นอกจากนี้ยังพบว่าคุณลักษณะงานด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานขายมีโอกาสทราบถึง ผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนจากหัวหน้างาน ทั้งจำนวนยอดขายและข้อเสนอแนะจากลูกค้า ด้วยเหตุนี้ทำให้พนักงานขายพยายามแก้ไขและการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และช่วยเหลือ ภายในทีมให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นงานที่นอกเหนือความรับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Hackman and Oldham (1980) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะงานด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับงานที่แสดงให้บุคคลได้ทราบถึงข้อมูลโดยตรงและความชัดเจนของประสิทธิภาพ ของการทำงานจนนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้นและผลของงานก่อให้เกิดความ สำเร็จต่อบุคคลและองค์กรด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alim, Yahya, and Shamsudin (2008) ที่พบว่า คุณลักษณะงานด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

ในส่วนต่อไปยังพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่อง มาจากพนักงานขายเชื่อในความสามารถและศักยภาพของตนเองทำให้เกิดความมั่นใจในการขาย และบริการลูกค้าอย่างเต็มที่ และอาสาช่วยเหลือผู้อื่นหรือกิจกรรมขององค์กรได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Quick and Nelson (2009) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเอง จะมุ่งมั่นทำงานของตนเองและผู้อื่นให้มีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทำให้เกิดพฤติกรรมในการทำงานมีส่วนร่วม และช่วยเหลือผู้อื่นในที่ทำงานส่งผลต่อพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร นอกจากนี้ Syamsuddin, Ringgasa, and Badarwan (2017) ยังพบ ว่าพนักงานที่มีความรับรู้ความสามารถตนเองจะรู้สึกว่าการงานมีความเป็นมืออาชีพ และจะมี ความ

พยายามเพื่อให้งานมีคุณภาพที่ดีหรือมีการให้บริการที่ดีอยู่เสมอ เช่นเดียวกับงานวิจัยที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (สุวल्ली แยมัสตาส์, 2561; Mahrugby and Yadegar; 2016)

ทั้งนี้จากสมมติฐานการวิจัย พบว่า บุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น คุณลักษณะงานด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับ คุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งได้ คิดเป็นร้อยละ 67.2 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย อธิบายได้ว่า หากพนักงานขายมีบุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น มักจะเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น อ่อนน้อมถ่อมตน พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา และเต็มใจให้ความสนับสนุนต่อผู้อื่นและมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Borman et al. (2001) ที่พบว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่นจะไม่ชอบทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จึงทำให้ต้องให้การสนับสนุนผู้อื่นและมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า บุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (บดีนทร์ หาญบุญทรง และพวงเพชร วัชรอยู่, 2555; ธนัชร เลขวัต และรัชนิวรรณ วณิชยณอม, 2560; วรพร จันทรวงทอง, 2563; Kumar, 2009; Mahdiun, Ghahramani, and Sharif, 2010) และหากพนักงานได้รับข้อมูลย้อนกลับมากขึ้นจะทำให้พนักงานขายมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรลดลง อาจเนื่องมาจากพนักงานสนใจกับข้อมูลย้อนกลับของผลการปฏิบัติงานและยอดขายที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จึงปรับปรุงการทำงานและเร่งสร้างยอดขายที่ตนรับผิดชอบ ทำให้ไม่มีโอกาสอาสาให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การเข้าร่วมและการให้ความร่วมมือกิจกรรมขององค์กรน้อยลง สอดคล้องกับแนวคิดของ De Janasz Dowd and Schneider (2002) ที่กล่าวว่า การได้รับข้อมูลย้อนกลับอาจส่งผลให้ความภาคภูมิใจในงานของพนักงานลดลง และไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงงานและเป้าหมายขององค์กร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kararti and Yuksekbilgili (2014) กล่าวว่า การได้รับข้อมูลย้อนกลับมีอิทธิพลทางลบกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และหากพนักงานขายมีอิสระในการตัดสินใจในการทำงานของตนเอง สามารถกำหนดวางแผนการขายได้อย่างอิสระส่งผลให้พนักงานขายเกิดความรู้สึกว่างานมีความหมาย เกิดพึงพอใจในการทำงาน ทำให้พนักงานขายทุ่มเทให้กับงานจนสำเร็จแม้จะต้องเสียสละเวลาส่วนตัว หรือทำงานนอกเหนือเวลาเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Deci and Ryan (2002) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลที่มีอิสระในการทำงาน และเลือกแนวทางในการทำให้ประสบผลสำเร็จด้วยตนเองส่งผลต่อความสนใจในงานส่งผลให้มีความมุ่งมั่น พยายามด้วยความเต็มใจ มีความคิดสร้างสรรค์สูง และมีส่วนร่วมกับการ แม้ไม่ได้กำหนดไว้ทางเป็นทางการ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (ทิพย์สุคนธ์ จงรักษ์, กล้าหาญ ณาน, และเนตรพัฒนา ยาวีราษ, 2557: 200; ธัญลักษณ์ หงษ์โค, 2560; Mushtaq, 2018)

นอกจากนี้ หากพนักงานขายมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถ ไม่ว่างานจะยากแค่ไหนก็สามารถจัดการงานให้สำเร็จได้ ทำให้พนักงานขายมุ่งมั่นและ

เต็มใจที่จะทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย พร้อมทั้งจะทำงานเกินกว่าหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้นส่งผลต่อความสำเร็จต่อองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1997) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองหมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการจัดการให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถตนเองสูง จะเป็นคนที่มีความอดทน อุตสาหะและพยายามที่จะแสดงความสามารถนั้นออกมาจนประสบความสำเร็จได้ และมักจะมีความตั้งใจ ให้ความสนใจในการทำงาน มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anfajaya and Rahayu (2019) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ช่วยกระตุ้นและสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมสามารถพัฒนาตนเองได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร เช่นเดียวกับงานวิจัยที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางบวกต่อกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (สุวลี ไย้มศาสตร์, 2561; Gati, Mukhtar, and Sujanto, 2018)

ข้อเสนอแนะ

1. การส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพด้านการเห็นพ้องกับผู้อื่น โดยการจัดฝึกอบรม หรือ Workshop ในเรื่องการวิเคราะห์ตนเองเพื่อเข้าใจตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องบุคลิกภาพ เข้าใจถึงแนวทางการปฏิบัติในการทำงานต่อผู้อื่นด้วยความเข้าใจ และใช้ระบบเพื่อน (Buddy System) เพื่อให้สามารถสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งปัญหาในการทำงานและปัญหาส่วนตัว

2. การส่งเสริมคุณลักษณะงานด้านความเป็นอิสระในงานโดยเปิดโอกาสให้พนักงานสามารถกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และมาตรฐานในการทำงานได้อย่างอิสระ สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในงานด้วยตนเอง และส่งเสริมคุณลักษณะงานด้านการได้รับข้อมูลย้อนกลับโดยการให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานอย่างถูกต้องและมีความชัดเจนเพื่อให้พนักงานขายได้รับทราบผลการทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ

3. การส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยมีการจัดฝึกอบรมส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เช่น การฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพของตนเอง หรือ Workshop ความสามารถในการฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค (Adversity Quotient) รวมถึงการฝึกวิธีการคิดและวิธีการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น เกมบริหาร (Management Games) ที่ช่วยเสริมรูปแบบการตัดสินใจ (Decision Models) รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ทำงาน เช่น เยี่ยมชมศึกษาบริษัทหรือหน่วยงานธุรกิจที่ประสบความสำเร็จทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ในการทำงาน สร้างความมั่นใจในการตัดสินใจและเพิ่มขีดความสามารถของตนเอง รวมถึงการส่งเสริมการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforces) ให้คำชมเชยเป็นการรักษาพฤติกรรมที่องค์กรต้องการเหล่านั้นไว้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีกับพนักงานอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวงการกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในตำแหน่งงานอื่น ๆ ให้หลากหลายเพิ่มขึ้น
2. ควรจะเพิ่มเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสนทนากลุ่ม หรือการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดซึ่งจะทำให้การอธิบายพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กิจโกศล เกษมทรัพย์, ธนสุวิทย์ ทับทิมรัฐรักษ์, และบัณฑิต ผังนิรันดร์. (2559). การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการของโรงงานผลิตรถยนต์ใน ประเทศไทย. **วารสารวิจัย มสธ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 12(2), 39-59
- ทิพย์สุคนธ์ จงรักษ์, กล้าหาญ ณ น่าน, และเนตรพัฒนา ยาวิราช. (2557). อิทธิพลของคุณลักษณะงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การ ความพึงพอใจในงานและพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 8(1), 190-206.
- ธัญพร เลขาวัต และรัชนิวรรณ วณิชถนอม. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ การรับรู้บรรยากาศองค์การและพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การโดยมีความสุขในการทำงานเป็นตัวแปรสื่อของข้าราชการในหน่วยงานราชการแห่งหนึ่ง. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 43(1), 99-118.
- ธนาคารกรุงเทพ. (2563). เมื่อผู้บริหารต้องการอาหารที่มั่นคงกรรมและปลอดภัย. สืบค้น 11 มกราคม 2564, จาก <https://www.bangkokbanksme.com>.
- ธัญลักษณ์ หงษ์โต. (2560). อิทธิพลของคุณลักษณะงานที่มีผลต่อความไว้วางใจในการบริหารและพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร. **วารสารธุรกิจปริทัศน์**. 9(2), 39-53.
- ธานีพร ศิลปจารุ. (2551). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: วีอินเตอร์ พรินท์.
- บดินทร์ หาญบุญทรง และพวงเพชร วัชรอยู่. (2555). ปัจจัยส่วนบุคคล บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ การรับรู้การสนับสนุนขององค์การกับพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 38(1), 180-198.
- บรรจง รัตนเลิศ. (2555). **จรรยาบรรณของพนักงานขาย**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2561, จาก <http://e-learning.e-tech.ac.th/learninghtml/7697/110100.html>.
- พรเทพ แก้วเชื้อ. (2560). พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในประเทศไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพะเยา**. 9(1), 210-217.

- มติชนออนไลน์. (2563). **ส่งออกอาหาร ต้องรู้! สินค้าดาวรุ่ง-ดาวร่วง และมีแนวโน้มขายดีเพิ่มขึ้น.** สืบค้น 11 มกราคม 2564, จาก <https://www.sentangsedtee.com/today-news/article158883>.
- วรพร จันทรวงทอง. (2563). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของ ผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้นจาก <http://ir-ithesis.swu.ac.th/>
- วุฒิชัย ฝาสุกกานนท์ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). ผู้นำกับการพัฒนาศักยภาพทีมขายพร้อม คุณภาพการให้บริการ. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 9(2), 108-121.
- ศิษย์นิย วิโสจสงคราม. (2552). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ต่อองค์การของบุคลากรสายสนับสนุน คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <https://doi.nrct.go.th/>
- สญาญ์ ธีระวนิชตระกูล. (2549). **แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิก ที่ดีต่อองค์การของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วารสารวิจัยและ วัฒผลการศึกษา.** 4(1), 128-142.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). **เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวแปรสำหรับการวิจัยทาง สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี้ยวเชียง
- สุวัณลี แยมศาสตร์. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความพึงพอใจ ในงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณีศึกษาบริษัทโลจิสติกส์แห่ง หนึ่ง.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก <http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/>
- อคมย์สิริ สียาชัย. (2555). **บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ความฉลาดทางอารมณ์ และพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณีศึกษาพนักงานบริษัทคอมพิวเตอร์แห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก <http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/>
- อุตสาหกรรม, กระทรวง. (2563). **อก.พลิกวิกฤติโควิดเป็นโอกาสดันไทยสู่ศูนย์กลางอาหารโลก** **เดินทางผลักดันอุตสาหกรรมอาหาร.** สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2564, จาก <http://www.industry.go.th>.
- Alim, I., Yahya, K., & Shamsudin, F. (2008). The relationship between job characteristics and organizational citizenship behavior. In *the 4th national human resource management conference 2008*. (pp. 2-11). Retrieved May 17, 2018, from <http://repo.uum.edu.my/2574/>
- Anfajaya, M. A & Rahayu, A. (2019). The Role of Self-Efficacy in Organizational Citizenship Behavior. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 395, 108-111.

- Bandura, A. (1997). Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavior Change. **Psychological Review**. 84(2), 191-215.
- Bateman, T. S. & J. M. Crant. (1993). The Proactive Component of Organizational Behavior: A Measure and Correlates. **Journal of Organizational Behavior**. 14, 103-118.
- Borman, W. C., Penner, L. A., Allen, T. D., & Motowidlo, S. J. (2001). Personality Predictors of Citizenship Performance. **International Journal of Selection and Assessment**. 9(1-2), 52-69.
- Chen, C. C. & Chiu, S. F. (2009). The Mediating Role of Job Involvement in The Relationship between Job Characteristics and Organizational Citizenship Behavior. **The Journal of Social Psychology**. 149, 474-494.
- De janasz, S. C., Dowd, K. O., & Schneider, B. Z. (2002). **Interpersonal skill in organization**. New York: McGraw-Hill.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2002). **Handbook of Self-Determination Research**. New York: University of Rochester Press.
- Dubrin, A. J. (2004). **Applying Psychology: Individual Organizational Effectiveness**. 6th ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Field, A. (2009). **Discovering Statistics using Spss**. 3rd ed. London: Sage Publications.
- Gati, K. Mukhtar, M. & Sujanto, B. (2018). The Influence of Self Efficacy Job Satisfaction and Organizational Commitment toward Organizational Citizenship Behavior (OCB) of Teachers of Private Vocational Schools in South Jakarta. **International Journal of Scientific and Research Management**. 6(6), 404-416.
- Graham, J. W. & Van Dyne, L. (2006). Gathering Information and Exercising Influence: Two forms of Civic Virtue Organizational Citizenship Behavior. **Employee Responsibilities and Rights Journal**. 18(2), 89-109.
- Grant, A. M. & Mayer, D. M. (2009). Good Soldiers and Good Actors: Prosocial and Impression Management Motives as Interactive Predictors of Affiliative Citizenship Behaviors. **Journal of Applied Psychology**. 94(4), 900-912
- Hackman, J. R. & Oldham, G. R. (1980). **Work Redesign**. New York: Addison-Wesley.
- Hashim, A. (2017). The Relationship between Big Five Personality and Organizational Citizenship Behavior. **International Conference on Management and Muamalah**. 4, 321-340.

- Howard, P. J. & Howard, J. M. (1995). The Big Five Quick Start: An Introduction to the Five-Factor Model of Personality for Human Resource Professionals. **ERIC - Institute of Education** 1-21, Retrieved May 17, 2018, from <https://eric.ed.gov/?id=ED384754>.
- Kagan, J. & Segal, J. (1992). **Psychology an Introduction**. 7th ed. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Kararti, T. & Yuksekbilgili, Z. (2014). Organizational Citizenship Behaviors in Small and Medium Enterprises in the Context of Leadership Behavior. **Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Review**. 2(3), 138-158.
- Kumar, K. (2009). Linking the Big Five Personality Domains to Organizational Citizenship Behavior. **International Journal of Psychological Studies**. 1(2), 73-81.
- Mahdiun, R., Ghahramani, M. & Sharif A. R. (2010). Explanation of Organizational Citizenship Behavior with Personality. **Procedia Social and Behavioral Sciences**. 5, 178-184.
- Mahrugly, H. & Yadegar, R. (2016). Examine the Relationship between Self-Efficacy Perception and Organizational Citizenship Behavior of Managers and Assistants. **International Journal of Advanced Biotechnology and Research (IJBR)**. 7(4), 891-895.
- Mcshane, S. L. & Von Glinow, M. A. (2003). **Organization Behavior: Emerging Realities for the Workplace Revolution**. 2nd ed. New York: McGraw-Hill.
- Mount, M. K., Barrick, M. R. & Strauss, J. P. (1994). Validity of Observer Ratings of the Big Five Personality Factors. **Journal of Applied Psychology**. 79(2), 272-280.
- Mushtaq, S. (2018). The Impact of Job Characteristics on Organizational Citizenship Behavior. **International Journal of Business and Management Invention**. 7(2), 54-57.
- Organ, D. W. & Bateman, T. S. (1991). **Organizational Behavior**. 4th ed. Boston: Irwin
- _____, Podsakoff, P. M. & MacKenzie, S. B. (2006). **Organizational Citizenship Behavior: Its Nature, Antecedents, and Consequences**. Thousand Oaks: Sage.
- Podsakoff, P. M. (2000). Organizational Citizenship Behaviors: A Critical Review of the Theoretical and Empirical Literature and Suggestions for Future Research. **Journal of Management**. 26(3), 513-563.

- Podsakoff, P. M. & MacKenzie, S. B. (1994). Organizational Citizenship Behavior and Sales unit Effectiveness. **Journal of Marketing Research**. 31, 351-363.
- _____, S. B. Mackenzie, J. B. Paine, & Bachrach, D. G. (2000). Organizational Citizenship Behaviors: A Critical Review of the Theoretical and Empirical Literature and Suggestions for Future Research. **Journal of Management**. 26(3), 513-563.
- Quick, J.C. & Nelson, D.L. 2009. **Principles of Organizational Behavior: Realities and Challenges**. 6th ed. Australia: South-Western Cengage Learning.
- Robbins, S. P. (2002). **Organizational Behavior: Concepts, Controversies, and Applications**. 10th ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- _____, and A. T. Judge. (2017). **Organizational Behavior**. 17th ed. Boston: Pearson Education.
- Sonentag, S. (2003). Recovery, Work Engagement, and Proactive Behavior: A New Look at The Interface between Nonwork and Work. **Journal of Applied Psychology**. 88(3), 518-528
- Steffensmeier, J. (2008). Situational Constraints and Personality as Antecedents of Organizational Citizenship Behaviors. Dissertation Abstracts International: Section B: **The Sciences and Engineering**. 69(3-B), 1996.
- Streiner, D. & Norman, G. (1995). **Health Measurement Scales: A Practical Guide to Their Development and Use**. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Syamsuddin, S., Ringgasa, L., & Badarwan, B. (2017). The Effect of Self-Efficacy on Organizational Citizenship Behavior (OCB) Employees of Institut Agama Islam Negeri Kendari. **Langkawi**. 3(2), 2460-2280.

**การจัดกิจกรรมแบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักศึกษาจีนที่มีทักษะการสื่อสารภาษาไทย
และพฤติกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน**
**Proceeding Work Integrated Thai Language Learning Activity
for Chinese Students with Different Levels of Thai Communicative
Skills and Learning Behavior**

สมประสงค์ แสงอินทร์¹ กรชนก นันทกนก²
Somprasong Saeng-in, Kornchanok Nanthakanok

Received: June 15, 2021

Revised: March 13, 2022

Accepted: April 7, 2022

=====

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมแบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และพัฒนานวัตกรรมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีน ผลการวิจัยนอกจากได้กิจกรรมปฏิบัติงานภาคสนามที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักศึกษาจีนแล้ว ยังพัฒนานวัตกรรมที่ช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทย คือ นวัตกรรม “โมเดลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบพึ่งพาสำหรับผู้เรียนชาวจีน” ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนและมีรูปแบบที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มนักศึกษาจีนซึ่งมีทักษะการสื่อสารภาษาไทย และพฤติกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมยังนำไปสู่การค้นพบนวัตกรรม “โมเดลความประสงค์ร่วมสี่ภาคส่วน” ซึ่งช่วยในการหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: นวัตกรรมการสอนภาษาไทย, กิจกรรมการเรียนรู้, ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ, การเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับการทำงาน

¹ อาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (Lecturer of Thai Language and Culture Program, Faculty of Humanities, CRRU) Email: somprasongkrab@gmail.com

² อาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (Lecturer of Thai Language and Culture Program, Faculty of Humanities, CRRU) Email: knanthakanok@gmail.com

Abstract

This action research aimed at proceeding the work-integrated Thai language learning activity for Chinese students of Thai Language and Culture Curriculum, Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University, and developing an innovation to support Thai learning activity for Chinese students. The result revealed the effectiveness of field work activity for Chinese students and the development of innovation that supported a work-integrated Thai language learning activity. The innovation, “Model of Thai Learning Activity by Assistance for Chinese Student”, which was applied from the technique of peer-assisted learning corresponded to the learning behaviors of Chinese students with different levels of Thai communicative skills and learning behaviors. The implementation of the activities also led to discovering the “Four-Sector Collective Purpose Model” which can effectively help finding the agreement among associative organizations, involved with the learning activity.

Keywords: Thai Language Teaching, Learning Activity, Thai as a Foreign Language, Work Integrated Learning

บทนำ

พ.ศ.2564 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้ดำเนินการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านกิจกรรมสำรวจความต้องการสถานประกอบการและชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานและกิจกรรมการบูรณาการเรียนกับการทำงาน (Work integrated Learning หรือ WIL) มุ่งให้นักศึกษามีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านการเรียนรู้ในหลักสูตรกับการปฏิบัติงาน กิจกรรมนี้มีลักษณะสำคัญคือ แต่ละหลักสูตรสาขาวิชาจะบูรณาการเรียนการสอนในรายวิชาในหลักสูตรของตนกับการลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อช่วยแก้ไข้ปัญหาของหน่วยงานหรือสถานประกอบการ โดยอาจารย์จะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและให้ความรู้ ส่วนนักศึกษาเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ และจะต้องได้ผลผลิตออกมาเป็นนวัตกรรมที่ช่วยแก้ปัญหานั้น

หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ จัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่นักศึกษาชาวต่างประเทศมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะนักศึกษาจีนที่มีจำนวนมากที่สุด หลักสูตรพบความท้าทายสำคัญประการหนึ่งทั้งในการจัดกิจกรรมหรือจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษาชาวจีน คือการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้หรือกระตุ้นความสนใจในการดำเนินกิจกรรมให้แก่กลุ่มนักศึกษาจีนในชั้นเรียนที่มีทักษะการสื่อสารภาษาไทย ความคุ้นเคยกับการเรียนรู้ในรูปแบบวัฒนธรรมการศึกษาของไทย และระดับความสนใจในภาษาและวัฒนธรรมไทยที่แตกต่างกัน หลักสูตรจึงกำหนดให้คณะผู้วิจัยเข้าร่วมแผนการดำเนินกิจกรรมของคณะเพื่อค้นหาและพัฒนาวัตกรรม ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อดำเนินกิจกรรมแบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทยให้แก่นักศึกษาจีน
2. เพื่อค้นหาวัตรกรรมที่สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมแบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีนที่มีทักษะการสื่อสารภาษาไทยและความสนใจในวัฒนธรรมไทยแตกต่างกัน

คำถามวิจัย

สามารถดำเนินกิจกรรมแบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีนที่มีทักษะการสื่อสารภาษาไทยและความสนใจในวัฒนธรรมไทยแตกต่างกันได้อย่างไร

ขอบเขตวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาชาวจีนในหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จำนวน 20 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแบบบูรณาการการทำงาน
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา
 - 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัญหาการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาจีน
 - 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ
 - 2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ศูนย์การเรียนรู้ตำบลนางแล โฮงฮอมผญา โฮงยาหมอเมือง ล้านนา ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา คือ พฤศจิกายน 2563 ถึงตุลาคม 2564

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการทำงาน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการทำงาน (Work Integrated Learning หรือ WIL) เป็นการผสมกลมกลืนกันระหว่างประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพนอกห้องเรียนกับการเรียนในห้องเรียน อาจอยู่ในรูปของการศึกษาวิจัย การฝึกงาน สหกิจศึกษา การทำงานเพื่อสังคม การทำงานในสถานประกอบการหรือการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ เป็นต้น (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2563 : 2) มีทั้งสิ้น 9 รูปแบบ (วินัย มะเหษะหมัด, 2564 : Work-integrated learning (WIL) การบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน) ได้แก่ การกำหนดประสบการณ์ก่อนการศึกษา (Pre-course Experience) การเรียนสลับกับการทำงาน (Sandwich Course) สหกิจศึกษา (Cooperative Education) การฝึกงานที่เน้นการเรียนรู้หรือการติดตามพฤติกรรมการทำงาน (Cognitive Apprenticeship or Job Shadowing) หลักสูตร

ร่วมมหาวิทยาลัยและอุตสาหกรรม (Joint Industry University Course) พนักงานฝึกหัดใหม่ หรือพนักงานฝึกงาน (New Traineeship or Apprenticeship) การบรรจุให้ทำงานหรือการฝึกเฉพาะตำแหน่ง (Placement or Practicum) ปฏิบัติงานภาคสนาม (Fieldwork) และการฝึกปฏิบัติงานจริงภายหลังสำเร็จการเรียนรู้ (Post-course Internship)

การเรียนรู้แบบบูรณาการการทำงานมีเงื่อนไขสำคัญคือต้องมีการผสมหลอมรวมกันระหว่างความรู้ทางทฤษฎีในชั้นเรียนกับประสบการณ์ทำงานนอกห้องเรียน โดยการดำเนินการนั้นต้องเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร และต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานจริงงานที่ฝึกปฏิบัติต้องเป็นงานที่มีคุณภาพหรือสามารถพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาได้ (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2563: 2)

คณะผู้วิจัยพิจารณาว่าวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในระยะเวลาที่ทำวิจัยนั้น สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการในพื้นที่เป้าหมายใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัย ซึ่งภายหลังการประชุมร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พบว่าแนวทางของหลักสูตรและความต้องการของนักศึกษาสอดคล้องกับการบูรณาการในรูปแบบการปฏิบัติงานภาคสนามที่ให้ผู้เรียนทำงานในสถานประกอบการด้วยการสลับกับการเรียนรู้ในชั้นเรียน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

นวัตกรรมทางการศึกษา คือ การสร้างสรรค์หรือนำเอาความคิด การกระทำ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ที่ไม่เคยมีมาก่อนเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา ส่งผลให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เกิดแรงจูงใจในการเรียน และช่วยประหยัดเวลาในการเรียนยิ่งขึ้น (วัชรพล วิบูลยศรีน, 2556: 10; อรรถเดช สอสงขัน, 2563: ความหมายของนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา) นวัตกรรมทางการศึกษาจึงอาจจำแนกได้โดยคุณสมบัติด้านความใหม่ โดยต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 ลักษณะต่อไปนี้ (วัชรศักดิ์ มัชฌิมากิโร, 2557: 4)

- 1) เป็นสิ่งใหม่ที่ยังไม่เคยปรากฏใช้ในการเรียนการสอนมาก่อน
- 2) เป็นสิ่งใหม่ที่ปรับปรุงจากสิ่งที่ใช้จัดการเรียนการสอนอยู่แต่เดิม
- 3) เป็นสิ่งที่ใช้จัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่แต่ยังอยู่ในขั้นตอนทดสอบประสิทธิภาพ
- 4) เป็นสิ่งที่ใช้จัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่ยังไม่แพร่หลาย
- 5) เป็นสิ่งที่เคยใช้จัดการเรียนการสอนมาแล้วครั้งหนึ่งแต่ยังด้อยประสิทธิภาพ จึงได้นำสิ่งนี้มาปรับปรุงและทดลองใช้จนมีประสิทธิภาพแล้วนำไปใช้อีกครั้ง

จากนิยามและแนวคิดที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาว่า นวัตกรรมการศึกษาจึงสามารถเป็นได้มากกว่าสื่อการเรียนการสอน แต่อาจอยู่ในรูปกระบวนการ วิธีการ หรือแนวคิดที่จะช่วยส่งเสริมหรือพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งนวัตกรรมจะเกิดขึ้นในรูปแบบใดหรือมีระดับความใหม่อย่างไรรันั้น ต้องดำเนินการตามกระบวนการสร้างนวัตกรรมซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน (วัชรศักดิ์ มัชฌิมากิโร, 2557: 6) ดังนี้

- 1) ขั้นเตรียมการ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และออกแบบนวัตกรรม

- 2) ขั้นสร้าง โดยจะต้องสร้างต้นแบบพร้อมกับหาประสิทธิภาพของต้นแบบ โดยการเสนอผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมประเมินคุณภาพ แล้วนำต้นแบบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เรียนกลุ่มเล็ก เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วปรับปรุง
- 3) ขั้นทดลองใช้และประเมินผล เป็นการทดลอง เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยใช้นวัตกรรมกับกลุ่มทดลอง (นักเรียนกลุ่มที่ต้องการแก้ปัญหา) ในสภาพ กลุ่มเรียนจริง และมีการประเมินผลตามขั้นตอน
- 4) ขั้นเผยแพร่นวัตกรรม เป็นขั้นตอนการนำนวัตกรรมไปแนะนำให้ผู้อื่นใช้งานต่อหรือขยายผลต่อไป

นอกจากขั้นตอนการสร้างสรรค่นวัตกรรมทางการศึกษาแล้ว อีกประเด็นหนึ่งที่จำเป็นต้องนวัตกรรมการศึกษาคือการนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้งาน ควรคำนึงถึงผลลัพธ์อันจะเกิดแก่ผู้ใช้นวัตกรรมร่วมด้วย โดยผลลัพธ์จากการใช้นวัตกรรมทางการศึกษามี 2 ลักษณะ ได้แก่ ความพึงพอใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หรือผลการเรียน ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การใช้นวัตกรรมทางการศึกษานั้นมี 5 ประการ ได้แก่ ความง่ายในการใช้งาน ประโยชน์ของความรู้ต่อการทำงานในอนาคต เนื้อหาบทเรียนที่ทันสมัย ความสนุกเพลิดเพลินในการใช้ และหากเป็นนวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์หรือวัตถุ ควรคำนึงถึงความสวยงามในการออกแบบร่วมด้วย (ชลธิศ ดาราวงษ์, 2563: 161-165)

3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาจีน

คณะผู้วิจัยในฐานะผู้มีประสบการณ์เข้าร่วมโครงการข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย เดินทางไปเป็นอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยในสถาบันอุดมศึกษาที่ประเทศจีน ได้มีโอกาสสังเกตการณ์การเรียนการสอนภาษาไทยที่ประเทศจีน พบว่า ชั้นเรียนภาษาไทยในประเทศจีนมีวัฒนธรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนต้องตรงเวลา นิยมการเรียนการสอนภาษาในรูปแบบการสื่อสารทางเดียว คือ ผู้เรียนจะอยู่ในฐานะผู้ฟังและปฏิบัติตามสิ่งที่อาจารย์สอนและแนะนำ มากกว่าจะเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ถัดมาคือการเรียนรู้จากตำราหรือหนังสือเรียน ภูมิหลังวัฒนธรรมการเรียนรู้เช่นนี้ส่งผลต่อการเรียนการสอนในวัฒนธรรมใหม่ ข้อสรุปนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาจีนที่มาเรียนในประเทศไทยพิจารณาว่าเวลาของผู้สอนและการจัดเวลาในชั้นเรียนให้เหมาะสม การจัดคู่มือ ตำรา หรือหนังสือประกอบการเรียน อำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบจีน เป็นแนวทางแก้ไขที่สำคัญ (สุริยวรรณ เสถียรสุคนธ์, 2554: 137)

เมื่อนักศึกษาจีนเดินทางมาศึกษาที่ไทย พบว่าแม้ส่วนใหญ่จะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือขาดความมั่นใจ เนื่องจากวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบเดิมที่ติดตัวมา รวมทั้งระดับความเข้าใจภาษาไทยที่แตกต่างกัน แต่ในชั้นเรียนก็มีมักจะเชื่อมั่นในความรู้ของตนเอง และส่วนใหญ่มักก็อยากทำงานร่วมกับเพื่อนของตน นักศึกษาจีนที่มาเรียนที่ประเทศไทยจึงแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้หลากหลายแบบ ส่วนใหญ่นิยมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative) แบบมีส่วนร่วม (Participant) แบบอิสระ (Independent) แบบพึ่งพา (Dependent) แบบแข่งขัน (Competitive) และน้อยที่สุดคือแบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) ตามลำดับ (ภาสพงศ์ ผิวพอใช้, 2558: 270-272)

สังเกตได้ว่าการปรับตัวทางวัฒนธรรมเป็นสาเหตุประการสำคัญที่ส่งผลต่อการเข้าถึงสังคมในวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังการเรียนรู้และพัฒนาทักษะสื่อสารภาษาไทยที่แตกต่างกัน ข้อสันนิษฐานนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยสำคัญ 2 ประการ ประการแรก คือ นักศึกษาจีนที่มีความสามารถในทักษะฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทยระดับสูงจะมีคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยได้สูงหรือดีที่สุด และประการที่ 2 คือ นักศึกษาจีนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนคนจีนจะมีคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวสูงกว่านักศึกษาจีนที่ได้รับการสนับสนุนดังกล่าว (อัญชัช วิภัติภูมิประเทศ, 2559: 237) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการปรับตัวนั้นจะช่วยให้เปิดโอกาสในการรับประสบการณ์ ภาษา ความหมาย ตลอดจนเข้าใจโครงสร้างวัฒนธรรมไทย ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาจีนสามารถสื่อสารหรือดำเนินชีวิตได้เหมือนกับคนไทยนั่นเอง (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559: 303)

สอดคล้องกับที่มีงานวิจัยพบว่านักศึกษาจีนส่วนหนึ่งมาเรียนประเทศไทยแต่อยากกลับประเทศจีน สาเหตุเนื่องมาจากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้ หรือมีเพื่อนที่ไม่มีเพื่อนคนไทยช่วยเรียนรู้ภาษาไทย (สุริยวรรณ เสถียรสุคนธ์, 2554: 127, 137) การเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาจีนในประเทศไทยในกิจกรรมนี้จึงควรพิจารณาหาแนวทางการดำเนินการที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาจีน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่นิยมการเรียนรู้ภาษาไทยบนพื้นฐานความคุ้นเคยของวัฒนธรรมการเรียนรู้ตามแบบวัฒนธรรมจีนซึ่งมีปัญหาด้านการสื่อสารภาษากับอีกกลุ่มคือกลุ่มที่เรียนรู้ภาษาไทยจากวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบไทยซึ่งมีทักษะการสื่อสารภาษาไทยระดับสูง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมุ่งเน้นที่การนำภาษาไทยไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันให้ถูกต้อง แนวคิดนี้ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ส่วน คือ เป้าหมายของการเรียนรู้ภาษา คือ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ในการสอนจึงควรให้ผู้เรียนฝึกทักษะการใช้ภาษาได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน และอีกส่วนที่สำคัญคือ ความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติของสังคม ให้เหมาะสมกับโอกาสต่าง ๆ ผู้เรียนจึงต้องรู้จักขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษานั้นด้วย (กิงกายนันท์ บวรณสินวิวัฒนกุล, 2561: 167-168)

ทั้งนี้ชาวจีนมีลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ตามการรูปแบบการเรียนการสอนในวัฒนธรรมของตน นักศึกษาจีนส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยมาตั้งแต่เด็ก แต่เริ่มเรียนรู้ภาษาไทยในระดับมหาวิทยาลัย หลายคนเริ่มต้นเรียนรู้เมื่อมาศึกษาต่อที่ประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาจีนจะผ่านรูปแบบการเรียนรู้และวัฒนธรรมจีนมาก่อน การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ นักศึกษาจีนจึงต้องพิจารณารูปแบบการเรียนการสอนแบบจีนที่นักศึกษาคุ้นเคยควบคู่ไปด้วย การสอนภาษาไทยให้นักศึกษาชาวจีนจึงมีแนวทางหลัก 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ การรู้จักผู้เรียน โดยคำนึงถึงระดับความรู้ในการสื่อสารภาษาไทยที่หลากหลาย เป้าหมายในการใช้ภาษาไทยเพื่อประกอบอาชีพ ลักษณะความสนใจที่มีความตั้งใจเรียนสูง และระยะเวลาที่เหมาะสมกับการเรียนของนักศึกษา ประการต่อมา คือ การมีแบบเรียนสำหรับเรียนควบคู่ โดยให้บูรณาการทุกทักษะ มีแบบฝึกหัดเสริม และง่ายต่อการจดจำ และประการสุดท้าย

คือ การจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีสื่อหลากหลาย และสร้างบรรยากาศให้น่าเรียน มีกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกสถานที่ มีการสอนสัทอักษรและสอนความรู้ภาษาไทยจากระดับพื้นฐานไปสู่ซับซ้อน รวมถึงผู้สอนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาจีน ได้แก่ ต้องมีความรู้ในการใช้ภาษาไทยอย่างแท้จริง มีจิตวิทยาในการสอนนักศึกษาต่างชาติเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม สร้างบรรยากาศให้น่าเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม (รัชดา ลากใหญ่, 2559: 39-45)

จากการทบทวนแนวทางการการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ักศึกษาจีนที่กล่าวมา พบว่าระดับความรู้ความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นตัวแปรสำคัญที่มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศของนักศึกษาจีน ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยจึงจำเป็นต้องมีตัวเชื่อมโยงในแง่ทักษะทางภาษาและการปรับตัวทางวัฒนธรรม

5. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-Assisted Learning หรือ PAL) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเชื่อว่าประสพการณ์ทางสังคมจากการช่วยเหลือของเพื่อนผู้ที่เชี่ยวชาญ (Peer) จะช่วยยกระดับการเรียนรู้ ปัญหา พฤติกรรม แรงจูงใจในพื้นที่รอบต่อพัฒนาการ (Zones of Proximal Development) ของผู้เรียนได้ ด้วยวิธีนี้ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ทั้งความรู้ทางวิชาการและความพึงพอใจทางอารมณ์ไปพร้อมกัน ผ่านหัวใจสำคัญคือการถ่ายทอดความรู้จากเพื่อนด้วยวิธีการที่หลากหลาย สามารถปรับใช้ได้หลากหลายกลวิธี เช่น การเรียนรู้แบบจับคู่สอน (Peer Tutoring) เป็นกลุ่มเรียนรู้ไปพร้อมกัน (Learning Together) การเรียนรู้แบบทีมสนับสนุน (Team-Assisted Individualization) เป็นต้น (Ginsberg-Block, M., Rohrbeck, C. A., Lavigne N. C., & Fantuzzo J. W., 2008: 247-252, 259-266)

คณะผู้วิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนที่แตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เข้าสู่การเรียนรู้แบบเดียวกัน เนื่องจากการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือแบ่งปันความรู้ของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำได้รับประโยชน์จากเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า อย่างไรก็ตาม การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้นไม่ได้ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนหรือนักศึกษาโดยตรง แต่อาศัยการสร้างบรรยากาศการเรียนให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ได้มีการนำไปปรับใช้ในการวิจัยสอนภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่เชิงชาย พบว่าเพราะการเรียนรู้เกิดจากสื่อสารของผู้เรียนที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกัน มีความสนิทสนมกัน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเข้าใจได้ดีสะดวก จึงเกิดการกล้าซักถามกันเอง ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนไม่เครียด มีความสุข ส่งผลให้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 3.22 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.35 พึงพอใจต่อด้านครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.52 พึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชา และด้านการวัดและประเมินผลในระดับมากเช่นกัน (บุษยากร ชัยขวา, ผาสุข บุญธรรม และเพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท, 2560: 82-83)

วิธีการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research) มีวิธีศึกษาวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาในหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยที่ยังคงศึกษาในประเทศไทยในระยะเวลาวิจัย³ จำนวน 20 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาจีนในชั้นเรียนร่วมกับการศึกษาจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้เงื่อนไขความประสงค์ของหลักสูตร คณะ นักศึกษาจีน และพื้นที่เป้าหมาย แล้วจึงสังเคราะห์ออกแบบเป็นเครื่องมือวิจัย

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 โมเดลกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทยที่นักศึกษาต้องสร้างสื่อประชาสัมพันธ์อันเป็นผลผลิตจากการเรียนรู้แบบบูรณาการการทำงานด้วย

3.2 แบบทดสอบทักษะภาษาไทย ทักษะอาชีพ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

3.3 แบบบันทึกคะแนนการประเมินผลกิจกรรมย่อยรายกลุ่มแบบคะแนน 5 ระดับ

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาแบบคะแนน 5 ระดับ

3.5 แบบประเมินความพึงพอใจสื่อประชาสัมพันธ์แบบคะแนน 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบทดสอบทักษะภาษาไทย ทักษะอาชีพ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้โมเดลกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 แบบบันทึกคะแนนการประเมินผลกิจกรรมย่อยรายกลุ่มแบบคะแนน 5 ระดับ แบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาแบบคะแนน 5 ระดับ และแบบประเมินความพึงพอใจสื่อประชาสัมพันธ์แบบคะแนน 5 ระดับ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนน 5 ระดับ

การดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 สังเคราะห์โจทย์กิจกรรม

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยในลักษณะของการบูรณาการระหว่างหลักสูตรกับสถานประกอบการนั้น ภาคส่วนหลักที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมนั้น มีทั้งหมด 4 ภาคส่วน ได้แก่ โครงการ พื้นที่เป้าหมาย หลักสูตร และนักศึกษาจีน โดยแต่ละภาคส่วนมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

³ นักศึกษาชาวจีนในหลักสูตรส่วนใหญ่เดินทางกลับประเทศจีน เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19)

1) โครงการ พิจารณาในแง่ของทุน ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม เป้าหมายสำคัญ คือ ผลลัพธ์ ผลผลิต ผลกระทบ เอกสารสำคัญเพื่อรายงานผลการดำเนินโครงการ และข้อกำหนดเฉพาะอื่น ๆ (ถ้ามี) เช่น รูปเล่มงานวิจัย การตีพิมพ์เผยแพร่บทความ เป็นต้น

2) พื้นที่เป้าหมาย พิจารณาในแง่ของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส (SWOT) และเพื่อประสิทธิภาพควรพิจารณาให้สอดคล้องกันทั้ง 3 ภาคส่วนย่อย ได้แก่ สถานประกอบการ หน่วยงานราชการ และชุมชน โดยหากพื้นที่เป้าหมายเป็นคนละภาคส่วนกัน จำเป็นต้องวิเคราะห์แผนและนำเสนอให้ทราบร่วมกันทั้ง 3 ภาคส่วน วิธีที่มีประสิทธิภาพคือการจัดประชุมร่วมกันทั้ง 3 ภาคส่วนเพื่อสรุปความคิดเห็นให้ไปในทิศทางเดียวกัน

3) นักศึกษาจีน พิจารณาความต้องการในแง่ของความรู้และประสบการณ์ แรงจูงใจในการเรียน และความคาดหวังในการเรียนภาษาไทยผ่านกิจกรรมที่จะออกแบบขึ้น

4) หลักสูตร พิจารณาในแง่รายวิชาที่ต้องการนำไปบูรณาการ โดยประเด็นพิจารณา 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 คือ ชื่อรายวิชาในหลักสูตรที่เลือกมาบูรณาการต้องสอดคล้องกับความต้องการในข้อ 1-3 ประเด็นที่ 2 คือ ระยะเวลาที่รายวิชานั้นเปิดสอนต้องสอดคล้องกับระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมในแต่ละช่วง ประเด็นที่ 3 คือ คณะอาจารย์ผู้รับผิดชอบดำเนินกิจกรรมควรมีทั้งอาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร เพื่อความสะดวกในการพิจารณาความสอดคล้องกับระหว่างหลักสูตรกับความต้องการในข้อ 1-3 ประเด็นที่ 4 คือ การตีพิมพ์บทความวิชาการที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความเชี่ยวชาญของอาจารย์จากผลการดำเนินกิจกรรมหลังจบโครงการ เพื่อให้กิจกรรมเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษาแล้ว ยังสนับสนุนการพัฒนาอาจารย์เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการและการประเมินหลักสูตร

จากกระบวนการกำหนดความต้องการของทุกภาคส่วน สามารถสรุปเพื่อจัดทำเป็นโมเดลวิเคราะห์ความประสงค์ร่วมสี่ภาคส่วน ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลวิเคราะห์ความประสงค์ร่วมสี่ภาคส่วน

1.2 ประชุมกำหนดผู้รับผิดชอบและดำเนินกิจกรรม

ประชุมภายในเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการ เป้าประสงค์ของหลักสูตร จากนั้นจึงร่วมกับจัดสรรรายบุคคลากรผู้รับผิดชอบและดำเนินกิจกรรมในเบื้องต้น โดยอาจารย์ผู้ดำเนินกิจกรรมนั้นเป็นทั้งผู้สอนและผู้รับผิดชอบหลักสูตร จึงมีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของรายวิชา แผนการเรียน (การเปิดรายวิชา) ในแต่ละภาคการศึกษา รวมทั้งศักยภาพและความต้องการของหลักสูตร

1.3 ระบุโจทย์กิจกรรม

คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย โดยให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษาชาวไทยในโปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยใช้วิธีการสำรวจหรือสอบถามความต้องการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในพื้นที่ละแวกที่อยู่อาศัยของตนเอง โดยเริ่มจากบริเวณใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พบว่าศูนย์การเรียนรู้ตำบลนางแล โฮงฮอมผญา โฮงยาหมอเมืองล้านนา เป็นหน่วยงานที่อยู่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัย และมีบริบทเป็นศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมล้านนา ร่วมกับให้บริการการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์ทางเลือก คณะผู้วิจัยจึงลงพื้นที่เป้าหมายในฐานะผู้เข้าเยี่ยมชม และเชิญตัวแทนศูนย์การเรียนรู้ ตัวแทนชุมชน และตัวแทนหน่วยงานราชการมาประชุมร่วมกันกับคณะดำเนินงาน (อาจารย์และนักศึกษา) พบว่าความต้องการของศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้คือต้องการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้รู้จัก เนื่องจากเทศบาลตำบลนางแลและชุมชนนางแลกำลังพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตำบลนางแล โฮงฮอมผญา โฮงยาหมอเมืองล้านนา ให้เป็นจุดท่องเที่ยวสำคัญประจำตำบล ความต้องการดังกล่าวสอดคล้องกับรายวิชาในหลักสูตรที่จะนำไปบูรณาการในช่วงระยะเวลาของโครงการ ตรงกับความเชี่ยวชาญของอาจารย์ รวมทั้งตรงกับความสนใจของนักศึกษา คณะผู้วิจัยจึงสามารถกำหนดโจทย์พื้นที่เป้าหมายได้อย่างชัดเจน

1.4 ผนวกโจทย์กิจกรรมกับรายวิชาในหลักสูตร

คณะผู้วิจัยนำโจทย์กิจกรรมมาผนวกกับข้อมูล แนวคิด และทฤษฎีทางวิชาการในรายวิชา ร่วมกับเงื่อนไขของโครงการที่กำหนดให้ดำเนินกิจกรรม 3 ภาคเรียน โดยหลักสูตรกำหนดให้บูรณาการกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย 2 รายวิชา ได้แก่ ภาษาไทยในสื่อสารมวลชน และรายวิชาการแปลภาษาไทย-จีน

หลังจากรวบรวมข้อมูล แนวคิด และทฤษฎี สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ คณะผู้วิจัยตั้งโจทย์ในการออกแบบกิจกรรมไว้ 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 กิจกรรมต้องเอื้อให้นักศึกษาที่มีความแตกต่างด้านทักษะการใช้ภาษาไทยเกิดความมั่นใจในการสื่อสารและเรียนรู้กิจกรรมร่วมกัน ข้อที่ 2 นักศึกษาต้องมีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาไทยให้สอดคล้องกับทักษะทางด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย และข้อที่ 3 นักศึกษาจะต้องมีโอกาสในการเรียนรู้และฝึกฝนทั้งถึงทุกคน เพราะการได้ฝึกปฏิบัติในรูปกิจกรรมทางภาษาเป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้ภาษาของชาวต่างประเทศ (กิงกาญจน์ บุรณสินวัฒนกุล, 2561: 167) จากนั้นสังเคราะห์ออกมาเป็นโมเดลการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการกับสถานประกอบการ ใช้ชื่อว่า โมเดลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบพึ่งพาสำหรับผู้เรียน

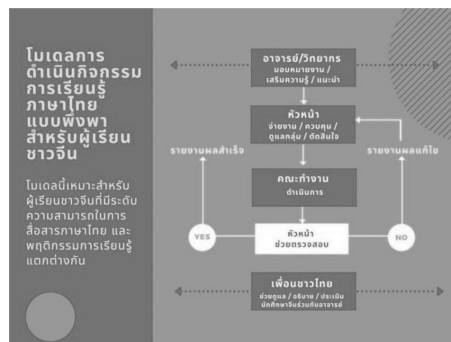
ชาวจีน โดยคณะผู้วิจัยจะทำหน้าที่แบ่งกิจกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อย ในแต่ละกิจกรรมย่อย นักศึกษาจีนจะแบ่งเป็นกลุ่มกัน กำหนดให้อยู่ที่ 5-8 คน โดยแต่ละกลุ่มต้องมีนักศึกษาจีนที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างน้อย 1 คน จากนั้นนำนักศึกษาไทยเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงประจำแต่ละกลุ่ม ดังนั้นแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยนักศึกษา 5 บทบาท แต่ละบทบาทมีหน้าที่ ดังนี้

1) เพื่อนชาวไทย หมายถึง นักศึกษาชาวไทย จำนวน 3-5 คน (ไม่ควรเกินจำนวน นักศึกษาจีน) ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือนักศึกษาจีน รวมถึงประเมินผลนักศึกษาจีนร่วมกับอาจารย์

2) หัวหน้ากลุ่ม หมายถึง ตัวแทนนักศึกษาชาวจีน 1 คนจากกลุ่ม ทำหน้าที่ผู้ประสานงานหลักระหว่างคณะทำงาน เพื่อนชาวไทย และอาจารย์ และทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มช่วยวางแผน ประเมินผลสมาชิกกลุ่มและผลงานกลุ่ม ตัดสินใจ รวมถึงรับผิดชอบการดำเนินงานให้สำเร็จตามที่อาจารย์มอบหมาย

3) ผู้รายงาน หมายถึง นักศึกษาชาวจีน 2 คน รายงานสรุปผลการทำงาน และรายงานสรุปความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานให้อาจารย์ทราบ

4) คณะทำงาน หมายถึง นักศึกษาชาวจีนทุกคนในกลุ่ม ยกเว้นหัวหน้ากลุ่มชาวจีน แต่ละกิจกรรมย่อย อาจารย์จะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้แนะนำ (Coach) มอบหมายภาระงานผ่านหัวหน้ากลุ่มชาวจีน จากนั้นหัวหน้ากลุ่มชาวจีนจะทำหน้าที่สื่อสารไปยังนักศึกษาในกลุ่มภาษาจีน ซึ่งแต่ละคนจะร่วมกันช่วยเหลือและดำเนินงานตามบทบาทของตน เมื่อดำเนินงานเรียบร้อยแล้วจะมีผลงานพร้อมผู้รายงานรายงานผลเป็นภาษาไทย จากนั้นเมื่อถึงกิจกรรมย่อยต่อมา สมาชิกภายในแต่ละกลุ่มจะสลับบทบาทกันทำหน้าที่หัวหน้า คณะทำงาน และผู้รายงานผล อีกทั้งเปลี่ยนเพื่อนชาวไทยแบบหมุนเวียนกับกลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้ นักศึกษาชาวจีนทุกคนสามารถคุยหรือปรึกษาเพื่อนชาวไทยและอาจารย์ได้อย่างอิสระ โดยโมเดลนี้สามารถอธิบายได้ตามแผนผังภาพด้านล่าง

ภาพที่ 2 โมเดลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบพึ่งพาสำหรับผู้เรียนชาวจีน

1.5 ตรวจสอบคุณภาพ

คณะผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพโมเดลการเรียนรู้ด้วยการส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ คณาจารย์ในหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เป็นผู้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้งาน จากนั้นจึงนำเสนอผ่านการพิจารณาระดับ โปรแกรมวิชา ระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย ในขั้นตอนนี้จะกำหนดแผนกิจกรรม ผู้เข้าร่วม รายละเอียดและเป้าหมายกิจกรรม และระยะเวลาของกิจกรรมย่อยตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ

2. ขั้นตอนกิจกรรม

2.1 ลงพื้นที่สำรวจ

พนักศึกษไทยและจีนไปลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อสำรวจและเก็บภาพและข้อมูลที่เป็นเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ จำนวน 2 ครั้ง แต่ละครั้งใช้โมเดลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบพึ่งพาสำหรับผู้เรียนชาวจีนในการดำเนินการ โดยนักศึกษาแต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการจัดการข้อมูลในศูนย์การเรียนรู้ในส่วนพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งคณะผู้วิจัยวางแผนให้ข้อมูลในแต่ละพื้นที่สัมพันธ์กับหัวข้อในเว็บไซต์ และแต่ละกลุ่มจะต้องนำเสนอภาพและข้อมูลที่ได้หลังจากการลงพื้นที่ต่อคณะผู้วิจัย

2.2 การอบรมพื้นฐานความรู้ในการทำกิจกรรม

คณะผู้วิจัยจัดให้นักศึกษาเข้ารับการอบรมการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อปูพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรม โดยในแต่ละการอบรม คณะผู้วิจัยใช้โมเดลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบพึ่งพาสำหรับผู้เรียนชาวจีนในการดำเนินกิจกรรม โดยนักศึกษาแต่ละกลุ่มจะต้องร่วมมือกันระหว่างเพื่อนนักศึกษาชาวจีนและนักศึกษาชาวไทย รายงานผลความรู้ในแต่ละการอบรม รวมถึงวางแผนออกแบบภาพร่างของสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ เว็บไซต์ ป้ายประชาสัมพันธ์ และแผ่นพับ และนักศึกษาชาวจีนแต่ละกลุ่มต้องนำเสนอผลงานของกลุ่มตนเองต่อคณะผู้วิจัย

2.3 ขึ้นลงมือทำสื่อประชาสัมพันธ์

นักศึกษาชาวจีนจะนำภาพร่างของสื่อประชาสัมพันธ์ไปดำเนินการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โดยมีคณะผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนกระทั่งแล้วเสร็จและส่งมอบให้แก่ศูนย์การเรียนรู้

ผลการศึกษา

คณะผู้วิจัยการประเมินผลโมเดลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบพึ่งพาสำหรับผู้เรียนชาวจีน ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของค่าคะแนนจากแบบทดสอบทักษะภาษาไทย ทักษะอาชีพ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้โมเดล โดยทดสอบก่อนและหลังการใช้โมเดล โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาจีนผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน พบว่า ค่าคะแนนทักษะภาษาไทย ทักษะอาชีพ และค่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาทุกหัวข้อหลังใช้โมเดลสูงกว่าก่อนใช้โมเดล โดยคะแนนด้านพฤติกรรมการเรียนรู้และคะแนนทักษะทางภาษา

ไทยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระดับสูงมากเท่ากันที่ 0.8 ขณะที่คะแนนทักษะทางอาชีพอยู่ที่ระดับสูงคือ 0.5 เนื่องจากกิจกรรมมีส่วนสำคัญในการสร้างความสนุกสนาน ความสบายใจในการสื่อสารร่วมกับเพื่อนนักศึกษาทั้งชาวจีนและชาวไทย และกลไกของโมเดลที่เอื้อให้นักศึกษาทุกคนมีบทบาทในการสื่อสารภาษาไทยยังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทย อีกทั้งกิจกรรมยังพบว่ามีการแบ่งปันทักษะความรู้จากนักศึกษาไทย เช่น เทคนิคการออกแบบเว็บไซต์จากประสบการณ์ของนักศึกษาไทย การแปลคำศัพท์เป็นภาษาไทย เป็นต้น

ส่วนต่อมาคือการประเมินผลนักศึกษาใช้เครื่องมือประเมินผล 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบบันทึกคะแนนการประเมินผลกิจกรรมย่อยรายกลุ่มแบบคะแนน 5 ระดับ และแบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาแบบคะแนน 5 ระดับ โดยผู้ตอบแบบประเมินคือนักศึกษาชาวจีนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 20 คนพบว่า 1) ทุกกลุ่มผ่านการประเมินขั้นต่ำตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรมย่อย โดยมีค่าคะแนนสูงกว่า 3 (สูงกว่าระดับปานกลาง) 2) ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.53 โดยความพึงพอใจมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ 1) นักศึกษานำความรู้จากกิจกรรมไปใช้ได้จริง 2) กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร การคิด และการแก้ปัญหา 3) นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาไทย

สุดท้ายคือการประเมินผลสื่อประชาสัมพันธ์ คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจสื่อประชาสัมพันธ์แบบคะแนน 5 ระดับ โดยผู้ตอบแบบประเมินคือเจ้าหน้าที่ศูนย์และประชาชนผู้เข้าใช้บริการ จำนวน 50 คน พบว่าพบว่าสื่อแผ่นพับมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ที่ 4.62 สื่อป้ายประชาสัมพันธ์ 4.23 และเว็บไซต์มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 3.70 ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ว่า สื่อแผ่นพับและสื่อป้ายประชาสัมพันธ์มีความสวยงาม สะดวกในการใช้งาน สะท้อนภาพลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ และมีเนื้อหาตรงการใช้งานมากที่สุด ขณะที่สื่อเว็บไซต์ นักศึกษาเพิ่งเริ่มต้นเรียนรู้การออกแบบเว็บไซต์และเป็นการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการออกแบบ จึงออกแบบเว็บไซต์อย่างง่ายในระดับพื้นฐานเท่านั้น ความสวยงามและประสิทธิภาพการใช้งานจึงอยู่ท้ายสุดเมื่อเทียบกับทั้ง 3 สื่อประชาสัมพันธ์

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ผลผลิตเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการการทำงานร่วมกับการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งนอกจากจะเกิดผลผลิตอันได้แก่สื่อประชาสัมพันธ์ที่มอบให้แก่พื้นที่เป้าหมายนำไปใช้ประโยชน์ได้แล้ว ยังได้ผลผลิตเป็นนวัตกรรมโมเดลวิเคราะห์ความประสงค์ร่วมสี่ภาคส่วนซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการสังเคราะห์ความต้องการอันซับซ้อนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมประเภทบูรณาการการทำงาน ซึ่งได้แก่ โครงการ หลักสูตร ผู้เรียน และพื้นที่เป้าหมายหรือสถานประกอบการ โมเดลนี้ช่วยให้ผู้ดำเนินกิจกรรมมองความต้องการของทุกภาคส่วนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วน ส่งผลให้กำหนดวัตถุประสงค์กิจกรรมได้ตรงความต้องการของทุกฝ่าย ซึ่งสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะของการบูรณาการการทำงานร่วมกันหลายภาคส่วน

ข้อค้นพบสำคัญต่อมา คือ พบว่าโมเดลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบพึ่งพาสำหรับผู้เรียนชาวจีนมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ในกิจกรรมบูรณาการหลักสูตรกับการทำงานสำหรับนักศึกษาชาวจีนที่มีทักษะการเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน เนื่องจากโมเดลกำหนดให้นักศึกษาจีนที่มีระดับทักษะการสื่อสารภาษาไทยสูงช่วยเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เพื่อนนักศึกษาชาวจีนด้วยกัน ช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจภาษาไทยให้นักศึกษาจีนที่มีระดับทักษะทางภาษาไทยต่ำกว่า และกระบวนการในโมเดลที่มีรูปแบบของการหมุนเวียนบทบาทหน้าที่ซึ่งช่วยทบทวนความเข้าใจให้แก่นักศึกษาชาวจีน ขณะเดียวกัน นักศึกษาจีนยังรู้สึกมั่นใจ กล้าคิด กล้าสื่อสาร และเกิดบรรยากาศสนุกสนานในกิจกรรม เนื่องจากรูปแบบโมเดลที่เอื้อให้ผู้เรียนในวัยเดียวกันช่วยกันเรียนรู้ ประสิทธิภาพนี้สอดคล้องกับที่สายสุตา ปันตระกูล (2563: 38) แสดงความคิดเห็นว่าการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะทำให้ผู้ที่เรียนรู้เข้าใจเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากภาษาที่ใช้ในการพูดจาสื่อสารกันสามารถสื่อความหมายในวัยเดียวกันได้อย่างดี ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจในความรู้นั้นได้มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ นักศึกษาชาวจีนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ว่า ควรนำโมเดลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบพึ่งพาสำหรับผู้เรียนชาวจีนไปประยุกต์ใช้ในการสอนในชั้นเรียน และกิจกรรมครั้งนี้มีกิจกรรมย่อยมากเกินไป ควรลดหรือรวมกิจกรรมย่อยเข้าด้วยกัน และควรแบ่งจำนวนกลุ่มผู้เรียนในกิจกรรมให้น้อยลงจากกลุ่มละ 5-8 คน อาจกำหนดให้อยู่ที่กลุ่มละ 7-10 คน เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้น ช่วยให้นักศึกษากระจายภาระงานได้ดีขึ้น และควรเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละช่วงเนื่องจากนักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ต้องอาศัยการทำความเข้าใจเนื้อหากิจกรรมและการเตรียมการรายงานผลเป็นภาษาไทย

ข้อเสนอแนะ

1. รายวิชาที่เกี่ยวข้องหรือมีประโยชน์ต่อการปูพื้นฐานทักษะความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษาโดยตรงอาจไม่เปิดสอนในช่วงเวลาดำเนินกิจกรรม ผู้ดำเนินกิจกรรมต้องวางแผนจัดการอบรมเข้ามาช่วยเพิ่มทักษะความรู้ให้แก่นักศึกษา
2. สถานประกอบการและชุมชนมักคาดหวังหรือมีภาพในใจถึงผลผลิต เช่น สื่อ เครื่องมือ ผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ที่เป็นผลจากการดำเนินกิจกรรมค่อนข้างสูง แต่ระดับความสามารถของนักศึกษาและทุนจากโครงการก็เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผลผลิต ด้วยเหตุนี้ จึงควรสื่อสารให้ทุกภาคส่วนเข้าใจถึงปัจจัยที่จะมีผลต่อคุณภาพของผลผลิตให้ตรงกันด้วย
3. สามารถนำการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชาที่บูรณาการกับกิจกรรมมาใช้ประเมินผลนักศึกษา แต่จำเป็นต้องวางแผนให้การวัดผลไม่เกินไปกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในโครงการ
4. สามารถบูรณาการการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษามากกว่า 1 รายวิชา จากการประเมินผลผลิตหรือนวัตกรรมขึ้นเดียวกันที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษา

รายการอ้างอิง

- กิงกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2561). กลวิธีการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. 18(2), 164-178.
- ชลธิศ ดาราวงษ์. (2563). ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อความพึงพอใจและผลการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรออนไลน์ในสถาบันระดับอุดมศึกษา. **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**. 14(3), 158-166.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2559). การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติ: กรณีศึกษานักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย**. 8(2), 230-241.
- บุษยากร ช้ายขาว, ผาสุข บุญธรรม และเพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2560). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-assisted Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**. 10(3), 77-86.
- ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. (2558). ศึกษาการเรียนรู้ของนักศึกษาชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (รายงานผลการวิจัย). ใน **การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** (น. 270-272). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล. (2559). การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชดา ลาภใหญ่. (2559). แนวทางและข้อควรปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ นักศึกษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต**. 12(12), 37-47.
- วชิรศักดิ์ มัชฌิมาภิโร. (2557). บทบาทของนวัตกรรมการศึกษาต่อการเรียนรู้. **วารสารราชพฤกษ์**. 12(2), 1-9.
- วัชรพล วิบูลยศิริ. (2556). **นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัย มะเหษะหมัด. (2564). **Work-integrated learning (WIL) การบูรณาการเรียนรู้อยู่กับการทำงาน**. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.lib.ku.ac.th/2019/index.php/covid-19/1135-wil>
- สายสุดา บัณฑิตกุล. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและผู้เรียนปกติ. **วารสารร่มพฤกษ์**. 38(2), 35-48.
- สุรียวรรณ เสถียรสุคนธ์. (2554). การสอนภาษาไทยให้แก่ นักศึกษาชาวจีน: สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไข. **วารสารมนุษยศาสตร์**. 18(1), 127-140.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (2563). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL)**. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2564, จาก https://co-op.sru.ac.th/home/work_integrated_learning_wil.pdf

อรรคเดช โสสองชั้น. (2563). **ความหมายของ นวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา**. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2564, จาก <https://bsci2.com>

Ginsberg-Block, M., Rohrbeck, C. A., Lavigne N. C., & Fantuzzo J. W. (2008). Peer-Assisted Learning: An Academic Strategy for Enhancing Motivation Among Diverse Students. In Hudley C. & Gottfried A. E. (Eds.), **Academic motivation and the culture of schooling in childhood and adolescence** (pp. 247-273). DOI:10.1093/acprof:oso/ 9780195326819.003.0011

จริยธรรมการบริหารงานภาครัฐ: บทการทบทวนวรรณกรรม

Ethics in Public Sector Administration: Literature Review Chapter

ทวนธง ครุฑจ้อน¹

Thuanthong Krutchon

Received: May 8, 2021

Revised: April 4, 2022

Accepted: April 18, 2022

=====

บทคัดย่อ

จริยธรรมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ในทุกสถานภาพทางสังคมรวมถึงการบริหารงานภาครัฐ จริยธรรมถูกนำไปผสมผสานให้เข้ากับนโยบาย หลักการ และวิธีการบริหารงานขององค์การภาครัฐ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ นวัตกรรม การปกป้องสิ่งแวดล้อม รวมถึงสิทธิมนุษยชน บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานว่าด้วยจริยธรรม ภูมิหลังและทฤษฎีว่าด้วยจริยธรรม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดพลวัตทางจริยธรรมเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรม จริยธรรมในการศึกษาทางรัฐศาสตร์ และจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐในบริบทสังคมทั่วไปและบริบทสังคมไทย ทั้งนี้ จริยธรรมคือระบบของการตระหนักถึงคุณธรรมของมนุษย์ที่พึงมีสำหรับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดความสงบหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งทฤษฎีว่าด้วยจริยธรรมมีพัฒนาการมา 3 สมัยคือ สมัยดั้งเดิม สมัยกลาง และสมัยใหม่ โดยปัจจัยด้านสังคมและด้านจิตวิทยาเป็นแรงผลักดันให้เกิดพลวัตทางจริยธรรม ส่วนเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมถูกกำหนดตามทัศนะที่แตกต่างกันของกลุ่มนักวิชาการ จุดมุ่งหมายของความเป็นศาสตร์ระหว่างจริยศาสตร์และรัฐศาสตร์ คือ จริยศาสตร์มุ่งความดีทางศีลธรรมของปัจเจกชนและรัฐศาสตร์มุ่งความสันติสุขความมั่นคงของสาธารณชน สำหรับจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐในบริบทสังคมไทยเน้นเรื่องการปฏิบัติงาน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้บริหาร ส่วนบริบทสังคมไทยเน้นเรื่องหลักธรรมทางศาสนาและหลักกฎหมาย

คำสำคัญ: จริยธรรม, การบริหารงานภาครัฐ

Abstract

Ethics plays a crucial role in all social status of human being, including in public sector administration. Ethics are integrated into its policies, principles and

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ (Assistant Professor Dr., In Department of Public Administration and Human Resource Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University)
Email: thuanthong@tsu.ac.th

management procedures in order to make public benefit, create innovation, protect natural environment and human rights. The objective of this academic article was to review the literature on the fundamental principles of ethics, backgrounds and theories regarding to ethics, factors causing the ethical dynamics, ethical criteria, ethics in Political Science, as well as ethics in public sector administration in both general social context and Thai social context. However, ethics is a systematic realization of human morals that should be performed in their daily life in order to make peace and well-organization in society. The ethics theory has evolved three periods which consists of traditional, medieval and modern. While the social and the psychological factors have been a driving force the ethical dynamics, however, ethical criteria were identified by the different perspectives of academic groups. Whilst, the aim of ethics and political science has the main focus on the moral goodness of individuals, while, political science focus on peace and security of public. Moreover, the ethics of public sector administration in a general social context pins point at the performance of government officials and government employee and executives. On the other hands, Ethic in the Thai social context emphasizes on religious and legal principles.

Keywords: Ethics, Public Sector Administration

บทนำ

ในขณะที่สังคมโลกกำลังตกอยู่ในสภาพวิกฤตที่เต็มไปด้วยความหลากหลายซับซ้อนของปัญหาทั้งในด้านสภาพแวดล้อมและของตัวมนุษย์ ทั้งในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่เรียกตัวเองว่า เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และในสังคมที่กำลังพัฒนา สาเหตุประการหนึ่งซึ่งสำคัญมากที่สุดสืบเนื่องมาจากการถือเอาความคิดแบบวิทยาศาสตร์วัตถุนิยมเป็นสรณะ และหวังว่ามันจะตอบปัญหาทุกอย่างได้ ความเชื่อเช่นนี้ย่อมก่อปัญหาติดตามมาเพราะจริง ๆ แล้ว ความรู้แบบวิทยาศาสตร์ก็มีขอบเขตจำกัด วิทยาศาสตร์ให้ความกระจ่างแก่มนุษย์ได้มากเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ ฝน ธาระยะทาง เกี่ยวกับหิน เปลือกโลก เกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายของมนุษย์ สัตว์ และพืช แต่เลยขอบเขตของวัตถุไปแล้ว เสียงของวิทยาศาสตร์จะอ่อนลงทันที แต่ชีวิตมนุษย์ยังมีแง่มุมอื่น ๆ อีกมากนอกเหนือจากสภาพทางวัตถุ มนุษย์มีความสนใจอย่างลึกซึ้งไม่รู้จักจบกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และจริยธรรม (เฉลิมเกียรติ ผินนวล, 2532)

มีคำกล่าวที่น่าสนใจประโยคหนึ่งว่า “คนต่างกับสัตว์ ก็เพราะว่าคนสามารถสร้างเครื่องมือขึ้นใช้ได้” นั้นหมายความว่า มนุษย์หรือคนนอกจากจะสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ประหัตประหารกันแล้ว ยังได้สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการสร้างสรรค์คุณธรรมจริยธรรมด้วย เพราะถ้ามนุษย์ปราศจากคุณธรรมจริยธรรมแล้ว มนุษย์ก็จะไม่ต่างจากสัตว์ หรืออาจจะเลวร้ายกว่าสัตว์เสียอีกเนื่องจากเครื่องมือที่จะควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้ได้ดี ไม่มีอะไรที่จะดีไปกว่า จริยธรรม

ดังนั้น ถ้าจะมีคำถามว่า “ทำไมจึงต้องศึกษาเรื่องจริยธรรม” อาจจะตอบได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้ (บุญมีแท่นแก้ว, 2539) คือ

1. เพราะจริยธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของมนุษย์
2. เพราะจริยธรรมเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางสันติสุขอย่างแท้จริง
3. เพราะจริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อย่างแท้จริง
4. เพราะจริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์สมบูรณ์ทั้งกายและใจ
5. เพราะจริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง หรือทำให้สังคมมนุษย์พัฒนาในระบบที่ถูกต้องสมดุลกันด้วยดี

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า จริยธรรมเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ในทุกสถานภาพทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีกล่าวถึงและให้ความสนใจเรื่องเหล่านี้กันมากยิ่งขึ้นสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐรวมถึงการบริการสังคม ซึ่งองค์การภาครัฐถือว่าอยู่ในช่วงพัฒนาเพื่อผสมผสานเรื่องจริยธรรมให้เข้ากับนโยบาย หลักการ และวิธีการบริหารงานขององค์การ (Svensson, Wood, & Callaghan, 2004) นอกจากนี้ประเด็นปัญหาเรื่องจริยธรรมขององค์การภาครัฐหรือหน่วยงานราชการเป็นเรื่องที่นำวิกฤตกังวลและเกิดมากขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก จนทำให้เกิดการอภิปรายประเด็นปัญหาและการแก้ไขสถานการณ์ที่กำลังขยายตัวกว้างขึ้น ซึ่งศูนย์กลางประเด็นปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นมาจากการขยายตัวของอำนาจรัฐ เมื่อรัฐมีอำนาจเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รัฐต้องปฏิบัติหน้าที่บริการสาธารณะเพิ่มมากขึ้นด้วย แต่อาจขาดประสิทธิภาพในการดูแลตรวจสอบและควบคุมใช้อำนาจทางการบริหาร ทั้งนี้การกำหนดกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดสำหรับแนวทางปฏิบัติและมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการใช้อำนาจในทางที่ผิดได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญอีกอย่างที่จะช่วยทำให้ความสนใจในประเด็นเรื่องจริยธรรมเพิ่มขึ้นนั่นคือ ความสามารถของสื่อที่เติบโตอย่างรวดเร็วและการเข้าถึงข่าวสารที่ฉับไวมากขึ้นต่อทุกประเด็นปัญหาสังคมรวมถึงปัญหาของรัฐบาลและการเมือง ซึ่งถือว่ายากที่จะประเมินว่าอิทธิพลของสื่อกับการใช้ชีวิตร่วมสมัยของประชาชนจะมีความแข็งแกร่งเพียงใด โดยเฉพาะประเด็นปัญหาของรัฐบาลที่มีความอ่อนไหวง่าย สื่อมักสอดส่องดูแลติดตามอย่างต่อเนื่องและเต็มที่ ด้วยเหตุนี้จุดมุ่งหมายของสื่อจึงมักให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมในองค์การภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ (Rosenbaum, 1998) ดังนั้น การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมที่เปลี่ยนแปลงในช่วงทศวรรษ 1900 จนถึงปัจจุบันจึงมีความสำคัญและจำเป็นในแง่การศึกษาทางการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงจากค่านิยมภาครัฐแบบดั้งเดิมไปสู่ค่านิยมแบบภาคเอกชนที่มีลักษณะเป็นแบบการจัดการภาครัฐแนวใหม่มากขึ้น (Johnson, 2017) อย่างไรก็ตาม แม้บริบทจริยธรรมอาจเปลี่ยนแปลงไปแต่การบริหารงานภาครัฐก็ยังคงตระหนักถึงค่านิยมแบบดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เชิงสาธารณะ ในขณะที่ค่านิยมแบบสมัยใหม่ที่เน้นการจัดการภาครัฐแนวใหม่มุ่งให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและขยายขอบเขตไปสู่การปกป้องสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานว่าด้วยจริยธรรม ภูมิหลังและทฤษฎีว่าด้วยจริยธรรม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดพลวัตทางจริยธรรม เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรม จริยธรรมในการศึกษาทางรัฐศาสตร์ และจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐในบริบทสังคมทั่วไปและบริบทสังคมไทย

หลักการพื้นฐานว่าด้วยจริยธรรม

จริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำดีของมนุษย์เพื่อตัวเองและสังคม รวมถึงเป็นภาพที่สะท้อนความเป็นปรัชญาคุณธรรม คำว่า จริยธรรม มาจากภาษากรีกคำว่า ethos ซึ่งหมายถึง ขนบธรรมเนียม การดำรงชีวิต คุณลักษณะเฉพาะบุคคล และอุปนิสัย (British Broadcasting Corporation, 2014) ทั้งนี้การทำความเข้าใจหลักการพื้นฐานของคำว่า “จริยธรรม” จำเป็นต้องเริ่มจากการทบทวนการให้นิยาม ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้รื้อราธิบายความหมายของคำดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มสามได้ดังนี้

กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีทัศนะเกี่ยวกับการให้ความหมายเชิงระบบ อาทิ British Broadcasting Corporation (2014) ได้อธิบายความหมายไว้อย่างง่ายที่สุดว่า จริยธรรม คือ ระบบของหลักคุณธรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจและนำพาชีวิตของตนเอง ในขณะที่ทองเดือน พันธมนาวิน (2538) กล่าวว่า คำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว คำที่ก็ยังมีความหมายไม่ชัดเจนคือ คำว่า “ระบบ” ซึ่งหมายถึงทั้งสาเหตุที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำ และผลของการกระทำหรือไม่กระทำนั้น ตลอดจนจนกระบวนการเกิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้ น้อย พงษ์สนธิ (2527) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การศึกษา การวิจารณ์หาคุณค่าของธรรมจริยหรือระบบแห่งความประพฤตินั้น ๆ

กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่มีทัศนะเกี่ยวกับการให้ความหมายเชิงแคบและเชิงกว้าง อาทิ สารัช บัวศรี (ม.ป.ป.) กล่าวถึงจริยธรรมว่า ความหมายของคำว่า จริยธรรม ย่อมมีทั้งความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง อนึ่ง ตามความหมายอย่างแคบ จริยธรรม ได้แก่ ศีลธรรม (moral values) บวกด้วยคุณธรรม (ethical values) ส่วนตามความหมายอย่างกว้าง จริยธรรม ได้แก่ ศีลธรรมบวกด้วยคุณธรรมและบวกด้วยค่านิยมทางสังคม (social values) อื่น ๆ เช่น วินัย ขนบธรรมเนียมประเพณี และกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งการให้ความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับบุญมี แท่นแก้ว (2539) ที่ว่า จริยธรรมมีความหมายกว้างขวางมากอาจรวมไปถึงค่านิยม (value) คือ สภาพหรือการกระทำบางประการที่เชื่อถือ ยึดมั่นถือมั่น เพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเอง ค่านิยมที่จัดเป็นจริยธรรมคือ ค่านิยมฝ่ายดี ความดี (goodness) คือ สภาพหรือการกระทำบางประการที่ก่อให้เกิดความร่มเย็นแก่ตัวเองและสังคม ส่วนจริยธรรมความหมายอย่างแคบ ๆ หมายถึง ศีลธรรม คุณธรรม อันเป็นธรรมะที่ควรประพฤติ (positive side) ฉะนั้นจริยธรรมก็คือ ค่านิยมในระดับต่าง ๆ ซึ่งสังคมและบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่นถือมั่น

กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่มีทัศนะเกี่ยวกับการให้ความหมายเชิงขอบเขต อาทิ Ewing (1953) กล่าวว่า จริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับ 2 ขอบเขตสำคัญ คือ ประเด็นแรก การตัดสินใจที่เป็นหลัก

การทั่วไปตามขอบเขตของจริยธรรม เช่น ความดี ความชั่ว และหน้าที่ ซึ่งสามารถประยุกต์เข้ากับทุกสิ่งทุกอย่าง และประเด็นที่สอง การตัดสินใจอย่างถูกต้องแม่นยำตามขอบเขตของความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ Johnson (2019) ที่ว่า จริยธรรม เป็นหลักการที่มีขอบเขตเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี

ดังนั้น จากกลุ่มนิยามดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบของกฎเกณฑ์ถึงศีลธรรมและคุณธรรมของมนุษย์ที่พึงมีสำหรับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันเพื่อก่อให้เกิดความสงบหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

ภูมิหลังและทฤษฎีด้วยจริยธรรม

จากการอาศัยภูมิหลังและแนวโน้มอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสมัย ทฤษฎีว่าด้วยจริยศาสตร์ของยุโรป พอแบ่งออกได้เป็น 3 สมัย คือ (1) สมัยดั้งเดิม เริ่มต้นตั้งแต่สมัยกรีกที่มีการศึกษาค้นคว้าเรื่องจริยธรรมครั้งแรก ซึ่งอยู่ในระยะประมาณ 470 ปี ก่อน ค.ศ. ถึง ค.ศ. 500 (2) สมัยกลาง อยู่ในระยะ ค.ศ. 500 ถึง ค.ศ. 1500 และ (3) สมัยใหม่ อยู่ในระยะ ค.ศ. 1500 จนถึงปัจจุบัน ดังนี้ (Becker & Becker, 2003; น้อย พงษ์สนธิ, 2527)

1. สมัยดั้งเดิม (traditional period) จริยธรรมก่อตัวขึ้นมาจากอุดมคติของรัฐคือ ความเป็นพลเมืองดีผู้บริหารหรือรัฐเป็นผู้กำหนดว่า ที่ว่าพลเมืองดีนั้นเป็นอย่างไร ดังนั้นคนดีในสมัยนี้ก็คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐโดยไม่จำเป็นต้องใช้จารณญาณใด ๆ ทั้งสิ้น พลเมืองมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตาม จึงกล่าวได้ว่าในระยะเริ่มแรกของจริยธรรมกรีก รัฐ (state) เป็นผู้นำในเรื่องจริยธรรม เรื่องจริยธรรมจึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง (politics)

ความสนใจของกรีก ศตวรรษที่ 5 ก่อน ค.ศ. จึงหันมาสู่เรื่องเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ เช่น รัฐศาสตร์ ศิลปะ ศาสนา และจริยธรรม การศึกษาสอบค้นเรื่องจริยธรรมในประเทศกรีกจึงเริ่มขึ้นอย่างเป็นรูปเป็นร่าง โดยการนำของพวกโซฟิสต์ แต่โดยเหตุที่นักคิดที่มีชื่อในยุคนี้มีอยู่หลายคน จึงขอแบ่งนักคิดในสมัยกรีกโดยลำดับ ดังนี้

Sophist (ศตวรรษที่ 5 ก่อน ค.ศ.) ได้นำเสนอว่า จริยธรรมเป็นเพียงเรื่องของความเหมาะสมเป็นเรื่องของความพึงพอใจของมนุษย์เอง เรียกสิ่งใดว่า “ดี” ก็เพราะสิ่งนั้นเป็นที่ยอมรับของมนุษย์หรือของชุมชนกลุ่มใหญ่ ความดีหรือจริยธรรมจึงไม่มีมาตรการที่แน่นอนตายตัว บุคคลแต่ละคนเป็นศูนย์กลางของความดี-ชั่ว ทฤษฎีของกลุ่ม Sophist จึงสรุปได้สั้น ๆ ว่า ตามคำกล่าวของ Protagoras ผู้โด่งดังคนหนึ่งว่า “Man is the measure of all things มนุษย์นั้นแหละเป็นมาตรวัดทุกสิ่งทุกอย่าง”

Socrates (469-399 ปี ก่อน ค.ศ.) ได้อธิบายจริยศาสตร์เริ่มต้นด้วยหลักว่า คุณธรรม คือ ความรู้ ความชั่ว คือ ความมืดมน ความรู้ตามความมุ่งหมายของ Socrates หมายถึง ความรู้ที่ก่อให้เกิดความดีงาม ความรู้ที่แท้จริงมีอยู่เพียงอย่างเดียวคือ ความรู้ที่ก่อให้เกิดความดีงาม

ดังนั้น ชีวิตที่ประเสริฐตามทัศนะของ Socrates คือ ชีวิตที่เป็นอยู่ด้วยความรู้แสวงหาคุณธรรมและสัจธรรม และเมื่อความรู้พาไปสู่สิ่งนั้นแล้วจะต้องดำเนินชีวิตไปตามหลักการอันนั้นอย่างมั่นคงไม่ยอมแพ้ให้กับอุปสรรคใด ๆ และมนุษย์จะปฏิบัติได้อย่างนี้ก็ต่อเมื่อไม่หวั่นไหวกังวลใน

เรื่องของร่างกาย

สืบต่อมาจาก Socrates ก็คือ สาวกอีกสองคน ได้แก่ Plato (472-360 ก่อน ค.ศ.) และ Aristotle (384-322 ก่อน ค.ศ.) ทั้งสองยอมรับว่า ในเรื่องจริยธรรมความรู้เป็นสิ่งสำคัญ แต่ Plato ย้ำว่า ความรู้ในที่นี้คือ ความรู้ที่เหนือไปจากประสาทสัมผัส มิใช่ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์สามัญ โดยผ่านอวัยวะสัมผัส แต่เป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่แท้จริงอันอยู่พ้นขอบเขตของสัมผัส ซึ่ง Plato เรียกว่า Idea ถือว่าเป็นแม่พิมพ์หรือแบบของสิ่งประจักษ์อื่น ๆ โลกที่ปรากฏแก่มนุษย์ทางสัมผัส มีความแท้จริงต่ำกว่า และเป็นเพียงความเหมือนหรือความใกล้เคียงต่อโลกแห่งความจริงเท่านั้น

ส่วนเรื่องจริยศาสตร์ในทัศนะของ Aristotle นั้น Aristotle สนใจในการดำเนินชีวิตประจำวันในแง่ของจรรยาธรรมของประชาชนมากกว่าเรื่องของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันเป็นเพียงนามธรรม และศึกษาจากสิ่งประจักษ์ในชีวิตประจำวันของคนแล้วสร้างความคิดจากสิ่งประจักษ์นั้น เพราะฉะนั้นในหนังสือ Ethics ของ Aristotle จึงเป็นการวิเคราะห์แยกแยะความเป็นอยู่ของคนในด้านจรรยาธรรมแล้วสร้างแนวคิดโดยมีมูลฐานจากชีวิตที่ได้พบเห็นในประเทศกรีก

ร่วมสมัยกับ Plato และ Aristotle มีนักปรัชญาอยู่ 2 พวก คือ Cyrenaics กับพวก Cynics ซึ่งได้กำหนดทฤษฎีขึ้นและมีบทบาทสำคัญอยู่มากในแนวคิดของนักปรัชญาสมัยใหม่ พวก Cyrenaics มีความเห็นว่า การกระทำที่ดีก็คือ การกระทำที่ให้ความสุข (pressure) แก่ตนเอง ทฤษฎีนี้มีชื่อเรียกว่า Hedonism (สุขवाद) เพราะถือว่าความสุข (Hedone) เป็นความดีอันสูงสุดของชีวิต (ultimate good) และยังคงกฎเป็นทฤษฎีที่สำคัญอยู่ทฤษฎีหนึ่งบรรดาจริยทฤษฎีของนักปรัชญาสมัยใหม่

สำหรับพวกที่สองคือ พวก Cynics มีความเห็นแตกต่างจากพวกแรก ซึ่งพอสรุปได้อย่างสั้น ๆ ว่า ชีวิตที่ประเสริฐน่ายกย่องคือ ชีวิตที่เป็นอิสระจากความอยาก (desire) และการที่ต้องแสวงหาวัตถุมาป้อนให้แก่ความอยากนั้น ความสุขพลัดพลานจึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพความดีเลย

ในยุคหลังของกรีก ทฤษฎีของพวก Cyrenaics ได้รับการสนับสนุนและนำสืบต่อมาโดยพวก Epicureans ซึ่งยังยึดทัศนะที่ว่า ความสุขเป็นความดีขั้นสูงสุด การกระทำที่ดีต้องตัดสินกันที่ผล กล่าวคือ ถ้าการกระทำอันใดให้ผลเป็นสุขหรือเป็นปัจจัยนำความสุขมาให้ การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ดี สิ่งที่ดีก็คือ สิ่งที่ตอบสนองความอยากของตนเองได้โดยเฉพาะความอยากเป็นสุข (desire for pleasure)

สำหรับทฤษฎีของพวก Cynics ได้รับการสนับสนุนสืบต่อมาโดยพวก Stoics ซึ่งย้ำว่า การกระทำที่ดี คือ การกระทำที่ท่าลงไปด้วยมีหลักกฎเกณฑ์และเหตุผล ชีวิตที่ประเสริฐคือ ชีวิตที่อยู่นอกอารมณ์และปฏิบัติหน้าที่ด้วยหลักเกณฑ์และเหตุผล และคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับชีวิตที่ประเสริฐที่มนุษย์ควรฝึกฝนให้เกิดมีขึ้นคือ ความอดทน ความอดกลั้น และความยุติธรรม คนดีก็คือ คนที่มีคุณธรรมสามประการนี้

2. สมัยกลาง (medieval period) ในสมัยนี้คริสตศาสนาได้เจริญแพร่หลายในยุโรป และก่อให้เกิดแนวโน้มใหม่ 2 ประการคือ ประการที่หนึ่ง มีการคำนึงถึงความสำคัญของปัจเจกชน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากทัศนะของกรีกที่ว่า คนดีก็คือ พลเมืองดี และจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่ง

ของการเมือง มาเป็นทัศนคติว่า จริยธรรมควรจะเป็นเรื่องของความคิดความเลื่อมใสของแต่ละคน มิใช่เอากฎหมายมาบังคับให้คนเป็นคนดีด้านจรรยา และประเด็นที่สอง ในการสอนเรื่องจริยธรรม คริสตศาสนาได้อธิบายแรงจูงใจภายในของบุคคลเป็นสำคัญคือ การปฏิบัติตนเป็นคนดี ควรจะเกิดจากศรัทธาความเลื่อมใสอันเป็นเรื่องจิตใจของแต่ละคน แรงจูงใจภายในเท่านั้นที่จะพาบุคคลเข้าสู่ความดีเพราะแรงจูงใจภายในเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดในเรื่องจริยธรรม

พอสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ในการตัดสินความดี-ชั่ว ผิด-ถูก ในสมัยนี้คือ God's Law โดยอาศัยพระคัมภีร์ไบเบิลเป็นหลัก

3. สมัยใหม่ (modern period) ในศตวรรษที่ 15-16 อำนาจของคริสตศาสนาอ่อนลง ทั้งนี้เพราะความต้องการสิทธิและเสรีภาพในทางความคิดในเรื่องการศึกษาของปัจเจกชนรุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจมาจากธรรมชาติของมนุษย์หรือส่วนใหญ่เป็นผลเนื่องมาจากการฟื้นฟูการศึกษาของกรีกที่เน้นหลักถึงเรื่องเสรีภาพและความสามารถของบุคคลแต่ละบุคคล และการแบ่งแยกศาสนาเป็นนิกายต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความอ่อนแอขึ้นในวงการศาสนา

ในสมัยนี้ประชาชนไม่เต็มใจที่จะถือเอาคำสอนทางศาสนาเป็นข้อตัดสินในเรื่องจริยธรรม ฉะนั้นจึงพยายามศึกษาค้นคว้าหามาตรการที่แน่นอนและไม่ขัดกับหลักเหตุผล จึงทำให้เกิดทัศนะต่าง ๆ ขึ้นพอแบ่งแยกได้ดังนี้

กลุ่มแรก นักคิดบางพวกมีความเห็นว่า สิ่งต่าง ๆ ไม่มีดี-ชั่ว อยู่ในตัวเอง การแบ่งแยกสิ่งต่าง ๆ หรือการกระทำต่าง ๆ ออกเป็นดีเป็นชั่ว เป็นเรื่องของแต่ละจิตแต่ละใจ อะไรจะชั่วจะดี ขึ้นอยู่กับทัศนะความโน้มเอียงของแต่ละบุคคล ดี-ชั่ว เป็นสิ่งที่มนุษย์บัญญัติขึ้นเอง (human convention)

กลุ่มที่สอง นักคิดบางกลุ่มเห็นว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด ใช่ว่าจะรู้ได้โดยเหตุผล หากแต่รู้ได้โดยตรงอาศัยวิปัสสนาญาณ (intuition) แต่เพียงอย่างเดียว

กลุ่มที่สาม นักคิดกลุ่มนี้แสดงความคิดเห็นว่า สิ่งที่จะใช้เป็นเครื่องมือสืบสาวหาความแตกต่างระหว่าง ดี-ชั่ว ถูก-ผิด คือกฎ (law) แต่เมื่อคำถามเกิดขึ้นว่า ที่ว่ากฎนั้นอย่างไร? ความคิดเห็นของปรัชญาก็แตกต่างกันออกไป พวก Greek Stoic เห็นว่า กฎจริยธรรม (moral law) ก็คือกฎของธรรมชาติและกฎของเหตุผล ในสมัยกลาง St. Tomas Aquinas ก็มีความเห็นเป็นอย่างเดียวกับพวก Greek Stoic แต่เมื่อกาลเวลาล่วงมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ความเห็นเกี่ยวกับกฎทางจริยธรรมแยกออกเป็น 2 สาย สายหนึ่งเห็นว่า กฎทางจริยธรรมที่นำมาวินิจฉัย ความชั่ว ความดี ก็คือ กฎเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ สายที่สองเห็นว่า กฎเกี่ยวกับจริยธรรมคือ กฎแห่งเหตุผล

กลุ่มสุดท้าย นักคิดให้ความคิดเห็นว่า การอ้างอิงว่าอะไรดี-ชั่ว ถูก-ผิด ต้องถือเอาผลของการกระทำนั้นเป็นตัวประมาณการ โดยเฉพาะต้องพิจารณาถึงว่า การกระทำนั้น ๆ มีประสิทธิภาพบรรเทาความต้องการของตนเองได้แค่ไหนเพียงไร

ดังนั้นวิวัฒนาการของทฤษฎีทางจริยธรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้เป็น 3 สมัยสำคัญ คือ สมัยดั้งเดิม สมัยกลาง และสมัยใหม่ ซึ่งวิวัฒนาการของทฤษฎีทางจริยธรรมมิได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเป็นหลัก แต่เกิดจากการผสมผสานหลาย ๆ ปัจจัยเข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัวและผลักดันให้เกิดเป็นรูปทฤษฎีขึ้น

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดพลวัตทางจริยธรรม

จริยธรรมในสังคมมนุษย์วิวัฒนาการจากระดับประเพณีสู่ระดับโนธรรม เนื่องจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งพอประมวลมากล่าวได้ดังนี้ (น้อย พงษ์สนิต, 2527)

1. ปัจจัยทางสังคม (sociological agencies) หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงในทางวัตถุหรือสภาวะแวดล้อมซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการดำเนินชีวิต ค่านิยม ตลอดจนแนวความคิดในเรื่องของคุณงามความดี ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้

1.1 แรงผลักดันทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ใช่ทางก้าวหน้าก็ในทางเสื่อมถอย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อแนวความคิดของบุคคล เช่น ในสังคมแบบเกษตรกรรม ค่านิยมของบุคคลโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในแบบค่อยเป็นค่อยไป การกระทำหรือไม่กระทำมักจะพิจารณาว่า มีธรรมเนียมหรือประเพณีปฏิบัติกันมาก่อนหรือไม่ หากไม่มีก็ไม่กล้าทำ เพราะเกรงจะถูกติฉินนินทาว่าประพฤติอนิรตนอกรอย แต่เมื่อเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง มีการนำเอาระบบอุตสาหกรรมเข้ามาใช้ การเอาตัวเองเข้ามาผูกพันกับระบบการทำงานที่มีแบบแผนที่กำหนดไว้ เช่น มีเวลามาทำงาน เวลาเลิกงาน ระเบียบการลาหยุดงาน เงินค่าตอบแทน เป็นต้น เป็นเหตุให้แต่ละคนเกิดมีสำนึกเกี่ยวกับสิทธิ (right) และหน้าที่ (duty) ตลอดจนเสรีภาพที่ตนเองควรจะได้รับ มีความกล้าที่จะขัดแย้งและเรียกร้องสิทธิส่วนตัว ความคิดเกี่ยวกับความถูกต้อง ความดีงามก็ค่อย ๆ เปลี่ยนจากการเป็นเรื่องของกลุ่มมาเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล อันมีสำนึกส่วนตัวเป็นมูลฐานมากขึ้นเป็นลำดับ

1.2 ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์เข้าใจในปรากฏการณ์ของธรรมชาติบางแง่มุม รู้จักใช้ปัญญานิจพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งจริยธรรมหรือประเพณีที่ถือปฏิบัติกันอยู่ บางครั้งเมื่อพบว่าประเพณีต่อประเพณีขัดแย้งกัน ทำให้เกิดการคิด การไตร่ตรอง สรุปผลด้วยปัญญาของตนเอง เพราะความรู้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ในสาเหตุของความเจ็บป่วย ความตาย เป็นต้น

1.3 ความผูกขาดอำนาจของผู้นำในกลุ่ม ในบางโอกาสผู้นำหรือกลุ่มผู้นำใช้อำนาจบังคับให้ผู้ใต้ปกครองปฏิบัติในสิ่งที่ตัวเองต้องการ ซึ่งบางครั้งขัดกับสำนึกและประเพณีที่เคยมีมา บางครั้งก็ใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง ทำให้ความคิดขัดแย้งเกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนเป็นแรงกระตุ้นให้รู้จักคิดใช้เหตุผลเพื่อการปรับปรุงสร้างสรรค์แทนที่จะคอยเป็นผู้ตามอยู่ร่ำไป

1.4 คำสอนที่ขัดแย้งกันในศาสนาต่าง ๆ ศาสนานับว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในชีวิตมนุษย์ มีบทบาทและแผ่อยู่ในพฤติกรรม กิจกรรมของบุคคล และการดำรงอยู่ของสังคมโดยทั่วไป ในศาสนาแต่ละศาสนาย่อมมีทั้งสิ่งเคารพ สัจธรรม จริยธรรม และพิธีกรรมอันเป็นทางแสดงออกของศรัทธา คำสอนของแต่ละศาสนา บางเรื่องก็ขัดแย้งกัน เช่น เรื่องบุญ เรื่องบาป เรื่องพระเจ้า เป็นต้น แม้แต่ในศาสนาเดียวกันก็มีการตีความคำสอนการปฏิบัติทางพิธีกรรมขัดแย้งกัน ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นให้ศาสนิกจู้จี้วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ยึดเอาหลักปฏิบัติที่ตนเห็นว่าถูกต้อง ดีงาม จึงนับได้ว่าความขัดแย้งดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมจากระดับประเพณีมาสู่จริยธรรมระดับโนธรรมหรือระดับเหตุผล

2. ปัจจัยทางจิตวิทยา (psychological agencies) หมายถึง ความต้องการอันเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์เอง เป็นเรื่องของจิตใจ เป็นแรงผลักดันภายใน ปัจจัยดังกล่าวมีดังนี้

2.1 สัญชาตญาณทางเพศ ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพื่อนต่างเพศ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกัน ความต้องการมีผู้สืบเชื้อสาย นับได้ว่าเป็นสัญชาตญาณทางเพศของมนุษย์ มีผลทำให้เกิดครอบครัว ซึ่งนับว่าเป็นสถาบันที่สำคัญหน่วยหนึ่งของสังคม สัญชาตญาณดังกล่าวมีผลก่อให้เกิดจริยธรรมระดับประเพณีหลายอย่างหลายประการ เช่น การเลือกคู่ครอง การหมั้น การแต่งงาน เป็นต้น แต่ก็มักปรากฏเสมอมาว่า เพราะสัญชาตญาณนี้มีผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่สังคมตั้งเอาไว้ บุคคลแต่ละคนยืนยันสิทธิของตัวเอง และปรารถนาจะเลือกคู่ครองให้ตรงกับความต้องการของตัวเองและด้วยตัวของตัวเอง ก่อให้เกิดความคิดคัดค้านข้อปฏิบัติอันเป็นประเพณีในสังคม กฎหมาย หรือแม้แต่ข้อห้ามในทางศาสนาที่สังคมเชื่อถืออยู่ จึงนับได้ว่าสัญชาตญาณทางเพศเป็นปัจจัยด้านหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจริยธรรม

2.2 ความขัดแย้งภายในตัวของแต่ละบุคคล มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความโน้มเอียง 2 ประการ คือ ความโน้มเอียงในการที่จะแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ความโน้มเอียงในอันที่จะยึดมั่นอยู่กับของเก่า มนุษย์จึงมีลักษณะเป็นหัวใหม่และหัวเก่า ในขณะเดียวกันความขัดแย้งในทางความรู้สึกโน้มเอียงดังกล่าวนี้เป็นผลให้มนุษย์รู้จักคิดไตร่ตรองระหว่างของเก่าและของใหม่ เพื่อความผาสุกในการครองชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดกฎเกณฑ์หรือจริยธรรมที่มีลักษณะจริยธรรมระดับเหตุผล

2.3 ความต้องการชื่อเสียงและการยอมรับจากสังคม มนุษย์อยู่กันเป็นสังคมและในขณะเดียวมีความปรารถนาที่จะให้สังคมรับรู้ ยกย่องตน เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นย่อมคิดว่าตนเองมีความสำคัญ อาทิ ถ้า นาย ก ส่งภาพถ่ายต่าง ๆ ให้เพื่อนดูจะพบว่า ภาพที่เพื่อนดูอย่างพิลึกพิลั่นและนานที่สุดนั้น คือ ภาพที่มีเพื่อนนาย ก รวมอยู่ด้วย เมื่อมนุษย์มีธรรมชาติและความปรารถนาดังกล่าวนี้ จึงก่อให้เกิดการพัฒนาตัวเอง การกระทำต่าง ๆ ทั้งทางกาย วาจาจะพยายามทำอย่างดีที่สุด เพื่อให้สังคมยอมรับและในความพยายามทำอย่างดีที่สุดนั้น ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นการพิจารณาไตร่ตรองในหลาย ๆ ด้านในสิ่งที่มีอยู่ บางครั้งก็รวมไปถึงการคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพราะความปรารถนาที่จะให้สังคมยอมรับ เทอตทุนว่าตนมีความสำคัญ นี่ก็เป็นเหตุหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดจริยธรรมระดับเหตุผล

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นปัจจัยสำคัญ ๆ ของแรงผลักดันในทางเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมจากระดับการปฏิบัติตามกันหรือระดับประเพณีมาสู่ระดับการไตร่ตรองวินิจฉัยด้วยตัวเองหรือระดับเหตุผล ซึ่งเป็นระดับจริยธรรมที่ถือว่ามีความสูงส่งกว่าการปฏิบัติตามกันทั้ง ๆ ที่ไม่มีความเข้าใจหรือที่เรียกว่า ทำตามประเพณี

เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรม

จากภูมิหลังและทฤษฎีว่าด้วยจริยธรรมในช่วงสมัยใหม่ได้เกิดกลุ่มนักคิดหลากหลายกลุ่ม โดยสิ่งที่นักคิดแต่ละกลุ่มเสนอมีส่วนเกี่ยวข้องกับเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรม ซึ่งเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมถือเป็นเครื่องชี้ขาดและตัดสินว่าการกระทำเช่นไรถูกหรือผิด รวมไปถึงการเลือกกระทำการในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเมื่อมีความจำเป็นต้องเลือกหลายอย่าง ซึ่งนักปรัชญาและนักจริยศาสตร์ได้

กำหนดเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมไว้หลายทัศนะแตกต่างกัน ดังนี้ (เจริญ ศรีประดิษฐ์, 2542)

กลุ่มสัมพัทธนิยม (Relationism) ถือว่าคุณค่าทางศีลธรรมเป็นสิ่งที่สัมพันธ์ความดี มิใช่สิ่งตายตัว แต่ความดีขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือปัจจัยบางอย่าง เช่น ดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับกาตัดสินของแต่ละบุคคล และดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม

กลุ่มประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ถือว่าประโยชน์สุขเป็นเครื่องตัดสินการกระทำของมนุษย์ว่าดีหรือชั่ว แต่ประโยชน์สุขในที่นี้มิได้หมายถึงประโยชน์สุขของผู้กระทำเอง แต่หมายถึงประโยชน์สุขของคนทั่ว ๆ ไป โดยเน้นว่าสิ่งที่ควรทำคือ สิ่งที่ทำประโยชน์สุขที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด

ลัทธิมนุษยธรรมสัมบูรณ์ ถือว่ามนุษย์ทุกคนมีมโนธรรมโดยธรรมชาติซึ่งเป็นความสำนึกภายในจิตหรือปัญญาที่ทำให้มนุษย์รู้ว่าอะไรคือความดีและชั่วขาดได้ว่าจะไร้ผิดอะไรถูกอะไรดีอะไรชั่ว

ลัทธิของคานท์ (Kant) ซึ่งเป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน ได้เสนอทัศนะว่าดี ชั่ว ผิด ถูก เป็นค่าทางศีลธรรมที่จะต้องตายตัว กล่าวคือ ถ้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการกระทำอันใดอันหนึ่งดี จะต้องดีเสมอ โดยไม่เลือกเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อม หรือตัวบุคคล และผลของการกระทำ จะไม่เป็นสิ่งตัดสินความดีของการกระทำนั้น แต่การกระทำที่ดีที่ถูกต้องจะต้องเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาดีโดยหวังผลดี คนจะต้องมีความสำนึกในหน้าที่ และความซื่อสัตย์ซึ่งเกิดจากความสำนึกในหน้าที่เป็นสิ่งที่ประเสริฐ อีกทั้งมนุษย์ทุกคนต่างก็มีศักดิ์ศรีของตนเอง

ในส่วนของนักสังคมวิทยาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเกณฑ์ตัดสินพฤติกรรมทางจริยธรรมไว้เช่นเดียวกัน โดยเสนอว่า ปทัสฐานทางสังคมมี 3 ประการ คือ วิถีประชาหรือธรรมเนียม จารีตหรือกฎศีลธรรม และกฎหมาย

วิถีประชาหรือธรรมเนียม (folkways) เป็นระเบียบสังคมที่เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนกลายเป็นแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติกันทั่วไปว่า เป็นสิ่งที่เหมาะที่ควรหรือเป็นมาตรฐานในการใช้ชีวิตในสังคม อาทิ การแต่งกาย มารยาทการพูด การฝ่าฝืนไม่ถือเป็นเรื่องร้ายแรง ผู้ฝ่าฝืนมักถูกลงโทษโดยการตำหนิตืดเย็น นิินทา หรือถูกเยาะหยัน

จารีตหรือกฎศีลธรรม (mores) เป็นกฎของสังคมที่กำหนดว่าการกระทำใดถูก การกระทำใดผิด การกระทำใดเป็นกรรมดีและกรรมชั่ว การฝ่าฝืนมักจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงจากกฎอื่นสิ่งที่เป็นจารีต อาทิ พ่อแม่เลี้ยงดูลูก ลูกต้องกตัญญูต่อพ่อแม่

กฎหมาย (laws) เป็นสิ่งที่บัญญัติขึ้นโดยอำนาจรัฐหรืออาจจะมาจากจารีต เป็นที่ยอมรับปฏิบัติตามจากประชาชนทั่วไป ไม่ขัดแย้งกับจารีตและธรรมเนียมที่ชาวบ้านยึดถือ แต่กฎหมายครอบคลุมบางสังคมน้อยกว่าวิถีประชาและจารีต อย่างไรก็ตาม การตัดสินด้วยกระบวนการทางกฎหมายถือเป็นแบบแผนที่ถูกต้องชัดเจน เพราะยึดถือผลประโยชน์ทางสังคมมาก่อนผลประโยชน์แต่ละบุคคล

จะเห็นได้ว่า เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันบ้าง แต่ละเกณฑ์ต่างก็มีหลักการอยู่บนพื้นฐานที่แตกต่างกัน แต่ก็ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการนำมาพิจารณาใช้ตัดสินใจว่าควรทำอย่างไร แค่นั้น เพียงใด โดยอาจต้องผสมผสาน

และใช้ให้เหมาะกับสภาพของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

จริยธรรมในการศึกษาทางรัฐศาสตร์

จริยธรรมกับการศึกษาทางรัฐศาสตร์ ในที่นี้จะกล่าวถึงในแง่ของความเป็นศาสตร์ที่ว่า จริยศาสตร์กับการศึกษาทางรัฐศาสตร์นั้นมีความสัมพันธ์กันซึ่งกัน กล่าวคือ จริยศาสตร์ว่าด้วยความดี ความถูกต้อง คุณค่าสูงสุดของปัจเจกชน อันเป็นความดี ที่มีคุณค่าในตัวเอง ส่วนรัฐศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วยการปกครองและการบริหารรัฐกิจ โดยอธิบายโครงสร้างและหน้าที่ของการปกครอง การบริหาร กฎหมาย และรัฐธรรมนูญ ทั้งมุ่งจัดระเบียบความประพฤติของปัจเจกชนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั่วไปให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากความดีของสมาชิกหรือสาธารณชนย่อมมาจากปัจเจกชน และปัจเจกชนจะดีได้ต้องอาศัยชุมชนที่ดี รัฐศาสตร์จึงพิทักษ์คุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินของปัจเจกชนในรัฐ โดยรัฐบาลออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินดังกล่าวให้สอดคล้องกับศีลธรรม หลักจริยศาสตร์หรือศีลธรรมจึงเป็นเครื่องนำทางรัฐศาสตร์ รัฐที่ขาดศีลธรรมจึงเป็นรัฐที่ป่าเถื่อนไร้ความผาสุก

อย่างไรก็ตาม ทั้งจริยศาสตร์และรัฐศาสตร์ก็พยายามศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ จึงเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด แต่มีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง อาทิ (Uhr, 2006; บุญมี แทนแก้ว, 2539; น้อย พงษ์สนธิ, 2527)

1. จริยศาสตร์ว่าด้วยจิตใจของปัจเจกชนที่มีคุณค่าทางศีลธรรม อันเป็นความดีส่วนบุคคล และมุ่งเอาความดีสูงสุดในชีวิตมนุษย์ ส่วนรัฐศาสตร์ว่าด้วยจิตใจที่มีต่อสังคมว่าเราทำความดีหรือชอบต่อสังคมเพียงใด
2. จริยศาสตร์ยึดหลักศีลธรรม จึงมีฐานะสูงกว่ารัฐศาสตร์ เพราะจริยศาสตร์เป็นหลัก รัฐศาสตร์อิงอาศัย จะรู้ว่ามีหรือข้อขัดข้องขึ้นอยู่กับจริยศาสตร์จะชี้บ่งหรือกำหนดแนวทางไว้
3. จริยศาสตร์พิจารณาถึงคุณค่าทางศีลธรรม อันเกิดภายในจิตใจของบุคคลว่ามีมากน้อยเพียงใด และการตัดสินคุณค่าของบุคคลต้องดูที่เจตนาของเขาด้วย ส่วนรัฐศาสตร์จะควบคุมได้เฉพาะพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำต่อสาธารณชนอันเป็นเรื่องภายนอกเท่านั้น
4. กฎทางจริยศาสตร์เป็นอวัชย ถูกลงโทษด้วยจิตใจของตนเอง ละล้างได้ยากฝังลึกอยู่ในหัวใจ ใคร ๆ ช่วยได้ยากยิ่ง ส่วนกฎหมายรัฐศาสตร์เป็นปรัวสัย มีผู้อื่นลงโทษให้และอาศัยกฎหมายบ้านเมืองเป็นเครื่องกำหนดความถูกต้องหรือความผิด มีกฎเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษรรู้ได้ง่าย สะดวกสบายในการปฏิบัติ

ทั้งนี้ ด้านมาตรฐานของศาสตร์ทั้งสอง จริยศาสตร์มีมาตรฐานอยู่ที่ศีลธรรม ความถูกต้อง ดีงาม อันเกิดจากความนึกคิดหรือปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานจนลงรอยเดียวกันและมั่นใจว่าถูกต้อง เป็นความดีที่สังคมยอมรับร่วมกัน และผู้ประพฤติถูกต้องตามหลักศีลธรรมจะได้รับความสุขใจเป็นเครื่องตอบแทน ส่วนมาตรฐานทางรัฐศาสตร์อยู่ที่ประโยชน์ที่เกิดแก่สาธารณชน หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือ จริยศาสตร์มุ่งความดีเลิศสูงส่งทางศีลธรรมของปัจเจกชน ส่วนรัฐศาสตร์มุ่งความสันติสุขความมั่นคงของสมาชิกหรือสาธารณชน หรือจริยศาสตร์เน้นเรื่องปกครองตนเองไปหาสมาชิกหรือสาธารณชน ส่วนรัฐศาสตร์เน้นเรื่องปกครองสมาชิกหรือสาธารณชนเข้ามาหาตนเอง เพื่อมุ่งความ

ดีแก่ส่วนรวม แต่จริยศาสตร์มุ่งความดีส่วนบุคคล

นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับการศึกษาทางรัฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการบริหารงานภาครัฐดังกล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ความสัมพันธ์กับระบอบการปกครองถือเป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะจริยธรรมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบของการปกครองแบบหนึ่งที่มีมนุษย์คิดขึ้นมาใช้ในการปกครองโดยหวังผล คือ การอยู่ร่วมกันด้วยสันติและมีความเจริญในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอำนาจการปกครองขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นส่วนใหญ่และการบริหารงานก็เป็นไปโดยผู้แทนที่ถูกเลือกขึ้นมา คำจำกัดความของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เห็นจะไม่มีคำใดเหมาะสมและกะทัดรัดเกินคำของประธานาธิบดีลินคอล์นที่ว่า “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน”

ในทางจริยศาสตร์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยมิใช่เป็นเพียงรูปแบบหรือทฤษฎีการปกครอง หากแต่เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับมนุษย์และสังคมด้วย โดยทั่วไประบอบประชาธิปไตยเป็นวิถีการดำรงชีวิตที่ตั้งอยู่บนฐานทางจริยธรรมหรือมนุษยธรรมและอาศัยระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงเป็นกรอบกำกับพฤติกรรมของนักการเมืองอีกด้วย อนึ่ง ดังที่กล่าวว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดหลักมนุษยธรรมเป็นมูลฐานก็โดยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ประชาธิปไตยยอมรับคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ มนุษย์มิใช่สิ่งประดิษฐ์ที่ปราศจากสำนึก หรือความคิดนึกที่เป็นตัวของตัวเอง มนุษย์มีปัญหาที่จะค้นหาความจริงและมีความรู้สึกเพื่อจะเข้าถึงความงาม มีลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพเฉพาะตัว การให้อิสระแก่มนุษย์ในการที่จะคิดพูด และกระทำตามหลักประชาธิปไตย จึงถือว่าเป็นการยอมรับคุณค่าและศักดิ์ศรีของแต่ละคนเท่าที่พึงมีเป็นคารวธรรมคือ เคารพให้เกียรติต่อกันและกัน

2. เนื่องจากการยอมรับคุณค่าและศักดิ์ศรีของแต่ละคน ประชาธิปไตยจึงยอมรับหลักเสรีภาพ ทุกคนมีเสรีภาพในการคิดและการแสดงออก เสรีภาพมิใช่สิ่งที่เกิดจากการให้ของผู้มีอำนาจ แต่มันเป็นเรื่องของธรรมชาติมนุษย์ และเสรีภาพนี้เองที่เป็นปัจจัยอันสำคัญในการพัฒนาต่าง ๆ เช่น ความดีงาม สติปัญญา และความสามารถต่าง ๆ หมดเสียซึ่งเสรีภาพมนุษย์ก็จะเป็นเสมือนก้อนดินเหนียวที่อยู่ในมือช่างปั้น ซึ่งสุดแล้วแต่ช่างปั้นจะเป็นอะไร แต่ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่

3. ประชาธิปไตยยอมรับการดำเนินชีวิตภายใต้กฎหมาย เนื่องจากว่ามนุษย์เป็นสัตว์มีอิสรภาพ แต่อิสรภาพมิใช่ความดีสูงสุด อิสรภาพที่ปราศจากความรับผิดชอบหรือการควบคุมอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ความวุ่นวาย ประชาธิปไตยจึงยึดหลักชีวิตอิสรภายใต้กฎหมาย ซึ่งไม่มีผิดหลักความจริงในการอยู่ร่วมกัน ในแง่ของการปกครองประเทศ หลักนี้เป็นการต่อสู้เพื่อทางสายกลางระหว่างการปกครองแบบปล่อยตามใจและเผด็จการ ในแง่ของการดำรงชีวิตทั่วไป ก็อาจพูดได้ว่าเป็นหลักสายกลางระหว่างใช้อำนาจเกินไปและปล่อยหรืออ่อนแอเกินไป ซึ่งนับว่าเป็นหลักความจริงที่ควรประพฤติประการหนึ่งของมนุษย์

4. ประชาธิปไตยยอมรับหลักประชาธิปไตย เป็นที่ทราบแล้วว่านโยบายแบบประชาธิปไตยนั้น ถือเสียงส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ จริงอยู่ที่ว่าผู้นำในการบริหารมีอำนาจและอำนาจเองก็มิใช่สิ่งชั่วร้าย การใช้อำนาจผิด ๆ ต่างหากที่เป็นสิ่งเลวร้าย ฉะนั้นในบางครั้งปรากฏว่า อำนาจถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ของตัวเองหรือญาติสนิทมิตรสหาย ว่าโดยอุดมคติในสังคมที่สมบูรณ์ ปึงเจกซนแต่ละคนต้องเข้าใจและรักษากฎเกณฑ์ตามหลักประชาธิปไตย แต่ในเมื่อสังคมที่สมบูรณ์แบบ ไม่เคยปรากฏมีในโลกมนุษย์ ฉะนั้นทางที่ดีที่สุดก็คือ การถือหลักประชาธิปไตย พร้อมทั้งให้สิทธิต่อชนกลุ่มน้อยในอันที่จะโต้แย้งหรือสร้างความเจริญเติบโตในกลุ่มของตัวเองให้กลายเป็นเสียงส่วนใหญ่ได้ หลักประชาธิปไตยในระบบประชาธิปไตยจึงหมายถึง การมีความเต็มใจในอันที่จะโต้แย้งเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อหาข้อยุติ โดยวิธีการแห่งการอภิปรายและใช้ความรู้ความสามารถของแต่ละคนอย่างอิสระ จึงถือว่าประชาธิปไตยโดยหลักเกณฑ์นี้ ยึดหลักปณิธานธรรม

5. ประชาธิปไตย ถือหลักความเสมอภาค ประชาธิปไตยเคารพสิทธิและเสรีภาพของทุกคน แต่ละคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในอันที่จะคิด พูด ทำ ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ยอมรับกันในสังคม ความเสมอภาคดังกล่าวนี้ มีมูลฐานอยู่ที่อุดมคติประชาธิปไตยที่ว่า บุคคลแม้จะแตกต่างกันในรูปร่างหน้าตา สติปัญญา หรือความแตกต่างอื่นใด แต่ทุกคนก็มีคุณลักษณะความเป็นมนุษย์โดยเสมอกัน

คุณลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่การปกครองระบอบประชาธิปไตยเคารพและส่งเสริม ในแต่ละคนธรรมชาติฝ่ายต่ำ เช่น ความโลภ ความเห็นแก่ตัว อาจจะกระตุ้นให้ทำในสิ่งที่เป็นการประโยชน์แก่ตัวเองและพวกพ้อง พยายามที่จะเอาเปรียบผู้อื่น แต่บางครั้งธรรมชาติฝ่ายสูง เช่น สติปัญญามโนธรรม ก็กระตุ้นให้พยายามที่จะหากฎเกณฑ์ที่ถูกต้องดีงามในการอยู่ร่วมกัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้โอกาสแก่ทุกคนโดยเท่าเทียมกันในอันที่จะสร้างตัวเองและสังคมไปสู่ความเจริญที่ปรารถนา ประชาธิปไตยจึงมิใช่ทฤษฎีการปกครองแต่อย่างเดียว หากแต่ในขณะเดียวกันเป็นหลักทฤษฎีการสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์คือ การเคารพตัวเอง (self-respect) เคารพผู้อื่น (the respect of the other) และสำนึกในความรับผิดชอบ (sense of responsibility) ด้วย

ที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า ถ้าจะมองระบอบการปกครองประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นปรัชญาชีวิต ก็อาจกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยสอนบุคคลให้ดำเนินชีวิตตามหลักจารวัตรธรรม ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม

จริยธรรมการบริหารงานภาครัฐในบริบทสังคมทั่วไป

จริยธรรมการบริหารงานภาครัฐมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประเด็นสำคัญเชิงบริบทสังคมทั่วไปที่ประกอบด้วย การปฏิบัติงาน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้บริหารองค์การภาครัฐ ดังนี้ (Svensson & Wood, 2004; บุญมี แทนแก้ว, 2539; ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538; สาโรช บัวศรี, ม.ป.ป.)

1. จริยธรรมในการปฏิบัติงาน เป็นระบบการทำความดีละเว้นชั่ว ในเรื่องซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับปฏิบัติเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทำงาน กระบวนการทำงาน และผลงาน ตลอดจนเกี่ยวข้องกับผู้รับประโยชน์หรือโทษจากผลงานนั้น ซึ่งการปฏิบัติงานราชการ

เป็นการกระทำเพื่อประเทศชาติและประชาชน เป็นงานที่มีผลกระทบทั้งในปัจจุบันและอนาคต ต่อสังคม มากกว่ามีผลกระทบต่อตนเองและพวกพ้องเป็นสำคัญ งานราชการจึงแตกต่างจากงาน เอกชนหรืองานบริษัท เป็นการลงทุนลงแรงที่ไม่มีกำไรโดยตรงแก่ผู้ทำและองค์การ แต่มีผลดีต่อ ส่วนรวมและส่วนใหญ่เป็นผลระยะยาว ฉะนั้นข้าราชการที่ดีจึงจำเป็นต้องมีพฤติกรรมทางจริยธรรม สูงในการทำงาน ซึ่งหมายถึงการเป็นทั้งคนดีและคนเก่งไปพร้อมกัน ดังนั้น จริยธรรมในการปฏิบัติ งานราชการจึงเป็นระบบของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของข้าราชการ ซึ่งได้วิเคราะห์และนำเสนอ พฤติกรรมที่นำปรารถนาของข้าราชการ โดยจำแนกพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของข้าราชการออกเป็น 3 ประเภท คือ พฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรม ในหน้าที่ราชการ โดยข้าราชการที่เป็นคนดีและคนเก่งอย่างสมบูรณ์นั้น ควรมีพฤติกรรมครบทั้ง 3 ประเภทในคนคนเดียวกัน

2. จริยธรรมข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อพิจารณาความสำคัญของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อประชาชนและประเทศชาติแล้ว ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อม ต้องมีจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานประการหนึ่งและต้องมีจริยธรรมสำหรับวิชาชีพข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยอีกประการหนึ่ง ดังนั้นจึงกำหนดเป็นโครงสร้างขึ้นได้ดังนี้

2.1 จริยธรรมพื้นฐาน ควรประกอบด้วย ศีลธรรมและคุณธรรม

2.2 จริยธรรมวิชาชีพข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรประกอบด้วย อุดมการณ์ ประจำวิชาชีพข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเชิงสภาพและเชิงการกระทำ มารยาท ข้อปฏิบัติ หรือจรรยาบรรณของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน วินัยข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกฎหมายเกี่ยวกับวิชาชีพข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3. จริยธรรมผู้บริหารองค์การภาครัฐ ผู้บริหารเป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้นำของ กลุ่มทำงาน อันประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานหรือที่เรียกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจำนวนหนึ่ง กลุ่มปฏิบัติงาน มีงานที่หัวหน้าต้องดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมกันกระทำเพื่อให้เกิดผลตามที่ได้รับมอบหมาย หรือตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ สำหรับผู้บริหารองค์การภาครัฐต้องตระหนักถึงการเป็นหัวหน้าที่ต้อง ปฏิบัติงานในองค์การประเภทหนึ่งซึ่งเรียกว่า องค์การแบบราชการ (bureaucracy) โดยผู้บริหาร องค์การภาครัฐควรแสดงออกถึงการเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ห่วงว้าง ตากว้าง หมั่นสอดส่องดูแล ความทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอหน้ากัน รวมถึงควรเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับ บัญชาและนำมาใคร่ครวญให้เกิดประโยชน์ทั้งตงามแก่ตนเอง ทั้งนี้จริยธรรมของผู้บริหารภาครัฐ เบื้องต้นควรประกอบด้วย

3.1 มีความละเอียดในการกระทำความชั่วทุจริตทั้งปวง

3.2 มีความอดทนอดกลั้นต่อความยากลำบากต่าง ๆ ทั้งงาน อุปสรรค ความเข้าใจผิด และความไม่สุจริตที่คนอื่นมีต่อตน

3.3 มีความสงบเสถียรและอ่อนน้อมถ่อมตน

3.4 มีสติสัมปชัญญะตลอดเวลาต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ไม่มีการลืมหืมหรือ ละเลยต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตน

3.5 รู้จักอุปการะ เป็นการทำความดีประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่น ตระหนักถึงประโยชน์ของ

บุคคลอื่นเป็นที่ตั้ง พร้อมทั้งจะให้ความอนุเคราะห์แก่คนอื่นในงานหน้าที่และความรับผิดชอบของตน รวมถึงไม่มีอคติใด ๆ ในการปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงาน

ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดจริยธรรมการบริหารงานองค์การภาครัฐให้สามารถดำเนินงานราชการได้ประสบความสำเร็จควรประกอบด้วย ปรัชญาการปฏิบัติงานและการบริหารงาน สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบของผู้บริหาร ความรับผิดชอบต่อข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความเท่าเทียมกัน

จริยธรรมการบริหารงานภาครัฐในบริบทสังคมไทย

สำหรับจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐในบริบทของสังคมไทยนอกจากการยึดพื้นฐานทางจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐโดยทั่วไปดังที่อธิบายมาแล้วข้างต้น ยังได้มีข้อเสนอทางวิชาการที่ใช้หลักธรรมทางศาสนามาเป็นเครื่องประกอบจริยธรรมอีกด้วย โดยเฉพาะจริยธรรมข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถือว่า เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่างพระเนตรพระกรรณของพระเจ้าแผ่นดินหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจและยินดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่ตนได้รับมอบหมาย ซึ่งในคัมภีร์ทศชาดวิรุทธชาดกได้กล่าวถึงจริยธรรมของข้าราชการที่ดีของแผ่นดินไว้ถึง 90 ประการสำคัญ (บุญมี แทนแก้ว, 2539) ทั้งนี้หลักจริยธรรมดังกล่าวเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาส่วนหนึ่งที่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรยึดถือและปฏิบัติโดยเคร่งครัด เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเจริญก้าวหน้าทั้งแก่ตัวเอง องค์กร และประเทศชาติ อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2537) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณและคุณธรรมพื้นฐานของข้าราชการพลเรือนไว้ โดยกำหนดจรรยาบรรณ 15 ข้อ ภายใต้ประเด็นจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน และจรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม ส่วนคุณธรรมพื้นฐานของข้าราชการพลเรือน ประกอบด้วย ซื่อสัตย์สุจริต จิตมุ่งประโยชน์ส่วนรวม ยุติธรรมและมโนธรรม ความละเอียดใจ ธรรมจริยา และเสียสละ

นอกจากนี้ประเทศไทยได้มีการกำหนดเรื่องจริยธรรมไว้อย่างเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์โดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในห้วงปีต่าง ๆ อย่างชัดเจน จนกลายเป็นที่มาของจริยธรรมทั้งในการปฏิบัติงาน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้บริหารองค์การภาครัฐที่ต้องปฏิบัติยึดถืออย่างเคร่งครัด ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (2550) กำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น โดยจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ดังนั้นบุคคลดำรงตำแหน่งข้าราชการทุกตำแหน่งจึงมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ มีความเป็นกลางทางการเมือง อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล โดยจะต้องยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานทาง

จริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ 9 ประการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจึงกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นเป็นประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน เพื่อให้ข้าราชการทั้งหลายเกิดสำนึกถึงซึ่งและเที่ยงธรรมในหน้าที่ ผดุงเกียรติและศักดิ์ศรี ข้าราชการควรแก่การไว้วางใจและเชื่อมั่นของปวงชน และดำรงตั้งมั่นเป็นแบบอย่างที่ดีงามสมกับ ความเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นตัวอย่างแห่งธรรมจรรยาอันสูงสุด เพื่อใช้บังคับเป็นมาตรฐานกลางไว้ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552)

1. ต้องยึดมั่นในจริยธรรมและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม
2. ต้องมีจิตสำนึกที่ดีและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
3. ต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน
4. ต้องละเว้นจากการแสวงประโยชน์ที่มีขอบ โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการ อันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม
5. ต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา
6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมเป็นกลางทางการเมืองให้บริการแก่ประชาชน โดยมีอัธยาศัยที่ดีและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
7. ต้องปฏิบัติตามกฎหมายด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัดและรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้าและให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ทันการณ์ และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
8. ต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษาคุณภาพและมาตรฐานแห่งวิชาชีพโดยเคร่งครัด
9. ต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
10. ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน รักษาชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของราชการโดยรวม

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 (2560) ได้บัญญัติให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกัน ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และรัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว รวมถึงบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว ต้องครอบคลุมถึงการ

รักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดเจนด้วยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง

สำหรับกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมที่จัดทำขึ้นถือเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรมพุทธศักราช 2562, 2562) ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

1. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่
3. กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
4. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ
5. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
6. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ
7. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

ทั้งนี้มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวถูกใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานภาครัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสภาพคุณงาม ความดีที่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินใจความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำ หรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีและละเว้นความชั่ว

unส่งท้าย

สถานการณ์ปัจจุบันหลายประเทศในซีกโลกตะวันตกและตะวันออกตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประเด็นทางจริยธรรมในองค์กรภาครัฐได้กลายเป็นปัญหาที่ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงในระดับโลก จากบทความของ Rosenbaum (1998) ได้เสนอความเห็นว่าย จริยธรรมมีความสำคัญ โดยเฉพาะกับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐและควรบรรจุวิชาเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา เพื่อตอบสนองต่อปัญหาทางจริยธรรมที่กำลังขยายตัวกว้างขึ้น ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในลักษณะที่ระบบการศึกษาจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ลดลงได้ รวมถึงเป็นการเตรียมทรัพยากรบุคคลที่ประสงค์จะเข้ารับราชการให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐอีกทางหนึ่งด้วย ประกอบกับความเห็นของ Mills (1999) ที่กล่าวว่า ประเด็นทางจริยธรรมในการบริหารงานของภาครัฐแทบไม่เป็นเรื่องใหม่ นับตั้งแต่การปกครองระบอบประชาธิปไตยของกรีกจนถึงปัจจุบันที่มีความพยายามยึดมั่นหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปกครองและการบริหาร แต่ก็ยังไม่สามารถกำหนดวิธีการที่เหมาะสมได้ ซึ่งคงต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าต่อไป และ Shakeel, Kruyen และ Van Thiel (2020) กล่าวย้าว่า จำนวนการศึกษาวิจัยเรื่องจริยธรรมในภาครัฐยังมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงจำเป็นต้อง

เพิ่มปริมาณผลงานวิจัยให้มากขึ้น ซึ่งการวิจัยในอนาคตยังสามารถใช้ประโยชน์ในเชิงการวิจัยระยะยาวและการวิจัยแบบสังเกตุได้อีกด้วย โดยมุ่งเน้นไปยังองค์การภาครัฐที่สำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จริยธรรมการบริหารงานภาครัฐมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญ คือ หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาค้นคว้าในอนาคต จึงเป็นที่มาของสองคำถามเพื่อแสวงหาคำตอบในลำดับต่อไป คือ (1) หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาควรกำหนดขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับวิชาจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐไว้อย่างไรบ้าง และ (2) ทิศทางการศึกษาวิจัยทางจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐควรเป็นอย่างไร

สำหรับการค้นหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามแรก ผู้เขียนได้ศึกษาหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำที่จัดการเรียนการสอนด้านการบริหารงานภาครัฐและจัดให้มีรายวิชาจริยธรรม โดยกำหนดให้มีสถาบันอุดมศึกษารอบคลุมทั้ง ระดับโลก ระดับเอเชีย และระดับอาเซียน ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลได้ข้อสรุปเกี่ยวกับขอบเขตเชิงเนื้อหาของรายวิชาจริยธรรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐได้ดังนี้ (Harvard University, 2021; National University of Singapore, 2021; Stanford University, 2021; Universiti Utara Malaysia, 2021; The University of Hong Kong, 2021)

หลักการทางจริยธรรมและทฤษฎีทางการเมือง จริยธรรมในงานบริการสาธารณะ จริยธรรมสำหรับผู้บริหารองค์การภาครัฐ มาตรฐานทางจริยธรรมในการปฏิบัติงานและการบริการขององค์การภาครัฐ มาตรฐานทางจริยธรรมที่ควบคุมการปฏิบัติของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเป็นอาสาสมัคร การเรียนรู้เพื่อบริการ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม วิชาชีพการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ แรงจูงใจและผลลัพธ์ในงานบริการ ธรรมชาติและวิธีการได้แก่ทางศีลธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ ความเชื่อมโยงระหว่างงานบริการและความยุติธรรม ความเชื่อมโยงระหว่างการคอร์รัปชันกับหลักธรรมาภิบาล สาเหตุของการคอร์รัปชันกับประสิทธิผลของมาตรการต่อต้านคอร์รัปชัน ปัญหาในการปฏิบัติงานบริการสาธารณะข้ามวัฒนธรรม ความขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมโลก การวิเคราะห์ประเด็นสาธารณะในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการบริการสาธารณะและความรับผิดชอบทางการบริหารขององค์การภาครัฐ ประเด็นสังคมร่วมสมัยตามหลักจริยธรรมและทฤษฎีทางการเมือง ประเด็นทางจริยธรรมที่ขัดแย้งในกิจการสาธารณะ ประเด็นสาธารณะที่สอดคล้องกับจริยธรรมโลก จริยธรรมการตลาด และจริยธรรมทางการเมืองและการบริหาร

ด้วยขอบเขตเชิงเนื้อหาของรายวิชาจริยธรรมดังกล่าวมีความหลากหลาย ดังนั้นผู้เขียนจึงสรุปเนื้อหาหลักของรายวิชาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นทฤษฎีและแนวคิดด้วยจริยธรรมหลักการพื้นฐานทางจริยธรรมและทฤษฎีทางการเมือง และส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมที่สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของประเทศ ภูมิภาค หรือโลกปัจจุบัน

ส่วนการค้นหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามที่สอง ผู้เขียนได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางการบริหารงานภาครัฐ โดยกำหนดให้ผลงานวิจัยอยู่ในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อนำมาวิเคราะห์และกำหนดเป็นทิศทางการศึกษาในอนาคตทางจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐ ซึ่ง

จากการรวบรวมข้อมูลสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

กำหนดประเด็นหลักทางจริยธรรมเพื่อจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้บริหารองค์การภาครัฐและกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาที่สอดคล้องกัน อันนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบการทำงานและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาวิจัย (Mion & Bonfanti, 2019) และการวิจัยในอนาคตควรให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา ซึ่งกลุ่มดังกล่าวอาจเป็นกลุ่มที่สามารถตรวจสอบหรือประเมินจริยธรรมทางการเมือง ปัญหาสังคม รวมถึงการดำเนินนโยบายขององค์การทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ การตลาดยาสูบ (Tjandra, Aroeana & Prabandari, 2020) รวมถึงต้องให้ความสำคัญอย่างระมัดระวังกับวัฒนธรรมขององค์การแต่ละชาติ เนื่องด้วยวัฒนธรรมนั้นมีอิทธิพลต่อจริยธรรมทางวิชาชีพและการตัดสินใจ (Malagueño, Pillalamarri, Rezende & Moraes, 2020) ตลอดจนการวิจัยในอนาคตควรศึกษาความสำคัญของกรอบจริยธรรมตามหลักศาสนา โดยพิจารณาจากลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บริหารและขอบเขตของการบังคับใช้ในองค์การที่นำมาพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์การได้อย่างแม่นยำและสามารถทดสอบได้เชิงประจักษ์ (Salin, Manan & Kamaluddin, 2019) นอกจากนี้องค์การภาครัฐที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของศึกษาวิจัยเรื่องจริยธรรมในอนาคตอาจพิจารณาจากสภาพการณ์ปัจจุบันที่ยังคงถูกมองข้าม อาทิ รัฐสภา องค์การอิสระ และองค์การศาล (Shakeel, Kruey, & Van Thiel, 2020)

สำหรับทิศทางการศึกษาวิจัยทางจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐที่ควรจะเป็นนั้นสามารถกำหนดโดยอาศัยขอบเขตเนื้อหาและขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ (1) ขอบเขตเนื้อหา เน้นการศึกษาหลักทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมที่สอดคล้องกับพลวัตขององค์การ ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์การหรือวัฒนธรรมทั่วไปกับจริยธรรมการบริหารงานภาครัฐ และอิทธิพลของจริยธรรมตามหลักศาสนาที่มีต่อการบริหารงานภาครัฐ และ (2) ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย เน้นองค์การที่ยังคงถูกมองข้ามจากการวิจัยที่ผ่านมาและกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความวิชาการฉบับนี้จะยังประโยชน์แก่ผู้อ่านในสองมิติที่สำคัญคือ มิติเชิงวิชาการที่สามารถสนับสนุนหลักฐานทางวิชาการในเรื่องจริยธรรมในการบริหารงานภาครัฐให้เพิ่มมากขึ้น และมิติเชิงปฏิบัติที่สามารถสนับสนุนการผลิตรายวิชาจริยธรรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ รวมถึงแนวทางการศึกษาวิจัยประเด็นทางจริยธรรมการบริหารงานองค์การภาครัฐในอนาคต ท้ายที่สุดผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความฉบับนี้อาจมีส่วนกระตุ้นให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทเล็งเห็นถึงความสำคัญด้านจริยธรรม เนื่องจากจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลต่อพัฒนาการ ภาพลักษณ์และธรรมาภิบาลขององค์การภาครัฐและประเทศชาติด้วยเช่นกัน

รายการอ้างอิง

เจริญ ตรีประดิษฐ์. (2542). **จริยธรรมกับชีวิต**. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- เฉลิมเกียรติ ผิวนวล. (2532). **มนุษย์คือชีวิตเล็ก ๆ ที่งดงาม: ความคิดทางจริยศาสตร์ของ ชูเมกเกอร์**. นนทบุรี : สมิต.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ทฤษฎีต้นไมจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- น้อย พงษ์สนิต. (2527). **จริยศาสตร์**. เชียงใหม่ : มิตรนราการพิมพ์.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2539). **จริยศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550. (2550, 24 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 1-127.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรมพุทธศักราช 2562. (2562, 16 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 1-50.
- สาโรช บัวศรี. (ม.ป.ป.). **การเสริมสร้างจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2537). **การสัมมนาผู้บริหารระดับสูงและผู้ทรงคุณวุฒิ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). **ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- British Broadcasting Corporation. (2014). **Ethics guide**. Darlington : BBC. Retrieved February 6, 2021, from http://www.bbc.co.uk/ethics/introduction/intro_1.shtml.
- Becker, L. C. & Becker, C. B. (2003). **A history of western ethics**. (2nd ed.). New York: Routledge.
- Ewing, A. C. (1953). **Ethics**. New York : The Free Press.
- Harvard University. (2021). **Dominance and difference: Ethics politics in comparative perspective or global ethics politics**. Massachusetts: Department of Government, Harvard University.
- Johnson, B. J. (2017). Codes of ethics, public values, and what public servants offer the bureaucratic compact. **International Journal of Organization Theory & Behavior**. 17(4), 459-497.
- Johnson, D. T. (2019). The Importance of ethics in public service. **PA TIMES Online**. Retrieved March 30, 2021, from <https://patimes.org/the-importance-of-ethics-in-public-service>.

- Malagueño, R., Pillalamarri, S., Rezende, A.J. & Moraes, M. B. D. C. (2020). The effects of length of service and ethical ideologies on moral development and behavioral intentions: A study among Brazilian public sector tax auditors. **Journal of Applied Accounting Research**. 21(40), 589-613.
- Mills, J. (1999). Ethics in governance: Developing moral public service. **Journal of Financial Crime**. 7(1), 52-62.
- Mion, G. & Bonfanti, A. (2019). Drawing up codes of ethics of higher education institutions: evidence from Italian universities. **International Journal of Educational Management**. 33(7). 1526-1538.
- National University of Singapore. (2021). **Modules listing by subfields**. Retrieved May 6, 2021, from <https://fass.nus.edu.sg/pol/listing-by-subfields>
- Salin, A. S. A. P., Manan, S. K. A. & Kamaluddin, N. (2019). Ethical framework for directors - learning from the prophet. **International Journal of Law and Management**. 62(2), 71-191.
- Shakeel, F., Kruyen, P. M. & Van Thiel, S. (2020). Ethical leadership: A structured review into construct, measurement, public sector context and effects. **International Journal of Public Leadership**. 16(1), 88-108.
- Stanford University. (2021). **Stanford University bulletin explore courses**. Retrieved May 6, 2021, from <https://explorecourses.stanford.edu>
- Svensson, G. & Wood, G. (2004). Public sector ethics in Sweden: a 4P-model of internal and external determinants in codes of ethics. **Corporate Governance**. 4(3), 54-64.
- Svensson, G., Wood, G. & Callaghan, M. (2004). The commitment of public sector Sweden to codes of ethics. **International Journal of Public Sector Management**. 17(4), 302-331.
- The University of Hong Kong. (2021). **Courses and timetables undergraduate courses**. Retrieved May 6, 2021, from <https://ppaweb.hku.hk>
- Tjandra, N. C., Aroean, L. & Prabandari, Y. S. (2020). Public evaluation of the ethics of tobacco marketing in Indonesia: symbiotic ethical approach. **Qualitative Market Research**. 23(4), 603-626.
- Rosenbaum, A. (1998). Ethics and professionalism in a time of transition: Some final thoughts. **Journal of NIDA Public Administration Association**. 3, 101-108.
- Uhr, J. (2006). Professional ethics for politicians? In Saint-Martin, D. and Thompson, F. (Ed.), **Public ethics and governance: Standards and practices in comparative perspective**. Bingley : Emerald Group.

Universiti Utara Malaysia. (2021). **Program structure for BPM (Hons)**. Retrieved May 6, 2021, from <http://sog.uum.edu.my/index.php>

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์

1. เป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์และการสื่อสาร และด้านการพัฒนาสุขภาพ
2. เป็นบทความภาษาไทยหรือบทความภาษาอังกฤษ ในกรณีเป็นบทความภาษาอังกฤษต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ก่อนส่งบทความมายังกองบรรณาธิการ
3. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
4. หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์
5. บทความที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์จะได้รับการอ่านประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความอย่างน้อยสองท่าน

รูปแบบและหลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดรูปแบบและหลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการจัดทำและส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 3.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร
 - 1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ทั้งภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยมีขนาด ชนิดของตัวอักษร และการจัดวางตำแหน่งดังนี้
 - 1.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 1.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 1.2.3 ชื่อผู้เขียน ให้ระบุทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษของผู้เขียนทุกคน เรียงลำดับจากซ้ายไปขวา ชื่อผู้แต่งภาษาอังกฤษให้ระบุในบรรทัดต่อไปจากชื่อภาษาไทย ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ชิดขวาใต้ชื่อเรื่อง (ใส่เลขเชิงบรรณการท้ายชื่อ)
 - 1.2.4 รายละเอียดในส่วนเชิงอรรถ (ท้ายกระดาษหน้าแรก) ระบุตำแหน่งและต้นสังกัดพร้อม E-mail ของผู้เขียนทุกคน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 12 ชนิดตัวบาง
 - 1.2.5 บทคัดย่อ (Abstract)
 - หัวข้อของบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายบรรทัดใต้ชื่อผู้เขียน
 - เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 ซม. จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ความยาวไม่เกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด กรณีบทคัดย่อของบทความวิจัย เนื้อหาควรประกอบ

ไปด้วยวัตถุประสงค์ (objective) ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) ผลการศึกษา (Results) บทสรุปและวิจารณ์ (Discussion and Conclusion) โดยให้ลำดับบทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง และใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์

1.2.6 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำสำคัญจำนวนสูงสุดไม่เกิน 5 คำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนอ ชื่อ “คำสำคัญ หรือ Keywords” ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ชนิดตัวหนา เนื้อความขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา

1.2.7 การพิมพ์เนื้อหาในบทความ

- **หัวข้อเรื่อง** ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
- **หัวข้อย่อย** ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขไว้หน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 ซม. จากขอบกระดาษด้านซ้าย
- **เนื้อหา** ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน
- **ชื่อตาราง** ระบุชื่อเหนือตาราง ขนาด 14 ตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย เนื้อหาของตารางจัดอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ
- **ชื่อภาพประกอบ** ระบุชื่อภาพขนาด 14 ตัวธรรมดา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษและใส่ชื่อใต้ภาพประกอบ

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวระหว่าง 10 -15 หน้ารวมบทคัดย่อและเอกสารอ้างอิง และใส่เลขหน้าในตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาล่าง

2. หัวข้อและเนื้อหาของบทความ

ผู้เขียนต้องกำหนดประเภทของบทความให้ชัดเจนว่าเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย งานแปล หรือบทความปริทัศน์หนังสือ (Book Review) ดังรายละเอียดและองค์ประกอบของบทความแต่ละประเภท ดังนี้

2.1 บทความวิชาการ

บทความวิชาการ คืองานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน ทั้งนี้มีการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุน จนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้เขียนแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจนด้วย

2.2 บทความวิจัย

บทความวิจัย คือผลงานทางวิชาการที่เป็นงานศึกษาหรืองานค้นคว้าอย่างมีระบบ ด้วยวิธีวิทยาการวิจัยที่เป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น ๆ และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลคำตอบหรือข้อสรุปรวมที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือเอื้อต่อการนำวิชาการนั้นไปประยุกต์

บทความควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่างได้)

- **บทนำ** (Introduction) ที่ครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัยพร้อมทั้งเสนอภาพรวมของบทความ
- **ทบทวนวรรณกรรม** (Literature Review)
- **วิธีการวิจัย** (Research Methodology) ที่สามารถอธิบายวิธีดำเนินการวิจัยรวมถึงการเก็บข้อมูลหรือเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยอย่างชัดเจน
- **ผลการศึกษา** (Research Finding)
- **อภิปรายและสรุปผลการวิจัย** (Discussion/Conclusion)

2.3 งานแปล

งานแปล คือ ผลงานที่แปลมาจากตัวงานต้นแบบที่เป็นงานวรรณกรรม หรืองานด้านปรัชญา หรือประวัติศาสตร์ หรือวิทยาการสาขาอื่นบางสาขาที่มีความสำคัญและทรงคุณค่าในสาขาวิชานั้น ๆ ซึ่งเมื่อนำมาแปลแล้วจะเป็นการเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการที่ประจักษ์ชัดเป็นการแปลจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยหรือจากภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ หรือแปลจากภาษา ต่างประเทศเป็นภาษาต่างประเทศอีกภาษาหนึ่ง (ผู้แปลต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร)

2.4 บทความปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

บทความปริทัศน์หนังสือ (book review) คืองานเขียนที่เรียบเรียงขึ้น เพื่อวิเคราะห์วิจารณ์หรือวิพากษ์หนังสือหรือตำราเล่มใดเล่มหนึ่งอย่างเป็นวิชาการ เพื่อให้ผู้อ่านได้แนวคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในโดยสังเขป ตลอดจนทราบถึงข้อดี ข้อด้อย และ/หรือประโยชน์ของหนังสือหรือตำรานั้น

3. รูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citations) ให้ใช้การอ้างอิงแบบนาม-ปี (the author-date method of in-text citation) โดยระบุ ชื่อ-สกุล ผู้แต่ง ไว้ในเนื้อหาตามด้วยปีที่พิมพ์ และตามด้วยเลขหน้าของเอกสารที่อ้างถึง สำหรับผู้แต่งที่เป็นชาวต่างชาติให้ใส่เฉพาะนามสกุลเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้แต่งคนเดียว	
รูปแบบ	(ชื่อ สกุล, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า)
คนไทย	(วิทยา สุตบวร, 2548: 47)
ชาวต่างชาติ	(Easier, 2003: 25)
รูปแบบ	(ชื่อ สกุล, ปีพิมพ์)
คนไทย	(วิทยา สุตบวร, 2548)
ชาวต่างชาติ	(Easier, 2003)
คนไทย	จากการสำรวจข้อมูลโดย ญัรพร มักอุดมลาภ (2548: 273) พบว่า...
ชาวต่างชาติ	Naugle (1994) ได้เสนอวิธีการ....

ผู้แต่ง 2 คน	
คนไทย ชาวต่างชาติ	(ไพบุลย์ เกียรติโกมลและ ญัฐพันธ์ เขจรนันท์, 2551) (Laudon and Parker, 1994: 2)
ผู้แต่ง 3 คน	
คนไทย ชาวต่างชาติ	(วิศาล สุขกระสานติ, บุญเจริญ ศรีเนาวกุล, และสมยศ นาวิการ, 2535: 102) (Davis ,Clemson, and Weber, 2001)
ผู้แต่งมากกว่า 3	
คนไทย ชาวต่างชาติ	(ประสงค์ ปราณีตพลกรัง และคณะ, 2543: 12) (Lucas et al., 2001: 56) หรือ (Lucas and others, 2001: 56) **หมายเหตุ ผู้แต่งมากกว่า 3 คน เมื่อเขียนบรรณานุกรมให้ใช้ตามหลักการบรรณานุกรม APA 6 th edition (2010)
อ้างอิงสื่อออนไลน์	
* ใช้หลักการเดียวกับ สิ่งพิมพ์ โดยไม่ต้อง ระบุเลขหน้า ห้ามลง รายการด้วยลิงค์ www.	หากไม่มีชื่อผู้รับผิดชอบให้ลงรายการด้วยชื่อหัวข้อที่ปรากฏในเว็บเพจ เช่น (ชาวไทยพวน, 2561) หากเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ สามารถ ลงรายการด้วยชื่อองค์กรหรือหน่วยงานนั้นได้ทันที เช่น (มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2559) หากไม่ระบุปีโพสท์ข้อมูล ลงรายการปีด้วย ม.ป.ป. เช่น (ชุมชนลุ่มน้ำโขง, ม.ป.ป.)

3.2 การอ้างอิงท้ายบทความ ให้มีการอ้างอิงโดยการรวบรวมเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “รายการอ้างอิง” สำหรับบทความภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานภาษาอังกฤษ และให้ใช้การอ้างอิงตามรูปแบบ **APA 6th edition (2010)** โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ผู้แต่งชาวไทยให้ตัดคำนำหน้านาม ยศตำแหน่งทางวิชาการ ยศทหารตำรวจ ใส่เฉพาะชื่อ นามสกุล เช่น ปิยะ นากสงค์
2. ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ลงชื่อสกุลตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (.) คั่น เช่น Hlebowwitsch, P.S.
3. ผู้แต่งชาวไทยมีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ ให้พิมพ์ชื่อตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.) เช่น ชาตรี เฉลิมยุคล,ม.จ.
4. ผู้แต่งตั้งแต่ 1-7คน ให้ลงรายชื่อทุกคน คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) เชื่อมต่อด้วยคำว่า และ ก่อนลงชื่อคนสุดท้าย เอกสารภาษาอังกฤษใช้ & ระหว่างผู้แต่งคนที่ 6 และ 7

5. ผู้แต่งตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป ให้ลงชื่อสกุลผู้แต่งตั้งแต่คนที่ 1-6 แล้วใส่ (...) และลงชื่อสกุลผู้แต่งคนสุดท้าย

6. ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน ได้แก่ หน่วยราชการ สถาบันการศึกษา (ต้องเป็นหน่วยงานระดับกรม) รัฐวิสาหกิจ สมาคม ธนาคาร องค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น และต้องกลบคำนำหน้า เช่น ศึกษาธิการ, กระทรวง หรือ แม่โจ้, มหาวิทยาลัย คณะศิลปศาสตร์

7. หนังสือไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีพิมพ์ ให้ใช้ตัวย่อ ดังนี้

7.1 เอกสารภาษาไทย ปีพิมพ์ใช้ (ม.ป.ป.) เอกสารภาษาอังกฤษใช้ (n.d.) เจื่อนไขนี้หมายรวมถึงข้อมูลในเว็บไซต์ด้วย

7.2 เอกสารภาษาไทย สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ใช้ตัวย่อเดียวกันคือ (ม.ป.ท.) และ (n.p.) ในภาษาอังกฤษ

หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ผู้แต่งคนเดียว	ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2556). การวิจัยการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Taylor, T. (2007). 100% Information Literacy Success . New York: Thomson Delmar Learning.
ผู้แต่ง 2 คน	ไพบุรณ์ เกียรติโกมล และ รัฐพันธ์์ เขจรนันท์. (2551). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ . พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น. ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา . กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. Deegan, M. & Tanner, s. (2002). Digital Futures: Strategies for the Information Age . London: Library Association.
ผู้แต่ง 3-7 คน (ผู้แต่ง 3-7 คน ใส่ชื่อทุกคน โดยมีจุลภาค (,) คั่น)	อัจฉรา ธารอุไรกุล, ทัดดาว ศิลคุณ และภคินี อุปัทม์ภ. (2544). ระบบฐานข้อมูลเบื้องต้น . กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์. พชร สันทิต, สุรชาติ ณ หอนงค์, สมาน งามสนธิ, ฐานันดรศักดิ์ บวรนนท์กุล, เชษฐรัชดา พรธนาธิกุล, ฤกษ์ศักดิ์วิวัฒน์นันท์, และประยงค์ เต็มขวลา. (2557). ศาสตร์และศิลป์การบริหารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ . กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมคุณธรรม. Miller, J, Engelberg, S, & Broad, W. (2001). Germs: Biological Weapons and America's Secret War . New York: Simon & Schuster. Cates, A. R., Harris, D. L., Boswell, W., James, W. L., Yee, C., & Peters, A. V. (1991). Trance and clay therapy . Chicago, IL: Chicago University Press.

หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ผู้แต่งมากกว่า 7 คน	ปรีดา อุ่นเรือน, สมชาย ตระกูลกิจ, ไพบุญย์ ใจดี, วัฒนา เกียรติรัตน, สุวรรณ เปี่ยมไสว, วิไลพร คล่องการเรียนรู้, ...บังอร กนกงาม. (2553). การจัดระบบสารสนเทศสำหรับ CEO . พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ซีอีโอเพรส. Wolchik, S.A., West, S.G., Sandler, I. N., Tein, J.-Y., Coatsworth, D., Lengua, L., ...Griffin, W.A. (2000). An experimental evaluation of theory-base mother and mother-child programs for children of divorce . White Plains, NY: Academic Press.
หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง . ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ผู้แต่งเป็นสถาบัน	เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง (2561). 15 เดือนขับเคลื่อนเกษตรไทย . กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
หนังสือแปล	คาร์เนกี, เดล. (2562). วิธีชนะมิตรและจูงใจคน . แปลโดย อาษา ขจรจิตต์เมตต์. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: แสงดาว. *หมายเหตุ การลงรายการหนังสือแปลในอ้างอิงเนื้อหา ให้ลงรายการด้วยชื่อของผู้แต่งต้นฉบับไม่ใช่ชื่อของผู้แปล ยกเว้นในกรณีที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งต้นฉบับเดิม ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แปลแล้ว, บรรณาธิการ
ผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ	พิทยา ว่องกุล, บรรณาธิการ. (2541). ไทยยุควัฒนธรรมทาส . กรุงเทพฯ: โครงการวิถิทรศน์.
ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งทั้งที่เป็นบุคคลและสถาบันให้ใช้ชื่อนี้ชื่อลงรายการแทนผู้แต่ง	พระเจ้าอยู่หัวกับการแพทย์ไทย . (2534). กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช. Adaptive digital filters . (1987). New York: Marcel Dekker.
ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์/สำนักพิมพ์ หรือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	**ให้ใส่ (ม.ป.ท.) สำหรับเอกสารภาษาไทย และ (n.p.) สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ สาธารณสุข, กระทรวง. (2548). เส้นทางสู่โรงพยาบาลคุณภาพ: คู่มือการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ . พิมพ์ครั้งที่ 2. (ม.ป.ท.): สถาบันพัฒนาและรับรองมาตรฐาน กระทรวงสาธารณสุข. **ให้ใส่ (ม.ป.ป.) สำหรับเอกสารภาษาไทย และ (n.d.) สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ

หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	
	นพคุณ ตันติกุล. (ม.ป.ป.). พื้นเชียงใหม่ ปูระวัดเมืองเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักนาคอมพิวเตอรืพริ้นติง. Trusty. F. M. (n.d.) Administering human resources: a behavioral approach to educational administration. Berkeley, Calif.: McCutchan.
บทความในหนังสือ	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่ออรรถาธิการ (ถ้ามี). ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์. (น.เลขหน้าที่ปรากฏบทความ จากหน้าใดถึงหน้าใด). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ณัฐพล ปัญโญธณ. (2544). มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ ต่อกระบวนการผลิตละครเพื่อการสื่อสาร. ใน ชนัญชิ ภั้งคานนท์ (บรรณาธิการ). กระบวนทัศน์มหาวิทยาลัยไทยบนความท้าทายของเอเชียแปซิฟิก. (น.23-24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่(ฉบับที่), เล่มหน้า.
	พรภิรมณ์ เชียงกุล. (2550). การเข้ามาของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 33(1), 1-12. Shaw, Julian. (2002). Hybrid Orchid Names: A History of the Registration of Orchid Hybrids. Orchid. 71(6), 54-55.
บทความจากฐานข้อมูลออนไลน์ (E-Journals)	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า. สืบค้น วัน เดือน ปี, จาก(ระบุ url)
	พนมพร สารสิทธิยศ. (2557). ท่องเที่ยวศาสนสถานลุ่มน้ำโขง. สารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน, 2(2). สืบค้น 12 มกราคม 2560, จาก http://journal.msu.ac.th/wp-content/uploads/2014/07/2—Tourist—Places—Religion—in—Mekong—Basin.pdf Nordin, M, Pauleen, D. J. & Gorman, G.E. (2009). Investigating KM antecedents: KM in the criminal justice system. Journal of Knowledge Management, 13(2), 4-20. Retrieved February 25,2016, from http://www.emeraldinsight.com/doi/full/

รายงานการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ (เอกสารการประชุม/สัมมนา)	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง . ชื่อเอกสารรวมเรื่องการประชุมสัมมนา, วัน เดือน ปี. สถานที่จัด, เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	วิชาการ, กรม. (2538). ทักษะการอ่านในศตวรรษที่ 21 . การประชุมเชิงปฏิบัติการณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, 25-29 พฤศจิกายน 2558. ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
เอกสารการประชุมวิชาการ/สัมมนา (จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม)	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท . ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.). ชื่อการประชุม. (น. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์, และศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. (2554). ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน . ใน ชนัญชี กังคานนท์ (บ.ก.). กระบวนทัศน์มหาวิทยาลัยไทยบนความท้าทายของเอเชียแปซิฟิก. (น. 119-121). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
รายงานการวิจัย	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	พินิจ ทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตายของประเทศไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
วิทยานิพนธ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ (ระดับปริญญา). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ศิรินทร์ จันทโพธิ์. (2554). ความถี่ของการเพิ่มชุดโครโมโซมพื้นฐานในกล้วยไม้บางชนิด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้. Nickels, D.W. (2005). The relationship between IT-business alignment and organization culture : An exploratory study (Doctoral dissertation). Memphis, TN: University of Memphis.

วิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลของสถาบันการศึกษา (ใช้รูปแบบออนไลน์)	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ . (ระดับวิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัย จังหวัด). สืบค้นจาก url ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
	อรนุตรา จำภูงศร. (2558). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยแม่โจ้จังหวัดเชียงใหม่ ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย . (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่). สืบค้นจาก http://webpac.library.mju.ac.th/
วิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลพานิชย์	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (ระดับวิทยานิพนธ์ Master' thesis หรือ Doctoral dissertation). สืบค้นจาก (Available form) ชื่อฐานข้อมูล. (หมายเลขลำดับ UMI)
	Shunhy, D. E. (2004). Approaching theatrical design theory . (Doctoral dissertation). Available from Dissertation Full Text. (UMI No.3114998)
เอกสารจากเว็บเพจที่มีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ . สืบค้น วันเดือนปี, จาก http://www.xxxx หมายเหตุ หากไม่สามารถระบุปีพิมพ์ได้ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หากไม่มีผู้แต่งหรือผู้รับผิดชอบให้ลงรายการชื่อบทความแทนที่ตำแหน่งผู้แต่ง
	ศิลปากร, มหาวิทยาลัย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2551). การจัดการองค์ความรู้ . สืบค้น 1 มีนาคม 2559, จาก http://www.ict.su.ac.th/th/knowledge-management/Knowledgemanagement.html
เอกสารจากเว็บเพจที่มีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ	
รูปแบบ	ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ . สืบค้น วันเดือนปี, จาก http://www.xxxx หมายเหตุ หากไม่สามารถระบุปีพิมพ์ได้ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หากไม่มีผู้แต่งหรือผู้รับผิดชอบให้ลงรายการชื่อบทความแทนที่ตำแหน่งผู้แต่ง
	กรรมการสุธรรมศรีบุญกุล. (2554). คุณเอื้อ คุณอำนวย คุณกิจ คุณลิขิต . สืบค้น 2 มีนาคม 2559, จาก http://kmlibrary.bu.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=31 Humanities . (2016). Retrieved May 2,2016, from https://en.wikipedia.org/wiki/Humanities วิโรจน์ อารีย์กุล. (ม.ป.ป.). พัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่น . สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://www.teenrama.com/dad_mam/old_dad_mam24.htm แม่น้ำโขง . (2563). สืบค้น 15 พฤษภาคม 2563, จาก https://th.wikipedia.org/wiki/...%E0

4. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับไฟล์ word และ pdf ที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของหลักเกณฑ์วารสาร พร้อมหนังสือนำส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/liberalartsjournal/about/submissions> เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความจะดำเนินการตามขั้นตอนการพิจารณาของวารสาร และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนบทความทราบ สำหรับบทความที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

5. กระบวนการพิจารณาต้นฉบับ

เมื่อวารสารได้รับบทความต้นฉบับ กองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความ (ขั้นต้น) ตามหลักเกณฑ์การเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ หากบทความต้นฉบับไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณากลับกรองพร้อมส่งคืนผลงานให้แก่ผู้เขียนเพื่อแก้ไข หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์ จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ดังนี้

1. กองบรรณาธิการทำหนังสือแจ้งผลการพิจารณากลับกรองบทความ (ขั้นต้น) และให้ผู้เขียนดำเนินการชำระหนี้ค่าธรรมเนียมตามประกาศมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อวารสารจะดำเนินการนำส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา

2. กองบรรณาธิการพิจารณาและทบทวนผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความสามท่านต่อบทความ

2. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมิน

3. เมื่อได้รับผลการประเมิน กองบรรณาธิการรวบรวมผล และ/หรือสรุปข้อเสนอแนะเพื่อแจ้งผู้เขียน

- กรณีผลการประเมินไม่ผ่าน กองบรรณาธิการ แจ้งปฏิเสธการตีพิมพ์ผลงาน

- กรณีผลการประเมินผ่าน แต่มีข้อแก้ไข ให้ผู้เขียนพิจารณาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้น ส่งผลงานฉบับแก้ไขมายังกองบรรณาธิการอีกครั้ง

4. หากผลงานแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อย กองบรรณาธิการจะแจ้งตอบรับการตีพิมพ์ผลงานไปยังผู้เขียน

6. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

7. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

หนังสือส่งบทความเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

สังกัดหน่วยงาน/สถานที่ทำงาน.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้โดยสะดวก หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ.....

e-mail.....

มีความประสงค์ส่ง ☐ บทความจากงานวิจัย ☐ บทความวิชาการ

☐ บทความปริทัศน์ (review article) ☐ บทความวิจารณ์หนังสือ (book review)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

สาขาของบทความ

มนุษยศาสตร์

- ☐ ภาษาอังกฤษ ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาศาสตร์ ☐ ภาษาศาสตร์ประยุกต์ ☐ ภาษาและวรรณคดี
☐ วรรณคดีเปรียบเทียบ ☐ ลမ်းและการแปล ☐ คติชนวิทยา ☐ ประวัติศาสตร์ ☐ โบราณคดี

สังคมศาสตร์

- ☐ สังคมวิทยา ☐ มานุษยวิทยา ☐ จิตวิทยา ☐ ประชากรศาสตร์ ☐ สังคมและพฤติกรรมศาสตร์
☐ การศึกษาวัฒนธรรมภูมิภาค ☐ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ☐ นิเทศศาสตร์

ศึกษาศาสตร์

- ☐ การสอนภาษาไทย ☐ การสอนภาษาต่างประเทศ

☐ วิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

☐ พลศึกษา

☐ สุขศึกษา

☐ นันทนาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความเรื่อง.....

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ปรากฏชื่อในบทความ

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความนี้ไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาสิ่งตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด และไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน ทั้งนี้ ข้าพเจ้าจะไม่นำบทความที่ผ่านการพิจารณาแล้วไปตีพิมพ์ซ้ำในวารสารอื่น ๆ

ลงชื่อ.....

ผู้เขียนบทความ

- กลวิธีการถ่ายทอดลักษณะทางวัฒนธรรมในการแปลนิราศเมืองเพชรจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ
- การจัดเก็บและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศล้านนาของสถาบันบริการสารสนเทศในเขตภาคเหนือตอนบน
- การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สู่ศึกษาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสำหรับนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- การวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการผลิตซ้ำตำนานอินทนิล
- การวิเคราะห์ปัญหาและการประเมินคุณภาพการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วยเครื่องมือแปลภาษา Baidu Translate และ Google Translate
- การศึกษาการแปลประโยคเงื่อนไขจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยใช้คลังข้อมูลภาษาผู้เรียน
- ปริมาณคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษและอิทธิพลของคำศัพท์ประสมในข้อสอบโอเน็ตภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการทำข้อสอบของผู้เรียน
- บึงจัยที่ส่งผลต่อความสูงของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
- ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยตารางตั้งแต่ที่มีต่อองค์ประกอบของร่างกายและคุณภาพชีวิตในเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน
- รศ.แห่ดนตรีสด : ความนิยมในการจัดกิจกรรมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
- องค์ประกอบการสื่อสารและกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแชต : การศึกษาตามแนวปรัชญาวิเคราะห์และวิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์
- องค์ประกอบของภาพลักษณ์ ความพึงพอใจรวม และพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวชาวลาวที่มาท่องเที่ยวหลวงพระบางในช่วงการระบาดของโควิด-19
- อิทธิพลของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ คุณลักษณะงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานขายในบริษัทเกษตรอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง
- การจัดกิจกรรมแบบบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีนที่มีทักษะการสื่อสารภาษาไทยและพฤติกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน
- จริยธรรมการบริหารงานภาครัฐ: บทการทบทวนวรรณกรรม

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 0 5387 5200-7 โทรสาร 0 5387 5208

www.libarts.mju.ac.th

ISSN: 2773-9449

